1300

10,030

ఓమ్ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయే నమః.

యజుర్వేద పూర్వ ప్రయోగభాగమను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణిక.

(ఆధానపంచకసహితము)

ఇందు ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, భాగసహితము.

ఈగ్రంథము.

కృష్ణాజిల్లా మచిలీపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులగు
శ్రీ నాగలింగ శాస్త్రులుగారి పుత్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

గృహ్యసూత్రము, ధర్మశాస్త్రము, సర్వ ప్రయోగసహితముగ
చేర్పఁబడి

మచిలీపట్టణస్థ సరస్వతీ శ్రీ
ఆర్యానంద ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడి,
ప్రకటింపఁబడియె.

చతుర్థ ముద్రణము 1500 కాపీలు.

1922

దీనివెల రు **4—0—0**

వఝ్ఝ. లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

ఓమ్ పర బ్రహ్మణేనమః,

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగనామాంతర

యాజుష శ్రౌత స్మార్తానుక్రమణికా

ఖ్యోయం గ్రంథః ఆధానపంచక సహితః

అయమ్.

ప్రాచీనతాళపత్త్రి బహుగ్రంథేభ్యస్సంగృహీతస్సన్ కృష్ణారాజధాన్యాః ప్రధాననగర్యాం బృందావనపుర్యాం నివాసినా సుప్రసిద్ధేనచల్లాన్వయసంభూతేన నాగలింగశాస్త్రి పుత్రేణ లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిణా గృహ్యసూత్ర ధర్మశాస్త్ర స్వరప్రయోగాదీన్ క్రమేణ సంపుటీకృత్య స్వకీయ శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షర శాలాయాం ముద్రాపితో విజయతేతరామ్.

చతుర్థ ముద్రాపిత గ్రంథసంఖ్యా. 1500

ఏతద్గ్రంథమూల్యం చతురూప్యమ్.

హూణశకవత్సరాః. 1922

ప్రకటన.

పీఠిక.

పరాశరః॥ శ్లో॥ సంధ్యాస్నానంజపోహోమో దేవతానాం చపూజనమ్ । ఆతిథ్యంవైశ్వదేవంచ షట్కర్మాణిదినేదినే॥ మనుః॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనం యజనంయాజనంతథా । దానంప్రతిగ్రహశ్చైవషట్కర్మాణ్యగ్రజన్మనః ॥ షణ్ణాంతు కర్మణామస్యత్రీణికర్మాణి జీవికా । యాజనాధ్యాపనేచైవ విశుద్ధాచ్చప్రతిగ్రహః॥ షట్కర్మ సహితోవిప్రః కృషికర్మచ కారయేత్ ॥

తా॥ కాలత్రయమునందు సంధ్యావందనము, స్నానము, గాయత్రీజపము, ఔపాసనాగ్ని హోత్రాదికర్మములు, దేవతారాధనము, అతిథిపూజ, వైశ్వదేవము, అను నీయాఱుకర్మంబులును నిత్యముగృహస్థుఁడు జరుపవలయును. మఱియు శిష్యులకు వేదముఁజెప్పుట, తాను అధ్యయనము సేయుట, యజ్ఞము సేయుట. ఇతరులచేఁ జేయించుట, ఒకరికి దానమిచ్చుట. ఇతరులచే గ్రహించుట, ఈయాఱుకర్మంబులు బ్రాహ్మణగృహస్థునకర్మంబులు, వీనిలో యాజనము, అధ్యాపనము, పరిశుద్ధునివలన దానముఁగొనుట, అను నీమూఁడుకర్మంబులును జీవనోపాయంబులు, ఒకవేళ ఈయాజనాదులవలన జీవనముజరుగనియెడల షట్కర్మములఁ జరుపుకొనుచు కృషికర్మమును జరిగింపఁదగును, మఱియు, జగత్సృష్ట్యారంభమున నేర్పడిన బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడు ౪ జాతులలో గ్రిందనుండి యొకరికంటె నొకరుజన్మము చేతనే శ్రేష్ఠులగుచున్నారు, శ్రీభగవంతుని యుత్తమాంగమునందుఁ బుట్టుటవలనను, వేదములను ధరించుటవలనను, అన్నిటికి ధర్మముగా బ్రాహ్మణుఁడే ప్రభువు, దేవతలయొక్కయు, పితృదేవతలయొక్కయు, హవ్యకవ్యములను బ్రాహ్మణముఖముగా భుజించుచున్నారు, అట్లగుటంజేసి యితరవర్ణములవారికంటె విప్రులధికులు, బ్రాహ్మణజన్మమే

శాశ్వతధర్మముయొక్క శరీరము, కావున బ్రాహ్మణుఁడు ధర్మముని లుపుటకై పుట్టినదని మోక్షమునకు సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు, తొలుతఁజతుర్ముఖుఁడు శ్రీమన్నారాయణునిఁగూర్చి తపముచేసి వేదములఁగా పాడుటకును. పితృదేవతలఁ దృప్తినొందించుటకును, ధర్మముల రక్షించుటకును బ్రాహ్మణులను సృజించెను, కనుక జన్మముచేతనే శ్రేష్ఠులై సకలభూతములకును దల్లియుఁదండ్రియునగువారలై సకలవర్ణములకును శ్రేష్ఠులుగానున్నందున ముల్లోకములయందును వీరికంటె బూజనీయులు మఱియొకరు లేరు, వేదవిద్యావిశేషముచేతఁ దమలో నొకరినొకరు పూజించుకొనుచు, నొకనికి నొకరు గురువులై అతిథులై పరస్పరముపకరించుకొనుచుఁ దాము తరించి యితరులఁదరింపఁజేయుచున్నారు. మఱియు సకలభూతములలో ప్రాణులు శ్రేష్ఠములు, వానికంటె చేతనములు, వానికంటె మనుష్యులు, వారికంటెవిద్వాంసులు వారికంటె వేదార్థపరిజ్ఞాతలు, వారికంటె బ్రహ్మవేత్తలు, శ్రేష్ఠులని సమస్తగ్రంథములువక్కాణింపుచున్నవి. ఆపస్తంబః॥ సర్వవర్ణానాం స్వధర్మానుష్ఠానే పరమపరిమితం సుఖం, తతః పరివృత్తౌ కర్మఫలశేషేణ జాతింరూపం వర్ణం బలం మేధాం ప్రజ్ఞాం ద్రవ్యాణి ధర్మానుష్ఠానమితి ప్రతిపద్యతే తచ్చక్రవదుభయోర్లోకయో స్సుఖమేవ వర్తతే॥ సకలవర్ణములవారికిని స్వధర్మానుష్ఠానము సలిపినమాత్రముననే పరలోకమునందపరిమితసౌఖ్యముగలుగును, అట్టిసుఖానుభవముఁజెందినపిదపఁ దిరిగి భూలోకమున జనించి శేషించినకర్మఫలముచేత నుత్తమజాతిని సౌందర్యాదులను, శరీరవర్ణమును, బలమును, ధారణాశక్తిని, బుద్ధిని, ధనమును ధర్మానుష్ఠానము మొదలగువానిని బొందుచున్నారు, కావున నుభయలోకములయందును సుఖమే మనుజునిఁజెంది చక్రమువలె దిరుగుచుండును. మఱియు శ్రీభగవంతుఁడు లోకధర్మసంరక్షణార్థము చతుర్ముఖుని ముఖమునుండి మొదట వేదములను వెలిపుచ్చె. అట్టివేదములయందలి ధర్మములను, శ్రీమదాపస్తంబ, మను, పరాశర, గౌతమ, భరద్వాజప్రముఖులగు మహర్షు

లు స్మృతులమూలముగఁ బ్రకాశింపఁజేసిరి. తరువాత ("వ్యాసో నారాయణో హరిః) అనువచనము ప్రకారము సాక్షాన్నారాయణాంశ సంభూతుండగు వేదవ్యాస మహామునీంద్రుఁడు స్మృత్యుక్తవర్ణాశ్రమ ధర్మాదులను, భగవదవతార ప్రభావంబులను, అనేక దేవతామహిమలను నానావిధసృష్టిప్రకారంబులను బ్రకాశింపఁజేసిరి, అట్టియష్టాదశ పురాణములు లోకమందుఁ బ్రకాశింపుచున్న విషయము అందరికిని దెలిసిన విషయమేను. మఱియు ఆమహాపురాణములయందు అద్భుతవిషయంబులుగలిగికర్మసిద్ధిద్వారాజ్ఞానము, జ్ఞానమువలన మోక్షమార్గసాధనంబులని ఘోషింపుచున్నవి. గనుక మనము ముందు కర్మకాండను గుఱించియు, పిమ్మట ఉపాసనాకాండను గుఱించియు, అటుపిమ్మట జ్ఞానకాండనుగుఱించియు విచారింతము — "వేదయితీతి వేదః" తెలియఁజేయునది గాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తియెట్లనఁగా "విదన్తియతో ధర్మాధర్మావితి వేదః" అనఁగా దీనిని సహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః" అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటచుబట్టి "శ్రుతిః" యని జెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయః అనఁగా వర్ణించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమునుగుఱించియు వేదానుష్ఠానమును గుఱించియు ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకుపదేశించెను. ఋషులు తమ శిష్యులకుపదేశించిరి. తదాది వ్యాసకర్మానుష్ఠానముగుఱించి విపులముగా ఆపస్తంబ గౌతమ భరద్వాజాది ప్రముఖులందఱు వారివారి సూత్రములు ప్రకటనజేసిరి, ఆయాసూత్రములయందు ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయు పద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము, మొదలగు యజ్ఞములుచేయు విధములును; అవిచేయుటవలనఁ గలుగు ఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము పర

మేశ్వరుని యందు లక్ష్యమునిల్పువిధము, అట్టిభక్తులకుఁ గలుగుఫల
మును బోధించును. జ్ఞానకాండము:—తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞాన
మును బొందుమార్గమును, అందువలనఁగలుగు ప్రయోజనమును
బోధించును. మఱియు బ్రాహ్మణులకుద్విజత్వముషోడశకర్మాచరణం
బుచేఁ గలుగును, కావున నీద్విజత్వసిద్ధికొఱకు ప్రథమములో షోడ
శకర్మలు జెప్పఁబడును ఎట్లనిన ౧ గర్భాధానము, ౨ పుంసవనము,
౩ సీమంతము, ౪ జాతకర్మము, ౫ నామకరణము, ౬ అన్నప్రాశన
ము, ౭ చౌలము, ౮ ఉపనయనము, ౯ ప్రాజాపత్యము ,౧౦ సౌమ్య
వ్రతము, ౧౧ఆగ్నేయవ్రతము, ౧౨ వైశ్వదేవము, ౧౩గోదానము,
౧౪ స్నాతకము, ౧౫ వివాహము,౧౬పితృమేధమని (నామములు)
ఈషోడశకర్మలనుకొందరు సూత్రమార్గముగను మఱికొందరు భట్టీ
యమార్గముగను జేయుదురు. ఈరెండుమార్గములు నొకగ్రంథమం
దుననుసర ప్రయోగ విధిగా లేనందున, వేదశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీ
ణతగల యాజ్ఞికులకుఁ దప్పితక్కినసామాన్య యాజ్ఞికులకు దానిం
జూచిగ్రహించుటకుఁ గఠినముగానున్నది. మఱియునిమంత్రముఁజెప్పి
క్రియఁజేయ వలయునని యెల్లరకుఁదెలియకయు, నడుమ నడుమ
ధర్మశాస్త్ర ముండుటచేఁ బ్రయోగమును వరుసగా గ్రహించుటకు
దెలియకయున్నది. పెక్కుదేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁ జేయం
చువిప్రవర్యులు శ్రమపడుచుండిన కష్టమింతయని జెప్పనలవిగాదు.
ప్రయోగములు కొందరు కొంతకాలమునకుఁ జదివియు కొన్ని

ప్రయోగాదులయందు సందేహము గలవారైయున్నారు కొందరు యీ వేదోక్త ప్రయోగములు దురవగాహంబని ప్రారంభించకయే యున్నారు. బహుజనులు ఇట్టిశ్రమపడుటను జూచి యాజుషస్మార్తానుక్రమణిక యను పేరుతో 1909 వ సంవత్సరంబున సహస్ర ప్రతులును, పునః 1912 సంవత్సరంబున సహస్రప్రతులును 1916 స॥రంబున 1500 ప్రతులును ముద్రింపించితిని, ఆముద్రింపించిన ప్రతులన్నియు సెలవైనవి. ఇదియిట్లుండగా దేశములనుంచి బహుజనులు ఈగ్రంథములు పంపుమని పదేపదే జాబులు వ్రాసిరి. అందుమీద ఈముద్రణమందు పూర్వముకన్న బహువిషయములు యీపుస్తకమందు చేర్పంబడి వేదశాస్త్రప్రవీణులైన, బ్రి॥ వేమూరి చిరంజీవావధానులుగారిచేతను, 2 బ్ర॥ వేమూరి వేంకటరామ సోమయాజులవారిచేతను, 3 బ్రి॥ ఇంగువ వేంకటకృష్ణ శాస్త్రిగారి చేతను, 4 బ్రి॥ ప్రఖల ఆదినారాయణ ఘనాపాటిగారి చేతను, పరిష్కరింపంబడి ప్రకటింపంబడెను. గనుక ఇకసజ్జనులు సహాయులై నాశ్రమ సార్థకంబు చేసి కేని నిట్టియుద్గ్రంథము లనేకములు వెలువరింప నుత్సాహినగుదును. విద్యాదక్షులు సమయోచితమును సద్గ్రంథప్రకటన ప్రయోజనమును నెఱుంగుదురుగాన, విశేషము విన్నవింపంబని లేదు. ఈగ్రంథమందు స్వరాదిస్ఖాలిత్యములున్నచో వానింగనుగొన్న మహానీయులునన్ను మన్నించివానిని విశదముగా నాకుందెలిపి కేని రాబోవుకూర్పునందు సవరణచేయబడును, కాంబట్టి వేదశాస్త్ర సంపన్నులన్ ప్రార్థించెదను.

మచిలీపట్టణము
బచ్చుపేట.

ఇట్లు
చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

నవీనగ్రంథ ప్రకటనము.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠము

ప్రథమభాగము సస్వరము, సద్గ్రంథము.

అయ్యా!

భగవదనుగ్రహముచే చతుర్థముద్రణము తీరెను ఇది ముద్రింపించుచుండగా మహాజనులు పదేపదే పంపుమని జాబులువ్రాసిరి. అప్పట్లో పైగ్రంథమును పంపలేకపోతిమి "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" అనునట్లు ముద్రింపించుచుండ కాగితములు, కాటుక, బైండు సామానులు మొదలగునవి ఒకటికి పదిరెట్లు హెచ్చి కొన్ని సమయములలో దొరకకుండుటవలన కలిగిన యాలస్యమును గూర్చి చదువరులే గ్రహింతురు గాక— గ్రంథస్థవిషయము లెవ్వియనిన, నమకము, చమకము, పురుషసూక్తము, శ్రీసూక్తము భూసూక్తము, అరుణము, సౌరము. త్రిచ, వివాహమంత్రప్రశ్న, ఉపనయనమంత్రప్రశ్న, నక్షత్రేష్టి, ఉపనిషత్తులు అనగా—చిత్తి, శీక్ష, ఆనందవల్లి, భృగువల్లి, నారాయణము, పితృమేధము, అధిశ్రవణము, మన్యుసూక్తము, రుద్రసూక్తము, సర్పసూక్తము, దేవీసూక్తము, రాత్రిసూక్తము, హిరణ్యసూక్తము, నీళాసూక్తము, సరస్వతీసూక్తము, లక్ష్మీసూక్తము, కాళీసూక్తము, అన్నసూక్తము, వ్యాసఖండి, మహావ్యాసము, దశాంగరౌద్రీకరణము, షోడశాంగరౌద్రీకరణము, ఆత్మరక్షా, శివసంకల్పములు, దశశాంతులు, సామ్రాజ్యపట్టాభిషేకము, బిల్వాష్టోత్తరశతనామపూజా, ఇంద్రాక్షీస్తోత్రము, రుద్రకవచము, నవగ్రహమంత్రములు మొదలగు స్మార్తమంత్రవిషయములన్నియును గలది. ఇది స్మార్తగృహస్థులకును విద్యార్థులకును, రాజశ్రీలకును, యాజ్ఞికులకును, స్వస్తివాచకులకును, శివాలయవిష్ణ్వాలయార్చకులకును, ఋగ్వేదులకును అత్యవసరముగ నుండదగినది. గురువువద్ద 1. 2 సార్లు పాఠముచెప్పించుకుని, స్వయముగా గ్రంథసహాయ్యముచే పఠింపదగును, మఱియు నీగ్రంథముండుటవలన రుద్రాభిషేకము, నవగ్రహశాంతులు, నవగ్రహజపము, మొదలగువవియును, వివాహోపనయనాదిషోడశకర్మలు మొదలగు స్మార్తకర్మలన్నియును పూర్తిగా నెరవేర్చుటకు సమర్థులగుదురు. ఈగ్రంథములయందు వారందఱు వెంటనే వ్రాసి తెప్పించుకొనగలరు. వెల 1 కి రు 2—8—0 తమరుమాకుజాబువ్రాయునప్పుడు తమగ్రామం పోస్టు, జిల్లా, తాలూకా, మొదలగునవివిస్పష్టముగా తెనుగుభాషలోగాని ఇంగ్లీషుభాషలోగాని వ్రాయవలెను. సందేహములుండకూడదు. 5 ప్రతులు ఒకేయూరివారు వ్రాయునప్పుడు తమకు చేరువనున్న రైల్వేస్టేషన్ పేరు తెలియపర్చవలెను. రైల్వేపార్శిల్ ద్వారా తెప్పించుకొనునప్పుడు మాకు ఖర్చులు చాలా తగ్గును మా కేటలాగులు గ్రంథములతో పంపుదుము.

గ్రంథస్థవిషయములు.

(ప్రథమభాగము సమాప్తము).

నాళవేష్టన శాంతిః.

అతఃపరంప్రవక్ష్యామి నాళవేష్టనజంఫలం । శిరఃకంఠేచనాభౌచ వేష్టతేచేద్భవేన్మృతిః ॥ తత్పిత్రోర్దక్షిణేబాహౌ పితృవ్యస్యోత్తరేభుజే । మాతృష్వసుర్భవేన్మృత్యురుదరేమాతులస్యచ ॥ ప్రార్శ్వయోస్సహజస్య పార్శ్వత్సర్వనాశో భవేద్ధ్రువం । నాభ్యాది మాలాకారేణ సర్వమృత్యుప్రదంభవేత్ ॥ తద్దోషపరిహారార్థం శాంతింకుర్యాద్విచక్షణః ॥

పాణౌప్రక్షాళ్యద్విరాచమ్య । ఓం నమస్సదసే + ఉపాసతాం సర్వేభ్యశ్శ్రీ... భ్యోనమః । అశేషే. ఇత్యాది స్వీకృత్య గోత్రస్య నక్షత్రే రాశౌ జాతస్య మమ కుమారస్య నాళవేష్టనజననేన యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహారార్థం జన్మనక్షత్ర జన్మరాశివశాన్నామ నక్షత్ర నామరాశివశాదాదిత్యాది నవగ్రహేషు యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్తైః క్రియమాణ కరిష్యమాణదుష్టారిష్టపరిహారద్వారా శుభ ఏకాదశస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః శ్శుభస్థానేషు స్థితాస్తే

పాంగ్రిహాణా మతిశయఫల జనకతాసిద్ధ్యర్థం సూతామ్రో శ్వశ్వ మాతులాదీనాంచ సర్వారిష్టపరిహారద్వారా శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థంనా శవేష్టన శాంతిజపమాచార్యఋత్విఙ్ముఖైః కారయిష్యే మమ సౌభాగ్య తాసిద్ధమనుగ్రహాణ॥ కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య గణపత్యారాధనం కృత్వా- ఆచార్యవరణంశుద్ధిపుణ్యాహంచ కృత్వాగ్రహాదికంసర్వం ప్రోక్షయేత్- శుచౌదేశే వ్రీహీన్నిక్షిప్య॥ అష్టదళపద్మం లిఖిత్వా నవవస్త్రమాచ్ఛా ద్య తస్యోపరితదర్ధం తిలంనిక్షిప్య తదుపరినవవస్త్ర మాచ్ఛాద్య త స్యోపరితదర్ధం తండులాన్నిక్షిప్యాష్టదళపద్మం లిఖిత్వాదర్భానాస్తీర్య త స్యోపరి శ్వేత సూత్రవేష్టితంకుంభంనిధాయ హిరణ్యశృంగం + అణ్ణ వః। ఆపోవా ఇదం + రాప ఓం॥ గంగేచ యమునేచైవ గోదావరిసర స్వతి। నర్మదేసింధు కావేరి జలేఽస్మిన్సన్నిధింకురు॥ ఇతిమంత్రేణతీర్థంపూ రయిత్వా కుంభరత్నం స్వర్ణ ప్రతిమాం లక్ష్మీనారాయణ మూర్తిం చనిక్షిప్య- దధికూర్చామ్రశాఖ పంచత్వక్పంచపల్లవాన్నిక్షిప్య॥ తస్యోపరినారికేళఫలంనిధాయ॥ నాళాకారంస్వర్ణసూత్రమావేష్ట్య। రక్త వస్త్రం తస్యోపరి శ్వేతవర్ణం వస్త్రమాచ్ఛాద్య ' ఇమంమేవరుణ, ఇతి వరుణాంతర్యామిణ శ్రీమన్నారాయణమావాహయామీతి నారాయణం నాళవేష్టనశాంతికలశే ఆవాహయేత్ । తత్పురతః కేశవాది ద్వాదశకల శాన్ స్థాపయేత్। తన్మధ్యే వాసుదేవ సంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాన్ తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణమేవం ప్రాదక్షిణ్యేన సప్తదశకలశాన్ స్థాప యేత్। వాసుదేవాదీన్ లక్ష్మీనారాయణాంచేతి పంచకలశాన్ వాస్థా పయేత్॥ శన్నోదేవీ, రిత్యపః పూరయిత్వా। తత్కలశేస్వర్ణమూర్తి ప్రతిమాంనిక్షిప్య। దధ్యకూర్చామ్రశాఖనారికేళఫలాని నిధాయ। గం ధపుష్పైరలంకృత్య॥ నివేదనం విష్ణుగాయత్ర్యా షోడశోపచారాన్ కు ర్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ బహూన్ వృత్వా స్వయందర్భాస్తేనకలశమన్వా రభ్యజపేత్॥ వేదాదీన్ జాపయేత్॥ అగ్నిమీళే- ఇషేత్వా- అగ్న ఆ యాహి- శన్నోదేవీః- కృణుష్వపాజః- మహాగ్ంఇద్రః- సజోషాఇంద్ర

అగ్నిం గాయత్యా - అగ్నిర్మీళే - విష్ణుసూక్తం-బ్రహ్మసూక్తం-పురుషసూక్తం- నారాయణానువాకం- భూసూక్తం- పంచశాంతిః- ఘోషశాంతిర్జపిత్వా- కుంభస్య పురతః అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్॥

స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ ముఖాంతం కృత్వా- విష్ణుసూక్తేన సమిధాహుతిః - రుద్రసూక్తేన ఆజ్యాహుతిః- బ్రహ్మసూక్తేన అన్నాహుతిః- త్ర్యంబకమంత్రేణ వ్రీహిమిశ్రతిలహోమః- నక్షత్రాధిష్ఠానవాక్యేన చరుహోమః- తత్తన్మంత్రేణ అష్టోత్తరశతం అష్టావింశతివారం వా హుత్వా- వ్యాహృతిభిః స్విష్టకృతం చ హుత్వా పరిధ్యంజనాదిపర్యగ్నిం పరిధిప్రహరణం పరిషేచనాంతం కృత్వా- బ్రహ్మాద్యావాహనం॥ కుంభోదకేన వరుణసూక్తేన (దేవస్య త్వేతి, మంత్రం పిత్రోర్ముఖ్యోర్యాభిషించేదథవా ప్రోక్షయేత్ - ఆచార్యాయదక్షిణాం దత్వా-కలశవస్త్రప్రతిమాం వస్త్రధాన్యాదిం దత్వా-ఆజ్యావలోకనం॥ రూపం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-తదస్య రూపం ప్రతిచక్షణాయ - ఇంద్రోమాయాభిః పురురూప ఈయతే. యుక్తాహ్యస్య హరయశ్శతాదశ - యాం లక్ష్మీర్యప్యమేధా స్తేజంసర్వాంగే షుప్రతిష్ఠితా। తత్సర్వం నిమయాదత్వం శ్రియం పుష్టిం చ వర్ధయ। ఆజ్యదానం॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం ఆజ్యదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ దశదానాని- గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసో ధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇమానిదశదానాని నానాగోత్రేభ్యః + ప్రదదే॥ ఆశీర్వాచయిత్వా- సదస్యానాం తాంబూలదక్షిణాంచ దత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ హాళదేష్టన శాంతి స్సంపూర్ణా.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

అథ విఘ్నేశ్వరపూజా ప్రారంభః.

ఓమ్॥ దేవీం వాచ మజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సానో మంద్రేష మూర్జం దుహానా ధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు॥ అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా। తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమంగళమ్॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ యత్రయోగీశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః। తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువా నీతిర్మతిర్మమ॥ స్మృతే సకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే। పురుష స్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తి తేషామమంగళమ్। యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనం హరిః॥ లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః। యేషామిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్। లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయోభూయో నమామ్యహమ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తుతే॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః - ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః - అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః - సీతారామాభ్యాం నమః - సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య - ఓమ్ కేశవాయ స్వాహా ॥ ఓమ్ నారాయణాయ స్వాహా - ఓమ్ మాధవాయ స్వాహా - ఓమ్ గోవిందాయ నమః - విష్ణవే నమః - మధుసూదనాయ నమః - త్రివిక్రమాయ నమః - వామనాయ నమః - శ్రీధరాయ నమః - హృషీకేశాయ నమః - పద్మనాభాయ నమః - దామోదరాయ నమః - సంకర్షణాయ నమః - వాసుదేవాయ నమః - ప్రద్యుమ్నాయ నమః - అనిరుద్ధాయ నమః - పురుషోత్తమాయ నమః - అధోక్షజాయ నమః - నారసింహాయ నమః - అచ్యుతాయ నమః - జనార్దనాయ నమః - ఉపేంద్రాయ నమః - హరయే నమః - శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥ (ప్రాణానాయమ్య)

ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః యే తే భూమిభారకాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥ ఓం భూః - ఓం భువః - ఓగ్ం సువః - ఓం మహః - ఓం జనః - ఓం తపః - ఓగ్ం సత్యమ్ - ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్య బ్రహ్మణః - ద్వితీయపరార్ధే - శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వత మన్వంతరే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే - భరతవర్షే - భరతఖండే - మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే - కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - శోభనగృహే సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణస

స్థితౌ- అస్మిన్ వర్తమానవ్యావహారికచాంద్రమానేన... సంవత్సరే... అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే॥ శుభనక్షత్రే- శుభయోగే-శుభకరణ ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ-శ్రీమాన్-గోత్రః - నామధేయః - శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం నాభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః।మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మామధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః॥ కుక్షౌతు సాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావాఆపః పశవఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వరాడాపశ్ఛందాగ్ంస్యాపో జ్యోతీగ్ంష్యాపో యజూగ్ంష్యాప స్సత్యమాపస్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువస్సువ రాపఓమ్॥

శ్లో॥ గంగేచయమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిం త్సన్నిధింకురు॥ ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతిపూజార్థం మమదురితక్షయకారకాః। కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ ఓం అసునీతే పునరస్మాసు

చక్షుః పునః ప్రాణమిహనో ధేహి భోగమ్। జ్యోక్పశ్యేమ సూర్యముచ్చరన్తమనుమతే మృడయాన స్స్వస్తి॥ అమృతం వై ప్రాణా అమృతమాపః ప్రాణానేవ యథాస్థానముపహ్వయతే॥ స్థిరో భవ। వరదో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। స్థిరాసనం కురు॥

ఓం గణానాంత్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనాముపమశ్రవస్తమమ్। జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనమ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి॥ ఆవాహయామి॥ సువర్ణరత్నఖచితసింహాసనం సమర్పయామి॥ పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువః। తాన ఊర్జే దధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవశ్శివతమోరసః। తస్య భాజయతేహనః। ఉశతీరివ మాతరః। తస్మా అరంగమామవః। యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చనః॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః॥ శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ ఓమ్ అభివస్త్రా సువసనాన్యర్షాభి ధేనూస్సుదుఘాః పూయమానాః। అభిచంద్రా భర్తవేనో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినో దేవ సోమ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః। వస్త్రంయుగ్మం సమర్పయామి। వస్త్రధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్। ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ శ్రీమహాగణాధిపత

తయేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతధారణానంతరం శు
ద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపు
ష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥ శ్లో॥ శ్రీగంధంచందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణసుసంయుతమ్। వి
లేపనంసురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థంప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేన
మః॥ శ్రీగంధంసమర్పయామి॥ ఆయనే తేపరాయణేదూర్వారోహంతు
పుష్పిణీః। హ్రాదాశ్చపుండరీకాణిసముద్రస్యగృహాఇమే॥ శ్రీమహాగ
ణాధిపతయేనమః గంధస్యోపరిఅలంకరణార్థంఅక్షతాం త్సమర్పయా
మి॥ పుష్పైఃపూజయామి॥ ఓంసుముఖాయనమః। ఓం ఏకదంతాయ
నమః। ఓం కపిలాయనమః। ఓం గజకర్ణకాయనమః। ఓం లందోదరా
యనమః। ఓంవికటాయనమః। ఓం విఘ్నరాజాయనమః। ఓం గణాధి
పాయనమః। ఓం ధూమకేతవేనమః। ఓం గణాధ్యక్షాయనమః। ఓం
ఫాలచంద్రాయనమః। ఓంగజాననాయనమః। ఓంవక్రతుండాయనమః।
ఓంశూర్పకర్ణాయనమః। ఓం హేరంబాయనమః। ఓంస్కందపూర్వజా
యనమః। ఓం సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః॥ శ్రీమహా — నమః॥
షోడశనామపూజాం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నా
నా గంధైస్సుసంయుతః। ఆఘ్రేయస్సర్వ దేవానాం ధూపోఽయం
ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా—నమః॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥
సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితంప్రియమ్। గృహాణమం
గళందీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహ। భక్త్యాదీపం ప్రయచ్ఛామి దేవా
యపరమాత్మనే। త్రాహిమాంనరకాద్ఘోరా ద్దివ్యజ్యోతిర్నమోఽస్తు
తే॥ శ్రీమహా—నమః॥ దీపందర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధా
చమనీయంసమర్పయామి॥ నైవేద్యం॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ ఓంతత్సవి

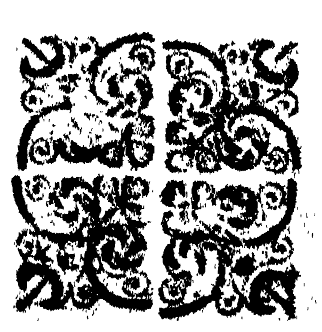
వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥
సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి॥ అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥
శ్లో॥ నైవేద్యం షడ్రసోపేతం ఫలలడ్డుక సంయుతమ్। భక్ష్యభోజ్యసమా
యుక్తం ప్రీత్యైతత్ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా_నమః॥ మహానైవేద్యం
సమర్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా॥ ఓం అపానాయ స్వాహా। ఓం
వ్యానాయ స్వాహా। ఓం ఉదానాయ స్వాహా। ఓం సమానాయ స్వాహా
మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి॥ అమృతాపిధానమసి॥ ఉత్త
రాపోశనం సమర్పయామి। హస్తౌ ప్రక్షాళయామి। పాదౌ ప్రక్షాళ
యామి। శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై
ర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్॥ ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతి
గృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా_నమః॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ ఘృ
తవర్తిసహస్రైశ్చ కర్పూరశకలైస్తథా। నీరాజనం మయాదత్తం
గృహాణ వరదో భవ॥ శ్రీమహా_నమః॥ నీరాజనం సమర్పయామి॥
శ్లో॥ సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః। లంబోదరశ్చ వికటో వి
ఘ్నరాజో గణాధిపః। ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః
వక్రతుండశ్శూర్పకర్ణో హేరంబస్స్కందపూర్వజః॥ షోడశైతాని నా
మాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి। విద్యారంభే వివాహే చ ప్రవేశే
నిర్గమే తథా। సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య న జాయతే॥ శ్రీ
మహా_నమః॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికాని
చ పాపాని జన్మాంతరకృతాని చ। తాని తాని వినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదే పదే
పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః। త్రాహి మాం
కృపయా దేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శర
ణం మమ॥ తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప॥ శ్రీమహా +

విఘ్నేశ్వరపూజా

నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥శ్లో॥ విఘ్నేశ్వరా
య వరదాయ గణేశ్వరాయ సర్వేశ్వరాయ శుభదాయ సురేశ్వరా
య విద్యాధరాయవికటాయచ వామనాయ భక్తప్రసన్న వరదాయ
నమోనమోఽస్తు॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపఃపూజాక్రి
యాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేగణాధిపమ్॥ మం
త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనంగణాధిప। యత్పూజితం మయాదే
వ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచా
రపూజయా భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రీతో వర
దో భూత్వా ఉత్తరే శుభకర్మణ్యా విఘ్న మస్త్వితి భవంతో బ్రు
వంతు॥ ఉత్తరేశుభకర్మ ణ్యావిఘ్నమస్తు। శ్రీమహాగణాధిపతి ప్ర
సాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాస్తానిధర్మా
ణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకం మహిమానస్సంచంతేయత్రపూ
ర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానముద్వా
సయామి॥శ్లో॥వక్రతుండమహాకాయసూర్యకోటిసమప్రభ। అవిఘ్నం
కురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా॥ శ్లో॥ ధనార్థంపూర్వరాగమనాయ
చ॥ ఓమ్ తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి। తన్నో
దంతిః ప్రచోదయాత్॥ ఇతి జపంకృత్వా ॥ శ్లో॥ ఆవాహనం నజా
నామి నజానామి విసర్జనమ్॥ పూజాంచైవ నజానామిక్షమ్యతాంగజా
గణాధిప॥

ఓమ్ తత్సత్.

శ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా సమాప్తా.

విష్వక్సేన పూజా.

ఆదౌనిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేన పూజాంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥

విష్వక్సేనం సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథంముద్రాచక్రేకరతలయుగేశంఖదండౌదధానం। మేఘశ్యామంసుమణిమకుటం పీతవస్త్రంశుభాంగంధ్యాయేదేవందళితదనుజం సూత్రవత్యాసమేతమ్॥శ్రీవిష్వక్సేనంధ్యాయామి॥ముగ్ధసూత్రవతీనాథం చతుర్భుజ విరాజితమ్ పరిత్రాతాఽఖిలానీకందేవమావాహయామ్యహమ్। శ్రీవిష్వక్సేనమావాహయామి॥రత్నసింహాసనంసమర్పయామి॥ పాదయోఃపాద్యంసమర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ముఖేఆచమనీయం సమర్పయామి॥ ఆపోహిష్ఠేతిస్నాపయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ చమూపతేనమస్తేస్తునరకార్ణవతారక। దదామి వస్త్రందేవేశ ధారయత్వమనుత్తమం॥ వస్త్రంసమర్పయామి॥ఊర్ధ్వపుండ్రం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి॥ కస్తూరీకుంకుమోపేతం కర్పూరేణసమన్వితం।గృహ్యాతాందేవతాశ్రేష్ఠ దివ్యచందనలేపనమ్॥ దివ్యశ్రీచందనం సమర్పయామి॥ అలంకారార్థమక్షతాంత్సమర్పయామి॥ ఓం విష్వక్సేనాయనమః।సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథాయనమః। జ్ఞానముద్రధరాయనమః। శంఖచక్రాయుధాయనమః। దండపాణయేనమః।మేఘశ్యామాయనమః। సుమణిమకుటాయనమః। పీతవస్త్రాయనమః। శుభాంగాయనమః। దేవాదిదేవాయనమః। విజితదనుజాయనమః। సూత్రవతీసమేతాయనమః। సర్వవిఘ్నహరాయనమః।సర్వాక్షప్రభాయినేనమః। వేత్రహస్తాయనమః। పుండరీకాక్షాయనమః।నానావిధపరిమళపుష్పాణిసమర్పయామి॥ వనస్పత్యుద్భవై

ర్దివ్యై ర్గంధాఢ్యైస్సుమనోహరైః । కపిలాఘృతసంయుక్తో ధూపో యం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥ సాజ్యం త్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియం । గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహ ॥ దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం ॥ గుడోపహార నైవేద్యం సమర్పయామి ॥ మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥ ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి॥ హస్తౌ ప్రక్షాళయామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళయామి ॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్। ముక్తాచూర్ణేన సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ విష్వక్సేన నమస్తేస్తు లోకరక్షణతత్పర। నమస్తే త్రవతీసాథ వేత్రహస్తాయ తేనమః ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారాంత్సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పవిత్రం సర్వలోకానాం సర్వాభీష్టార్థసాధకమ్। సర్వమోహకరం తుభ్యం స్వర్ణపుష్పం దదామ్యహమ్ ॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం చమయాపతే। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాంత్సర్వాత్మకః శ్రీవిష్వక్సేనస్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యావిఘ్నమస్తు॥ శ్రీవిష్వక్సేన ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ విష్వక్సేనం యథాస్థానముద్వాసయామి॥ మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకం మహిమానస్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం.

విష్వక్సేనపూజా సమాప్తా.

అథ పుణ్యాహవాచనవిధిః.

ప్రయోగపారిజాతే ॥

శ్లో॥ ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం సమంతాశ్చతురశ్రకమ్। లేఖేత్కోణతః కోణే తిర్యక్కుర్వీత పార్శ్వయోః॥ కోష్ఠాని కారయే త్తత్ర ద్వా

త్రింశత్సంఖ్యకానితు । పదవత్పార్శ్వయోస్తత్ర పురతోగజతుండ
వత్ । పశ్చిమేకలశాకారం నిర్మితంబ్రహ్మణాపురా। తదేవస్వస్తికంచే
తి ప్రవదంతిమహర్షయః । తండులైస్సలిఖేద్భూమౌ ఆదౌతుశుభక
ర్మణామ్। తన్మధ్యేపార్శ్వయోర్భాగే స్సజలంకలశత్రయం। సౌవర్ణరా
జతంవాపికాంస్యంవారత్నపూరితమ్ । త్రిపాత్రైర్విన్యసేత్తత్ర సౌవర్ణే
రాజతేపివా । సఫలేకాంస్యపాత్రేవా న్యసేత్తండులపూరితే। సువర్ణ
పత్రపుష్పైర్వా పంచరత్నైస్సమన్వితే। పత్నీపుత్రైస్సమాయుక్తో
శుభార్థీబ్రాహ్మణైస్సహా। వివాహంతేషుసర్వేషు గర్భాధానాదికర్మ
సు । నాందీశ్రాద్ధం సముద్దిశ్య స్వస్తివాచనమాచరేత్ । స్వస్తివాచ
నమంత్రేషు సర్వేషాంవృద్ధికర్మణామ్ ॥

॥ పుణ్యాహవాచనవిధినికొంచంవ్రాయుచున్నాను॥ "ద్వాత్రిం
శదంగుళం దీర్ఘం ... కర్మణామ్" ఇరువది రెండంగుళముల పొడ
వును, అంతటనునాలుగంచులును, రెండు లేఖములును, కోణములు
ను, పార్శ్వములనుండునట్లు చేయవలయును. ఇరువదిరెండు కోష్ఠము
లను గల్పింపవలయును. పార్శ్వములయందు బదాకారముగ జేయ
వలయును. ముందరగజతుండాకారముగరచింప వలయును. పశ్చిమ
మునందు గలశాకారమును నిర్మించవలయును. అది యేస్వస్తికమని
మహర్షులుచెప్పుచున్నారు. శుభకర్మలను జేయునపుడు ముందుగ
దండులములచే సంలేఖనమును జేయవలయును. దానిమధ్యమున బా
ర్శ్వభాగములయందు జలముతోగూడిన మూడు కలశములను స్థా
పించవలయును. రత్నపూరితములగు బంగారపాత్రనైనను, రజితపా
త్రలనైనను, కాంస్యపాత్రలనైనను, నుంచవలయును. రత్నములుల
భించనియెడలతండులములచేతనైనను, ఆపాత్రలయందుంచవలయును.
అయిదుసువర్ణపుష్పములనైనను, అయిదురత్నములనైననునుంచవల
యును, అట్లుంచిపత్నీపుత్రులతోగూడి శుభార్థియైబ్రాహ్మణులతో
గూడ పుణ్యాహవాచనమునుసకలశుభకర్మములయందునునాచరింప

వలయును. వివాహాదులయందును గర్భాధానాది కర్మలయందును నాందీ శ్రాద్ధము నుద్దేశించి స్వస్తివాచనము నాచరించవలయును. సమస్తవృద్ధికర్మలకును పుణ్యాహవాచనము ముందు చెప్పఁబడిన దని తాత్పర్యము.

ఇతి పుణ్యాహవాచనవిధిస్సమాప్తః.

పుణ్యాహవాచన సూత్రమ్.

ఆశ్వలాయనగృహ్యపరిశిష్టేచోక్తమ్.

అథ స్వస్తివాచన మృద్ధిపూర్తేషు స్వస్త్యయనం వాచయేది త్యాచార్యః । బుద్ధిర్వివాహాంతా అపత్యసంస్కారాః । ప్రతిష్ఠోద్యాపనేపూర్తం । తత్కర్మణ ఆద్యంతయోః కుర్యాచ్ఛుచి స్స్వలంకృతోవాచయితాలిప్తాభూతే సద్మని మంగళసంభారభృతి యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ ప్రశస్తానాచారలక్షణ సంపన్నానర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్యదక్షిణయాతోషయే దథప్రాఙ్ముఖాః ప్రశస్తదర్భపాణయ స్తిష్ఠేయు స్తద్దక్షిణతో వాచయితోదఙ్ముఖస్సంస్కార్యా వాచయితుర్దక్షిణ పార్శ్వ మాతిష్ఠేయు రథవాచయితా దర్భపాణి రపాంపూర్ణముదకుంభంస్వర్చితం సపల్లవముఖం గృత్వాతిష్ఠన్ సమాహితో మనస్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బ్రూయాత్సమాహితమనసస్స్మః ఇతి తేబ్రూయుః ప్రసీదంతు భవంతఇతి వాచయిత్వా ప్రసన్నాస్స్మః ఇతి తరేఽథ తేన ర్వేసంప్రాత్య శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిర్వృద్ధిరవిఘ్నమాయుష్య మారోగ్యం శివంకర్మ కర్మసమృద్ధి ర్ధర్మసమృద్ధిః పుత్రసమృద్ధి ర్వేదసమృద్ధి శ్శాస్త్రసమృద్ధి ర్ధనధాన్యసమృద్ధిరిష్టసమృద్ధి రిత్యేతాని పంచదశమంత్రాణ్యుక్తాని తన్నామ్నా కర్మదేవతాం ప్రీయతా మితి బ్రూయు రథ వాచయితా పూర్వవత్తల్లింగమంత్రాన్ పఠిత్వాత్రిస్త్రి

ర్మందమధ్యేచ్ఛస్వైరై రోః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు ఋద్ధింభవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాత్తేఽపితథా ప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయు రోమిత్యృద్ధ్యతామిత్యృద్ధిం ప్రతిబ్రూయు రథ ప్రాఙ్ముఖమాసీనం సామాత్యం కర్తారం బ్రాహ్మణాస్సపల్లవదర్భపాణయః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠేయు శ్శాంతిపవిత్రలింగాభి ర్ఋగ్భి రభిషించేయుః పురంధ్ర్యోఽపి రాజనాది కుర్యుః॥

తా॥ అనంతరము స్వస్తివాచనము (చెప్పఁబడుచున్నది) బుద్ధికర్మయందును పూర్తకర్మలయందును స్వస్తివాక్యములను చెప్పవలసినది అని ఆచార్యులు చెప్పిరి. (గర్భాధానము మొదలు) వివాహముతుదిగాగల బాలురకు జేయఁదగిన సంస్కారములు బుద్ధికర్మలు. వాపీకూపాదులయొక్క ప్రతిష్ఠయు (వ్రతాదులయొక్క) ఉద్యాపనమును పూర్తకర్మలు, ఆకర్మలయొక్క ప్రారంభమందును అవసానమందును (స్వస్తివాచనమును) చేయవలసినది. (యజమానుఁడు) శుచియై అలంకరించబడినవాఁడై (స్వస్తివాక్యములను) చదివించవలసినది. అలంకరించబడిన మంగళవస్తువులు కలిగియున్న గృహమందు యోగ్యులును ఆచారసంపన్నులును (అయిన) ద్వంద్వముగానున్న బ్రాహ్మణులను అర్ఘ్యపాద్యాదులచే పూజించి దక్షిణచే సంతోషపెట్టవలసినది, పిమ్మట యోగ్యులగు (ఆబ్రాహ్మణులు) దర్భలు హస్తములయందు గలవారై తూర్పు మొగముగలవారై యుండవలసినది. (పుణ్యాహమంత్రములను) చదివించే (యజమానుండు) ఉత్తరముఖముగలవాఁడై ఆబ్రాహ్మణులకు దక్షిణదిశయందు (ఉండవలసినది (యజమానునిచే) సంస్కారము జేయఁదగిన (కుమాళ్లు మొదలగువారు) యజమానునియొక్క దక్షిణభాగమందుండవలసినది. పిమ్మట యజమానుఁడు దర్భలు హస్తమందు గలవాఁడగుచు ఉదకములో నిండియున్న అలంకరించబడిన చిగుళ్లు ముఖమందుగల ఉదకపాత్రమును క్రింది ఉన్నవాఁడగుచు స్థిరచిత్తుఁడై మనస్సు స్థిరపరచబడుగాక యని

బ్రాహ్మణులనుగూర్చి చెప్పవలసినది. స్థిరపరచబడిన మనస్సుగలవా రమగుచున్నాము అని ఆబ్రాహ్మణులు (ప్రతివాక్యమును) చెప్పవలసినది. (ఓబ్రాహ్మణులారా) మీరుప్రసన్నులగుదురుగాక అని యజమానుఁడు (చెప్పుచున్నాడు) ప్రసన్నులనుగుచున్నాము అని బ్రాహ్మణులు (చెప్పుచున్నారు) పిమ్మట ఆయజమానుఁడు బ్రాహ్మణులున్ను అందఱునుకూడి శాంతి, పుష్టి, తుష్టి, వృద్ధి, అవిఘ్నము, ఆయుష్యము, ఆరోగ్యము శివమైనకర్మ, కర్మసమృద్ధియు. ధర్మసమృద్ధియు, పుత్రసమృద్ధియు వేదసమృద్ధియు శాస్త్రసమృద్ధియు, ధనధాన్యసమృద్ధియు. ఇష్టసమృద్ధియు అను పదిహేనుకృత్యములు చెప్పఁబడినవి. ఆపేరుచేతకర్మదేవలనుగూర్చి తృప్తినొందుగాకాయని చెప్పవలసినది. పిమ్మటయజమానుఁడు పూర్వమువలె శాంతి, పుష్టి.(మొదలగుపదములు) గల మంత్రములను పఠించి మూడేసిమార్లు(మొదటిపర్యాయము) అల్పస్వరముచేతను (రెండవపర్యాయము)మధ్యమస్వరముచేతను (మూడవపర్యాయము) ఉచ్చస్వరముచేతను "ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు" "స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు""బుద్ధిం భవంతో బ్రువంతు" అని (ఈమూఁడువాక్యములను)చెప్పవలసినది ఆబ్రాహ్మణులున్ను వేరువేరుగా ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. బుద్ధికర్మయందు "ఓమిత్యృధ్యతాం" అనిప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. పిమ్మట తూర్పుమొగముగా కూర్చున్న భృత్యాదులతోకూడియున్న యజమానునిగూర్చి బ్రాహ్మణులు చిగుళ్ళతోను దర్భలతోను కూడిన కలశములు గలవారగుచు పడమర మొగములుగలవారలయి ఉండవలసినది. శాంతి, పవిత్రమొదలగు పదములుగల ఋక్కులచేత (యజమానుని)అభిషేకము జేయవలసినది. కుటుంబవంతులయిన సువాసినీ స్త్రీలునీరాజనము మొదలగుదానిని చేయవలెను.

వ్యాసః॥శ్లో॥ సంపూజ్యగంధమాల్యాద్యైర్బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తివాచయేత్ । కామ్యకర్మణి మాంగల్యే సంగ్రామాద్భుత దర్శనే॥

తయమః। శ్లో॥ ఓంకారంబ్రహ్మలోకస్యాన్ని రోంకారంమహీపతే। ఉపాంశుచతథానైశ్యే స్వస్తిశూద్రేప్రకీర్తయేత్।

పుణ్యాహవాచనవిషయము సమాప్తము.

అథ పుణ్యాహవాచన ప్రయోగః.

(3) ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా ఆపస్సంతు (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు (3) (హృదయేఽభిమృశ్య) అక్షతం చారిష్టం చాస్తు-ఓం అర్చత ప్రార్చత। ప్రియమేధాసో అర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత। అర్చత ప్రార్చత॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ గంధాః పాంతు॥ ఓం ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే। అక్షతాః పాంతు। ఆయుష్యమస్తు। పుష్పాణి పాంతు - సౌమంగల్యం చాస్తు। తాంబూలాని పాంతు - ఐశ్వర్యమస్తు। దక్షిణాః పాంతు - బహుదేయమస్తు। శ్రీః శ్రేయసమస్తు। ప్రజాపతిః ప్రీయతామ్। శాంతిరస్తు। యం కృత్వా సర్వవేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతే। తమహామోంకారమాదింకృత్వా - భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే। వాచ్యతామ్। భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః। ద్రవిణోదా ద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయగ్ంసత్। ద్రవిణో

దావీరవతీమిషంనో । ద్రవిణోదా రాసతేదీర్ఘమాయుః ॥ సవితా
పశ్చాత్తాత్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ । స
వితాన స్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥
నవోనవో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతు రుషసామేత్యగ్రే ।
భాగం దేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః ॥
ఆపశుందాతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ యస్త్వా హృదాకీరి
ణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి । జాతవేదో యశో
అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి రగ్నే అమృతత్వ మశ్యామ్। యస్మైత్వగ్ం
సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనమ్। అశ్వినగ్ంసపు
త్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిం నశ తే స్వస్తి॥ సంత్వాసించా
మి యజుషా ప్రజా మాయుర్ధనంచ ॥ దక్షిణకలశ మాదాయ। ప్రా
క్కూలశేకించి త్కించి దుదకం నినయతి । దీర్ఘమాయు రస్తు - మన
స్సమాధీయతామ్ ॥ సమాహితమనసస్స్మః । ప్రసీదంతు భవంతః।
ప్రసన్నా స్స్మః। శాన్తి రస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టి రస్తు। వృద్ధి రస్తు।
అవిఘ్న మస్తు । ఆయుష్య మస్తు। ఆరోగ్య మస్తు । స్వస్తిశివం
క ర్మాస్తు । కర్మ సమృద్ధి రస్తు । పుత్రసమృద్ధి రస్తు । వేదసమృద్ధి
రస్తు । శాస్త్రసమృద్ధి రస్తు। ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు। ఇష్టసంపదస్తు।
ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసన మస్తు । కలశయోరీశాన్యదేశే
ఉదకం సించేత్। యత్పాపం తత్ప్రతిహత మస్తు। యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు।
శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతి శనైశ్చరరాహుకేతు సోమసహితాఽ
దిత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। తిథికరణముహూర్తజన్మ
నక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రీయంతామ్। నైరృత్యాం దిశి శామ్యంతు ఘోరా

ణి। శామ్యంతుపాపాని। శామ్యంతుఈతయః। ప్రధమకలశే। శుభాని వర్ధంతామ్। శివా ఋతవ స్సంతు। శివా ఓషధయ స్సంతు। శివావ నస్పతయ స్సంతు। అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్। ఉత్తరే శుభకర్మ ణ్యవిఘ్న మస్తు। ఉత్తరోత్తర మహాభివృద్ధి రస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శు భాః క్రియా స్సంపద్యంతామ్। అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయం తామ్। మాహేశ్వరీపురోగాః మాతరః ప్రీయంతామ్। ఇంద్రపురో గామరుద్గణాః ప్రీయంతామ్। వసిష్ఠపురోగాఋషిగణాః ప్రీయంతామ్। శ్రీవిష్ణుపురోగా స్సర్వే దేవాశ్చ ప్రీయంతామ్। ఆదిత్య పురోగా స్స ర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। ఋషయ శ్ఛందాగ్‌ స్యాచార్యా వేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతామ్। బ్రహ్మచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రీయం తామ్। బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చప్రీయంతామ్। శ్రద్ధామేధేప్రీయేతా మ్। ప్రీయతాం భగవా న్నారాయణః। ప్రీయతాం భగవా న్పర్జ న్యః। ప్రీయతాంభగవాన్‌స్వామీమహాసేనః। ప్రీయతాంభగవాన్పితా మహః। ప్రీయతాం భగవా న్ప్రపితామహః॥ సత్యా స్సంతా ఆశిష స్సం తు। పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతామ్॥ భద్రం తే వదతు శకునే సామగాయ సి। బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషు శగంససి॥ వృషేవ వాజీ శిశుమతీ రపీత్యా సర్వతో న శ్శకునే భద్ర మావద। విశ్వతో నశ్శకునే పుణ్య మా వద। యాజ్యయా యజతి ప్రత్యక్షైవ యాజ్యాః। పుణ్యేవ లక్ష్మీః పు ణ్యా మేవ తల్లక్ష్మీంసంభావయతి। పుణ్యాం లక్ష్మీం న స్కురుతే। య త్పుణ్యం నక్షత్రమ్। తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్। యదా వై సూర్య ఉ దేతి। అథ నక్షత్రం నైతి। యావతి తత్రసూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్। తావతి కుర్వీతయత్కారీస్యాత్॥ ఓంతాని వా ఏ తాని యమనక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి తేషు కుర్వీతయ

క్యాకారీస్యాత్ । పుణ్యాహ మేవకురుతే। ఓం పుణ్యాహంభవంతో బ్రు
వంతు। ఓం పుణ్యాహమ్॥ఏవంత్రిః॥స్వస్తయే వాయు ముపబ్రవామ
హై సోమమ్।స్వస్తిభువనస్యయస్పతిః।బృహస్పతిగ్ంసర్వగణగ్ంస్వస్త
యే। స్వ సయ ఆదిత్యాసోభవంతునః। ఆదిత్య ఉదయనీయః । పథ్యే
వేద పృస్త్యాప్రియంతి। పథ్యం స్వస్తిమభ్యుద్యంతి । స్వస్త్యై వేదపి
యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తినఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః॥
స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః। స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వ
స్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥ అష్టౌ దేవా వసవ స్సోమ్యాసః ।
చతస్రో దేవీ రజరా శ్రవిష్ఠాః । తేయజ్ఞ పాంతు రజసః పు
రస్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్ం స్వస్తి॥ మహ్యం సహకుటుంబా
య శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణేమహాజనాన్న మస్కుర్వాణా యాశీర్వ
చన మపేక్షమాణా యాయుష్మతే స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు। ఆయు
ష్మతేస్వస్తి। ఏవంత్రిః॥ ఓగ్ స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ స్వస్తి।
ఏవంత్రిః॥ ఋధ్యామ స్తోమగ్ం సనుయామవాజ మానోమంత్రగ్ం
సర థేహోపయాతమ్ । యశోన పక్వం మధు గోష్వంతరా భూ
తాంశో అశ్వినోః కామ మప్రాః॥ సర్వామృద్ధి మృధ్నుయామి శివం
వై తేజ సైన పురస్తాత్పర్యభవ చ్ఛందోభిస్సవ్యతోఽక్షరై రుపరిష్టా
ద్గాయత్ర్యాస్సర్వతో ద్వాదశాహాం పరిభూయా త్సర్వా మృద్ధిమా
ర్ధ్నో త్సర్వా మృద్ధి మృధ్నోతి యఏవం వేద ॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యై
ర్నమ సోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు । అనూరాధా

ర్ధా హావిషావర్ధయంతః । శతంజీవేమ శరదః సవీరాః ॥ త్రీణి త్రి
ణ్యైవ దేవానా మ్పృథ్వాని। త్రీణిత్రిభాండాగ్ంసి త్రీణి సవనాని। త్రయ
స్త్రిమేలోకాః । ఋధ్యాస్మేవ తద్వీర్య మ్వసు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి।
వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగపద్గృహీత్వా। ఋ
ద్ధిం భవంతో బ్రువంతు॥ ఋధ్యతామ్ ॥ ఋద్ధిసమృద్ధిః । ముఖనమ
ముద్ధృత్య॥ స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు । వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గో
త్రాభివృద్ధిరస్తు । శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు ॥ శుభగ్ం శుభ మస్తు।
పున రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు॥ సర్వసంప దస్తు। (ఇత్యు
దకం నిక్షిప్య) శుచిర్వో హవ్యా మరుతశ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ంహినో
మ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః। ఋతేన సత్యమృత సాప ఆయన్ఛుచిజన్మాన
శ్శుచయః పావకాః॥ అగ్నే శ్శుచివ్రతతమశ్శుచి ర్విప్రశ్శుచిః కవిః।
శుచీ రోచత ఆహుతః ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈ
రతే । తవజ్యోతీగ్ష్యర్చయః । యత్తో స్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం
శుద్ధేన సామ్నా । శుద్ధైరుక్థై ర్వావృధ్వాంసమ్ । శుద్ధ ఆశీర్వాం
మమత్తు॥ ఇంద్రశుద్ధో న ఆగహి । శుద్ధ శుద్ధాభి రూతిభిః । శుద్ధో
రయిం నిధారయ। శుద్ధో మమద్ధిసోమ్యః। ఇంద్ర శుద్ధో హినో
రయిమ్।శుద్ధో రత్నాని దాశుషే। శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే । శు
ద్ధో వాజగ్ం సిషాససి। బ్రాహ్మణ స్వమృతగ్ం హిరణ్య। హేమదే
వాః పవిత్రేణ।ఆత్మానం పునతే సదా। తేన సహస్రధారేణ।పావమాన్యాః

పునంతుమా । ప్రాగ్జాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మ
యమ్ । తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మపునీమహే । ఇన్ద్ర
స్సునీతీ సహమా పునాతు । సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదామో
ర్జయంత్యాపునాతు॥ (ఇతి మార్జనం కృత్వా) ప్రాచ్యాందిశి దేవా
ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో
మార్జయంతామ్ । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతా
ముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతామూ
ర్ధ్వాయాం దిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్॥ఏతేభ్యో
బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణోమామహేశ్వరాదిత్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణోమామహేశ్వరాదిత్యాదినవగ్రహప్రీత్యర్థంస్వస్తిపుణ్యాహవాచన
మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమితి హిరణ్యం తుభ్య మహం
సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో
అనమీవో భవానః । యత్త్వేమహే ప్రతిత న్నో జుషస్వ శంన ఏధి
సోమ, వేశగ్ంతాసగ్ంసదా తేనక్షిమహి
ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తేనక్షీమహి
రణ్వయా గాతుమత్యా। అనః క్షేమఉతయోగే వరంనో యూయం
పాత స్వస్తిభి స్సదానః । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపా
ణ్యావిశన్ త్సఖాసు శేవ ఏధి నః । శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్తయ్యే
నం తార్క్ష్య మరిష్ట నేమి ర్మహాద్భూతంవాయస సం దేవతానామ్

అసురఘ్న మింద్రసఖగ్ం సమత్సుబృహద్యశో నావమివారుహేమ । అగ్ంహోముచమాంగిరసంగయంచ స్వస్త్యాత్రేయం మనసా చతార్క్ష్యమ్ । ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తిసంబాధేష్వభయంనో అస్తు ॥ సుభగగ్ం శుభమ్ ॥ ఓంతత్సత్ ॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం పుణ్యాహవాచనమ్ సమాప్తం.

అథకర్మాంగపుణ్యాహవాచనమ్.

ఆచమ్య ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం తదంగకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం సమాచరేత్ ॥ అథ సోదకం కలశం తండుల తాంబూలం నిధాయ ఓషధీషు ప్రతిష్ఠాప్య ॥ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓం పుణ్యాహం కర్మణోఽస్తు ॥ ఏవం త్రిః ॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్...... పుణ్యాహ మేవ కురుతే ॥ ఓం కర్మణే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ం స్వస్తి కర్మణోఽస్తు ॥ ఏవం త్రిః స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః......స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః ॥ స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ॥ ఓమ్ ॥ కర్మణ ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓమ్ ॥ కర్మ ఋధ్యతామ్ ॥ ఏవం త్రిః ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు । అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః । శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః ॥ త్రీణిత్రీణి వై దేవానామృద్ధాని । త్రీణి ఛందాగ్ంసి త్రీణి సవనాని । త్రయ ఇమే లోకాః । ఋధ్యా మేవ తద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి । ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు ।

ఋధ్యతా మృద్ధి స్సమృద్ధిః ॥ ముఖసమం కలశ ముద్ధరేత్ ॥ కర్మ
ణః పుణ్యాహా సమృద్ధి రస్తు । వర్ష శతసంపూర్ణ మస్తు । గోత్రా
భివృద్ధి రస్తు । శాంతిఃపుష్టి శ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభ మస్తు । పున
రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు । సర్వసంపద స్తు । శుచీ
వో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం । శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ం
శుచిభ్యః। ఋతేన సత్య మృతసాప ఆయన్ఛుచి జన్మాన శ్శుచయః
పావకాః ॥ అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్రి శ్శుచిఃకవిః । శుచీ
రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయ స్తవశుక్రా భ్రాజంత ఈరతే ।
తవ జ్యోతిగ్ ష్యర్చయః ॥ వంతో న్వింద్ర స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన
సామ్నా । శుద్ధైరుక్థై ర్వావృధ్వాంసమ్। శుద్ధ ఆశీ ర్వాం మమత్తు।
ఇంద్ర శుద్ధోన ఆగహి। శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః। శుద్ధో రయింనిధా
రయ। శుద్ధో మ ముగ్ధి సోమ్యః । ఇంద్రశుద్ధోహినో రయిమ్। శుద్ధో
రత్నానిదాశుషే । శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసి । శుద్ధో వాజం శిషా
ససి ॥ బ్రాహ్మణా మృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ ।
ఆత్మానం పునతే సదా। తేనసహస్రధా రేణ। పావమాన్యః పునంతు
మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్। తేన
బ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రిస్సునీతీసహా
మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా
ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥
ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాందిశి

మాసాః పితరో మార్జయంతామ్। ప్రతీచ్యాం దిశి గ్రహాః పశవో
మార్జయంతాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జ
యంతామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయం
తామ్॥ ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్య
శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరా దిత్యాది నవగ్రహా స్వరూ
పేభ్య శ్శ్రీ లక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహ
ప్రీత్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాం మనసోత్సా
హావధిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తో
ష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవో భవానః।
యత్త్వే మహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంన ఏధి ద్విపదే శం చతుష్ప
దే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ం సదా తే సక్షీ మహి రణ్వయా
గాతుమత్యా। అవః క్షేమ ఉత యోగే వరం నో యూయం పాత
స్వస్తిభి స్సదానః। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యా
విశన్ త్సఖా సుశేవ ఏధి నః। శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్త్యయనం
తార్క్ష్య మరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్। అసుర
ఘ్న మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశో నావమివా రుహేమ। అగ్ం
హో ముచ మాంగిరసం గయం చ స్వస్త్యాత్రేయం మనసా చ
తార్క్ష్యమ్ ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధే ష్వభ
యం నో అస్తు శుభగ్ం శుభమ్॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం - కర్మణః
పుణ్యాహవాచనం సమాప్తమ్॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

అంకురారోపణమ్

శ్లో॥ కర్తవ్యో విధితోంకురార్పణవిధి శ్చౌలాదికర్మాదితో రాత్రిష్వే వశరాగ్ని శైలగణనా స్వేతాసుసద్యో థవా। రిక్తాపర్వవిమత్రపదోష రహితే వారే శుభానాం గృహేత్విష్ట్ర వన్వాతిమృదుక్షిప్రవాసురమఖావిష్ణుత్రయాఖ్యోడుషు ॥

తా॥ అంకురారోపణమును- గృహ్యసూత్రములో జెప్పినప్రకారము- అన్నప్రాశనచౌల ఉపనయన, వివాహ - సీమంత- పుంసవనకర్మలకుపూర్వమందనగా పీటి ముహూర్తదినానికిపూర్వరాత్రియందైనను - సద్యఃకాలమందైనను - పరరాత్రియందైన చేయవలెను. అట్లుచేయని పక్షంబున- ముహూర్తదినానికి - 3 వ రాత్రియందైనను- 9 వ రాత్రియందైనను- 2 వ రాత్రియందైనను- చవితి- నవమి- చతుర్దశి యీరిక్తతిథులును- పూర్ణిమ- అమావాస్య- కృష్ణాష్టమి కృష్ణచతుర్దశి - సంక్రమణములీ పర్వములును- చవితి- సప్తమి- త్రయోదశి- ప్రదోషదినములును - త్యాజ్యగడియలును - నిషేధించి - సోమ- బుధ- బృహస్పతి- శుక్రవారములయందును- వృషభ- మిథున- కర్కాటక- కన్య- ధనుర్మీనములైన శుభగ్రహములయొక్క- లగ్నములయందును- అశ్వని- పుష్యమి- హస్త- స్వాతి- చిత్ర- రేవతి - మృగశిర- అనూరాధ- రోహిణి- ఉత్తర- ఉత్తరాషాఢ- ఉత్తరాభాద్ర- మూల- మఖ- శ్రవణ- ధనిష్ఠ- శతభిష- నక్షత్రములయందును- అంకురారోపణము జేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సర్వేషు మంగళేష్వాదా వంకురార్పణమిష్యతే। పూర్వం రాత్రిదినే సప్తదివసే పంచమేఽపివా॥ పంచాంగశుద్ధదివసే బీజనక్షత్రసంయుతే। సహ మంగళఘోషాద్యై ర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః। స్వగ్రామాత్ప్రాగుదగ్వాతు మృత్తికానయనం శుభం॥ అథాతోఽంకురార్పణవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామోఽ స్నేనపరితువ్యసాయంకాలే బ్రహ్మా

నాంహాయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా। శుభమస్తు। యశ్శివో నామ
రూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య॥ఏవ...శుభ
తిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతమం
కురారోపణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
...సహాస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యా
హవాచనం చ సమాపయేత్ ఆచమ్య...ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తత్కర్మాంగభూత మంకురారోప
ణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య అంకురారోపణాంగత్వేన బ్రాహ్మణా
న్భోజయిత్వా ఉక్తిం వాచయిత్వా। అథ శుచౌ దేశే గోమయేనానులి
ప్య గంధపుష్పాక్షతైస్సంస్కృత్య చ పాలికాః సౌవర్ణ రజత తామ్రమృ
న్మయాన్యా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ మధ్యే చతుర్ముఖం వింద్యా
త్పూర్వేన్ద్రజేశమేవ చ। దక్షిణే చ యమం విద్యాత్పశ్చిమే వరుణం తథా
ఉత్తరే శశినం విద్యాత్పాలికాస్థాపనం క్రమాత్॥ దూర్వా మశ్వత్థప
ర్ణం చ శిరీషం బిల్వపత్రకం। తాసాం మూలే తు బధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూ
త్రేణ వేష్టయేత్॥ శుద్ధప్రదేశే భూమి భూమిమ్నేతి భూమిమభిమం
త్ర్య। భూమిర్భూమిమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే
తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌః పృశ్నిర
క్రమీదసదన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రయంత్సువః। త్రింశ
ద్ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః। అస్య
ప్రాణాదపానత్యంతశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః।
యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నే తత్త
వ పునస్త్వోద్దీపయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీ మను దధ్వ

సే । ఆదిత్యాఏతేత్వతద్దేవా వసవశ్చసమాభరన్ । మనో జ్యోతిర్జుష
తామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతి స్త
నుతామిమన్నో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతామ్॥ సప్త తేఅగ్నే సమిధ
స్సప్తజిహ్వాః సప్తర్షయ స్సప్తధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్స
ప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీ రాపృణ స్వాఘృతేన। పునరూర్జా
నివర్తస్వ పున రగ్న ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః । సహ
రయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి।
లేక స్సలేక స్సులేక స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు॥ కేత
స్సకేత స్సుకేతస్తేన ఆదిత్యాఆజ్యం జుషాణా వియన్తు వివస్వాగ్ం అది
తిర్దేవ జూతిస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు ॥ మా వో
రిషత్ఖని తేతి భూమిం ఖనతి ॥ మావోరిష త్ఖనితా య స్మై చాహం
ఖనామివః । ద్విపచ్చతుష్ప దస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్॥అథ
ఉపస్పృశ్య॥ భూమిర్ధేనురితి మృదమభిమంత్ర్య । భూమిర్ధేనుర్ధరణీలో
కధారిణీ........ ప్రణవేన పూరయిత్వా ॥ ఓం, గి ॥ శ్లో ॥ వల్మీ
కమృత్తికాం చైవ గోమయంచ తథైవచ । ఏతాని ప్రక్షిపేత్తాసు
పాలికాసుయథాక్రమం। పాలికాసుకించిత్కించి దుదకంసంప్రోక్ష్య॥
తిలమాషయవవ్రీహిముదసర్షపచణక కుళుత్థగోధూమప్రియంగుశ్యా
మాకాది చతుర్దశ ద్వాదశ వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ యా
జాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రేమిశ్రయిత్వాక్షీరేణాప్ర
క్షాళ్య॥ యాజాతాఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగంపురా। మందామిబ్ర

భ్రూణామహగ్ం శతం ధామాని సప్త చ। శతం వో అంబ ధామాని సహస్రముత వో రుహః। అథా శతక్రత్వో యూయమిమం మే అగదం కృత। పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీరఫలా ఉత। అశ్వా ఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః॥ ఓషధీరితి మాతరస్తద్వో దేవీరుపబ్రువే। రపాగ్ంసి విఘ్నతీరిత రపః॥ ౧॥ చాతయమానాః। అశ్వత్థే వో నిషదనం పర్ణే వో వసతిః కృతా। గోభాజ ఇత్కిలాసథ యత్సనవథ పూరుషమ్। యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీర్హస్త ఆదధే। ఆత్మా యక్ష్మస్య నశ్యతి పురా జీవగృభో యథా। యదోషధయస్సంగచ్ఛంతే రాజానస్సమితావివ। విప్రస్స ఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచాతనః॥ నిష్కృతిర్నామ వో మాతా థా యూయగ్గ్ స్థ సంకృతీః। సరాః పతత్రిణీః॥ ౨॥ స్థన యదామయతి నిష్కృత। అన్యా వో అన్యామవత్వన్యాన్యస్యా ఉపావత। తాః సర్వా ఓషధయస్సంవిదానా ఇదం మే ప్రావతా వచః। ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గోష్ఠాదివేరతే। ధనగ్ం సనిష్యంతీనామాత్మానం తవ పూరుష। అతి విశ్వాః పరిష్ఠాః స్తేన ఇవ వ్రజమక్రముః। ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించ తనువాగ్ం రపః॥ 3॥ యాస్త ఆతస్థురాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుః పరుః। తాస్తే యక్ష్మం విబాధంతాముగ్రో మధ్యమశీరివ। సాకం యక్ష్మ ప్రపత శ్యేనేన కికిదీవినా। సాకం వాతస్య ధ్రాజ్యా సాకం నశ్య నిహాకయా। అశ్వావతీగ్ం సోమవతీమూర్జయంతీముదోజసం। ఆవిత్సి సర్వా ఓషధీరస్మా

అరిష్టతాతయే । యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః।
బృహస్పతిప్రసూతాస్తానోముంచంత్వగ్ంహసః। యాః॥౮॥ ఓషధయ
స్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీ మను। తాసాం త్వమస్యుత్తమా ప్ర
ణో జీవాతవే సువ। అవపతంతీ రవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవ
మశ్నవామహై న స రిష్యాతి పూరుషః। యాశ్చేదముపశృణ్వం
తియాశ్చ దూరం పరాగతాః। ఇహ సంగత్య తా స్సర్వా అస్మై సంధ
త్త భేషజం। మా వో రిషత్ఖనితా తస్మై చాహం ఖనామివః। ద్విప
చ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్। ఓషధయ స్సంవదం
సోమేన సహ రాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణస్తగ్ం రాజన్పారయా
మసి। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతేన త్వదేతానితిమధ్యపాలికాయాం। బ్ర
హ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః। సబుధ్ని
యా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః। ప్రజాపతే
న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామాస్తే జు
హుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ యత ఇంద్ర
భయామహే స్వస్తిదా విశస్పతిరితి ప్రాచ్యాం। యత ఇంద్ర భయామ
హే తతో నో అభయం కృధి। మఘవన్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో
విమృధో జహి। స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృ
షేంద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరః। యమాయ సోమ
మితియం యమేతిదక్షిణస్యాం। యమాయ సోమగ్ం స

యం జుహుతా హవిః । యమగ్ంహ యజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో
అరం కృతః । ఇమం యమ ప్రస్తర మాహిసీ దాంగిరోభిః పితృభి
స్సంవిదానః। ఆత్వా మంత్రాః కవిశస్తావహంత్వేనారాజ హవిషా
మాదయస్వ। ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామీతి ప్రతీచ్యాం। ఇమంమే
వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ। త్వా మవస్యురాచకే। తత్త్వా
యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః।
అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మాన ఆయుః ప్రమోషీః।
సోమోధేను మాప్యాయస్వే త్యుదీచ్యాం। సోమోధేనుగ్ం సోమో
అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విద
థ్యగ్ం సభేయం పితృ శ్రవణం యో దదాశదస్మై। ఆప్యాయస్వ
సమేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే। శుద్ధా
భిస్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయే త్పంచగవ్యేన జలేనవా ప్రోక్షయేత్। మ
ధ్యమపాలికాయాం। ఓంభూః । బ్రహ్మాణమావాహయామి।ఓంభువః।
ప్రజాపతి మావాహయామి। ఓగ్ంసువః । హిరణ్యగర్భ మావాహ
యామి।ఓంభూర్భువస్సువః। చతుర్ముఖ మావాహయామి। ప్రాచ్యాం।
ఓంభూః। వజ్రిణ మావాహయామి। ఓంభువః। ఇంద్రమావాహయా
మి । ఓగ్ంసువః । శతక్రతు మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః।
శచీపతి మావాహయామి। దక్షిణస్యాం। ఓంభూః। యమమావాహ
యామి। ఓంభువః। వైవస్వత మావాహయామి। ఓగ్ంసువః।పితృపతి
మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। ధర్మరాజ మావాహయామి

ప్రతీచ్యాం । ఓంభూః। ప్రచేతసమావాహయామి । ఓంభువః।వరుణ మావాహయామి । ఓగ్ంసువః । అపాంపతి మావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః।సురూపిణమావాహయామి।ఉదీచ్యాం। ఓంభూః।శశి నమావాహయామి। ఓంభువః। నిశాకరమావాహయామి। ఓగ్ంసువః చంద్రమావాహయామి।ఓంభూ...వః। సోమమావాహయామి। అక్షై తాన్స్వద్భిరాపో హిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచత స్సృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ సంప్రోక్ష్య। పర్యో చారాన్కృత్వాముఖేనమోఽముఖేనవాఇతి । ఆపోహిష్ఠామ + జనయథాచనః। హిరణ్యవర్ణాః... బలమోజోనిధత్త । పవమానస్సు వర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః। యఃపోతా సపునాతుమా। పునంతుమా దేవజనాః। పునంతు మనవో ధియా। పునంతువిశ్వ ఆయవః। జాతవే దఃపవిత్రవత్। పవిత్రేణ పునాహిమా। శుక్రేణదేవదీద్యత్। అగ్నే క్రత్వాక్రతూగ్ంరను। యత్తేపవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితత మంతరా। బ్రహ్మ తేన పునీమహే। ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణసవేనచ। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాత్। యస్యై బ హ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయా మదంత స్సధమాద్యేషు । వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాం। వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు। వాతః ప్రాణేనేషిరోమయోభూః। ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః।ఋతా వరీ యజ్ఞియే మాపునీతాం । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠై ర్దేవ మన్మభిః। అగ్నే దక్షైః పునాహిమా। యేనదేవాఅపునత।। యే

శ్చాపో దివ్యం కశః। తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే।యః పావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్। సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా। పావమానీర్యో అధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం। తస్మై సరస్వతీ దుహే। క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకం। పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘా హి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం। పావమానీర్దిశంతు నః। ఇమం లోకమథో అముం। కామాన్సమర్ధయంతు నః। దేవీర్దేవైః సమాభృతాః। పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః। ఋషిభిస్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం। యేన దేవాః పవిత్రేణ.. జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥ అథ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బ్రహ్మణే నమః- ఇంద్రాయ నమః- యమాయ నమః- వరుణాయ నమః- సోమాయ నమః.. ఇతి నమస్కృత్య॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతు సఫలం కర్మ కుర్వంతు సతతం శుభం॥ తాః పాలికాయావత్కర్మాంతం సురక్షితం కృత్వా॥ తచ్ఛుభకర్మకాలే సాంకురాః పాలికా వేదికాచతుష్కోణేషు సంస్థాపయేత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగభూతం నాందీశోభనదేవతాముద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీదేవతాహ్వానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే- నమస్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే- నమో దివే- నమః పృథివ్యై॥ అథ నాందీ వృద్ధప్రపితామహీ. ...హీ- వృద్ధమాతరః- గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ.

నాంది వృద్ధప్రపితామహా వృద్ధపితామహావృద్ధపితరః-గోత్రాః-నాంది ముఖాః నాందీ - నాందీమాతామహ మాతుఃపితామహ మాతుః ప్రపితామహాః పత్నీ సమేతాః- గోత్రాః-నాందీముఖాః నాందీ-నాందీ ముఖాభ్యాం ముఖాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాద్యతోషయిష్యే॥ అథ బ్రాహ్మణాయ ముఖాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥

అత్ర దేవతానుమోదనార్థం మిడావాచనంకరిష్యే॥ ఇడా దేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వే దేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మా దేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఇడ ఏహి॥ ఏతా శ్శోభన దేవతాః మమ కుమారస్య ఉపనయనాది పాలాశపర్యంతం మమ గృహే వసంతు॥ మాం రక్షంతు - మమకుమారం రక్షంతు॥

ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సనింగోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ । స్యాన్నస్సూనుస్తనయో విజావాఽగ్నే సా తే సుమతిర్భూత్వస్మే॥ అదిత ఏహి॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాః + + రక్షంతు॥ ఈడామహై ద్రేవాగ్ం ఈడేఽన్యాన్నమస్యామనమస్యాన్ యజామయజ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరో నమస్యా దేవా యజ్ఞియా దేవతా ప్రవత ద్వ్యథాభాగంయజతి॥ సరస్వత్యేహి॥ ఏతాశ్శోభన దేవతాః + రక్షంతు ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ అథ నాందీ శోభనదేవతాభ్యో నమః । షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥

ఆసప్తరాత్రాత్ప్రజాకామ ఆపంచరాత్రాత్పశుకామ ఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామ స్సద్యస్కాలఆయుష్యకామ ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంభోజయేత్ ॥ ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ ఇత్యంకురారోపణమ్ ॥ ... శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం అంకురారోపణం సమాప్తమ్.

అగ్నిముఖం - అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగవిధిః.

శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ న చేధ్మం న జయాదయః॥ చతుష్పాత్రప్రయోగే తు విశిష్టం ప్రోక్తం కపర్దినా॥ పాణిగ్రహణాయుష్య॥ ఏవం గుణ విశేషణ........ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ... హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ తత్ర ప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేష ముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య ॥ త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రం తు ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్। ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏషహి దేవః ప్రది

ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హి దేవః ప్రది శోను సర్వాః పుర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః॥ సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాఽభిముఖోభవ। సుముఖోభవ। సుప్రసన్నోభవ। వరదోభవ॥ యథోక్త జిహ్వాయా హావిర్గ్రహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్। భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయే నమః॥ హుతవహాయ నమః॥ హుతాశనేనమః॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః॥ దేవముఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః॥ వైశ్వానరాయనమః॥ జాతవేదసే నమః॥ ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥ పురస్తాత్॥ దక్షిణతః॥ పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్ స్తీర్య॥ ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ స్రుహావితి॥ సమౌ సాగ్రావ్ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥ అద్భి రనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥ తిస్యా ముప ఆనీయ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రేగృహీత్వా॥ ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య॥ పాత్రా ణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ త్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రోక్షణ శేషం దక్షిణతో నిధాయ॥ తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యా మాదాయ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య॥ ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతాదర్భేణావ ద్యోత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యేప్రాస్య। అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉదగుద్వాస్య॥ అంగారా న్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ

పవిత్రేఽనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువౌ వస్మా ప్రతితప్య।దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ।దర్భా నద్భిస్సగ్ంస్ప ృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ।అనుమతే ఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। తతఃవిఘప్రకారేణ హోమంకుర్యాత్॥ అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్ంస్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్ంస్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసావీః॥అనేన... హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...... మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇతి దక్షిణాతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవ సవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతమ్॥

ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్.

పరిస్తరణ దర్భలు అగ్నికి దక్షిణోత్తరములు ప్రాగగ్రములు తూర్పుపడమరలు త్తరాగ్రములుగాను నుండవలయును దక్షిణపరిస్తరణము తూర్పుపడమరల పరిస్తరణములకు మీఁదుగాను ఉత్తరపరిస్తరణము తూర్పుపడమరలకుఁ గ్రిందుగానుండవలయును.

ఇతియాజుస్మార్తానుక్రమణికాయాం
చతుష్పాత్రప్రయోగస్సమాప్తః. చౌ ల॥

అథ షట్పాత్రప్రయోగః. అగ్నిముఖమ్.

ప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణవిశేషణ... ప్రీత్యర్థం... ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం...హోమం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాందర్భాభ్యాం

ముల్లిఖ్య ॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ అథోదీచీః పుర స్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ అవాక్కరో ఉ ఖ్యుత్క్యునిధాయ వహ్ని ముస్సచ్యతే ప్రోక్షణ తోయ శేషమ్ । ప్రాక్తోయమన్యన్నిదధాత్యుద గ్వాయథాబహిస్స్యాచ్ఛ పరిస్తరాణామ్॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥

అగ్నిమిద్ధ్వా ॥ ఓమ్ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్య పాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తుశక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్॥ ధూమధ్వజం లోహితాక్షంసప్తార్చి స్సర్వకామదమ్।ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాఃపూర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ఇతి పశ్చిమే సాక్షతోదకం నినీయ॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మమాభిముఖోభవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ । ఇత్యుక్త్వా ॥ యథోక్తజిహ్వాయా హావిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్॥ భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇతిప్రోక్ష్య) సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః ॥ హుతవహాయనమః ॥ హుతాశనేనమః ॥ కృష్ణవర్త్మనేనమః దేవముఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయనమః ॥ వైశ్వా

వరాయనమః ॥ జాతవేదసేనమః ॥ ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ ప్రాగుదగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరానధరాన్ ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య ॥ ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వీం స్థాలీం ఆజ్యస్థాలీం । ప్రోక్షణీప్రణీతే । ఇధ్మస్రువావితి ॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయ ఛినత్తి ॥ న నఖేన ॥ అప ఉపస్పృశ్య ॥ అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్ష్య ॥ తస్మిన్నప ఆసిచ్య ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య ॥ సపవిత్రేణపాణినా పాణిం సంస్పృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా ॥ విస్రస్యేధ్మమ్ ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ శేషముత్సృజ్య ॥ పూర్ణపాత్రమాదాయ ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆసిచ్య ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సమం ప్రాణైర్హృత్వా ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా ॥ దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య ॥ బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య ॥ అస్మిన్..... హోమకర్మణి ॥ త్వం బ్రహ్మాభవ ॥ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యస్థాలీమాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య ॥ ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య ॥ తేష్వధిశ్రిత్య ॥ జ్వలతాతృణేనాఽధోగామిన్యా దీప్త్యాఽఽజ్యప్రదక్షిణీకృత్య ॥ ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ॥ ప్రక్షాళ్య । అప ఉపస్పృశ్య । ఆజ్యే ప్రత్యస్య ॥ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారాన్ప్రత్యూహ్య ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ ॥ ప్రాగార్థస్య ప్రాగేవసమాప్తిః ॥ పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ॥ ప్రక్షాళ్య ॥ ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి ॥ స్రుక్స్రువావాదాయ ॥ అగ్నౌ ప్రతితప్య ॥ దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య ॥ పునః ప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్య ॥ నిధాయ ॥ దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ ఇధ్మమాదాయ ॥ పరిధీన్పరిద

ధాతి॥ స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ ॥ దక్షిణతోఽణీయాగ్ంసం దీర్ఘ మ్॥ అనిష్ఠ గ్ం ప్రాస్వ ముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్। ప్రాగగ్రావితరౌ॥ మధ్యమపరిధిముపస్పృశ్య॥ పురస్తా దూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధావాదధాతి॥ అగ్నిం పరిషిచ్య॥

అదితేఽనుమన్యస్వ, (ఇది దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽనుమన్యస్వ, (ఇది పశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽనుమన్యస్వ, (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవసవితః ప్రసువ, (ఇతి సమంతం పరిషిచ్య)

ఇధ్మ మలంకృత్య । స్వయమలంకృత్య । బ్రహ్మాణ మలంకృత్య । ఇధ్మ మభిఘార్య ॥ ఓం చత్వారిశృంగా ...... ఆవివేశ ॥ అస్మిన్...... హోమే ఇధ్మ మాధాస్యే (ఇతీధ్మహోమసంకుర్యాత్.) ఆధత్స్వ॥ (ఇతి బ్రహ్మావదేత్॥) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు (ఇతి వదేత్) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ (ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్) ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవ త్తూష్ణీమ్ ॥ ఇతరదర్వీమాదాయ। ఉత్తరపరిధిసంధి మన్వవహృత్య ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచ మృజుగ్ం సంతత మాఘారయతి। వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్॥ (జుహుయాత్.) ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ప్రధానదర్వీ మాదాయ ద్వితీయమైంద్ర మితరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవ దాఘారయతి। నైరృత్యా దీశానాంతం । (జుహుయాత్.) ఇంద్రా యేదం నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ఆజ్యహోమః॥ ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। (ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా) అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే । అగ్నయ ఇదం నమమ॥

ఏకమ్ । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి ॥ సోమాయ స్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే । సోమాయేదం నమమ ॥ సమం పూర్వేణ ॥ యథోపదేశం ప్రధానాహుతీస్హుత్వా । జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యాం వ్యాహృతీర్హుత్వా స్విష్టకృత మిత్యుపజుహోతి ॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి స్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయతంతిచరాయేదమ్నమమ ॥ అప ఉపస్పృశ్య ॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥ అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్ ॥ శ్లో ॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చ ప్రధానాహుత్యనంతరమ్ । యద్గోత్రవ్యంతు తత్సర్వం స్రువేణోక్తం కపర్దినా ॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

షట్పాత్రప్రయోగః సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ జయాదిహోమః.

ఓమ్॥ చిత్తంచ స్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమ॥ చిత్తిశ్చ స్వాహా॥ చిత్త్యా ఇదం నమమ॥ ఆకూతం చ స్వాహా॥ ఆకూతాయేదం నమమ॥ ఆకూతిశ్చ స్వాహా॥ ఆకూత్యా ఇదంనమమ॥ విజ్ఞాతం చ స్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ॥ విజ్ఞానంచ స్వాహా॥ విజ్ఞానాయేదం నమమ॥ మనశ్చ స్వాహా॥ మనస ఇదంనమమ॥ శక్వరీశ్చ స్వాహా॥ శక్వర్యా ఇదంనమమ॥ దర్శశ్చ స్వాహా॥ దర్శాయేదంనమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసాయేదంనమమ॥ బృహచ్చ స్వాహా॥ బృహత ఇదంనమమ॥ రథంతరం చ స్వాహా॥ రథంతరాయేదంనమమ॥ ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయ వృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశ స్సమనమంత సర్వాస్స ఉగ్రస్సహి హవ్యో బభూ

స్త్రై స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్స
మావత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా
మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే భూతానా
మధి పతయ ఇదంనమమ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠానామధిపతి స్సమావ త్వ
స్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే స్యామాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి
న్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానామధిప
తయ ఇదంనమమ॥ యమః పృథివ్యా౽ధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ యమాయపృథివ్యాధిపతయ ఇదంనమమ॥
వాయురంతరిక్ష స్యాధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యా
గ్ స్వాహా॥ వాయవే అంతరిక్ష స్యాధిపతయ ఇదంనమమ॥ సూర్యో
దివో౽ధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి న్క్షత్రే౽స్యామాశిష్య
స్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాందేవ హూత్యాగ్ స్వాహా॥
సూర్యాయ దివోధిపతయ ఇదంనమమ ॥ చంద్రమా నక్షత్రాణామ
ధిపతి స్సమావత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యా మాశిష్యస్యాం
పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ చం
ద్రమసే నక్షత్రాణా మధిపతయ ఇదంనమమ॥ బృహస్పతిర్బ్రహ్మణో౽
ధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం

పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ బృహస్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇదం న మమ॥ మిత్రస్సత్యానామధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మిత్రాయ సత్యానామధిపతయ ఇదం న మమ॥ వరుణోఽపా మధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వరుణాయాపామధిపతయ ఇదం న మమ॥ సముద్రస్స్రోత్యా నామధిపతి స్స మావ త్వస్మి న్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సముద్రాయ స్రోత్యానామధిపతయ ఇదం న మమ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మా వత్వస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధిపతయ ఇదం న మమ॥ సోమ ఓషధీనామధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్క ర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సోమాయౌషధీనా మధిపతయ ఇదం న మమ॥ సవితా ప్రసవానామధి పతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సవిత్రే ప్రసవానామధిపతయ ఇదం న మమ॥

రుద్రః పశూనామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ం స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం నమమ॥
అప ఉపస్పృశ్య॥ త్వష్టా రూపాణా మధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశి ష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా॥ త్వష్ట్రే రూపాణామధిపతయ ఇదంన
మమ॥ విష్ణుః పర్వతానామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽ
స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ం స్వాహా ॥ విష్ణవే పర్వతానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ మరుతో
గణానా మధిపతయస్తే మావంత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ం
స్వాహా॥ మరుద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్య ఇదంనమమ॥ పితరః పితా
మహాః పరేవరే తతాస్తతామహా ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదంనమమ॥

(జీవపితృకశ్చేత్) తండ్రి జీవించి యుండిన నీమంత్రము చెప్పవలయును

పితామహా అపరేతతా స్తతామహా ఇహ మావత। అస్మి
న్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి

స్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

(పితామహో జీవతిచేత్) పితామహుండు జీవించి యుండిన నీమంత్రము జెప్పవలయును

పితరః పరేతతా స్తతామహా ఇహా మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

పితృపితామహయోర్జీవతో స్సర్వోగ్జపఏవ కర్తవ్యః॥ తండ్రియు తాతయు జీవించి యున్నయెడల పైచెప్పిన రెండుమంత్రములను జపముమాత్రము చేయవలయును అనంగా నాజ్యహోమము గూడదు.

అప ఉపస్పృశ్య। ఋతాషాట్ ఋతధామాగ్ని ర్గంధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం నమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం నమమ॥ సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మి శ్చంద్రమా గంధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ

క్షత్త్రింపాంతు తస్మై స్వాహా॥ సుషుమ్నాయసూర్యరశ్మయేచంద్ర మసే గంధర్వా యేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యోఽ ప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదంనమమ॥ భుజ్యస్సుపర్ణో యజ్ఞోగంధర్వ స్తస్య దక్షిణాఅప్సరసః స్తవానామసఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రింపాతు తాఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాంతుత స్మైస్వాహా॥ భుజ్యవేసుపర్ణాయయ జ్ఞాయ గంధర్వా యేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ దక్షిణాభ్యోఽ ప్సరోభ్య స్తవాభ్యఇదంనమమ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మామనోగంధ ర్వస్తస్య ఋక్సామా న్యప్సరసో వహ్నయో నామసఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రిం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాంతు తస్మైస్వాహా॥ ప్ర జాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వా యేదం నమమ॥ తాభ్య స్స్వాహా॥ ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం నమమ॥ ఇషిరోవిశ్వవ్యచావాతో గంధర్వ స్తస్యాపోఽప్సరసోముదా నా మస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాంతు తస్మైస్వాహా॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్యఇదంన మమ॥ భువనస్య పతేయస్య తఉపరి గృహా ఇహచ। సనోరాస్వా జ్యానిగ్ంరాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ంసంవత్సరీణాగ్ స్వస్తిగ్ స్వాహా॥ భువనస్య పతయ ఇదంనమమ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వ స్త స్య విశ్వమప్సరసో భువోనామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రింపాతు తా

ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ పరమేష్ఠినేఽధిపతయే
మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా । విశ్వాస్వాప్స
రోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం నమమ । సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృత్సువ
ర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ । స
ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా । సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ
గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ విద్యుద్భ్యోఽప్సరో
భ్యో రుగ్భ్య ఇదం నమమ । దూరేహేతి రమృడయో మృత్యు
ర్గంధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ దూరేహేతయే
అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥
ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదం నమమ । చారుః కృపణకాశీ కా
మో గంధర్వస్తస్యాధయోఽప్సరస శ్శోచయంతీ ర్నామ స ఇదం
బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ చా
రవే కృపణకాశినే కామాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వా
హా॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదం నమమ ॥ స నో భువ
నస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్త్రాయ
మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా । భువనస్య పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ॥
ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ । యత్కా-

మాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం నమమ ॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేద నమమ॥ యదస్య కర్మణో ఽత్యరీరిచం యద్వాన్యూనమిహాకరమ్॥ అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్ । సర్వగ్ స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య । ఇతరౌ యుగపత్ప్రహార్య ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగారేష్వపోహతి । పరిధీ నభిమంత్ర్య ॥ ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి॥ దర్వ్యామితం దర్వ్యగ్రి మవధాయ సగ్ంస్రావేణాభిజుహోతి॥స్వాహా॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్ంస్రావభాగేభ్య ఇదంనమమ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాదిసకలదోషపరిహారార్థ మనాజ్ఞాతత్రయమ్। కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి । సర్వాక్షరపదవృత్తవర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిరితి।వాజ్ఞియమంత్రలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదంవిష్ణుస్త్ర్యంబకమితి।ఋగ్యజుర్మంత్రప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాగ్ంసేతి।స్కన్నాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థమస్కన్నం ద్యౌరితి। మందాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థంయన్మ ఆత్మన ఇతి। సమస్తభయాద్యుపద్రవదోషనిహారార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి । అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతి।సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతైర్మంత్రైః ప్రాజాపత్యాహుతీ ర్హోష్యామి॥

అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమమ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ॥

యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అ
గ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి
స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్
దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమః శోశుచానో వి
శ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం
న మమ ॥ స త్వన్నో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో
వ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న
ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం న మమ ॥ అభిర్గీర్భిర్యదతో
న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో మహి
గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ
హరివత ఇదం న మమ ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్ ।
సమూఢమస్య పాగ్ంసురే స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం న మమ ॥ త్ర్యం
బకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుకమివ బంధనా
న్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్స్వాహా ॥ త్ర్యంబకాయేదం న మమ ॥
యద్వో దేవ్యాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః ।
అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః శ్రద్ధా దేవీ చ ముంచతాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్న
యే శ్రద్ధాదేవ్యా ఇదం న మమ ॥ అస్మిన్ద్యౌః పృథివీ మస్మిన్నృత
వో యుగాః అస్మిన్నిమా విశ్వా భువనా అస్మిన్నో యజ్ఞః ప్రజన
యతు । అస్మిన్సజన్ప్రాజని । అస్మిన్నా జాయతే వృషా । అస్మిన్నా

శ్ఛ్రిజనిషీమహిస్వాహా ॥ స్కన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ॥ యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్ని స్తత్పునరాహా ర్జాతవేదా విచర్ష ణిస్స్వాహా ॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥ పునరగ్నిశ్చ క్షు రదాత్పునరింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షు రాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమ మ ॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వ సునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వంతనువో వర్ధయస్వసత్యా స్సంతుయజ మానస్య కామా స్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథా యేదం నమమ॥ శ్రీవిష్ణవేస్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదంనమమ ॥ ఓంభూర్భు వస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥

అథ పూర్ణాహుతిహోమః.

శ్లో॥ ఆజ్యంత్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వాపూరయేత్స్రుచమ్।
తయాచాజ్యాహుతిఃకార్యా సాపూర్ణాహుతిరిష్యతే॥

ఏవంగుణ..... ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... హోమ సంపూర్ణసిద్ధ్యర్థంపూర్ణాహుతిహోమంకరిష్యే॥ హోమద్రవ్యా ణి పాత్రేనిధాయ ॥ పూజాదికం కుర్యాత్ ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రీణి। చత్వారి। పంచ । షట్ । సప్త । అష్టౌ॥ నవ। దశ।ఏకాదశ।ద్వాదశ। సప్తతేఅగ్నే...॥ పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । సర్వంవై పూర్ణాహుతిః। సర్వమేవా ప్నోతి । అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాస ది తి వా ఏషా హుయా తేషు ఘృతస్య వా ఏన మేషాధారా ముష్మి

స్తోకే పిన్వమానో పతిష్ఠత ఆజ్యేనజుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసో
ర్ధారా తేజసైనాస్మై తేజోఽవరుంధేఽథో కామా వై వసోర్ధారా కా
మానేవావరుంధే॥ పూర్ణాహుతి ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥...
అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్వేద ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓమ్ భువస్స్వా
హా॥ వాయవ ఇదం న మమ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్యోః ప్రాణా
నాయమ్య॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥ ఏతావత్పర్యంతం నానా ప్రకారేణ సంభా
వితసకలదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువ
స్సువ స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥
అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసా
వీః॥ ప్రణీతాస్వ్వవ అనీయ॥ సదసి సన్మే భూయాస్సర్వ మసి సర్వం మే
భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మామే క్షేష్ఠాః॥
ఇత్యభిమంత్ర్య॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన
సహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతు మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్।
శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్। పూతం బ్రహ్మ
పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్స
మీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు। జాతవేదా మోర్జ
యంత్యా పునాతు॥ ఇతి మార్జయిత్వా॥ అథ దిఙ్మార్జనమ్॥ ప్రాచ్యాం దిశి
దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో
మార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతామ్॥ ఉ
దీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామ్॥ ఊర్ధ్వాయాం

ద్విశీర్షయజ్ఞస్సంవత్సరోయజ్ఞపతిర్మార్జయంతామ్॥ ఇతిదిఙ్మార్జనంకృత్వా॥ సముద్రంవః ప్రహిణోమి స్వాంయోనిమపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాస్మ మా పరాసేచి మత్పయః॥ అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి॥ శేత [illegible]స్యాంప్రజాందధాతి। ప్రజయాహిమనుష్యః పూర్ణః। ముఖం [illegible]మృష్టే। అవభృథస్యైవరూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి॥ అక్షతాః శిరసి ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణంపూజయామి॥ జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాం తేభవ తత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమితిహిరణ్యం తుభ్యమహంసంప్రదదేననమమ॥

శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు॥ భగవాన్ వాస్తోష్పతిః ప్రీయతామ్॥ ప్రాగాది పరిస్తరణముత్తరే విసృజేత్॥ అగ్నేస్త్రృణాన్యపచనోతి। తేజస్వీయశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి॥ స్వాహామాం తే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః॥ ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజా స్సమర్పయామి॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియంబలమ్। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపో స్వాహా మక్రియాదిషున్యూనమ్ సంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేహుతాశన। యద్ధుతం తుమయా దేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అహం భో అభివాదయే॥ అగ్నేనయసుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వానిదేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ। ప్రపఠస్వ్రాయ భానవే భరధ్వమ్ హవ్యంమతిం చాగ్నయేసుపూతమ్। యోదైవ్యాని మానుషాజనూగంషి [illegible]మంత।

శ్వాని విద్వాన్ జిగాతి। అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయంతీరగ్నిం యంతి
ద్రవిణంభిక్షమాణాః। సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహ
మరతిం మానుషాణామ్। అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా
అభ్యమంత కృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభి రజ
రేభిర్యజత్ర। అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి
విశ్వా॥ పూశ్చ పృథ్వీ బహులాన ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ
శంయోః। ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవ
యంతః। దక్షిణా వాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతా
చీ॥ శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహ
వనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః॥ కాండద్వయోపపాద్యాయ
కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో నమః
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ
వాసుదేవ నమోఽస్తు తే॥ సకృత్తే అగ్నే నమః। ద్విస్తే నమః। త్రిస్తే
నమః। చతుస్తే నమః। పంచకృత్వస్తే నమః। దశకృత్వస్తే నమః శతకృత్వ
స్తే నమః। సహస్రకృత్వస్తే నమః॥ ఆసహస్రకృత్వస్తే నమః।
అపరిమితకృత్వస్తే నమః। నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥ అహం పురస్తా
దహమవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదంతరిక్షం తదు మే
పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసము
త్తమస్సమానానామ్॥ సంతతశ్శీరస్తు। సమస్తమంగళాని భవంతు॥
శ్లో॥ మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది। తత్కర్మ

సఫలా కుర్యుస్తిసః కోట్యోనుహర్షయః ॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేఽహర్నిశం మయా। దాసోఽయమితిమాంమత్వా క్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమియదశ్నామియజ్జుహోమిదదామియత్। యత్తపస్యామివార్ష్ణేయతత్కరోమి త్వదర్పణమ్ ॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశః ప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధిం శ్రియంబలమ్। ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యం దేహిమేహవ్యవాహన॥ ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరేయత్ । స్మరణాదేవ తద్విష్ణోః సంపూర్ణం స్యాదితిస్మృతిః ॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥ ఇతియాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

పూర్ణాహుతి హోమసహిత జయాదయస్సమాప్తః.

అథ దీపవిధిః.

శ్లో॥ రవేరస్తం సమారభ్య యావత్సూర్యోదయోభవేత్ ॥యస్య తిష్ఠేద్గృహేదీప స్తస్యనాస్తిదరిద్రతా । ఆయుర్దః ప్రాఙ్ముఖో దీపో ధనదస్స్యాదుదఙ్ముఖః। ప్రత్యఙ్ముఖోదుఃఖదోఽసౌ హానిదో దక్షిణాముఖః। స్థాపితాశ్చదిక్చైవస్యుర్గృహేషు దీపాశ్చతస్రుషు । శుభదాస్తే సదా సర్వేనదోష స్తత్రకశ్చన॥

తా॥ సూర్యాస్తమయ సమయము మొదలుకొని సూర్యోదయముదనుకను దీపము గలగృహమునందు దారిద్ర్యము కలుగనేరదు; తూర్పుమొగముగఁ బెట్టిన దీపమాయుర్వృద్ధిని గలుగఁజేయును, ఉత్తరాభిముఖముగఁ బెట్టినదీపము ధనాభివృద్ధిని జేయును పశ్చిమాభిముఖమగుదీపము దుఃఖమును గలుగఁజేయును; దక్షిణాభిముఖముగఁ బెట్టిన దీపముహానిని గలుగజేయును; నాలుగుదిక్కులయందును నొక్కుమ్మడిగ దీపమును బెట్టిరేని దోషమేమియును లేదని తాత్పర్యము.

శుభకర్మసు సర్వదా ఆదౌ దీపారాధనంకృత్వా, ప్రణమ్య, [illegible]గృహీత్వా, విధిప్రకారేణప్రయోగంకుర్యాత్ ॥

గృహ్యసూత్ర ప్రారంభః.

సూత్రం॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్తానాదితోద్వాభ్యామభిమంత్రయేతస్వయందృష్ట్వా తృతీయాం జపేచ్ఛతుఖ్యాసమీక్షేతాంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుళ్యాదర్భంసంగృ

హ్యా ఉత్తరేణయజుష్మతస్య భ్రువోరంతరగ్ంసంమృజ్యప్రతీచీనంని
రస్యేత్ ప్రాప్తేనిమిత్తఉత్తరాంజపేత్ యుగ్మాం త్వమవేతాస్మంత్రవత
ఉత్తరగాద్వృక్షప్రహిణుయాదుత్తరేణయజుష్మతస్యాశ్శిరసిదర్భేణ్వాం
విధాయతస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణంయుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్యచ్ఛిద్రేసువ
ర్ణముత్తరయాంతథాదోమోత్తరాభిఃపంచభిస్స్నాపయిత్వోత్తరయా
అహతేనవాససాచ్ఛాద్యోత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యాథైనాముత్త
రయాదక్షిణేహస్తేగృహీత్వాగ్ని మభ్యానీయాపరేణాగ్ని ముదగగ్రం
కటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశతఉత్తరోవరో ఽగ్నేరుపసమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ॥*॥ అథైనామాదితోద్వాభ్యామభిమంత్రోత్తరా
భ్యాస్యైదక్షిణేననిచాహస్తేనదక్షిణముత్తానగ్ం హస్తగ్ంగృహ్ణీయాద్య
దికామయేతస్త్రీరేవజనయేయమిత్యంగుళీరేవగృహ్ణీయాద్యదికామ
యేతపుగ్ంస ఏవజనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవసాభి లోమాంగుష్ఠమభీవలో
మానిగృహ్ణాతిగృహ్ణామితఇత్యేతాభిశ్చతసృభిరథైనా ముత్తరేణాగ్నిం
దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతిసఖే
తిసప్తమేపదేజపతిప్రాప్యమాన్యదక్షిణమగ్నింకృత్వా యథాస్థాన
ముపవిశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి * సోమాయ
జనివిదేస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షి
ణేన పదాశ్మన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేత్యథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య
ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి తస్యాస్సోదరోల్లాజానావపతీత్యేకే జు
హోతీయంనారీ త్యుత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాశ్మ
నమాస్థాపయతి యథాపురస్తాద్ధోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ
మాస్థాపనగ్ం హోమశ్చోత్తరయాపునః పరిక్రమణంజయాదిప్రతి
పద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాం యోక్త్రంవిముచ్య
తాంతతః ప్రవాహయేత్ప్రవాహారయేత్స హోప్యైతమగ్ని మను
హరంతినిత్యః ధార్యోమగతోమంధ్యశ్శోచ్యాత్ క్రియాగారాద్వాహార్య
వానుశ్చోప్యతరస్యభార్యాయాః పత్యుర్వాన్నుగతేప్యుత్తరంతు

జుహుయాన్నోపవసేదుత్తరా రథస్యోత్తంభనీ వాహావుత్తరాభ్యాం యు
నక్తి దక్షిణమగ్రే ఆరోహతీముత్తరాభిరభిమన్త్రయతే సూత్రే వర్త్మనో
ర్న్యస్య వస్తృణాత్యుత్తరయా నీలం దక్షిణస్యాం లోహితముత్తరస్యాం తేం
ఉత్తరాభిరభియాతి తీర్థస్థాణుచతుష్పథవ్యతిక్రమే చోత్తరాం జపేత్ ।
నావముత్తరయానుమన్త్రయతే నచ నావ్యాగ్ సరతి వధూః పశ్యేత్త్రి
ర్త్యోత్తరాం జపేచ్ఛ్మశానాదివ్యతిక్రమే భాండేరథే వారిష్టే అగ్నేరుపస
మాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా
జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కరోతి క్షీరిణామన్యేషాం వా
త్మన్యానాం వృక్షాణాం నదీనాం ధన్వనాం చ వ్యతిక్రమ ఉత్తరే యథా
లింగం జపేత్ - గృహానుత్తరయా సంకాశయతి వాహావుత్తరాభ్యాం
విముంచతి దక్షిణమగ్రే లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవము
త్తరలోమ మధ్యే గారస్యోత్తరయా స్తృణాతి గృహాన్ప్రపాదయన్నుత్త
రాం వాచయతి దక్షిణేన పదా న చ దేహళీమధితిష్ఠత్యుత్తరపూర్వే దేశే
అగారస్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్త
రా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వో
త్తరయా చర్మణ్యుపవిశత ఉత్తరో వరో భార్యాయాః పుణ్యస్యాజీవ
పుత్రాయాః పుత్రమంక ఉత్తరయోపవేశ్య తస్మై ఫలాన్యుత్తరేణ య
జుషా ప్రదాయోత్తరే జపిత్వా వాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితే
షు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం య
థా లింగం ధ్రువమరుంధతీం చ దర్శయతి ॥ అథైనామాగ్నేయేన స్థా
లీపాకేన యాజయతి పత్న్యవహంతి చరుగ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రా
చీనముద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాజ్జుహోతి సకృదుపస్తరణా
భిఘారణే ద్విరవదానమగ్నిర్దేవతా స్వాహాకారప్రదానో ఽపి వా సకృదుప
హత్య జుహుయాదగ్నిస్స్విష్టకృద్ద్వితీయస్సకృదుపస్తరణావదానే ద్విర
భిఘారణం మధ్యాత్పూర్వార్ధస్యావదానం మధ్యే హోమ ఉత్తరార్ధాత్

తస్యోత్తరార్ధే పూర్వార్ధే వా హోమో లేపయోః ప్రస్తరవత్త్వాష్ట్రీం ర్యుక్త్వాగ్నౌ ప్రహరతి సిద్ధముత్తరం పరిషేచనం తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణం భోజయేదిత్యస్యాపచితిస్తన్నాముపభుంద దాత్యేవమతి ఊర్ధ్వం దక్షిణావజ్ఞముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే సాయం ప్రాతరత ఊర్ధ్వం గృహాస్సైన్తే ఆహుతిం తండులైర్యవైర్వాజుహుయాత్స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సాయం పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేక ఉభయతః పరిషేచనం యథాపురస్తాత్పర్వణి వా న్యానికర్మాణి వ్యాఖ్యాతాన్యాచారాద్యాని గృహ్యంతే యథోపదేశం దేవతా అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతం చాంతరేణ అవికృతమాతిథ్యం వైశ్వదేవి విశ్వేదేవాః పౌర్ణమాస్యాం పూర్ణమాసీయస్త్యాం కియుతే॥*॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః త్రిర్యానుపేతేన తండులవణావరాన్నసగ్ంసృష్టస్య చ హోమం పరిచక్షతే యథోపదేశం కామ్యాని బలయశ్చ సర్వత్ర స్వయం ప్రజ్వలితేగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ం సమిధావాదధ్యాదాపన్నాశ్శి శ్నిమార్గాదితి ద్వైతదహా ద్విజాసియంద్యదహార్వార్త్యామావహతే త్రిరాత్రముభయోరారధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనం చ తయోశ్శయ్యామంతరేణ దండో గంధలిప్తో వాసనా సూత్రేణ వా పరివీతస్తిష్ఠతి తం చతుర్థ్యామపరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్య ప్రక్షాళ్య సిధాయాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్యాంచ్ఛాయాముత్త ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా ఉపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య తస్యాశ్శిరస్యాజ్యశేషాదవ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిరాసిచ్యోత్తరాభ్యాం యథాలింగం మిథస్సమీక్ష్యోత్తరయాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సమ్మృజ్యోత్తరాస్త్రిః ప్రాజపిత్వా శేషగ్ం సమావేశనజపేదన్యైర్నానాభిమంత్రయేతి యుదామలవద్వాసా న్యాదథాహం బ్రాహ్మణ ప్రతిషిద్ధాని కర్మాణి సగ్ంశాస్త్రియాం మలవద్వాససమిత్యేతా నిరజసః ప్రాదుర్భావాత్తాసహ ఋతుప్నుత్తు సమావేశన ఉత్తరాభిర్భిమంత్రయతే॥

చతుర్థీప్రభృత్యా షోడశీ.

సూ॥ ఉత్తరా ముత్తరాం యుగ్మాం ప్రజానిశ్రేయసమృతుగమన ఇత్యుపదిశంత్యర్థపాదిస్యస్య తరితి వేపరికాననేచాపఉపస్థశ్రోత్తరే యథాలింగం జపేదేవముత్తరైర్యథాలింగంచిత్ర్యంవనస్థాలీగ్ సిగ్వాతగ్ం శకుని మిత్యుభయో ర్వాశయసగ్ంసర్గేపుస్త్రీరాత్రివం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే స్వారస్థాయా ముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా త్వాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత స్వస్తిప్యేనౌత్రిస్సప్తైర్వైః పాలాశం పరికిరతియాదివారుణ్యాసి వరుణాత్వానిమ్ఞ్చామిసోమాదిసౌమ్యాసి సోమాత్వా నిమ్ఞ్చామీతిశ్వోభూతఉత్తరయోత్థాప్యోత్తరాభి స్తిసృభిరభిమంత్ర్యోత్తరయా ప్రతిష్ఠాప్యాగ్ం హస్తయోరాబధ్య శయ్యాకాలే బాహుభ్యాం భర్తారం పరిగృహ్ణీయాత్ ముఃధాన లింగయా పశ్చాద్భవతి సపత్నీబాధనంచై తే నైవకామేనోత్తరేణానువాకేన సదాదిత్య ముపతిష్ఠతే యత్స్మిగృహీతామన్యాంవా బ్రహ్మచర్యయుక్తః పుష్కరసంవర్తమూలైరుత్తరైర్యథాలింగమంగాని సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేద్వాధూనసఉత్తరాభిరే తద్వ్యేదేవద్యాత్ ॥ ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం గృహ్యసూత్రేవివాహమంత్రసూత్రం సమాప్తమ్.

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

గృహ్యసూత్రే ద్వితీయప్రశ్నప్రారంభః.

సూ॥ ఉపనయనంవ్యాఖ్యాస్యామోగర్భాష్టమేషుబ్రాహ్మణ ముపనయీత గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వేణబ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా శిషోవాచయిత్వా కుమారం భోజయిత్వాను వాకస్య ప్రథమేన యజుషాప స్సగ్ంసృజ్యోష్ణా శ్శీతాస్వానీరుత్తరయా శిర

ఉపస్తీర్త్రిగం త్రీందర్భానంతర్ధాయోత్తరాభి శ్చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం ప్రవపతి వపంత ముత్తర యానుమంత్రయతే దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారీ వానడుహే శకృత్పిండే యవాన్నిధాయ తస్మిన్కే శానుపయ మ్యోత్తర యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి స్నాతమగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్య భాగాంతే పాలాశీగ్ం సమిధ ముత్తర యాధాప్య ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణ మశ్మాన మాస్థాప యత్యాతిష్ఠేతి వాసస్సద్యః కృత్తోత ముత్తరాభ్యామభిమంత్ర్యోత్తరా భిస్తిసృభిః పరిధాప్య పరిహిత ముత్తరాయానుమంత్రయ మౌం జీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణ ముత్తరాభ్యాం పరివీయాజిన ముత్తర ముత్తరయోత్తరేణాగ్నిం దర్భాన్సగ్ంస్తీర్య తేష్వేన ముత్తర యావస్థాప్యోదకాంజలి మస్యాంజలావానీయోత్తరయా త్రిః ప్రో క్ష్యోత్తరైర్దక్షిణహస్తే గృహీత్వోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయోత్తరేణ యజుషోపనీయ సుప్రజా ఇతి దక్షిణే కర్ణే జపతి॥ బ్రహ్మచర్యమాగామితి

కుమార ఆహ ప్రష్టుం పరస్యేతి వచనం కుమారస్య శేషం పరో జపతి ప్రత్యగాశిషం చైనం వాచయిత్వోత్తమాజ్యభాగాంతే ముత్తరేణ ముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్య పరిషేచనాంతం కృత్వాపరే ణాగ్ని ముదగగ్రం కూర్చం నిధాయ తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషోప విశతి పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా దక్షిణం పాదమ న్వారభ్యాహ సావిత్రీం భో అనుబ్రూహీతి తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితి పచ్ఛోర్ధర్చశస్తతస్సర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వా తథార్ధర్చయోరుత్తమాం కృత్స్నాయాం కుమార ఉత్తరేణ మంత్రే ణోత్తరమోష్ఠ ముపస్పృశతి కర్ణావుత్తరేణాదండ ముత్తరేణ దత్తే పాలాశో దండో బ్రాహ్మణస్య నైయగ్రోధస్కంధజో వాగ్రోజ్యో రాజ న్యస్య బాదర ఔదుంబరో వా వైశ్యస్య వార్క్షో దండ ఇతి స్మృతంచము ఇత్యేతద్వాచయిత్వా గురవే వరం దత్వోదాయుషేత్యుత్థాప్యోత్తరై రాదిత్య ముపతిష్ఠతే యుం కామయేత నాయమచ్ఛిద్యేతేతి తముత్తర

యాదక్షిణేన హస్తేన గృహ్ణీయాత్ప్రిహ మేతమగ్నిం ధారయంతీత్యూరల
వణవర్జనంచ పరిత్వేతి పరిమృజ్యోత్తరైర్మంత్రైస్సమిధ ఆదధ్యాదేవ
మన్యస్మిన్నపి సదారణ్యా ధేధా నాహృత్యోత్తరయాసగ్ంశాస్తి
వాసశ్చతుర్థీ ముత్తర యాద త్తేన్యత్పరిధాప్య॥ వేదమధీత్య స్నాస్య
న్ప్రాగుదయాద్వ్రజంప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే
నైనమేతదహారాదిత్యోభితపేన్మధ్యందినేగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతే పాలాశీగ్ంసమిధముత్తరయా ధాయాపరేణాగ్నిం కటఏర
కాయాం వోపవిశ్యోత్తరయా క్షురమభిమంత్ర్యోత్తరేణయజుషావ
ప్త్వా ప్రదాయాపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశ నిధానాత్సమానంజఘనార్థే
వ్రజస్యోపవిశ్య విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతితాగ్ం
స ఉత్తరయోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహత్యేవం విహి
తాభిరేవా ద్భిరుత్తరాభి ష్షడ్భిస్స్నాత్వోత్తరయోదుంబరేణ దతో
ధావతేస్స్నాసీయోచ్ఛాదిత స్స్నాతఉత్తరేణయజుషాహతమంతరం
వాసః పరిధాయ సార్వసురభిణా చందనేనోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయో
త్తరయానులిప్యమణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ంసూత్రోతముత్త
రయోదపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్యోత్తరయా గ్రీవాస్వాబధ్యైవ
మేవబాదరం మణింమంత్రవర్జగ్ం సవ్యేపాణౌ బధ్వాహతముత్తరం
వాసో రేవతీస్త్వేతి సమానంతస్యదశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్వ్యా

మాధాయాజ్యేనాభ్యాన్యోత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది
ప్రతిపద్య తే పరిషేచనాంతంకృత్వా । ఏతాభిరేవ దక్షిణే కర్ణ ఆబధ్నీతే
తాభిస్సవ్య ఏవముత్తరైర్యథాలింగగ్ం స్రజశ్శిరస్యాంజనమాదర్శా
వేక్షణముపానహౌ ఛత్రం దండమితి వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య
ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరేణో
ర్ధ్వాన దిశ ఉపస్థాయోత్తరేణ నక్షత్రాణి చంద్రమసమితి రాత్రివాసం
భావ్య యథార్థంగచ్ఛతి ॥ ౮॥ అథైతదహరంతూష్ణీమేవ తీర్థే స్నా
త్వా తూష్ణీగ్ంసమిధమాదధాతి యత్రాస్మా అపచితింకుర్వంతీతి తూ

ర్భుఉపవిశతి యథాపురస్తాదేవ ముత్తరాభ్యాం యథాలింగగ్ం రా
జా స్థపతిశ్చాపః పాద్యా ఇతి ప్రాహోత్తరయాభిమంత్ర్య దక్షిణం
పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షా
ళయితార ముపస్పృశ్యోత్తరేణ యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్కూ
ర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృన్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహోత్త
రయాభిమంత్ర్యాంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేచ్ఛే
షం పురస్తాన్నినీయమాన ఉత్తరయానుమంత్రయతే దధిమధుసగ్ం
సృజ్య కాగ్ంస్యేన వర్షీయసాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుప
ర్క ఇతి ప్రాహ త్రివృదేకే ఘృతంచ పాంక్తమేకే ధానాస్సక్తూం
శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదు
పరిష్టాచ్చోత్తరయా త్రిః ప్రాశ్యానుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యై
వ రాజా స్థపతిర్వా పురోహితాయ గామితి గాం ప్రాహోత్తరయాభి
మంత్ర్య తస్యై వపాగ్ం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమే
నాంతమేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి యద్యుత్సృజేదు
పాగ్ంశూత్తరాం జపిత్వోముత్సృజతేత్యుచ్చైరన్నం ప్రోక్తము
పాగ్ంశూత్తరైరభిమంత్ర్యోం కల్పయతేత్యుచ్చై రాచార్యాయ
ర్త్విజే శ్వశురాయ రాజ్ఞ ఇతి పరిసంవత్సరాదుపతిష్ఠద్భ్యః పతితా
ర్యగ్ం సకృత్ప్రవక్త్రే చిత్రాయ ॥౯॥ ఖండః॥ సీమంతోన్నయనం
ప్రథమగర్భే చతుర్థే మాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషో వాచయిత్వా
అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆ
హుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వాఽపరే
ణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యాశలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలు
గ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతీభిరుత్తరాభ్యాం
చ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వాం సాల్వా
నాం బ్రహ్మనామితరాం నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతియ వాన్వీరూఢా
వాబధ్య వాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీము

ప్రతీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యావత్స మన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా
వాచం విసృజేత్ ॥ ౧౦ ॥ ఖం ॥ పుగ్ంసువనం వ్యక్తే గర్భే తిష్యేణ న్యగ్రో
ధస్య యా ప్రాచ్యుదీచీ వా శాఖా తతస్సవృషణాగ్ం శుంగామాహృ
త్య సీమంతవదగ్నే రుపసమాధానాద్యనవస్నాతయా కుమార్యా దృ
షత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ ప్రపేషయిత్వా పరిప్లావ్యాపరేణాగ్నిం ప్రాచీ
ముత్తానాం నిపాత్యోత్తరేణ యజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే పి
నయతి పుమాగ్ంసం జనయతి క్షిప్రపుగ్ంసువనమనాప్రీతేన శ
రావేణానుప్రోతిస ముదకమాహృత్య పత్తస్సూర్యంతీం నిధాయ మూ
ర్ధ్నాంచ్యోష్యంతీ ముత్తరేణ యజుషాభిమృశ్యైతాపి రేవాద్భిరుత్తరా
భిరవోక్షేత్ ॥ ౧౧ ॥ జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషోప
స్థ ఆధాయోత్తరాభ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవచిద్రమభి సప్రా
ణ్య యజుషా యదగ్నిమయుజాతపంచ। శీణాముదారో ధరుణో రయీణాం
మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః। వసోస్సూనుస్సహసో అప్సు రా
జా విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః। యస్తే అద్య కృణవద్భద్రశోచేఽపూపం
దేవ ఘృతవంతమగ్నే। ప్రతంనయ ప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం
దేవభక్తం యవిష్ఠ। ఆతం భజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థ ఉక్థ ఆభజ శస్యమా
నే। ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః।
త్వామగ్నే యజమానా అను ద్యూన్విశ్వా వసూని దధిరే వార్యాణి। త్వ
యా సహ ద్రవిణమిచ్ఛమానా వ్రజం గోమంతముశిజో వివవ్రుః। దృశానో
రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః। అగ్నిరమృతో
అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః॥ అస్మిన్నహగ్ం స హ
స్రం పుష్యాస్మైధమానస్స్వే వశే। అపఘ్నాం దక్షిణే కర్ణే జపోనక్ష
త్రనామచ నిర్దిశతి తద్రహస్యం భవతి మధుఘృతమితి సగ్ంసృజ్యాత
స్మిన్దర్భేణ హిరణ్యం నిష్టర్క్యం బధ్వా పదా యోత్తరైర్మంత్రైః కు
మారం ప్రాశయిత్వోత్తరాభిః పంచభిస్స్నపయిత్వా దధి ఘృతమితి
సగ్ంసృజ్య కాగ్ంసేన పృషదాజ్యం వ్యాహృతీభిరోంకారచతుర్థాభి

కుమారం ప్రాశయిత్వాద్భిశ్శేషగ్ంసగ్ంస్పృజ్య గోష్ఠేనినయే దుత్తర
యాం మాతురుపస్థ ఆహాయోత్తరయా దక్షిణగ్గ్ం ప్రతిధా వ్యోత్త
రాభ్యాం పృథివీ మభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషాసం విష్టముత్తరేణ
యజుషా శిరస్థ ఉదకుంభం నిధాయ సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రా నంజలి
నోత్తరైస్త్రిస్త్రిః ప్రతిస్వాహాకారగ్ం హుత్వా సగ్ంశాస్తి ప్రవిష్టే
ప్రవిష్టేవం తూష్ణీముగ్నా వావపతేత్యేవమహరహరానిర్దశతా యాం
దశమ్యాముత్థితాయాగ్ం స్నాతాయాం పుత్రస్య నామ దధాతి పితా
మాతేతి ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం
దీర్ఘాభినిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థమపి వా యస్మిన్స్వత్స్య
ఉపసర్గస్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠితమితిహి బ్రాహ్మణమయుజాక్షరం కుమా
ర్యాః పరిదానాదేత్యపుత్రస్యోత్తరాభ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవ
ఘ్రాణం దక్షిణేకర్ణే ఉత్తరాన్మంత్రాన్ జపేత్కుమారీ ముత్తరేణ
యజుషాభిమంత్రయతే ॥౧౨॥ జన్మనోధిషష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్భో
జయిత్వా శిశోశ్చయిత్వా దధిమధుఘృతమోదనమితి సగ్ంస్పృజ్యో
త్తరైర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయేత్తైత్తిరీయేణ మాగ్ంసేనేత్యేకే
జన్మనోధ తృతీయే వర్షే చౌలం పునర్వసోర్బ్రాహ్మణానాం భోజన
మపాయనవత్ప్రమంతవ దగ్నేరుప సమాధానాగ[illegible] నాస్త్ర ప్రాం
చముపవేశ్యతేనాస్యా శిలల్యాత్రిభిర్దర్భ పుంజీలైర్యుక్తా స్ననేత్
తూష్ణీం కేశాన్స్నపియ యథర్షి శిఖానిదధాతి యథా వైషాం కులధర్మ
వాన్యదపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాః కేశనిధానాత్సమానం క్షురం ప్రక్షా
ళ్య నిదధాతి తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిర్వ్యరం దదాత్యేవం గోదానమ
స్యాస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశేవర్షే గోదానో వాన్యత్సంవత్సరం గో
దానవ్రత మిత్యేక ఉపదిశంత్యేతావన్నానాసర్వాసాం శాఖానాం వ్యాప
ఉత ఉదకోపస్పర్శనమితి ఛందోగాః ॥ ౧౩ ॥

గృహ్యసూత్రే - ఉత్తరభాగ ప్రారంభః

ఓం దక్షిణాపరిస్య ప్రవణమగారావకాశ మధ్యపాలాశనశ

ఖాముదయేనవోదూహేన్నైతామేవ దిశముత్తరయోదూహత్యేవంత్రిః
కృత్వోత్తరయాభిమృశ్య ప్రదక్షిణం స్థూణాగర్తాన్ ఖానయిత్వా
భ్యంతరం ప్రాగ్వంశసూనుదుప్యోత్తరాభ్యాం దక్షిణాం ద్వారస్థూణామ
వదధాత్యేవమితరాం యథా ఖాతమితరా అన్వవధాయ ప్రాగ్వంశమాధీ
య మానముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే సమ్మితముత్తరైర్యథా
లింగం పాలాశగ్ంశమిమాముద్యంవేధ్మమాదిప్యోత్తరయాగ్ని ముద్ధృ
త్యోత్తరేణయజుషా గారంప్రపద్యోత్తరపూర్వదేశేగారస్యోత్తర
యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతీతస్మాద్దక్షిణ ముదధానాయతనం భవతీతస్మి
న్వై ప్రాచీనాగ్రాన్దర్భాం స్తృణాతి సగ్ంస్తీర్య తేషూత్తరయా వ్రీహియవా
న్వ్యప్యతి ప్రతిదధానం ప్రతిష్ఠాపయతి తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషా చతుర
ఉదకుంభానానయతి దీర్ఘముత్తరయానుమంత్రయతే అగ్నేరుపసమా
ధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఉత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే
పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరేణ యజుషోదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమం
తరోతాగారం నివేశనం పరిషిచ్య బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదపూపైః
స్సక్తుభిరోదనేనేతి॥ ఖణ్డః॥ ౧౭॥ శ్వోగ్రహాగృహీతారం కుమారం త
పోయుక్తేన జాలేన ప్రచ్ఛాద్య కంసకింకిణీనాహాదయన్ద్వారేణ
సభాం ప్రపాద్య సభాయా మధ్యేధదేవనముద్ధత్య వోక్ష్యోక్షాన్న్యు
ప్యాక్షేష్వాత్తానం నిపాత్య దధ్నాలవణమిశ్రేణాంజలినోత్తరైర్వోక్ష
త్యాప్రితర్మాధ్యందినే సాయమగదో భవతి శంఖం కుమారంతపో ఉక్త
ము తరాభ్యామభిమంత్ర్యోత్తరయోదకుంభేన శిరస్తోనవయేత్రా
తిర్మాధ్యందినే సాయమగదో భవతి శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్త
మితే స్థాలీపాకః పార్వణవదాజ్యభాగాంతే స్థాలీపాకాద్ధుత్వాంజలి
నోత్తరైః ప్రతిమంత్రం కింశుకానిజుహోత్యుత్తరాభిస్తిసృభిరాగ్నే
య ముద్యసమిధ ఆజ్యాహుతీరుత్తరా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచ
నాంతంకృత్వా నాగ్యతసంభారానాదాయ ప్రాచీ ముదీచీం వాదిశము
ప నిష్క్రమ్య స్థండిలం కల్పయిత్వా తత్రప్రాచీరుదీచీస్తిస్రస్సో

శేషాల్లిఖిత్వాద్భి రవనినీయ తాసూత్తరతా సక్తూన్నివపతి సూక్ష్మీం
పృషాతకధానాలాజానాంజనాభ్యజనే స్థగరోసీరమిత్యుత్తరై రుపస్థా
యాపః పరిషిచ్య ప్రతీక్ష సూక్ష్మేత్యాద్యశ్వేతిపదేశ్యతాభ్యాము
దకు భేన త్రిః కందక్షిణమంతరతోగారం నివేశనం వా పరిషిచ్య బ్రా
హ్మణాన్భోజయేత్ ॥ ౧౮ ॥ ఖండః ॥ ధానాః కుమారాన్ప్రాశయం
త్యేవమత ఊర్ధ్వం యదశనీయస్యాన్నస్య సక్తూనాం వైశంబలింహరే
దామార్గశీర్ష్యా మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే స్థా
లీపాకో ఽహన్యమితి బలిమంత్రస్య సన్నామో త్రైవముత్సృజత్యనా
హితాగ్నే ర్నాగ్రయణమనవానాం స్థాలీపాకం శ్రపయిత్వాఽగ్రయ
ణదేవతాభ్యస్స్విష్ట కృచ్చతుర్థాభ్యో హుత్వా తండులానాం ముఖం
పూరయిత్వాగీర్త్వాచమ్యాదనపిండం సభ్యోత్తరేణ యజుషాగార
స్తూప ఉద్వర్ధేమంత్రే ప్రత్యవరోహణముత్తరేణ యజుషా ప్రత్యవ
రూహ్యోత్తరైర్దక్షిణైః పార్శ్వైర్నవస్త్రస్తరే సంవిశంతి దక్షిణతః
పిత్రోత్తరామాతైవ మశిష్టానాం జ్యేష్ఠో జ్యేష్ఠోనంతరస్సహోయోత్తరా
భ్యాంపృథివీమభిమృశ త్ర్యేవగం సంవేశనాద్విత్రిరీశానాయస్థాలీపా
కగ్గ్ శ్రపయిత్వాక్షైత్రపత్యంచ ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్ర
మ్యస్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాద్యపరేణాగ్నిం ద్వేకు
టీకృత్వా ॥ ౧౯ ॥ ఉత్తరయాదక్షిణస్యామీశానమావాహయతి రాకి
క్యాచోత్తరస్యాంమీఢుషీం మధ్యేజయంతం యథోషముదకాని
ప్రదానానీనో దనపిండాన్కల్పయిత్వాగ్ని మధ్యానీ మోత్తరైరుప
స్పర్శయిత్వోత్తరైర్యథాస్వమోదనేభ్యో హుత్వా సర్వాతి స్సమవా
దాయోత్తరేణ యజుషాగ్నిగ్ స్విష్టకృతముత్తరేణ యజుషోపస్థా
యోత్తరైస్సహోదనానిపర్ణాన్యేకైకేన ద్వే ద్వే దత్వా ఏశ దేవసే
నాభ్యో దశోత్తరాభ్యః పూర్వవదుత్తరేణయజుషా వృక్ష ఆసజ్యత్ర
ద్ర జపేత్ప్రథమోత్తమావా ఽభితఏనదగ్నింగాస్థాపయతి యథై
నాధూమః ప్రాప్నుయాత్తాగంధైదర్భాగ్రముష్టినావోక్షతి వృషా

మేవాగ్రేగవాం మార్గేఽగ్నౌ క్షేత్రస్యపతిం యజేత ఈశానవదావా
హనంచ త్రిషు సప్తసు వా పర్ణేషు నామాదేశం దధాతి క్షిప్రం యజేత
పావకో దేవ ఉత్తరాభ్యాముపతిష్ఠతే స్థాలీపాకః బ్రాహ్మణాన్ భోజయే
త్ క్షైత్రపత్యం ప్రాశ్నన్తి యే సనాభయో భవన్తి యథా వైషాం కుల
ధర్మస్స్యాత్ ॥ ౨౦ ॥ మాసిశ్రాద్ధస్యాపరపక్షే యథోపదేశం కాలాశ్శు
చీన్మన్త్రవతో యోనిగోత్రమన్త్రాసంబన్ధానయుగ్మాన్ త్ర్యవరాన
న్నర్థాపేక్షో భోజయేదన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోత్యాజ్యాహుతీరుత్తరా
పతిద్వావిపరీతౌ గం సర్వముత్తరైరభిమృశేత్ ... ప్రతిపూరుష
ముత్తరేణ యజుషోపస్పృశ్య ... భుక్తవతోఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య శేషముత్తరైరపోదత్వోత్తే
రైర్దక్షిణాపవర్గాన్ పిణ్డాన్ దత్వా పూర్వవదుత్తరైరపోదత్వోత్తరైరు
పస్థాయోత్తరయోదపాత్రేణ ప్రసవ్యం పరిషిచ్య న్యుబ్జ్యపాత్రా
ణ్యుత్తరం యజుర్జపిత్వా నిత్యశ్రాద్ధమావర్తయిత్వా ప్రోక్ష్య పాత్రా
ణి ద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య సర్వం తస్మిన్నవదాయోత్తరేణ యజుషా శేష
స్యాగ్రాసావరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాద్యా మాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టా
ద్వ్యష్టకా తస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే తామేకాష్టకేత్యాచక్ష
తే తస్యాస్సాయమాపకార్యమపూపం చతుశ్శరావం శ్రపయిత్వాఽష్టా
కపాలమిత్యేకే పార్వణవదాజ్యభాగాన్తేఽఞ్జలినోత్తరయాపూపాజ్జు
హోతి స్విష్టకృత్ప్రభృతి సిద్ధశ్శేషస్తమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహరేత్ ॥ ౨౧ ॥
శ్వోభూతే దర్భేణ గాముపాకరోతి పితృభ్యస్త్వా జుష్టముపాకరోమీతి
తూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీర్హుత్వా తస్యై వపాం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారం
తాం మధ్యమేనాన్తమేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి మాంసౌ
దనముత్తరాభిః పిష్టాన్నముత్తరయాజ్యాహుతీరుత్తరాస్స్విష్టకృత్ప్ర
భృతి సమానమాపిణ్డనిధానాదన్వష్టకాయామేకే పిణ్డనిధానమిత్యు
పదిశన్త్యథైతదపరం దధ్న ఏవాఞ్జలినా జుహోతీతి యథాపూపమితి
యథార్థం మాంసం సంశిష్య శ్వోభూతేఽన్వష్టకా తస్యమాసి శ్రాద్ధ

కల్పే వ్యాఖ్యాతస్సనిమిత్తోఽత్తరాం జపిత్వాథ బ్రాహ్మణాద్రథం లబ్ధ్వా యోజయిత్వా ప్రాంచమవస్థాప్యోత్తరయారథచక్రేఽభిమృశతి పతిస్సహోత్తరేణయజమానధురా హ్యాత్తరయా ప్రాచీముదీచీం వాదిశ మభిప్రయాయయాథాంతం యాయాదధ్వ ముత్తరైరాహో హస్తస్థిన ముత్తరయా తాభ్యాం కేశగోపుర్వావత్స్యధిపీ మభిమృశే త్స్నాపాం మేష్యంస్స్వేన పాణినాధత్రి దర్భాచాదత్తే ॥ ౨౨ ॥ దక్షిణానాఫలీకరణా ముష్టిముత్తరయాహుత్వా గత్వోత్తరాం జపే త్పుష్టిముత్తరాభ్యాం మభిమంత్రయేత విక్రోధో భవత్యసంభవే ప్రుషకేశాం సూలాధారికా జీవమానానికాగయిత్వోత్తరయా సుప్తాయాస్సంబాధ ఉపవపేత్సిద్ధేఽర్థే బభ్రో మూత్రేణ ప్రక్షాళయీత సిద్ధ్యర్థే యాదస్యాగ్రపింపణ్యాం స్యాత్తత ఉత్తరయాజుహోతి యుగానుయుతినాయ మచ్ఛిద్యేతేతి జీవవిషాణస్యం మూత్రపాసినాసు త్తముత్తరాభ్యాం త్రిః ప్రసవ్యం పరి షించేద్యేనకథానాసకస్మిన్నకారాః పలమయో స్తస్మిన్నిత్యాన్యుపసమా ధాయోత్తరా ఆజ్యాహుతీర్హుత్వాయాద్యద్యేనం కృతకోత్ఫల మభిపతే ద్వయో వాభిక్షిపేత్వావస్థాదలపాంబినుగభిపతే దుత్తరైర్యథా లింగం ప్రక్షాళయీతాగారస్థూణాధారా వా శమినునఉపవేశనేకుస్థాం కపోతదర్శనేఽమాత్యా వాగ్ శరీరకేశనాఽన్యేషుచాన్నుభ తేష్వేవమా వాస్యాయానిశాయాంయుగ్మా పాసన శృణుయా త్తత్రాగ్నే రుపసమా ధానాద్యాజ్యభాగాంత ఉత్తరా ఆజ్యాహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్య తేషదిషేచనాంతం కృత్వాభిమృశేద్ధృష ఉత్తరయా దక్షిణోత్తరానం పరిధిం దధాతి దధాతి ఖణ్డః॥ ౨౩॥

యాజుష గ్రాగాను కరిమశిగయాం

గృహ్యసూత్రం సమాప్తమ్. ౬॥ ౮॥

ఆచమ్య॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగత్వేన నాందీదేవతావాహనం కరిష్యే॥అత్రదేవతాః॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహీవృద్ధపితామహీంవృద్ధమాతరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహా వృద్ధపితామహావృద్ధపితరః గోత్రాః నాందీముఖాఃనాందీ॥ నాందీమాతామహామాతుఃపితామహామాతుః ప్రపితామహాఃగోత్రాః పత్నీసమేతాః నాందీముఖాఃనాందీ॥ ఉభాభ్యాముభాభ్యాంసత్యవసుసంజ్ఞికవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణవాఽభ్యర్చయిష్యే ॥ అత్రదేవతానుమోదనార్థమిడావాచనం కరిష్యే॥ ఇడా దేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిష ద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యేమధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామిమధుమతీందేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తంమాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాః మమకుమారస్యోపనయనాదిచతుర్థ దివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు ॥ మాంరక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు ॥ ఇడైహి॥ ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ంసనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ హవమానాయ సాధ। స్యాన్నస్సూనుస్తనయోవిజావాగ్నేసాతే సుమతి ర్భూత్వస్మే॥

ఏతా శ్శోభనదేవతాః......మమగృహే వసంతు॥ మాంరక్షంతు॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు ॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ అదితైహి॥

ఈడామహైదేవాగ్ం ఈడే న్యాన్నమస్యామనమస్యాః యజామయజ్ఞియానిత్యాహ। మనుష్యావా ఈడేన్యాః॥ పితరోనమస్యాః॥

ద్రదేవాయజ్ఞియా దేవతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి ॥ ఏతా శ్శోభన దేవతాః.........పర్యంతం మమగృహేవసంతు ॥ మాంరక్షంతు ॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥యజమానగ్ం రక్షంతు॥ సంస్వస్త్యేహి॥ ఇహైవస్త్వాదిత్యే ఏహి సంస్వస్త్యేహి ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ నాందీ శోభన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి॥ అనయా పూజయా నాందీశోభనదేవతా స్సు ప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు॥ అభ్యుదయిక బ్రాహ్మణభోజన ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యాంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥

అథ నాందీవిధిః.

శ్లో॥ అనన్మద్వృద్ధశబ్దానా మయాపాణామనోత్రిణామ్।
అవామ్నామతిలాన్మైవ్వైనాందీశ్రాద్ధంవిధీయతే॥

శ్లో॥ మాతాపితామహీ చైవ తథైవ ప్రపితామహీ । పితా పితామహశ్చైవతథైవ ప్రపితామహః ॥ మాతామహస్తత్పత్నీకావిశ్వే దేవా స్త్వనంతరమ్। ఏతేరక్షంతుసంప్రీతాఃప్రయచ్ఛంత్వహమంగళమ్॥ శంఖః॥దక్షస్యదుహితానాధ్వి విశ్వానామ్నప్రకీర్తితా । తస్యాఃపుత్రా మహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూసంకీర్త్యావైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ।పురూరవార్ద్రవౌచైవ పార్వణేషుదాహృతౌ॥ నైమిత్తికేధురిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ సూతాశ్రీసంగ్రహకారః॥ వివాహేకన్యకాయాశ్చవరస్యవ గృహేపిచ। నాందీశ్రాద్ధంహిపూర్వేద్యుః కర్తవ్యంస్మృతిశాసనాత్ ॥మాతుః శ్రాద్ధంతు పూర్వంస్యా త్పితౄణాందనంతరమ్।తతో మాతామహాదీనాం వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతమ్॥అతికాలనియమమాహగర్గః॥ మాతుశ్శ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుః కర్మాహనితు పైతృకమ్। మాతామహ్యాంచోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతమ్॥వరచ్ఛనతిసామహ్యే

వేదితవ్యమ్॥ అసామర్థ్యే త్వేకస్మిన్నేవదివసే వృద్ధౌ కాలత్రయే శ్రా
ద్ధత్రయమభిహితమ్॥ కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః పూర్వాహ్ణే మా
తృకం శ్రాద్ధం మధ్యాహ్నే పైతృకం తథా। తతో మాతా మహానాంచ
వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమితి। తత్రాప్యసామర్థ్యే సవాహః॥ పృథ
గ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవ వాసరే। శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీత వైశ్వ
వంతు తాంత్రికమితి॥ మనురపి॥ అలాభే భిన్నకాలానాం నాందీశ్రాద్ధ
త్రయం బుధః। పూర్వేద్యుర్వై ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణే మాతృపూర్వక
మితి॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ నాందీముఖే వివాహే చ ప్రపితామహపూ
ర్వకమ్। అపిజీవత్పితా నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాచ్ఛుభాగమే। పితుశ్చ ప్ర
పితామహాద్యుద్దేశ్యేతు యథావిధి। యేభ్య ఏవ పితా దద్యాత్తేభ్యో దద్యా
త్స్వయం సుతః॥ జీవమానేపి పితరి నాందీశ్రాద్ధం ప్రసజ్యతే॥ నాందీము
ఖే కర్మణి సంప్రవృత్తే పితా యదా జీవతి యస్య పుంసః॥ యేభ్యశ్చ దద్యా
త్స్వపితా స్వయం చ తేభ్యశ్చ దద్యాదితి శాస్త్రసిద్ధమ్॥ నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాదిత్యుక్తం భవతి॥ ఉక్తంచ కాలచంద్రికాయామ్॥ శ్లో॥ నాందీశ్రా
ద్ధం పితా కుర్యాత్పుత్రీపుత్ర వివాహయోః। ఉత్తరేషు వివాహేషున్వ
యం కుర్యాత్తు నాందికమితి॥ తత్కృతం కుర్యాదిత్యపేక్షాయాం గంగాభ
ట్టీయే శాతాతపః॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బు
ధః। అత ఊర్ధ్వం సుతః కుర్యాదిత్యేవ వ్యాపారితి॥ సూత్రార్థ సంగ్రహ
కారః॥ సత్యాం మాతరి జీవంత్యాం శేష వర్గాన్ సమర్చయేత్। మాతా
మాతామహాసనౌ జీవంతౌ పితరం యజేత్॥ ప్రయోగపారిజాతే॥ జీవ
మానే మాతృవర్గే మాతామహ్యాదివర్జయేత్। షట్పిండవిధినా కుర్యా
త్త్రిశ్రాద్ధే మహాలయే॥ పిత్రాదిజీవనే విష్ణుః॥ పితరి జీవతి యః శ్రాద్ధం కు
ర్యాత్। యేషాం పితా కుర్యాత్। తేషాం కుర్యాత్। పితరి పితామహే
చ జీవతి యేషాం పితామహస్తేషాం కుర్యాత్। పితరి పితామహే ప్రపితా
మహే చ జీవతి నైవ కుర్యాత్॥ ఏకద్విత్రిజీవనే పూర్వవదేవేత్యర్థః। త్రిషు
జీవత్సు నైవ కుర్యాదితి పరిశిష్టే సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ అసగోత్ర

యాజుష శ్రౌతస్మార్తాను క్రమణికాయాం.

స్వగోత్రో వాయం ఆచార్య ఉపాయనే। న తూపనేయపిత్రాదీనుద్దిశ్యాభ్యు
దయం చరేత్ ॥ కన్యకాయామయం మార్గో మునిభిః పరికీర్తితః ॥
ఇత్యుక్తం యాజ్ఞికైస్సర్వైర్విద్భిర్వృద్ధైః పురాతనైః। తస్మాద్ధిపుత్రి
కృతపుత్రికాత్మజా మాతా మహాస్వాధికారిణః। తథాఽసురో
ద్వాహితకన్యకాత్మజాస్తచ్ఛ్రాద్ధకృత్యే వ్యాధికారిణస్త్రయః॥ వృద్ధౌ
గయాయాంచ మహాలయే కురుక్షేత్రప్రయాగాద్యఖిలేషు కర్మసు।
మాతామహాశ్రాద్ధ ఇమేఽధికారిణో భవంత్యమాదిష్వపి నేతి కేసదే
తి॥ కించ॥ స్మృత్యర్థసారే॥ స్వపితృభ్యః పితా దద్యాత్సుతసంస్కార
కర్మసు। యావద్వివాహం పుత్రస్య తావదేవహి తత్పితా। నాందీ
శ్రాద్ధే పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః। అతఊర్ధ్వం సుతః
కుర్యాత్పితౄణాం తత్ర నైవ పితుః॥ యథా జీవత్పితా నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాద్విధానతః। పితృమాతామహాదీనామేవ స్వస్వనాతవః॥
ఏకస్మింశ్చేద్దినే శ్రాద్ధమేకైకం వృద్ధిసంజ్ఞకమ్। శుభార్థే విధవత్కు
ర్యాదేకస్మిన్నపి వా దినే॥ హేమాద్రౌ। నాందీముఖే వివాహే చ
ప్రపితామహపూర్వకమ్। నామసంకీర్తయేద్విద్వానన్యత్ర పితృ
పూర్వకమ్॥ నాందీముఖవిధస్సమాప్తః. ఓ॥ ల॥

అథ పునస్సంధానమ్

వధూముత్తరత ఉపవేశ్య స్వాయం దక్షిణత ఆసీన॥ ఆచమ్య...
ఏవం... ప్రీత్యర్థం అనుగతాన్యగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ,
ప్రదంగత్వేన తదాకాశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చ
మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ అదాదౌ నిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం
కృత్వా॥ తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం
గుణ... శుభతిథౌ శ్రీమాన్ ...గోత్రః... నామధేయః శ్రీమతః ...గోత్రస్య
...నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా

దా॥ శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఔపాసనాంతరి
తదివాదారభ్యఏతత్తిథిపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం
వైశ్వదేవేఽంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్హోమేఽంతరి
తేపునఃప్రతిపద్హోమాధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం
కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహే
తవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః।అపారసంసారసముద్రసేతవః పు
నంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్స
మీహితార్థార్పణకామధేనవః।సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షం
తుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ఆధివ్యాధిహరంనౄణాంమృత్యుదారి
ద్ర్యనాశనమ్।శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందేవిప్రశ్రీపాదపంకజమ్॥అశేషేహేపరి
షన్మదీయాంష్ఠావనామ వధార్యమయాసమర్పితామిమాంపరిషద్దక్షి
ణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥ మమఔపాసనాంతరితదివాదారభ్య
ఏతత్తిథిపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవే
ఽంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్హోమేఽంతరితేపునః
ప్రతిపద్హోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యఉపదిశ్యమామను

గృహ్ణంతు భవంతః॥ ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥
ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్తు। పునఃప్రాణానాయమ్య।ఏవం...శ్రీత్యర్థం ధర్మ
పత్నీసమేతస్యమమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరి
ష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణంహి
శంకరం యస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి స్వర్ణదానందత్వా॥
శ్లో॥ ధాన్యంకరోషి దాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాద్ధి
వంమేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిధాన్యదానందత్వా॥శ్లో॥ కా
మధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్। దేవానామాజ్యమా
హారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇత్యాజ్యదానం దద్యాత్॥శ్లో॥హిర
ణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః॥ అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాం
తిం ప్రయచ్ఛమే॥ఇతి కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ రూప యథాశక్తి హి

రణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః తుభ్యమహం సంప్రదదే నమ మః। ఇతిహిరణ్యదానం దద్యాత్॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మయాకృతై రేభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైః ర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతో వరదో భూయాత్। మమ శరీరశుద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువం తు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం మహాపాతకాద్యాగదోషనివృత్త్య ర్థం తండులసహితాజ్యదానం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ...శాఖాధ్యాయి నే...గోత్రాయ...బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే॥ శ్రీమాన్......గో త్రః...దాతా ధర్మపత్నీసమేతోఽహం మహాపాతకిమనదోషనివృ త్త్యర్థం మహామద్రవ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ। దేవస్య త్వా...ప్రతిగృహ్ణాతు॥ దాన...సాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం...న మమ॥ శ్లో॥ మాసత్రయే తు కృచ్ఛ్రం స్యాత్ షణ్మాసే ద్విగుణం భవేత్। త్రిగు ణా నవమాసే తు పంచకృచ్ఛ్రాశ్శివత్సరే। ప్రథమం ప్రస్థమిదం ధాన్యం ప్రస్థ త్రికమిదం ఘృతమ్। ఔపాసనస్య హోమాన్యాగం వత్సరస్య మసిపిభిః॥ ఏవం ప్రకారేణ మహామద్రవ్యదానం కుర్యాత్। పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంక ర్మకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా॥ సమిధమా దాయ॥ ఓమ్। ఉపావరోహ జాతవేదః పున స్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహినో దురోణే। తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య। బహిర్గతనాశశ్చేత్ ఉపావరోహ ణం నకర్తవ్యమ్। అగ్నింధనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥

పునస్సంధానాహుతయః.

మహావ్యాహృతీః, మనో జ్యోతిః, యదస్మిన్, త్రయస్త్రి

గంశ్చ, తంతుం తన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, ఉదుత్తమం, ఉద్వయం, ఉదుత్యం, చిత్రం దేవానా, మగ్నేభ్యావర్తిన్నగ్నే అంగిరశ్శతం, పునరూర్జా, సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీర్హుత్వా । పూర్వపరిషేచనం కృత్వా । స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వాన్వారబ్ధాయామ్॥ అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తిశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి। అయాసా మనసా హితోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా । అయసేఽగ్నయ ఇదం న మమ । స్రువేణాజ్యమాదాయ । ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం న మమ । చతుర్గృహీతం గృహీత్వా । మహావ్యాహృతీర్హుత్వా । సత్యా హవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నిః। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగూర్తా। అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధే నామన్। విధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మా దైవ్యస్తంతుశ్ఛేది మా మనుష్యః। నమో దివే నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ ॥ ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషా ఘృతేన స్వాహా॥ ఉషసాం నిమ్రుగ్భ్య ఇదం న మమ । యదస్మిన్ యజ్ఞేఽన్తరగామ మన్త్రతః కర్మతో వా । అనయాఽఽహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృధంతాం ఘృతేన స్వాహా । [illegible]

దేవేభ్య ఇదం న మమ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవో యే వితత్నిరే । య
ఇమం యజ్ఞగ్ం స్వధయా దదంతే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వా
హా ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు స్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదం న మమ॥ తం తుం త
న్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్ ।అను
ల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనగ్ం స్వాహా॥
అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతి జాగృహ్యే
నమిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయం చ। పునః కృణ్వగ్ం స్త్వా
పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తంతుమేతగ్ం స్వాహా॥ అగ్న
యే తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉదుత్తమం వరుణ పాశమస్మదవాధమం వి
మధ్యమగ్ం శ్రథాయ।అథా వయమాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే
స్యామ స్వాహా॥ వరుణాయాదిత్యాయేదం న మమ॥ ఉద్వయం తమసస్పరి
పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరమ్ దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్త
మగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం
వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదం
న మమ॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యా
గ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుష
శ్చ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ అగ్న ఆభ్యావర్తిన్నభి న ఆవ
ర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అ
గ్నయే ఽభ్యావర్తిన ఇదం న మమ॥ అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృ

తస్సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాంపోషస్య పోషేణపున రోనష్టమా కృధిపునర్నో రయిమాకృధిస్వాహా ॥ అగ్నయే౽ఙ్గిరస ఇదం న మమ॥ పునరూర్జానివర్తస్వపునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ సుృవేణాజ్యమాదాయ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ద్వాదశగృహీతేనసుృచంపూరయిత్వా॥ ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। పంచ। షట్। సప్త। అష్టౌ। నవ। దశ। ఏకాదశ। ద్వాదశ ॥ ఓమ్ ॥ సప్తతే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధా త్వాయజంతిసప్తయోనీరాపృణస్వాఘృతేన స్వాహా ॥ అగ్నయే సప్త... నమమ॥

అదితే౽న్వమగ్ స్థాః (ఇతిదక్షిణతః ప్రాచీనమ్) అనుమతే౽న్వమగ్ స్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్) సరస్వతే౽న్వమగ్ స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్) దేవసవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతం) పరిషిచ్య॥

అనేన పునస్సంధానహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నౌ సంధత్తే పరిధీ న్ప్రహరేన్నతు।చరుం జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా॥ పునస్సంధానపశ్చాతు పరిధిప్రహరణానహి। జయాదిహోమః కర్తవ్యోనసందేహః కపర్దినా॥ ఆత్మన్యారోపణా త్పూర్వమనలే శాంతిమాగతే। పునస్సంధానవేళాయామాజ్యా నోపహోమనం। అగ్నౌ ప్రచారవిహీనోయ శ్చిరకాల

గతోऽథ వేత్ । పునస్సంధానవేలాయా మాదా వోపావరోహణమ్।
కాలశబ్ద ఋతుపర్యాయః॥ నాశంగతేఽగ్నా యంకుత్సి మధ్యే కుర్యా
త్తదగ్నౌ వమనం పురస్తాత్। బహిర్గతే నాశముపైతి వహ్న్యా సంధాన
మగ్నేర్యదిలో॥ కేఽగ్నౌ॥ వమనంఉపావరోహణం॥ చతుర్థే హో
మప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యేతు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్ ।

అథ తంతుమతీస్థాలీపాక ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం పునస్సంధానాంగత్వేనా
గ్ని గార్హపత్యార్థం తంతుమతీస్థాలీపాకం కరిష్యే॥ తత్ర వ్యవహారికచరుం
శ్రపయిత్వా॥ అభిఘార్య। ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభి
ఘార్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం_ఓం_తత్వా_...ంత్రయో... అత్రత
ల్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాం
తే॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్విరవదా యాభిఘార్య। హవిః
ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ దర్వ్యా
ముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్విరవదా యాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘార
యతి॥ అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం న
మమ॥ పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్స్విష్టకృతేఽవదాయ
ద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ । ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్‌స్పృ
శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తంతిచరా యేదం న మమ ॥ అథ
తత్ప్రాయశ్చిత్తకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయా
ది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా॥
...జయాది బ్రహ్మావిసర్జనాం శేషవత్ప్రభృతి బ్రహ్మత్వదక్షిణాం + +
సంప్రదదేవమమ॥...ఔపాసనం వైశ్వదేవంచ కుర్యాత్ ॥
.. ...(ఔపాసనమ్.)... ... ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్రీమా

...గోత్రః + నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోఽహం-శ్రీయతః... గోత్ర
స్య + నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ మోపాత్త దురితక్ష
యద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యా
మి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగాత్రి
అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య...విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే। మమాభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ
యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥
సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్న
యేనమః- హుతవహాయనమః- హుతాశినేనమః- కృష్ణవర్త్మనేనమః
దేవముఖాయనమః- సప్తజిహ్వాయనమః- వైశ్వానరాయనమః- జాతవే
దసేనమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనం- అదితేఽనుమన్యస్వ। అను
మతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి
సమంతం పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయస్వాహా॥ సూర్యాయేదంనమమ॥ ఇతి
మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి॥ ...అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్వి
ష్టకృత ఇదంనమమ॥ అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి॥ ఓం ఓం సుభతి
థః॥ ఆహుతిసంసర్గప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే॥ య
త్రివేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యానామాని। తత్ర హవ్యాని గామయ
స్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నే త్వన్నో అంతమః। ఉత త్రాతా శివోభవవ
రూథ్యః॥ తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః। సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః॥

సురగ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమో రయిందాః। సనో బోధి శ్రుధీ హవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్॥ స్వాహా మనసొగ్ని గార్హపత్య మనాజ్ఞాతత్రియమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి॥ అనేన ప్రాతర్హోమేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపోయజ్ఞక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధుతంతు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥...చతుస్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు... గోత్రముచ్చార్య ॥ అహం భో అభివాదయే॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ (ఈమంత్రము గొందఱు చదువుదురని చెప్పుచున్నారు) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః॥ కాండద్వయోపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో నమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోఽస్తు తే॥ అహం పరస్తాదహ-మవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో నవార। యదంతరిక్షం తదు మే పితా-భూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స-మానానాం॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణము చేయునప్పుడు) యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానః సక్షయ ఏహి॥ ఇత్యౌపాసనమ్॥ (సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలమున సంకల్పింప వలయును)

అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఇతి హుత్వా॥

అథ లఘుపునస్సంధాన విధిః.

“నిత్యధార్యోయమగ్నిర్యది సమనుగతో మంథ్య, ఇత్యాది నోక్తావహ్న్యుత్పత్తి। స్తదేనోనిరసనముఖ వాసస్సభృత్యైశ్చపత్న్యాః॥ వా శ్రేష్ఠైవాపవారే జ్వలనముపసమాధాయ సంస్కృత్య సర్పిశ్చ స్రూశ్చవ్యాహృతీ ర్వ్యాహుతభుజ జుహుయాత్స్రుక్స్రువాభ్యాం క్రమేణ॥ ఆచమ్య॥..ఏవం ప్రీత్యర్థం అనుగత స్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ శ్రోత్రియాగారాదగ్ని మాహృత్య ఆయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య అగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృత్య॥ చతుష్పాత్రప్రయోగం కృత్వా॥ అదితేఽనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్య॥ సకృద్గృహీతం గృహీత్వా స్రువా ఙ్గార్హాయామ॥ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తిశ్చ సత్యమిత్త్వ మయా అసి। అయసా మనసా ధృతో ఽయసా హవ్యమూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయసే ఽగ్నయ ఇదం (న మమ)॥ స్రువేణాజ్య

సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ) ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా। ఔపాసనం కుర్యాత్॥

అధీతవేదస్యగృహాన్గృహీత్వానిధాయ వహ్నింవిధినాసమింధీత్। ఆజ్యంతుసంస్కృత్యసకృద్గృహీత్వాకరిష్యేఽగ్నౌజుహుయాదయాశ్చప్రాయశ్చిత్తేష్వహోమేషుచతుష్పాత్రప్రయోగత॥ నాఘారౌచక్షుషీచైవ ప్రణీతేధ్మం వినాకృతం। నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచన చేధ్మంనజయాదయః॥చతుష్పాత్రప్రయోగేతునశ్చిః స్రుక్స్రువపద్ధినా॥ ఏవమేవోత్తరాణి చలఘుపునస్సంధానాని కర్తవ్యాని॥

అథ ఔపాసనవిధిః.

ముఖ్యోగౌణశ్చవిఖ్యాత ఇతి ధర్మో వ్యవస్థితః। ముఖ్యంకర్తుమశక్తానాం గౌణమేవవిధీయతే। ఇడాపింగళినాడీభ్యాం నిస్సార్యహృదయాంబుజాత్। తాభ్యామావాహయేద్వహ్నింతాభ్యాముద్వాసయేద్బుధః। అతఃతానింధనమాదాయ సమ్యగ్వాయుం నిగృహ్యచ। మంత్రిముక్త్వాహృత్స్థవహ్నింవమన్నగ్నౌవినిక్షిపేత్।ఉపావరోహ...దుక్తోగే॥తదగ్నౌసమిధంనిక్షిప్య॥ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం...ప్రీత్యర్థంసాయంప్రాతరౌపాసనంతండులైర్హోష్యామి॥ఔపాసనప్రయోగంతూర్ధ్వముక్తమ్.

అథ మహాహుతితండులవైశ్వదేవమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం సాయంప్రాతరౌపాసనహోమేన మహాహుతితండులవైశ్వదేవంకరిష్యే॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదంనమమ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా॥విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదంనమమ॥ ధ్రువాయభూమాయస్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదంనమమ॥ధ్రువక్షితయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయఇదంనమమ॥ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయఇదంనమమ॥ అగ్నయేస్విష్ట

కృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృ
త్వా॥ బ్రహ్మాత్మానమత్తి) + + నగరేణరత్న। అగ్న్యుపఘాత ప్రాయ
శ్చిత్తం॥ పురస్తాద్వైశ్వ...కామాస్స్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యోవసు
భ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదంనమమ॥ యేభూతాః ప్రచరంతిదివానక్తం
బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరా
మిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యోభూతే
భ్యః ఇమం బలిం దదామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నమస్తేగార్హ
పత్యాయ + త్తుమస్వ...శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమి యదశ్నామియ
జ్జుహోమి దదామియత్। యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి
త్వదర్పణమ్॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధింశ్రియం
బలం। ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహిమే హవ్యవాహన॥ ప్రమాదా
త్కుర్వతాం కర్మప్రచ్యవేతాధ్వరే యది। స్మరణాదేవ తద్విష్ణోః
సంపూర్ణంస్యాదితిస్మృతిః॥ ఏతస్మిన్ మూలం మృగ్యమ్॥

ఆత్మారోపణమ్.

యాతే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం।
అచ్ఛావసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞోభూత్వాయజ్ఞ
మాసీదస్వాంయోనిం। జాతవేదోభువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి॥
యదాసంధీయతేవహ్నిః ప్రాతస్సంధ్యందినేఽపివా। తదాసాయంవిజా
నీయాత్సాయమాహుతిపూర్వకం। ఉపావరోహ త్యుక్త్వా మనసే
శాంతిమాగతే। పునరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పునస్త్వేతిసమింధనం। ఉపావ
రోహణా దూర్ధ్వం శ్రూయతే సూతకద్వయం। కృత్వాచోపాసనం
సాంగమగ్నిమాత్మని నిక్షిపేత్। నిత్యమౌపాసనే కాలే వమనంయః

ప్రయత్నతః ! సర్వమాపాననం కృత్వాచాత్మన్యారోపయేత్పునః। జలసంయుక్తమేతద్ధి ధారణం నిష్ఫలంభవేత్। నిర్జలం ధారణం కుర్యాత్పుత్రదారాభివృద్ధయే। హవిషాం ధారణం చైవ సమారోపణపూర్వకం। తతః పశ్చాన్నకుర్వీత ధారణం నిష్ఫలంభవేత్। యాతేఅగ్నే యజ్ఞియాతనూ...ఏహి। తేఅగ్న ఇదంజప్త్వా।హస్తేనాగ్నిం ప్రతప్యచ। త్రివారం పానకృత్కృత్వా చాత్మన్యగ్నిం సమాహరేత్॥ప్పుటమంత్రం జపేద్వాయు మానమాహృత్యగృహ్యాచ। ఏవంత్రివారముక్త్వా ఉగ్నాతిప్తహస్తం ముఖేక్షిపేత్। ఇతి ఆత్మారోపణమ్.

అథ శయనవిధిః.

శ్లో॥ స్వగృహేప్రాఙ్ముఖఃకుర్యాత్ శ్వాశురేదక్షిణాముఖః। ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రవాసేచ నకదాచి దుదఙ్ముఖః। తృణేదేవాలయేచైవ పాషాణేచైవ పల్లవే। అంగణే ద్వారదేశేతు మధ్యభాగేగృహస్యచ। రిక్తభూమౌ తదాలోష్టే పార్శ్వే చ్ఛిద్రసన్నిధౌ। శూన్యాలయే శ్మశానేచ వృక్షమూలే చతుష్పథే। మాతావా భగినీవాపి తథా చాన్యస్త్రియోఽపివా। ఏతాసాం సన్నిధౌచైవ నస్వపేద్బుద్ధిమాన్క్వచిత్।చందనంచానులిప్యాంగే ధృత్వాపుష్పాణిదంపతీ।తాంబూలచర్వణం కృత్వాప్రదీపే మైథునంచరేత్। దీపేనష్టేతు యస్సంగం కరోతిమనుజో యది। యావజ్జన్మదరిద్రత్వంసంతతేర్నాత్రసంశయః॥

తా॥ స్వగృహంబున పశ్చిమముఖుఁడై శయనింపవలయును, శ్వశురగృహంబునందు దక్షిణాభిముఖుఁడై శయనింపవలయును, ప్రవాసంబున ప్రత్యఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయును. ఉత్తరాభిముఖుఁడై యెప్పటికిని శయనింపగూడదు. తృణమునందును, దేవాలయమునందును, పాషాణమునందును, పల్లవమునందును, అంగణమునందును, ద్వారదేశమునందును, గృహమధ్యభాగమునందును, రిక్తభూమియందును, లోష్టములయందును, పార్శ్వమునందును, ఛిద్రసన్నిధియందును, శూన్యాలయమునందును, శ్మశానమునందును, వృక్షమూలమునందును, నాలుగుత్రోవలుగల ప్రదేశమునందును, తల్లి అక్క చెల్లెలు స్త్రీలయొక్క సన్నిధియందును, శయనింపఁగూడదు. దంపతులిరువురును చందనాది

ప్తజేహుతై పుష్పాదులనుధరించి తాంబూలచర్వణమును జేసిచక్కగ దీపమునుదె లింగించుకొని మైథునకర్మ నాచరింపవలయును, దీపములేక యేదంపతులుసంభోగము చేయుదురో వారిసంతానము బ్రతికియున్నంతవఱకును దారిద్ర్యముననుభవించునట.

గ ర్భా ధా న మ్.

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభేఽహని పునస్సంధానాదిఔపాసనాదికం కృత్వా॥ ...రాత్రౌశుభలగ్నే గర్భాధాన మితి కర్తవ్యమ్॥ ఆదౌగణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌమమదంపత్యోః ఆయుర్బలాభివృద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః...మహాజనైస్సహాకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాదిపత్నీమార్జనాంతంకుర్యాత్॥ తతఃవధూవరౌ నూతనవస్త్రాలంకారాదికంధారయేతాం॥

ఓం అర్యవత్రపార్యతా॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాంగ్ంసమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్గాత్రనామ వదేత్॥ఇతివధ్వాః॥ యువంవస్త్రాణిపీవసావసాథే యువో రచ్ఛిద్రామంతవో హసర్గాః। అవాతిరత్త మనృతాని విశ్వఋతేన మిత్రావరుణాసచేథే॥ ఇతిమంత్రముచ్చార్యతత్తద్గాత్రనామవదేత్॥ఇతివరస్య॥ నూతనవస్త్రాణిధృత్వాఽఽచమ్య॥ఏవంగుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః॥ ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంఅస్యాంభార్యాయాంప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భ శుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ఉత్తరోవరః॥నారికేళఫలపుష్పతాంబూలదక్షిణాదికంగృహీత్వా॥ అథో హ్యాయుముపబర్హాన్వబాహుంత॥ వ్యాజస్య జాయాగ్ంసుమనస్యమానాః తస్యాంపుమ్యత్తయుక్తసావానవ

నిబృహ్యాం ప్రజాం జనయన్తౌ సరేతసా । ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యదగ్నిం మంథత్పురుషం పురుషేణ శక్రః । తదేతౌ మిథునం సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్ । అహం గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వంతః । అహం ప్రజా అజనయం పితౄణామహం జనిభ్యో అపరీషు పుత్రాన్ । పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ । దశస్యంతాఽమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః ॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు । ఆసించతు ప్రజాపతి ర్ధాతా గర్భం దధాతు తే । గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి । గర్భం తే అశ్వినా ... దేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా । హిరణ్మయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా । తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే । యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే । ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమే మాసి సూతవే । యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేంద్రేణ గర్భిణీ । వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే । విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ । పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి దశమే మాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత । అస్యై మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । వ్యస్య యోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అంతః । తం మాతా

దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమస్స్వానామ్ । ఆతే గ
ర్భో యోని మేతు పుమా న్బాణ ఇవేషుధిమ్ । ఆవీరో జాయతాం
పుత్రస్తే దశమాస్యః కరోమి తే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోని
మేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణో౽పిశాచధీతః ॥ పుమా
గ్ంస్తే పుత్రో నారీ తం పుమా ననుజాయతామ్ ॥ యాని భద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయన్తి నః । తాని భద్రాణి బీజా న్యృషభా జనయన్తి
నః । తైస్త్వం పుత్రం విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ । కా
మస్సమృధ్యతాం మహ్య మపరాజిత మేవ మే । యం కామం కామ
యే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ ॥ ఇతి పత్నీ మభిమంత్ర్య ॥
యథాస్థాన ముపవిశ్య । గర్భాధాన ముహూర్తః సుముహూర్తో౽
స్తు ॥ సూర్యాదీనాం...రస్తు ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సత్సంతాన సౌభాగ్య
ఫలావాప్త్యర్థం బహు సుపుత్రావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానాని కరిష్యే ॥ ప్ర
వేధస్సః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । యాః ఫలినీర్యా అఫలా
అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానో ముంచన్త్వగ్ం
హసః ॥ శ్లో ॥ ఫలం మనోరథ ఫలప్రద మామిన దాన్నృణాం పుత్రపౌత్రాభి
వృద్ధ్యర్థ మతి శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే ॥ ఇదం ఫలం సతాంబూలం సదక్షి
ణాకం...తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ॥ ఏవం సర్వత్ర బ్రాహ్మణే
భ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః ॥ రాత్ర్యా ॥ తయా
సహా సంభోగం కుర్యాత్ ॥

శ్లో ॥ ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాం రాత్రయ షోడశ స్మృతాః ॥
చతుర్భిరితరైస్సార్ధ మహోభి స్సద్విగర్హితైః ॥ తాసామాద్యాశ్చత
స్రస్తు నింద్యా ఏకాదశీ చయా । త్రయోదశీ చ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశ

రాత్రయః । ఇతి మనువచనాత్ ॥ చతుర్థీప్రభృత్యాషోడశీముత్త రాంయుగ్మాసుప్రజానిశ్రేయసమృతుగమనమిత్యుపదిశంతి। సమాప్తం

అథ పుంసవనమ్.

వ్యక్తేగర్భే తృతీయే మాసి శుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రే౽న్యపుంనక్షత్రేషు వా పత్న్యాః పుంసవనం కర్మకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య । పూర్వేద్యుర్నాంద్యాభ్యుదయికం కృత్వా పరేద్యుర్దంపతీమంగళస్నాతౌ భూత్వా ఆచమ్య। ఏవం.. శుభతిథౌ యజమానో౽హం యజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థం గర్భస్యాపి దశదోషనివృత్త్యర్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః తదాదౌ నిర్విఘ్నతాసిద్ధ్యర్థం... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। తదా సర్వవిఘ్నశాంతిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం కృత్వా। ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ...మమపత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। ఇతి కేచిత్ - సంకల్ప్య। ఏవం + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః, శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థం గర్భస్యాపి దశదోషనివృత్త్యర్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। పశ్చాదగ్నేః ఉపవేశ్య స్వయం ఉత్తరత ఆసీనః। పునరాచమ్య...ఏవంపత్నీసమేతస్య మమ పుంసవనాంగత్వేన ఆయూరక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే। ఇతి। రక్షాబంధనపూజాం కృత్వా। ౨శ్వేతాక్షతే వసనేషు ప్రతిభార్యాయా

1. పుంసవనం వ్యక్తే గర్భే తృతీయే

2. భార్యను దక్షిణముగా కూర్చుండబెట్టి తాను ఉత్తరభాగమునగా కూర్చుండి, సంకల్పము చెప్పి ఆచమనము చేయవలెను.

ర్థమాఘవన్నింద్రసూన్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపా
వృణోశ్వరథా యపిబాధవే॥ ఇతివరస్య దక్షిణకరేబధ్నాతి॥ బృహ
త్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్ర
స్తోమేనపంచదశేనమధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్ష। వధ్వావామకరేబ
ధ్నాతి॥ రత్నబాధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు। పుంసవనం
వ్యక్తేగర్భే తిష్యేణన్యగ్రోధస్యయాప్రాచ్యోదీచీవాశాఖా తతస్సవృ
షణాగ్ం శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాదిఔపా
సనాగ్నింత్రిజ్వాల్యధ్యాత్వాఽలంకృత్యపరిస్తీర్య। అథవాలౌకికాగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య॥ పుంసవనహోమంకుర్యాత్॥ [1] ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్య
ర్థం మమఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంమమ భార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భ
స్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్యపి దృఢత్వార్థం పుంసవన హోమంక
రిష్యే॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణమత్పాత్రప్ర
యోగం కుర్యాత్।...పాత్రప్రయోగకాలే। శ్లో॥ ఫలద్వయేనసం
యుతంవటాంకురం దృషత్సుతౌ। సుపాయనాయవస్త్రకంఠే పేత్సైహై
వ పుంసవే॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం॥ ధాతాద
దాతున ఇత్యష్టాభిర్హుత్వా॥ స్రుచా ఆజ్యమాదాయ। ధాతా దదాతు
నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయఈశే ధాతేదంవిశ్వం
భువనం జజాన ధాతాపుత్రం యజమానాయదాతా తస్మా ఉహవ్యం

1 ఔపాసనాగ్నిని జ్వాలచేసిధ్యానించి అలంకరించి పరిస్తరణలుచేసి పాత్రా
సాదన కాలమందు కెందుబండ్లుల మరిచిగురుమ సన్నికల్లు పొత్తరములను వస్త్ర
మునుగూడా సాపాదించి ఆజ్యభాగాంతకర్మను జేసి పత్ని
ధాతాదదా అనునది మొదలగు యెనిమిదిహోమములను చేయవలెను.

ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు నో రయిమీ
ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరా
ధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని
ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతాస్సంవ్యయం
తాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోషాః స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥
యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జా
తవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాగ్
స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే
జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణం వీర
వంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస
ఇదం న మమ॥ త్వే సు పుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామకాతయః। న త్వా
మింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం న మమ॥ ఉక్థ ఉ
క్థే సోమ ఇంద్రం మమాద నీథే నీథే మఘవానగ్ం సుతాసః। యదీగ్ం
సబాధః పితరం న పుత్రాస్సమానదక్షా అవసే హవంతే స్వాహా॥
ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥

సన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్రావ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం (న మమ)॥ అపత్నీవన్నృణ్యా॥ అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ చిత్తం చ స్వాహా...జయాదిప్ర.

జయాదిహోమములను చేసి స్విష్టకృద్ధోమములను పరిధిప్రహరణములను సంపాదించి, ... చేసి అనాజ్ఞాతాదిపరిషేచనాంతము వఱకు కర్మను చేయవలయును॥

హోదిసర్జనాంతే భవత్స్కృత బ్రహ్మత్వాదక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ అనవస్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ వట శుంగాం పేషయిత్వా వస్త్రేణ పరిప్లావ్య అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖీముత్తానాం నిపాత్య - పుగ్ంసవన మసీతి యజుషా అంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే రసం నినయేత్ - పుగ్ంసవన మసి। నాత మాగర్భా భగ్గిర। త్వాశీషో వాచయిత్వా - అభిమృశ్యే త్యభిమృశ్య - అభిష్ట్వాహం దశభిరభిమృశామిదశమాస్యాయ సూతవే। యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతిః ఏవం తే గర్భ ఏజతు। సహా జరాయుణా నిష్క్రమిష్యా। ప్రజతిస్త్వాయుష్మి బ్రహ్మవర్చసియశస్వి నిర్గత్యజ్వాదవ్యా। దశమాసాంచ్ఛశయనో ధాత్రాహితథా కృతం। ఐతుగర్భ అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః॥ ఆయమనీర్యమయత్తగర్భమాపో దేవీ సరస్వతీః॥ ఇత్యభిమృశ్య తిలదేఽవపద్యస్వేతి ద్వాభ్యామనోక్షేత్ - తిలదేఽవపద్యస్వాస మాగ్ంసమసినోదశంస్థవిత్ర్యవపద్యస్వనస్మాగ్ంసేష్ఠునస్నా వస్తునబ్ధ మసి మజ్ఞసు। నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ంశునే జరాయ్వత్తవే - ఇత్యనోక్షేత్ - బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాదః॥ శ్లో॥ పరిప్లావ్యచ [1] స్త్రేణ వధూం తద్వన్ని వేశయేత్ తత్రోత్తానాం నిపాత్యైనాం దక్షిణాంగుష్ఠతో రసం। దక్షిణేనాసికాచ్ఛిద్రే తం పుంసవనమంత్రితః॥ నినయేత్స వధూః పశ్చాత్పుమాంసం జనయత్యధ। అన్వారభ్య వధూం పూర్వం హోమస్స మంత్రవద్భవేత్। ప్రహారోపిచ పంచాహ్నో [1] శేవ ఇతి సంస్మృతః॥ చంద్రచూడీయే॥

1. హోమమును చేసి గంధవులగాని స్త్రీచే తద్రిపించు సుమారించిన వస్త్రముతో మంచిగ వధిగణి స్త్రీ నిరవుండ బెట్టి దక్షిణ నాసికా రంధ్రములో పడిచేతి బ్రొట్టనవ్రేలుతో సూత్రయోగములోనుండు మంత్రమును చెప్పి పిడుచవలయును

శ్లో॥ ద్వితీయే చతృతీయే వా మాసి పుంసవనం భవేత్ । వ్యక్తే గర్భే భవేత్కార్యం సీమంతేన సహాథవా ॥ సమాప్తమ్.

అథ క్షిప్రపుంసవనమ్.

వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం... ధర్మపత్నీ సమేతో ఽహం క్షిప్రపుగ్ంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। క్షిప్రపుగ్ంసవన మన్త్రిణీ తేన శరావే నానుస్రోతసముదకమాహృత్య పత్తస్తూర్యన్తీం నిధాయ మూర్ధ్ని చోష్యన్తీముత్తరేణ యజుషాభిమృశ్య - అభిష్ట్వాహం దశభి రభిమృశామి దశమాస్యాయ సూతవే - హస్తాభ్యాం మూర్ధానమభిమృశ్య। ఏతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవోక్షేత్ - యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి ఏవం తే గర్భ ఏజతు। సహ జరాయుణా నిష్క్రామ్య - ప్రతితిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి కీర్త్యై ఽన్నాద్యే - దశమాసాగ్ం శ్శయానో ధాత్రా హి తథా కృతమ్ - ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః। అయమవీర్యమయత్త గర్భమాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ యది జరాయు న పతేదేవం విహితాభిరేవాద్భిరుత్తరాభ్యామవోక్షేత్ - తిలదే ఽవపద్యస్వ న మాగ్ంసమసి నోదలం స్థవిత్ర్యవపద్యస్వ । న మాగ్ంసేషు న స్నావసు న బద్ధమసి మజ్జసు - నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శుని జరాయ్వత్తవే॥ శ్లో॥ అనాప్లీత శరావేణ చానుస్రోత సమాహరేత్ । జలం పత్తస్తుతూర్యంతీం నిధాయాద్భిః ప్రసేచయేత్। సూత్రార్థసంగ్రహకారో ఽపి॥ శ్లో॥ క్షిప్రసు)

1 అనవస్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రేణ పేషయిత్వా పరిప్లావ్యాపరేణాగ్ని ప్రాచీముత్తానాం నిపాద్యోత్తరేణ యజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే సేచయతి॥

2. న్యగ్రోధస్య యా ప్రాచ్యుదీచీ శాఖా తతః పలాశానాం శృంగాయాన్యా న్య ప్రతిష్ఠితాగ్ని రుపసమాధానాని (పుంసవనపతి)

సూత్రార్థమిత్యాహ చానాప్రీతేన చాకూళితనూతనేన । క్వచిన్మహాక్షాళనవర్జితేన గ్రామ్యాం హ్యానుస్రోతసమాభవతత్ । తతఃపరం బ్రాహ్మణభోజనంచకృత్వాశిషో వాచనమాచరేయుః॥ ఔపాసనాగ్నావేకార్యేహిసీమంతకపుంసవనాఖ్యే-గర్భిణీశోషపరిహారార్థం సద్యః కుంభకారగృహాదానీతే నానాప్రీతేన అప్రక్షాళితేనన వేశరాషేణ అనుస్రోతసంస్రోతసోఽనులోమ ముదక మాహృత్యానీయ పత్త్రస్తస్యాఃపాదయోఃమూలేతూర్యంతి మధ్యఃపుష్పికాఖ్యామోషధింసధాయ తథా ఉదకమపి తత్రైవవిన్యస్య శోష్యంతీంప్రసవపీడాయాస్యమానాం స్త్రియమభిమృశేత్ । తస్యాఃమూర్ధానంహస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః॥

అథ సీమంతోన్నయనమ్.

సీమంతోన్నయనం ప్రథమేఽర్ధే చతుర్థేయాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా॥

ప్రథమే గర్భే చతుర్థేఽమాసిపక్షేఽష్టమేవా శుభేఽహని దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥- ఏవంగుణ.....శుభతిథౌధర్మపత్నీ సమేతోఽహం మమధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కార ద్వారా సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్య మాణః తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥ వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయ ముత్తరత ఆసీనః । ఆచమ్య ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం-మమభార్యాయాం జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాంబీజగర్భ సముద్భవైనోనిబర్హణ ద్వారా ప్రతిగర్భసంస్కారాతిశయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంసీమంతోన్నయనం కర్మకరిష్యే॥

పునః ప్రాణానాయమ్యఏవంగుణ...పత్నీ సమేతోఽహంసీమంతోన్నయనాంగత్వేనోభయోఃరక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధన పూజాంచకృత్వా॥ ద్విశ్వేత్రా తైనవనేషుప్రివాబ్ర్యా...

మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయత్పురుసంభృతంవస్వపావృణోః
శ్శరభాయఋషిబంధవే॥ ఇతివరస్య దక్షిణకర్ణేబధ్నాతి॥ బృహత్సా
మక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్ర
స్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ వధ్వావామక
ర్ణేబధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం...
ప్రీత్యర్థం సీమంతోన్నయనాంగత్వేన అభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే॥ తదం
గత్వేనబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మ
ణస్య ఇదమాసనం ఇదంపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయసహస్ర
మూర్తయే। సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురు
షాయశాశ్వతే। సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా...అయం
గంధః- సుగంధః॥ అలంకారార్థా ఇమేఽక్షతాఃసంత్వక్షతాః॥ సక
లారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ ఓంభూర్భు + ప్రచోదయాత్॥ .....శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయం
యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ బ్రాహ్మణాన్
భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా॥తదంగ...కర్మణః పుణ్యాహంవాచయి
ష్యే॥ ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జ
నాంతంకుర్యాత్॥ పునఃప్రాణానాయమ్య... ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమాధ
ర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థంసీ
మంతహోమంకరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ అథ
వాలౌకికాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణైస్సహ స్థండిలోల్లే
ఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతంకుర్యాత్॥ మత్స్యప్రయోగః॥ శ్లో॥ య
వాన్వ్రీహూర్ధాన్ శిలలీంసపుంజాంగ్లప్సంయవానామపిబాధనంచ।ఏతా
నిసీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణి సాకంఫలు మానుమానిః।పవి
త్రకరణాద్యాజ్య భాగాంతే వ్యాహృత్యా ముత్తరా ఆహుతిర్హు
త్వా। ధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రోయస్త్వా హృదా కీరిణేతి

చతస్రః ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ధాతాద
దాతు నో రయిమీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదం న మమ ॥౧॥ ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే ధాతేదం
విశ్వం భువనం జజాన। ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా తస్మా ఉ
హవ్యం ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥౨॥ ధాతా దదాతు
నో రయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమ
తిగ్ం సత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ ॥౩॥ ధాతా దదాతు
దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా
అమృతాస్సం వ్యయంతాం విశ్వే దేవాసో అదితిస్సజోషాస్స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ౪॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం
మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృ
తత్వమశ్యాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥౫॥ యస్మై
త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ లోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినగ్ం
స పుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే
జాతవేదస ఇదం న మమ॥ ౬॥ త్వే సుపుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామకా
తయః। న త్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం
న మమ॥ ౭॥ ఉక్థ ఉక్థే సోమ ఇంద్రం మమాద। నీథే నీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రాః సమానదక్షా అవసే
హవంతే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥ ౮॥ ఇధ్మసన్న

హోనాన్యశ్చ స్విష్టకృత్ప్రాయశ్చిత్తాని ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ [illegible] యేదం నమమ॥ అథ ఉపస్థానం॥ అస్య కర్మణః [illegible] సామ్యప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా.....జయాదిబ్రాహ్మణస్య [illegible] వాంతే భవతి॥ ప్రతిబ్రాహ్మణదక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥

అత్ర షట్పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ యవా........మానుమానే॥

[illegible] కలయును

[illegible]

అథ [illegible] చపుం [illegible] మంతి [illegible] యుతి॥ [illegible] [illegible] యుతిత్వం

---

* [illegible]

[illegible]

" అంకురతామ్" [illegible] విధ్యార్థం [illegible]॥

[illegible]

కర్మాంతము వాఙ్నియముచేసి నక్షత్రోదయ మయిన తరువాత వత్సనుసరించియుండి వ్యాహృతులను జపించివాఙ్నియమమును విడువవలయును.

సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రిశ్శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుఞ్జీలైశ్శలాటుగ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వం సీమన్తం వ్యూహతి వ్యాహృతిభిరుత్తరాభ్యాం చ.

సూ॥ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సంశాస్తి ఉత్తరయోః పూర్వాం సాల్వానాం॥ బ్రాహ్మణానామితరాం నదీప్రభృత్యు యస్యాం వసన్తి

సూ॥ యవాన్విరూఢానాబధ్య వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీర్జపిత్వా వాచం విసృజతి

సూ॥ అభ్యఙ్గో గాత్రే ద్వ్యాస్థా యామూత్తరా। అహం ప్రవర్తత్వా॥

జం ప్రతీచీనం నిరస్యోదకముపస్పృశేత్ ॥ భూః-భువః-సువః-రాకామహగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతు త్మనా-సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం-యాస్తే రాకే సుమతయస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే. వసూని। తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా। ప్రతీచీనం నిరస్యోదకముపస్పృశ్య-గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వాం సాల్వానాం। యౌగంధరిరేవనో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః।వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునే తవ। బ్రాహ్మణానామితరాం- సోమ ఏవనో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ-నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి-యవాన్విరూఢానాబధ్య అంకురితాన్ యవప్రగ్రథితాన్ బద్ధ్వాన్విర స్యాబధ్నాతి-వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య-ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీర్జపిత్వా వాచం విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ అన్వారభ్య ఉదావత్సం వ్యాహృతీ

స్సృజపేదథ। విసృజేత పునర్వాచం భుంజీత సహ బాంధవైః। అతిక్రా మతి కాలశ్చేద్ద్విజః పుంసువనస్య తు। సీమంతోన్నయనే ప్రాప్తేప శ్చాత్పూర్వం సమాపయేత్॥ యస్మిన్ కాలే సీమంతోక్త చతుర్థమా సాదికాలే సీమంతం పుంసువనం చ కరోతి। తదాస్య కాలబలవత్తరేణ సీమంతం కృత్వా పశ్చాత్పుంసువనం కుర్యాత్। నస్యైకదినే। తత్రాప్యే కస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదా వాచం యచ్ఛ త్యాపత్కోభ్య ఇతి వచనబలాత్పూర్వం పుంసువనం పశ్చాత్సీమంతం చ కుర్యాత్॥ శ్లో॥ సీమంతోన్నయనం కర్మ యస్మిన్నేకదినే భవేత్। తత్రి పుంసువనం చే త్పూర్వా పుంసువనక్రియా॥ ఏకస్మిన్ దివసే చేత్తు యుగపద్గర్భకర్మణీ। తత్ర పుంసువనం పూర్వం పశ్చాత్సీమంతమాచరేత్॥ సత్యవ్రతః॥ స్త్రీ యదా కృతసీమంతా ప్రసూయేత కదాచన। గృహీతపుత్రా విధివ త్పునస్సంస్కారమర్హతి॥ ఇతి సీమంతప్రయోగస్సమాప్తః

అథ ముఖావలోకనమ్.

ఆచమ్య + దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ అథ ముఖావలోకనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యా మః పుణ్యాహే దంపత్యోశ్చంద్రతారాబలాన్వితే పూర్వాహ్ణే దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా। శుక్లాంబరధర ... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ శ్రీ మాన్ + గోత్రః + నామధేయః + శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామ ధేయస్య + మమధర్మపత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్తగం డే పుత్రపుత్రి జననే అనయోః సకలగండదోష పరిహారార్థం జా యాపత్యోశ్శిశోస్త్రయాణా మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శాంతిముఖా వలోకనపూర్వకం గ్రహమఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। తదాదౌ నిర్వి ఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిప తిపూజాం చ కృత్వా। పునస్సంకల్ప్య। ఏవం... శుభతిథౌ ... మమధర్మ పత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్తగండే పుత్రపుత్రి జనన

...త్రవయోః సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం జాయాపత్యోః శ్రీశోభనత్ర
యోగానామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ గంధమాల్యైరలంకృత్య॥ స్వర్ణయుక్తం కాంస్యపాత్రం గోఘృ
తపూరితం తండులేషు నిధాయ॥ అంతఃపటలంకృత్వా (తెరపట్ట వలయును)
...రూపగ్ం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-త దస్య రూపం ప్రతిచక్షణా
య-ఇంద్రో మాయాభిః పురురూప ఈయతే। యుక్తా హ్యస్యహరయశ్శ
తాదశ॥ ముఖావలోకనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం ముఖావలో
కనంకృత్వా॥ పాత్రాం ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నిరీక్షితాజ్యదానం కరిష్యే। ఇతి
సంకల్ప్య॥ ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ యాఽలక్ష్మీర్యచ్చ
మేదౌస్థ్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం। తత్సర్వం శమయాజ్య త్వం
శ్రియం పుష్టించ వర్ధయ॥ నిరీక్షితాజ్యం సదక్షిణాకం సతాంబూలం
బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। నిరీక్షితాజ్యం కేచిత్ శివాలయే దీపారాధనం
కుర్వంతి॥ తతః పుణ్యాహవాచనం గృహపూజాంచ సమాప్య-త తద్దో
షస్నానాదికం యథావిధి శాంతింకుర్యాత్॥ (స్త్రీజననమైన) పుత్రికా
జననేన ఆవయోరితి సంకల్ప్య। అథరజస్వలాదోషే సంకల్పవిధిః॥ మమ
ధర్మపత్న్యః... నక్షత్రే... చరణేయుక్తగండే ప్రథమరజోదర్శనేన
ఆవయోః సకల గండదుర్దోష పరిహారార్థం మమాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య। పూ
ర్వోక్తప్రయోగానుసారేణ ముఖావలోకనం కుర్యాత్।

ఇతి ముఖావలోకనం సమాప్తమ్.

అఘశాంతి పీఠికా.

ఆదౌ గణాధిపతి మభ్యర్చ్య॥ తతః ముఖావలోకనంకృత్వా-
తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీ
మాన్... గోత్రః... నామధేయః-శ్రీమతః... గోత్రస్య.. నామధేయ—

మమ ధర్మపత్న్యాః... నక్షత్రే... చరణౌ, యుక్తగండేషు త్రిజననేన, అవ
రోహా స్సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం జాయాపత్యో శ్శిశో శ్చ
త్రయాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... నక్షత్రపూర్వక మాదిత్యాది నవ
గ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య నక్షత్రపూర్వకమాదిత్యాది నవగ్రహదేవతాప్రీత్య
ర్థం యుష్మజ్జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ జన్మనక్షత్రవశాత్ నామ
నక్షత్రవశాత్ జన్మలగ్నవశాత్ నామలగ్నవశాత్ జన్మాంశవశాత్
నామాంశవశాచ్చ మహాదశాదివశాత్ షడ్బలవేధవశాత్ -గోచార
వేధవశాద్వామవేధవశాత్ - త్రివిధశాస్త్రోక్తవేధవశాత్కాలచక్రవ
శాత్సర్వతోభద్రచక్రవశాచ్చ॥ ఛత్రచామరాదితోరణ సింహాసనద
శాంకరాహుచక్రాదినరపతిచతుష్పతి చక్రవశా దష్టకవర్గాదిజీవరూ
పాదిబలై ర్యామళప్రోక్తవశాచ్చ మమజన్మకర్మసాంఘాతిక సాముదా
యిక వైనాశికలత్తోపరి అంగ్రహావశా ద్భావగ్రహవశాత్పక్షగ్ర
హవశాచ్చ అథనక్షత్రగ్రహవశాచ్చ అథనామాంశ వశాద్భూతగ్ర
హవశాచ్చ భూతాద్యంతరిక్ష మహోత్పాతక దుస్స్వప్న దుశ్శకున వశా
చ్చ-యోఽరిష్టసూచితః తదరిష్టపరిహారద్వారాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణా మతిశయ ఫలా
వాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్సై క్రియమాణ
కరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాణ సూచితాగామి సర్వారిష్ట పరి
హారద్వారా శుభస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యజమానినీ సహిత యజ
మానస్య... గోత్రోద్భవస్య... నామధేయస్య మమ క్షేమస్థైర్యవిజయా
భయాఽఽయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం గోమయేనానులి
ప్తాయాం భూమౌ రంగవల్లీవిరచిత శ్వేతతండులైః పరివిరచితాష్టదళపద్మ
కర్ణికోపరినవకోష్ఠాదిమధ్యమకోష్ఠే ఏకైకగ్రహస్య అధిదేవతా ప్రత్య
ధిదేవతా సహితం తత్తద్దిక్షు తత్తన్మంత్రైరావాహ్య సంభవద్భిర్ద్రవ్యైః
సంభవద్భిః పదార్థైస్సంభవద్భి రుపచారైస్సంభవతా నియమేన పూ

జాంచ మోనుఆయురభివృద్ధ్యర్థం...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహా
ణాం తత్తత్సమిదాజ్యాన్న ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం హోమం కర్మచమమ
ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅభిమంత్రితకలశపూజాంచ-దుర్గాగణపతిక్షేత్రపా
లకాఽభయంకరమృత్యుంజయసదాశివానుద్దిశ్య-దుర్గాగణపతిక్షేత్ర
పాలకాభయంకర మృత్యుంజయసదాశివప్రీత్యర్థం త్ర్యంబకమంత్రేణ
న్యాస పూర్వకం మృత్యుంజయజపంచ హోమంచ వ్యాహృతిభిఃతిల
హోమంచమమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅవేక్షితాజ్యపూరితకాంస్యపాత్ర
దానంచ...నక్షత్రదేవతాముద్దిశ్య-ప్రీత్యర్థంస్వర్ణరచితవస్త్రప్రతిమా
దానంచఅభిమంత్రితకలశోదకేన మార్జనంచనక్షత్రపూర్వకషోడశదా
నానిచ- మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం ఛాయాదానమేతిసవితా శ్రీసూ
ర్యనారాయణదేవతాముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంసూర్యనమస్కారాన్ అశ్వ
త్థప్రదక్షిణానిచ- మమ...ర్థం జాపకేభ్యో దక్షిణాదానంచ బ్రహ్మ
ణ్యదక్షిణా దానంచ- దశదానానిచ - గోదానంచ - భూదానంచ-
మహిషదానంచ- గజదానంచ- అనడుహదానంచ- అయఃఖండకా
ర్పాసలవణ దానానిచ- బ్రాహ్మణేభ్యో మృష్టాన్నదానంచ। ఇతిశే
షాంభూరిదానంచ। తదనంతరంతాంబూలదానంచ॥ ఏవం సాంగోపాం
గం...నక్షత్రపూర్వకా దిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థం
నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగత్వేన ఆచార్యబ్రహ్మఋత్వి
గ్వరణంకరిష్యే॥ ఆచార్యంత్వామహంవృణే॥ బ్రహ్మాణం త్వామహం
వృణే॥ నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహజప మస్మదర్థం భవంతః
కుర్వంతు॥ రుద్రాభిషేకార్థం + కుర్వంతు॥ సూర్యనమస్కారార్థం
+ కుర్వంతు। అశ్వత్థప్రదక్షిణార్థం + తు॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి
ప్రతివచనమ్......శ్లో॥ ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే భ్రాతరోర్వా పితృపుత్ర
యోః॥ ప్రసూతిశ్చే త్తయోర్మృత్యు ర్భవేదేకస్య నిశ్చితః॥ ఇ
నక్షత్రజననసంభవే యథావిధిశాంతిం కుర్యాత్॥

	నవగ్రహములు		ధాన్యములు		సమిధలు
గ్రహశ్లోకములు	సూర్యునకు	...	గోధుమలు	...	జిల్లేడు
	చంద్రునకు	...	బియ్యము	...	మోదుగ
	కుజునకు	...	కందులు	...	చండ్ర
బు కు	బుధునకు	...	పెసలు	..	ఉత్తరేణి
	గురునకు	,,	సెనగలు	,,	రావి
గు । కు	శుక్రునకు	,,	బొబ్బర్లు	,,	అత్తి
	శనికి	,,	నువ్వులు	,,	జమ్మి
రా	రాహువునకు	,,	మినుములు	,,	గరిక
	కేతువునకు	,,	ఉలవలు	,,	దర్భ

అథ నక్షత్రపీఠికా.

శ్రీ గురుభ్యోనమః హరిఃఓమ్॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః॥ నక్షత్రం దేవమింద్రియం। ఇదమాసాం విచక్షణం। హవిరాసంజుహోతన। యస్యభాంతి రశ్మయో యస్యకేతవః। యస్యేమా విశ్వాభువనానిసర్వా। సకృత్తికాభిరభిసంవసానః। అగ్నిర్నో దేవస్సువితే దధాతు। కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్ని మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। (అధిదేవతాభరణీ-ప్రత్యధిదేవతారోహిణీ) ౧॥

రోహిణీ॥ ప్రజాపతే రోహిణీ వేతుపత్నీ। విశ్వరూపాబృహతీచిత్రభానుః। సానోయజ్ఞస్య సువితేదధాతు। యథాజీవేమశరదస్సవీరాః।

రూపాణి ... ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియాదేవానాముపయాతుయజ్ఞమ్॥ రోహిణీనక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతిమా—మి। ౨॥

... సోమోరాజా మృగశీర్షేణఆగన్। శివం నక్షత్రం

ప్రియ మస్యధామ। ఆప్యాయమానో బహుధా జనేషు। రేతః ప్రజాం యజమానే దధాతు। యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్ష మస్తి। ప్రియగ్ంరాజన్ప్రియతమం ప్రియాణాం। తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ। శంన ఏధిద్విపదే శంచతుష్పదే। మృగశీర్షానక్షత్రదేవతాంసోమమా—మి॥

ఆర్ద్రా। ఆర్ద్రయారుద్రః ప్రథమాన ఏతి। శ్రేష్ఠోదేవానాంపతిరఘ్నియానాం। నక్షత్రమస్యహవిషా విధేమ। మానఃప్రజాగ్ంరీరిషన్మోతవీరాన్। హేతీరుద్రస్యపరిణోవృణక్తు। ఆర్ద్రానక్షత్రం జుషతాగ్ంహవిర్నః। ప్రముంచమానౌ దురితాని విశ్వా। అపాఘశగ్ంసన్నుదతా మరాతిమ్। ఆర్ద్రానక్షత్రదేవతాంరుద్రమా—మి॥ ౬

పునర్వసు। పునర్నోదేవ్యదితి స్పృణోతు। పునర్వసూనః పునరేతాం యజ్ఞం। పునర్నోదేవా అభియంతుసర్వే। పునః పునర్వో హవిషాయజామః। ఏవానదేవ్యదితి రనర్వా। విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతిష్ఠా। పునర్వసూ హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియం దేవానా మప్యేతు పాథః॥ పునర్వసూనక్షత్రదేవతా మదితిమా—మి॥ ౭॥

పుష్యమి। బృహస్పతిః ప్రథమంజాయమానః। తిష్యన్నక్షత్ర మభిసంబభూవ। శ్రేష్ఠోదేవానాం పృతనాసు జిష్ణుః। దిశోనుసర్వా అభయన్నో అస్తు। తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతోనః। బృహస్పతిర్నః పరిపాతు పశ్చాత్। బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుతాం సువీర్యస్యపతయస్స్యామ। పుష్యమినక్షత్రదేవతాంబృహస్పతిమా— ౮॥

ఆశ్రేష॥ ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవిరస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషామనుయంతి చేతః। యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి। తే నస్సర్పాసో హవమాగమిష్ఠాః। యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యే దివం దేవీమనుసంచరంతి। యేషామాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్యస్సర్పేభ్యో మధుమజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాం సర్పమా-మి॥ ౭॥

మఖ॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవసస్సుకృతస్సుకృత్యాః। తే నో నక్షత్రే హవమాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముం లోకం పితరః క్షియంతి। యాగ్శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషంతాం॥ మఘానక్షత్రదేవతాం పితౄనా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాంపతిః ఫల్గునీనామసి త్వం। తదర్యమన్వరుణమిత్ర చారు। తం త్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంతముపసంవిశేమ। యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా। యస్య దేవా అనుసంయంతి చేతః। అర్యమా రాజాఽజరస్తువిష్మాన్। ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమా—మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వా విదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్తాత్। అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవదుపసన్నుదేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగో దేవీః ఫల్గునీరావివేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవం గమేమ। యత్ర దేవైస్సధమాదం

షుదేమ ॥ ఉత్తరభల్గునీ నక్షత్రదేవతాం భగమా—మి॥ ౧౦॥

హస్త॥ ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు। హిరణ్యయేన సువృతారథేన। వహాన్హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం। ప్రయచ్ఛన్తంపపురింపుణ్యమచ్ఛ। హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతంవసీయః ॥ దక్షిణేనప్రతిగృభ్ణీమవనత్। దాతారమద్యసవితా విదేయ। యోనోహస్తాయప్రసువాతియజ్ఞమ్॥ హస్తానక్షత్రదేవతాంఅర్యమణమా—మి॥౧౧॥

చిత్రా॥ త్వష్టా నక్షత్ర మభ్యేతిచిత్రాం। సుభగ్ం ససంయువతిగ్ం రోచమానాం। నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్శ్చ। రూపాణిపిగ్ంశన్భువనాని విశ్వా। తన్నస్త్వష్టాతదుచిత్రావిచష్టాం। తన్నక్షత్రంభూరిదాఅస్తుమహ్యాం। తన్నఃప్రజాంవీరవతీగ్ం సనోతు। గోభిర్నోఅశ్వైస్సమనక్తుయజ్ఞమ్॥ చిత్రానక్షత్రదేవతాంత్వష్టారమా—మి

స్వాతి॥ వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి నిష్ట్యాం। తిగ్మశృంగోవృషభోరోరువాణః। సమీరయన్భువనామాతరిశ్వా। అపద్వేషాగ్ంసి నుదతామరాతీః॥ తన్నోవాయుస్తదునిష్ట్యాశృణోతు। తన్నక్షత్రంభూరిదాఅస్తుమహ్యం। తన్నోదేవాసోఅనుజానంతుకామం। యథాతరేమదురితానివిశ్వా॥ స్వాతీనక్షత్ర దేవతాం వాయు—మి॥ ౧౩॥

విశాఖా॥ దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతుభీతాః॥ తదింద్రాగ్నీకృణుతాం తద్విశాఖే। తన్నోదేవాఅనుమదంతుయజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రా

వసవం గోపా॥

శత్రూమరాతిమ్॥ విశాఖానక్షత్ర దేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి। ౧౪॥

అనూరాధ॥ బుద్ధ్యాస్మహవ్యైర్నమ సోపసద్య మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః। శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః॥ చిత్రం నక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్। అనూరాధా స ఇతి యద్వదంతి। తన్మిత్ర ఏతి పథిభిర్దేవయానైః॥ హిరణ్మయైర్వితతైరంతరిక్షే। అనూరాధా నక్షత్రదేవతాం మిత్రం ఆ—మి॥ ౧౫॥

జ్యేష్ఠ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠామను నక్షత్ర మేతి। యస్మిన్వృత్రం వృత్రతూర్యే తతార। తస్మిన్వయమమృతం దుహానాః। క్షుధం తరేమ దురితిం దురిష్టిం। పురందరాయ వృషభాయ ధృష్ణవే। అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే। ఇంద్రాయ జ్యేష్ఠా మధుమద్దుహానా। ఉరుం కృణోతు యజమానాయ లోకం। జ్యేష్ఠానక్షత్రదేవతా మింద్ర మావాహయామి॥ ౧౬॥

మూల॥ మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ। పరాచ్యేతు నిరృతిః పరాచా। గోభిర్నక్షత్రం పశుభిస్సమక్తం। అహర్భూయాద్యజమానాయ మహ్యం। అహర్నో అద్య సువితే దధాతు, మూలం నక్షత్ర మితియద్వదంతి। పరాచీం వాచా నిరృతిం నుదామి। శివం ప్రజాయై శివమస్తు మహ్యం॥ మూలానక్షత్రదేవతాం అసుర మా—మి॥ ౧౭॥

పూ-షా॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుః యా అంతరిక్షే

ఉత పార్థివీర్యాః। యాసా మషాఢా అనుయంతి కామం। తా న ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు। యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నాద్యాస్సముద్రియాః॥ యాశ్చ వైశంతీరుత ప్రాసచీర్యాః। యాసా మషాఢా మధుభక్షయంతి। తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు॥ పూర్వాషాఢానక్షత్రదేవతా అప ఆవాహయామి॥ ౧౮

ఉషా॥ తన్నో విశ్వే ఉపశృణ్వంతు దేవాః। తదషాఢా అభిసంయంతు యజ్ఞం। తన్నక్షత్రం ప్రథతాం పశుభ్యః॥ కృషిర్వృష్టిర్యజమానాయ కల్పతాం। శుభ్రాః కన్యా యువతయ స్సుపేశసః। కర్మకృత స్సుకృతో వీర్యావతీః॥ విశ్వాన్ దేవాన్ హవిషా వర్ధయంతీః॥ అషాఢాః కామముపయాంతు యజ్ఞమ్। ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతా విశ్వాన్ దేవానావాహయామి॥ ౧౯॥

శ్రవణం॥ శృణ్వంతి శ్రోణా మమృతస్య గోపాం। పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచం। మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యాం। ప్రతీచీ మేనాగ్ం హవిషా యజామః। త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్రమే। మహీం దివం పృథివీ మంతరిక్షం। తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛమానా। పుణ్యాగ్ం శ్లో కం యజమానాయ కృణ్వతీ। శ్రవణనక్షత్రదేవతాం విష్ణుమావాహయామి॥ ౨౦॥

ధనిష్ఠా॥ అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః। చతస్రో దేవీరజరాః శ్రవిష్ఠాః। తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పురస్తాత్। సంవత్సరీణమమృ

తగ్ స్వస్తి। యజ్ఞన్నః పాంతు వసవః పురస్తాత్। దక్షిణతో భియంతు శ్రవిష్ఠాః। పుణ్యంనక్షత్ర మభినంవిశామ। మానో అరాతి రఘశగ్ం సాగన్। ధనిష్ఠానక్షత్రదేవతా వసూ నావాహయామి। ౨౧॥

శతతారా। క్షత్రస్యరాజా వరుణో౽ధిరాజః।నక్షత్రాణాగ్ం శతభిష గ్వసిష్ఠః।తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘ మాయుః। శతగ్ంసహా స్రా భేషజానిధత్తః। యజ్ఞం నో రాజా వరుణ ఉపయాతు। తన్నో విశ్వే అభినంయంతు దేవాః। తన్నోనక్షత్రగ్ం శతభిష గ్జుషాణం। దీర్ఘ మాయుః ప్రతిరద్భేషజాని॥శతభిష...తాం వరుణమా...మి॥ ౨౨॥

పూర్వాభాద్ర। అజఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వాభూతాని ప్రతిమోదమానః। తస్యదేవాః ప్రసవం యంతి సర్వే।ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్యగోపాః। విభ్రాజమానస్సమిధానఉగ్రః।ఆంతరిక్షమరుహ దగ్ంద్యాం।తగ్ంసూర్యందేవమజమేకపాదం।ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతి సర్వే। పూర్వాభాద్రపదనక్షత్రదేవతామజమేకపాదమా—మి॥ ౨౩

ఉత్తరాభాద్ర। అహిర్బుధ్నియః ప్రథమానఏతి। శ్రేష్ఠో దేవానా ముత మానుషాణాం। తంబ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః। ప్రోష్ఠ పదాసో అభిరక్షంతి సర్వే। చత్వారఏక మభికర్మ దేవాః। ప్రోష్ఠప దాసఇతియాన్ వదంతి। తేబుధ్నియం పరిషద్యగ్గ్ స్తువంతః। అహిగ్ం రక్షంతినమసోపసద్య॥ ఉత్తరాభాద్రదేవతామహిర్బుధ్నియమా-మి॥

రేవతీ। పూషా రేవత్యన్వేతిపంథాం। పుష్టిపతీ పశుపావాజ

బస్తోᳶ। ఇమాని హవ్యా ప్రయతా జుషాణా। సుగైర్నో యానైరుప యాతాం యజ్ఞం। క్షుద్రాన్ పశూన్ రక్షతు రేవతీనః। గావో నో అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా। అన్నగ్ం రక్షంతౌ బహుధా విరూపం। వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞం। రేవతీనక్షత్ర దేవతాం పూషణ మావాహయామి। ౨౭।

అశ్వినీ॥ తదశ్వినా వశ్వయు జోపయాతాం। శుభంగమిష్ఠౌ సుయమేభిరశ్వైః। స్వం నక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ। మధ్వా సంపృక్తౌ యజుషా సమక్తౌ। యౌ దేవానాం భిషజౌ హవ్యవాహౌ। విశ్వస్య దూతావమృతస్య గోపౌ। తౌ నక్షత్రం జుజుషాణోపయాతాం। నమోఽశ్విభ్యాం కృణుమోఽశ్వయుగ్భ్యః॥ అశ్వినీనక్షత్ర దేవతే అశ్వినావావాహయామి।

భరణీ॥ అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు। తద్యమో రాజా భగవాన్ విచష్టాం। లోకస్య రాజా మహతో మహాన్హి। సుగం నః పంథా మభయం కృణోతు। యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా। యస్మిన్నేన మభ్యషించంత దేవాః॥ తదస్య చిత్రగ్ం హవిషా యజామ। అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు॥ భరణీనక్షత్ర దేవతాం యమ మావాహయామి॥

ప్రతినక్షత్రమునకు అధిదేవతానక్షత్రము పూర్వనక్షత్రము, ప్రత్యధిదేవతానక్షత్రము పరనక్షత్రము.

అథ ఉపహోమాః.

॥ అగ్నయే స్వాహా। కృత్తికాభ్యస్స్వాహా। అంబాయై స్వాహా।

దులాయై స్వాహా। నిష్ట్యై స్వాహా। అభ్రయంత్యై స్వాహా। మేఘయంత్యై స్వాహా। వర్షయంత్యై స్వాహా। చుపుణీకాయై స్వాహా॥ ...రో॥ ప్రజాపతయే స్వాహా। రోహిణ్యై స్వాహా। రోచమానాయై స్వాహా। ప్రజాభ్యః స్వాహా॥ ...మృ॥ సోమాయ స్వాహా। మృగశీర్షాయ స్వాహా। ఇన్వకాభ్యః స్వాహా। ఓషధీభ్యః స్వాహా। రాజ్యాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ఆ॥ రుద్రాయ స్వాహా। ఆర్ద్రాయై స్వాహా। పిన్వమానాయై స్వాహా। పశుభ్యః స్వాహా॥ ...పు॥ అదిత్యై స్వాహా॥ ...పునర్వసుభ్యాగ్ం స్వాహా। భూత్యై స్వాహా। ప్రజాత్యై స్వాహా॥ పుష్య॥ బృహస్పతయే స్వాహా॥ తిష్యాయ స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా॥ ...ఆశ్రే॥ సర్పేభ్యః స్వాహా। ఆశ్రేషాభ్యః స్వాహా। దందశూకేభ్యః స్వాహా॥ ...మఘా॥ పితృభ్యః స్వాహా। మఘాభ్యః స్వాహా। అనఘాభ్యః స్వాహా। అగదాభ్యః స్వాహా। అరుంధతీభ్యః స్వాహా॥ పూఫా॥ అర్యమ్ణే స్వాహా। ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా। పశుభ్యః స్వాహా॥ ...ఉఫా॥ భగాయ స్వాహా। ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహా॥ ...హస్త॥ సవిత్రే స్వాహా। హస్తాయ స్వాహా। దదతే స్వాహా। పృణతే స్వాహా। ప్రయచ్ఛతే స్వాహా। ప్రతిగృభ్ణతే స్వాహా॥ చిత్రా॥ త్వష్ట్రే స్వాహా॥ ...చిత్రాయై స్వాహా। చైత్రాయ స్వాహా। ప్రజాయై స్వాహా॥ స్వాతి॥ వాయవే స్వాహా। నిష్ట్యాయై స్వాహా। కామచారాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ విశాఖా॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా। విశాఖాభ్యాగ్ం స్వాహా। శ్రైష్ఠ్య

యస్వాహా। అభిజిత్యైస్వాహా॥...అనూ॥ మిత్రాయస్వాహా। అనూరాధే
భ్యస్స్వాహా। మిత్రధేయాయస్వాహా। అభిజిత్యైస్వాహా॥ ...జ్యేష్ఠ॥
ఇంద్రాయస్వాహా। జ్యేష్ఠాయైస్వాహా। జ్యైష్ఠ్యాయస్వాహా। అభి
జిత్యైస్వాహా॥...మూల॥ అద్భ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా॥
సముద్రాయస్వాహా। కామాయస్వాహా। అభిజిత్యైస్వాహా॥...పూషా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా। అనపజ
య్యాయ స్వాహా। జిత్యైస్వాహా॥...ఉషా॥ బ్రహ్మణేస్వాహా। అభిజి
తే స్వాహా। బ్రహ్మలోకాయస్వాహా। అభిజిత్యైస్వాహా॥...శ్రవణ॥
విష్ణవేస్వాహా। శ్రోణాయైస్వాహా। శ్లోకాయస్వాహా। శ్రుతాయ
స్వాహా॥...ధనిష్ఠ॥ వసుభ్యస్స్వాహా। శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా। అగ్రా
యస్వాహా। పరీత్యైస్వాహా॥... శతభిష॥ వరుణాయస్వాహా। శతభి
షజే స్వాహా। భేషజేభ్యస్స్వాహా।...పూ.భా॥ అజాయైకపదేస్వా
హా। ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా। తేజసేస్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయస్వా
హా।...ఉ.భా॥ అహయేబుధ్నియాయస్వాహా। ప్రోష్ఠపదేభ్య
స్స్వాహా। ప్రతిష్ఠాయైస్వాహా॥...రేవతి॥ పూష్ణేస్వాహా। రేవత్యై
స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...అశ్వి॥ అశ్విభ్యాగ్ స్వాహా। అశ్వ
యుగ్భ్యాగ్ స్వాహా। శ్రోత్రాయస్వాహా। శ్రుత్యైస్వాహా॥...భరణి॥
యమాయస్వాహా। అపభరణీభ్యస్స్వాహా। రాజ్యాయస్వాహా। అభిజి
త్యైస్వాహా॥ ఇతి ఉపహోమాః.

ఆధానపంచకమ్.

అథాధానే అగ్నిప్రణయనమ్.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్। ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ। ధృష్టి
మాదాయ। సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీ రుషసః శ్రేయసీ శ్రేయసీ
ర్దధత్। అగ్నే సపత్నాగ్ం అపబాధమానో రాయస్పోషమిష
మూర్జమస్మాసు ధేహి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే
ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామయంచ। అస్మిన్థ్సధ
స్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానస్య సీదత। గార్హపత్యము
ద్బోధయతి। యజమానః। ఓముద్ధర। వాచా త్వా హోత్రా ప్రాణేనో
ద్గాత్రా చక్షుషాధ్వర్యుణా మనసా బ్రహ్మణా శ్రోత్రేణాగ్నీధ్రై
తైస్త్వా పంచభిర్దైవ్యైరృత్విగ్భిరుద్ధరామి। ఆహవనీయార్థం జ్వలంతమగ్ని
ముద్ధృత్య। ఓం భూర్భువస్సువరుద్ధ్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మాయ
దవిద్వాన్। యచ్చ విద్వాగ్ంశ్చకార। అహ్నా యద్దేనః కృతమస్తి పాప
గ్ం రాత్రియా యద్దేనః కృతమస్తి పాపగ్ం సర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముం
చ తస్మాత్। ఉద్ధృతమగ్ని మభిమంత్రయతే। యజమానః। తూష్ణీం దక్షి
ణాగ్నిం ప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి। అగ్నిపతయేఽగ్నయే
మేధ్యగ్నిపతయేఽగ్నయే మేమృడ। అమృతాహుతి మమృతాయాం
జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యా మమృతస్య జిత్యై। తయానంతం కామ
మహం జయాని ప్రజాపతిర్యం ప్రథమో జగాయాగ్నావగ్నిం స్వాహా।
ఆహవనీయదేశం ప్రాప్య। అగ్నే సంమార్జ్య దక్షిణపాదాహవనీయదివః
పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాల్లోకం వింద యజమానాయ। పృథివ్యాస్త్వా
మూర్ధన్ సాదయామి। యజ్ఞియే లోకే యో నో అగ్నే నిష్ట్యో యోని
ష్ట్యో భిదాసతీదమహం తం త్వయాభినిదధామి। ఉదఙ్ముఖః ప్రత్యఙ్ముఖో
వా నాయమాహవనీయేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రాఙ్ముఖః ప్రాతః [illegible]
యం యజమాన ఇత్యాస్మా నాహరతి। విశ్వదానీమాభరంతో నాతురేణ
[illegible]
మిథం త్రేధా విభజ్య। గార్హ

త్రిర్యూప్రోక్ష్య । ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । యదగ్నే యాని
కాని చాతే దారూణి దధ్మసి । తదస్తు తుభ్యమిద్ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య ।
గార్హపత్యముపసమింధే । యదత్త్యుపజిహ్వికా యద్వమ్రో అతిస
ర్పతి । సర్వం తదస్తు తే ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య । దక్షిణాగ్నిముపస
మింధే । రాత్రిగ్ం రాత్రిమప్రయావం భరంతోऽశ్వాయేవ తిష్ఠతే ఘాసమ
స్మై । రాయస్పోషేణ సమిషా మదంతోऽగ్నే మా తే ప్రతివే
శా రిషామ । ఆహవనీయే వరిష్ఠం । అగ్నే గృహపతే శుంధస్వ । గార్
హపత్యం అగ్నే వహ్నే శుంధస్వ । దక్షిణాగ్నిం । అగ్నే సమ్రా
ట్ఛుంధస్వ । ఆహవనీయం । త్రీనలంకృత్య ఆహవనీయం పరిస్తీర్య ।
పరిస్తరణాంతే దోహనం । దక్షిణేన విహారమగ్నిహోత్రీం తిష్ఠంతీం
యజమానోనుమంత్రయతే । ఇడాసి వ్రతభృద్వహ్నా వృథయో వ్ర
తంచరిష్యామి । సుగోహిర్యా వాన్నా వృథయో వ్రతంచరిష్యా మీడ
ఏహి మయి శ్రయస్వేరవత్యదితఏహి నారేహి ద్ధఏహి సత్యేన త్వా
హ్వయామి । అథ వేది దేశమభిమృశతి । ఇయమసి తస్యాస్తే అగ్నిర్వత్సః
స్నామేహ స్వర్గంచ లోకంచ మమృతంచ ధుక్ష్వ । పూషాసి । స్థాల్యాం దో
హనేనచ దోగ్ధి । అయుక్ష్మా వః ప్రజయా సగ్ంసృజామి రాయస్పో
షేణ బహులా భవంతీః । ఊర్జం పయః పిన్వమానా ఘృతంచ జీవో జీవం
తీరుపవస్స దేయం । దోగ్ధొపసీదతి । ద్యాశ్చ పయం యజ్ఞం పృథివీ చ సందు
హాం ధాతా సావిత సహా నేన వాయుః । యజమానాయ ద్రవి
ణం దధాతు । దుహ్యమానాం । ఉత్సం దుహంతి కలశం చతుర్బిలమిడాం
దేవీం మధుమతీగ్ం సువర్విదం తదింద్రాగ్నీ జిన్వతగ్ం సూనృతావత్త
ద్యజమానమమృతత్వే దధాతు । ధారాఘోషం । యజమానః అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతా
త్సత్యముపైమి మయి శ్రద్ధా ఆచమ్య । ఋతం త్వా సత్యేన పరిషించా
నాత్మానం పరిషించతి । సత్యం త్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః

అగ్నిహోత్రహవణ్యామపఆనీయ । యజ్ఞస్యసంతతి రసియజ్ఞస్యత్వా సంతతి మనుసంతనోమి। గార్హపత్యాత్రిప్రక్రమ్య సంతత్యా ముదకధా రాగ్ం స్రావయత్యాహవనీయాత్ । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ధృష్టి మాదాయ। భూతకృతస్థాపోహ్యంజన్యం భయముపోహ్యాస్సైనా అభీర్యా రీ॥ గార్హపత్యాదుదీచోంగారాన్నిరూహ్యాబహిః కరోతి। సగరాస్థ। అంగారా నభిమంత్ర్య । అగ్నయఆదిత్యం గృహ్ణామ్యహో రాత్రిం। సాయంజపతి ఆదిత్యాయాగ్నిం గృహ్ణామిరాత్రయాఅహః । ప్రాతః। హోమానస్థం పయస్థాల్యామానీయ । ఇడాయాః పదంఘృతవచ్చరా చరం జాతవేదోహవి దంజుషస్వ। యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపావి రూపాస్తేషాగ్ంపశూనామిహారంతిరస్తురాయస్పోషాయసు ప్రజాస్త్వా యసువీర్యాయ । తెమ్వాంగారేషుస్థాలీమధిశ్రయతి । స్థాల్యాంతిందు లామాప్యజగార్హపత్యేసిధ్మా ను అదగ్ధేనత్వా చక్షుషావేక్షే అవేక్ష్య। తృణేన జ్వాలతావేక్షతే। (హోమానంతరోక్తస్స్రువఆనీయ) । హర స్తైమా వినైషంతేనస్థాల్యాప్రతిషించతి। ఉద్భవస్థోదహాంప్రజయా ప్రపశుభిర్భూయాసంగ్ం హర స్తైమావిగాదుద్యం ధృష్వగ్నోంకత్రి షుత్రాకేషుగోచయు పూర్వవజ్జ్వాలయా వేక్షతే॥ అంతరితగ్ంరక్షో ంతరి తాఅరాతయోపహతావృక్షిరపహతంపాపం కర్మాపహతంపాప స్య పాపకృతః పాపం కర్మయోనః ....పాపంకర్మ చికీర్షతి ప్రత్యగేన మృచ్ఛ । త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా । ఉదగుద్వాస్య। (ముఖ్యాసిరాయ స్పోమవాజ్ఞానస్తు ప్రదుగ్గహా)। ఇహాప్రజాంపశూం ద్వృగ్హా । త్రిర్భూమా ప్రతిష్ఠాప్య। సుభూతకృతస్థప్రత్యూహ్యంజన్యం భయంప్రత్యూహ్యాస్సైనా అభీర్యారీః । గార్హపత్యేంగారాన్ప్రత్యూ హ్య । దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవె అశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తా భ్యామాదదే।అగ్నిహోత్రహవణీమాదాయ।దేవస్యత్వాపూ–మా దదే। స్రువమాదాయ। ప్రత్యుష్టగ్ంరక్షః ప్రత్యుష్టాఅరాతయః॥ గా ర్హపత్యే ప్రతితప్య। అదిష్టోయజమానఃపత్నీచహాస్తైన [illegible]

హిరణ్యయష్టిరస్యమృతపలాశాప్సిశో యజ్ఞానాం । అగ్నిహో
త్రహవణీమభిమంత్ర్య । ఓం మున్నేష్యామి హవ్యం దేవేభ్యః
పాప్మనోయజమానం ఓమున్నయామి॥ హవ్యం దేవేభ్యః పాప్మ
నోయజమానం । హవిర్దేవానామసి మృగోర్యకర్మ భయగ్
స్వస్తిమే స్త్వభయంమేఅస్తు। ఓమున్నయ। ఉచ్చైరనుజానాతి। అగ్న
యేచత్వాపృథివ్యైచోన్నయామి। వాయవేచత్వాన్తరిక్షాయ చోన్న
యామి। సూర్యాయ చత్వా దివేచోన్నయామి । చంద్రమసేచత్వా
నక్షత్రేభ్య శ్చోన్నయామి। స్రువేణ చతురున్నయతి। సర్వాన్ప్రాణా
నున్నయతి। (పంచావత్తినాం । అద్భ్యశ్చత్వౌషధీభ్యశ్చోన్నయామి)
పశూన్మేయచ్ఛ అపరేణగార్హపత్యం కూర్చహవిస్సాదయిత్వా।
సజూర్దేవైస్సాయంయావభిస్సాయంయావానో దేవాస్స్వస్తి సంపార
యంతు। పశుభిస్సంపృచీయ ప్రజాంద్రుగ్హ। సజూర్దేవైః ప్రాతర్యా
వభిః ప్రాతర్యావాణో దేవాస్స్వస్తి సంపారయంతు పశుభిస్సంపృచీయ
ప్రజాందృగ్హ। గార్హపత్యేహస్తం ప్రతాప్యహవిరభిమృశతి। చిత్తి
స్స్రుక్। చిత్తమాజ్యం। వాగ్వేదిః ఆధీతంబర్హిః। కేతో అగ్నిః। విజ్ఞా
తమగ్నిః। వాక్పతిర్హోతా। మనఉపవక్తా। ప్రాణోహవిః। సామా
ధ్వర్యుః। దశహోతారం వ్యాఖ్యాయపునరేవహవిస్స్పృష్ట్వా॥ తూష్ణీం
ప్రాదేశ మాత్రీం పాలాశీగ్ంసమిధముపరి నిధాయ । ఉర్వంతరిక్షం
వీహి। హరతి। చిత్తిస్స్రుక్—సామాధ్వర్యుః। స్వాహాగ్నయే వైశ్వాన
రాయఅంతర్వేది మధ్యదేశేనియచ్ఛతి। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం।
వాతాయత్వా ముఖసమము ద్ధృత్య। వాతాయేదం। ఉదప్రేతసం
యుదధ్వం మాంతగ్నాతభాగినంభాగధేయాంత్ । నప్తర్ఖీనాగ్ంసుకృ
తాయత్రలోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహ్యుప ప్రత్ని
మువభార్యువస్నువరాయుర్మేయచ్ఛ। అపరేణాహవనీయం కూర్చే
హవయిత్వా। విద్యుదసివిద్య మేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి। హో
[illegible] ఉపస్పృశ్య । ఏవా తెఅగ్నిసమిత్తయావర్ధస్వచాప్యాయ[illegible]

వర్ధతాంచ తే యజ్ఞపతిరాచప్యాయతాంవర్ధిషీమహిచవయమాచప్యా
సిషీమహిస్వాహా।అగ్నయ ఇదం।సమిధమాధాయ। స్రుచమాదాయ
ప్రాగ్వాపాన్య।నిమిల్య వేత్యే।అభిప్రాణమగ్ంసాయంజుహోత్యనభిప్రా
ణంప్రాతః। భూర్భువస్సువః।అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహా।అగ్నయే
జ్యోతిష ఇదం। భూర్భువస్సువః। సూర్యోజ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహా।
సూర్యాయ జ్యోతిష ఇదం। హుత్వా మహాఽభిపీడతే। ఇషిత్వా।
అవాచీనగ్ంసాయముపమార్ష్టి।ఊర్జేత్వా।ఊర్ధ్వంప్రాతః।ఓషధీభ్య
స్త్వోషధీర్జిన్వ। బర్హిషి లేపం నిమృజ్య। ఓషధీభ్య ఇదం। వర్చ్సేమేయ
చ్ఛ కూర్చే సాదయిత్వా। అగ్నేగృహపతే మామాసంతాప్సీరాత్మ
న్నమృతమధిషి ప్రజాజ్యోతిరదబ్ధసత్యాచక్షుషాప్రతీక్షే। గార్హప
త్యాప్రతీక్షతే। పునస్స్రుచమాదాయ। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా।
ప్రజాపతయ ఇదం। హుత్వా స్రుచముద్గృహ్య। రుద్రమృడానార్భవ
మృడధూర్తనమస్తే అస్తుపశుపతేత్రాయస్వైనం। త్రిస్స్రుచాగ్నిము
దంచమతి వల్గయతి। రుద్రాయ పశుపతయ ఇదం। అపఉపస్పృశ్య
ఇషేత్వా। ఊర్జేత్వా। పూర్వవత్సమాదాయ। ప్రాచీనావీతీస్వ
ధాపితృభ్యః పితౄఞ్జిన్వ। దక్షిణేన వేదిం భూమ్యాం లేపం నిమృజ్య।
స్వధాపితృభ్య ఇదం। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య।ప్రజాం మే యచ్ఛ।
కూర్చే సాదయిత్వా। వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యము
పాగామ్। యజమానః।అగ్నీనాహవనీయం పరీత్యాది వత్పరిప్రథమం
యదేవం ద్వ్యారజనయత్సురేతాః। నాత్ర ప్రెశోపతిష్ఠతే। అథగార్
హపత్యే హోమః। అగ్నే గృహపతే పరిషద్య
జప స్య స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయే పరిషద్యా
యేదం।అగ్నేగృహపతే స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయ ఇదం। అగ్న
యే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామాయాన్నాద్యా
య పుష్టిపతయే కామా
యాన్నాద్యాయేదం। అగ్నయే గృహప - స్వాహా। అగ్నయే గృహ

ఋతయేరయి-ఇదం । అథదక్షిణాగ్నౌ జుహోతి। అగ్నే దాభ్యపరి
షదంజుషనే సాం ఇహా । అగ్న [illegible] యేత
పతేన్న స్యనో దేహ్యనమీవస్యశుష్మిణః । ప్రప్రదాతారంతారిష ఊ
ర్జన్నో ధేహిద్విపదే చతుష్పదేస్వాహా । అగ్నయేన్నపతయ ఇదం ।
అగ్నే దాభ్యపరిషద్యజ్జుష స్వస్వాహా । అగ్నయేదా - ఇదం । అగ్నే
దా-స్వాహా । అగ్నయే- ఇదం ఆహవనీయదేశంప్రేక్ష్య । పూషాసి।
లేపంప్రాశ్య। ఆచమ్యగర్భేభ్యఇదం। పునః పూషాసి। లేపంప్రాశ్య।
ఆచమ్యగర్భేభ్యఇదం । గర్భేభ్యస్త్వాగర్భాన్ప్రీణీహి । ఆగ్నేయగ్
వీః ప్రజననంమేఅస్తు । సౌర్యగ్ హవిః ప్రజననంమేఅస్తు । దశవీరగ్
సర్వగణగ్గ్ స్వస్తయే । ఆత్మసని ప్రజాసని । పశుసన్యభయసని లోక
సని వృష్టిసని । అగ్నిః ప్రజాంబహులాంమేకరోతు । సూర్యః ప్రజాం
బహులాం మేకరోతు । అన్నంపయోరేతో అస్మాసుధేహి। రాయ
స్పోషమివ మూర్జమస్మాసుదీధరత్స్వాహా । మనుష్యగర్భేభ్యఇదం
ఆచమ్య। ఉచ్ఛిష్టభాజో జన్వ । ఉచ్ఛిష్టభాగ్భ్యఇదం। ఆచమ్య।అగ్రే
ణాహవనీయం దర్భేష్వగ్నిహోత్రహవణీం ప్రక్షాళ్య । ఉదకేన
స్రుచంపూరయిత్వా । సర్పేభ్యస్త్వాసర్పాన్ జిన్వ । సర్పేభ్య ఇదం।
చతుర్థీం నినయేత్ । సర్పాన్పిపీలికాన్ జిన్వ। సర్పేభ్యః పిపీలికా
భ్య ఇదం । సర్వేతరజనాంజిన్వ । సర్వేతరజనేభ్యఇదం । సర్వదేవ
జనాం జిన్వ। సర్వదేవజనేభ్యఇదం । చతుర్థంపూరయిత్వా। పృథి
వ్యామమృతం జుహోమిస్వాహా । అర్థమంతర్వేది పృథివ్యా
ఇదం । శేషంపత్న్యం జఘానినయేత్ । గృహేభ్యస్త్వా గృహాం
జిన్వ। గృహేభ్యఇదం। యదిపత్నీ దూరతస్తిష్ఠేత్। దేవానాంపత్నీ
ష్వమృతం జుహోమిస్వాహా । దేవానాం పత్నీభ్యఇదం । విప్రు
[illegible] శిరసి। ఉన్నయనదేశేనినీయ విప్రుడ్భ్య ఇదం। ఆహవనీయే
[illegible] ప్రతాప్య । హస్తేనాశిథాదూర్ధ్వం దర్శయతి సప్తర్షి
[illegible] సప్తర్షీంజిన్వ । సప్తర్షిభ్యఇదం। ఉద్గీర్ణ [illegible]

గార్హపత్యదక్షిణాపర్యావర్తతే। స్రుచగ్ంసాదయిత్వా। హుత్వోద్వసనీయ
ధే। దీద్ధిహిదీదివాసిదీదాయ। అగ్నయ ఇదం। త్రి॥ పరిస్తరణముద్వా
స్య। అగ్నే గృహపతేస్సంధస్వ। గార్హపత్యం। అగ్నేర్వహ్నిం శుం
ధస్వ। దక్షిణాగ్నిం। అగ్నే సమ్రాడభ్యుంధస్వ। ఆహవనీయం। పునర
లం కృత్వాంతర్వేద్యుపాసనీయం। అవభృథస్యేవ యజమానః॥ శిరసి
సంప్రోక్ష్య। ఋగ్భ్యస్త్వా సత్యేన పరిషించామీతి సాయం పరిషించతి।
సత్యం త్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః। అగ్నిహోత్రస్థాల్యాముపసీయా
ఓం భూర్భువస్సువః। అక్షితమక్షిత్యై జుహోమి స్వాహా। అంతర్వే
దివపయేత్। అక్షిత్యా ఇదం। అస్మిన్ కాన్యాయమగ్నిహోత్రే
కర్మణ్యజ్ఞాతాజ్ఞాతకాలలోపవిహారణార్థమనాజ్ఞాతత్రయం కర్మాంతరితి
కర్మణః పర్యాప్య ప్రాయశ్చిత్తం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి ద్వా
భ్యాం పదవ్యతివన్నలోపప్రాయశ్చిత్తమాభిర్గీర్భిరితి నిర్గీర్ణయమ
కప్రాయశ్చిత్తమిదం విష్ణుస్త్ర్యంబకమిత్యనేనప్రాయశ్చి
త్తం యద్వ్యాగ్ంసతిహత్యగ్నిగృహపతిప్రాయశ్చిత్తం పునస్త్వాది
త్యా ఇతి సర్వప్రాయశ్చిత్తం భూర్భువస్సువరిత్యేతేషాం మంత్రాణాం
జపం కరిష్యే। అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే
తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథం। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో
యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాత
థం। యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్ని
ష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి। త్వన్నో
అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్దేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్ని
తమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్। సత్వన్నో
అగ్నేవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరు
ణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి। అభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊన
మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా
రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ। ఇదం విష్ణుర్విచక్ర

శ్ఛేవదం। సమూహ్యస్య వాగ్ంసురె| త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం
పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతా
త్। యద్విదాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్ని
ర్మాతస్మాదేనస్స్రద్ధాదేవీచ ముంచతాం। పునస్త్వాదిత్యారుద్రావస
వస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథయజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువో
వర్ధయ స్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాః। భూః। భువః। సువః।
భూర్భువస్సువః। అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। వృష్టిరసివృ
శ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం। అప్సుశ్రద్ధాఆచమ్య। అంత
ర్వేదిమార్జయతే। అన్నా న్నాస్థా న్నా దో భూయాసం యశస్థయశస్వీ
భూయాసగ్ం శ్రద్ధాస్థ శ్రద్ధిషీయాపో... శ్లేష్మ ప్రథమగ్ం సంబభూవ।
యేః ధృ... వయ... మనమ్ర... యేనేంద్రం దేవా అభ్యషించంతరా
జ్యాయతేనాహంమామభిషించామివర్చసే। శిరస్యపలవయతే। అ
గ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్। విశ్వానిదేవవయునాని విద్వాన్।
యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తేనమఉక్తింవిధేమ। ప్ర
వత్స్యాత్రాయ భాన వేధా ధ్వగ్ం హవ్యంమతించాగ్నయే మదపూతం। యో
దైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజాతా। అచ్ఛాగ
రోమత హోదేవయంతిరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః। సుసందృ
శగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతింమానుషాణాం। అగ్నే
త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మ
భ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర అగ్నేత్వం పార
యానవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చపృథ్వీబహులా
న ఉర్వీభవా తోకాయ తనయాయ శంయోః। ప్రకాంపోమనసా వ
చ్యమానా దైవద్రీచీనయథ దేవయంతః। దక్షిణానా... పాచ్యే
తిహావిర్భిరంగ్నిగ్ను హోమ్యతాచి... నక్షత్రేభ్యో... నమః। ద్విస్తేనమః। త్రి
స్తేనమః। చతుస్తేనమః। పంచకృత్వస్తేనమః। దశకృత్వస్తేనమః। శత
కృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తేనమః। ఆసహస్రకృత్వస్తేనమః। అపరి

మితకృత్వస్తేనమః। నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః। నమస్తే గార్హ
పత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమఆహవనీయాయ మహావేద్యై
నమోనమః। ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మప్రచ్యవేతాధ్వరేషుయత్। స్మ
రణాదేవతద్విష్ణోస్సంపూర్ణం స్యాదితిశ్రుతిః। కాండద్వయోపపాద్యా
యకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయ నమోన
మః। యజ్ఞేశాచ్యుతగోవిందమాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ
వాసుదేవనమోస్తుతే।మత్కర్మకుర్వతాంపుంసాంకర్మలోపోభవేద్యది
తత్కర్మ సఫలంకుర్యాః త్రిస్సః కోటర్యే నుపాక్షయః। ప్రాయశ్చిత్తా
న్యశేషాణితపఃకర్మాత్మకానివై।యానితేషామశేషాణాం కృష్ణానుస్మర
ణంపరం। అపరాధసహస్రాణిక్రియంతేఽహర్నిశంమయా। దాసోయ
మితి మాంమత్వాక్షమస్వయజ్ఞేశ్వర । అహంపర స్తదహమవస్తా
దహం జ్యోతిషాం తమోవనార । యదంతరిక్షం తదుమేపితా
భూదమాగంసూర్య। ముభయతోదదక్షాహం భూయాసముత్తమన్న
మానానాం। అన్నృణాఅస్మిన్ననృణాః పరస్మిగ్‌స్తృతీయేలోకే అన్నృణా
స్యామయెదేవయానా ఉతపితృయాణాస్సర్వాం పథో అన్నృణా ఆక్షీ
యేమ। సర్వప్రజాంమే గోపాయ - నిత్యమంగళానిభవంతు । ఆయు
ర్దాఅగ్నే హవిషోజుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి। ఘృతం
పీత్వా మధుచారుగవ్యం పితేవపుత్రమభిరక్షతాదిమం। అనేనసాయం
ప్రాతరగ్నిహోత్రాఖ్యేనకర్మణా భగవాన్సర్వాత్మకః। యజ్ఞేశ్వరా
ర్పణమస్తు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరఃప్రీయతాం। యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జు
హోషిదదాసియత్। యత్తపస్యసి కౌంతేయతత్కురుష్వమదర్పణం।
శ్రీబ్రహ్మార్పణమస్తు। హరిఃఓంతత్సత్ ।అగ్నిహోత్రప్రయోగంసమాప్తం॥

దర్శపూర్ణమాసాలు.

హరిఃఓం అథాతోదర్శపూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః।
ప్రాతరగ్నిహోత్రంహుత్వా। అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీ
న దర్భాన్ ధారయమాణః। పవిత్రపాణిః పత్న్యాసహ ప్రాఙ్ముఖః

యుఃష్యే। సంకల్పంకరోతి। దర్శేనయక్ష్యే। పౌర్ణమాసేన యక్ష్యే।
ఇంద్రపైమృధేనాను నిర్వాప్యేనసహ। తతో యజమాన వసనం స్నా
నం। విద్యుదసివిద్యమే। పాప్మానమృతా త్యత్యము పైమి। యత్యమా
ణోప ఉపస్పృశ్య మమాస్మిన్ దర్శే ప్రాఖ్యే కర్మణి పౌర్ణమాసే
ప్రాఖ్యే కర్మణిఅధ్వర్యుం త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి॥ బ్ర
హ్మాణంత్వామహంవృణే। హోతారంత్వామహంవృణే। అగ్నీధం
త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి। తతోధ్వర్యు రాహవనీయా
ర్థమగ్నిముద్ధృత్య। దక్షిణాగ్నింప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి।
విహారస్యోత్తరత ఉపవిశ్య జపతి ఓం దేవాగాతువిదో గాతుంయజ్ఞా
యవిందత। మనస్పతినా దేవేన వాతా ద్యజ్ఞః ప్రయుజ్యతాం। ఇతిజపి
త్వా। మమాగ్నే వర్చో విహవేష్వస్తు వయంత్వేం ధానా స్తనువం
పుషేమ। మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్ర స్త్వయాధ్యక్షేణ పృత
నాజయేమ। ఆహవనీయముపసంమిధే। యజమానః। అగ్నింగృహ్ణామి।
సురథంయో మయోభూర్య ఉద్యంతమారోహతిసూర్యమహ్నే। ఆది
త్యంజ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమగ్ శ్వోయజ్ఞాయరమతాం దేవతాభ్యః। వ
సూన్రుద్రానాదిత్యానిందేణ సహదేవతాః। తాః పూర్వః పరిగృహ్ణా
మిస్వ ఆయతనే మనీషయా। ఇమామూర్జం పంచదశీం యే
ప్రవిష్టాస్తాం దేవాన్పరిగృహ్ణామి పూర్వః అగ్నిర్హవ్యవాడి
హతానావహాత్పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేషాం మయి। అమా
వాస్యగ్ం హవిరిదమేషాంమయి। యథాలింగమాహవనీ
య్యాధీయమానే జపతి అంతరాగ్నీ పశవో దేవసగ్ంసదమాగమన్
తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామిస్వ ఆయతనేమనీషయా। అధ్వర్యుః। మ
మదేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మ
మాంతరిక్షముర్ణుగోపమస్తు మహ్యంవాతః పవతాంకామేఅస్మిన్।
గార్హపత్యముపసమింధే। యజమానః। ఇహ ప్రజావిశ్వరూపార
మంతామగ్నిం గృహపతిమభిసంవసానాః। తాః పూర్వః పరిగృహ్ణా

ని ష్వే. ఆయతనే మనీషయా। ఇహ ప్రజా విశ్వరూపా రమంతామగ్నిం గృహపతిమభిసంవసానాః। తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి స్వ ఆయతనే మనీషయా। గార్హపత్యే న్యాధేయమానే జపతి। అధ్వర్యుః। మయి దేవా ద్రవిణమాయజంతాం। మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః॥ దైవ్యా హోతారో వనిషంత పూర్వేఽరిష్టాః స్యామ తనువా సువీరాః। అన్వాహార్యపచనం। యజమానః అయం పితౄణామగ్నిరవాడ్ఢవ్యా పితృభ్య ఆ। తం పూర్వః పరిగృహ్ణామ్యవిషన్నః పితుంకరత్। దక్షిణాగ్నిం। విహరన్ సూత్రగణేషు ప్రవిశ్య। అన్వాహితేషు జపతి। ఇదమహమగ్నిశ్రేష్ఠేభ్యో వసుభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహమింద్రశ్రేష్ఠేభ్యో రుద్రేభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహం వరుణశ్రేష్ఠేభ్య ఆదిత్యేభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమి। గార్హపత్యస్యోత్తరత ఉపవిశ్యాన్వాహితేషు జపతి। సన్నయతః పలాశశాఖాం శమీశాఖాం వాహరతి। ఇషే త్వా। శాఖామాచ్ఛినత్తి। అపరిపన్న్యశ్య। ఊర్జే త్వా। సన్నమయత్యనుమార్ష్టి వా——।— ఇమాం ప్రాచీముదీచీమిషమూర్జమభిసంస్కృతాం। బహుపర్ణామశుష్కాగ్రాం హరామి పశుపామహం। ఆహరతి వాయవ స్థోపాయవ స్థ। పట్కృత్య। తయా మదవరార్థ్యానువత్సానపాకరోతి। యజమా। యజమానః। పయస్వతీరోషధయః పయస్వద్వీరుధాం పయః। అపాం పయసో యత్పయస్తేన మామింద్ర సగ్ంసృజ। అథ ఆచామత్యప ఉపస్పృశతి వా। అథ గార్హపత్యాహవనీయౌ దక్షిణాగ్నిం ప్రాఙస్యైవ వాత ఊర్ధ్వం యజమానస్య సంచరో భవతి। దక్షిణేనాహవనీయమవస్థాయ ప్రతిగ సముద్రిత్తైదు ప్రైష్యామి। సముద్రిమనసా ధ్యాత్వా। అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। ఆదిత్య వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం। తన్మే రాధ్యతాం। అథాదిత్యముపతిష్ఠతే। భద్ర

ప్రాడసి వ్రతపా అసి వ్రతపతిరసి తత్తే ప్రబ్రవీమి తచ్ఛకేయం తేన శకే
యం తేన రాధ్యాసం । యస్య త్వమితి వ్రతముపేయాదధావపనీయ
ముపతిష్ఠన్తే తద్యజమానేట్ బ్రహ్మా పూర్ణమాసే వ్రతముపైతి । వ
త్సేభ్యః శాఖాం కృతేవ్యమా నాస్యాయాం । అశ్వాః । దేవో వస్సవితా
ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వ మఘ్న్యా యామహేం
ద్రాయ దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయ
క్ష్మా మావస్తేన ఈశత మాఘశంసః। శాఖయా గోచరాయ గాః। ప్ర
స్థాపయతి। శుద్ధా అపస్సు ప్రపాణే పిబంతీస్సృతమింద్రాయ శరదో దుహా
నాః । ప్రస్థితానామేకాం శాఖయోపస్పృశతి । రుద్రస్య హేతిః
పరివో వృణక్తు। ప్రస్థితా అనుమంత్రయతే। ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యా
త బహ్వీః । యజమానస్య గృహానభిపర్యావర్తతే । యజమానస్య ప
శూన్పాహి । పురస్తాత్ప్రతీచీం శాఖాముపగూహతి॥

ఉత్తరేణ గార్హపత్యం నాసిదో నిపరశుం సముత్సరశుర్వా నిహి
తః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యా
మాదదే। అసిదమశ్వపరశుం నాదత్తే। మాసి మునదుత్సరశుం । యజ్ఞస్య
ఘోషదసి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా
తయః। గార్హపత్యే అసిం ప్రతితపతి। నపరశుం । ప్రేయమగాద్ధిషణా బ
ర్హిరచ్ఛ మను నా కృతా స్వధయా వితష్టా। త ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దే
వేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే। ఉక్త్వా। అసిదం కమండలుం చాదాయ
ఉర్వంతరిక్షమన్విహి। ప్రాచీముదీచీం వా దర్భదేశం గచ్ఛతి। దేవానాం
పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి । దర్భాన్పరిషౌతి । అతిసృష్టో గవాం
భాగః । ఏకాం ద్వే తిస్రో వా నాడీరుత్సృజతి। ఇదం తే దేవానాం। పరి
షూతానభిమృశతి। ఇదం పశూనాం । అతిసృష్టాన్ । దేవస్య త్వా -
పూష్ణో హస్తాభ్యాం బర్హిర్దేవసదనమారభే । విశాఖేషు దర్భానార
భతే। దేవబర్హిర్మా త్వాన్వఙ్మా తిర్యక్ । సవ్యేన పాణినా దృఢముష్టిం
కరోతి । సంయచ్ఛతి। పర్వ తే రాధ్యాసం। అసిదమధినిదధాతి ।అచ్ఛే

త్తా తేమారిషం। అచ్ఛినత్తి। అపఉపస్పృశ్య। — 3 — కృత్వా
స్సంవృచః పాహి। అనధో నిదధాతి। సప్రస్తరః॥ ఏవం దేవస్య త్వేత్యా
దిపృథివ్యాస్సంవృచః పాహీత్యంతం త్రిరావర్తతే । తదేకం నిధన
మేవం త్రీణి నిధనాని లుప్త్వా । దేవబర్హి శ్శతవల్శం విరోహ । అల
వాణభిమృశతి । సహస్రవల్శా వివయగ్ం రుహేమ । ఆత్మానం ప్రత్య
భిమృశ్యాప ఉపస్పృశ్య । అదిత్యై రాస్నాసి । శుల్బం కృత్వా । అ
యుపితా యోనిః । ప్రతినిదధాతి । త్రిర్ధాతు పంచధాతు వా । ధా
తౌ ధాతౌ మంత్రమావర్తతే । అదిత్యై రాస్నాసి। ఉదగగ్రం వితత్యా
సుసంభృతా త్వా సంభరామి । తస్మిన్నుచ్ఛేదన క్రమేణ నిధనాని సం
కృత్య । అలుభితా యోనిః । ఉత్తమే నిధనే ప్రస్తరమత్యాధాయ।
ఇంద్రాణ్యైస్సన్నహనం । సన్నహ్యతి । పూషా తే గ్రంథిం గ్రథ్నా
తు। బర్హిషో గ్రంథిం కరోతి । స తే మాస్థాత్ । పురస్తాత్ప్రత్యంచం
గ్రంథిముపగూహతి పశ్చాత్ప్రాంచం వా। ఆపస్త్వామశ్వినౌ త్వామృ
షయస్సప్తమామృజుః । బర్హిస్సూర్యస్య రశ్మిభిరుషసాం కేతు
మారభే బర్హిరారభతే। ఇంద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే। ఉ
ద్యచ్ఛతే । బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామి । శిరస్యధినిధత్తే ।
—4— ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా
వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరా
సదే । ఉక్త్వా। ఆసినం కమండలుం చాదాయ । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి।
ప్రక్రమ్య । అదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామి । మధ్యమే పరిధిదేశే అవ
ధిసాదయతి । అగ్నిహోత్రమాసాద్యం ప్రతో పాయపం। పయస్వతీరోష
ధగ్ సముద్రోగ్నే వ్రతపతే సంప్రూడసి । బర్హిరసి దేవంగమం
పాదితమభిమంత్రయతే । దేవంగమమసి। అనధో నిదధాతి। యథా ప్రా
గుపసాదయేత్ । సూక్ష్మిం దర్భదేశం గత్వా । యాతాతాటవధరా
దేవేభ్యస్త్రిముగంపురాంక్షి। తాసాం పర్వ రాధ్యాసం పరిస్తరమాహ
రన్ । అసిదముద్గనిదధాతి । అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవగ్ం శివ

మస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తా వోమారిషం జీనాని శరదశ్శతం । ఆచ్ఛినత్తి ।
అప ఉపస్పృశ్య । అపరిమితానాం పరిమితా స్సన్నహ్యేస్సు
కృతాయకం । ఏనోమానిగాం కతమచ్చ నాహం పునరుద్ధాయ
బహులాభవంతు సన్నహ్యేతి । తూష్ణీంపరిభోజనీం ఛిత్వా । అపఉ
పస్పృశ్య । ఉలపరాజీంచ । ఛిత్వా । అపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీమిధ్మాంఛి
త్వా । అపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీగ్ంశుల్బకరణం । ఖాదిరంపాలాశంవై
కవిగ్ంశతి దారుమిధ్మాంకరోతి । అదిత్యైరాస్నాసి । ఉదగగ్రంవితత్య ।
— ! — — యత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావిశస్త్వంవనస్పతీన్ । త
తస్త్వామేకవిగ్ంశతిధాసంభరామి సుసంభృతా । త్రీన్పరిధీగ్ స్త్రిప్రస్న
మిధ్మోయజ్ఞాయు రనుసంచరాన్ । ఉపవేషం మేక్షణాధృష్టిగ్ సం
భరామిసుసంభృతా । శుల్బఇధ్మగ్ం సంభరతి । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠోద
వ పురశ్చరసఘ్నాసంత్వా । పూర్వావత్సన్నహ్యేతి । అసధోనిదధాతి
ధ్మపవిత్రమచ్ఛినానినిదధాతి । త్వాయాపేవింవిపిదు: పృథివీంత్వయా య
జ్ఞోజాయతే విశ్వవాసి: । అచ్ఛిద్రంయజ్ఞ మన్వేషివిద్వాన్త్వయా
హోతా సంతనోత్వద్ధ్వరాన్ । దర్భాణాం వేదంకృత్వా । శు
ల్బేత్వాగ్రే శేషంవిశాన్యాప ఉపస్పృశ్య । వేదపరివాసనానినిదధాతి ।
పత్యైనగ్ంకరిష్య పశునామాయాసం । అమావాస్యాయాంవేదో వే
దిః ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహాత్కృత్వా । అంతర్వేదిశాఖాయాః పలా
శానిసర్వాణిప్రశాత్య । మూలతశ్శాఖాం పరివాస్యాప ఉపస్పృశ్య ।
మూలతఉపవేషంకరోతి । ఉపవేషోసియజ్ఞాయత్వాంపరివేషమధార
యన్ । ఇంద్రాయహవిఃకృణ్వాం తశ్శివశ్శగ్మోభవాసినః । ఉపవేషం
కరోతి । తృతీయస్యైదివోగాయత్రియాసోమ ఆభృతఃసోమపీథా
యసన్నయితుంవక్షః మంతరమాదదే । పరివాసన శకలమాదాయ
పత్నిశాలంనిదధాతి । త్రివృద్దర్భ మయంపవిత్రం కృత్వా । వసూనాం
పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసిసహస్రధారం । శాఖా
యాగ్ శిథిల మవనజతి మూలే మూలాన్యగ్రే

గ్రాణిన గ్రంథిం కరోతి । యజమానః । త్రివృత్పలాశే
దర్భ ఇయా నాప్రదేశ సమ్మితః । యజ్ఞే పవిత్రం పో
తృతమం పయో హవ్యం కరోతు మే । ఇమౌ ప్రాణాపానౌ యజ్ఞస్యాం
గాని సర్వశః । ఆప్యాయయంతౌ సంచరతాం పవిత్రే హవ్యశోధనే ।
పవిత్రే క్రియమాణే యజమానోఽను మంత్రయతే । సమూహాంత్యం
జ్ఞయగారముపలింపంత్యా యతనాన్యలం కుర్వాతే యజమానః ప
త్నీ చ । నవే సాన్నాయ్యకుంభ్యౌ యావచ్ఛర్కరం గోమయేనానులిప్తే
భవతః । నవే సాన్నాయ్యకుంభ్యౌ యావచ్ఛర్కరం గోమయేనానులిప్తే
భవతః — 6 — అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం న ప
శ్యంతి తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతే । అధ్వర్యుం త్వామహం
వృణే ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య పిండపితృయజ్ఞేన యక్ష్యే । విద్యు
దసీత్యప ఉపస్పృశ్య అపరాహ్ణేఽధ్వర్యుర్దక్షిణాగ్ని మేవవిహృత్య
ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవగ్ం శివ
మస్తు మే । ఆచ్ఛేత్తా వో మా రిషం జీవాని శరదశ్శతం । సమూలగ్ం సకృ
దాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి । అప ఉపస్పృశ్య । తూష్ణీం పరిస్తర
ణం చ । దక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దర్భైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య । దక్షిణతః
పశ్చాద్వా దర్భాన్ సగ్ం స్తీర్య దక్షిణాప్రాంచైకైకశః పిండపితృయ
జ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి । స్ఫ్యం మేక్షణం కృష్ణాజిన ముల్తూఖలముస
లగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీం చరుస్థాలీం మృన్మయగ్గ్ స్రువం చ । దక్షిణతః
ప్రాగీషం వ్రీహిమచ్ఛకటమవస్థితం భవత్యధ్వర్యురుపవీతీ । స్థాలీమేక
పవిత్రేణాంతర్ధాయ । తయా దక్షిణ తశ్శకటాదధినిర్వపత్యురతో వా ।
ప్రాచీనావీతీ తాం పూరయిత్వా నిమార్ష్టి । మృన్మయే సర్వపతి । పితృ
భ్యో వో జుష్టం నిర్వపామి । నిర్వపతి । తూష్ణీం వా పరేణాన్వాహార్యపచనం
ప్రత్యగుదగ్రీవే కృష్ణాజిన ఉలూఖలే ప్రతిష్ఠితే హావిరావపతి । దక్షిణా
ప్రాచీ తిష్ఠంతి । పత్న్యవహంతి పరాపావమవివేకగ్ం సకృత్ఫలీకరోతి ।
దక్షిణాగ్నౌ శివవతం తులగ్గ్ శ్రపయతి ప్రాచీనావీతీ । అపహతా అసురా

రత్యాగ్నిపశ్చాదా వేదిమదః । అంతరాగార్హపత్యాన్వాహార్యపచ
నౌదక్షిణ పూర్వేణవాన్వాహార్యపచనందక్షిణా ప్రాచీమేకస్ఫ్యాంత
రాచీం వేదిముద్ధత్య అపఉపస్పృశ్య । శుంధంతాంపితరః । అద్భిరవో
క్ష్య ఆయంతు పితరోమనోజవసః । అభిమంత్ర్య।సకృదాచ్ఛిన్నంబర్
హిరూర్ణామ్రదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వాభరామ్యహం । అస్మిన్సీదం
తు మే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ ।
సకృదాచ్ఛిన్నే నబర్హిషావేదిగ్ం స్తృణాతి। ——7—— ఉత్పూ
తేననవనీతేనానుత్పూతేన వాసర్పిషా । స్థాలీపాకమభిఘార్య । ఏక
స్ఫ్యయాం మేక్షణమాసాద్య । స్థాలీపాకమాసాదయతి । దక్షిణతః
కశిపూపబర్హణమాంజనమభ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైక ఆసా
దయతి । అధ్వర్యురుపవీతీ । దక్షిణాజాన్వాచ్య । మేక్షణేనోపస్తీర్య।
తేనావదాయాభిఘార్య । సోమాయపితృపీతాయస్వధానమః । అర్ధం
దక్షిణాగ్నౌజుహోతి । సోమాయపితృపీతాయేదం । పూర్వవదవ
దాయాభిఘార్య । యమాయాంగిరస్వతే పితృమతేస్వధానమః । అ
ర్ధంజుహోతి । యమాయాంగిరస్వతేపితృమతఇదం । హోమశిష్ట
ద్వయమనుపస్తరణాభిఘారణేనజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనా
యస్వధానమః । సర్వంజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం।
తూష్ణీంమేక్షణమాదధాతి । నయమాయజుహోతీత్యేకే । అప
యంత్వసురాఃపితృరూపాయేరూపాణి ప్రతిముచ్యాచరంతి పరాపు
రో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ ।
యేదేవాఃపితరో యేచమానుషాయేగర్భ మమృతయేపరాస్తాః ।
యఉద్ధతాఉత యేనిఖాతాస్తేసమ్యాంచ ఇహమాదయం
తాం। యేరూపాణిప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరంతి
పరాపురోనిపురాయేభరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ । యే
జ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః । పరాపు
రోనిపురోయేభరంత్యగ్నే తానస్మాత్ప్రణుదస్వలోకాత్ । దక్షిణా

గ్నేరకోల్ముకం ధూపాయోద్ధరతి । దక్షిణపూర్వమవాంతర దేశగ్
సకృస్ఫ్యేనోల్లిఖ్య ఉదీరతామవర ఉత్పరాసఉన్మధ్యమాః పితరస్సో
మ్యాసః । అసుంయ ఈయురవృకాఋత జ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహ
వేషు అద్భిరవోక్ష్య। ఉల్లిఖితాంతే నిదధాతి। యజమానోత ఊర్ధ్వం
ప్రాచీనావీతీ కర్మాణికరోతి। మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయం
తాంమమపితామహా మార్జయంతాం మమప్రపితామహాః। ఏకస్ఫ్యై
యాంత్రీ నుదకాంజలీన్ నినయతిద్విస్తూష్ణీం। — 8 — సవ్యాంజా
న్వాచ్యా వాచీవపాణిస్సకృదా చ్ఛిన్నైబర్హిషిదక్షిణాప వర్గాస్పిం
డాన్దదాతి । ఏతత్తేతతాసా యెచత్వా మన్వితిత్త్యైః ప్రతిమంత్రం।
తూష్ణీంచతుర్థగంసకృదాకృతిః। యన్మమాతాప్రమమాదయచ్చచా
రానన్రవ్రతం । తన్మేరేతః పితావృజ్క్తామా భురన్యోపపద్యతాం ।
పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా
నమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। ఉపస్థాయ।అత్రపి
తరోయథాభాగంమందధ్వం। ఉద్క్వాప్రపరావర్తతే । అమీమదంత
పితరస్సోమ్యాః। వ్యావృత్య ఉపన్మాన్యభి పర్యావర్తతే వ్యావృత్తేవా।
యస్థాల్యాగ్ం శేషస్థమవజిఘ్రతి। యెసమానాస్సమనసః పితరోయ
మరాజ్యే। తెషాంలోకస్స్వధానమోయజ్ఞో దేవేషు కల్పతాం॥ వీరం
ధత్తపితరః। ఆమయీఽవినా ప్రాశ్యాచమ్య । మార్జయంతాం మమ
పితరఇత్యాది పూర్వవత్ । అంజనాభ్యంజనే వాసశ్ఛిత్రిరను పిండం
దదాతి ద్విస్తూష్ణీం। ఆఙ్క్ష్వతత। అముకశర్మన్నిత్యాది — 9 — ఏతా
నివః పితరోవాసాగ్స్యతోనోన్యత్పితరో మాయోష్టపితామహామా
యోష్టప్రపితామహామాయోష్ట। వాససోదశాంఛిత్వా నిదధాతి
ఊర్ణాస్తుకాంవాఉత్తర ఆయుషిలోమఛిందీత । నమస్కారా ఏతెమం।
త్రాః । న మో వః పి త రో రసాయ న మో వః పి త ర శ్శుష్మా
య న మో వః పి తరో జీవా య న మో వః పి త రస్స్వధా యై
న మో వః పి త రో మ న్య వె న మో వః పిత రో ఘో రా య

పితరో నమో వో య ఏతస్మిఁల్లోకే స్థ యుష్మాఁస్తేను
యేఽస్మిం లోకే మాం తేను య ఏతస్మిఁల్లోకే స్థ యూయం తేషాం వసి
ష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మిఁల్లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం। గృహా
న్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ ఉపతిష్ఠతే। ఊర్జం వహంతీరమృ
తం ఘృతం పయః। కీలాలం పరిస్రుతం। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్।
ఇత్యుదకం నినీయ। తృప్యత తృప్యత తృప్యత। మనస్వత్యా ఇమా ఋచః
మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః।
ఆ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। పున
ర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః। జీవం వ్రాతగ్ంసచేమహి। పి
తౄనుపతిష్ఠతే। ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేతశూరా యమస్య పంథామనవే
తా పురాణం। ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్ర ణో బ్రూతా
ద్భాగధాం దేవతాసు। పితౄనుద్వాపయతి। ప్రవాహణీయమృక్।
పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్త్సువిద
త్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి ప్రవాహణ్యా పితౄ
న్ప్రవాహయతి। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా
బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పత
యో రయీణాం। యజ్ఞోపవీతీ గార్హపత్య దేశం గచ్ఛతి। యదంత
రిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్ని
ర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ
కరోతు మామనేనసం। పత్న్యా గార్హపత్య ముపతిష్ఠతే। అపాం
త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతం గర్భం ధత్స్వ। ప్రాచీ
నావీతీ మధ్యమం పిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛతి। పత్నీబహుత్వే పిండం
విభజ్య ప్రయచ్ఛతి। ఆధత్త పితరో గర్భం కుమారం పుష్కరస్రజం।
యథేహ పురుషోఽసత్। తం పత్నీ ప్రాశ్నాతి। పుమాగ్ంసగ్ం హా జాను
కా భవతీతి విజ్ఞాయతే। స్థాల్యాం పిండాంస్త్సముపదాయ। యే సమానాః
సుమనసః పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధా నమో యజ్ఞో దేవే

ష్టుకల్పతాం। సకృదాచ్ఛిన్నం మన్యాప్రహరతి। అభూన్నోదూతో
హవిషోజాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణికృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్య
స్స్వధయాంతే అక్షన్నభిజానం న్నగ్నే। పునరప్యేహీదేవాన్। దక్షిణా
గ్నే రోల్ముకం ప్రత్యపిసృజతి। ప్రోక్ష్యపాత్రాణిద్వంద్వమభ్యుదా
హరతి। స్ఫ్యాంకృష్ణాజినములూఖలముసలగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీం
మృన్మయగ్ం సువంచదర్భాంచ। వృష్టిరసివృశ్చమె పాప్మానమృతా
త్సత్యముపాగాం॥ సంతిష్ఠతే పిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారే
ద్బ్రాహ్మణంవాప్రాశయేత్। సోయమేవంవిహిత ఏవానాహితాగ్నే
రౌపాసనాగ్నౌ శ్రవణధర్మాహోమాఃపశ్చాత్ ప్రణీతేవాజుహుయా
ద్యస్మిం జుహుయాత్తముపతిష్ఠతే తత్రగార్హపత్య శబ్దోలుప్యేత।
సర్గ్‌స్కార ప్రతిషేధాద్యది జీవపితానాదద్యాదాహోమాంతం
కృత్వావిరమేత్ -- 10 -- అమావాస్యాయాగ్ం రాత్రియాగ్ం
స్వయంయజమానో యవాగ్వాగ్నిహోత్రం జుహోత్యగ్నిహోత్రో
చ్ఛేషణ మాతంచనార్థం। సిదధాతి। నాస్యైతాగ్ం రాత్రింకుమారా
శ్చనపయసోలభంతే। హుతేసాయమగ్నిహోత్రెసాయం దోహం

దోహయతి। అగ్నీన్పరిస్తీర్యాగ్నిమగ్నీవసాన్నాయ్యపాత్రాణిప్రయు
జ్య। ఉత్తరేణగార్హపత్యందర్భాన్సగ్ంస్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచిపా
త్రాణిప్రయునక్తి। కుంభీగ్ంశాఖాపవిత్రమభిధానీం నిదానేదారుపా
త్రందోహనముపస్పాత్రం దారుపాత్రం వాపిధానార్థమగ్నిహో
త్రహవణీముపవేషం పర్ణవల్కం తృణంచ। సమావప్రచ్ఛిన్నా
గ్రావనం తర్గర్భాదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే। పవిత్రేస్థో
వైష్ణవీవాయుర్వాం మనసాపునాతు। తృణంకాష్ఠం వాంతర్ధాయచ్ఛి
నత్తినఖేన అకుఠపన్స్పృశ్య। విష్ణోర్మనసాపూతేస్థః। అద్భిరనుమృజ్య।
తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయామగ్నిహోత్రహవణ్యాముపలనీయ।
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం। దేవోవస్సవితోత్పునాతు। అచ్ఛిద్రే
ణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। ఆపోదేవీరగ్రేపు

వోఽగ్రేగువోఽగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం త్తయుష్మా
నిన్ద్రోఽవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే
ప్రోక్షితా స్థ। అపోభిమన్త్ర్య। ఉత్తానాని పాత్రాణి పర్యావృత్య। శున్ధ
ధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై। పాత్రాణి త్రిః ప్రోక్షతి। సకృ
న్మన్త్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। సర్వాభిరద్భిః పరిజ్ఞాతేపవిత్రే నిధాయ। యజ
ఆపో దేవీశ్శుద్ధాస్స్థేమా పాత్రాణి శుంధత। ఉపాతంక్యాయ దేవానాం
పర్ణవల్కముత శుంధత। దేవేన సవిత్రోత్పూతా వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః। గాందోహపవిత్రే రజ్జుగ్ం సర్వా పాత్రాణి శుంధత। ప్రోక్ష్య
మాణాన్యభిమన్త్ర్య। ఏతా ఆచరన్తి మధుమద్దుహానాః ప్రజావతీర్య
శసో విశ్వరూపాః। బహ్వీర్భవన్తీరుపజాయమానా ఇహ వ ఇన్ద్రో రమ
యతు గావః। గా ఆయతీః ప్రతీక్షతే। యజమానః। — ॥ — అధ్వ
ర్యుః। నిష్టప్తగ్ం రక్షో నిష్టప్తో౽ఘశగ్ంసః। గార్హపత్యే సాన్నాయ్య
పాత్రాణి ప్రతితప్య। ధృష్టిరసి బ్రహ్మ యచ్ఛ ఉపవేష మాదాయ।
నిరూఢం జన్యం భయం నిరూఢాస్సేనా అభీత్వరీః గార్హపత్యాదుదీ
చోఽఙ్గారాన్నిరూహ్య। నబహిః। మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృ
థివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మాహ్వాః।
తేషు కుంభీమధిశ్రయతి। భృగూణామఙ్గిరసాం తపసా తప్యస్వ। ప్రద
క్షిణమఙ్గారైః పర్యూహ్య। వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూ
నాం పవిత్రమసి సహస్రధారం। కుంభ్యాగ్ం శాఖాపవిత్రం ప్రాగగ్రము
త్వాదధాతి। ఉదక్పాత్రిః కుంభీమన్వారభ్య వాచం యచ్ఛతి। పవి
త్రం వా ధారయన్నాస్తే। అదిత్యై రాస్నాసి। అభిధానీమాదత్తే। యజ
మానః త్రయస్త్రిగ్ంశోఽసి తంతూనాం పవిత్రేణ సహాగహి। శివేయగ్ం
రజ్జురభిధాన్యఘ్నియా ముపసేవతాం। అధీయమానా మనుమన్త్ర
యతే। యజమానః। పూషాసి। వత్సమభిదధాతి। ఉపసృష్టాం మే ప్ర
బ్రూతాత్। అధ్వర్యురాహ। ఉపసృజామి। ఆమన్త్రయతే। అయ
క్ష్మావః ప్రజయాసగ్ం సృజామి రాయస్పోషేణ బహులా భవన్తీః

వత్సముపసృజతిగాంచోపసృష్టాం విహారంచాంతరేణమాసంచారిష్ట
అధ్వర్యుస్సంప్రేష్యతి। ఉపసీదామి। ఆమంత్రియతే। అయక్ష్మావః ప్ర
జయాసగ్ం సృజామిరాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః। ఊర్జంపయః
పిన్వమానాఘృతంచ జీవోజీవంతీరుపవస్సదేయ। దోగ్ధోపసీదతి। అ
యక్ష్మావః ప్ర = భవంతీః। ఊర్జంపయః -వస్సదేయం। యజమానో
నుమంత్రయతే ద్యౌశ్చేమంయజ్ఞం పృథివీచసందుహాతాం ధాతా
సోమేనసహావాతేనవాయుః। యజమానాయద్రవిణం దధాతు। దు
హ్యమానా॥ — 12 — ఉత్సందుహంతి కలశంచతుర్బిలమిడాం
దేవీంమధుమతీగ్ సువర్విదం। తదింద్రాగ్నీజిన్వతగ్ సూనృతావత్త
ద్యజమానమమృతత్వేదధాతు। ధారాఘోషః। కామధుక్షః ప్రణో
బ్రూహిమహేంద్రాయ హవిరింద్రియం। తంపృచ్ఛతి। నిర్దిశతి। గం
గాం। యమునాం। సరస్వతీం। యస్యాందేవానాం మనుష్యాణాం
పయోహితం। ప్రత్యాహ। సావిశ్వాయుః। సావిశ్వవ్యచాః। సావిశ్వ
కర్మా అనుమంత్రయతే। దేవస్త్వాసవితాపునాతువసోః పవిత్రేణ
శతధారేణసుపువా। కుంభ్యాంకరః పవిత్రమాసించతి హుతస్తోకో
హుతోద్రప్సోగ్నయే బృహతేనాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీ
భ్యాం। విప్రుషోనుమంత్రియతే। అగ్నయేబృహతే నాకాయేదం।
ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। బహుదుగ్ధిమహేంద్రాయదేవేభ్యోహవ్య
మాప్యాయ తాంపునః। వత్సేభ్యోమనుష్యేభ్యః పునర్దోహాయ కల్ప
తాం। త్రిర్వాచంవిసృజ్య। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। భూర్భువస్సు
వః। అనన్వారభ్యతూష్ణీముత్తరా దోహయిత్వా! దోహనేపఆసియ।
సంపృచ్యధ్వమృతావరీ రూర్మిణీర్మధుమత్తమామంద్రాధనస్య సాత
యే। కుంభ్యాగ్ సంక్షాళనమానీయ। హవిష్యాం దయంత్సుశృతం
కరోతి। దృగ్ంహగాదృగ్ంహగోపతిం మావోయజ్ఞపతీరిషత్। ప్రాత
ర్దోహంవర్త్మకుర్వన్ప్రాగుద్వాసయతి। ఉదక్ప్రాగుదగ్వా। సామేవ
త్వాతనచ్మిమహేంద్రాయదధి। దధినిదధాతి। — 13 — యజ్ఞ

స్యసంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వాసంతతిమను సంతనోమి। అగ్నిహోత్రో చ్ఛ్రయణమన్వవదధాతి। అయం పయస్సోమం కృత్వాస్వాం యోని మపిగచ్ఛతు। పర్ణవల్కః పవిత్రగ్ం సౌమ్యస్సోమాద్ధి నిర్మితః। పరి వాసనశకలమన్వవదధాతి। ఆపోహవిష్ణుర్జాగృతయథా దేవేషు జాగ్ర థ। ఏవమస్మిన్ యజ్ఞేయజమానా యజాగృత। అయస్పాత్రే దారు పాత్రేవా పఆసించ। అథ స్తమసివిష్ణవేత్వాయజ్ఞాయా పిదధామ్య హం। అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణయాః పూతాః పరిశేరతే। తేనాపిదధాతి అమృన్మయందేవపాత్రం యజ్ఞస్యాయుషి ప్రయుజ్యతాం। తిరఃపవిత్ర మతినీతా ఆపోధారయమాతిగుః। యజమానోజపతి। యదిమృన్మ యేనాపిదధ్యాత్తృణంకాష్ఠంవాంతర్ధానే నానుప్రహిణ్యాత్। విష్ణోహ వ్యగ్ం రక్షస్వ। అనధోనిదధాతి ఇమాంపర్ణంచదర్భంచ దేవానాగ్ం హవ్యసాధనా। ప్రాతర్వేషాయ గోపాయవిష్ణోహవ్యగ్ం హిరక్షసి। ప్రజ్ఞాతగ్ం శాఖాపవిత్రం నిదధాతి। తస్మైవశాఖయా దర్భైర్వా। సాయందోహవ త్సాంతర్ధోహయవధ్వాన పాకరోతి। వాయవస్థోపా యవస్థ। షట్। తతస్సంప్రేష్యతి। పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నింపరిహి తోగ్ని ర్యజమానం భునక్తు అపాగ్ం రసఓషధీనాగ్ం సువర్ణానిష్కా ఇమెయజమానస్య సంతుకామదుఘా అముత్రాముష్మింల్లోకే। అగ్ని న్పరిస్తృణాతిపరిత్వాగ్నిం మంత్రావృత్తిః ఉభావగ్నిఉపస్తృణతె దేవ తాఉపవసంతుమె। అహంగ్రామ్యాను పవసామిమహ్యం గోపత

యేపశూన్। సాయంపరిస్తీర్య మాణేషుజపతి। దేవాదేవేషు పరా క్రమధ్వం ప్రథమాద్వితీయేషు ద్వితీయాస్తృతీయేషు త్రిరేకాదశా ఇహామావత। ఇదగ్ంశకేయం యదిదంకరోమ్యాత్మా కరోత్వాత్మనే। ఇదంకరిష్యేభేషజమిదంమే విశ్వభేషజా। అశ్వినాప్రావతం యువం। సద్యస్కాలాయా మపిదేవా దేవేషు జపతి। ఏతత్కృత్వోపవసతి।

— 14 — ఉదితఆదిత్యే పౌర్ణమాస్యాస్తంత్రం ప్రక్రమయతిప్రా గుదయాదమావాస్యాయాశ్చత్వారఋత్విజః। పూర్వవదగ్నిన్పరిస్తృ

ణాతి। యద్యపరిస్తీర్ణా భవంతి। కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం। హస్తా
వవనిజ్య। యజ్ఞస్య సంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంతత్యై స్తృణామి
సంతత్యై త్వా యజ్ఞస్య। గార్హపత్యాత్ప్రక్రమ్య సంతతాములపరా
జిం స్తృణా త్యాహవనీయాత్। తూష్ణీం దక్షిణా ముత్తరాంచ। దక్షి
ణేనాహవనీయం బ్రహ్మ యజమానయో రాసనే ప్రకల్పయతి।
పూర్వం బ్రహ్మణోపరం యజమానస్య। ఉత్తరేణ గార్హపత్యా
హవనీయౌ దర్భాన్త్సగ్ స్తీర్య। ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయు
నక్తి। దశాపరాణి దశపూర్వాణి పుంసః। స్ఫ్యశ్చ కపాలాని చాగ్ని
హోత్రహవణీచ శూర్పంచ కృష్ణాజినంచ శమ్యాచోలూఖలంచ
ముసలంచ దృషచ్చోపలాచ। పుంసః। స్రువం జుహూం ఉపభృతం
ధృవాం వేదం పాత్రీం ఆజ్యస్థాలీం ప్రాశిత్రహరణం ఇడాపాత్రం ప్రణీ
తా ప్రణయనంచ। తాన్యుత్తరేణావశిష్టాని। అన్వాహార్య స్థాలీముప
వేషం ప్రాతర్దోహపాత్రాణి। యోక్త్రం మేక్షణం మదంత్యర్థం వేదా
గ్రాణీధ్మప్రవ్రశ్చనానిపిష్టలేపఫలీకరణపాత్రేచ। — 15 — అత్ర
పూర్వవత్పవిత్రే కరోతి। యదిన సన్నయతి సన్నయతస్తు శేపిభవతః।
అధ్వర్యుర్యజమానశ్చ ప్రాఙ్ముఖః బ్రహ్మాణం వృణీతే। భూపతే భువ
నపతే మహతో భూతస్య పతే బ్రహ్మాణం త్వా వృణీమహే। బ్రహ్మా।

అహం భూపతిరహం భువనపతిరహం మహతో భూతస్య పతిర్దేవేన
సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవసవితరేతం త్వా వృణతే
బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణ తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి మనోగా
యత్రియైగాయత్రీ త్రిష్టుభేత్రిష్టుబ్జగత్యై జగత్యనుష్టుభే నుష్టుప్పం
క్త్యైపంక్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వే
దేవా బృహస్పతయే బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మ భూర్భువస్సువః।
బ్రహ్మస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మాహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం
గోపాయ। వృతో జపతి। అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య నిర
స్తః పరాగ్వసుసహ పాప్మనా। బ్రహ్మసదనాత్తృణం నిరస్య। అపశిప

స్పృశ్య। ఇదమహమర్వాగ్వసో స్సదనే సీదామి ప్రసూతో దేవేన సవి
త్రా బృహస్పతే స్సదనే సీదామి తదగ్న యే ప్రబ్రవీమి తద్వాయవే త
త్సూర్యాయ తత్పృథివ్యై। ఉపవిశతి। ఉపవిష్టే బ్రహ్మణి। యజ
మానస్తూష్ణీం నిరస్య పరుషస్పృశ్య। అధ్వర్యుః। వానస్పత్యోసి
దేవేభ్యస్శుంధస్వ। ప్రణీతాప్రణయనం చమసమద్భిః ప్రక్షాళయతి
అపరేణ గార్హపత్యం పవిత్రాంతర్హితం చమసం నిధాయ। అన
యా పృథివ్యాపో గ్రహీష్యామి పృథివీం మనసాం ధ్యాయేత్। కోవో
గృహ్ణాతి స వో గృహ్ణాతు। కస్మై వో గృహ్ణామి తస్మై వో గృహ్ణామి పోషాయ
వః। అనయా పృథివ్యాపో గృహ్ణామి। ధ్యాయేత్। ఉపబిలం చమసం పూర
యిత్వాపో ప్రకీర్ణీవదుత్పూయాభిమంత్ర్య దేవో వస్సవితోత్పునాతు।
అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ। వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। ఆపో దేవీ
రగ్రేపువో అ - ప్రోక్షితాస్థ। ఆపోభిమంత్ర్య బ్రహ్మన్నపః ప్రణే
ష్యామి యజమాన వాచంయచ్ఛ। బ్రహ్మణ మామంత్ర్య।
బ్రహ్మ। ప్రణయయజ్ఞం దేవతా వర్ధయత్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమా
నో అస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోక స్తత్రేమం యజ్ఞం
యజమానంచ ధేహి। ఓం ప్రణయ। అధ్వర్యుః। కోవః ప్రణయతి స వః
ప్రణయత్వాపో దేవీః ప్రణయాని యజ్ఞగ్ం సగ్ం సాదయంతు నః। ఇరంమ
దంతి ఘృతపృష్ఠా ఉదాకుస్సహస్రపోషం యజమానే న్యంచతీః। స
మంత్రా స్తైర్ధారయమాణస్యైనోపసం గృహ్యోపవిషంచన్ హరతి। అన
యా పృథివ్యాపః ప్రణయాని। ధ్యానం। యజమానః। భూశ్చకశ్చ
వాక్చర్క్చ గౌశ్చవట్చఖంచ ధూమ్ శ్చనూగ్ శ్చపూగ్ శ్చకాకురాః
పుంర్గశమావి రాజో యా ఇదం విశ్వం భువనం వ్యానసుస్తానో దేవీ స్తర
సాసంవిదానాస్స్వస్తి యజ్ఞం నయతు। ప్రజానన్ బ్రహ్మపూతాస్థ। కో
వో యునక్తి స వో యునక్తు విశ్వేభ్యః కామేభ్యో దేవయజ్యాయై యాః
పురస్తాత్ప్రస్రవంత్యుపరిష్టాత్ సర్వతశ్చ యాః। తాభీ రశ్మిపవిత్రాభి
శ్రద్ధాం యజ్ఞమారభే। ప్రణీతాః ప్రణీయమానా అనుమంత్రయతే.

యజమానః । అధ్వర్యుః । కో వో యునక్తి స వో యునక్తి । ఉత్తరేణా
హవనీయమసగ్గ్ స్పృష్ట్వా దర్భేషు సాదయతి । నేంగయంతి సేళయం
త్యాసగ్గ్ స్థాలో । దర్భైరభిచ్ఛాద్య । పవిత్రమాదాయ స్ఫ్యమా
దాయ । సంవిశంతాం దైవీర్విశః పాత్రాణి దేవయజ్యాయై । అసంభ
వతాం పాత్రావృత్తిస్స పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి [illegible] పాత్రీ
మాదాయ। ——— .16———— వానస్పత్యోసి ధ[illegible] । అగ్ని
హోత్రహవణీమాదత్తే । వేషాయ త్వా । శూర్పం । ప్రత్యుష్టగ్ం ర
క్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య
యజమానహవిర్నిర్వప్స్యామి । యజమానః । ఓం నిర్వప । ప్రవస
త్యగ్నే హవిర్నిర్వప్స్యామి । అనుజానాతి । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి ।
శకటాయాభిప్రవ్రజతి ।। అపరేణ గార్హపత్యం గత్వా దక్షిణతో
స్ఫ్యముపధాయ పాత్రీమన్వారభ్య తస్యాగ్ం సర్వాస్ఫుటమంత్రాంజ
పేత్ । ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వ తం యోస్మాన్ ధూర్వతి తం
ధూర్వ యం వయం ధూర్వామః । దక్షిణాం యుగధురమభిమృశత్యు
త్తరాం వా త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్ని
తమం దేవహూతమం । ఉత్తరామీషామభ్యుజపతి । విష్ణుస్త్వా
క్రగ్గ్ స్త । సవ్యే చక్రే దక్షిణం పాదమత్యాధాయ । అహ్రుతమసి హ
విర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వాః । ఆరోహం జపతి । మిత్రస్య త్వా [illegible]క్షు
షా ప్రేక్షే మా భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం । పురోడాశీయా
న్ప్రేక్షతే । నిరస్తగ్ం రక్షో నిరస్తోఘశగ్ంసః । తృణాదీంపరస్యాప ఉప
స్పృశ్య । ఊర్జాయవః వయో మయి ధేహి । పురోడాశీయానభిమ
న్త్ర్య । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తిమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కే
తో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మన ఉపవక్తా
ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ శూ
ర్పే పవిత్రే నిధాయ । [illegible] । ముష్టిం గృహీత్వా । ముష్టి
ముష్టిమావాప్య । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం.

పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజుష్టంనిర్వపామి । అగ్నిꣳహోత్రహవ
ణ్యాశూర్పేహవిర్నిర్వపతి । యజమానః । అగ్నిగ్ంహోతారమి
హతిగ్ం హువే దేవాన్ యజ్ఞియానిహయాన్ హవామహే । ఆయం
తు దేవా స్సుమనస్యమానా వియంతు దేవాహవిషోమేఅస్య । హవి
ర్నిరుప్యమాణమనుమంత్రయతే యజమానః । యచ్ఛంతాంపంచ ।
త్రిర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవ్యక్ష్య । —17— ఏవము
త్తరంయథా దేవతం । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్యత్వా=పూష్ణోహ
స్తాభ్యామగ్నీ షోమాభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । యజమానః । అగ్నిగ్ం
హోతారం— హవిషోమెఅస్య । యచ్ఛంతాంపంచ । త్రిర్యజుషా
తూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవ్యక్ష్య । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్య
త్వాస— పూష్ణోహస్తాభ్యామింద్రాయవైమృధాయజుష్టంనిర్వపామి ।
యజమానః । అగ్నిగ్ంహోతారం— అస్య । యచ్ఛంతాంపంచ । త్రి
ర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవ్యక్ష్య । యజ్ఞయోగోయం
మంత్రః । కస్త్వాయునక్తిసత్వాయునక్తు । సర్వంవిహారమనువీక్షతే
యజమానః । అధ్వర్యుః । ఇదందేవానాం । నిరుప్తానభిమృశతి । ఇ
దమునస్సహ । అవశిష్టాన్ । స్ఫాత్యైత్వానారాత్యై । నిరుప్తానేవాభి
మంత్ర్య । ఇదమహం నిర్వరుణస్యపాశాత్ । ఉపనిష్క్రమ్య । స్వ
రభివ్యఖ్యాం । ప్రాఙ్ప్రేక్షతే । సుసంభృతాత్త్వేషం । సర్వంవిహారమను
వీక్షతే । వైశ్వానరంజ్యోతిః । ఆహవనీయం । స్వాహాద్యావాపృథివీ
భ్యాం । స్రుక్స్రువావభిమంత్ర్య । దృగ్ంహతాందుర్యా ద్యావాపృథి
వ్యోః । ప్రత్యవరుహ్య । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి । హరతి । అదిత్యా
స్త్వోపస్థేసాదయామగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వాగ్నీషోమా హవ్యగ్ం రక్షే
థామింద్రవైమృధహవ్యగ్ంరక్షస్వ । అపరేణగార్హపత్యంయథా
దేవతముపసాదయత్యాహవనీయంవాయద్యాహవనీయేశ్రపయతి ।
—18— సత్యూకాపురామగ్నిహోత్రహవణ్యామపఆనీయోదగ
గ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణ

పవిత్రేణ । వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః । త్రిరుత్పూయ । ఆపో దేవీరగ్రే
పువో అగ్రేగువో౽గ్ర ఇమమద్య యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యు
ష్మానింద్రో వృణీత వృత్రతూర్యే యూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్ర
తూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపో౽భిమన్త్ర్య । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి । బ్ర
హ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రోక్ష యజ్ఞం దేవతా వర్ధయ త్వం నా
కస్య పృష్ఠే యజమానో౽స్తు । సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోక
స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి । ఓం ప్రోక్ష । దేవస్య త్వా—
పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయే వో జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాం
వో జుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాయ వైమృధాయ వో జుష్టం ప్రోక్షామి ।
హవిస్త్రిః ప్రోక్షతి । సకృన్మన్త్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । ఉత్తానాని పాత్రా
ణి పర్యావృత్య । శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై । పా
త్రాణి త్రిః ప్రోక్షతి । సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । ప్రోక్షణీ శేషమగ్రే
ణ గార్హపత్యం నిధాయ । దేవస్య త్వా— పూష్ణో హస్తాభ్యా
మాదదే । కృష్ణాజిన మాదాయ । అవధూతగ్ం రక్షో వధూతా
అరాతయః । ఉత్కరే త్రిరవధూనోత్యూర్ధ్వగ్రీ
వం బర్హిష్టాద్విశసనం । అదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్తు । ఉత్త
రేణ గార్హపత్య ముత్కరదేశే వా । ప్రతీచీనగ్రీవ ముత్తరలోమో
పస్తృణాతి । పురస్తాత్ప్రతీచీం భసదముపసమస్యత్యనుకృ
ష్ణాజినం । అధిషవణమసి వానస్పత్యం ప్రతి త్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు ।

తస్మిన్నులూఖల మధివర్తయ త్యనుత్సృజన్నులూఖలం । అగ్నేస్త
నూరసి వాచో విసర్జనం దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామి । తస్మిన్ హవిరావ
పతి । త్రిర్యజుషా తూష్ణీం చతుర్థం । అద్రిరసి వానస్పత్యస్స ఇదం దేవేభ్యో
హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వ । ముసలమాదాయ । హవిష్కృదేహి । త్రిః ।
హవిష్కృదాహ్వయతి । అవరక్షో దివస్సపత్నం వధ్యాసం । అవహం
తి । — 19 — ఉచ్చైస్సమాహంతవై । సంప్రేష్యతి । అగ్నీధ్రః ।
దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే । శమ్యామాదాయ । ఇష

పూర్వదోగ్జమావదద్య మద్వాదతవయగ్ సంఘాతం జేష్మ। ద్విషద్య
పలేసమాహంతి। ద్విర్గ్రుతిసకృదుపలాయాం త్రిస్సంచార యన్న
వకృత్వా స్సంపాదయతియత్రసమాప్తిస్తత్రోపక్రమః। అధ్వర్యుః। వర్ష
వృద్ధమసి। పురస్తాచ్ఛూర్పముపోహతి। వర్షవృద్ధాస్థ। ఉలూఖల
స్థానభిమంత్ర్య। ప్రతిత్వావర్షవృద్ధం వేత్తు। ఉత్పవతి। పరాపూ
తగ్ంరక్షః పరాపూతా అరాతయః। ఉత్కరేపరాపునాతి। ప్రవిద్ధగ్ంర
క్షః పరాధ్మాతా అమిత్రాః। తుషాన్ప్రస్కందతోనుమంత్రయతే।
మధ్యమే పురోడాశకపాలే తుషానోప్య। రక్షసాం భాగోసి। అధస్తా
త్కృష్ణాజినస్యోపవపత్యుత్తరమపరమవాంతరదేశం వాని రస్యాపఉ
స్పృశ్య। రక్షోభ్య ఇదం। యజమానోత్యాగః। అద్భిః కపాలగ్
సగ్ంస్పర్శ్య। ప్రక్షాళితంపిధాయ। అపఉపస్పృశ్య। వాయుర్వోవివి
నక్తు। వివిచ్య। దేవోవస్సవితాహిరణ్యపాణిః। ప్రతిగృహ్ణాతు। పా
త్రీమాంతండులాన్ప్రస్కందయిత్వా। అదబ్ధేనవశ్చక్షుషావ పశ్యా
మిరాయస్పోషాయవర్చసేసుప్రజాస్త్వాయ చక్షుషోగోపీథాయాశి
షమాశాసే। అవేక్ష్య। తాన్పునరాదాయ। తూష్ణీములూఖలే
ఆవిరావపతి। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। త్రిష్ఫలీకర్తవైనం
ప్రేష్యతి। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుం
ధధ్వం ——2)—— సుఫలీకృతాన్కరోతు తూష్ణీంవాపత్న్యై
వహంతిద్విస్తూష్ణీం। ప్రక్షాళ్యతండులాన్। త్రిష్ఫలీక్రియమాణా
నాంయోస్యంగో అవశిష్యతే। రక్షసాం భాగధేయ మాపస్తత్ప్రవ
హతాదితః। ఉత్కరేత్రిర్నినయతి। రక్షోభ్య ఇదం। అపఉపస్పృశ్య।
అత్రకృష్ణాజినాదానాది ప్రాగధివర్తనాత్కృత్వా। దివస్కంభనిరసి
ప్రతిత్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు। కృష్ణాజినముదీచీనకుంభాగ్ం శమ్యాంని
ధాయ। ధిషణాసిపర్వత్యా ప్రతిత్వా దివస్కంభనిర్వేత్తు। శమ్యా
యాందృషదమత్యాధాయ। ధిషణాసిపార్వతేయీ ప్రతిత్వాపర్వతిర్వే
త్తు। దృషద్యుపలామత్యాదధాతి పూర్వవదనుత్సర్గః। అగ్ంశవస్థమ

మధుమంతశ్తండులానభిమంత్ర్య। దేవస్య త్వా== పూష్ణో హస్తాభ్యామ
గ్నయే జుష్టమధివపామ్యగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టమధివపామీంద్రాయ వై
మృధాయ జుష్టమధివపామి ధాన్యమసి ధినుహి దేవాన్ । యథాదేవ
తం ద్రుమది తండులానధివపతి । తిర్యజుషా తూష్ణీం చతుర్థం । ప్రాణా
య త్వా। ప్రాచీముపలాం ప్రోహతి । అపానాయ త్వా । ప్రతీచీం ।
వ్యానాయ త్వా। మధ్యదేశే వ్యవధారయతి । ప్రాణాయ త్వా పానా
య త్వా వ్యానాయ త్వా। సంతతి పింష్టి। దీర్ఘామనుప్రసితిమాయుషే
ధాం। ప్రాచీనుం తతో౽ను ప్రోహ్య । దేవో వస్సవితా హిరణ్యపాణిః
ప్రతిగృహ్ణాతు । కృష్ణాజినే పిష్టాని ప్రస్కందయిత్వా । అదబ్ధేన వశ్చ
క్షుషావేక్షే । అవేక్ష్య । తాన్పునరాదాయ । అసంవపంతీ పింగం
షాణాని కురుతాత్ । స ప్రేష్యతి । దాసీ పింష్టి పత్నీ వా పిషా పత్న్య
వహంతి సూ ప్రాపింష్టి పత్నీ పింష్టి పిష్టలేపాన్గృహీత్వా నిదధాతి।
——2।——ఆహవనీయే గార్హపత్యే హవిగ్ంషి శ్రపయతి య
త్ర శ్రపయతి। తత్ర దోహయోః । ఘర్మో౽సి బ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేష
మాదాయ। రక్షసః పాశం దహతోహ్నంసి బుధ్నయః। ఉపవేషమభిమం
త్రియ । అపాగ్నేగ్నిమామాదం జహి । గార్హపత్యాత్ప్రత్యంచా
వంగారాన్నిర్వర్త్య । నిష్క్రవ్యాదగ్ సేధ । తయోరన్యతరముత్తర
మపరమన్యం తరదేశం వా నిరస్య ఉపస్పృశ్య। ఆదేవయజంవహ।
దక్షిణమవస్థాప్య । ధ్రువమసి పృథివీం దృగ్ంహ ఆయుర్దృగ్ంహ ప్ర
జాం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ । తస్మిన్మ
ధ్యమం పురోడాశకపాలముపదధాతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాత
యః। కపాలే౽ంగారమత్యాధాయ । ధర్త్రమస్యంతరిక్షం దృగ్ంహ
ప్రాణం దృగ్ంహాపానం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ
పర్యూహ। తత్పూర్వం । ద్వితీయగ్ం సగ్ంస్పృష్టం। ధరుణమసి దివం
దృగ్ంహ చక్షుర్దృగ్ంహ శ్రోత్రం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజ
మానాయ పర్యూహ । తత్పూర్వం । తృతీయగ్ం సగ్ంస్పృష్టం ।

చిదసి విశ్వాసు దిక్షు సీద । మధ్యమాద్దక్షిణం । పరిచిదసి విశ్వాసు దిక్షు
సీద । మధ్యమాదుత్తరం —22— మఖతాగ్ంశర్థోసి మధ్యమాం ప్ర
త్యక్ । యథాయోగమితరాణి । ధర్మాసి దిశో దృగ్ంహ యోనిం దృగ్ంహ
ప్రజాం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ । ఆగ్నే
యం । చితస్థ ప్రజామస్మై రయిమస్మై సజాతానస్మై యజమానాయ
పర్యూహ । ఈశాన్యం । ఆగ్నేయగ్యాష్టౌవుపధాయాగ్నీషోమీ
యస్యాష్టావుపదధాతి । చితస్థోర్ధ్వచితః । త్రిః । ఏవమైంద్రవైమృధస్య
చతుర్ధాయకపాలాని సాయం దోహవత్ప్రాతర్దోహవత్యైతా ఆచరం
తీత్యాద్యాస్సాంపూళనినయనాంతం । భృగూణామంగిరసాంతపసా త
ప్యధ్వం । వేదేన కపాలేష్వంగారానధ్యూహ్య । మదంతీరధిశ్రయ
తి । —23— ప్రతప్తాయాంపాత్ర్యాంపిష్టప్రోపవాతాయాం పవి
త్రవత్యాంపిష్టానిసంవపతి । దేవస్య త్వా । పూష్ణో హస్తాభ్యా మగ్న
యే జుష్టగ్ం సంవపామ్యగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టగ్ం సంవపామీంద్రాయ
వైమృధాయ జుష్టగ్ం సంవపామి । తూష్ణీం చతుర్థగ్ం సర్వం । సంవ
పనువాచంచ యచ్ఛతి । తామభివాసయన్నవసృజేత్ । ప్రోక్షణీవ
త్పిష్టాన్యుత్పూయ । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణపవి
త్రేణ । వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । మేక్షణేన భగ్నం కృత్వా । శుష్కే
షు పిష్టేషు స్రువేణ ప్రణీతాభ్యః ఆనాయ । వేదేనోపయమ్య । స

మాపో అద్భిరగ్మత సమోషధయో రసేన సగ్ం రేవతీర్జగతీభిర్మధుమ
తీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వం । పిష్టేష్వానయతి । అద్భ్యః పరిప్రజాతాస్థ
సమద్భిః పృచ్యధ్వం । తస్మాభిరనుపరిప్లావ్య । జనయత్యై త్వా సం
యౌమి । మేక్షణేన సంయుత్య । మఖస్య శిరోసి । పిండం కృత్వా ।
యథాభాగం వ్యావర్తధ్వం । యథాభాగం వ్యావర్తేథాం । విభజ్య స
మౌ పిండౌ కృత్వా । ఇదమగ్నీషోమయోః । ఇదమింద్రస్య వైమృధ
స్య । పురోడాశగణౌ అంత్యయోరేవనిర్దేశః । అమావాస్యాయాం కే
వల ఆగ్నేయస్యైవనిర్దేశః । అనుత్తుంగ మనపూపాకృతిం కూర్మాస్సై

వ ప్రశ్శృతిమశ్వశఫమాత్రంకరోతి । ఇదమహగ్ సేనాయా అభీత్యై
శ్త్యైముఖముపోహామి । వేదేనకపాలేభ్యోంగారానపోహ్య । ఘర్మో
సివిశ్వాయుః। —24— యథాక్రమంపురోడాశాన్కపాలయోగే
ష్వాపదధాతి । ఉరుప్రథస్వోరుతేయజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యుప్తంప్ర
థయతి । త్వచంగృహ్ణీష్వ । అద్భిశ్లక్ష్ణీకరోత్యనతిక్షారయన్ । అన్త
రితగ్ రక్షోంతరితా అరాతయః । దోహద్వయయుక్తాని సర్వాణిహ
వీగ్ షితిః పర్యగ్నికృత్వా । దేవస్త్వాసవితా శ్రపయతువర్ షిష్ఠే
అధినాకే । ఉల్ముకైః ప్రతితపతి । అగ్నిస్తేతనువం మాతిధాగగ్నే
హవ్యగ్ రక్షస్వ । క్రమాద్దర్భైరభిజ్వలయతిజ్వాలైర్వా । అవిదహం
తశ్శ్రపయత । సంప్రేష్యతి । ఆగ్నిధ్రోహవీగ్ షి శ్రపయతి । సంబ్ర
హ్మణాపృచ్యస్వ । వేదేనపురోడాశే సాంగారంభస్మాభ్యూహతి। అ
త్రవావాచంవిసృజేత్ । అంగుళిప్రక్షాళనంపాత్రీ నిర్ణేజనంచ నగ్
సృజ్యోల్ముకేనాభితప్య । స్ఫ్యేనాంతర్వేదిత్రిశ్శాఖాలిఖిత్వా ప్రా
చీరుదీచీర్వాతాస్వసగ్ స్యాదయగ్ స్త్రీర్నినయతి । ప్రత్యగపవర్గం
ఏకతాయస్వాహా । ఏకతాయేదం । ద్వితాయస్వాహా । ద్వితాయేదం
త్రితాయస్వాహా। త్రితాయేదం॥ నినీయవాభితపెదభితపేత్ —25—

హరిః ఓంతత్సత్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు హరిఃఓం । దేవస్యత్వా—
పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే । స్ఫ్యమాదాయ । ఇంద్రస్యబాహురసి
దక్షిణస్సహస్ర భృష్టిశ్శతతేజావాయురసితిగ్మతేజాః । స్ఫ్యమభి
మంత్ర్య । హరస్తేమాప్రతిగాం । స్రువవద్దర్భేణసంమృజ్య । తంద
ర్భముత్కరేనిరస్యాప ఉపస్పృశ్య । వేదేనవేది వివిదుఃపృథివీగ్ సా
పప్రథేపృథివీపార్థివాని । గర్భంబిభర్తిభువనేష్వంతస్తతోయజ్ఞో
జాయతేవిశ్వదానిః । పురస్తాత్ప్రబయజుషోవేదేన వేదింత్రిస్సంమా
ర్ష్టి । ఉపరిష్టాద్వా । యజమానః । చతుశ్శిఖండాయువతిస్సు పేశా
ఘృతప్రదీకాభువనస్యమధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగా
యమహ్యంధుక్ష్వ యజమానాయకామాన్ । వేదిగ్ సంమృజ్య

షూనాం । పృథివ్యైవర్మాసి । తత్రోదగగ్రం ప్రాగగ్రం వా దర్భం ని
ధాయ । పృథివి దేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలం మాహిగ్ంసిషం । త
స్మిన్ స్ఫ్యేన ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోరరుః పృథివ్యై
స్ఫ్యేనస తృణాన్పాంగ్ సూనపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం ।
హరతి। యజమానః యోమాహృదామనశా యశ్చ వాచా యోబ్ర
హ్మణాకర్మణాద్వేష్టి దేవాః। యశ్శృతేనహృదయె నేష్టతా చ తస్యేం
ద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి । స్తంబయజుర్ హ్రియమాణం । అధ్వర్యుః।
వర్షతు తేద్యౌః । వెదిం ప్రత్యవేక్షతే యజమానం వా । బధాన
దేవసవితః పరమస్యాం పరావతిశతేనపాశైర్యో స్మాన్ద్వేష్టి యంచ
వయంద్విష్మ స్తమతో మామౌక్ । ఉత్కరే సివపతి । ఆగ్నీధ్రః।
అరరుస్తే దివం మాస్కాన్। న్యుప్తమాగ్నీధ్రో జలిగాభిగృహ్ణాతి। య
జమానః ఇదంతస్మైహర్మ్యంకరోమియో నో దెవాశ్చరతి బ్రహ్మ
చర్యం । మెధావీదిక్షుమనసా తపస్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మానుషీషు।

ఉత్కరమభిగృహ్యమాణం । అపారరుమ దెవయజనం పృథివ్యాః ।
ద్వితీయె ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య। అపహతోరరుః పృథివ్యై దేవయ
జన్యై। అపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం । హరతి । యజమానః।
యోమాహృదా= శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః। వర్షతు తేద్యౌః। వేదిం
ప్రత్యవేక్షతె యజమానం వా। బధాన దేవసవితః — మామౌక్। నివ
పతి। అగ్నీధ్రః అవబాఢగ్ రక్షః । అభిగృహ్ణాతి యజమానః । ఇదం
తస్మైహర్మ్యం- మానుషీషు। అరరుర్ద్యాం మాపప్తేత్ । తృతీయే
ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య। అపహతోరరుః పృథివ్యా అదేవయజనః
అపాదాయ। వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం। హరతి। యజమానః । యోమా
హృదా - శిరశ్ఛినద్మి । అధ్వర్యుః। వర్షతు తేద్యౌః। వేదిం ప్రత్య
వీక్షతెయజమానం వా। బధాన దేవసవితః - మామౌక్ । ఉత్కరే సి
వపతి। ఆగ్నీధ్రః। అవబాఢో ఘృశగ్ంసః। అభిగృహ్ణాతి । యజమానః।
ఇదంతస్మైహర్మ్యం - మానుషీషు। తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరన్నర్వా

దర్భ శేషగ్ం హరతి। — 1 — యజమానః। యోమాహృదామన
సాయశ్చవాచాయో బ్రహ్మణాకర్మణా ద్వేష్టిదేవాః। యశ్శ్రుతేన
హృదయెనేష్ణతాచతస్యేంద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః। తూష్ణీ
మవేత్యతూష్ణీం న్నివపతి। ఆగ్నీధ్రః। అపబాధా యాతుధానాః।
అభిగృహ్ణాతి। ఇదంతస్మై హర్మ్యం కరోమియోవో దేవా శ్చరతిబ్ర
హ్మచర్యం। మేధావీదిక్షుమనసాతప స్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మాను
షీషు। అధ్వర్యుః ద్రప్సస్తే ద్యాం మాస్కాన్। ఖనిం ప్రత్యవేక్ష్య।
స్ఫ్యేన వేదింపరిగృహ్ణాతి। వసవస్త్వా పరిగృహ్ణంతు గాయత్రేణచ్ఛం
దసా। దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా
ప్రతిమయోన్మయా పరిగృహ్ణామి। వేదింపరిగృహ్యమాణాం। రుద్రా
స్త్వాపరి గృహ్ణంతు త్రైష్టుభేన ఛందసా। పశ్చాత్। ఆకఉపస్పృశ్య।
ఆదిత్యాస్త్వా పరిగృహ్ణంతు జాగతేన ఛందసా। ఉత్తరతః। ఉపార
రుప దేవయ జనంపృథివ్యా అదేవయనోజహి। స్ఫ్యేనోత్తమాంలే
ఖముద్ధంతి సముద్ధతస్యాగ్నీధ్రః। ఉత్కరేశ్రేణ్నివపతి। యజమానః।
యదుద్ధంతో జిహిగ్ంసిమపృథివీ మోషధీరపః। అధ్వర్యవస్ఫ్యకృత
స్ఫ్యేనాంతరిక్షం మోరుహాతు తస్మాత్। యదుద్ధంతో జిహింసిమ
క్రూరమస్యా వేదించ కృమమనసా దేవయంతః। మాతేస హేడఉప
గామ భూమ్యాశ్శివానో విశ్వైర్భువనేభిరస్తు। ఉద్ధన్యమానాం।
ఇమాంనరాః కృణుత వేది మేతదేవేభ్యో జుష్టామదిత్యఉపస్థే।
ఇమాందెవాఅజుషంత విశ్వేరాయస్పోషా యజమానంవిశంతు। సం
ప్రేష్యతి। ఆగ్నీధ్రః। దేవస్యసవితుస్సవేకర్మకృణ్వంతివేధసః। ఖనతి
అపఉపస్పృశ్య। తూష్ణీముత్కరేఖననం। అపఉపస్పృశ్య। యజ
మానః। భూమిర్భూత్వా మహిమానం పుపోషతతో దెవీవర్ధయతే
పయాగ్ంసి। యజ్ఞియాయజ్ఞం వీచయంతిశం చౌషధీరాప ఇహశక్వ
రీశ్చ। క్రియమాణాం। — 2 — ప్రాంచం వేద్యగ్ం సాపున్నయతి।
ప్రతీచీశ్రోణీ। పురస్తాదగ్ంహ్యసి। పశ్చాత్పృథీయసీ। మధ్యేసన్న

తతతా రంభవతి। బ్రహ్మానుత్తరంపరిగ్రహం పరిగ్రహీష్యామి। బ్రహ్మా
ణమామంత్ర్య। బ్రహ్మా। బృహస్పతే పరిగృహాణ వేదిగ్గ్స్వగావోదే
వాస్సదనానిసంతు। తస్యాంబర్హిః ప్రథతాగ్ సాధ్వంతరహిగ్
ప్రాణః పృథివీదెవ్యస్తు దెవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమా
నోఅస్తు। సప్తర్షీణాగ్ సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం య
జమానంచధేహి। ఓంపరిగృహాణ। ప్రసౌతి। అధ్వర్యుః। ఋతమసి।
దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా। ప్రతిమ
యోన్మయా పరిగృహ్ణామి। ఋతసదనమసి। పశ్చాత్। ఋతశ్రీరసి।
ఉత్తరతః। ధాఅసిస్వధాఅస్యుర్వీచాసి వస్వీచాసి పురాక్రూరస్య వి
సృపో విరప్శిన్। ప్రతీచీంవేదిగ్గ్స్యనయోయుక్యతె। ఉదాదా
యపృథివీం జీరదానుర్యామెరయ్యం చంద్రమసిస్వధాభిస్తాంద్ధీరాసో
అనుదృశ్యయజంతె వేదిమనువీక్షతె। పశ్చార్ధేవేద్యై తృతీయదేశే
స్ఫ్యంతిర్యంచగ్గ్ స్తబ్ధ్వాసంప్రెష్యతి। ప్రోక్షణీరాసాదయ ధ్మాబర్
హిరుపసాదయ స్రువంచస్రుచశ్చ సంమృడ్ఢిపత్నీగ్ సంనహ్యాజ్యెనో
దేహి। అగ్నీధ్రః। పోత్రక్షణీరభిపూర్య। అభిపూర్ణమాధ్వర్యవం।
ఉదంచగ్గ్స్ఫ్యమపోహ్యా। దక్షిణెనస్ఫ్యమసగ్గ్ స్పృష్టాఆపోనినీయ।
ఋతసధస్థ్నాపష్ప్నియః। స్ఫ్యశ్చవర్త్మన్యాసాదయతి। యజమానః। ఈ
డేన్య క్రతూరహాను పోదెవియపబ్రునె దినానాక్త చస్రుషీ రపస్వ
రీః। ప్రోక్షణీరాసాద్యమానాః। అధ్వర్యుః। కతభ్యస్త్రిరసివానస్పత్యో
ద్విషతోవధః పాశ్మసః। పురస్తాత్ప్రత్యై చ ముత్కృ కస్ఫ్యమిదస్యాః।
అగ్నీధ్రః। హస్తావవనిజ్య। స్ఫ్యంపరిమృళయత్యగ్రమ ప్రతిమృశ్య।
ఉత్తరేణాహ్వవనీయ్యం ప్రాగగ్రమిధ్మాబర్హిరుపసాదయతి। దక్షిణ
మిధ్మం। ఉత్తరంబర్హిః। — 3 — యజమానః। ఊర్ణామ్రదస్రప
థమానగ్గ్ స్యోనందేవేభ్యో జుష్టగ్సదనాయబర్హిః। సువర్గేలోకే
యజమానగ్ం హిధేహిమాంనాకస్య పృష్ఠేపరమే వ్యోమన్।
బర్హిరాసాద్యమానం। అగ్నీధ్రః। ఘృతాచీరేతాగ్నిర్వో హ్వాయతి।

దేవ యజ్యాయై । స ప్రాశిత్రా స్రుచశ్చ ఆదాయ । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్ర
త్యుష్టా అరాతయః ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య । అనిశితా
స్థ సపత్నక్షయణీః । స్రుచోఽభిమంత్ర్య వేదాగ్రాణి ప్రతివిభజ్య ప్రతి
విభజ్య వా తైః స్రుచః సంమార్ష్టి ప్రాగగ్రాః । గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం వాజి
నం త్వా సపత్నసాహగ్ం సంమార్జ్మి । స్రువమగ్రై రంతర
తోఽభ్యాకారగ్ం సర్వతో బిలమభి సమాహారం మూలై ర్దం
డం అనుసంమృష్టాన్య సంమృష్టే స్పర్శయతి । వా
చం ప్రాణం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి ।
జుహూమగ్రై రంతరతోఽభ్యాకారం ప్రాచీం మధ్యై ర్బాహ్యతః ప్రతీ
చీం మూలై ర్దండం । చక్షుశ్శ్రోత్రం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సప
త్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి । ఉపభృతముదీచీమగ్రై రంతరతోఽభ్యాకా
రం ప్రతీచీం మధ్యై ర్బాహ్యతః ప్రాచీం మూలై ర్దండం । ప్రజాం యో
నిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి । య
థా స్రువమేవం ధ్రువాం । రూపం వర్ణం పశూనాం మా నిర్మృక్షం వా
జినం త్వా సపత్నసాహగ్ం సంమార్జ్మి । స్రువవత్ప్రాశిత్రహరణం । అగ్నే
స్త్వా తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామి । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । అగ్రే
ణోత్కరం దర్భేషు సాదయతి జఘనేన వా । స్రుక్సంమార్జనాన్యద్భి
స్సగ్ంస్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । వికృతావుత్కరే త్యాగః ।—4—
దివశ్శిల్పమవతతం పృథివ్యాః కకుభిశ్రితం । తేన వయగ్ం సహస్రవల్
శేన సపత్నం నాశయామసి స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । వేదమాద్య
స్థాలీం యోక్త్రం పవిత్రే చాదాయాగ్నీధ్రః । ఆశాసానా సౌమనసం
ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూం । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే
సుకృతాయ కం । అపరేణ గార్హపత్యమూర్ధ్వజ్ఞుమాసీనాం పత్నీం
యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి । ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యగ్రంథిం కృత్వా పరి
దక్షిణా పర్యూహ్య । దక్షిణేన నాభిమవస్థాప్య పోత్రాయ । తిష్ఠంతీం
వా వాచయతీత్యేకే । అగ్నే గృహపత ఉపమాహ్వయస్వ గార్హ

పత్న్యముపతిష్ఠతే । దేవానాంపత్నీరుప హ్వయధ్వం । పత్నీవ
త్యైష తేలోకోనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః । దేవపత్నీరుపతిష్ఠతే ।
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య । సుప్రజసస్త్వావయగ్ం సుపత్నీ రుపసేదిమ ।
అగ్నే సపత్నదంభనమదబ్ధాసో అదాభ్యం । దక్షిణత ఉదీచ్యుపవిశ్య
జపతి । ఇంద్రాణీ వావిధవా భూయాసమదితిరివసుపుత్రా । అస్థూరి
త్వాగార్హపత్యోపనిషదేసుప్రజాస్త్వాయ । పత్నీ జపతి । యు
క్తా మేయజ్ఞమన్వాసాతై । యజమానస్త్వం ప్రేష్యతి —5— అగ్నీ
త్రః । పూషా తేబిలంవిష్యతు । సన్ధిస్థానస్యబిలముపాహృత్య । దక్షి
ణాగ్నావాజ్యంవిలాప్య । అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్రా । ఆజ్యస్థాలీమా
దాయ । మహీనాంపయో స్యోషధీనాగ్ం రస స్తస్య తేక్షీయమాణ
స్య నిర్వపామిదేవయజ్యాయై । తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయా
మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యంనిరుప్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిద
ధే పదం । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే । దక్షిణాగ్నావధిశ్రిత్య । ఇషే
త్వా । దక్షిణార్ధే గార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । ఊర్జే త్వా । ఆపాదా
య । వేదేనోపయమ్య । పత్న్యా ఉపావహరతి । తత్స్థా నిమీల్యా
వేక్ష్యానుచ్ఛ్వసతీ । మహీనాంపయో స్యోషధీనాగ్ం రసోదబ్ధేన
త్వా చక్షుషావేక్షే సుప్రజాస్త్వాయ । పత్న్యవేక్షతే । తేజోసి । ఉ
త్తరార్ధే గార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । తేజసే త్వా । ఆపాదాయ । తే
జోసి తేజోనుప్రేహి । హరతి । అగ్నిస్తే తేజో మా వినైత్ । ఆహవనీ
యేధిశ్రిత్య । అగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానాం ధామ్నే ధామ్నే దేవే
భ్యో యజుషే యజుషే భవ । స్ఫ్యస్య వర్త్మన్త్సాదయతి । అధ్వర్యుర్య
జమానశ్చ నిమీల్యావేక్ష్యానుచ్ఛ్వసంతావాజ్యమవేక్షేతే । ఆ
జ్యమసి సత్యమసి సత్యస్యాధ్యక్షమసి హవిరసి వైశ్వానరం వైశ్వదేవ
ముత్పూతశుష్మగ్ం సత్యౌజాస్సహోసి సహమానమసి సహస్వా
రాతీస్సహస్వారాతీయత స్సహస్వపృతనాస్సహస్వపృతన్యతః । స
హస్రవీర్యమసి తన్మా జిన్వాజ్యస్యాజ్యమసి సత్యస్య సత్యమసి సత్యాయు

రసిసత్యశుష్మమసిస త్వేనత్వాభిఘారయామి తస్యతేభక్షీయ్య । భూర్భువస్సువః అద్భిరనముదగ్రాగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । ——6—— శుక్రమసి । ప్రథమం । జ్యోతిరసి । ద్వితీయం । తేజోసి । తృతీయం । ప్రాగాగారభ్య పశ్చాచ్ఛిత్వా పునః ప్రాగేవసమాప్తిః పాగేవసమాప్తిః । ఆజ్యముత్పూయాపశ్చోత్పునాతి । దేవోవస్సవితోత్పునాతు అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । త్రిరుత్పూయ । యజమానః । ఆద్భిరాజ్యమాజ్యేనాపస్సమ్యక్పునీతసవితుః పవిత్రైః । తాదేవీశ్శక్వరీశ్శాక్వరేణేమం యజ్ఞమనతసంవిదానాః । ఆజ్యంస్రోక్షణీశ్చోత్పూయమానా ఆజ్యగ్రహణకాలే ఉభావాజ్యగ్రహం జపతః । అసిమ్మా...సినాస్రువేణవేద ముపభృతం కృత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్య సీనః అంతర్వేద్యాజ్యానిగృహ్ణాతి । సమాచిలం ధారయమాణో జుహ్వాం భూయో జుహ్వాం చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి । శుక్రం త్వాసుశ్రాంయా ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే గృహ్ణామి । జ్యోతిస్త్వాజ్యోతిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయజుషేయజుషే గృహ్ణామి । అర్చిస్త్వార్చిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయజుషేయజుషే గృహ్ణామి । పంచానాంత్వా వాతానాం యంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । పంచావత్తినాం । పంచానాంత్వర్తూనాం యంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతినోత్కరఆజ్యానిపాదయతి । అల్పియఉపభృతి మధ్యదేశే ఉపభృత్యప్టావుపభృతి । పంచానాంత్వాదిశాంయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । పంచానాంత్వాపంచజనానాం యంత్రాయధర్త్రాయ గృహ్ణామి । పంచానాంత్వాసలిలానాంధర్త్రాయగృహ్ణామి । పంచానాంత్వా పృష్ఠానాంధర్త్రాయగృహ్ణామి పంచావత్తినాం । ధామాసిప్రియందేవానామనాధృష్టం దేవయజనందేవవీతయేత్వాగృహ్ణామి । చరోస్త్వాపంచబిలస్యయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । బ్రహ్మణస్త్వాతేజసేయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । క్షుత్రస్యత్వౌజసేత్వాయం త్రాయధర్త్రాయ గృహ్ణామి । విశేత్వాయంత్రా

యథర్త్వియగృహ్ణామి పంచావత్తీనాం । సువీర్యాయత్వా గృహ్ణామి।
ఉపభృత్యష్టకృత్వః। భూమా ప్రతిష్ఠితాయాంధ్రువాయాంభూయిష్ఠం
చతుర్ధ్రువాయాం। సుప్రజాస్త్వాయత్వాగృహ్ణామి । రాయస్పోషా
యత్వాగృహ్ణామి । బ్రహ్మవర్చసాయత్వా గృహ్ణామి । భూరస్మాకగ్ం
హవిర్దేవానామాశిషో యజమానస్య దేవానాంత్వా దేవతాభ్యోగృ
హ్ణామి । పంచావత్తీనాం । కామాయత్వాగృహ్ణామి । చతుర్ధ్రువా
యాం ।ఆపో దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువో౽గ్ర ఇమ యజ్ఞం నయతాగ్రే
యజ్ఞ పతింధత్తయుష్మానింద్రోవృణీతవృత్రతూర్యే యూయమింద్ర
మవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపోభిమంత్ర్య —7—
బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి! బ్రహ్మాణమామంత్ర్య। బ్రహ్మ। ప్రోక్షయజ్ఞం
దేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానో అస్తు । సప్తర్షీణాగ్ం
సుకృతాంయత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచధేహి । ఓం
ప్రోక్ష । అధ్వర్యుః । విస్రస్యేధ్మం । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో గ్నయేత్వా
స్వాహా। త్రిరిధ్మంప్రోక్షతి। వేదిరసిబర్హిషేత్వాస్వాహా। త్రిర్వేదిం।
బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వాస్వాహా । త్రిర్బర్హిః । అంతర్వేది పురోగ్రం
ధిబర్హిరాసాద్య । యజమానః అశ్రిశేమబర్హిరంతః పృథివ్యాగ్ం
సగ్రోహయంత ఓషధీర్వృక్ణాః । యాసాంమూల ముదవధీస్స్వన
శివాసస్తాస్సుహవాభవంతు। సుమనసోయజమానాయ సంత్వోషధీ
రాపఇహాశక్వరీశ్చ। వృష్టిద్యావా పర్జన్య ఏనావిరోహయతు హిర
ణ్యవర్ణాశ్శతవల్శాఅదబ్ధాః । అంతర్వేదిబర్హిరాసన్నం యజమా
నః। అధ్వర్యుః దివేత్వా। అగ్రంప్రోక్షతి। అంతరిక్షాయత్వా । మధ్య
మం। పృథివ్యైత్వా। మూలం। స్రుచ్యగ్రాణ్యుపపాయ్య ౘమూలాన్యు
పపాయయతి। పోషాయత్వా। సహస్రుచాపురస్తాత్ప్రత్యంచంగ్రంథిం
ప్రత్యుత్స్య । ప్రోక్షణీశేషమధ్వర్యు ర్యజమానస్య ప్రాచీనావీతినా।
స్వధాపితృభ్య ఊర్గ్భవబర్హిషద్భ్య ఊర్జాపృథివీంగచ్ఛత । దక్షి
ణాయై శ్రోణేరుత్తరస్యాః సంతతంనినయతి। పితృభ్యోబర్హిషద్భ్యః

దం। యజ్ఞోపవీత్యుపస్పృశ్య తూష్ణీంపవిత్రగ్రంథిం విస్రస్యపూ
షా తేగ్రంథింవిష్యతు। బర్హిషోగ్రంథింవిస్రగ్ంసయతి । ప్రాంచము
దూహంప్రత్యంచమాయచ్ఛతి। విష్ణోస్స్తూపోసి । కరుమంనివాహావనీ
యంప్రతిపరిస్తరమాదత్తే । అయంప్రాణశ్చాపానశ్చయజమానమపి
గచ్ఛతాం । యజ్ఞేహ్యభూతాంపోతారా పవతేహావ్య శోధనేయజ
మానేప్రాణాపానౌదధామి । తస్మిన్పవిత్రేఅపిసృజ్య। పాణినాపానా
భ్యాంత్వాసతనుంకరోమి । యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి। యజమా
నోబర్హిష్మనే బ్రహ్మప్రస్తర ధారతేయజమానోవా। —8— దర్భై
ర్వేదిమంతర్ధాయ పరిభోజనీమైరన్యైశ్చదర్భైః। దక్షిణత స్సన్నహ
నస్గ్రస్తృణాత్యక్షుయావా । ఊర్ణాంమ్రదసంత్వా స్తృణామిస్వాసస్థం
దేవేభ్యః। బర్హిషావేదిగ్ స్తృణాతి। యజమానఃచతుశ్శిఖండాయువ
తిస్సువేశాఘృత పతీకౌవయునానివస్తే నాస్తీర్యమాణామహా తేసా
భగాయసామేఘత్వీ యజమానాయకామాన్ । శివాచమేశగ్మాచై

ధిస్యోనాచమేసువదాచైధ్యూర్జస్వతీచమేపయస్వతీచైధి। ఇషమూ
ర్జంమేపిన్వస్వబ్రహ్మతేజోమేపిన్వస్వక్షత్రమోజోమేపిన్వస్వవిశంపు
ష్టింమేపిన్వస్వాయురన్నాద్యం మేపిన్వస్వ ప్రజాం పసూన్మేపిన్వస్వ।
స్తీర్యమాణాం। ప్రస్తరపాణిస్సగ్ స్పృష్టాన్పరిధీన్పరిదధాతి । గంధ
ర్వోసి విశ్వావసుర్విశ్వస్మా దీషతోయజమానస్య పరిధిరిడఈడితః।
ఆహవనీయముదగగ్రం మధ్యమం । ధృవోసిధృవోహాగ్ సజాతే
షుభూయాసంధీరశ్చేత్తావసువిత్ । పరిధయజమానం। ఇంద్రస్యబా
హురసిదక్షిణోయజమానస్య పరిధిరిడఈడితః । ఆహవనీయమభ్య
గ్రందక్షిణం । ఉగ్రోస్యుగ్రోహాగ్ం సజాతేషుభూయాసముగ్రశ్చే
త్తావసువిత్ । పరిధియజమానం। మిత్రావరుణౌత్వోత్తరతః పరిధ
త్తాంధ్రువేణధర్మణాయజమానస్య పరిధిరిడఈడితః। ఆహవనీయ
ముత్తరం। అభిభూరస్యభిభూరిహాగ్ సజాతేషుభూయాసమభిభూ
శ్చేత్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । అస్మిన్ యజ్ఞఉపభూయఋ

ష్ణు మేవిష్ఠో భాయ పరిధిం దధామి ధర్త్రా ధరుణో ధరీయా నగ్నిర్ద్వే
షాగ్ँసి నిరితో నుదాతై । పరిధీనేవ । సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాతుక
స్యాశ్చిదభిశస్త్యై । ఆహవనీయమభిమంత్ర్య । అగ్నింకల్పయతి।
యునజ్మి త్వా బ్రహ్మణా దైవ్యేన హవ్యాయాస్మై వోఢవే జాతవేదః।
ఇంధానాస్త్వాస్సుప్రజస స్సువీరాజ్యోగ్జీవేమ బలిహృతోవయంతే॥
యన్మ అగ్నే అస్యయజ్ఞస్యరిష్యాద్యద్వాస్కందాదాజ్యస్యోతవిష్ణో।
తేనహన్మిసపత్నం దుర్మరాయుమైనందధామి నిర్ఋత్యాఉపస్థే।
తేజిష్ఠా తేతచనాయాచరోచనా । ప్రత్యోషంతీస్తన్వోయాస్తే అగ్నే
తాభిర్వర్మాణ్యభితో వ్యయస్వమాత్వాదభన్యజ్ఞహనః పిశాచాః।
ఆహవనీయంయజమానః। మధ్యమంపరిధిముపస్పృశ్య। పురస్తాదూ
ర్ధ్వేఆఘారసమిధావాదధాతి । వీతిహోత్రంత్వాకవేద్యుమంతగ్ం
సమిధీమహ్యగ్నే బృహంతమధ్వరే దక్షిణామాఘారసమిధం। సమిద
స్యాయుషేత్వా। ఉత్తరాం। విశోయంత్రేస్థః। సమాశసంతర్గర్భావి
ధృతీకురుతే।అంతర్వేద్యుదగ్రేనిధాయ। యజమానఃవిచ్ఛినద్మివిధృతీ
భ్యాగ్ँ సపత్నాన్జ్ఞాతాన్ భ్రాతృవ్యాన్ యేచజనిష్యమాణాః। విశో
యంత్రాభ్యాం విధమామ్యేనానగ్ँ స్వానాముత్తమోసానిదేవాః॥
విశోయంతేనుదమానే అరాతింవిశ్వం పాప్మానమమతిం దుర్మరా
యుం। సీదంతీదేవీసుకృతస్యలోకేధృతీ స్థోవిధృతీస్వధృతీ ప్రాణాన్మ
యిధారయతంప్రజాం మయిధారయతం పశూన్మయిధారయతం। వి
ధృతీసాదయమానే అధ్వర్యుః । వసూనాగ్ँరుద్రాణామాదిత్యానాగ్ँ
సదసిసీద । తయోః ప్రస్తరమత్యాదధాతి। యజమానః। అయంప్ర
స్తరఉభయస్యధర్తాధర్తా ప్రయాజానాముతానూయాజానాం । స
దాధారసమిధోవిశ్వరూపాస్తస్మిన్స్రుచో అధ్యాసాదయామి । ప్ర
స్తరగ్ँసాద్యమానం అజుహ్వారసిఘృతాచీనామ్నాప్రియేణనామ్నా
ప్రియేసదసిసీద । ప్రస్తరేజుహూగ్ँసాదయతి। —౯— యఆసో
హావధోజుహూదేవయానాన్ యత్రర్షయః ప్రథమజాయేపురాణాః॥

హిరణ్యపక్షాజిరాసంభృతాంగావహాసిమా సుకృతాంయత్రలోకాః
జుహూరసిఘృతాచీగాయత్రీ యామ్నాకవిభిర్జుషాణావ్యథమానాయ
జ్ఞ మనుయచ్ఛ స్వాసునీతీయజ్ఞంనయాస్యుపదేవాన్ । ఆగ్నేయేనశ
ర్మణాదైవ్యేన । జుహూగ్ంసాద్యమానాం । ఉపభృదసిఘృతాచీనా
మ్నా ప్రియేణనామ్నాప్రియే సదసిసీద। ఉపభృతగ్ంసాదయతి । అ
పాహంబాధఉపభృతాసపత్నాన్జామాత్రాభ్రాతృవ్యాన్ ।యేచజనిష్య
మాణాః । దోహైయజ్ఞసుదుఘామివధేను మహాముత్తరోభూయాస
మధరేమత్సపత్నాః । సుభృదస్యుపభృద్ఘృతాచీత్రైష్టుభేనచ్ఛంద
సావిశ్వవేదః । అవ్యథమానాయజ్ఞ మనుయచ్ఛస్వాసునీతీయజ్ఞంన
యాస్యుపదేవాన్ । ఐంద్రేణశర్మణాదైవ్యేన । ఉపభృతగ్ సాద్యమా
నాం। ధ్రువాసిఘృతాచీనామ్నా ప్రియేణనామ్నా ప్రియేసదసిసీద।

ధ్రువగ్ సాదయతి। యోమావాచామనసాదుర్మరాయుర్ హృదారా
తీయాదభిదాసదగ్నే । ఇదమస్యచిత్తమధరంధ్రువాయాః అహము
త్తరో భూయాసమధరే మత్సపత్నాః। ధ్రువాసిధరణీధనస్యపూర్ణా
జాగతేనఛందసావిశ్వవేదః । అవ్యథమానాయజ్ఞమనుయచ్ఛ స్వాసు
నీతీయజ్ఞంనయాస్యుపదేవాన్ । వైశ్వదేవేనశర్మణాదైవ్యేన । ధ్రువగ్
సాద్యమానాం। ఋషభోసిశాక్వరో ఘృతాచీనాగ్ సూనుః। ప్రియే
ణనామ్నాప్రియే సదసిసీద । స్రువగ్ సాదయతి। స్యోనోమేసీదసుష
దః పృథివ్యాంప్రథయిప్రజయాపశుభిస్సువర్గేలోకే దివిసీదపృథివ్యా
మంతరిక్షేహ ముత్తరోభూయాసమధరేమత్సపత్నాః । అయగ్ స్రు
వో అభిజహార్తిహోమాంచ్ఛతక్షరశ్ఛందసానుష్టుభేన । సర్వాయజ్ఞ
స్య సమనక్తివిష్టాబార్హస్పత్యేనశర్మణాదైవ్యేన । స్రువగ్ంసా
ద్యమానాం। తూష్ణీమాజ్యస్థాలీగ్ సాదయతి । ఇయగ్ స్థాలీఘృతస్య
పూర్ణాచ్ఛిన్నపయాశ్శతధారఉత్సః । మారుతేనశర్మణాదైవ్యేన।ఆ
జ్యస్థాలీగ్ సాద్యమానాం । వేదంబర్హిర్వేదింగృహీత్వా । ఏతాఅసద
న్సుకృతస్యలోకే తావిష్ణో పాహి పాహియజ్ఞం పాహియజ్ఞపతిం పాహి

ధూంయజ్ఞనియం । స్రుచోఽభిమన్త్ర్య । విష్ణూని స్థ వైష్ణవాని ధామాని
స్థ ప్రాజాపత్యాని । స్రుగ్గతాన్యాజ్యాని । వేదం పాత్రీమాజ్యస్థాలీగ్ం
స్రువం చాదాయ । ఇదమహగ్ం సేనాయా అభీత్వర్యై ముఖమపోహా
మి । వేదేన పురోడాశేభ్యోఽఙ్గారానపోహ్య । ప్రతిపురోడాశం మం
త్రావృత్తిః । సూర్యజ్యోతిర్విభాహి మహత ఇంద్రియాయ । అభిమం
త్ర్య । ఆప్యాయతాం ఘృతయోనిరగ్నిర్హవ్యానుమన్యతాం । ఖ
మంక్ష్వ త్వచమంక్ష్వ సురూపం త్వా వసువిదం పశూనాం తేజసా
గ్నయే జుష్టమభిఘారయామి । ఆగ్నేయం పురోడాశమభిఘారయతి ।
తూష్ణీమితరౌ । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టో దేవానాం విష్ఠామను
యో వితస్థే । ఆత్మన్వాన్థ్సోమఘృతవాన్ హి భూత్వా దేవాన్గచ్ఛ సు
వర్విందయజమానాయ మహ్యం । ప్రాతర్దోహమభిఘారయతి । తూ
ష్ణీగ్ం సాయందోహం । స్యోనం తే సదనం కరోమి ఘృతస్య
ధారయా సుశేవం కల్పయామి తే । పాత్రీయాము
పస్తీర్య । ఆర్ద్రః ప్రథస్నుర్భువనస్య గోపాః శ్రుత ఉత్స్నాతి
నితామతీనాం । అపర్యావర్తయన్పురోడాశముద్వాస్య వేదేనాధ
స్తాద్భస్మ ప్రమృజ్య ।— 10 తస్మిన్త్సీదామృతే ప్రతితిష్ఠ వ్రీహీణాం
మేధ సుమనస్యమానః । పాత్రీయాం ప్రతిష్ఠాపయతి । తూష్ణీం యవమ
యం । ప్రతిపురోడాశమార్ద్రః ప్రథస్నుర్వేదేన భస్మ తస్మిన్త్సీదామృ
తే । దృగ్ంహగాదృగ్ంహ గోపతిం మా వో యజ్ఞపతీరిషత్ । ప్రాత
ర్దోహం వత్సశర్వ్యాన్వా ఉద్వాసయతి । ఇరా భూతిః పృథివ్యై రసో
మోత్క్రమీత్ । స్రువేణ కపాలాని ప్రత్యజ్య । దేవస్త్వా సవితా మ
ధ్వానక్తు । స్రువేణ పురోడాశమనక్తి । యజమానః । తృప్తిరసి గా
యత్రం ఛందస్తర్పయ మా తేజసా బ్రహ్మవర్చసేన తృప్తిరసి త్రైష్టు
భం ఛందస్తర్పయ మౌజసా వీర్యేణ తృప్తిరసి జాగతం ఛందస్తర్పయ
మా ప్రజయా పశుభిః । ప్రతిపురోడాశం మజ్జమానం । ఉపరిష్టాద
భ్యజ్యాధస్తాదుపానక్తి । ఉపరిష్టాద్ద్రువేణాధస్తాద్ధస్తేన । ఘృతవి

హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా ।
చతుర్హోత్రా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవీగ్ంష్యాసాదయతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాఽధ్వర్యూ । త్వష్టాఽగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । పంచ
హోత్రాఽమావాస్యాయాం । ప్రియేణ నామ్నా ప్రియగ్ం సద ఆసీద ।
విక్రృతౌ । పూర్వాగ్ం శృతం । అపరం దధి । యజమానః । యజ్ఞోఽసి సర్వ
తశ్శ్రితస్సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్ఛ్రయతాగ్ం శతం మే సంత్వా
శిషస్సహస్రం మే సంతు సూనృతా ఇరావతీః పశుమతీః ప్రజాపతిరసి
సర్వతశ్శ్రితస్సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్ఛ్రియతాగ్ం శతం మే సం
త్వాశిషస్సహస్రం మే సంతు సూనృతా ఇరావతీః పశుమతీః । ఆగ్నే
యం పురోడాశమాసన్నాభిమృశతి । ఇదమింద్రియమమృతం వీర్య
మనేనేంద్రాయ పశవోఽచికిత్సన్ । తేన దేవా అవతోప మామిహేష
మూర్జం యశస్సహ ఓజస్సనేయగ్ం శృతం మయి శ్రయతాం । ప్రాతర్దో
హం । యత్పృథివీమచరత్తత్ప్రవిష్టం యేనాసించద్బలమిం
ద్రే ప్రజాపతిః । ఇదం తచ్ఛుక్రం మధు వాజినీవద్యేనోపరిష్టాదధి
నోఽస్మహేంద్రం దధి మాం ధినోతు దధ । అయం యజ్ఞస్సమసదద్ధవిష్మా
నృచా సామ్నా యజుషా దేవతాభిః । తేన లోకాన్త్సూర్యవతో జయే
మేంద్రస్య సఖ్యమమృతత్వమశ్యాం । సర్వాణి హవీగ్ంషి । యో నః
కనీయ ఇహ కామయాతా అస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ మహ్యం । అ
పతమింద్రో నైమృధో భువనాన్ను । దత్తామహం ప్రజాం వీరవతీం వి
దేయ । ఇంద్రో నైమృధం । మమాగ్నే వర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేం
ధానాస్తనువం పుషేమ । మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయా
ధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ । మమ దేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రావం
తో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యం వా
తః పవతాం కామే అస్మిన్ । మయి దేవా ద్రవిణమాయజంతాం మ
య్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః । దైవ్యా హోతారా వనిషంత పూ
ర్వేరిష్టాస్యామ తనువా సువీరాః । మహ్యం యజంతు మమ యాని. హ

ద్యాకూతిస్సత్యామనసోమేఅస్తు । ఏనోమానిగాంకతమచ్చనాహం విశ్వేదేవాసోఅధివోచతామే ॥ దేవాఃషడుర్వీరురుణఃకృణోతువిశ్వేదేవాసఇహావీరయధ్వం । మహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । — 2 — అదబ్ధోగోపాఃపరిపాహినస్త్వం । ప్రత్యంచోయాంతునిగుదః పునస్తే మైషాంచిత్తం ప్రబుధాంవినేశత్ । ధాతాధాతౄణాం భువనస్యయస్పతిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమంయజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానన్న్యర్థాత్ । ఉరుగవ్యచానోమహిషశ్శర్మయగ్ం సదస్మిన్హవేపురుహూతఃపురుక్షు । సనః ప్రజాయైహర్యశ్వమృడయేంద్రమానోరీరిషోమాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే భవంత్విం ద్రాగ్నిభ్యామవబాధామ హేతాన్ । వసవోరుద్రాఆదిత్యాఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమింద్రమముతోహవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నోయజ్ఞంవిహవే జుషస్వాస్యకుర్మో హరివో మేదినంత్వా॥ పృథివీ హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్హోత్రా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవిష్యా సన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పంచహోత్రామావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాగ్ం శ్రితమాసాదయతి । ఉత్తరస్యాందధి । అయంవేదః పృథివీమన్వవిందద్గుహాసతీంగహనేగహ్వరేషు । సవిందతు యజమానాయ లోకమచ్ఛిద్రం యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వాధ్రువాం వేదంనిధాయవేద్యంతాన్ పరిస్తరణశేషైః పరిస్తీర్య । హోతృషదనంకల్పయిత్వా । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । — 11 — హోతరేహి । అగ్నయేసమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహ్మన్త్సామిధేనీరనువక్ష్యామి । బ్రహ్మణామామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతే మబ్రూహి యజ్ఞందేవతావర్ధం యత్త్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తుసత్తర్షీ

గాగ్‌సుకృతాం యంత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం యనుమానంచ ధేహి। ఓమనుబ్రూహి । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ । యజమానోను మంత్రయతే । ప్రణవే ప్రణవే సమిధమాదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతోఅగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సామాధ్వర్యుః । అంగిర సోమాస్య యజ్ఞస్య ప్రాతరనువాకైరవంతు। సామిధేనీనాం ప్రతిపదిజపతి । చిత్తిస్స్రుక్ = సాధ్వయః। అనూచ్యమానేషు దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ। ఉచ్ఛుష్మాఅగ్నేయజమానాయ మైధినిశుష్మాఽభిదానదే। అగ్నేదేవేద్ధమన్విద్ధమంద్ర జిహ్వామర్త్యస్య తేహోతర్మూర్ధంనాజిఘర్మిరాయస్పోషాయసుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ । సమిధ్యమానం సమిద్ధోఅగ్ని రాహుతస్స్వాహాకృతఃపిబర్తునః । స్వగాదేవేభ్యఇదంనమః । సమిద్ధం । సమిద్ధోఅగ్నఆహుతేత్యభిజ్ఞాయై కామనూయాజసమిధమనశిష్య సర్వమిధ్మశేషమభ్యాదధాతి । పరిధానిగాయాంవా । యజమానః । దేవాఃపితరః పితరోదేవాయోహమస్మిససన్యజే । యస్యాస్మినతమంతరే మిస్వంమఇష్టగ్స్వందత్తగ్స్వంపూర్తగ్స్వగ్ శ్రాంతగ్స్వగ్ హుతం। తస్యమేగ్ని రుపద్రష్టావాయురుపశ్రోతా దిత్యోనుఖ్యాతాద్యౌఃపితా పృథివీమాతాప్రజాపతిర్బంధుయ ఏవాస్మిససయజే । హోతృప్రవరేఅధ్వర్యుప్రవరేచప్రవీయమాణే । వేదేనాగ్నింత్రిరుపవాజ్య । స్రువేణధ్రువాయాఆజ్యమాదాయా వేదేనోపయమ్యాసీనః। ఉత్తరం పరధి సంధిమన్వవహృత్య । ప్రజాపతయేస్వాహా । మనోసి ప్రాజాపత్యంమనసామాభూతేనావిశ । స్రావమాఘార్యమాణం । ప్రజాపతయఇదం । ఆప్యాయతాంధ్రువాఘృతేనయజ్ఞం యజ్ఞంప్రతిదేవయద్భ్యః । సూర్యాయాఊధోదిత్యా ఉపస్థఉరుధారాపృథివీ యజ్ఞేఅస్మిన్ । స్రువేణాజ్యస్థాల్యా ఆజ్యమాదాయధ్రువామాప్యాయ్య యత్యనదాయా పదాయసార్వతికం । అగ్నీత్పరిధీగ్శ్చాగ్నించ

త్రిస్త్రిస్సంమృష్టి। సంప్రేష్యతి।—12—ఇధ్మసన్నహనైస్సహశాఖాయై
రుక్ తేష్వైర్వాగ్నిధ్రోనుపరిక్రామంపరిధీన్ యథాపరిధితమన్వ
గ్రంత్రిస్త్రిస్సంమృజ్య। అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా సరిష్యంతంవాజం
జేష్యంతంవాజినం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమన్నా
దమన్నాద్యాయ। త్రిరగ్నింప్రాంచం। అధ్వర్యుః భువనమసివిప్ర
థస్వాగ్నే యష్టరిదంనమః। అగ్రేణధ్రువాం జుహూంవాంజలింకృత్వా
జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వాహ్వయతి దేవయజ్యాయై। జుహూమాదత్తే। ఉప
భృదేహి దేవస్త్వా సవితాహ్వయతి దేవ యజ్యాయై। ఉపభృతమాద
త్తే। సుయమే మేఅద్యఘృతాచీ భూయాస్తగ్ స్వావృతౌసూపావృతౌ।
ఉపభృతి జుహూముత్వాదధాతి। ముఖంభి హ్రుత్య ముఖత ఉపా

వహారతినచనగ్ శింజయతి నాభిదేశేచ స్రుచౌధారయతి। సర్వత్రై
వమత్యాధానోపావహారిణేభవతః। అగ్నావిష్ణూమామావాము వ్యక్రమి
షం విజిహాథాం మామాసంతాప్తం లోకంమేలోకకృతౌ కృణుతం।
అగ్నేణశ్రుతోత రేణ మధ్యముంపరిధి మనవక్రామం ప్రస్తర దక్షి
ణేన పదాదక్షిణాతి క్రామత్యుదంఙ్ఙ్సవ్యేనైతద్వావిపరీతం దక్షిణా
తిక్రమ్య। విష్ణోస్థానమసీత ఇంద్రోఅకృణోద్వీర్యాణి। అవతిష్ఠతేంత
ర్వేది దక్షిణః పాదోభవత్యవఘ్రస్యోర్ధ్వస్తిష్ఠన్। దక్షిణం
పరిధిసంధిమన్వవహృత్య। —13— స్రుచస్థమాజ్యం స్పృశతి

యజమానే। అధ్వర్యుంయజమానోన్వారభ్య। సమారభ్యోర్ధ్వోఅధ్వ
రోదివిస్పృశ మహ్రుతోయజ్ఞోయజ్ఞపతేరింద్రావాన్స్వాహా। వాగ

స్యైంద్రీసపత్నక్షయణీవాచా మేంద్రియేణావిశ। స్పృచ్యమాఘార్య
మాణం। ఇందాగ్నియేదం। అనన్వారభ్యఅధ్వర్యుఃహిం బృహద్భాః।
స్రుచముద్గృహ్య। పాహిమాగ్నేదుశ్చరితా దామాసుచరితేభజ।
అనగ్నిస్పర్శయన్స్రుచౌ ప్రత్యాక్రమ్యత్యేతేపవాక్రమణప్రత్యాక్ర
మణే మంత్రవతీభవతః। మఖస్యశిరోసిసంజ్యోతిషా జ్యోతిరఙ్క్తాం

జుహ్వాం ధ్రువాం ద్విస్త్రిర్వా సమనక్తి । ఉన్నీతగ్ం రాయః । స్రువేణ ధ్రు
వాయా ఆజ్యమాదాయ । సువీరాయ స్వాహా । జుహూమభిఘార్య । జు
హ్వా పాదాయ । యజ్ఞేన యజ్ఞస్సంతతః ధ్రువాం
ప్రత్యభిఘార్య । ఆయతనే స్రుచౌ సాదయిత్వా ॥ ౪ ॥
ఇధ్మసన్నహనాని స్ఫ్య ఉపసంగృహ్య వేద్యాశ్చ తృణమవ్యంతమా
దాయోత్తరతః ప్రవరాయావతిష్ఠతే । పూర్వార్ధ్వర్యుం పర ఆగ్నీ
ధ్రో ఇధ్మసన్నహనాన్యాగ్నీధ్రో న్వారభ్యాహ । ఇదమగ్నీద్భవిష్య
తి స ఇదమగ్నీద్భవిష్యతి । ఇదమధ్వర్యుర్భవిష్యతి స ఇదమధ్వర్యుర్భవి
ష్యసి యజ్ఞోయజ్ఞస్య వాగార్త్విజ్యం కరోతు మనార్త్విజ్యం కరోతు
వాచం ప్రపద్యే భూర్భువస్సువర్విష్ణోస్స్థానేతిష్ఠామి బ్రహ్మన్ప్రవరా
య ఆశ్రావయిష్యామి । బ్రహ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మా । వాచస్ప
తే వాచమాశ్రావయైతామాశ్రావయ యజ్ఞం దేవేషు మాం మనుష్యే
షు దేవతా వర్ధయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు । సప్తర్షీ
ణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి ।
ఓమా శ్రా ౩ వయ । అధ్వర్యుః । ఆశ్రావయ । ఆగ్నీధ్రః । అస్తు
శ్రౌషట్ । అపరేణోత్కరం దక్షిణాముఖస్తిష్ఠన్ స్ఫ్యగ్ం సంమార్గా
గ్రశ్చ ధారయన్ ప్రత్యాశ్రావయతి । అగ్నిర్దేవో హోతా దేవాన్ య
క్షద్విద్వాగ్ంశ్చికిత్వాన్మనుష్యద్భరద్వాజవద్బృహస్పతివదంగిరోవ
ద్బ్రహ్మణ్వదా చ వక్షద్బ్రాహ్మణా అస్య యజ్ఞస్య ప్రావితారః । హో
తృశర్మా మానుషః । వేద్యాం తృణమపి సృజ్య । యజమానః । దే
వాః పితరః పితరో దేవా యోహమస్మి స సన్ యజే । యస్యాస్మి న తమంత
రేమి స్వం మ ఇష్టగ్ం స్వం దత్తగ్ం స్వం పూర్తగ్ం స్వగ్ం శ్రాంతగ్ం స్వగ్ం
హుతం తస్య మేగ్నిరుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతాదిత్యోనుఖ్యాతా
ద్యౌః పితా పృథివీ మాతా ప్రజాపతిర్బంధుర్య ఏవాస్మి స సన్ యజే ।
హూతః ప్రవరేధ్వర్యుః ప్రవరే చ ప్రవ్రియమాణే । ఘృతవతీ శబ్దే
జుహూపభృతావధ్వర్యురాదాయ దక్షిణా సకృదతిక్రాంతః । అపరే

జుహూతసంభేదం పంచప్రయాజాన్ప్రాచోయజతి ప్రతిదిశంవాసర్వా
నుసైకత్ర్యం । —ంగి— సమిధోయజేతి । ప్రథమగ్ సంప్రేష్యతి
యజయజేతితిరాః । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । సమిధో
యజ। యజమానః। పృథివీహోతా। ద్యౌరధ్వర్యుః। రుద్రోగ్నీత్।
బృహస్పతిరుపవక్తా। సమిధోగ్న యఇదం । వసంతమృతూనాంప్రీ
ణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు। ఏకోమమైకాతస్యయోస్మాన్ద్వేష్టియంచ
వయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ।అస్తుశ్రౌషట్। యజమానః। తనూన
పాతేగ్న యఇదం। వసిష్ఠశౌనకగోత్రాణాంత్వాత్రా। ఆ 3 శ్రా 3 వయ
అస్తుశ్రౌషట్। యజ। నరాశగ్ సాయాగ్న యఇదం। గ్రీష్మమృతూం
నాంప్రీణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు। ద్వౌమమద్వౌతస్యయోస్మాన్ద్వే
ష్టియంచవయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ।అస్తుశ్రౌషట్। యజ।
ఇడోగ్న యఇదం। వర్షామృతూనాం ప్రీణామితామా ప్రీతాః ప్రీ
ణంతు। త్రయోమమత్రయస్తస్య యోస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్వి
ష్మః। అథమహోపభృతం జుహ్వామానీయ। ఆ 3 శ్రా 3 వయ।అస్తు
శ్రౌషట్। యజ। బర్హిషేగ్న యఇదం। శరదమృతూనాం ప్రీణామి।
సామాప్రీతాప్రీణాతు। చత్వారోమమచత్వారస్తస్య యోస్మాన్ద్వేష్టి
యంచవయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ అస్తుశ్రౌషట్। యజ।స్వాహా
కారాయాగ్న యఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాంప్రీణామితౌ మా
ప్రీతౌప్రీణీతాం। పంచమమపంచతస్యకించన యోస్మాన్ద్వేష్టియంచవ
యంద్విష్మః। ప్రత్యాక్రమ్య। శేషేణధ్రువామభిఘార్య। అనుపూ
ర్వ్యగ్ హవీగ్ష్యభిఘారయతి। ఉపభృతమంతతః। ఆయతనేస్రుచౌసా
దయిత్వా। నహవీగ్ష్యభిఘారయతి। ద్వేష్యస్య। అగ్నిశ్చసోమశ్చే
తిద్వావాజ్యభాగౌ। ఆప్యాయతాంత్రిః। అగ్న యేనుబ్రూహి। ఆప్యా
యతాం। పరిక్రమ్య। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తుశ్రౌషట్।
అగ్నింయజ। అగ్న యఇదం। వికృతౌ। అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నే
రహాందేవయజ్యయాచక్షుష్మాన్భూయాసం। ప్రత్యాక్రమ్య। నస్పృష్

చోస్నాదనం । పూర్వవదవద్యస్య ప్రేష్యతి । సోమాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । సోమంయజ । సోమాయేదం । అగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । వికృతౌ । సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్త్సోమస్యాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । అన్వాధానేష్టిమధ్యే ప్రత్యేహని వ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వ్రాతపతేష్టిస్థానే స్రువాహుతిం హోష్యే । అగ్నయే వ్రతపతయే స్వాహా । అగ్నయే వ్రతపతయ ఇదం । ఆప్యాయతాం ధృవామాప్యాయ్య నానాప్రకారేణ సంభావితసకలదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । పురస్తాద్ధవిరవదానస్య పంచహోతారంవదేత్ ।

అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । ఆప్యాయతాం జుహ్వాముపస్తీర్య । మాభేర్మాసంవిక్థామాత్వా హిగ్ంసిషం మాతేతేజోపక్రమీద్భరతముద్ధరేమనుషించావదానాని తేప్రత్యవదాస్యామి నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీః । ఆగ్నేయంపురోడాశం మధ్యాదంగుష్ఠపర్వమాత్రమవదానంతిరీచీనం మవద్య పూర్వార్ధాద్ద్వితీయ్యమనూచీనం పశ్చార్ధాత్తృతీయ్యం పంచావత్తినః । ఆప్యాయతామభిఘారయతి । యదవదానాని తేవద్యన్విలోమాకారుషమాత్మనః । ఆజ్యేనప్రత్యనజ్మ్యేనత్తత్ ఆప్యాయతాంపునః । నహవీగ్ష్యభిఘారయతి । స్రుఙ్ముఖమానియ్య । అగ్నయేనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింయజ । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహందేవయజ్యయాన్నాదోభూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । ఉపాగ్ంశుయాజమంత్రరాయజతి । ఆప్యాయతాం చత్వారి । ప్రజాపతయేనుబ్రూహి । ఆ3శ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । ప్రజాపతిం...॥యజ । ప్రజాపతయ ఇదం । దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసం పాప్మానందభేయం । ఆప్యాయతాంమాభేరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుఙ్ముఖం । అగ్నీషో

మాభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నీషో
మాయజ । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహం దేవయ
జ్యయావృత్రహా భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । ఆప్యాయతాం మా
భేరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుఙ్ముఖం । ఇంద్రాయ వైమృధా
యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । ఇంద్రం వైమృ
ధంయజ । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధస్యాహం
దేవయజ్యయాసపత్నోక్షీ వీర్యవాన్భూయాసం । దర్శే । ఆగ్నేయే
నప్రచర్య । ఆప్యాయతాం మాభేర్మాభేరా ప్యాయతాం యదవదా
నానినస్రుఙ్ముఖం । మహేంద్రాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
అస్తుశ్రౌషట్ । మహేంద్రంయజ । మహేంద్రాయేదం । మహేం
ద్రస్యాహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానంగమేయం । ప్ర
త్యాక్రమ్య । స్రువేణ పార్వణహోమః । ఋషభం వాజినం వ
యంపూర్ణమాసంయజామహే । సనోదోహతాగ్ంసువీర్యాగ్ంరాయ
స్పోషగ్ం సహస్రిణం ప్రాణాయసురాధసే పూర్ణమాసాయస్వాహా ।
పూర్ణమాసాయేదం॥ అమావాస్యాసుభగాసుశేవా ధేనురివభూయ
ఆప్యాయమానా । సానోదోహతాగ్ం సువీర్యాగ్ం రాయస్పోషగ్ం
సహస్రిణమపానాయ సురాధసేమావాస్యాయైస్వాహా । అమావా
స్యాయా ఇదం ॥ జుహ్వాగ్ంఉపస్తృహీతం గృహీత్వా । నారిష్ఠాన్హో
మాంజుహోతిదక్షిణాజాన్వాచ్య నాచ్యైవాసీనోదర్వీహోమాంజు
హోతి । దశ తేతనువో యజ్ఞ యజ్ఞియాస్తాః ప్రీణాతు యజమానో
ఘృతేన । నారిష్ఠయోః ప్రశిషమీడమానో దేవానాందైవ్యేపియజమా
నోమృతోభూత్స్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయుభ్యామిదం॥ యం
వాందేవా అకల్పయన్ నూర్జోభాగగ్ం శతక్రతూ । ఏతద్వాం తేనప్రీ
ణామి తేనతృప్యతమగ్ంహావహా స్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయు
భ్యామిదం॥ అహం దేవానాగ్ంసుకృతామస్మింలోకే మమేదమిష్టంన
మిథుర్భవాతి । అహన్నారిష్ఠావను యజామివిద్వాన్ । యదా

భ్యామింద్రో౽దధాద్భాగధేయగ్గ్ స్వాహా॥ నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయు భ్యామిదం। అదారసృద్భవత దేవసోమాస్మిన్ యజ్ఞేమరుతో మృడ తానః। మానో విదదభిభామో అశస్తిర్మానో విదద్వృజనా ద్వేష్యా యా స్వాహా। నారిష్ఠేభ్యో దేవసోమ మరుద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మప్రతి ష్ఠామనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యస్య। అతి రిక్తం కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్స్వా హాకృతాహుతిరేతు దేవాన్థ్స్వాహా। నారిష్ఠాయ బ్రహ్మణ ఇదం। సం మనసా మనస్సం ప్రాణే ప్రాణం దధామి తే సంవ్యానే సమపానం దధా మి తే। పరిగృహ్య యజమానో మృతో భూచ్ఛన్న ఏధ ద్విపదేశ ఇచ్ఛతు ష్పదే స్వాహా। నారిష్ఠాయ పరమాత్మన ఇదం। ఏష ఉపహోమా నాం కాలో౽నంతరం వా ప్రధానాః ప్రాగ్వా సమిష్టయజుషో జుహ్వా ముపస్తీర్య సర్వేషాగ్ం హవిషాముత్తరార్ధాత్సకృత్సకృత్ స్విష్టకృతేవ దాద్విః పంచావత్తినో దైవతసా స్విష్టకృతైడాబాతుర్ణాకర్ణికానాము త్తరముత్తరం జ్యాయ ఆజ్యభాగప్రభృతిస్విష్టకృదంతానాం నారిష్ఠ వర్జితానాం ప్రస్తరబర్హిస్సమంజనం। ద్విరాప్యాయతాం। సహవిః ప్ర త్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే౽నుబ్రూహి। ఆ౩శ్రా౩వయ అస్తు శ్రౌషట్। అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతం... యజ। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। అగ్నే స్విష్టకృతో౽హం దేవ యజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయం। ప్రత్యాక్రమ్య। జుహ్వాముప ఆనీయ్య। వైశ్వానరే హవి రిదం జుహోమి సాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతం। స నః పితరం పితా మహం ప్రపితామహగ్ం స్వర్గే లోకే పిన్వమానో భిభర్తు స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం॥ అంతః పరిధినినయతి నినయతి॥

ఇడామేకే పూర్వాగ్ం సమామనంతి ప్రాశిత్రమేకే ప్రాశిత్రపా త్ర ఉపస్తీర్య। ఆగ్నేయం పురోడాశం ప్రాంచం తిర్యంచం వా విరుజ్యా ప ఉపస్పృశ్య। అజ్యాయో యవమాత్రాదవ్యాధాత్కృత్య తామి దం। మా హింసీషం యజ్ఞస్య శుద్ధగ్ం స్విష్టమిదగ్ం హవిః। సర్వేషాం

పురోడాశానాం మధ్యాదం*ష్ఠోపకనిష్ఠికా భ్యాం యవమాత్రం పిప్పలమాత్రం వా వద్యతి। యజమానః । అగ్నిర్మామరిష్టాత్పాతు సవితాఘుశగ్ సాద్యోమొంతిఇరారేరా తియ్యతితమేతేనజేషం ప్రాశిత్రమవదీయమానం । బ్రిహ్మా । మితస్య త్వాచక్షుషాప్రేక్షే । ప్రాశిత్రమవదీయమానః ప్రేక్షతే । ఋతస్య పథాపర్యేహి । హరిహ్రియమాణాం । సూర్యస్యత్వాచక్షుషాప్రతి పశ్యామి । ఆహ్రియమాణాం । దేవస్యత్వా—హస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి । అంజలినాప్రతిగృహ్య । పృథివ్యాస్త్వానాభౌ సాదయామీడాయాఃపదే । అంతర్వేదివ్యూహ్యతృణానిప్రాగ్దండగ్ సాదయిత్వా । అదబ్ధేనత్వాచక్షుషావేక్షే। అవేక్ష్య । దేవస్యత్వా + హస్తాభ్యామాదదే। అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుల్యాదాయ । అగ్నేస్త్వాస్యేన ప్రాశ్నామిబ్రాహ్మణస్యోదరేణ బృహస్పతేర్బ్రహ్మణేంద్రస్య త్వా జఠరేసాదయామి। భక్షయతి । అసంమృష్టాపిగిరతి । యాఆప్స్వంతర్దేవతాస్తాఇదగ్ శమయంతుస్వాహాకృతం జఠరమింద్రస్యగచ్ఛ స్వాహా । అద్భిరభ్యవసీయాచమ్య । ఘుసీనామేమాసఃకృక్షాదూర్ధ్వం మేనాభేస్సి దండ్రిస్యత్వాజఠరే సాదయామి । నాభిదేశమభిమృశతి । వాఙ్మఆసన్ । యథాలింగమంగాని । నసోఃప్రాణః । అక్ష్యోశ్చక్షుః। కర్ణయోఃశ్రోత్రం। బాహువోర్బలం।ఊరువోరోజః। అరిష్టావిశ్వాన్యంగానితనూః । తనువామేసహ నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః। ఇవశిష్టాన్యంగాని। ప్రణీతాపాత్రం పూరయిత్వా । దిశోజిన్వ । ప్రాచీవినయతి । మార్జిన్వా । శిరస్యభ్యాత్మం । అధ్వర్యుః। ఇడాపాత్రే ఉపస్తీర్య । మనునాదృష్టాం ఘృతవదీంమిత్రావరుణసమీరితాం । దక్షిణార్ధాదసంభిం దన్నవంద్యాం మ్యేకతో ముఖాం । హవిరోభ్య దక్షిణార్ధాత్ప్రథమ మవదానమవద్యతి । సంభేదాద్వితీయం । పూర్వార్ధాచ్చయజమాన భాగమణు మివదీర్ఘంతమాజ్యేన సంతర్ప్య । ధ్రువాయాఉపోహతి । యజమానః । సుహూపవరుష నర్ణ ఏహీ మాన్వ

ద్రాం దుర్యాగ్ అభ్యేహి మామను ప్రతాన్యుశీర్ షాణి మృత్యమిదవ
హ్యాదితఏహి సరస్వత్యేహి రంతిరసి రమతిరసి సూనర్యసి జుష్టే జుష్టిం తే
శీయోపహూత ఉపహావం తేశీయ । అవదీయమానామి సా నుమం
త్రయ తే అభిఘార్యేడాగ్ హోతా త్రేప్రదాయాపివా ప్రాచీమిడామ
హోహ్యా । దక్షిణాలిఆసీ సువేణ హోతురంగుళీ పర్వణీఅనక్తి ఉప
స్పృష్ట్వోదకాయ । అధ్వర్యుః ప్రథమ మువదాన మవద్యతి । స్వయగ్
హోతోత్తర మేకద్వావిపరీతం । లేపాదుప స్థశా భిఘార లేభవతః ।
ఉపహూయ మానామన్వార భేతేధ్వర్యుర్య జమానశ్చ సప్తదేవగ
వ్యేమేమంత్రాః । భూయస్యేహి । శ్రేయస్యేహి పసీయస్యేహి । ఉత్తప
హి । దక్షిణ ఏహి ఇడ ఏహి । సూనృతె ఏహి । ఇడాయాఉపాగ్ శూపహావేస
ప్తదేవగవీర్జపతి । చిదసి । మనాసి । ధీరసి । రంతిః । రమతిః । సూ
నుః । సూనరీ । ఉచ్చైరుపహావీస ప్తమనుష్యగవీః । దేవీర్ద్వైరభిమానివర్త
ధ్వగ్ స్యోనాస్యో నేనఘృతేనవానాసముతుతె । సమఇదముపదంభిమగృ
హ్నీర్బృహన్మ యద్ధదేసముద్రాదుదచం నివసృచావాగరో విప్రపస్యతిష్ఠ
--త్వంగేభిర్దశభిర్దిశ ఇతిచోపహూయమానారూం । వాయవిడా తే
మాతా వాయో । హోతార మీక్షమాణో వాయుం మనసాధ్యా
యేత్ । దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతా ఇత్యభిజ్ఞాయ । ఉపహూతాః
పశుమానసానీత్యధ్వర్యుర్జపతి । ఉపహూతోయం యజమానఇత్యభి
జ్ఞాయ । ఏతమేవమంత్రం యజమానః । సామేసత్యా శీరస్య యజ్ఞ
స్యభూయాద రేడ తామన సాతచ్ఛకేయం యజ్ఞోదివగ్ రోహతు య
జ్ఞోదివంగచ్ఛతు యోదేవయానః పంథాస్తేనయజ్ఞో దేవాగ్ అప్యేత్వ
స్మాస్విన్ద్ర ఇంద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉయజ్ఞాస్స చంతామస్మా
సుసంత్వాశిషస్సానః ప్రియాసుపత్తూర్తిర్మ ఘోనీజుష్టిరసిజుషస్వనో
జుష్టానోసిజుష్టిం తేగ మేయం । ఆశీర్మ ఊర్జముతసుప్రజాస్త్వ మిషంద
ధాతుద్రవిణగ్ సవర్చసం । సంజయుక్షేత్రాణి సహసాహమింద్రకృ
ణ్వానో అన్యాగ్ అధరాన్ థ్సపత్నాన్ । ఆశీష్షుజపతి । ఇడామాత్

హం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం । ఉపహూతాం । ఇడా
ధేనుస్సహవత్సాన ఆగాదూర్జం దుహానా పయసా ప్రపీనా । సానో అ
న్నేన హవిషోదగోభిః డాధ్యస్మాగ్ ఆగాత్ । భక్షో యా ప్రియమా
ణా యాయాముక్తః । ఉపహూతః పశుమానసాని । ఇత్యధ్వర్యుర్జపతి ।
ఇడే భాగం జుషస్వనో జిన్వగా జిన్వార్వతః । తస్యాస్తే భక్షివాణస్యా
మ సర్వాత్మాన స్సర్వగణాః । యజమానపంచమా ఇడాం ప్రాశ్యాచ
మ్య । వాగ్యతా ఆసతా ఆమార్జనాత్ । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం
విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ సమిమం దధాత్ । బృహస్పతిస్తనుతా మిమన్నో వి
శ్వేదేవా ఇహమాదయంతాం । అద్భిరంతర్వేది ప్రస్తరే మార్జయం
తే । ఆగ్నేయం పురోడాశం చతుర్థాకృత్వా బర్హిషదం కరోతి । య
జమానః । బ్రధ్న పిన్వస్వ దదతో మే మా క్షాయి కుర్వతో మే మోప
దశద్దిశాం క్లృప్తిరసి దిశో మే కల్పంతాం కల్పంతాం మే దిశో దైవీశ్చ మా
నుషీశ్చాహోరాత్రే మే కల్పేతామర్ధమాసా మే కల్పంతాం మా
సా మే కల్పంతామృతవో మే కల్పంతాగ్ సంవత్సరో మే కల్పతాం క్లృప్తి
రసి కల్పతాం మే । బర్హిషి పురోడాశమాసన్నాభిమృశతి । అథైనం
ప్రతిదిశం వ్యూహతి । ఆశానాం త్వాశాపాలేభ్య శ్చతుర్భ్యో అమృతే
భ్య ఇదం భూతస్యాధ్యక్షేభ్యో విధేమ హవిషా వయం బ్రధ్న పాహి భజ
తాం భాగీ భాగం మా భాగో భక్త నిరభాగం భజామః । అపస్పిన్వౌష
ధీర్జిన్వ ద్విపాత్పాహి చతుష్పాదవ దివో వృష్టిమేరయ । బ్రాహ్మణా
నామిదగ్ హవిస్సోమ్యానాగ్ సోమపీథినాం । నిర్భక్తో బ్రాహ్మణో నే
హ బ్రాహ్మణస్యాస్తి । ఇదం బ్రహ్మణః । ఇదగ్ హోతుః । ఇదమధ్వ
ర్యోః । ఇదం యజమానస్య । ఇత్యధ్వర్యుర్యజమానభాగం నిర్దిశ
తి । ఉపహూతో ద్యౌః పితోప మాం ద్యౌః పితామగ్నిరాగ్నీధ్రా
దాయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయోప హూతా పృథివీ మాతోప
మాం మాతా పృథివీ హ్వయతామగ్నిరాగ్నీధ్రాదాయుషే వర్చసే
జీవాత్వై పుణ్యాయ । ఇదమగ్నీధః । ఆగ్నీధ్రభాగస్యైశేష కర్గ్స్థా

స్థానుగ్నీధే। షడవత్తగ్ం సంపాదయతి। ఉపస్తరణావదానాభిఘారణా
సద్విర్ద్విరాగ్నీధ్రభాగస్య। ద్విరుపస్తృణాతి ద్విరాదధాతి ద్విరభిఘా
రయతి। అగ్నేరాగ్నీధ్రమస్య గ్నేర్భాగ్యమిత్రియమసి సపస్తి అస్తుమా
మాహిగ్ంసీః। ఆగ్నీధ్రో భక్షయతి। వేదేన బ్రహ్మయజమానా భాగం
పరిహరతి। పృథక్పాత్రాభ్యామితరయోః। స్రువేణ హోతుః। జు
హ్వాధ్వర్యోః। పృథివ్యై భాగోఽసీతి హోతా భక్షయతి। అంతరిక్షస్య
భాగోఽసీత్యధ్వర్యుః। దక్షిణాగ్నావన్వాహార్యం మహాంతం బృహాం
తమపరిమితమోదనం పచతి క్షీరే ఘృతే వేత్యేకే। తమభిఘార్యానభిఘా
ర్యవోద్వాస్య తస్యోద్వా సాద్య। బ్రహ్మన్ప్రబ్రహ్మసి బ్రహ్మణేత్వా
మంతాత్యమామాహిగ్ంసీరహంత్వా మహ్యగ్ం శివో భవ। బ్రహ్మాభి
మృశతి। యజమానః। బృహస్పతిస్త్వా దదాతు మే మాతాయి పుర్వ
త్వే మనోపద స్తృంజాత తేర్గ్యా సూర్యస్యాప్యయస్వ న్వాగాపా
నాంమే పాహి సమానవ్యా నో మేపాహ్య దానవ్యానోమే పాహ్య
క్షితోస్యక్షిత్యై త్వామా మే క్షేష్ఠాఅముత్రాముష్మింల్లోకే। ఇదమగ్
న్యాల్యమృతస్య పూర్ణానవా ప్రధానే అక్షియమాణ। సదా నా
తపృథివీమంతరిక్షం దివంచ తేనాదినేనాతి తరాణిమృత్యుం। అంతర్వే
ద్యన్వాహార్యమాసన్నమభిమృశతి। అధ్వర్యుః। దక్షిణాసద్భ్య ఉప
హార్త్రిత్యై। సంప్రేష్యతి। బ్రాహ్మణా ఉత్తరతస్థా యజమాన
ఆహ। దక్షిణాత్వపత। ఇతరేభ్యోఽన్వాహార్యం దదాతి। బ్రాహ్మణాఅ
యంవఓదనో యథాభాగం ప్రతిగృహ్ణీధ్వం। తేనత్తదత్ర కృత్యో
పాస్య। —1— ఓం దేవస్యత్వా + పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణా
మి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే బ్రహ్మణ ఓదనం తేనామృత
త్వమశ్యాంవయో దాత్రే మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే క ఇదం
కస్మా అదాత్కామః కామాయ కామో దాతా కామః ప్రతిగ్రహీ
తా కామగ్ం సముద్రమావిశ కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి కామైతత్తే
వషా తే కామదక్షిణోత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉత్తరతః పరి

తేతియజమానస్సాహ్వపిప్యతి । అధ్వర్యుః॥ హవిశ్శేషానుద్వాస్యా బ్ర
హ్మన్ప్రస్థాస్యామస్సమిధమాధాయాగ్నీత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నించ సకృ
త్సకృత్సంమృడ్ఢి । స్వ్రేషోక్ష్యతి॥ బ్రహ్మా॥ దేవసవితరేతత్తే ప్రాహ
తత్ప్రచసువప్రచయజబృహస్పతిర్ బ్రహ్మాసయజ్ఞం పాహిసయ
జ్ఞపతింపాహి సమాంపాహి। ఓం ప్రతిష్ఠ। అనుజ్ఞాతో బ్రహ్మణా ఆగ్నీ
ధ్రస్యతనూయాజేకీగ్ సమిధమాదధాతి । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా
వర్ధస్వచాప్యాయస్వ వర్ధితాంచ తే యజ్ఞపతిరాచప్యాయతాం వర్ధి
షీమహిచవయమాచప్యాసిషీమహిస్వాహా। యజమానోఽప్యేతే సై
వాధీయమానాం। అగ్నయ ఇదం। యాంతే అగ్న ఆప్యాశ్చాప్యాయాం వా
త్విషితశ్చరత్ । ప్రజాంచతస్య మూలంచనీచైర్దేవానివృశ్చత అగ్నే
హోనోభిదాసతి సమానో యశ్చనిష్ట్యః । ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతో
మాతస్యోచ్ఛేషికించన। యోమాం ద్వేష్టిజాతవేదో యంచాహంద్వే
ష్మియశ్చమాం। సర్వాగ్ స్తానగ్నే సందహయాగ్ శ్చాహం ద్వేష్మి
యేచమాం। ఆహితాయామగ్నింపూర్వవదగ్నీత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నించ
సకృత్సకృత్సంమృడ్ఢి। అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా ససృవాగ్ సంవాజం
జిగివాగ్ సంవాజినం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమ
న్నాదమన్నాద్యాయాదధే। సకృదగ్నిం ప్రాంచం॥ ఇధ్మసన్నహనా
న్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । విసృతావృత్య రేత్యాగః॥ యో
భూతానామధిపతిరుద్రస్తంతిచరో వృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్
సీరేతదస్తు హుతంతవస్వాహా। భూతానామధిపతయే రుద్రాయతంతి
చరాయేదం। అథఉపస్పృశ్య। వేదిర్బర్హిశ్శృతగ్ హవిరిధ్మః పరిధ
యస్స్రుచః। ఆజ్యంయజ్ఞఋచో యజూగ్ష్యాజ్యశ్చ వషట్కారాస్సంమే
సన్నతిహోను కామాయిధ్మసన్నహనే హుతే । సంమార్గానుహు
తాః। హోతృప్రవరం వక్ష్యేత్పురస్తాదనూయాజానాముపరిష్టా
ద్వా। మహాహవిర్ హోతా। సత్యహవిర్ హోతా । సత్యహవి
రధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృ

స్యశ్చ ప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్యఉద్గాతా । సర్వ
వత్త్వాకభృతంజుహ్వామానీయ । జుహూపభృతావధ్వర్యురానాయదక్షి
ణాసకృదతిక్రాంతః । పూర్వేణాఘారసంభేదం ప్రతిచత్రీన్సమాయజా
యజతి । ప్రథమం పూర్వార్ధే సమిధజాహుతిమధ్యే ద్వితీయం ప్రాం
చముత్తమగ్గ్ స్థాపయంస్త్రిరానసంభిద్య । దేవాన్యజేతి ప్రథమ
సంగ్ప్రేష్యతి యజయజేతితరాన్ । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ ।
దేవాన్యజ । దేవాయాబర్హిషేగ్నయఇదం । బర్హిషోహం దేవ
యజ్యయాప్రజావాన్ భూయాసం । ఆ-య । అ-ట్ । యజ । దేవా
యనరాశగ్ంసాయాగ్నయఇదం । నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా
పశుమాన్ భూయాసం । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । యజ ।
దేవాయాగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహం దేవయజ్య
యాయుష్మాన్ యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాంగమేయం । ప్రత్యాక్రమ్యాయతనే
స్రుచౌసాదయిత్వా । వాజస్యత్వాప్రసవాత్యేకా వాజవత్యాజుహు
తి । వాజస్యమాప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్ । దక్షిణేనవాస్తేనో
త్తానేన సప్రస్తరాంజుహూముద్యచ్ఛతి । అథాసపత్నాగ్ం ఇంద్రోమే
నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః । సవ్యేనోపభృతం నియచ్ఛతి । ఉద్గ్రాభంచ ।
దక్షిణేనజుహూముద్యచ్ఛతి । నిగ్రాభంచ । సవ్యేనోపభృతం నియ
చ్ఛతి । బ్రహ్మదేవా అవీవృధన్ । దక్షిణేనప్రాచీంజుహూంప్రోహతి ।
అథాసపత్నానింద్రాగ్నీ మేవిషూచీనాన్వ్యస్యతాం । సవ్యేనోపభృ
తం ప్రతీచీంబహిర్వేదినిరసిత్వా । హస్తాభ్యాముపభృతముపస్పృశ్య । ఉ
త్తరేప్రోక్ష్య । ఏనామభ్యుదాహృత్య । జుహ్వాపరిధీనక్తి । వసు
భ్యస్త్వా । మధ్యమంపరిధిం । వసుభ్యఇదం । వసూందేవాగ్ంయజ్ఞేనా
ప్రీణాం । రుద్రేభ్యస్త్వా । దక్షిణం । రుద్రేభ్యఇదం । రుద్రాందేవ
[illegible] పరిధి[illegible]స్పృశ్య । ఆదిత్యేభ్యస్త్వా । ఉత్తరం । ఆది
త్యేభ్యఇదం । ఆదిత్యాందేవాన్ యజ్ఞేనాప్రీణాం । పరిధీనజ్యమానాన్ ।
[illegible]ణావాభ్యాగ్ంసాదయతి । సంజానాథాం ద్యావాపృథివీ మిత్రా

వరుణౌ త్వాన్వృష్టావతాం । విధృతిభ్యాం ప్రస్తరముపాదాయ బర్హిషి తూష్ణీం విధృతీ అపిసృజ్య । స్రుక్షు ప్రస్తరమనక్తి । అక్తగ్ం రిహాణా వియంతు వయః । జుహ్వామగ్రమనక్తి । ప్రజాం యోనిం మానిర్మృక్షం । ఉపభృతి మధ్యమం । ఆప్యాయంతామాప ఓషధయః । ధ్రువాయాం మూలం । ఏవం త్రిః । యజమానః । సమక్తం బర్హిర్హవిషా ఘృతేన । సమాదిత్యైర్వసుభిస్సమ్మరుద్భిః । సమింద్రేణ విశ్వేభిర్దేవేభిరక్తం దివ్యన్నభో గచ్ఛతు యత్స్వాహా । ప్రస్తరమజ్జమానం । ఆయుషే త్వా । అక్తస్తృణముపాదాయ । పరిజ్ఞాతం నిధాయ । దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాగ్ం సహ శాఖయా ప్రస్తరం గృహీత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్యాసీనః । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్

ఇషితా దైవ్యా హోతారో భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుష సూక్తవాకాయ సూక్తా బ్రూహి । సంప్రేష్యతి । అనూచ్యమానే సూక్తవాకే । మరుతాం పృషతయస్థ దివంగచ్ఛత తతో నో వృష్టిమేరయ । సహ శాఖయా ప్రస్తరమాహవనీయే ప్రహరతి । యజమానః । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । ప్రజాపతయ ఇదం । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దర్శే । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । మహేంద్రాయేదం । మహేంద్రస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం । యదాదాన్య హోతా నామగృహ్ణీయాదథబ్రూయాత్ । ఏమా అగ్మన్నాశిష

కాయా అహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । రాకాయా అహం దేవయజ్యయా ప్రజావతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । సినీవాల్యా అనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । సినీవాలీం యజ । సినీవాల్యా ఇదం । సినీవాల్యా అహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం । పశుమతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । కుహ్వా అనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । కుహూం యజ । కుహ్వా ఇదం । కుహ్వా అహం దేవయజ్యయా పుష్టిమాన్పశుమాన్భూయాసం । పుష్టిమతీ పశుమతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఆహవనీయతః పర్యగ్రశితే దేవపత్నీ రపర్యగ్రశితే వా । ఏకం । దేవానాం పత్నీభ్యోఽనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । దేవానాం పత్నీర్యజ । దేవానాం పత్నీభ్య ఇదం । ఏకం । అగ్నయే గృహపతయేఽనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । అగ్నిం గృహపతిం యజ । అగ్నయే గృహపతయ ఇదం । దేవానాం పత్న్య రగ్ని ర్గృహపతి ర్యజ్ఞస్య మిథునం తయో రహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్రభూయాసం । — 4 — స్రువేణ పూర్వవ ద్ధ్రువాయా అంగులిపర్వణోఽవత్తి । ఉపస్పృష్ట్వోదకాయ । హోతృహస్తే చతుర ఆజ్యాని దూనిడామవద్యతి । షడగ్నీధః । ఉపహూయమానా మన్వారభంతే ధ్వర్యు రాగ్నీధ్రః పత్నీ చ । ఉపహూతాం ప్రాశ్నంతి హోతాగ్నీధ్రశ్చ । యజమానః । ఇడాయాస్తనుపస్తాం ఘృతేన యన్త్యాః పదే పునతే దేవయంతః । వైశ్వానరీ శక్వరీ వావృధానోపయజ్ఞమస్థిత వైశ్వదేవీ । ఆజ్యేడాం । అత్ర స్రువేణ సంపత్నీయం జుహోతి । పత్న్యన్వారబ్ధాయాం । సంపత్నీ పత్యా సుకృతే నగచ్ఛతాం యజ్ఞస్య యుక్తౌ ధుర్యావభూతాం । సంజానానౌ విజహతామరాతీ ర్దివి జ్యోతి రజరమారభేతాగ్ స్వాహా । దివి జ్యోతిషే పరమాత్మన ఇదం । అంతర్వేది వేదం నిధాయాభిమృశతి । యజమానః । వేదోఽసి విత్తిరసి పాహ్మనో వ్యావృత్తిం విదేయ కర్మాసి కరుణమసి క్రియాసగ్ం సనిరసి సనితాసి సనేయం ఘృతవంతం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు

మార్జనం । అధ్వర్యుః । దక్షిణాగ్నావిధ్మప్రవ్రశ్చనాన్యభ్యాదాయ ।
పిష్టలేపఫలీకరణహోమౌ జుహోతి । ఫలీకరణహోమం పూర్వ
మేకే ద్వావిపరీతం చతుర్గృహీత ఆజ్యే ఫలీకరణానోప్య । అగ్నే దబ్ధా
యోశీతతనో పాహి మాద్య దివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిష్ట్యై పాహి దు
రద్మన్యై పాహి దుశ్చరితాదవిషన్నః పితుంకృణు సుషదా యోనిగ్ స్వా
హా । అగ్నయే దబ్ధాయావే అశీతతనవ ఇదం । యా సరస్వతీ విశోభగీ
నా తస్యాం మే రాస్వ తస్యాస్తే భక్తివానో భూయాస్మ ఫలీకరణహో
మే హుతే ముఖం విమృష్టే । ఏవం పిష్టలేపాన్ । ఉలూఖలే ముసలే య
చ్ఛూర్పే ఆశిశ్లేష దృషది యత్కపాలే । అవప్రుషో విప్రుషస్సంయ
జామి విశ్వేదేవా హవిరిదం జుషంతాం । యజ్ఞే యా విప్రుషస్సంతి బహ్వీ
రగ్నౌ తాస్సర్వాస్స్విష్టా సుహుతా జుహోమి స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవే
భ్య ఇదం । జుహ్వాం త్రిర్గృహీతం గృహీత్వా । యా సరస్వతీ విశోభగీ
నా తస్యై స్వాహా । సరస్వత్యై విశోభగీనాయా ఇదం । యా సరస్వతీ వే
శభగీనా తస్యై స్వాహా । సరస్వత్యై వేశభగీనాయా ఇదం । ఇంద్రోపా
నస్య కేహా మనసో వేశాన్కురు । సుమనసస్సజాతాంస్స్వాహా । ఇం
ద్రాయ సుమనస ఇదం । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత
సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మే సహ ప
త్యా కరోమి । పత్నీం యోక్త్రం విముంచతి । పత్న్యప్యయోక్త్రం
తా తూష్ణీం పూర్ణపాత్రమానయత్యధ్వర్యుః । సమాయుషా సంప్రజ
యా సమగ్నే వర్చసా పునః । సంపత్నీ పత్యాహం గచ్ఛే సమాత్మాతను
వా మమ । ఆనీయమానే పత్నీ జపతి । నినీయ ముఖం విమృజ్యోత్తిష్ఠ
తి । తూష్ణీం పుష్టిమతీ పశుమతీ ప్రజావతీ గృహమేధినీ భూయాసం ।
యథేతమావావనాయం గత్వా జుహ్వా స్రువేణ వా సర్వప్రాయశ్చిత్తాని
జుహోతి । అస్మిన్నిష్టౌ సర్వప్రాయశ్చిత్తాని కరిష్యే । — 5 — । బ్ర
హ్మప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ హవిషామాజ్య
స్య । అతిరిక్తం కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్ప

యన్థ్స్వాహాకృతాహుతి రేతుదేవాన్థ్స్వాహా । బ్రహ్మణఇదం । ఆ
శ్రావితమత్యాశ్రావితం వషట్కృతమత్యనూక్తంచయజ్ఞే । అతిరిక్తం
కర్మణోయచ్చహీనంయజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతికల్పయన్థ్స్వాహా
కృతాహుతి రేతుదేవాన్థ్స్వాహా । యజ్ఞాయేదం । యద్వోదేవా అతి
పాతయానివాచా చిత్ప్రయతం దేవహేడనం । అరాయోఅస్మాగ్ం అ
భిదుచ్ఛునాయతేన్య త్రాస్మన్మరుత స్తన్నిధేతనస్వాహా । మరుద్భ్యఇ
దం । తతంమఆప స్తదుతా యతేపునస్స్వాదిష్ఠా ధీతిరుచథాయశస్య
తే । అయగ్ం సముద్ర ఉతవిశ్వభేషజస్స్వాహాకృతస్య సముతృప్ణుతర్భ
వస్స్వాహా। ఋభుభ్యఇదం । ఉద్వయం — రుత్తమగ్గ్ స్వాహా । సూర్యా
యేదం । ఉదుత్యం - సూర్యగ్గ్ స్వాహా । సూర్యాయేదం । చిత్రందే
వానాం - తథ్సువశ్చ స్వాహా । సూర్యాయేదం । ఇమంమేవరుణ -
ఆచకేస్వాహా । వరుణాయేదం । తత్వాయామి - ప్రమోషీస్స్వా
హా । వరుణాయేదం । త్వన్నోఅగ్నే - ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అ
గ్నీవరుణాభ్యామిదం । సత్వన్నోఅగ్నే - సుహవోనఏధిస్వాహా ।
అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నేఅయాసి - భేషజగ్గ్ స్వాహా । అ
యసేగ్నయఇదం । ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతానిపరితా
బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామపత
యోరయీణాగ్ం స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం। ఇష్టేభ్యస్స్వాహా । ఇ
ష్టేభ్యఇదం । వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా । వషడనిష్టేభ్యఇదం । భేష
జందురిష్ట్యైస్వాహా । భేషజం దురిష్ట్యాఇదం । నిష్కృత్యైస్వాహా ।
నిష్కృత్యాఇదం । దౌరార్ధ్యైస్వాహా । దౌరార్ధ్యాఇదం । దైవీభ్య
స్తనూభ్యస్స్వాహా । దైవీభ్య స్తనూభ్యఇదం । ఋద్ధ్యైస్వాహా । ఋ
ద్ధ్యాఇదం । సమృద్ధ్యైస్వాహా । సమృద్ధ్యాఇదం । అయాశ్చాగ్నేస్య
నభిశ స్తీశ్చ సత్యమిత్వమయాఅసి । అయసామనసా ధృతో'యసాహ
వ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా । అయసేగ్నయఇదం।

యదస్మిన్ యజ్ఞాంతరగామమంత్రతః కర్మతో వా । అనయాహుత్యా
తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృషంతాం ఘృతేన స్వాహా ।
దేవేభ్య ఇదం । అజ్ఞాతమనాజ్ఞాతమనుక్తం చ మతం చ యత్ । జాతవే
దస్త్వం ధేహి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస
ఇదం । యదకర యన్నాకర్మ యదత్యరేచి యన్నాత్యరేచః । అగ్ని
ష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్త్సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా ।
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యదస్య కర్మణోఽత్యరీరిచం
యద్వా న్యూనమిహాకరం । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్త్సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం
సుహుతం కరోతు స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యత ఇంద్ర భ
యామహే తతో నో అభయం కృధి । మఘవంఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే వి
ద్విషో వి మృధో జహి స్వాహా । ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం । స్వస్తిదా
విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ । వృషేంద్రః పుర ఏతు నః స్వస్తిదా అ
భయంకరః స్వాహా । ఇంద్రాయాభయంకరాయేదం । ఆభిర్గీర్భిర్య
దతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో
మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా । ఇంద్రా
య హరివత ఇదం । అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ।
అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇ
దం । పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య క
ల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । యత్పాక
త్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్ర
తువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా । అగ్నయ
ఇదం । యద్విద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః । అగ్నిర్మా తస్మా
దేనసః శ్రద్ధా దేవీ చ ముంచతాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాభ్యామిదం ।
అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంతరః పూర్వో అస్మిన్నిషద్య । సన్వంత్సన
నిగ్ం సువిముచా విముంచ ధేహ్యస్మాసు ద్రవిణం జాతవేదో యచ్ఛ
ద్రిగ్ం స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస ఇదం । యే తే శతం వరుణ యే సహా

స్రం యజ్ఞియాః పాశావితతాః పురస్తాత్। తేభ్యో న ఇంద్రస్సవితోత విష్ణుర్విశ్వేదేవా అముంచంతు మరుతస్స్వర్కాస్స్వాహా। వరుణేంద్రసవితృవిష్ణువిశ్వేదేవమరుద్భ్య ఇదం। యో భూతానామధిపతీ రుద్రస్తంతిచరో వృషా। పశూనస్మాకం మాహింసీరేతదస్తు హుతంతవ స్వాహా। భూతానామధిపతయే రుద్రాయ తంతిచరాయేదం। అప ఉపస్పృశ్య। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథామయంచ। పునః కృణ్వగ్ంస్త్వా పితరంయువాన మన్వాతాగ్ంసీత్వయి తంతుమేతగ్ం స్వాహా। అగ్నయే తంతుమత ఇదం। ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ। అథావయమాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా। వరుణాయేదం।

భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। అస్యామిష్టావయుక్తో యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భూస్స్వాహా। గార్హపత్యే। అగ్నయ ఇదం। అస్యామిష్టౌ యజుర్యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భువస్స్వాహా। దక్షిణాగ్నౌ। వాయవ ఇదం। అస్యామిష్టౌ సర్వతో యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సువస్స్వాహా। ఆహవనీయే సూర్యాయేదం। అస్యామిష్టావగ్నీనాం మధ్యేంతరాగమనదోష పరిహారార్థం పథికృద్వైశ్వానరేష్టిస్థానే స్రువాహుతీ హోష్యామి। అగ్నయే పథికృతే స్వాహా। అగ్నయే పథికృత ఇదం। అగ్నయే వైశ్వానరాయ స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అస్యామిష్టౌ బుద్ధిపూర్వకాగ్నివ్యాధ్యాదాపత్తిద్వారక దోషపరిహారార్థం సరస్వత్యేష్టిస్థానే స్రువాహుతీ హోష్యామి। సరస్వత్యై స్వాహా। సరస్వత్యా ఇదం। సరస్వతే స్వాహా। సరస్వత ఇదం। అస్యామిష్టౌ కర్మణాం పూర్త్యర్థం విష్ణుముద్దిశ్య స్రువాహుతిం హోష్యామి। విష్ణవే స్వాహా। శ్రీమహావిష్ణవ ఇదం। పూర్వవద్ధోమ పాహ్యాయుష్యా। అస్యామిష్టౌ - అస్మిన్ అంతర్వేద్యాం ప్రస్తర

కృవతూపవిష్ట యయజుస్స హోతా। మధ్యమేస్వాహా కాకేబర్హి
కన్ను ప్రహరతి । బర్హిర్ధ్రువాయా అధస్తాత్కృత్వా । దేవాగాతువి
దోగాతుం విత్వాగాతుమితమనస్పత ఇమన్నో దేవదేవేషు యజ్ఞగ్ం
స్వాహా వాచస్వాహావాతేధాస్వాహా। దేవేభ్యోగాతువిద్భ్యో యజ్ఞా
యపరమాత్మా ఇదం। వసుర్యజ్ఞోవసుమాన్ యజ్ఞస్తస్యమాయజ్ఞస్య
వసోర్వసుమతో వస్వాగచ్ఛతు పరమేశ్వరప్రసాదో మాగచ్ఛతు। య
జ్ఞోమాగచ్ఛతు। సమిష్టయజుర్హోతం యదియజమానః ప్రవసేత్।
ప్రజాపతేర్విభాన్నామలోకస్తస్మిగ్ం స్త్వాదధామి సహాయజమా
నేన। ధ్రువాయాం యజమానభాగమవధాయ। సమిష్టయజుషానహా
జుహూయాగ్ంవాగాతు విదఇత్యాది। అభిస్తృణీహి పరిధేహి వేదింజా

మింమాహిగ్ం సీదముయాశయా హా హోతృషదనాహరితా స్సువర్ణా
నిషా ఇమేయజమానస్య బ్రధ్నే । హోతృషదన్నైర్వేది ముప
స్తీర్య । కోవో యోక్త్రస్నవోవిముంచతు । అంతర్వేది ప్రణీతా ఆసా
ద్యవిముంచతి। అంతర్వేదిప్రణీతాస్వ్యస్వర్యు స్సంతతిముదక ధారాగ్ం
ప్రావయంతి యజమానోమంత్రాం జపతి । సదసిసన్మే భూయాస్సర్వ
మసిసర్వంమే భూయాః పూర్ణమసిపూర్ణంమే భూయాఅక్షితమసిమా
మేక్షేష్ఠాః । అనియమానాయాంజపతి . యేనదేవాః పవిత్రేణ । ఆ
త్మానం పునతేసదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు
మా । ప్రాజాపత్యంపవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం । తేనబ్ర
హ్మవిదోవయం । పూతంబ్రహ్మపునీమహే । ఇద్రస్సునీతీసహామా
పునాతు। సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజా ప్రమృణా
భిఃపునాతుమా। జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు। ప్రాచ్యాందిశిదే
వాఋత్విజోమార్జయంతాం। దక్షిణాయాం దిశిమాసాః పితరోమా
ర్జయంతాం । ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః ప్రశవోమార్జయంతాం । ఉదీ
చ్యాందిశ్యాప ఓషధయోవనస్పతయో మార్జయంతాం । ఊర్ధ్వా
యాందిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। ఏతైర్యథాలి

గంపృశ్నిచ్చ। సాముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత
అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః శేషమంత
ర్వేదివినీయ్య। యదప్సు తే సరస్వతిగోష్వశ్వేషుయన్మధు। తేనమే
వాజినీవతి ముఖమంగ్ధి సరస్వతి। యాసరస్వతీవైశంభల్యా తస్యాం
మేరాస్వ తస్యాస్తే భక్షీయ్య తస్యాస్తే భూయిష్ఠభాజో భూయాస్మ
ముఖంవిమృష్టే। ఏష వైదర్శపూర్ణమాస యోరవభృథః। యం
వామనుష్యేషూపవేశమధారయన్। యే అస్మదపచేత సస్తానస్మభ్య
మిహాకురు। ఇతవేగోపవిద్ధిః ప్రజాంపుష్టిమథోధనం ద్విపదోనశ్చ
తుష్పదోధ్రువానపగాన్కురు। పురస్తాత్ప్రత్యంచ ముత్కరదేవవే
దగ్ స్థవిః ఇత ఉపగూహతి। చతుష్పదీయమృక్। యానిఘర్మేకపా
లాన్యుపచిన్వంతి వేధసః। పూష్ణస్తాన్యపివ్రత ఇంద్రవాయూవిముం
చతాం। ఇతికపాలవిమోచనంజపతి। సంఖ్యాయోద్వాసయతి
యజమానస్య గోపీథాయ। అత్రాధ్వర్యోః కర్మసమాప్తిః। బ్రహ్మ
ణోభాగోసి బ్రహ్మభాగంపాశ్నాతి। అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంత
రః పూర్వో అస్మిన్నిషద్య। సన్వన్ సనిం సువిముచావిముంచ ధే
హ్యస్మాసు ద్రవిణం జాతవేదో యచ్ఛభద్రం ప్రణోయచ్ఛభిపస్య
అన్నస్యాన్నపస్సృజ సుమత్యావజవత్యా। ఆహవనీయముపస్థాయ।
యథేతం ప్రతిపర్యావృత్యమ్యేవ విహారి మిష్టిమనుబధానాం బ్రహ్మ
త్వంబ్రహ్మాణి। యజమానో దక్షిణో వేద్యం శోదక్షిణేన ఉదాచతు
రో విష్ణుక్రమాన్ప్రాక్రామతి। —౯— విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతి
హా గాయత్రేణ ఛందసా పృథివీమనువిక్రమే నిర్భక్తస్స
యం ద్వేష్మః। విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతిహా త్రైష్టుభేన ఛం
దసాంతరిక్ష మనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయం ద్విష్మః। విష్ణోః క్ర
మోస్యరాతీయతో హంతా జాగతేనఛందసా దివమనువిక్రమే నిర్భ
క్తస్సయంద్విష్మః। విష్ణోఃక్రమోసి శత్రూయతో హంతానుష్టుభేన
ఛందసా దిశోనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయం ద్విష్మః। అగ్నినా దేవేనపృత

రాజయామి గాయత్రేణఛందసా త్రివృతాస్తోమేనరథ తరేణ సా
మ్నావషట్కారేణవజ్రేణ పూర్వజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయా
మ్యవైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయేస్మిన్భూమిలోకేయోస్మా
న్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । ఇం
ద్రేణదేవేనపృతనాజయామిత్రైష్టుభేనఛందసాపంచదశేనస్తోమేనబృ
హతాసామ్నావషట్కారేణవజ్రేణ సహజాన్భ్రాతృ వ్యానధరా
న్పాదయామ్యవైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయేస్మిన్భూమిలోకే
యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రా
మామి । విశ్వేభిర్దేవేభిఃపృతనాజయామి జాగతేనఛందసాసప్తదశే
నస్తోమేనవామదేవ్యేనసా మ్నావషట్కారేణవజ్రేణా పరజాన్భ్రా
తృవ్యానధరాన్పాదయామ్య వైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయే
స్మిన్భూమిలోకేయోస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణా
త్యేనాన్క్రామామి । యేదేవాయజ్ఞహనః పృథివ్యామధ్యాసతే।
అగ్నిర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం । యేదేవాయజ్ఞము
షః పృథివ్యామధ్యాసతే । అగ్నిర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృ
తోవయం । ఆగన్మమిత్రావరుణావరేణ్యారాత్రీణాం భాగోయువయోర్యోఅ
స్తి । నాకంగృభ్ణానాస్సుకృతస్య లోకేతృతీయేపృష్ఠేఅధిరోచనేది
వః । యేదేవాయజ్ఞహనోంతరిక్షేమధ్యాసతే । వాయుర్మాతేభ్యో
రక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం। యేదేవాయజ్ఞముషోంతరిక్షేమధ్యా
సతే । వాయుర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం । యాస్తే
రాత్రీస్సవితర్దేవయానీరంతరాద్యావాపృథివీవియంతి । గృహైశ్చస
ర్వైఃప్రజయాన్వగ్రేసువోరుహాణాస్తరతాజాగంసి । యేదేవాయ
జ్ఞహనోదివ్యధ్యాసతే । సూర్యోమాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృ
తోవయం । యేదేవాయజ్ఞముషోదివ్యధ్యాసతే । సూర్యోమాతే
భ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం । యేనేంద్రాయసమభరః

యాన్ స్యుశ్శమేవహావిమాజాతవేదః । తేనాగ్నిత్వముపస్థాయమగ
ప్రజానాఞ్ శ్రైష్ఠ్యం అథో హేవ్యం । అథాదిత్యముపతిష్ఠతే । అగ
స్మిన్సువస్సువరగస్మ సంద్విశస్తేమాఖ్యస్నియ త్తైతవ స్వస్మై తేవహావృ
ష్టిసుహూరసిశ్రేష్ఠోరశ్మీనామాయుర్దా అస్యాయుర్మేహి ధేహి వ
ర్చోఽమేధాఅసివర్చోమయిధేహీరతు మహోహిపాప్మనాం । త్రీతృ
ర్యమాభ్యోదిగ్భ్యస్త్వైదివోస్మాదః దరిశుద స్త్యైపృథివ్యై అస్మా
దన్నాద్యయుస్మిగృహాణి నిర్భక్తస్యయాద్విష్మః । సంజ్యోతిషాభూ
మ। ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । సపత్నాన్మేఅనీనశః । దివైనాన్విద్యు
తాజహి । నిమ్రోచన్నధరాన్కృధి । ఉద్యన్నద్యవినోభజహి । పి
తా పుత్రేభ్యోయథా దీర్ఘాయుత్వస్య హేశిషే । ఉస్యానోధేహిసూ
ర్య । ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । ఆరోహన్నుత్తరాందివం । హృద్రో
గంమమసూర్య । హరిమాణంచనాశయ । శుకేషుమేహరిమాణం।
రోపణాకాసుదధ్మసి । అథోహారిద్రవేషుమే । హరిమాణంనిదధ్మసి।
ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేనసహసాసహ । ద్విషంతంమమరంధ
యన్ । మోఅహంద్విషతేరధం । యోనశ్శపాదశపతః । యశ్చన
శ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చతస్మైనిమ్రుక్చ।సర్వంపాపగ్ం సమూహతాం।
ఇందీవిమాన్పశూన్వ్యావర్తే। ప్రదక్షిణమావర్తతే । పుణ్యాభవంతు
యాలక్ష్మీః పరాభవంతుయాఃపాపి । ఇత్యుక్త్వా పునరావర్తతే । స
మహంప్రజయానంమయాప్రజానమః రాయస్పోషేణసంమ
యారాయస్పోషః । ఇతిచ । సమిద్ధోఅగ్నేదీదిహీనమద్గాత్ అగ్నే
దీద్యానం । ఆహవనీయముపసమింధే । వసుమాన్ యజ్ఞోవసీయా
న్భూయాసం । ఆహవనీయముపతిష్ఠతే । యోనస్సపత్నోయోరణో
మర్తోఽభిదాసతిదేవాః ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతో మామత్పాచ్ఛేషికిం
చన । ఇతిచ । అగ్నిపావమాన్యాదిమేరుచా । అగ్నిపావమానీభ్యాం
గార్హపత్యముపతిష్ఠతే । అగ్నఆయూగ్ం — — — — — జ
చనః । ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్నేపవస్వస్వపా అస్మేవర్చస్సు

వీర్యం । గార్హపత్యముపసమింధే । దధత్పోషగ్ం రయిం మయి । అ
గ్నే గృహపతే సుగృహపతిరహం త్వయాగృహపతి నాభూయాసగ్ం
సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినాభూయాః । శతగ్ం హిమాతా
మాశిషమాశాస్తే । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే జ్యోతిష్మతీ మాశిషమాశా
స్తే । జ్యోతిషితంత వేత్యాయజ్ఞేశ్వరశర్మన్ననుమాతన్వస్తినో దైవ్యం
స్తాంతుమామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాధామ్నో మాఛిఛ్ఛి మామాను
షాత్ అగ్నేవహ్నె స్వదితన్న స్తనయెపితుంపచ । శంతో కాయతెను వే
ప్యోనః । దక్షిణాగ్నిముపసమింధే । పునర్గార్హపత్యముపతిష్ఠతి ।
జ్యోతిషితం తవేత్యాయజ్ఞేశ్వరశర్మా ననుమాతన్వ త్తిం నోద్దివ్యస్తం
తుమామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాధామ్నో మాచిచిమామానుషాత్ ।
జ్యోతిషితం తవేప్రతిరుతం మంత్రాన్వృత్తిః । వేదముపసఆదా
యాంతర్వేద్యాసినోతి మోహనాం జపతి । ఆదేవాయుజ్ఞాసఇత్యాది
సజాతానాన్ప్రశిష్యా ఆదిహ్యాసమిత్యంతం । కస్త్వాయునక్తిసత్వావి
ముంచతు । వ్రతంవిసృజ్య । అగ్నేవ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం త
న్మేరాధి । వాయోవ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । ఆ
దిత్యవ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । వ్రతానాంవ్రతప
తేవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । యజ్ఞో బభూవ స ఆబభూవ స ప్రజ
జ్ఞే సవావృధే । సదేవానామధిపతిర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్క
రోతు వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాం । ప్రాఙ్ముఖేత్యోగ్ం మతిజప
తి । ఇగోమాగ్ం అగ్నివిమాగ్ం అశ్వియజ్ఞోన్నృవత్సఖాసదమిదం ప్రమృ
ష్యః । ఇడావాగ్ం వేషా అసురప్రజావాంధియన్ రయింపృథుబుధ్న స
భావాన్ । సంయజ్ఞపతిరాశిషా । యజమానభాగం ప్రాశ్నాతి । ఇ
దగ్ం హవిః । ప్రాతర్దోహం । దధిద్రప్సోఽన్నె ఇతిదధి । యజ్ఞశంచమ
ఉపచమ ఆయుశ్చమే బలంచమే యజ్ఞావా మేసంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యేష్టో మే
సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞారిష్టా మేసంతిష్ఠస్వ । దర్శపూర్ణమాసాభ్యాగ్ం హో
మేన పశునావిష్ట్వా జపతి । వృష్టిరసి వృశ్చమేపాప్మాన మృతాత్సత్య

ముహాగాం । అవకాశమస్పృశ్య । బ్రాహ్మణాన్ తర్పయిత్వా । తస్మై నమోత్యాదివత్ దక్షిణాం కుర్యాత్ ॥ హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు॥

ఆ ధా న ప్ర శ్న మ్.

హరిః ఓం । పూర్వేద్యుః ప్రాతః స్నానసగ్ హుత్వా దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య । దేశకాలౌ సంకీర్త్య సర్వకర్మార్థ్యః । పూర్వాఙ్గనామేన యక్ష్యమాణో గ్న్యాధానస్య । సర్వప్రీత్యర్థం । ప్రాయశ్చిత్తకృచ్ఛ్రత్రయాన్ కృచ్ఛ్రత్రయ మ్ప్రత్యామ్నాయమితి సంకల్ప్య । ఆయుష్యత్వాద్యనిమిత్తం । అస్మిన్ నా ధానే అగ్న్యాధానస్య । బ్రహ్మాధానే ... త్వాం మహాం వృణే। వృతోఽస్మి కరిష్యామి। బ్రహ్మాణం త్వాం మహాం వృణే। హోతారం త్వాం మహాం వృణే । అగ్నీధం త్వాం మహాం వృణే । వృతోఽస్మి కరిష్యామి । ఏవం బ్రహ్మాదీనాం వరణం । బ్రహ్మా ధానే ... వైశ్వానర సూక్తం జపేత్ । వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః అగ్నిరుక్థేన వాహసా । ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిం । అజస్రం ఘర్మమీమహే । వైశ్వానరస్య దగ్ సనాభ్యో బృహదరిణా దేకస్స్వపస్యయా కవిః । ఉభా పితరా మహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావా పృథివీ భూరిరేతసా । పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిస్సనో దివా స రిషః పాతు నక్తం । జాతో యదగ్నే భువనా వ్యఖ్యః పశుం న గోపా ఇర్యః పరిజ్మా । వైశ్వానర బ్రహ్మణే విందగాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః । త్వమగ్నే శోచిషా శోశుచాన ఆరోదసీ అపృణా జాయమానః । త్వం దేవాగ్ అభిశస్తే రముంచో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా। అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయా నామి క్షత్రమజరగ్ సువీర్యం । వయం జయేమ శతినగ్ సహస్రిణం వైశ్వానర వాజమగ్నే తవోతిభిః। వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హి కం భువనానామభిశ్రీః । ఇతో జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ । అభ్యాసః॥

జా అశ్వత్థశ్శమీగర్భ ఆరురోహ త్వే సచా । తం తే హరామి బ్రహ్మ
ణా యజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ । శమీగర్భస్యాశ్వత్థ స్యారణీ ఆహరతి ।
అశ్వత్థశమీగర్భస్యేతి వాజసనేయకం । అశ్వత్థాద్ధవ్య వాహాద్ధి జాతా
మగ్నే స్తనూం యజ్ఞియాగ్ం సంభరామి । శాంతయోనిగ్ం శమీగర్భ
మగ్నయే ప్రజనయితవ ఆయుర్మయి ధేహ్యాయు ర్యజమానే । యుగ
పదరణీ అభిమంత్ర్య సప్తపార్థివాన్ సంభారానాహరత్యేవం వానస్ప
త్యాన్ । పంచపంచ వా భూయసో వా పార్థివాన్ సంభారాన్ సంభరేదితి
వాజసనేయకం । వైశ్వానరస్య రూపం పృథివ్యాం పరిస్రసా । స్యోన
మావిశంతునః శివాః । యదిదం దివో యదదః పృథివ్యాస్సంజజ్ఞా
నే రోదసీ సంబభూవతుః । ఊషాన్ కృష్ణమవతు కృష్ణ మూషా ఇహా

థయోర్యజ్ఞియమాగమిష్ఠాః । ఊషాన్ । ఊతీః కుర్వాణో యత్పృథివీ
మచరో గుహాకార మాఖురూపం ప్రతీత్య । తత్తేన్యక్తమిహ సంభరం
తశ్శృతం జీవేమ శరదస్సవీరాః । ఆఖుకిషం । ఊర్జం పృథివ్యా రసమాభ
రంతశ్శృతం జీవేమ శరదః పురూచీః । వంమ్రీభిరనువిత్తం గుహాసు
శ్రోత్రం త ఉర్వ్యబధిరా భవామః । వల్మీకవపాం । ప్రజాపతిసృష్టా
నాం ప్రజానాం క్షుధోపహత్యై సువితన్నో అస్తు । ఉపప్రభిన్నమిష
మూర్జం ప్రజాభ్యస్సూదం గృహేభ్యో రసమాభరామి । సూదం ।
యస్య రూపం బిభ్రదిమామవిందద్గుహాప్రవిష్టాగ్ం సరిరస్య మధ్యే । త
స్యేదం విహతమాభరంతోఽఛంబట్కారమస్యాం విధేమ । వరాహవి
హతం । యంత్యేంద్రమగ్ం హజ్జగతః ప్రతిష్ఠాముర్వీమిమాం విస్వాజనస్య ధ
ర్త్రీం । తాసత్వా విశ్వాశ్శర్కరాస్సం తునర్వాః । శర్కరాః । అగ్నే రే
తశ్చంద్రగ్ం హిరణ్యమద్భ్యస్సంభూతమమృతం ప్రజాసు । తత్సంభరం
నుత్తరతో నిధాయాతి ప్రయచ్ఛందురితింతరేయం । త్రీణి హిరణ్యశ
కలాని ధాయ । ఇత్యష్టౌ పార్థివాన్ తూష్ణీం త్రీణి రజతశకలాని ధాయ ।
యదివంచౌదుంబరాణి లోహశకలాని పంచమోథవతి । అశ్వో రూ
పంకృత్వా యదశ్వత్థేఽతిష్ఠస్సంవత్సరం దేవేభ్యో నిలాయ । తత్తేన్య

మిహసంభరం తత్కృతం జీవేమశరదశ్శతమ్ । అర్ధం । ఊర్జః పృథి
వ్యా అధ్యుత్థితో౽సివనస్పతే శత వల్శో విరోహ । త్వయా వయ మిష
మూర్జం మదంతో రాయస్పోషేణ సమిషామదేమ । ఔదుంబరమ్
గాయత్రియాహిరియసానస్య యస్త్వేపర్ణ మపతత్ తృతీయస్యైదివో
ధి । సో౽యంపర్ణస్సోమపర్ణాద్ధిజాత స్తతో హరామి సోమపీథస్యావరు
ద్ధ్యై । దేవానాం బ్రహ్మవాదం వదతాం యమపాశ్రిణోస్సుశ్రవావై
శ్రుతో౽సి । తతో మామావిశతు బ్రహ్మవర్చసం తత్సంభరం స్తదవరుం
ధీయసాక్షాత్ । పలాశస్య సాక్షాత్ । యయా తేసృష్టస్యా
గ్నేర్హేతిమశమయత్ప్రజాపతిః । తామిమాం ప్రహాణాయశమీం
శాంత్యై హరామ్యహమ్ । శమీం । యత్తేసృష్టస్య యతో వికంకతం
భా ఆర్చద్జాతవేదః । తయా భాసా సంమితఉరున్నో లోక మనుప్రభా
హి । వైకంకతం । యత్తేతాం తస్య హృదయ మాచ్ఛిదంజాతవేదో
మరుతో౽ద్భిస్తమయిత్వా । తతస్తేశుష్మవద్ ఇదం సంభరామి సాత్మాఅగ్నే స
హృదయో భవేహ । అశనిహతస్య వృక్షస్య శకలం । యత్పృథివ్యా
స్సరిరస్య మధ్యఉర్వ్యా మపశ్యజ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్। తత్పుష్కరస్యాయత
నాద్ధిజాతం పర్ణంపృథివ్యాః ప్రథనగ్ హరామి । పుష్కరపర్ణ మేకం ।
సంభారాంతూష్ణీమేకస్మిన్పాత్రేసంభృత్య । యంత్వేవమథ
త వేదో౽యథా శరీరం భూతేషున్యస్తం । ససంభృతిస్సీదశివా ప్రజాభ్య
ఉరున్నో లోకమనునేషి విద్వాన్ । సంభృత్య నిదధాతి । తతో నాందీ
ముఖం । మాతుశ్శ్రాద్ధంతుపూర్వం స్యాత్ పితౄణాంతదనంతరం
తతో మాతామహానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతం । అగ్నౌకర
ణోల్ముకాదిదానాది యంత్వాశ్రాద్ధం భవేన్నాందీముఖాభిధానం । ఉద్ధ
న్యమానంవపనం నిఖానం బర్హిరస్మారసనాగ్నేశ్శకలం చతుర్థ్యా॥ ఉద్ధ
న్యమానమప ఉత్సేధ్యమపనాన్నానం యజమానస్యహాంతు । శివాః
స్సంతు అస్మిన్ తత్త్రజ్ఞాన్నో మాతా పృథివీలోకసాక్షా । ప్రాచీన
వీతం జపమాన ప్రోక్ష్య । తన్నో దేవీరభిష్టయఆ

శోధవంతు పితరః । శంయోరభిస్రవంతు నః । అద్భిరవోక్ష్య । తస్మి
న్నుదీచీనవగ్ం శగ్ం కరణం కరోతి తస్యాగ్రేణ మధ్యమవగ్ం శం గార్హప
త్యాయతనం భవతి । తస్మాత్ప్రాచీనమష్టాసు ప్రక్రమేషు బ్రాహ్మణ
స్యాహవనీయాయతనమేకాదశసు రాజన్యస్య ద్వాదశసు వైశ్య
స్య చతుర్వింశత్యాముపమితే యావదా వా చక్షుషా మన్య
తే తస్మాన్నాతిదూరమాధేయ ఇతి సర్వేషామవిశేషేణ శ్రూయతే ద
క్షిణతః పురస్తాద్ద్వితీయదేశే గార్హపత్యస్య నేదీయసి దక్షిణా
గ్నేరాయతనమన్వాహార్యపచనాగార మన్వాహార్యపచనస్యాగ్రే
ణాహవనీయగ్ం సభాయాగ్ం సభ్యం పూర్వేణావసథ ఆవసథ్యః ।
ప్రాచీం దిశ్యాగ్రతః పశ్చ సభ్యాన్ సవాంగులేనతు । సూత్రేణ భ్రమయే
ద్గార్హపత్యాయతనముచ్యతే । తస్మాత్ప్రాక్పదాన్యష్టౌ గత్వా
తు చతురశ్రకం ద్విసార్ధాంగుళమానేన కుర్యాదాహవనీయకం
ప్రత్యగ్నేః ప్రాక్పదం గత్వా దక్షిణేన పదద్వయం । అంగుష్ఠ్యేకోనవిం
శత్యా మండలం తు దక్షిణా । చతుష్షష్ట్యంగుళం తిర్యక్ప్రత్యగ్నేః పు
రతో భవేత్ । పశ్చాదాహవనీయస్య చతుస్సార్ధ్యాంగుళం భవేత్ ।
పార్శ్వేన నమయేద్విద్విజాంద్వ్యంగుళాధిక సూత్రతః । వేద్యాయతనవి
ద్వాంసో ద్విత్రిపంచ్ఛలక క్రమాత్ । కేశశ్మశ్రూణి వపతే నఖాని నికృంతతే
స్నాత్యహతం వాసః [illegible] మేవ పత్నీ జాయాపతీ అగ్నిమాదధీ
యాతాం తే దక్షిణాకాలే ఆర్త్విజ్యే వేదత్తో వరాన్ [illegible] సూర్యా
స్తమయనాదగ్నిమాహృత్య । అపరేణ గార్హపత్యం బ్రాహ్మణస్య దనిక
మాధానార్థే పాసనం [illegible] నిర్మథ్యం వా । ప్రాచీం పూర్వముద
క్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ । తతో దీక్షు పురస్సంస్థం పశ్చిమా
రంభ మాలిఖేత్ । అపాంకరోభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిమభ్యుక్ష్యతే
పోక్షణతోయ శేషం । ప్రాక్తోయమన్యం విదధాత్య దగ్న్యాయధాబ
హిస్యాచ్చపరిస్తరణాం । ప్రాక్తోయనిధానాంత మగ్ని ప్రతిష్ఠాపన
మగ్నిమలంకృత్య పరిస్తరణం । తతో జాయాపతోర్వ్రతోపాయనగ్ం సా

ధూర్వ సనహౌషహుతేపరేణ గార్హపత్యమదనిశంలోహితే చర్మణ్యా
నడుహే ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమ్ని పాచకేవానిశాయాం బ్రహ్మౌ
దనంచతుశ్శరావంనిర్వపతి । దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బా
హుభ్యాంపూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణే ప్రాణాయజుష్టంనిర్వపామి ।
దేవస్యత్వా— పూష్ణోహస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేపానాయజుష్టంనిర్వపామి।
దేవస్యత్వా — పూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణే వ్యానాయజుష్టంనిర్వ
పామి । దేవస్యత్వా— హస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేజుష్టంనిర్వపామి । తూ
ష్ణీంపానర్వాణితూష్ణీమవహత్య చతుష్పాదపాత్రేషు చరిలప్రతూ
ష్ణీయుతిసప్రప్రావయుతినగాలయతి త్రీంస్తేధవతిత్యే కేజీవతండులమివ
శ్రిపయతి తివిజ్ఞాయతే । ఉద్వాస్యాపాసదర్వ్యాం ద్విప్రహ్మౌదనాదు
ద్ధృత్య । ప్రవేధసేకవయే సుథ్యాయువహోవందారు వృషభాయవృ
ష్ణే । యతోభయమధమయంతన్నో అస్త్వవదేవాన్ యజెహేడ్యాం
థాన్వహా । ప్రవేధసేబ్రహ్మణఇదం । వ్యద్ధరణాదియాజమానంయ
జమానశ్చతుర్ధాబ్రహ్మౌదనాదుద్ధృత్య । ప్రభూతేనసర్పిషోపసిచ్య
కల్మషంననుచ్ఛింధగ్ని శ్చతురుధ్యఆర్షేయేభ్య ఋత్విగ్భ్య ఉపో
హాశ్వహాత్వాః పరిశేమిపిండాధవంత్య ప్రతిహాతాఃపాణయోఽఘ్వర్యుస్త్రి
హితిపిండ ఏవంధబ్రాహ్మణదన శేషేణ సంస్పృష్య సమ్మిశ్యజ్య శేష
మాసియుతిస్నిగ్ శ్చిత్రియానావశ్వత్థస్యతిస్రస్త్రిస్రస్సమిధా ఆర్ద్రా
నపలాశాః ప్రాదేశమాత్ర్యో శ్యఫగపత్యః । ఫలవత్యోఽపిస్త్రయతి । చి
త్రియాదశ్వత్థాత్సంభృతా బృహత్యశ్చరీరనాభినగ స్వర్గ్యాశ్ఛ్రాస్త్వ । ప్రి
జాపతినాయజ్ఞముఖేనసంమితాస్తి సస్త్రిస్తిస్ర్నభ్యస్త్రినవాపత్రిజాత్త్యై ।
వయశేషెలోడశఇత్యాదిధాతిధృతివతిభిరాగ్నే యాభిర్గాయత్రీభి
ర్బ్రాహ్మణస్యత్రిష్టుగ్భిరాజన్యస్య జగతీభిర్వైశ్యస్య । సమిధాగ్నిం
దువస్యతఘృతైర్బోధయతాతిథిం । అస్మిన్ హవ్యాజుహోతన । అ
గ్నయఇదం । ఉపత్వాగ్నేహవిష్మతీర్ఘృతాచీర్యంతుహర్యత । జుష
స్వసమిధోమమ । అగ్నయఇదం । తంత్వా సమిద్భిరంగిరోఘృతేన

వర్ధయామసి। బర్హిష్మచ్ఛోర్ప్య్చాయవిత్వ్య । అగ్నయ ఇదం । సమిత్తృతి
ప్రావత్థసతర్ద్ధాతి । అధ్వర్యోత్యిసావ్రత్థస్సౌరిస్తేవదామి । ప్రతిగృ
హ్ణామి । ప్రాశ్నింతి బ్రాహ్మణా ఓదనం । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానంవ
రందదాతిప్రాశిత వంతో బ్రాహ్మణాస్సమానం వో వరందదామి।
ప్రతిగృహ్ణాటు । అధ్వర్యుః । ప్రజాఅగ్నే సంవాసయాశాశ్చ పశుభి
స్సహ । రాష్ట్రాణ్యస్మా ఆధేహి యాన్యాసన్త్సవితుస్సవే । ఉత్తరేణ
గార్హపత్యాయతనం కల్మాషమజంబధ్నాత్యథ యజమానోవ్రత
ముపైతి వాచంయచ్ఛతి । అనృతాత్సత్యముపైమి మానుషాద్దైవ్య
ముపైమి । వ్రతముపైతి । దైవీం వాచంయచ్ఛామి । వాచంయ
చ్ఛతి । వీణాతూణవేనైనమేతాగ్ం రాత్రింయజమానం జాగరయం
త్యపివానజాగర్తి న వాచంయచ్ఛతి । నైర్ఋతేతాగ్ం రాత్రిమేతమ
గ్నిమింధానాస్తే । నైర్ఋరగ్నిమింధాన ఉభౌ లోకౌ సనేమహం । ఉభ
యోర్లోకయోరృధ్వాతి మృత్యుంతరామ్యహం । ప్రతిశల్కంమం
త్రావృత్తిః । తస్మిన్నుపవ్యుష మరణీనిష్టపతి । జాతవేదో భువనస్యరేత
ఇహసించతపసోయజ్జనిష్యతే । అగ్నిమశ్వత్థాదధిహవ్యవాహగ్ం శ
మీగర్భాజ్జనయన్ యోమయోభూః । అయంతే యోనిర్ఋత్వి
యోయతో జాతో అరోచథాః । తంజానన్నగ్న ఆరోహాథానోవర్ధ
యారయిం । ఏతాభ్యామరణీనిష్టప్యాగ్ని మనుగమయ్యాభస్మకరోతి।
అగ్నిరక్షాగ్ంసి సేధతిశుక్రశోచిరమర్త్యః । శుచిఃపావకయీడ్యః॥ అ
రణీఅభిమంత్ర్య । దోహ్యాచతెదుగ్ధభృచ్ఛోర్వరీతే తేభాగధేయంప్ర
యచ్ఛామి । యజమానాయప్రయచ్ఛతి । మహీవిశ్పత్నీసదనఋత
స్యార్వాచీ ఏతంధరుణేరయీణాం । అంతర్వత్నీజన్యంజాతవేదస మ
ధ్వరాణాంజనయథః పురోగాం । అరణీఆహ్రియమాణే యజమానః
ప్రతీక్షతే । ఆరోహతందశతగ్ం శక్వరీర్మమర్తేనాగ్న ఆయుషావర్చ
సాసహ । జ్యోగ్జీవంత ఉత్తరాముత్తరాగ్ం సమాందర్శమహం భూ
గమానంయక్షం యథాయజై । అరణీహస్తద్వయేనప్రతిగృహ్ణాతి।

ఋత్వియవతీ స్థోఽగ్ని రేతసౌ గర్భం దధాథాం తే వామహం దదే । తత్స
త్యం యద్వీరం బిభృథో వీరం జనయిష్యథః । తే మత్ప్రాతః ప్రజనిష్యే
థే తే మా ప్రజాతే ప్రజనయిష్యథః । ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన
సువర్గే లోకే । ప్రతిగృహ్యాభిమన్త్రయతే యజమానః । మయి గృ
హ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ।
మయి ప్రజాం మయి వర్చో దధామ్యరిష్టాః స్యామ తనువా సువీరాః ।
యో నో అగ్నిః పితరో హృత్స్వన్తరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । తమా
త్మన్పరిగృహ్ణీమహే వయం । మా సో అస్మాగ్ం అవహాయ పరాగాత్ ।
ఇత్యాజపతి । అపేత వీత వి చ సర్పతాతో యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూత
నాః । అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరో లోక
మస్మై । గార్హపత్యాయతనముద్ధత్యాప ఉపస్పృశ్య । శన్నో దే
వీరభిష్టయ ఆపో భవన్తు పీతయే । శంయోరభిస్రవన్తు నః । అద్భిరవో
క్ష్య । ఏవం దక్షిణాగ్నే రాహవనీయస్య సభ్యావసథ్యయోశ్చైవము
ను పూర్వాణ్యైవ వ్యతిషజ్యాన్త్యాని క్రియన్తే । సికతానామర్ధం
ద్వైధం విభజ్యార్ధం గార్హపత్యాయతనే నివపత్యర్ధం దక్షిణాగ్నేశ్శి
ష్టార్ధమాహవనీయస్యైతేనైవ కల్పేన సర్వాన్ప్రథ్యసంభారాన్ని
వపతి । అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి । సికతా నివపతి । సంజ్ఞాన
మసి కామధరణం మయి తే కామధరణం భూయాత్ । యదదశ్చన్ద్ర
మసి కృష్ణం తదిహాస్తు । ఊషాన్నివపన్మనసా ధ్యాయతి । ఉ దేవా
గ్నే అధి మాతుః పృథివ్యా విశ ఆవిశ మహతస్సధస్థాత్ । ఆఖుం త్వా
మాదధిరే దేవయన్తో హవ్యవాహం భువనస్య గోపాం । ఆఖుకరీషం ।
యత్పృథివ్యా అనామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిరగ్నయే దదా
త్తస్మిన్నాధీయతామయం । గార్హపత్యాయతనే వల్మీకవపాం ని
వపతి । యదన్తరిక్షస్యానామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్ని
రగ్నయే దదాత్తస్మిన్నాధీయతామయం । దక్షిణాగ్న్యాయతనే వల్మీ
కవపాం నివపతి । యద్దివోఽనామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిర

గ్నేయదాత్తస్మిన్నాధీయతామయం । ఆహవనీయాయతనే వాల్మీ
కవపాంనివపతి । ఉత్సముద్రాన్మధుమాగ్ ఊర్మిరాగాత్సామ్రాజ్యా
యుప్రతరాందధానః । అమీచయేమఘవానోవయంచేషమూర్జంమ
ధుమత్సంభరేమ । సూదం । ఇయత్యగ్ర ఆసీః । వరాహవిహతం । అ
దోదేవీప్రథమానా పృథగ్యద్దేవైర్న్యుప్తావ్య సర్పోమహిత్వా । అ
దృగ్ హాధాస్సర్కరాభిస్త్రివిష్టప్యజయోలోకాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । పా
ప్మన్ । శర్కరాః । ద్వేష్యంచ మనసాధ్యాయతి । ఋతగ్ం స్తృణామి
పురీషంపృథివ్యామృతేధ్యగ్ని మాదధేసత్యేధ్యగ్ని మాదధే । నివ
పనక్రమేణాయతనేషు సంభారాననువ్యాహరతి । సంయావఃప్రియాస్త
నువస్సం ప్రియాహృదయానివః । ఆత్మావో అస్తు సంప్రియస్సం ప్రి
యాస్తనువో మమ । సంవస్సృజామి హృదయానిసగ్ సృష్టంమనో అ
స్తువసగ్ సృష్టః ప్రాణో అస్తువః । నానస్పత్యాస్సృగ్ సృజ్యసికతావద్వి
భజ్యనివపతి । ఇతః ప్రథమంజజ్ఞే అగ్నిస్స్వాద్యోనేరధి జాతవేదాః । స
గాయత్రియాత్రిష్టుభా జగత్యాదేవేభ్యోహవ్యం వహతుప్రజానన్ ।
నివపతి । యాస్తేశివాస్తనువో జాతవేదో యాఅంతరిక్షే దివియాఃపృథి
వ్యాం । తాభిస్సంభూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహవావ్య
గ్నే । గార్హపత్యాయతనే సౌవర్ణగ్ హిరణ్య శకలముత్తరతస్సం
భారేషూపాస్యతి । చంద్రమగ్నించంద్రరథగ్ హరిత్వచం వైశ్వానర
మప్సుషదగ్ సువర్విదం । విగాహంతూర్ణిం తవిషీభిరావృతంభూర్ణిం దే
వాసఇహసుశ్రియాందధుః । ఉపాత్తమనుమంత్రయతే । ద్వేష్యాయర
జతంప్రయచ్ఛతి । పాప్మనారజతం । దక్షిణస్యాందిశిరజతశకలం నిర
స్యాపఉపస్పృశ్య । ఏవగ్ సర్వేషూపాస్యకరోతి । బ్రాహ్మణాదవిశా
దృషన్మపోహ్యతస్మించ్ఛమీ గర్భాదగ్నింమంథత్యుద్యచ్ఛస్వరశ్మిముప
శ్వహోత్రారణేనముపదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం । వాగ్వే
దిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హో
తా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సామాధ్వర్యుః । వచాగ్నే॥

వాజాయస్వసహరయ్యా సహపుష్ట్యా సహప్రజయా సహ పశుభిస్స
హ బ్రహ్మవర్చసేన । ఏతేనమంత్రేణమంథనం కరోత్యుపరిష్టాత్త్వగ్నిం
మ ధరిబలవతి జాతే । యజమానః । ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం
దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు
ధేహ్యజస్రోదీదిహినో దురోణే । నిర్వర్త్యమానమను మంత్రయతే
యజమానః । అత్రచతుర్హోతౄన్ యాజమానం వాచయతి । చి
త్తిః పృథివ్యగ్నిస్సూర్యో తేచక్షుర్హవిర్హోతా । చిత్తిస్స్రుక్-
సామాధ్వర్యుః । పృథివీహోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ ।
బృహస్పతిరుపవక్తా । సూర్యంచక్షుః । వాతంప్రాణః । ద్యాంపృ
ష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా । అంగైర్యజ్ఞ । పృథివీగ్ం శరీరైః । మహా
హవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అ
చ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభి
గరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । అజస్రోగ్నిః పూర్వః పూర్వ్యః పవమా
నశ్శుచిః పావకఈడ్యః । జాతమభిమంత్రయతే జాతే యజమానోవ
రందదాతి । అధ్వర్యోర్వరం తేదదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । జాతంయజ
మానోభిప్రాణితి ప్రజాపతేస్త్వా ప్రాణేనాభిప్రాణిమి పూష్ణః పోషేణ
మహ్యందీర్ఘాయుత్వాయశతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే
వర్చసేజీవాత్వైపుణ్యాయ । ఉపర్యగ్నేరుచ్ఛ్వసతి । అజీజనన్నమృ
తంమర్త్యాసోస్రేమాణం తరణిం వీడుజంభం । దశస్వసారో అగ్రువస్స
మీచీః పుమాగ్ంసం జాతమభిసగ్ంరభంతాం । జాతమధ్వర్యురంజలి
నా ప్రతిగృహ్య । సమ్రాడసి విరాడసి సారస్వతౌత్వోత్సౌ సమింధా
తామన్నాదంత్వాన్నాద్యాయ । ఇతినిధాయ । అత్రైనం ప్రాంచముద్ధృ
త్యాసిసన్నస్యేషాం మంత్రాణాం మంత్రేణయథాస్థానేన ప్రథమ
యావ్యాహృత్యా ద్వాభ్యాంవాప్రథమాభ్యాంచపర్వ రాజ్ఞీభ్యాం
ప్రథమోపచమర్స్వరసా । వ్యాహృతిస్సర్పరాజ్ఞీ ఋక్సవితా సీతిప
తోహా జానుయజమానోను మంత్రయతే । అత్రాత్మస్వారంభో

తనుంయజమానస్యా ॥ అంగిరసాంత్వా దేవానాంవ్రతపతేవ్రతే
నాదధామి । భూః । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌ ర్వరిణాంతరిక్షం
మహిత్వా । ఉపస్థే తేదేవ్యదితేఽగ్ని మన్నాదమన్నాద్యాయాదధే ।
అయంగౌః పృశ్నిరక్రమీద సనన్మాతరం పునః పితరంచప్రయంత్సువః । ఘర్మశ్శిర స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । ఛర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ । సయజమానః । యాస్తేశివా స్తనువో
జాతవేదో యా అంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయసగణస్స
జోషాహిరణ్యయోనిర్వహహవ్యమగ్నే । ప్రాణంత్వామృతఆదధా
మ్యన్నాదమన్నాద్యాయ గోప్తారంగుప్త్యై । దివస్త్వావీర్యేణపృథి
వ్యైమహిమ్నా । అంతరిక్షస్యపోషేణ పశూనాంతేజసాసర్వపశు
మాదధే । అగ్నిగృహపతేహిబుధ్నియః । పరిషద్యదివః పృథివ్యాః
పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథివ్యాస్త్వామూర్ధన్నా
దధామియజ్ఞియేలోకే యోనో అగ్నేనిష్ట్యోయోనిష్ట్యోఽభిదాసతీదమ
హంతంత్వయాభినిదధామి । గార్హపత్యాయతనేసంభారేషునిదధా
తి । సుగార్హపత్యోవిదహన్నరాతీరుషసశ్శ్రేయసీశ్శ్రేయసీర్దధత్ ।
అగ్నేసపత్నాఁ అపబాధమానో రాయస్పోషమిషమూర్జమస్మాసు
ధేహి । ఆగ్నేయ్యానుమంత్రయతేయజమానః । ఘర్మశిరాగ్
పిచైనమాహవనీయ మాదధాతి । ఘర్మశ్శిర స్తదయమగ్నిః ॥ సంప్రియః ప
శుభిర్భువత్ । ఛర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ । వాతఃప్రాణ స్తద
యమగ్నిః । సంప్రియఃపశుభిర్భువత్ । స్వదితంతోకాయతనయాయ
పితుంపచ । అర్కశ్చక్షు స్తదసౌ సూర్య స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః
పశుభిర్భువత్ । యత్తేశుక్రశుక్రంవర్చశ్శుక్రాతనూః । శుక్రంజ్యోతి
రజస్రం । తేనమేదీదిహితేనత్వాదధే । అగ్నినాగ్నేబ్రహ్మణా । ఆనశే
మనశ్చాహవమ । సర్వ్యావధీరాజ్యమిత్రాః కృత్వాఽజహ్యాజవాహితి ।
ఆసీనః । యాస్తేఅగ్నేపశుష్వవ మానాప్రియాస్తనూర్యాపృథివ్యాం
యాగ్నాయారథంతరే । యాగాయత్రేచ్ఛందసితాంతఆదధే నాక.

యజేస్వాహా । అగ్నేః పవమానాయై ప్రియాయైతన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే
ష్పుపావకా ప్రియా తనూర్యాంతరిక్షే యా వాయౌ యా వామదేవ్యే ।
యా త్రైష్టుభే ఛందసి తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా । అగ్నేః పావకా
యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూ
ర్యా దివి యాదిత్యే యా బృహతి । యా జాగతే ఛందసి తాం త ఏతేనావ
యజే స్వాహా । అగ్నేశ్శుచ్యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । సమిధ ఆదధా
తి త్ర్యేకే । సర్వత్రాహితమగ్నిగ్ం సమవహోమాత్పూర్వం నన్ను
శేత్ । అర్ధోదితే సూర్య ఆహవనీయమాదధాత్యుదితే బ్రహ్మవర్చ
సకామస్యాగారే పత్న్యై ప్రణయనీయమాగ్నీధ్రే మిథ్యమాదీపయతి
సికతాస్వేపయ మనీరుకల్పయతే తముద్యచ్ఛతి । ఓజసే బలాయ
త్వోద్యచ్ఛే వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే । సపత్నతూరసి వృత్ర
తూర్యస్తే దేవేషు మహిమా సువర్గః । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః పు
ష్టిర్యా తే మనుష్యేషు ప్రథే । తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి దివః
పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యో య
త్ర యత్ర జాతవేద స్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి ।
ఉదు త్వా విశ్వే దేవాః అగ్నే భరంతు చిత్తిభిః । సనో భవ శివతమ స్సుప్ర
తీకో విభావసుః । ఏతాభిస్తిసృభిరుపర్యగ్నిముద్యచ్ఛత్యుద్యతి శివ
యమసంధారయత్యధాశ్వన్యదక్షిణే నేక్షే సిహారిముఖం యజమాన
మగ్నిం తమార్చ్యాచయతి । యా వా జనగ్నే పశుషు పవమానా ప్రియా
తనూస్తామావహ । యా వా జనగ్నే రప్సు పావకా ప్రియాతనూస్తా
మావహ । యా వా జనగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియాతనూస్తామావహ ।
ధారయత్యేవాగ్నిమథాగ్నిం ప్రోక్షితమగ్ని మావాహ్య తృణమధశ్వా
సార్ధ వాహుభ్యో కృష్ణాగ్రే వాసిన్ దక్షిణాగ్నిమాదధాతి ద్వితీయయా
వ్యాహృత్యా తిసృభిస్సర్పరాజ్ఞీభిర్ద్వితీయమేవ చతుర్థ్శిరసా । అశ్వా
స్యన్వారంభోయం యజమానవత్యా । అంగిరసాం త్వా దేవానాం
వ్రతపతే వ్రతేనాదధామి । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణా

రిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితే ఽగ్నిమన్నాద మన్నాద్యాయాద
ధే। ఆయంగౌః పృశ్నిరక్ర మీదసనన్మాతరం పునః। పితరంచ ప్ర
యం త్సువః। త్రిగ్ంశద్ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే।
ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః। వాతః ప్రాణస్తదయమగ్నిః। సంప్రియః పశు
భిర్భువత్। స్వదితం తోకాయ తనయాయ పితుం పచ। న యజమానః।
యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదో యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః। తాభి
స్సంభూయ సగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే।
వ్యానం త్వా మృత ఆదధామ్యన్నాద మన్నాద్యాయ గోప్తారం గుప్త్యై
దివస్త్వా వీర్యేణ పృథివ్యై మహిమ్నా। అంతరిక్షస్య పోషేణ ప
శూనాం తేజసా సర్వపశుమాదధే। అగ్నేన్నపామయో భువస్సు
శేవధిః। పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథి
వ్యాస్త్వా మూర్ధన్ సాదయామి యజ్ఞియే లోకే। యో నో అగ్నే విష్ట్యో యో
నిష్ట్యోఽభిదాసతి దమహం తం త్వయాభి నిదధామి। దక్షిణాగ్ని యాయత
నే సంభారేషు నిదధాతి। పూర్వవచ్ఛమనహోమః। ఆగ్నీధ్రవవజ
హోతి। వామదేవ్య మభిగాయతి ఉద్ధ్రియమాణే। ప్రాచీమను ప్రది
శం ప్రేహి విద్వానగ్నే రగ్నే పురో అగ్నే ర్భవేహ। విశ్వా ఆశా దీద్యా
నో విభాహ్యూర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే। విక్రిమస్వ మ
హాగ్ అసి వేదిషన్మానుషేభ్యః। త్రిషు లోకేషు జాగృహి ప్రజయాచ
ధనేనచ। ఇమా ఉమాముపతిష్ఠంతు రాయః ఆభిః ప్రజాభిరిహ సంవ
సేయ। ఇహో ఇడా తిష్ఠతు విశ్వరూపీ మధ్యే వసోర్దీదిహి జాతవే
దః। ప్రాంచోశ్వప్రథమా అభిప్రవ్రజంతి। దక్షిణతో బ్రహ్మా రథగ్ం
రథచక్రం వ్యావర్తయతి యావచ్ఛక్రం త్రిః పరివర్తతే వట్యుల్బోఽశ్వ
కేవ్యస్య। జానుదఘ్నే ధారయమాణః స్తృతీయమధ్వనోఽగ్నిగ్ం హరతి
నాభిదఘ్నే ద్వితీయమాస్యదఘ్నే తృతీయం నకర్ణదఘ్న మద్యుద్గృ
హ్ణాతి యద్యుద్గృహ్ణీయాన్మృత్యునా సంమాయాదధ్యాన్నాగ్ని
ష్వాదిత్యంచ సృవేయాదక్షిణతః పరిగృహ్యాహరత్యర్ధాగ్నే యజమా

సోపరందదాతి । అశ్వరోహితం తేదదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । అర్ధార్ధే హిరణ్యాని ధాయ । నాకోసి బ్రధ్నః ప్రతిష్ఠా సంక్రమణః । అతిక్రామతి ప్రాంచమశ్వం । అభ్యస్థాద్విశ్వాః పృతనా అరాతీః తదగ్నిరాహ తదుసోమ ఆహ । బృహస్పతిస్సవితా తన్మ ఆహ పూషామాధాత్సుకృతస్య లోకే । దక్షిణేన పదోత్తరం త్రిస్సంభారాక్రయతి । యథాహితస్యాగ్నేరంగారా అభ్యవవర్తేరన్ ప్రదక్షిణమావర్తయిత్వా । యదక్రందః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్త్సముద్రాదుత వా పురీషాత్ । శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుతం జనిమ తత్తే అర్వన్ । పునరేనాక్రమయతి । ప్రాఙ్ముఖస్యాశ్వస్యాథ యజమానశ్శివా జపతి । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । విరాట్చ స్వరాట్చ । తేమావిశతాం తే మాజిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । సంరాట్చాభిభూశ్చ । తే మావిశతాం తేమాజిన్వతాం యే తే అగ్నే శివే తనువౌ విభూశ్చ పరిభూశ్చ । తేమావిశతాం తేమాజిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । ప్రభ్వీచ ప్రభూతిశ్చ । తేమావిశతాం తేమాజిన్వతాం । యాస్తే అగ్నే శివాస్తనువః । తాభిస్త్వాదధే । యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । క్షుచ్చ తృష్ణా చ । అస్నుక్చానాహుతిశ్చ అశనయా చ పిపాసా చ । సేదిశ్చామతిశ్చ । ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిరముం గచ్ఛ । యో౽స్మాన్ద్వేష్టి । యంచ వయం ద్విష్మః । స్నిహితిశ్చ స్నీహితిశ్చ । ఉష్ణా చ శీతా చ । ఉగ్రా చ భీమా చ । సదామ్నీ సేదిరనిరా । ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిరముంగచ్ఛ । యో౽స్మాన్ద్వేష్టి । యంచ వయంద్విష్మః । ఇతి శర్కరా భవతి । యదిదందివో యదదః । పృథివ్యాస్సంవిదానే రోదసీ ఉభయభూతః । తయోస్పృష్టే సీదతు జాతవేదాశ్శంభూః ప్రజాభ్యస్తనువే స్యోనః । అగ్నిమభిమంత్ర్య । పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్నాహవనీయమాదధాతి । పర్యాభిర్వ్యాహృతీభిస్సర్వాభిస్సప్తరాత్రిభిస్తృతీయేన ధర్మశిరసా । ఉత్తరాన్వన్వారంభో యుయుజ గాన పర్శ్వః । అంగిరసాంత్వా దేవానాం వ్రతపతేవ)

తేనాదధామి । భూర్భువస్సువః భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరి
క్షంమహిత్వా..వ్యఖ్యన్మహిమస్సువః । అక్రన్ఛకున్తదసౌ సూర్య
స్తదయమగ్నిః । సంశ్రితః పశుభి ర్భవత్ । యత్తేశుక్రశుక్రం వర్చ
శ్శుక్రాతనూశ్శుక్రం జ్యోతిరజస్రం। తేనమేదీదిహి । తేనత్వాదధేఽగ్ని
నాగ్నే బ్రహ్మణా । సయజమానః । యాస్తేశివా స్తనువో జాతవేదో
యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయసగణస్స జోషాహిర
ణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే అపానత్వా మృత ఆదధామ్యన్నా
దమన్నాద్యాయగోప్తారం గుప్త్యై । దివస్త్వా వీర్యేణపృథివ్యై
మహిమ్నా । అంతరిక్షస్యపోషేణపశూనాం తేజసాసర్వపశుమాద
ధే । అగ్నేసమ్రాడిత్యేకపాదాహవనీయశివః— తంత్వయాభినిదధా
మి । ఆహవనీయాయతనేసంభారేషునిదధాతి । యజమానస్యఆయు
తిసఉపవిశ్య । అనశేన్యానశేసర్వమాయుర్వ్యానశే । అహాంత్వద
స్మిమదసిత్వమేతన్మమాసియోనిస్తవయోనిరస్మి । మమైవసన్వహ
హవ్యాన్యగ్నేపుత్రః పిత్రేలోకకృజ్జాతవేదః । ఆధీయమానమనుమం
త్రయతేయజమానః । పూర్వవచ్ఛమనప్రాహ్వామః । త్రిస్త్రిసఆశ్వ
త్థస్సమిధ ఏకైకస్మిన్ న్నాదధాత్యాహవనీయెవాతి
ప్రః । అగ్న ఆయూంషి పవస ఆసువోర్జమిషంచనః॥
ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్నే పవమానాయేదం । అ
గ్నేపవస్వస్వపాఅస్మేవర్చస్సువీర్యం । దధత్పోషగ్ం రయింమయి ।
అగ్నయేపవమానాయేదం । అగ్నిరృషిః పవమానః పాంచజన్యః
పురోహితః । తమీమహేమహాగయం । అగ్నయేపవమానాయే
దం । తమీమహయ్యో ఘృతాన్వక్తాస్తి స్సృభిస్త్రిస్రఏకైకస్మిన్నాదధా
త్యాహవనీయెవాతిప్రః । సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ం
శునాసమమృతత్వమానట్ । ఘృతస్యనామగుహ్యం యదస్తిజిహ్వా
దేవానామమృతస్యనాభిః। ఆదిత్యాత్మనెబ్రహ్మణఇదం। వయంనామ
ప్రబ్రవామాఘృతేనాస్మిన్ యజ్ఞేధారయామానమోభిః। ఉపబ్రహ్మశృణ

వచ్ఛస్యమానంచతుశ్శృంగోవమిాన్గౌరవతత్ । యజ్ఞాత్మనే బ్రహ్మణేఇ
దం । చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసోఅ
స్య । త్రిధాబద్ధోవృషభో రోరవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ ఆవివే
శ । దేవాత్మనేబ్రహ్మణఇదం । ఏవంహానాదృష్టిః యాన్యమిధోమృ
తాన్యక్త్వైవ । ప్రేద్ధోఅగ్నే దీదిహిపురో నోజస్రయాసూర్మ్యాయవి
ష్ఠ । తాగ్ శశ్వంతఉపయంతివాజాః । ఔదుంబరీగ్ సమిధమాదధా
తి । అగ్నయఇదం । విధేమతేపరమేజన్మన్నగ్నే విధేమస్తోమైరవరేస
ధస్థే । యస్మాద్యోనేరుదారిథా యజేతం ప్రత్వేహవీగ్ షిజుహురేస
మిద్ధే ॥ వైకంకతీం । అగ్నయఇదం । తాగ్ సవితుర్వరేణ్యస్యచిత్రామా
హంవృణేసుమతిం విశ్వజన్యాం । యామస్యకణ్వోఅదుహత్ప్రపీనాగ్
సహస్రధారాం పయసామహీంగాం । శమీమయీం । సవిత్రఇ
దం । తతస్తూష్ణీం మగ్నిహోత్రం జుహోత్యపివాద్వాదశగృహీ
తేనస్రుచంపూరయిత్వా । ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్ జుహోతి ।
సాగ్నిహోత్రస్యస్థానేభవతి । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అథయ
జమానో ఘోరాజుహోతి । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపా
ప్మానంగచ్ఛ । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । క్షుచ్చతృష్ణాచ । అ
స్నుక్చానాహుతిశ్చ । అశనయాచపిపాసాచ । సేదిశ్చామతిశ్చ । ఏ
తాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపాప్మానంగచ్ఛ । యోస్మాన్ద్వేష్టి ।
యంచవయంద్విష్మః । స్త్రిఃకృ - ద్విష్మః । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచం
పూరయిత్వా । సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తఋషయస్సప్త
ధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి । సప్తయో
నీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహో
తి । అగ్నయేసప్తవతఇదం । హుతాయాంయజమానోవరందత్వాశివా
జపతి । యేతేఅగ్నేశివేతనువా - తాభిస్త్వాదధే । శివాజపాంతమగ్న్యా
ధేయగ్ శివాజపాం తేవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్తాని యద్యగ్న్యాధేయమనూ
ర్త్యోవావిస్యాదుద్వయం తమసస్పర్యుదుత్యం చిత్రందేవానామిత్యా

హుతీర్జుహుయాత్ । అనాజ్ఞాతంపురుషసంమితో యత్పాకత్రాత్వం న్నోఅగ్నే సత్వాంనోఅగ్న అభిర్గీర్భిరిదంవిష్ణుర్వ్యా హృతిర్వ్యాహృతాస మస్తాశ్చజుహుయాత్ । అస్మిన్నాధానేయజుర్భేష ప్రాయశ్చిత్తంక రిష్యే । భువస్స్వాహా । దక్షిణాగ్నా వాయవ ఇదం । అస్మిన్నాధానే సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ఆహవనీయే ప్రజాపతయ ఇదం । జుహ్వాగ్ సకృద్గృహీత్వా । యే అగ్నయో దివో యేపృథివ్యాస్స మాగచ్ఛంతీషమూర్జందుహానాః । తేఅస్మాఅగ్న యోద్రవిణం । దత్త్వేష్టాః ప్రీతా ఆహుతిభాజో భూత్వాయనాలోకం పునరస్తంపరేతస్వాహా । అగ్నిభ్య ఇదం । అథవిరాట్క్రమైర్యజమా న ఉపతిష్ఠతే । అన్నర్వపితుంమే గోపాయాన్నం ప్రాణేనసమ్మితంత్వ యాగ్ స్త్వాఇషమూర్జంమదం తో రాయస్పోషేణసమిషామదేమ । అ న్వాహార్యపచనం॥ సర్వప్రజాం మే గోపాయ మూలంలోకస్య సంతతిం। ఆత్మనో హృదయాన్నిర్మితాం తేపరిదదామ్యహం । గార్హపత్యం । శగ్గ్ స్యపశూన్మే గోపాయవిశ్వరూపంధనంవసు। గృహాణాంపుష్టిమా నందంతాగ్ స్తేపరిదదామ్యహం । ఆహవనీయం । పంచదాగ్నిస్త్వా క్రామద్విరాట్సృష్టా ప్రజాపతేః । ఊర్ధ్వారోహద్రోహిణీయోనిర గ్నేఃప్రతిష్ఠితిః । సర్వాన్ । ఇత్యాధానసమాప్తం.

అథ పావమానేష్టిః

అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః ప విత్ర్యస్సప్రాణానాయమ్య । సంకల్పంకరోతి । అద్యాపేతిపశుమా త్రిత్యపావమానాన్యా దీక్షితిణీహవిగ్ ష్యైంద్రాగ్న ఆదిత్యే చాగ్నేయే ననహనమాన తంత్రేణకుర్వం । నిష్ట్వాయత్యై । పత్నీ । కుర్వాతి ష్ట్వాయత్యై । విమ్యదసి । అద్యయజ్ఞాయ । ఇషూమూర్జం పంచద శం । విష్ణగ్ హవిః । అంతరాగ్నీ ఇత్యాది । ఐంద్రాగ్నస్యముఖ్యత్వా దమావాస్యంతంత్రం । అన్వాధాయ వ్రితవేశః । సప్తదశసామిధే

న్యాః । అదిత్యై రాస్నాసి । యత్కృష్ణో రూపం కృత్వా ప్రావిశ స్త్వంవ
నస్పతీన్ । తతస్త్వాంత్రయోనిగ్ శతిధా సంభరామిసుసంభృతా ।
దేవపురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । అనథోనిదధాతి । ఇధ్మప్రవ్రశ్చనానిని
దధాతి । వేదంకృత్వా వేదిః । త్వయా వేదిమిత్యాది । యేన కేనచి
త్కృష్ణేనోపవేష కరణములం కృత్యపరిస్తరణం । దేవాదేవేషుకర్మ
ణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే । త్రిచత్వారిగ్ శత్కపాలానిస్థాలీస్స్ఫ్య
శ్చద్వంద్వమన్వాహార్యస్థాలీవర్జమితరాణిపవిత్రకృతివత్ । పవిత్రకర్ణాదీ
నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్న యేజుష్టంనిర్వ
పామ్యగ్న యేపవమానా యజుష్టం నిర్వపామ్యగ్న యేపావకాయజు
ష్టంనిర్వపామ్యగ్న యేశుచ యేజుష్టంనిర్వపామీంద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంని
ర్వపామ్యదిత్యైజుష్టం నిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది ః అదిత్యై
స్థ్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నే పవమానహవ్యగ్ రక్ష
స్వాగ్నే పావకహవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నే శుచేహవ్యగ్ రక్షస్వేంద్రాగ్నీ హ
వ్యగ్ రక్షేథామదితేహవ్యగ్ రక్షస్వశశూకాయామిత్యాది । ప్రోక్షి
తాస్థేత్యంతంకృత్వా । క్లుప్తిసామానసీభ్యామగ్నీన్ । యజమానఉప
తిష్ఠతే । క్లుప్తిసామనస్యావిమేబుచా । కల్పేతాం ద్యావాపృథివీక
ల్పం తామాప ఓషధీః కల్పంతామగ్నయః పృథఙ్మమ జ్యైష్ఠ్యాయస
వ్రతాః యేగ్నయస్సమనసోం తరాద్యావాపృథివీ వాసంతిశావృతూఅ
భికల్పమానా ఇంద్రమివ దేవాఅభిసంవిశంతు । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యా
మీత్యాది । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్న యేవోజుష్టంప్రో
క్షామ్యగ్న యేపవమానాయవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్న యేపావకాయ
వోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్న యే శుచయేవోజుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాగ్ని
భ్యాంవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యదిత్యై వోజుష్టం ప్రోక్షామి । కృష్ణాజినా
దానాది । ఉత్కరేత్రిన్నినీయ । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । ఇదమ
గ్నేరగ్నేః పవమానస్యాగ్నేః । పావకస్యాగ్నేశ్శుచేరింద్రాగ్నియోః ।
పురోడాశార్థాన్ । ఇదమదిత్యాః । చర్వర్థాన్ । కృష్ణాజినాదానా

ది । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టమధివపామ్యగ్నయేపవమానాయజుష్ట మధివపామ్యగ్నయే పావకాయజుష్టమధివపామ్యగ్నయేశుచయేజుష్ట మధివపామీంద్రాగ్నిభ్యాం జుష్టమధివపామిథాస్యనుసీత్యాది । కపాలానాముపధాన కాలేచతుర్ణామష్టావుపధాయఇంద్రాగ్నస్యాష్టా వుపధాయతూష్ణీంత్రీణి । కపాలానాముపధానకాలెపరిథమేన కపాలమంత్రేణ చరుస్థాలీముపదధాతి । ధ్రువోసీతిమంత్రగ్ సన్నమతి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్నయె పవమానాయజుష్టగ్ స పవామ్యగ్నయేపావకాయజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్నయేశుచయేజుష్టగ్ సంవపామీంద్రాగ్నిభ్యాజుష్టగ్ సంవపామి । తూష్ణీగ్ సర్వం । పిష్టానాముత్పవన కాలేతండులానుత్పునాతి । స్థాల్యాం ఘృతమాసిచ్య । దేవో వ స్స వి తో త్పు నా తు ... అ చ్ఛి ద్రే ణ ప వి త్రే ణ। వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। మఖస్యశిరోసి । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం। త్రిః । యథాభాగంవ్యావర్తేథాం। ఇదమగ్నేశ్శుచేః । ఇదమింద్రాగ్నియోః । ఇదమహగ్ సేనాయా ఇత్యాది । ఘర్మోసివిశ్వాయుః। అధిశ్రయణకాలే। అధిశ్రయణమంత్రేణతండులానావపతి। ప్రథనాదిపురోడాశానాం । అంతరితగ్ రక్షఇతిసర్వేషాం । ఆజ్యలేపంనినీయ। తూష్ణీగ్ స్ఫ్యమాదాయ । బ్రహ్మన్నుత్తరమిత్యాది । ఉద్వాసనకాలే । ఆప్యాయతాంఘృతయోనిః । తేజసాగ్నయేజుష్టమభిఘారయామి । ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపవమానాయజుష్టమభిఘారయామి । ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపావకాయ జుష్టమభిఘారయామి । ఆప్యాయతాం = తేజసాగ్నయేశుచయే జుష్టమభిఘారయామి । తూష్ణీమైంద్రాగ్నం । ఆప్యాయతాం— తేజసాదిత్యైజుష్టమభిఘారయామి । స్యోనంతఇత్యాది । అగ్నేర్భువనస్యేతిచరోరుద్వాసనం । ప్రియేణేత్యాసాదనం । యజ్ఞోసీతిపంచకృత్వః । అయంయజ్ఞో యోనిః కనీయోమమాగ్నేపంచహోతా । వేదినిధానాది। ఆజ్య

భాగాభ్యాంప్రచర్య । అగ్నయేనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నింయజ । అగ్నయఇదం। అగ్నేరహందేవయజ్యయా న్నాదోభూయాసం । అగ్నయేపవమానాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింపవమానంయజ । అగ్నయేపవమానాయేదం । అగ్నేఃపవమానస్యాం హందేవయజ్యయాన్నాదోభూయాసం । అగ్నయేపావకాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ। అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింపావకంయజ । అగ్నయేపావకాయేదం । అగ్నేఃపావక ।స్యాహందేవయజ్యయాన్నాదోభూయాసం । అగ్నయేశుచయేనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నిగ్ శుచింయజ । అగ్నయేశుచయఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహందేవయజ్య యాన్నాదోభూయాసం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ। అస్తుశ్రౌషట్ । ఇంద్రాగ్నీయజ । ఇందాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయెంద్రియావ్యన్నాదోభూయాసం । అదిత్యాఅనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అదితింయజ। అదిత్యాఇదం। అదిత్యాఅహందేవయజ్య యాప్రజయాచ పశుభిస్స్వజనిషీయ్య । ప్రత్యాక్రమ్యనపార్వణ హోమానాదిష్టాన్ హుత్వా। స్విష్టకృదాది । ఇందాగ్నివర్జితానాం విరుజప్రాశిత్రం । చతుర్థాకరణాంచ । చతుర్థాకర్ణకాలఆదిత్యాం బ్రహ్మణేపరిహారతి । తంచత్వారఋత్విజః ప్రాశ్నంతి । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానంవరందదాతి । ప్రాశితవంతో బ్రాహ్మణాస్సమానంవరందదామి । ప్రతిగృహ్ణామి। ఆగ్నేయస్యదక్షిణాకాల ఆధానదక్షిణాందదాతి । అగ్నీత్ । అజం పూర్ణపాత్రముపబర్హణగ్ సార్వసూత్రిం తేదదామి । బ్రహ్మన్। వహీనమశ్వం తేదదామి । హోతః । సవత్సాంధేనుం తేదదామి। అధ్వర్యో అనడ్వాహం తేదదామి । బ్రాహ్మణాః । వాసోమిథునాగావౌనవంచరథంగాంచవోదదామి । అయజ్ఞత్వాన్న ప్రతిగ్రహామంత్రాః । హవశ్శేషాద్వాపనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయఇదం । అగ్నే

రహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం। సోమస్యాహముజ్జితిమనూ
జ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయే
పవమానాయేదం । అగ్నేః పవమానస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం। అ
గ్నయే పావకాయేదం । అగ్నేః పావకస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అ
గ్నయే శుచయ ఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రా
గ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అదిత్యా
ఇదం । అదిత్యా అహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం।
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । యజ్ఞోపభూవయజ్ఞశంచ మవర్జమిష్టిస్స
మాప్యతే । హరిః ఓం తత్సత్ — పావమానేష్టిస్సమాప్తః.

అథ పశుపస్నమ్.

హరిః ఓం । ప్రావృషి పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతర
గ్నిహోత్రం హుత్వాపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనో దర్భా
న్ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య సంక
ల్పం కరోతి । పశుబంధమారప్స్యే । తేన సంవత్సరే సంవత్సరే ప్రా
వృషి యక్ష్యే । ఇత్యారంభసంకల్పః । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఇం
ద్రాగ్నేన నిరూఢపశుబంధేన యక్ష్యే । తేన పరమేశ్వరం ప్రీణయాని।
సమారోప్య దేవయజనం గత్వా మథిత్వాహవనీయతనే నిధా
య । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి । మమాస్మి
న్నిరూఢపశుబంధే ఆధ్వర్యంత్వామహంవృణే । వృతోస్మి కరిష్యామి।
బ్రహ్మాణంత్వామహంవృణే । హోతారంత్వామహంవృణే । అగ్నీ
ధంత్వామహంవృణే । ప్రతిప్రస్థాతారంత్వా మహంవృణే । ప్రశా
స్తారంత్వామహంవృణే । వృతోస్మి కరిష్యామి । తతోధ్వర్యు రాహవనీ

యుం విహృత్య । జుహ్వాగ్ంషకృద్గృహీత్వా । ఇత్యుపాగ్ంశు । సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా । అంగైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ంశరీరైః । వాచస్పతేచ్ఛిద్రయా వాచా । అచ్ఛిద్రయా జుహ్వా । దివి దేవావృధగ్ం హోత్రామేరయస్వ స్వాహా । పర్ధోతారం మనసానుద్రుత్య హవనీయేఽగ్నిహోగ్ంహుత్వా । వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం । తమగ్నిం పరిత్యజ్యాగ్నౌ వైష్ణవేష్టిః విహరణాది । అధ్వయజ్ఞాయ । ఇమామూర్జం పంచదశీం । అగ్నా వైష్ణవగ్ం హవిః । అంతరాగ్నీ ఇత్యాది పౌర్ణమాసం తంత్రం । బర్హిరాహృత్య ప్రతిప్రవేశః । పంచదశ నామిధేన్యః । త్వయా వేదిమిత్యాది యేన కేనచిత్ కృష్ణే నోపవేషకరణమలంకృత్య పరిస్తరణం దేవా దేవేషు కర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ఏకాదశకపాలానిస్ఫ్యశ్చద్వంద్వమన్వాహార్యస్థాలీవర్జమితరాణి ప్రకృతివత్ । పవిత్రకరణాదినిర్వాపకాలే దేవస్యత్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నావిష్ణుభ్యాం జుష్టం నిర్వపామి । ఇదం దేవానామిత్యాది । అదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామ్యగ్నా విష్ణూ హవ్యగ్ం రక్షేథాం । సశూ శాయామిత్యాది । దేవస్యత్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నా విష్ణుభ్యాం వో జుష్టం ప్రోక్షామి । కృష్ణాజినాదానాది । దేవస్యత్వా ... పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నా విష్ణుభ్యాం జుష్టమధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది । కపాలానాముపధానకాలే ష్టాపుపధాయ తూష్ణీం త్రీణి । దేవస్యత్వా...పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నా విష్ణుభ్యాం జుష్టగ్ం సంవపామి । ఉద్వాసనకాలే తూష్ణీమభిఘారణం । శ్రియే జేత్యాసాదనం । అయం యజ్ఞో సమాగ్నే చతుర్హోతా । వేదనిధానాది । ఆజ్యభాగాభ్యాం ప్రచర్య । అగ్నావిష్ణుభ్యామనుబ్రూహి । ఓ౩ శ్రా౩ వయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నావిష్ణూ యజ । అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణవోరహం దేవయజ్యయా వృత్రహా భూయాసం । పరిత్యాక్రమ్యాన పార్వణ హోమాఘారిష్ఠా హుత్వా । స్విష్టకృదావినవిదుజ్యప్రాశిత్రం నచతుర్ధా

కరణంనచదక్షిణా । యజమానభాగం పరిహృత్య హావిశ్శేషోద్వా
సనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితి మనూజ్జే
షం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితి మనూజ్జేషం
అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణ్వో రహముజ్జితి మనూజ్జేషం
దేవేభ్యఆజ్యపేభ్య ఇత్యాది। యజ్ఞశంచమవృష్టి వజఃమిష్టిస్సమా
ప్యతే ।— సర్వేషామగ్నీనాంధారణమిష్టిరన్వాధానార్థత్వాత్ ।
ఇష్ట్యంతే శాఖాహరణం । ఇషేత్వా । ఊర్జేత్వా । ఇమాంప్రాచీం।
తూష్ణీంప్లక్షశాఖాం । పయస్వతీరోషధయ ఇత్యాద్యాదిత్యోపస్థా
నాంతే । ధారయత్యాహవనీయం । ఉరువిష్ణోవిక్రమ స్వోరుక్షయా

యనఃకృధి । ఘృతంఘృతయోనేపిబ ప్రప్రయజ్ఞ పతింతిరస్వాహా।
స్రువేణాహవనీయే యూపాహుతింజుహోతి । విష్ణవఇదం । స్రువ
మాజ్యశేషగ్గ్ స్వధితించాధ్వర్యురాదత్తే । తతశ్శస్త్రింయత్రయూప
స్తద్యంతి అధ్వర్యుర్బ్రహ్మాయజమానాః । అత్యన్యానగాం నాన్యాను
పాగామర్వాక్త్వాపరైరవిదంపరోవరైః । యూపమభిమంత్రయతే ।
తంత్వాజుషేవైష్ణవం దేవయజ్యాయై । యూపముపస్పృశతి । దేవ
స్త్వా సవితామధ్వానక్తు । స్రువేణప్రదక్షిణగ్ సర్వతోమూలంపర్య
ణక్తి । ఓషధేత్రాయస్వైనం । ఊర్ధ్వాగ్రందర్భం మంతర్ధాయ। స్వధి
తేమైనగ్ హింగ్సీః । స్వధితినా ప్రహరతి । అథైనంప్రథమపరాపాతి
నగ్ శకలమాహరతి।గుల్ఫదఘ్నేవృశ్చేజ్జానుదఘ్నేనక్షసంగంవా। దివ
మగ్రేణమాలేఖీరంతరిక్షంమధ్యేనమాహింగ్సీః।పృథివ్యాసంభవ।ప్రా
చంపాతయత్యుదంచంప్రాంచముదంచంవా। వనస్పతేశతవల్శోవిరో
హాస్వాహా। ఆవ్రశ్చనేస్రువేణైవజుహోతి। వనస్పతయఇదం। సహ
స్రవల్శావివయగ్ రుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్యభిమృశ్యాప ఉపస్పృ
శ్య। యంత్వాయగ్ స్వధితిస్తేతి జానః ప్రణినాయమహతే సౌభగా
య। అన్వగ్రిమద్దాగ్ ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। ఏకంద్వేత్రీణిచత్వారి
వా। అచ్ఛిన్నో రాయస్సువీరః । అగ్రంపరివాసయతి। అప ఉపస్పృశ్య।

మూలతోఽతతో యూపమష్టాశ్రిం కరోత్యగ్రాచ్చషాలం । పృథమా
త్రిమష్టాశ్రిమధ్యే సన్నతగ్ం స్వరుమథిమంథనగ్ం శనలం చాదత్తే। రథ
మాత్రి నిరూఢపశుబంధస్య వెదిః । అష్టాశీతి శతమీషా తిర్యగతుశ్చతు
శ్శతం। షడశీతి ర్యుగం చాస్య సరథశ్చారణ ఉచ్యత ఇతి రథపరిమాణం।
అరత్నిభిర్వా చతృభిః పశ్చాత్ ।షడ్భిః ప్రాచీ త్రిభిః పురస్తాత । షడరత్ని
త్రిరథ్యస్య ద్వ్యర్ధదెనతు నిలాంచ్ఛనం। అరత్నిద్వయేన శ్రోణీ స్యాత్తాస్వర్ధా
రత్నావథాంసకౌ। మిమాయ వెదిం ఖలు శుల్బమానత స్త్వయా పరిగ్రా
హా విపర్యయ స్త్వ్యహ । తాం వేదిం కృత్వా । దర్శపూర్ణమాసవత్స
న్న మనవర్జంత్వ యా వేదిమిత్యా దివిపరీత పరిగ్రహః । ఋతమసి । య
జ్ఞస్యత్వా । ఋతసదనమసి । ఋతశ్రీరసి । అపారరుమ దేవయజనమి
త్యాది । ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహ త్కృత్వాపరేణ యూపావటదేశం ప
దమాత్రగ్ం సంచరమవశిష్య । వేద్యాముత్తర వేదిం దశపదాగుం సోమే
కరోత్యగ్ం హ్యాసీం పురస్తాదిత్యేకే తాం యుగేన యజమానస్య వాపద్రై
ర్నిమాయ శమ్య యా పరిమిమీతె । శమ్యామాత్రి నిరూఢపశుబంధ
స్యోత్తర వేదిః । శమాం పురస్తాదుదగగ్రాం నిధాయ స్ఫ్యే నోదీచీమ
ధ్యః తరము పలిఖతి । విత్తాయనీమెసి । అపశపస్పృశ్య । ఏవం దక్షి
ణతః ప్రాచీం । తిక్తాయనీమెసి । ప్రసవ్యమేత్య పశ్చా దుదీచీం । అవ
తాన్నాథితం । ఉత్తరతః ప్రాచీం । అవతాన్నావ్యథితా । ఉత్తరస్మా
ద్వేద్యగ్ం సాదుదక్రృక్రమే చాత్వాలః । తముత్తర వేదివత్తూష్ణీంగ్ం శస్య
శమ్యయా పరిమిమిత్య । దేవస్యత్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదేభ్రిర
సి నారిరసి । అభ్రిమాదాయ । పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇ
దమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపికృంతామి యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యంచ వ
యంద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవా । అపికృంత్వామి । త్రిః ప్రదక్షిణం పరిలిఖి
తతూష్ణీం జానుదఘ్నం త్రివిత స్తింవా ఖాతోత్తర వెద్యర్ధాన్పాగ్ం సూ
మహరతి । విదెరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరో యోఽస్యాం పృథివ్యా
మస్యాయుషా నామ్నా హియత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియం తేనత్వా

దధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ంహీరసిమహిషీరసీ । ఉత్తరవేద్యాంనివ
పతి । విదేరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరోఽయోద్వితీయస్యాం పృథి
వ్యామస్యాయుషా నామ్నేహింయత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియం తేన
త్వాదధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ంహీరసిమహిషీరసీ । ఉత్తరవేద్యాం
నివపతి । విదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అంగిరోయస్తృతీయస్యాం - తే
నత్వాదధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ంహీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవే
ద్యాంన్నివపతి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ంహృత్వా । సిగ్ంహీరసిమహిషీ
రసి । ఉరుప్రథస్వోరుతేయజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యృప్తంప్రథమయ
[illegible] । ధృవాసి । శమ్యయాపరిమర్దయతి । దేవేభ్యః కల్పస్వ । అభి
మంత్రియ । దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ ।
సికతాభిరవకీర్య । ప్రోక్షణీశేషముత్తరత ఉత్తరవేద్యైనినీయ్య । ఆ
పోహిష్ఠం విర్వహతి । స్ఫ్యేనోదీచీమేకస్ఫ్యాం నిస్సార్య । బ్రహ్మా ప్రహ
త్విబతుసోమ్యాం మధ్వాయుర్దదధ్యజ్ఞపతావవిహ్రుతం । వాతజూతో
యోఅభిరక్షతుత్మనా । ప్రజాః పిపర్తి బహుధావిరాజతి । ఉత్తరవే
ద్యాఅంతాన్కల్పయతి । సమ్మృశతీత్యకే । తూష్ణీంచాత్వాలాత్పాగ్
సూనాహృత్య । అథాస్యామధ్యే ప్రాదేశమాత్రీం గోపదమాత్రీమ
శ్వశఫమాత్రీంవోత్తరనాభించతుస్స్రక్తింకృత్వా । చతుశ్శిఖండేయు
వతికనీనెఘృతప్రతీకెభువనస్యమధ్యే తయోర్దినా అధిసంవసంతఉత్త
మె నాకఇహమాదయంతాం । ఉభెఅభిమంత్రియ । అగ్నిహోత్రహ
వణ్యామపఆసీయా ఇంద్రఘోషస్త్వావసుభిః పురస్తాత్పాతు । పురస్తా
త్ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి ।మనోజవాస్త్వాపితృభిర్దక్షిణతః పాతుదక్షి
ణతఉదఙ్ముఖః । ప్రసవ్యమేత్య । ప్రచేతాస్త్వారుద్రైఃపశ్చాత్పాతు ।
పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । విశ్వకర్మాత్వాదిత్యైరుత్తరతః పాతు । ఉత్తర
తోదక్షిణాముఖః । పునః ప్రసవ్య మేత్యపశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । త్వష్టా
త్వాహూపైరుపరిష్టాత్పాతు । మధ్యం । ప్రోక్షణీశేషందక్షిణత ఉత్తరవే
ద్యైనినయెత్ । శు చా త్వా ర్పయా మి పి ష్టాన్ ఆ పో రి ప్రాం

నిర్వపాత । పూర్వవదేకస్ఫ్యాం దక్షిణతో నిస్సార్య । జుహ్వాం పంచ
గృహీతం గృహీత్వా । సర్వత్ర హిరణ్యము పాస్యం నక్షిణ యోరుత్తర
వేదిముత్తరనాభిం వా వ్యాఘారయతి । సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వా
హా । దక్షిణమగ్ంసం । సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిస్స్వాహా । ఉత్తరాగ్
శ్రోణిం సింగ్ంహీరసి రాయస్పోషవనిస్స్వాహా । దక్షిణాగ్ం శ్రోణిం ।
సింగ్ంహీరస్యాదిత్యవనిస్స్వాహా । ఉత్తరమగ్ంసం । సిగ్ంహీరస్యావ
హ దేవాం దేవయతే యజమానాయ స్వాహా । మధ్యం పంచానాము
త్తరవేద్యా ఇతి త్యాగః । భూతేభ్యస్త్వా । స్రుచమగ్నృహ్య । పౌతు
ద్రవైః పరిధీభిరుత్తరవేదిం పరిదధాతి । ఔదుంబరైర్వా । విశ్వాయు
రసి పృథివీం దృగ్ంహ । మధ్యమం । ధ్రువక్షిదస్యంతరిక్షం దృగ్ంహ ।
దక్షిణాం । అచ్యుదక్షిదసి దివం దృగ్ంహ । ఉత్తరం । అగ్నేర్భస్మాస్య
గ్నేః పురీషమసి । ఉత్తరవేద్యాగ్ం సంభారాన్నివపతి । గుల్గులు సుగం
ధి తేజనగ్ం శ్వేతామూర్ణాస్తుకాం పేత్వ స్యాంతరాశృంగీయాలూన
స్యాలూనపూర్వస్య వా వ్యాఘారణప్రభృతి సంభారనివపనాంతము
త్తరవేద్యాముపర్యగ్నా ధార్య మాణవకేన మామనంతి । ప్రోక్షాం
తాన్ప్రతౌదుంబరశాఖాభిః ప్లక్షశాఖాభిర్వా ప్రచ్ఛాద్యవసతి ।
యద్యసద్యస్కాలః పశుర్భవత్యాహవనీయే ప్రణయ నీయమిధ్మమా
దీప్యసికతాభిరుపయమ్య । అగ్నయే ప్రణీయమానాయానుబ్రూహి ।
ఉద్యమ్యాగ్నిమాహవనీయ ఉద్యత హోమం జుహోతి । యత్తేపావ
క చక్రుయూకచ్ఛిదాగః పూర్వోయత్సన్నపరోభవాసి । ఘృతేనత్వాం
తన్వం వర్ధయస్వ మామాహిగ్ంసీరధిగతం పురస్తాత్స్వాహా । ఆపా
దానభూతాయాగ్నయ ఇదం । ప్రథమా యాం త్రిరనూక్తాయా ము
పయమనీభిరుపయమ్యాహరతి । ఊర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమి
తి హిబాతురభిజ్ఞాయ । అగ్నే బాధస్వ విమృధోనుదస్వ పామీవా
అపరక్షాగ్ంసి సేధ । అస్మాత్సమాద్రాద్బృహతో దివోనోపాం భూ
మానముపనస్స్పృజేహ । యజ్ఞప్రతితిష్ఠ సుమతౌ సుశేవా ఆత్వావ

సూనిపురుధావిశంతు । దీర్ఘమాయుర్యజమానాయకృణ్వంన ధా
మృతేనజరితారమంజ్ఞీహయజ్ఞః ప్రత్యస్థాత్సదనంభారతస్యాగ్నిం ప్రతి
ష్ఠాప్య । అగ్నేఃపురీషమసి । ఉత్తరతఉపయమనీర్న్యస్య । మను
ష్వత్త్వానిధీమహిమనుష్వత్సమిధీమహి । అగ్నేమనుష్వదంగిరోదే
వాందేవాయతేయజ । ఉపసమిధ్య । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూ
రయిత్వా । సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్ షయస్సప్తధా
మప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరా
పృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహోతి । అ
గ్నయేసప్తవతఇదం । అథచతస్రోతిముక్తీర్జుహోతి । సకృద్గృహీ
తేనాజ్యేన । అగ్నిర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్నైనం యజ్ఞహనోవిదందేవే
భ్యో యజ్ఞంప్రబ్రూతాత్ప్రయజ్ఞపతింతిరస్వాహా । అగ్నయఇదం ।
వాయుర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । వాయవఇదం ।
ఆదిత్యోయజ్ఞంనయతుప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । ఆదిత్యాయే
దం । విష్ణుర్యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । విష్ణవఇ
ద । అగ్నిర్వాయురాదిత్యో విష్ణుర్యజ్ఞన్నయతుప్రజానన్ । ఏవమప
శుదంధస్యాహవనీయోయతః ప్రణయతిసగార్హపత్యః । ప్రణీతే
చేదగ్నిహోతికాల ఏతస్మిన్నేవాగ్నిహోత్రంజుహుయాద్దేవమ
న్యత్రనిప్రక్రాంతేతంత్ర ఇధ్మాబర్హిరాహరతి । ఉత్తరేణగార్హప
త్యమిత్యాది । ఆశ్వాలః ప్రస్తా ఐక్షవీవిధృతీకార్ష్మర్యమాయాః
పరిధయః । అదిత్యైరాస్నాసి । యత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావి
శస్త్వంవనస్పతీన్ । తతస్త్వాంత్రయోవిగ్నతిథాన భరామి సుసంభృ
తా । త్రీన్పరిధీగ్ స్త్రిస్రస్సమిధః —సుసంభృతా । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో
దేవపురశ్చరసఘ్యా సంత్వా । సన్నహ్యతి । నేధ్మప్రవశ్చనానిధానం
సత్వాయావేదిం । అంతర్వేదిశాఖాయా ఇత్యాదినపర్ణవల్కః । పశు
గ్హవ్యంకరోతుమె । సమూహంత్యజ్ఞీగార్హముపలింపంతీత్యాది । స
వాపశుకుంభిమావచ్ఛర్కరం గోష్ఠయేనానులిప్తాభవతి । ఇమాం

ర్ణంచపరిస్తృణీతదేవానామేషకర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ।
స్ఫ్యమగ్నిహోత్రహవణీమపరతః । స్రువస్వధితీ ర్యేకశ్చజుహూద్వ
యస్యద్వద్వం ధ్రువాయా ఉపభృద్ద్వయస్య స్థాల్యాశ్చ వేదేన సహప్ర
యోజ్యేవేషేణ సార్ధంసమవత్తధానీం । ప్లక్షస్య శాఖాహృదయా
ర్థశూలోవపాశ్రపణ్యౌచ తథాపశూకా । శాఖాపవిత్రేణ సహప్ర
యోజ్యేదండేనసార్ధంరశనే ప్రయోజ్యే । యూపేన సార్థతుయవాః
ప్రయోజ్యోదర్భా ప్రయోజ్యాశకలైశ్చసార్ధం । యూష్ణస్యతాక్ష్ణ
స్యఘృతస్యపాత్రేవేదాగ్రయోక్త్రేప్యరణిద్వయంచ । దర్భాస్వరుం
చాప్యధమంథనంచ క్రమేణయోజ్యాః పురతోవవర్గాః । పవిత్రకర
ణాది । బ్రహ్మవరణం । భూపతే । అహంభూపతిః । ఉపవిష్టేబ్రహ్మ
ణి । యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశంతాం । అగ్నిగ్హోతారం ।
కస్త్వాయునక్తి సత్వాయునక్తు । అనారభేకర్మణి యజ్ఞయోగః పా
త్రాభిమర్శోత్తరకాల ఇష్టః । పాత్రాబహుత్వేపిచ సంవిశంతాం
శుంధధ్వమేతే యజుషీ అనూహ్యే । అగ్నిహోత్రహవణ్యామపల
నీయపూర్వవదుత్పూయాభిమంత్ర్య । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి । బ్రహ్మ
న్ప్రోక్షయజ్ఞం । తూష్ణీం ఓంప్రోక్ష శుంధధ్వమిత్యాది । ప్రోక్షణీశ్శే
షమగ్రేణ గార్హపత్యంనిధాయ । తూష్ణీగ్ స్ఫ్యమాయ । బ్రహ్మ
న్నుత్తర మిత్యాది విపరీతపరిగ్రహః వసవస్త్వాపరిగృహ్ణంతు । యజ్ఞ
స్యత్వా । రుద్రాస్త్వా । ఆదిత్యాస్త్వా । ధాఅసీత్యాది । ప్రోక్షణీ
రాసాదయేధ్మాబర్హి రుపసాదయ స్రువంచస్వధితించ స్రువశ్చసం
మృడ్ఢిపత్నీగ్ సన్నహ్యాజ్యేనదధ్నేదేహి । ప్రోక్షణీరభిపూర్వేత్యా
ది । స్రుచాగ్ సంమార్జనకాలే స్రువగ్ సంమృజ్య । గోష్ఠంమానిర్మృ
క్షం । తస్యావృత్యాస్వధితిం । జుహూగ్ సంమృజ్య । వాచంప్రాణం
జుహూవద్యస్యాహోమహానసీం । తేసభృతగ్ సంమృజ్య । చక్షుశ్శ్రో
త్రం । ఉపభృద్వత్స్రువధాజ్యధానీం । ప్రజాంయోనిమిత్యాది ।
శ్రూపావాంబిలెపిమ్యతు । అదితిస్తేచ్ఛిద్రపత్రే । మహీనాంపయోసి

ఆజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య।మహీనాంపయోసి। దధిస్థాల్యాందధిని
ర్వపతి।అధిశ్రయణవర్జం దధన్యప్రక్రియా తే। తేజసిస్థస్తేజోనుప్రేతంహంతి।అ
గ్నిస్తే తేజో మావినైత్। ఆహవనీయేధిశ్రిత్య । అగ్నేర్జిహ్వాస్థస్సుభు
వో దేవానాం ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యో యజుషే యజుషే భవతం।ఆ
జ్యందధిస్థస్సత్యే స్థస్సత్యాయాధ్యత్యాస్థో హవిషీస్థో వైశ్వానరే వైశ్వ
దేవేఉత్పూతశుష్మేసత్యౌజసౌసహోసి స్సహమానే స్థస్సహో ధా
మరాతీ స్సహే ధామరాతీయతస్సహే ధాంపృతనాస్సహే ధాంపృత
న్యతః । సహస్రవీర్యేస్థస్సైమాజిన్వత మాజ్యస్యాజ్యాంతర్ధ్యేదధిస్థస్స
త్యస్యసత్యేస్థస్సత్యాయుషీ స్థస్సత్యశుష్మే స్థస్సత్యేన వామభిఘార
యామి తయోర్వాంభక్షీయ। శుక్రమసి । జ్యోతిరసి। తేజోసి। ఆజ్య

ముత్పూయ । తేనైవదధిచోత్పునాత్యప శ్చోత్పునాతి । అద్భిరా
జ్యం దధ్యాజ్యేన దధ్నాప స్సమ్యక్పునీత సవితుః పవిత్రైః ।
తా దేవీర్దశ్వక్వరీశ్శక్వరాభ్యా మిమం యజ్ఞమవత స్సంవి
దానాః । ఆజ్యగ్రహణకాలే చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి । శుక్రంత్వా
శుక్రాయాం జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిషి పంచానాం
త్వావాతానాం । చతుర్జుహ్వాంగృహ్ణాతి । పంచానాంత్వాదిశాంపం
చానాంత్వాపంచజనానాం పంచానాంత్వాసలిలానాం పంచానాం
త్వాపృష్ఠానాం । చతురుపభృతి । దధని భహ్వాజ్యమానీయ । మహీ
నాంపయోసివిశ్వేషాం దేవానాంతనూరుర్ధ్యాసమధ్యపృషతీనాం
గ్రహం పృషతీనాంగ్రహోసివిష్ణోర్హృదయమస్యేకమిషవిష్ణుస్త్వా
నువిచక్రమే భూతిర్దధ్నా ఘృతేనవర్ధతాం తస్యమేష్టస్య వీతస్యద్రవిణ
మాగమ్యాజ్జ్యోతి రసివైశ్వానరం పృశ్నియైదుగ్ధం । పంచగృహీతం
పృషదాజ్యం । జ్యోతిరసివిశ్వరూపం విశ్వేషాందేవానాం సమిదితి
వా । సుప్రజాస్త్వాయత్వా । రాయస్పోషాయత్వా । బ్రహ్మవర్చసా
యత్వా । భూరస్మాకం । చతుర్ధ్రువాయాం । ఆపోదేవీరిత్యాది । సా
దనకాలఆజ్యానిసాదయతి । ఉపభృదసిఘృతాచీనామ్నా । ఆవాహ్య

ఖాధ । ఉపభృద్వత్పృషదాజ్యధానీం । ఋుపభాస్థశ్యాక్వశాఖ్యా
తాచీనాగ్ంస్తూనా । ప్రియేణనామ్నా ప్రియేసదసిసీదతం । స్యోనో
మేసీదతగ్ంసుషదాపృథివ్యాం ప్రథయిత్వాప్రజయా పశుభిస్సువర్గేలోకే
దివః సీదతం పృథివ్యామన్తరిక్షేహాము త్వాగో భూయాసమధగేమత్థ్రప
త్నాః । ఇమాస్రువస్వధితిలభిజిఘృతౌ హూమాంచ్ఛతసురాచ్ఛం
దసానుష్టుభేన । సర్వాయజ్ఞస్యసమనంజ్యౌ-విష్టాబార్హస్పత్యేన
శర్మణాదైవ్యేన । ఇమేస్థాల్యాఘృతస్యదధ్నః పూర్ణేచ్ఛిన్న పయసా
శతధారావృత్థౌ । మారుతేనశర్మణాదైవ్యేన । ఘృతాఅసదంనిత్యాది।
అయంయజ్ఞోమమాగ్నేపంచహోతా । పూర్వవదాజ్యాన్యభిమం
త్ర్య । అగ్రేణాహవనీయం యూపావటంపరిలిఖతి । అర్థమంతర్వేత్య
ర్ధంబహిర్వేది। పూర్వవదభ్రేరాదానం । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తా
భ్యామాదదేభ్రిరసినారిరసి । అభ్రిమాదాయ। పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరి
లిఖితా అరాతయః - అపికృంతామి । త్రిః ప్రదక్షిణం పరిలిఖ్యాథఖ
నతి । యథానావిరుపరం భవిష్యతీత్యగ్రేణావటం ప్రాచంయూపం
నిధాయ । యత్తేశిక్వః పరావధీస్తక్షాహస్తేనవాశ్యా । ఆపస్తత్స
ర్వాంజీవలాశ్శుంధంతు శుచయశ్శుచిం । యూపం ప్రక్షాళ్యాథైనం
యవమతీభిః ప్రోక్షతి । పృథివ్యైత్వా । మూలం ప్రోక్షతి । అంతరి
క్షాయత్వా మధ్యం । దివేత్వా। అగ్రం। ప్రాచీనావీతీ। శుంధంతాంలో
కః పితృషదనః । ప్రోక్షణీ శేషమవటేనినీయ । యజ్ఞోపవీత్యప ఉప
స్పృశ్య। యవోసియవయాస్మద్ద్వేషోయవయారాతీః। యవమవాస్య
పునః ప్రాచీనావీతీ పితృణాగ్ం సదనమసి । అవాచీనాగ్రేణ బర్హిషావ
స్తీర్య। యజ్ఞోపవీత్యప ఉప స్పృశ్య ।స్వావేశోస్యగ్రేగానేతౄణాంవనస్పతి
రధిత్వాస్థాస్యతితస్యవిత్తాత్ । ప్రథమపరాపాతిన్ం శకలమవాస్య।
ఘృతేనద్యావాపృథివీఆపృణేథాగ్ం స్వాహా । స్రువేణశకలేహుత్వా
ద్యావాపృథివీభ్యాంమిదం । యూపాయాజ్యమానాయానుబ్రూ
హి । అథైనమనగ్ం స్కృతేనాజ్యేన యజమానోగ్రతశ్శకలేనానక్తి ।

శ్చంద్రమసి । అధ్వర్యుస్స్రగ్గ్ స్వృతేచషాలమక్త్వా । సుపిప్పలాభ్య స్త్వౌషధీభ్యః । ప్రతిముచ్య । దేవస్త్వాసవితా మధ్వానక్తు । స్రువేణ సంతతమవచ్ఛిదంనగ్నిష్ఠా మశ్రిమనక్త్యో పర్యాత్సర్వ తో యూపగ్ సంమృశతి । రశనాదేశేత్రిః । ఆంజినాదియూపంయజమానో నోత్థాప్య జిత్వాపరివ్యయణాత్ । యూపాయోచ్ఛ్రియమాణాయానుబ్రూహి । ఉద్దివగ్ స్తభానాంతరిక్షం పృణపృథివీముపరేణదృగ్ హ । ఉచ్ఛ్రియతి । తేతేధామాన్యుశ్మసీగ మధ్యేగావోయత్రభూరిశృగా అయాసః । అత్రాహత దురుగాయస్యవిష్ణోః పరమం పదమవభాతిభూరేః । అవటేవదధాతి । విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా । తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ సదాపశ్యంతి సూరయ । దివీవచక్షురాతతం । ద్వాభ్యామావటేనమగ్నిష్ఠాగ్ సంమినోతి । బ్రహ్మవనింత్వా క్షత్రవనిగ్ సుప్రజావనిగ్ రాయస్పోషవనింపర్యూహామి । ప్రదక్షిణాపాగ్ సుభిఃపర్యూహ్య । బ్రహ్మదృగ్ంహ క్షత్రిదృగ్ం హప్రజాందృగ్ంహ । రాయస్పోషందృగ్ంహ । మైత్రావరుణదండేన సమంభూమిపరిదృగ్ంహణంకృత్వా । ఉన్నంభయపృథివీంభిన్ధీదందివ్యంనభః । ఉద్నోదివ్యస్యనో దేహీశానో విసృజాదృతిం । అద్భిఃపరిషించతి । దర్భమయరశనేభవతో ద్విగుణాద్వ్యాయామాపక్షిరశనాత్రిగుణాత్రివ్యాయామాయూపస్య । దేవస్యత్వా— పూష్ణోహస్తాభ్యాంమాదదే । యూపరశనామాదాయ । విష్ణోః కర్మాణిపశ్యతయతో వ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా । సరశనేనపాణినాయూపమున్మార్ష్టి । తద్విష్ణోఃప— రాతతం । అగ్రంప్రేక్షతే । యూపాయపరివీయమాణాయానుబ్రూహి । పరివీరసిపరిత్వాదైవీర్విశో వ్యయంతాంపరీమగ్ రాయస్పోషోయజమానంమనుష్యాః । నాభిదఘ్నేరశనయాత్రిః ప్రదక్షిణం యూపంపరివ్యయతిమధ్యదేశేవా । అంతంతిస్త్రవృత్త్వేష్ట్య । అశిమతస్థవిమత్స్వవీయు । దివసూనురసి । స్వ

రుమాదాయ । అంతరితం న్యత్వా సానావపగుహోమః। ఉత్తరేణాగ్నిష్ఠాంమధ్యమేరశనేగుణేవగూహతి। ఉత్తమేసర్వేషువా । ద్వయోరథరయోరితి వాజసనేయకం । అథపశుప్రాయశ్చిత్తాని। అస్మిన్పశౌకూటాదిదోషనిర్హారణార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । కూటకర్ణ కాణఖండవండశ్లోణ సప్తశఫవర్జం యద్వ్యంగహీనస్యదంగతో వాపిరుజ్య। అత్రైకేషాం వైష్ణవీమాగ్నావైష్ణవీం। సారస్వతీబార్హస్పతీమితిహుత్వా ప్రయోజయేత్ । యోపంన్నదమలంతత్పసూనా మితివిజ్ఞాయతే । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ం సురేస్వాహా । విష్ణవ ఇదం । అగ్నావిష్ణూసజోషసేమావర్ధంతు వాంగిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగతగ్ం స్వాహా। అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం। ప్రణోదేవీసరస్వతీ వాభిర్వాజినీవతీ ధీనామవిత్ర్యవతుస్వాహా । సరస్వత్యా ఇదం । బృహస్పతేఅతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రగ్ం స్వాహా । బృహస్పతయఇదం। అథపశుగ్ం స్తవయంతి । అధ్వర్యుర్బ్రహ్మా । యజమానాస్తవనకర్తారః । అధ్వర్యో దేవతాహ విరవదానార్థ మైంద్రాగ్నం పశుముపాకురు । ఇషేత్వా । ఇషేత్వా బర్హిషీఆదత్తే ఉపవీరసీప్లక్షశాఖాం ఉపోదేవాం దైవీర్విశః ప్రాగుర్వహ్నీరుశిజో బృహస్పతేధారయావసూనిహవ్యాతేస్వదంతాం దేవత్వష్టర్వసురణ్వ రేవతీరమధ్వం ప్రజావతేర్జాయమానాః ప్రజాజాతాశ్చయాఇమాః । తస్మైప్రతిప్రవేదయాచికిత్వాగ్ం అనుమన్యతాం । ఇమంపశుంపశుపతేతేఅద్యబధ్నామగ్నేసుకృతస్యమధ్యే । అనుమన్యస్వసుయజాయజామజుష్టం దేవానామిదమస్తు హవ్యమింద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజుష్టముపాకరోమి. । పురస్తాత్ప్రత్యంచం పశుముపాకరోతి । ఉపాకర్ణదర్భాప్రజ్ఞాతాన్నిధాయ । ఉపాకృత్యపంచజుహోతి । ఉపాకృతాహవ్య వపావసాగ్నిశేలాభిహోమాః పరివపన్యయాన్త్యాః చపాలసంజ్ఞప్త యదస్యపా

ర్యాఅసంస్కృతాజ్యా భవతాసమత్యా । ప్రజానంతఃప్రతిగృహ్ణంతి
పూర్వేప్రాణమంగేభ్యః పర్యాచరంతం । సువర్గం యాహిపథిభిర్దేవ
యానైరోషధీషుప్రతితిష్ఠా శరీరైస్స్వాహా । పశవఇదం । యేషామీ
శేపశుపతిఃపశూనాంచతుష్పదాముదచద్విపదాం । నిష్క్రీతోయం
యజ్ఞియంభాగమేతురాయస్పోషాయజమానస్యసంతుస్వాహా । పశు
పతయఇదం। యేబధ్యమానమనుబధ్యమానా అభ్యైక్షంతమనసాచ
క్షుషాచ।అగ్నిస్తాగ్ అగ్రేప్రముమోక్తుదేవః ప్రజయాసంవిదానస్స్వా
హా। అగ్నయఇదం। యఆరణ్యాఃపశవోవిశ్వరూపా విరూపస్సంతోబ
హుధైకరూపాః।వాయుస్తాగ్ అగ్రే ప్రముమోక్తుదేవఃప్రజాపతిఃప్రజ
యాసంవిదానస్స్వాహా । వాయవఇదం । ప్రముంచమానాభువనస్య
రేతోగాతుంధత్త యజమానాయదేవాః । ఉపాకృతగ్ శశమానం
యదస్థాజ్జీవందేవానామప్యేతుపాథస్స్వాహా । దేవేభ్యఇదం । పంచ
హుత్యాగ్నింమథతి । అగ్నేర్జనిత్రమసి । అధిమంథనగ్ శకలంనిదధా
తి । వృషణౌస్థః । ప్రాంచావదర్భా । ఉర్వశ్యసి । అధరారణిమాద
త్తే । పురూరవాః । ఉత్తరారణీం । దేవోవాగ్ సవితామధ్వానక్తు।
ఆజ్యస్థాల్యా ఆజ్యేనబిలేఅక్త్వా । ఘృతేనాక్తే వృషణం దధాథాం ।
ఉభేఅభిమంత్ర్య । ఆయురసి । సమవధాయ । అగ్నయేమథ్యమా
నాయానుబ్రూహి । ప్రథమాయాంత్రిరనూక్తాయాం । త్రిఃప్రదక్షి
ణమగ్నింమంథతి । గాయత్రంచ్ఛందోనుప్రజాయస్వ । ప్రథమం ।
త్రైష్టుభంఛందోనుప్రజాయస్వ । ద్వితీయం । జాగతంఛందోనుప్రజా
యస్వ । తృతీయం । తతోయథాప్రాశుంమంథతి । యదిమథ్యమా
నోనజాయేత । రక్షోఘ్నీరనుబ్రూయాత్ । జాతేఅగ్నౌజాతాయా
నుబ్రూహి । ప్రహరన్ప్రహ్రియమాణాయానుబ్రూహి । భవతన్న
స్సమనసౌసమోకసావరేపసౌ । మాయజ్ఞగ్ హిగ్‌సిష్టం మాయజ్ఞప
తిం జాతవేదసౌశివౌభవతమద్యనః । అగ్రేణోత్తరంపరిధిమాహవనీ
యేప్రహారతిసంధనావా । అగ్నావగ్నిశ్చరతిప్రవిష్ట ఋషీణాంపు

త్రో అధిరాజఏషః । స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే జుహోమి మా దే
వానాం మిథుయాకర్భాగధేయగ్ం స్వాహా । ప్రహృత్య స్రువేణాభిజు
హోతి । ప్రవిష్టాయాగ్నయ ఇదం । సావిత్రేణ రశనామాదాయ ।
[illegible]స్య త్వా— పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే । పశు రశనామాదాయ ।
[illegible]క్షిణే బాహావపరివిధ్యోర్ధ్వముత్కృష్య । ఋతస్య త్వా దేవ
వి[illegible]శేనారభే । దక్షిణే శిరసి । సా శేగాతుణయా ప్రతిముచ్య ।
ధర్షా మానుషానింద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జుష్టం నియునజ్మి । ఉత్తరతో
యూపస్య నియునక్తి దక్షిణా తైకాదశినాత్ । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యః ప్రో
క్షామీంద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జుష్టం ప్రోక్షామి । ప్రోక్షతి । అపాం పే
రురసి । పాయయతి । యది న పిబేత్ । న వా ఉ వేతన్మ్రియస ఇతి మంత్రే
ణ బలాత్కారేణ పాయయతి । స్వాత్తం చిత్సదేవగ్ం హవ్యమాపో దే
వీస్స్వదతైనం । ఉపరిష్టాదధస్తాత్సర్వతశ్చ ప్రోక్ష్య । అయం వేద ఇత్యా
దివేదం నిధాయ । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । స్రుచ్యమాఘార్య
ప్రత్యాక్రమ్య జుహ్వాం పశుగ్ం సమనక్తి । సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛ
తాం । శిరసి । సం యజత్రైరంగాని । ద్వ్యోః । అగ్ం సోచ్ఛలయోః । సం
యజ్ఞపతిరాశిషా । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాం । మఖస్య శిరోఽసీత్యాది
భృ[illegible] సమంజనాదికర్మ ప్రతిపద్యతే । సమానమా ప్రవరాద్దైవంచ
మానుషంచ హోతారౌ వృత్వా పునరాశ్రావ్య మైత్రావరుణం వృణీ
తే । మిత్రావరుణౌ ప్రశాస్తారౌ ప్రశాస్తాత్ । ప్రశాస్త్రశ్శర్మా మా
నుషః । ఘృతవతశ్శబ్దయిత్యాదితిష్ఠతి పశావేకాదశ ప్రయాజాన్ య
జతి । సమిద్భ్యః ప్రేష్యేతి । ప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి । ప్రేష్య ప్రేష్యే
తీతరాన్ చతుర్థాష్టమయోః ప్రతిసమానీయ దశమ్యైకాదశ్యాయా
ఆజ్యమవశినష్టి । తానుయజమానః ప్రాకృతైర్హాదితశ్చతుర్భిశ్చతురో
నుమంత్ర్య । చతుర్థస్యానుమంత్రణాదురః ప్రభృతి త్రీగ్ంస్త్రీనుత్తరేషు
న శేషం । పృథివీ హోతా । సమిద్భ్యోఽగ్నయ ఇదం । వసంతమృ
తూనాం । ఏకోమమైకాదస్య । ఆతిశ్రాశివయ । పెత్రిష్య । రసూస

షాత్తేన్నయఇదం । గ్రీష్మమృతూనాం । ద్వాపూమద్వేతస్య । అకి
శ్రాకివయ । ప్రేష్య । ఇధ్మోృభ్యగ్న యఇదం । వర్షాబుతూనాం।
త్రయోామమతిగ్రన స్తస్య । అర్ధపూాపభృతంజుహ్వామానీయ । అకి
శాాకివయ । ప్రేష్య । బర్హిషేగ్న యఇదం । శరదమృతూనాం।
చత్వారోమమ। శరదంచత్వారి । అకిశాకివయ। ప్రేష్య। దుర్భోభ్య
గ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చత్వారోమమ । అకిశ్రాకివయ।
ప్రేష్య । ఉషాసానక్తాభ్యామగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చ
త్వారోమమ । అకిశ్రాకివయ । ప్రేష్య। దైవీభ్యాగ్ హోాతృభ్యా
మగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చత్వారోమమ। సర్వపూాప
భృతంజుహ్వామానీయ । అకిశ్రాకివయ । ప్రేష్య । తిసృభ్యోగ్నయ
ఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించనయో
స్మాంద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః । అకిశాకివయ । ప్రేష్య। త్వష్టే
గ్నయఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం। పంచమమనతస్యకించన।
అకిశ్రాకివయ । ప్రేష్య । వనస్పతయేగ్నయఇదం । హేమంతశిశి
రావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించన । ప్రత్యాక్రిమ్యజుహ్వాస్వ
దుస్వధితీఅనక్తి । త్రిస్వరుగ్ సకృత్స్వధితెరన్యతరాంధారాగ్ స్వరు
మంతర్ధాయ। స్వధితినాపశుగ్సమనక్తి । ఘృతేనాక్తౌపశుంత్రాయె
ధాం । శిరసి । నవాస్వధితినాస్వరుణైవాక్తయాశ్రుతస్యావద్యతి। ప
శుమితరయావిశాస్తి । పునస్వరుమువగూహ్య । శమితేస్వధితింప్ర
యచ్ఛంనాహ । శమితరేషాతేశ్రిస్ప్రష్టాస్తు । అయతనేస్రుచౌసాద
యిత్వా । పర్యగ్నయేక్రియమాణాయానుబ్రూహి । ఆహవనీయం
దుల్ముకమాదాయాగ్నీధ్రః । పరివాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్ర
మీత్ । దధద్రత్నానిదాశుషే । త్రిః ప్రదక్షిణంపర్యగ్నికరోతిప
శుం । పర్యగ్నౌక్రియమాణే పావ్యానిజుహోాతి । ఏకంద్వేత్రీణిచ
త్వారివా । పరిజానంతః పరిగృహ్ణంతిపూర్వేప్రాణమంగేభ్యః ప
ర్యాచరంతం। సువర్ణంయ్యాహిపథిభిర్దేవయాసైర్ ఓషధీషుప్రతితిష్ఠ

రీరైస్వాహా। వశవఇదం। పశుపతేఃపశవోవిరూపాస్సదృశాఉత। తేషాం యంప్రవిరేదెవా స్తగ్గ్ స్వారాడనుమన్యతాగ్ స్వాహా। పశుపతయఇదం। శమితారివ శౌవిముచ్యమానె । యెబధ్యమానమనుబధ్య మానాఆ భైృతుంతమనసాచక్షుసాచ । అగ్నిస్తాగ్ అగ్రేప్రముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః ప్రజయాసంవిదానస్వాహా । అగ్నయఇదం। గృహీత్వాసిధాయ । రెవతీర్యజ్ఞపతింప్రియధావిశత। వవా ... శు... రథేతేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ । అతిశారిశవయు। ఉప పేప... హూతర్ 'యదేవేభ్యః । ప్రాస్మాఅగ్నింభరతస్తృ...బర్ హి...తి హూతురభిజ్ఞాయ।ఆహవనీయాదుల్ముకమాదాయాగ్నీ...పూర్వః ప్రతిపద్యతే।శమితాపశుంన్నయంతి। ఉరోరంతరితుసజూర్దేవేనవాతేనాస్యహవి

మ స్త్మనాయజసమస్యతనువాభవవర్షీయోవర్ షియసియజ్ఞేయజ్ఞపతింధాః । అంతరాచాత్వా లోత్కరావుదంచం పశుంనయంతి । ప్రతిప్రస్థాతా । ప్రముంచమానాభువనస్య రేతో గాతుంధత్తయజమానాయదేవాః । ఉపాకృతగ్ శశమానంయదస్థాజ్జీవం దేవానామప్యేతుపాథస్వాహా । దేవేభ్యఇదం । నానాప్రాణోయజమానస్యపశునాయజ్ఞోదేవేభిస్సహ దేవయానః । జీవందేవానామప్యేతుపాథస్సత్యాస్సతుయజమానస్యకామాః। అధ్వర్యుర్యజ్ఞపతి। ఉవధ్యగోహం పార్థివం ఖనతాదితి హూతురభిజ్ఞాయ । ఊవధ్య గోహం ప్రతిప్రస్థాతాఖనతి ।అభిపర్యగ్నికృతేదేశఉల్ముకం నిదధాతిసశామిత్రః ।తం దక్షిణేనపరిత్యంచంపశుమవస్థాప్యపృథివ్యాస్సంవృచఃపాహి। తస్యాధస్తాద్బర్హిరుపాస్యతి । ఉపాకరణయోరన్యతరస్తస్మింత్సంజ్ఞపయతి । ప్రత్యక్ఛిరసముదీచీనపాదమమాయుం కృణ్వంతిగ్ సంజ్ఞపయత । శ్వాపరాక్ట్రావ రతే ధ్వర్యుర్యజమానః । స్వర్విదసిస్వర్విత్వాస్వర్ హిస్వ మహ్యగ్గ్ స్వః పశుభ్యోలోకవిదసిలోకం విత్వాలోకమహిలోకంమహ్యంలోకంపశుభ్యోగాతువిదసిగాతుంవిత్వాగాతుమిహిగాతుం మహ్యంగాతుంపశుభ్యోనాథ విదసినాథం విత్వానాథ మిహినాథం

షుహ్యాంపాథంపశుభ్యః । నవాఉవేతన్మ్రియసేనరిష్యసిదేవాగ్ ఇదేషి పథిభిస్సుగేభిః । యత్రయంతి సుకృతో నాపి దుష్కృత స్తత్ర త్వాదే వస్సవితాదధాతు । ఆశానాంత్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్య అమృతే భ్య ఇదంభూతస్యాధ్యక్షే భ్యోవిధేమహవిషావయం। విశ్వాఆశామధు నాసగ్ స్పృజామ్యనమీవాఆపఓషధయోభవంతు । అయంయజమా నోమృధోవ్యస్యతామగృభీతాఃపశవస్సంతుసర్వే ఉక్త్వాపరాఙ్ఙావ ర్తతే। యజమానః। నానాప్రాణోయజమానస్య పశునాయజ్ఞోదేవే భిస్సహదేవయానః । జీవందేవానామప్యేతుపాథస్సత్యాస్సంతుయజ మానస్యకామాః । అధ్వర్యుర్జుహోతి ।యాసామూధశ్చతుర్బిలంమధోః పూర్ణంఘృతస్యచ । తానస్సంతుప యస్వతీరస్మిన్గోష్ఠేవయోవృధః।

ఇహాపశవో విశ్వరూపారమంతామస్మిన్ యజ్ఞేవిశ్వవిదో ఘృతాచీః। అగ్నింకులాయ మభిసంవిశానాఅస్మాగ్ అవంతుపయసాఘృతేన । పృషదాజ్యం ద్వయమవేక్షమాణౌ వాగ్యతావాసాతే ధ్వర్యుర్యజ మానశ్చ । ఇంద్రస్యభాగస్సువితేదధాతనేమం యజ్ఞంయజమానంచ సూరౌ యోనోద్వేష్ట్యనుతగ్ రవస్వానాగసో యజమానస్య వీరాః। వాశ్యయానేవేక్షేతే । అథపశుప్రాయశ్చిత్తాని । అస్మిన్పశౌ వా శాదిదోషనిర్ హరణార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । యదస్యపా రేరజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నఃపర్షదతిద్విషోగ్నే వైశ్వా నర । స్వాహా।అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం । యస్మాద్భీషావాశిష్ఠా స్త తోనోఅభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమో రుద్రాయ మీఢుషేస్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదం। యఇదమక స్తస్మై నమ స్తస్మైస్వాహా । రుద్రాయమీఢుషఇదం। అపఉపస్పృశ్య। యదస్య పారే। యస్మాద్భీషాన్యషదః। యఇదమకః । యదస్యపారే ! యస్మా ద్భీషావెపిష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాపలా ఇష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాసమజ్ఞాస్థాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషానిమేహాసి । యదస్యపా

శే । యస్మాద్భీషాశకృత్కరోషి । వాశిన్యవదవేపిష్ఠాః పలాసమణీ
మోశకృత్ । ఆదిర్యదస్యసప్తానాయ ఇదంనాత్యయోర్ద్వయోః య
తపశుర్మాయుమకృతోరోవాపద్భిరాహతే। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోవి
శ్వాన్ముంచ త్వగ్ఘాసస్వాహా । సంజ్ఞప్తే సంజ్ఞప్త హైహా మంజు
హోతి। అగ్నయఇదం । సంజ్ఞప్తహైహామేతుహుతే ప్రతాప్యైసప్ల
క్షశాఖేతుపపాశ్రిపణ్యోఽప్రష్టమిత్యాహావసీయ ఏవముఖ్యాభిషేక్రి
ప్రతిపత్న్యనర్వా । నిష్టప్తగ్ంరక్షోఽనిష్టప్తో ఘృశగ్ంసః । శమితారఉపే
తనయజ్ఞం దేవేభిరిన్వితం । పాశాత్పశుం ప్రముంచతు ।
బంధాద్యజ్ఞపతిం పరి। పపాశ్రపణీభ్యాం పశుముపై
తోధ్వర్యుర్యజమానశ్చపశోః పాశం ప్రముంచతు । అదితిః
పాశంప్రముమోక్త్వేతన్నమఃపశుభ్యః పశుపతయేకరోమి। సంవేష్ట్య
రశనాంగీవాసునిధాయ । ఏకశూలయోపస్నజ్యచాత్వాలఉదస్యతి।
అరాతీయంతమధరంకరోమి । తతఃప్రతిప్రస్తాతాపత్నీ ముదానయతి
నమస్తఆతాన । పత్న్యైదిత్యముపతిష్ఠతే। అనర్వాప్రేహి ఘృతస్య
కుల్యామనుసహ ప్రజయా సహరాయస్పోషేణ । ప్రాచీముదాన
యతి। ఆపోదేవీశ్శుద్ధాయువశ్శుద్ధాయూయం దేవాగ్ం ఊఢ్వగ్ంశు
ద్ధావయంపరివిష్టాః పరివేష్టారోవో భూయాస్మ చాత్వాలేపత్న్య
పోవమృశతి । ఋత్విజోయజమానశ్చపత్నీత్యేకే । అద్భిః పశోస్స
ర్వాన్ప్రాణానాప్యాయయతి । సర్వాణ్యంగాన్యధ్వర్యురభిషించతి। ప
త్న్యాప్యాయ యత్యేతద్వావిపరీతం । వాక్తఆప్యాయతాం । శమ
ద్భ్యః । వాచం । ప్రాణస్తఆప్యాయతాం । శమద్భ్యః । ప్రాణం ।
చక్షుస్తఆప్యాయతాం। శమద్భ్యః। చక్షుషీ। శ్రోత్రంతఆప్యాయతాం।
శమద్భ్యః । శ్రోత్రేయాతేప్రాణాంచ్ఛుగ్జగామయా చక్షుర్యాశ్రో
త్రంయత్తేక్రూరం యదాస్థితం తత్తఆప్యాయతాం తత్తఏతేన శుంధ
తాం। శమద్భ్యః । హృదయదేశం। నాభిస్తఆప్యాయతాం శమద్భ్యః
నాభిం । పాయుస్తఆప్యాయతాంశమద్భ్యః । గుదం । మేఢ్రంతత

స్యాయతాంశమధ్య్వ్యః శుద్ధాశ్చరిత్రాః । తూష్ణీంపాదానేకీకృత్య ।
షుద్భ్యః। పాదార్ । శమోషధీభ్యశ్శంపృథివ్యై శమహోభ్యాం
భూమ్యాగ్ శేషంనినీయ్య । ఓషధే త్రాయస్వైనం ఉపాకరణయో
రవశిష్టం దక్షిణేన నాభిమంతర్ధాయ స్వధితేమైనగ్ హిగ్ సీః ।
స్వధితినా పార్శ్వత స్తిర్యగాచ్ఛ్యతి।అపఉపస్పృశ్య। బర్హిషోగ్రగ్ స
వ్యేనపాణినాదత్తే।అథమధ్యంయతఆఛ్యతి। తదుభయతోలోహితేనా
క్త్వా।రక్షసాంభాగోసి।ఉత్తరమపర్ణమవాంతరదేశంవా నిరస్యాపఉప
స్పృశ్య।రక్షోభ్యఇదం। దైనేత్థస్యేనపదాభితిష్ఠతి। ఆవపాయాదర్
శనాత్ । ఇదమహాగ్ రక్షోవబాధే । ఇదమహాగ్ రక్షోధమంత
మోనయామియోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మ ఇదమేనమధమం
తమోనయామి । ఇషేత్వా । వపాముత్ఖిద్య । ఘృతేనద్యావాపృథి
వీప్రోర్ణ్వాథాం । వపయాద్విశూలాంపరిచ్ఛాద్య । ఊర్జేత్వా । తని
ష్ఠేనైకశూలయోపతృణత్తి । దేవేభ్యఃకల్పస్వ । అభిమంత్ర్య ।
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ । స్వధితినా
వపాంనిమృజ్య । అచ్ఛిన్నోరాయస్సువీర ఇంద్రాగ్నిభ్యాంత్వాజు
ష్టాముత్క్రాంతామి । ఉత్క్రాంతతి । అపఉపస్పృశ్య । ముష్టినాశ
మితావపోద్ధరణమపిధాయాస్తే ఆవపాయాహోమాత్ । ప్రత్యు
ష్టగ్ రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । శామితేపరి
వపాంప్రతితప్య । నమస్సూర్యస్యసందృశే । ఆదిత్యముపస్థాయ । ఉ
ర్వంతరిక్షమన్విహి । అభిప్రవ్రజతి। ఉల్ముకైకదేశమాదాయాగ్నీధ్రః
పూర్వః ప్రతిపద్యతే । వపాశ్రపణీపునరన్వారభతేయజమానః । ఉ
ల్ముకైకదేశమాహవనీయే ప్రత్యపిసృజతి । నిర్దగ్ధగ్ రక్షోనిర్దగ్ధాఅ
రాతయః । ఆహవనీయస్యాంతిమేంగారేవపాం నికూడ్య । అంతరా
యూపమాహవనీయంచదక్షిణాతిహృత్య । ప్రతిప్రస్థాత్రేపరియచ్ఛ
తి । తాం దక్షిణతఆసీనః । ప్రతిప్రస్థాతాహవనీయేశ్రపయతి । వా
హోవిహాస్తోకానాం । బర్హిషోగ్రమధస్తాద్వపాయాఉపాస్యతి ।

త్వాము తేదధిరే హవ్యవాహగ్ం శృతంకర్తారముతయజ్ఞియంచ । అగ్నే సదక్షస్సతనుర్ హిభూత్వాథహవ్యాజాతవేదోజుషస్వస్వాహా । స్రువేణవపామభిజుహోతి । జాతవేదస ఇదం । ప్రాదుర్భూతేషుస్తోకేషుస్తోకేభ్యోనుబ్రూహి । అలోహినీగ్ం సుశృతాంకృత్వా । యస్త ఆత్మాపశుషుప్రవిష్టః । దృగ్ హాగాదృగ్హా । సుపిప్పలాఓషధీః కృధి । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యాంబర్హిషిప్లక్షశాఖాయాంవపాశ్రపణీభ్యాగ్ం సహాసాద్య । శ్రయుతాద్వేషాగ్ంసి । వపాశ్రపణీప్రహృత్యతూష్ణీం నిధాయ । ఇదమింద్రియమయం యజ్ఞో మమాగ్నే పంచహోతా । ఘృతవతీశబ్దే జుహూపభృతావాదాయదక్షిణాసకృదతిక్రాంతః।ఆశ్రావయ।స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్య।పృథివీహోతా।స్వాహాకారాయాగ్నయ ఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించన । ప్రత్యాక్రమ్య । శేషేణధ్రువామభిఘార్య । పృషజ్యద్వయమభిఘారయతి । అథవపాంనోపభృతం । ఆజ్యభాగాయజతి । ఆప్యాయతాం । త్రిః । అగ్నయ ఆజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆప్యాయతాందక్షిణాతిక్రమ్య ఆశ్రావయ । అగ్నయ ఆజ్యస్యప్రేష్య । అగ్నయ ఇదం । అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నేరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । పూర్వవదవద్యంత్సంప్రేష్యతి । సోమాయాజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । సోమాయాజ్యస్యప్రేష్య । సోమాయేదం । సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్త్సోమస్యాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । ఆప్యాయంతాం । స్వాహాదేవేభ్యః । పూర్వంపరివప్యగ్ంహుత్వా । దేవేభ్య ఇదం । అగ్నిర్హోతా । ఆప్యాయతాంజుహ్వాముపస్తీర్య । స్రువేణహిరణ్యశకలమవదాయ కృత్స్నాంవపాగ్ం స్రువేణతూష్ణీం మవదాయ । హిరణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభిఘారయతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యాంఛాగస్యవపాయామేదసోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యవపాయామేదసః ప్రేష్య । జాతవేదోవప

యాగచ్ఛదేవాంత్వగ్ం హి హోతా ప్రథమో బభూథ । ఘృతేనత్వం
తనువోవర్ధ యస్వస్వాహాకృతగ్ం హవిరదంతుదేవాస్వాహా । వష
ట్కృతేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నీ యూరహాం
దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయం । పరిత్యాక్రమ్య ।
ఆప్యాయంతాం । దేవేభ్యస్వాహా । ఉత్తరం పరివప్యగ్ం హుత్వా । దే
వేభ్య ఇదం । స్రువేణవపోద్ధరణమభిఘారయతి । ఉత్తరత స్విష్టకృతిప్ర
స్తాతాః హావనీయేవ పాత్రీపణీప్రహరతి । స్వాహోర్ధ్వనభసంమారు
తంగచ్ఛతం । ఊర్ధ్వనభసేమారుతాయేదం । అథనేధ్వర్యుస్స్రగ్స్రా
వేణాభిజుహోతిజుహ్వైన । స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । అత్రయ
జ మా నో వ రం ద దా త్య న డ్వా హం । తి స్రో వా ధే ను
స్తిస్రో వా ద క్షి ణాః బ్ర హ్మా న్బ్ర హ్మా సి । బ్ర ధ్న పి న్వ స్వే
త్యాది । సహస్రధార ఉత్సోఅక్షీయమాణః । సదాధారపృథివీమం
తరిక్షందివంచ తేనానడుహాతి తరాణిమృత్యుం । దక్షిణాసద్భ్య ఉపహ
ర్త్రవై । దక్షిణతపత్రద్బ్రాహ్మణాః । అయంవోనడ్వానహిగ్ం సంతో
యథాభాగంప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తేనత్రదశకృత్వోపాన్య । ఓంఓం ।
దేవస్యత్వా - రుద్రాయగామితి ప్రతిగ్రహః । ఉత్తరతః పరీతేతియజ
మానస్సంప్రేష్యతి । సముత్క్రమ్యసహపత్నీకాః పంచభిశ్చాత్వా
లేమార్జయంతే । హుతాయాం వపాయాం మార్జయిత్వా । ఆపోహి
ష్ఠామయోభువః... ఆపోజనయథాచనః । ఇదమాపః ప్రవహతావ
ద్యంచమలంచయుత్ । యద్వాహమభిదుద్రోహయద్వాశేపే అభివృ
ణం । ఆపోమాతస్మాదేనసోదురితాత్పాంతు విశ్వతః । నిర్మాముం
చామిశపథా నిర్మావరుణాదధి । నిర్మాయమస్య పడ్బీశాత్సర్వస్మా
ద్దేవకిల్బిషాదధో మనుష్య కిల్బిషాత్ । పశుపురోడాశస్య పాత్రసగ్ంసా
దనాదికర్మప్రతిపద్యతే । వ్రీహిమయంపశు పురోడాశం నిర్వపతి ।
ఏకాదశపురోడాశకపాలానిశూర్పంచ ద్వంద్వమితిరాణి ప్రకృతివత్
పురతఃపాత్రీంపాత్రిశతిప్రహరణం మేక్షణం మదం త్యగ్ధముపవేషమ

త్పవనార్థంచ । నబ్రహ్మావరణం। యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశేత
తామిత్యాది నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మిం
ద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది అదిత్యాస్త్వో
పస్థేఽదయామీంద్రాగ్నీహవ్యగ్ం రక్షేథాం । నశూకాయామిత్యా
ది। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం వోజుష్టంప్రో
క్షామి। శుంధధ్వమిత్యాది । సర్వాభిరద్భిః ప్రోక్షణం । కృష్ణాజినా
దానాది । హవిష్కృతా వాచం విసృజ్యపశుంవిశాస్తి । హృదయం
జిహ్వావక్షో యకృద్వృక్కౌ । సవ్యందోరుభయపార్శ్వే దక్షిణాశ్రోణీ
గ్గుదతృతీయమితి దైవతాని। దక్షిణందోస్సవ్యాశ్రోణీగ్గుద తృతీయమితి
సౌవిష్టకృతాని । క్లోమానంప్లీహానం పురితతుం వనిష్టుమధ్యస్థంమే
దోజాఘనీమిత్యుద్ధరతి । గుదంమానిర్లేపీర్వనిష్టుం మానిర్లేపీరితి
సంప్రైష్యతి। మావిపర్యాస్త ఇత్యధ్యేవతి। హృదయశూలగ్ం శాఖా
పవిత్రముపవేషం కుంభీంచ । నిష్టప్తగ్ంరక్షోనిష్టప్తోఘశగ్ంసః శామి
త్రేప్రతితప్య । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేషమాదాయ । నిరూ
ఢంజన్యాభయం నిరూఢాస్సేనాఅభీత్వరీః । శామిత్రాదుదీచోంగా
రాన్నిరూహ్య । నబహిః మాతురిశ్వనోఘురోఽసి। భృగూణా మంగిర
సాంతపసాతప్యస్వ। వసూనాంపవిత్రమసి । దేవస్త్వాసవితా పునాతు।
వసోఃపవిత్రేణ శతధారేణసుపువా । ఇకాదశకృత్వః । ఉదకపవిత్రే
కుంభ్యాంపశుమవధాయ శూలేప్రణీయ । హృదయగ్ం శామిత్రే
శ్రపయతి । అవరక్షోదివస్సపత్నమిత్యాది అవహననాది కర్మప్రతి
పద్యతే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం జుష్ట
మధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది। కపాలానాముపధానకాలే ష్టావుప
ధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్ని
భ్యాంజుష్టగ్ంసంవపామి । పిష్టాన్యుత్పూయానాహ యజుషోత్పూ
య। సృవేణాద్భ్య ఇత్యాది। ఆజ్యలేపబర్హిషి నినీయ । ఘృతా
గేహ్యగ్నిస్త్వాహ్వాయతి దేవయజ్యాయై ప్రాశిత్రమాదాయ। ప్రత్యు

ష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః అనిశితమసి సపత్నక్షయణం। యూ
పంవణ్ణంపశూనాం । అగ్నేస్త్వా తేజిష్ఠేన। దివశ్శిల్పం। అయంప్రా
ణశ్చాపానశ్చ ప్రస్తరేగవితే అపిసృజ్య । ఉద్వాసనకాలే తూష్ణీ
మభిఘారణం ప్రియేణేత్యాసాదనం । అయంయజ్ఞోమమాగ్నే పంచ
హోతాపుసః పంచహోతా శృతేవాపశౌ । జుహ్వాముపస్తీర్యే
త్యాది। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్యానుబ్రూహి । ఆ 3 శ్రా 3
వయ। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్యప్రేష్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం।
ఇంద్రాగ్నియోరహందేవ యజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదో భూయా
సం। ప్రత్యాక్రమ్యసపార్వణ హోమానానాదిష్టాః । జుహ్వాముప
స్తీర్యే త్యాది । అగ్నయేనుబ్రూహి ః ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అగ్న
యే ప్రేష్య । అగ్నయఇదం । అగ్నేరహందేవయజ్యయాయుష్మాన్
యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాంగమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య। ప్రస్తరాదన్యత్ర స్రుచో
స్సాదనం । నవైశ్వానరేహవిః । నవిరుజ్యప్రాశిత్రం । నయజమాన
భాగమిడాంతస్సంతిష్ఠతే । ఉపహూతాం మైత్రావరుణ షష్ఠాంభక్ష
యిత్వా। పూర్వవత్ప్రస్తరే మార్జయిత్వా । స్రువేణపృషదాజ్య
స్యోపహత్య । వేదేనోపయమ్య। త్రిః పృచ్ఛతి। శృతగ్ంహవీ 3 శ్శమి
తః।శృతం।పూషామాపశుపాః పాతుప్రథమేభిపరివ్రజతి। శృతగ్ంహవీ
3 శ్శమితః । శృతం । పూషామాధిపాః పాతు। అర్ధాన్తే ద్వితీయ్యం।
శృతగ్ంహవీ 3 శ్శమితః । శృతం । పూషామాధిపాః పాతు । కుం
భీంపరివృత్యతృతీయ్యం । శూలాత్ప్రవృహ్య హృదయం కుంభ్యామవ
ధాయ। సంతేమనసామ నః ప్రాణేన ప్రాణోజుష్టం దేవేభ్యో హవ్యం
ఘృతవత్స్వాహేంద్రాగ్నిభ్యాంత్వా జుష్టమభిఘారయామి । పృ
షదాజ్యేన హృదయ మభిఘారయతి । ఉత్తరతః పరిక్రమ్యాజ్యేన
పశుం । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః । స్వాహామ్మణోవ్య
ధిషై। ఉద్యంతమూష్మాణ మనుమంత్రయతే। దృగ్హాగా దృగ్హా।
పశుగ్ంహరం న్యార్యత్తోహృదయ శూలం ధారయత్యనుప స్పృశే

న్యాత్మానమితరాగ్ శ్చాతరాయూప మాహవనీయంచ దక్షిణాగ్ని
హృత్య । పంచహోత్రాప ఘోతాన్వా । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యా
మాసాద్య । ఇమానీంద్రియాణ్య మృతానివీర్యాణ్యేభిరింద్రాయ పశ
వోచికిత్సన్ । తైర్దేవా అవతోపమామి హేమమూర్జం యశస్సహౌ
జస్సనేయగ్ శృతానిమయి శ్రయంతాం । అయంయజ్ఞోమమాగ్ని
పంచహోతా పునః పంచహోతా । చతస్సృష్వాప స్తృణీతే । జు
హోపభృతోర్ధ్వ పాహోమహావన్యాగ్ సమవత్తధాన్యామితి । జు
హూపభృతోర్ధ్రువాయాఉప స్తీర్య ఇతరయోస్థాలీగతేనా జ్యేనజుహూప
భృతోర్హిరణ్య శకలమువధాయ । హృదయాద్వృక్యాభ్యాంచ మే
దోగృహీత్వాన్యత్రనిధాయ । హృదయస్యాగ్రేవద్యతి । మాభీర్మా
సంవిక్థాః । బర్హిషిప్లక్షశాఖాయామవదానాన్యవద్యోత్థసంప్రేష్య
తి । మనోతాయైహవిషోవదీయ మానస్యాను బ్రూహి । అథద్వితీ
యం । అథజిహ్వాయా అథవక్షసః । యథాకామీతరేషాం యథా
వృతం దైవతానాం ద్విర్ద్విరవదాయ । జుహ్వాం దైవతాన్య వధాత్యుప
భృత్సౌవిష్టకృతానాగ్ సకృత్సకృత్ । గుదం త్రైధం విభజ్య । స్థవిమ
మపయడ్భ్యోనిధాయ । మధ్యమం ద్వైధం విభజ్య । దైవతేష్వవద
ధాత్యణిమత్స్విష్టకృతేషు । గుదమవధాయ ప్రత్యభిఘార్య । యద
వదానానితేవద్యన్ । త్రేధామేధోవద్యతి । ద్విభాగగ్ స్రుచో స్తృతీ
యగ్ సమవత్తధాన్యామితి । యూపే మేదోవధాయ । మేదసాస్రుచౌ
ప్రావృత్య హిరణ్య శకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభి
ఘారయతి । సమవత్తధాన్యాగ్ షడాద్యానిడామవద్యతి । వనిష్ఠుగం
సప్తమవద్యోభ్య వాపనిష్టోస్సప్త మాదనస్థిభిరిడాం వర్ధయంతి । క్లో
మానం ప్లీహానం పురీతతుమిత్యన్వవధాయ । యూష్ణోపసిచ్యాభిఘార
యతి । అపాం త్వౌషధీనాగ్ రసంగృహ్ణామి । వసాహోమహావన్యాం
వసాహోమం గృహ్ణాతి । స్వధితినానవ్యేన ధారాంఛినత్తి । హస్తే
ష్వారవతీవస్పృశ్య । తూష్ణీమభిఘార్య । శ్రీరస్యగ్నిస్త్వా శ్రీణాతు

పశ్వమరిణ్వన్ । పార్శ్వేనవపాహోమం ప్రయాతి । వాతస్యత్వా
ధ్రజ్యై పూష్ణోరగ్ంహ్యా అపామోషధీనాగ్ం రోహిష్యై । తేనైనాష్టి
ఘాయా । స్వధితినావా ప్రయాతి స్వధితిసాపిదధాతీత్యేకే । అథయు
ష్ణశిగ్ణోవద్యతి । నాగ్ వయోర్గ్ణాఙ్ఖాకస్య నాపరసక్థ్యోరనవదాని
యానితానిశృత్తైనం విధాయునకపృశతి । ఖాదిః ప్రాణో అంగేఅం
గేనిదేధ్యదైంద్రోపానో అంగే అంగేవిభోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరి తేసగ్ం
సమేతువిషురూపాయత్థ్స లక్ష్మాణోభవథదేవత్రా యంతమవసేసఖా
యోనుత్వామాతాపితరోమదంతు । సమ్మృశతి । అథహావిషాప్రచర
తి । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిషోనుబ్రూహి । ఆశ్రా3వయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిషః ప్రేష్య । యాజ్యాయార్ధర్చే । ప్ర
తిప్రస్థాతావపాహోమంజుహోతి । ఘృతంఘృతపావానః పిబత
వసాంవసపావానః పిబతాంతరిక్షస్యహవిరసిస్వాహాత్వాం తరిక్షాయ
స్వాహా । అంతరిక్షాయేదం । ఉద్రేకేణదిశః ప్రదిశ ఇతిప్రతిదిశంజు
హోతిమధ్యే పంచమేనపాంచ ముత్తమగ్ంసగ్గ్ంస్థాప్య । నమోది
గ్భ్యఇత్యుపతిష్ఠతే దిశస్వాహా । దిగ్భ్యఇదం । ప్రదిశస్వాహా । ప్రది
గ్భ్యఇదం । ఆదిశస్వాహా । ఆదిగ్భ్యఇదం । విదిశస్వాహా । విదిగ్భ్యఇ
దం॥ ఉద్దిశస్వాహా । ఉద్దిగ్భ్యఇదం । స్వాహాదిగ్భ్యః । దిగ్భ్యఇదం। న
మోదిగ్భ్యః । ఉపతిష్ఠతే ఏషట్కృతేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయాజేమానంమహిమానం
గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । నారిష్ఠహోమాస్తువనస్పతేః ప్రాక్ ।
దశహోతమవ ఇత్యాది । నారిష్టాగ్ం హుత్వా । జుహ్వాముపస్తీర్య । స
కృత్పృషదాజ్యస్యోప హత్యద్విరభిఘార్య । వనస్పతయేనుబ్రూహి ।
ఆశ్రా3వయ । వనస్పతయేప్రేష్య । వనస్పతయఇదం । వనస్పతేర
హందేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాంగమేయం । తత్రస్థవ
వ । ఉపర్యాహవనీయేజుహ్వామాపృభృతానివిపర్యస్యం నాహ । అ
గ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి । అగ్నయేస్విష్టకృతేప్రేష్య । అగ్నయే

స్విష్టకృత ఇదం। అగ్నేస్స్విష్టకృతో ఽహం దేవయజ్యయా యుష్మాన్ యజ్ఞేష
ప్రతిష్ఠాంగమేయం ప్రత్యాక్రమ్యాజుహ్వామభ్యాసీయ। వైశ్వానరేహ
విః। ఆయతనేష్వాసాదయిత్వా। అత్రేడాయా నిర్వదాన సమేకేన
మానునంతి। పర్యాంజనాద్య వాంతరేడామవద్యతి। మేదసా ప స్తి
ర్య। మేదసాభిఘారయతి। ఉపహూతాం మైత్రావరుణషష్ఠా భక్ష
యంతి। ప్రతిప్రస్థాతా సప్తమః। వనిష్ఠుమగ్నీధే। షడవత్తమగ్ం
సంపాదయత్యుత్యృద్ధిగ్ం హోత్రే హరతి మూర్ధ్నాం తే। అగ్నీదావ
యజానత గారానా హారోపయష్టురుపసీద। బ్రహ్మన్ప్రస్థాస్యామస్సమి
ద్ధఘూదాయాగ్నిత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నిం చ సకృత్సకృత్సంమృడ్ఢి। అగ్నీ ధ్రాద్దా
పయుజానం గారానాహరతి। హోత్రీయ ఉపయజతి। శామిత్రాం

నిరూఢ పశుబంధ ఉత్తరస్యాం వేదిశ్రోణ్యాం గుదకాండ మేకాదశధా
తిర్యక్ఛిత్వా। అసంభిందన్న పర్యావర్త యన్ననూయాజానాంవష
ట్కృతే వషట్కృత ఏకైకం గుదకాండం ప్రతిప్రస్థాతా హస్తేనైవ జు
హోతి। సముద్రంగచ్ఛస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం। బ్రహ్మా।
దేవసవితరేతత్తే త్యాది। అధ్వర్యుః। పృషదాజ్యం జుహ్వామానీయ।
పృషదాజ్యధానీ ముఖభృతం కృత్వా తేనైకాదశానూయాజానుయ
జతి దేవేభ్యః ప్రేష్యేతి ప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి। ప్రేష్య ప్రేష్యేతీత
రాన్ తాన్ యజమానః ప్రాకృతైరనుమంత్రయతే। పరిధనేనాగ్ం
శచ్చతురోదశమం చ। ద్వితీయేన ప్రాగ్వనస్పతేరుత్తమేన శేషముత్తర
యోర్వికారే షూభౌ హోతార చోదన్యయ తోధ్వర్యుర్మైత్రావరు
ణశ్చ యజయజేతి। దేవాయం బర్హి మే ఽగ్న యఇదం। సముద్రాయేదం।
బర్హిషోహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం। దేవీభ్యో ద్వా
ర్భ్యో ఽగ్న యఇదం। అంతరిక్షాయేదం। ద్వారామహం దేవయజ్యయా ప్ర
జావాన్భూయాసం। దేవీభ్యాముషాసానక్తాభ్యామగ్న యఇదం। దేవా
యసవిత్ర ఇదం। ఉషాసానక్తయోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూ
యాసం। దేవీభ్యాం జోష్ట్రీభ్యామగ్న యఇదం అహోరాత్రాభ్యా

మిదం । దైవ్యయోర్జుష్టీయోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూ
యాసం । దేవీఊర్జాహుతీ భ్యామగ్నయఇదం । మిత్రావరుణాభ్యా
మిదం। ఊర్జాహుత్యో రహం దేవయజ్యయా పసుమాన్భూయాసం।
దైవీభ్యాగ్ంహోతృభ్యామగ్నయఇదం। సోమాయేదం। దైవ్యోర్హో
త్రోరహం దేవయజ్యయా పశు మాన్భూయాసం దేవీభ్యస్తిసృభ్యస్తి
సృభ్యోఽగ్నయఇదం।యజ్ఞాయేదం। తిసృణాంతిసృణాం దైవీనామహం దే
వయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దేవాయనరాశగ్ంసాయాగ్నయ
ఇదం । ఛందోభ్యఇదం । నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా పశు
మాన్భూయాసం । దేవాయవనస్పతయేఽగ్నయఇదం । ద్యావాపృథివీ
భ్యామిదం । వనస్పతేరహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్ర
తిష్ఠాంగమేయం । దేవాయబర్హిషో వారితీనామగ్నయఇదం । న[illegible]
సేదివ్యాయేదం । బర్హిషో వారితీనామహం దేవయజ్యయా ప్రజావా
న్భూయాసం । దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృతఇదం । అగ్నయే వైశ్వాన
రాయేదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం । ప్రతిప్రస్థాతా సర్వాణిహుత్వాఅద్భ్యస్త్వౌష
ధీభ్యః । బర్హిషి లేపం నిమృజ్య । మనో మే
హార్దియచ్ఛతనూంత్వచంపుత్రంనప్తారమశీయ । జపతి । అధ్వర్యుః ।
ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాగ్ం స్వరుమవధాయానూయాజాం తేజోహూ
తి । ద్యాం తేధూమోగచ్ఛత్వం తరిక్షమర్చిః । పృథివీం భస్మనాఽఽపృ
ణస్వస్వాహా। స్వరవఇదం। ఆయుతనేస్రుచౌసాదయిత్వా । వాజవతీ
భ్యామిత్యాది । జుహూమ్ద్వయస్యోపభృద్వయస్వ । ఉద్యమనాదివ
రిధ్యంజసంజుహ్యేవ । అక్తగ్ంరిహాణాఇత్యావృత్తిః । సమానమాప్ర
త్యాశ్రావణాన్తప్రాక్తవాకః ప్రేషోనువిక్రయతే । తంమైత్రావరుణో
యాదగ్ని మద్యహూతారమవృణీతేతి । అగ్నయఇదం । అగ్నేరహ
ముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యాహము—షం । ఇం
ద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । వస

స్పృతయఇదం । వనసకితేరహాముజ్జితిం । దేవేభ్యఆజ్యపేభ్యఇత్యాది । ధ్రువావర్గంచతస్రుభిఃస్రగ్భిస్రావహోమః । పరిధీనభిజుహోతి । అగ్నేర్వోపన్న గృహస్యసదసిసాదయామి సుమ్నాయసుమ్నినీస్సుమ్నేమాధత్త । ధురిధుర్యాపాత । తత్సినేన । విహారంజాఘనీగ్ హృత్వా । తాయాపత్నీ స్సాయాజియంత్యా జ్యానసోమ స్త్వష్టారాకావిష్టే । ఉత్తానాయైజాఘన్యైదేవానాంపత్నీ భ్యోవద్యతి । నీచ్యాగ్నయే గృహపతయే । ఉత్తానాయైహోత్రేడామవద్యతి । నీచ్యాగ్నీధే । తాంపత్న్యైప్రయచ్ఛతి । తాగ్ సాధ్వర్యవేన్యస్మైవాబ్రాహ్మణాయ । బాహుగ్ం శమిత్రేవగ్ంసబ్రాహ్మణాయ । సపిష్టలేపఫలీకరణహోమా । యానరస్వతీఇత్యాది । సపూర్ణపాత్రనినయనం।

తూష్ణీంపుష్టిమతీపశుమ తీప్రజా వతీగృహమేధినీ భూయాసం । యథేతమాహవసీయమిత్యాది । ప్రాయశ్చిత్తాంతే । యజ్ఞయజ్ఞంగచ్ఛేతి త్రీణిసమిష్టయజూగ్ంషిజుహోతి । యజ్ఞయజ్ఞం గచ్ఛయజ్ఞపతింగచ్ఛస్వాంయోనిం గచ్ఛస్వాహా । యజ్ఞాయేదం । ఏష తేయజ్ఞో యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకస్సువీరస్స్వాహా। యజ్ఞపతయఇదం । దేవాగాతువిదఇత్యాది । అభిస్తృణీహి । ప్రణీతానినయనం యందేవామనుష్యేషు । యానిఘర్మేఅనుపస్పృశన్ హృదయశూలముదప్పరేత్యాసంచరేవఉపనినీయ । శుష్కార్ద్రయోస్సంధావుద్వాసయతి । శుగసితంపాప్మానమభిశోచయోస్మాన్ ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మః । సుమిత్రానఆపఓషధయస్సంతుదుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుర్యోస్మాన్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః । తస్మిగ్ శ్చాత్వాలేసహపత్నీకామార్జయంతే। ధామ్నోధామ్నోరాజన్నితో వరుణనోముంచ యదాపోఅఘ్నియావరుణేతిశపామహేతతో వరుణనోముంచ । ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ శ్రథాయ ! అథావయ మాదిత్యవ్రతేతవానాగసోఅదితయేస్యామ ఆదిత్యముపస్థాయ । ఏధోస్యేధిషీమహి। సమిదసి । తేజోసితేజోమయిధేహి । ఆహవనీయే సమిధఆధాయ ।

అపోఽద్యాన్వచారిషగ్ం రసేనసమస్పృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న
ఆగమంతంమాసగ్ం సృజవర్చసా । ఉపతిష్ఠంతే । బ్రహ్మా । అయూ
డగ్నిరిత్యాది । యజమానోఽవిష్ణ్వతిక్రమాదిగోమజ్జపాంతే ! నమస్స
దుభ్యస్సన్నాన్మావగాత । వశ్చాద్దఘ్యాన్నంభూయాసం । శృంగాణీ
వెచ్ఛృంగిణాగ్ం సందదృశ్రిరే । చషాలవంతస్స్వరవః పృథివ్యాతేదే
వాసస్వరవస్థితాగ్ం సః । నమస్సఖిభ్యస్సంన్నాన్మావగాత । ఆశా
సానస్సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్గ్ం స్వశ్వియం । బృహస్పతినారాయా
స్వగాకృతో మహ్యంయజమానాయతిష్ఠ । యూపముపస్థాయ । య
జ్ఞస్యచమఙ్ఞ్యజపతి । వృష్టిరసివృశ్చమే పాప్మాన మృతాత్సత్యముపా
గాం । బ్రాహ్మణాగ్ం స్తర్పయిత్వై । అగ్నే నయేత్యాది । ప్రాజహి
తగ్ం సమారోప్య దేవయజనంగచ్ఛతి ।సమాప్తోనిరూఢపశుబంధః ।
హరిః । ఓంతత్సత్ ।

శ్రీ బ్రహ్మార్పణమస్తు.

శ్రౌతకాండే ఆధానపంచకస్సమాప్తః.

యాజుష శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ప్రథమ భాగస్సమాప్తః

గుంటూరునివాసులైన బ్రహ్మశ్రీ వ్యాకరణం ప్రసాదశ్రౌతిగారిసహాయముచే ఈఆధానపంచకం యిందుముద్రింపఁబడినది వారివంశమును పరమేశ్వరుఁడురక్షించుగాక.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం ద్వితీయభాగప్రారంభః.

అథ ద్వితీయభాగ ప్రారంభః.

అథ నవగ్రహారాధనమ్.

మధ్యేవర్తులమండలమాదిత్యాయ । ఆగ్నేయ్యాంచతురశ్రగ్ంసోమాయ । దక్షిణేత్రికోణమంగారకాయ । ఈశాన్యాంబాణాకారంబుధాయ । ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రంబృహస్పతయే । ప్రాక్పంచకోణగ్ంశుక్రాయ । పశ్చిమేధనురాకారగ్ంశనైశ్చరాయ । నైరృత్యాంశూర్పాకారంరాహవే । వాయువ్యాంధ్వజాకారంకేతవే । అర్కసమిధమాదిత్యాయ । పాలాశగ్ంసోమాయ । ఖాదిరమంగారకాయ । అపామార్గంబుధాయ । అశ్వత్థంబృహస్పతయే । ఔదుంబరగ్ంశుక్రాయ । శమీగ్ంశనైశ్చరాయ । రాహవేదూర్వాః । కేతవేకుశాః ॥ ఆ(సత్యేనా)కృష్ణే నాగ్నిం ద్దూతం కద్రుద్రాయేత్యాదిత్యాయ ॥ ఆప్యాయ స్వాప్సుమే గౌరీమిమా యేతి సోమాయ ॥ అగ్నిర్మూర్ధా స్యోనా పృథివి క్షేత్రస్యపతినా వయ మిత్యంగారకాయ ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ఇదంవిష్ణుస్సహస్రశీర్షా పురుషఇతిబుధాయ ॥ బృహస్పతే బ్రహ్మజజ్ఞాన మింద్రం వో విశ్వతస్పరీతి బృహస్పతయే ॥ శుక్రం తే అన్య దింద్రాగ్నీ ఇంద్ర మరుత్వ శ్శుక్రాయ ॥ శమగ్నిర్ద్యమాయు । ప్రజాపతే నేతి శనైశ్చరాయ ॥ కయా

నశ్చిత్ర ఆయంగౌర్న మోఽస్తు సర్పేభ్య ఇతి రాహవే॥ కేతుం కృణ్వన్న
పచిత్రచిత్రం బ్రహ్మాద్దేవాహామితి కేతవే॥

గృహస్య ఈశానదిగ్భాగే గ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ నూతన వస్త్రద్వయేన మంటపద్వయమాసాద్య॥ తస్యోపరి యథాశక్తితండులాన్నిక్షిప్య। తత్రతామ్రనిర్మితకలశద్వయం నిధాయ। తత్రపంచ పల్లవాని నారికేళాదిఫలపుష్పాదికలశే నిధాయ॥ నూతనవస్త్రేణా వేష్ట్య॥

నక్షత్రప్రతిమ- సువర్ణము. సూర్యప్రతిమ- సువర్ణము. చంద్రప్రతిమ- వెండి.	ఈమూండు ప్రతిమలుమాత్రము న వగ్రహారాధనమునకు ముఖ్యముగా నుం డవలయును

ఆచమ్య-ఏవంగుణ...శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాంమధ్యే యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాం గ్రహాణాంఅనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం అత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యుపరిహార ద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహ మంటపారాధనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। తదంగత్వేన ప్రతిమాశోధనంకరిష్యే॥ శ్లో॥ దధిసర్పిర్మధుక్షీరైః శర్కరేణఫలైస్సహ। పంచామృతసంప్రకల్పితప్రతిమాం శోధయేత్తతః॥ మంత్రః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం భవావాజస్య సంగథే॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్యవాజినః। సురభినోముఖా కరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః॥ మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తము

తోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధు
మాన్నో వనస్పతిర్మధు మాగ్ం అస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవం
తునః॥ తాశ్శర్కరా అభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో
వైశర్కరాః పశురగ్ని ర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవ
స్మై పశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతా స్తస్మాత్స్థే
యానస్థేయ ప్రానోపహరత్యేతిసప్తభిః పశుకామస్య॥ ఓం ఆపోహి
ష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవ
శ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః । తస్మాఅ
రంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథా చనః॥ ఇతి
పంచామృతేన శుద్ధోదకేన స్నాప్య॥ ఓం గణానాంత్వా...సాదనం॥
గణాధిపతిమా—మి॥ ... పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదే
వతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య॥ ...

శ్లో॥ సూర్యారిష్టేతుసంప్రాప్తే సూర్యపూజాంచకారయేత్।
సూర్యధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే॥

౧। ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య। హిరణ్యస్తూపఋషిః। సవితా దే
వతా। త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత
సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనే వినియోగః॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితమలేకర్ణికాయాంరథస్థః స్సప్తాశ్వో ఉరో
ఉరుగుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యైఖపాలువిధగుణేకా
శ్యపాఖ్యేప్రసూతః। కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥
పద్మాసనః పద్మకరోద్విబాహుః॥ పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః॥ దివా
కరోలోకవపుః కిరీటీ। మయిప్రసాదం విదధాతు దేవః॥ ఆకృష్ణేన రజసా

వర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ । హిరణ్యయేనసవితారథే
నాదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్ ॥ ఓంభూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహే
హాగచ్ఛ। సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమా
ల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూ
ఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖంపద్మాసనస్థం। ద్విభుజం। సప్తా
శ్వం। సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సర
మాఘశుక్లసప్తమ్యాంకృత్తికానక్షత్రేజాతంసింహారాశ్యధిపతిం । భా
నువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనంపత్నీపుత్రపరివారసమేతంగ్ర
హమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేమధ్యే వర్తులాకారమండలేసూ
ర్యగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ అగ్నిందూతంవృ
ణీమహేహోతారంవిశ్వవేదసం॥ అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహా
ధిదేవతాంఅగ్నింసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివా
రసమేతంసూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయా
మిపూజయామి॥ కద్రుద్రాయప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే। వో
చేమశంతమగ్‌ంహృదే। సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాంరుద్రం సాంగం
సాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంసూర్యగ్రహ
స్యఉత్తరతఃరుద్రమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ చంద్రార్చిస్తేతుసంప్రాప్తేచంద్రపూజాంచకారయేత్ ।
చంద్రధ్యానంప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే॥

౨॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్యమంత్రస్య । గౌతమఋషిః । చంద్రోదేవ
తా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహి
తచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేచంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆగ్నేయ
భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థ
శ్చతురశ్రపీఠేగదాధరాంగో హిమవత్ప్రభావః॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవ

పు॥ కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరో ద్విబాహుః। చంద్రో ఽమృతాత్మా వరదః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః । ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్య సంగథే। ఓంభూర్భువస్సువః చంద్రగ్రహేమాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథ సమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం దశాశ్వరథవాహనం ప్రత్యఙ్ముఖ ద్విభుజం,దండధర, యామునదేశాధిపతిం ఆత్రేయసగోత్రం సౌమ్యసంవత్సరే కార్తీకమాసే శుక్లపక్షే దశమ్యాం ఉత్తరాభాద్రానక్షత్రే జాతం కర్కాటకరాశ్యధిపతిమ్ ఇందువానర ప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీ పుత్త్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యాఽగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలే చంద్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అప్సుమే సోమో అబ్రవీ దంతర్విశ్వాని భేషజా । అగ్నించ విశ్వశంభువ మాపశ్చ విశ్వభేషజీః ॥ చంద్రగ్రహాధిదేవతా అపః సాంగాః సాయుధాః సవాహనాః సశక్తిపుత్త్ర పరివారసమేతాః చంద్రగ్రహస్య దక్షిణతః అపః ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్। చంద్రగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం గౌరీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తి పుత్త్రపరివారసమేతాం చంద్రగ్రహస్యోత్తరతః గౌరీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

శ్లో॥ కుజార్తిప్రేతు సంప్రాప్తే కుజపూజాంచ కారయేత్ ।
కుజధ్యానం ప్రవక్ష్యామి రోగపీడోపశాంతయేత్ ॥

3॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్య మంత్రస్య। విరూపఋషిః॥ అంగారక గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః॥ యజమాన. స్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అంగారక గ్రహారాధ నేవినియోగః॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదో యామ్యముఖో ఽతిరక్తః । కుజస్త్వవంతీవిషయ స్త్రికోణస్తస్మిన్ భరద్వాజకులేప్రసూతః ॥ రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమోగదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చ శూలీసదా మమస్యాద్వరదః ప్రశాంతః ॥ ఓం అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం । అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి। ఓంభూ-...వః । అంగారకగ్రహేహాగచ్ఛ । అంగారకగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం । రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం । దివ్యరథ సమారూఢం । మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం। మేషవాహనం దక్షిణాభిముఖం।చతుర్భుజం। గదాశూలశక్తిధరం।అవంతిదేశాధిపతిం। భారద్వాజసగోత్రంరాక్షసనామసంవత్సరేఆషాఢమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాంమృగశీర్షానక్షత్రేజాతం।మేషవృశ్చికరాశ్యాధిపతిం । భౌమవాసరప్రియుక్తం।కిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం।గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగేత్రికోణాకారమండలే అంగారకగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి । స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ।యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః।అంగారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీంసాంగాం సాయుధాంసవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాంఅంగారక గ్రహస్య దక్షిణతః పృథివీమా ... మి ॥ క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసిగా మశ్వంపోషయిత్న్వా మృడాతీదృశే॥ అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాం క్షేత్రపాలకం సాంగం సాయు

ధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం। అంగారక గ్రహ స్యోత్తరతః క్షేత్రపాలకమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ బుధార్త్యేతు సంప్రాప్తే బుధపూజాంచ కారయేత్ ।
బుధధ్యానం ప్రవక్ష్యామి బుద్ధిపీడోపశాంతయే॥

ర॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్యమన్త్రస్య నారాయణఋషిః॥ బుధ గ్రహోదేవతా త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదే వతాసహితబుధగ్రహప్రసాద సిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియో గః॥ శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖోమాగధజో హరిస్థశ్చాత్రేయ గోత్రశ్శర మండ లస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాధరోజ్ఞస్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీఠః॥ పీతాంబరః పీతవపుఃకిరీటీ చతుర్భుజో దండధరశ్చ సౌమ్యః । చర్మా సిదృత్సోమసుతస్సుమేరు స్సింహాధిరూఢో వరదోబుధశ్చ॥ ఉద్బుధ్య స్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగంసృజేథా మయంచ। పునఃకృణ్వగ్స్త్వా పితరంయువాన మన్వాతాగంస్త్వయి తంతుమే తం॥ ఓంభూ- వః॥ బుధగ్రహేహాగచ్ఛ। బుధగ్రహం పీతవర్ణం పీత గంధం పీతపుష్పం పీతమాల్యాంబరధరం పీతచ్ఛత్ర ధ్వజరథ పతా కాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం।సింహ వాహనం।ఉదఙ్ముఖం।మగధదేశాధిపతిం।చతుర్భుజం । ఖడ్గచర్మాంబర ధరం।ఆత్రేయసగోత్రం । అంగీరసనామసంవత్సరేమార్గశీర్షమాసేశు క్లపక్షేసప్తమ్యాం పూర్వాభాద్రానక్షత్రేజాతం। కన్యామిథున రాశ్యా ధిపతిం। సౌమ్యవాసరప్రయుక్తం। కిరీటినంసుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరి వారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహ స్యేశానదిగ్భాగే బాణాకారమండలే బుధగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం।

సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహ స్యదక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ సహస్రశీర్‌షా + ద్దశాంగ్గులం ॥ బుధగ్రహ ప్రత్యధిదైవతం నారాయణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివార సమేతంబుధగ్రహస్య ఉత్తరతః నారాయణమావాహయామి ...మి॥

శ్లో॥ గుర్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే గురుపూజాంచకారయేత్।
గురుధ్యానంప్రవక్ష్యామి పుత్రపీడోపశాంతయే॥

గీ॥ బృహస్పతే అతియదర్యే త్యస్య మన్త్రస్య। గృత్సమదఋషిః । బృహస్పతిగ్రహో దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేబృహస్పతిగ్రహారాధనేవినియోగః ॥శ్లో॥సామ్యేసుదీర్ఘేచతురశ్రపీఠేరథేజ్గిరాఃపూర్వముఖస్వభావః । దండాక్షమాలా జలపాత్రధారీసింధ్వాఖ్యదేశేవరదస్సురేశః । కనకాంబరఃకనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగురుఃప్రశాంతః । తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదోస్తుమహ్యం॥ బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతిక్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవసర్త ప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రం॥ ఓంభూర్భువస్సువః । బృహస్పతి గ్రహేహాగచ్ఛ । బృహస్పతి గ్రహం కనకవర్ణం కనకగంధం కనకపుష్పం కనకమాల్యాం బరధరం కనకచ్ఛత్ర ధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూఢం । మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం । చతుర్భుజం । దణ్డాక్ష మాలా ధారిణం । సింధుద్వీపదేశాధిపతిం ఆంగీరసగోత్రం । ధాత సంవత్సర వైశాఖమాసే కృష్ణపక్షేచతుర్దశ్యాంభరణీనక్షత్రేజాతం।ధనుర్మీనరాశ్యధిపతిం గురువారప్రయుక్తం ।కిరీటినం సుఖాసీనం । పత్నీ పుత్రపరి వారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మి

స్యధికరణే సూర్యగ్రహస్యోత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘచతురశ్రమండలేబృహస్పతిగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః॥ సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చయోనిమసతశ్చవివః॥ బృహస్పతి గ్రహాధిదైవతం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మాణమావాహయామిస్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తుకేవలః॥ బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధిదైవతం ఇంద్రంసాంగం సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య ఉత్తరతః ఇంద్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ (అథశుక్రగ్రహారాధనమ్)

శ్లో॥ శుక్రారిష్టేతు సంప్రాప్తే శుక్రపూజాంచ కారయేత్ ।
శుక్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పత్నీపీడోప శాంతయే॥

ఉ॥ శుక్రం తే అన్యదిత్యస్య మన్త్రస్య । భరద్వాజఋషిః । శుక్రగ్రహో దేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భోజకటప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వముఖస్స్వభావః। సపంచకోణేశరథాధిరూఢో దండాక్షమాలా వరదోంబుపాత్రః॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేత వపుః కిరీటీచతుర్భుజో దైత్యగురుః ప్రశాన్తః। తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదోఽస్తుమహ్యం॥ శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహనీద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహరాతి రస్తు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ శుక్రగ్రహాగచ్ఛ। శుక్ర

గ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం । శ్వేతమాల్యాంబర ధరం శ్వేతచ్ఛత్రిధ్వజ రథపతాకాది శోభితం। దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణాం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం చతుర్భుజం దండాక్షమాలా జటావల్కలధారిణం కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవసగోత్రం । పార్థివసంవత్సరే శ్రావణమాసే శుక్లపక్షే ద్వాదశ్యాం జ్యేష్ఠానక్షత్రే జాతం తులావృషభరాశ్యధిపతిం భృగువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగే పంచకోణాకారమండలే శుక్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇంద్రాణీమాసునారిషు సుపత్నీమహమశ్రవం । నహ్యస్యా అపరంచన జరసా మరతే పతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతామింద్రాణీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రమరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబస్సుతస్య । తవ ప్రణీతీ తవ శూర శర్మన్నా వివాసంతి కవయస్సుయజ్ఞాః ॥ శుక్రగ్రహప్రత్యధిదైవతం ఇంద్రమరుత్వంతం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శుక్రగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంత మా... మి॥

శ్లో॥ శన్యరిష్టే తు సంప్రాప్తే శనిపూజాం చ కారయేత్ ।
శనిధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణపీడోప శాంతయే॥

2॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్యమన్త్రస్య । ఇళింమిళిఋషిః । శనైశ్చరగ్రహో దేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితశనైశ్చరగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ చాపాసనో గృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖః కాశ్యపజః ప్రతీచ్యాం । సశూలచాపేషువరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశే ప్రభవశ్చ శౌరిః

నీలద్యుతిర్నీలవపుఃకిరీటీ గృధ్రస్థితిశ్చాపకరో ధనుష్మాన్ । చతుర్భుజస్సూర్యసుతః ప్రశాంతస్సచాస్తు మహ్యంవరమందగామీ॥ శమగ్నిరగ్నిభి స్కరచ్ఛన్న స్తపతు సూర్యః । శంవాతో వాత్వరపా అపస్రిధః॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ శనైశ్చరగ్రహేహాగచ్ఛ। శనైశ్చరగ్రహంనీలవర్ణంనీలగంధం నీలపుష్పం నీలమాల్యాంబరధరం నీలచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం । చాపాసనస్థం।ప్రత్యఙ్ముఖం।గృధ్రరథం।చతుర్భుజం।శూలాయుధధరం। సౌరాష్ట్రదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం విశ్వామిత్రఋషిం ప్రమోదూతసంవత్సర పుష్యమాసే కృష్ణపక్షే అష్టమ్యాం స్వాతీనక్షత్రేజాతం మకరకుంభరాశ్యధిపతిం । మందవారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగేధనురాకారమండలే శనైశ్చరగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయ జుహుతా హవిః । యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥ శనైశ్చరగ్రహాధిదైవతం యమం సాంగం సాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంశనైశ్చరగ్రహస్య దక్షిణతః యమమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ ప్రజాపతేన్నత్వదేతా న్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నోఅస్తు। వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాం॥ శనైశ్చరగ్రహప్రత్యధిదైవతం ప్రజాపతిం సాంగంసాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శనైశ్చరగ్రహస్యోత్తరతః । ప్రజాపతిమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ రాహ్వారిష్టేతు సంప్రాప్తే రాహుపూజాంచకారయేత్ ।
రాహుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి చతుష్పీడోప శాంతయే॥

ఋ॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్య మంత్రస్య । వామదేవఋషిః । రాహుర్గ్రహోదేవతా । గాయత్రీఛందః । యజమానస్యాధి...సహిత రాహుగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే రాహుగ్రహారాధనే వినియోగః ॥
శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బరదేశజాత శ్శూర్పాసనస్సింహగతస్స్వభావః। యామ్యాననో నైరృతదిక్కరాళో వరప్రద శ్శూలసచర్మఖడ్గః॥ నీలాంబరో నీలవపుః కిరీటీకరాళవక్త్రః కరవాలశూలీ। చతుర్భుజ శ్చర్మధర శ్చరాహు స్సింహాధిరూఢో వరదోస్తుమహ్యం ॥ ఓంకయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా। కయాశచిష్టయావృతా॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ రాహుగ్రహేహాగచ్ఛ- రాహుగ్రహం- నీలవర్ణం-నీలగంధం-నీలపుష్పం- నీలమాల్యాంబరధరం- నీలచ్ఛత్రిధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుమ్ప్రదక్షిణీకుర్వాణం - సింహాసనం- నైరృతిముఖం- శూర్పాసనస్థం- చతుర్భుజం-కరాళవక్త్రం- ఖడ్గచర్మవరకరం- పైఠీనసగోత్రం- బర్బరదేశాధిపతిం- రాక్షసనంవత్సర భాద్రపదమాసేకృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాంహస్తానక్షత్రే జాతం భానువారేసింహరాశిప్రయుక్తం కిరీటినంసుఖాసీనం- పుత్రపరివారసమేతం- గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య నైరృతిదిగ్భాగే శూర్పాకారమండలే రాహుగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః । పితరంచప్రియంథ్సువః ॥ రాహుగ్రహాధిదేవతాం గాంసాంగాం సాయుధాంసవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం రాహుగ్రహస్య దక్షిణతః గామావాహయామిస్థా + మి॥
నమోఅస్తుసర్పేభ్యో యేకేచపృథివీమను । యే అంతరిక్షే యేదివి

తేభ్యస్సర్వేభ్యోనమః॥ రాహుగ్రహప్రత్యధిదైవతంసర్వం సాంగం ...... రాహుగ్రహస్య ఉత్తరతఃసర్వమావాహయామిస్థా + మి॥

శ్లో॥ కేత్వగ్నిస్తేతు సంప్రాప్తే కేతుపూజాంచ కారయేత్ ।
కేతుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానపీడోపశాంతయే॥

౹॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్య మధుచ్ఛంద ఋషిః - కేతుగణోదేవతా - గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితకేతుగణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగణారాధనేవినియోగః॥

శ్లో॥ ధ్వజాసనోజైమినిగోత్రజో ఽంతర్వేదిదేశేషువిచిత్రవర్ణః।
యామ్యాననో వాయుదిశిప్రఖడ్గశ్చర్మాసి భిశ్చాప్తసుతశ్చ కేతుః॥
ధూమ్రోద్విబాహుర్వరదో గదాభృద్గృధ్రాసనస్థో వికృతాననశ్చ।
కిరీటకేయూరవిభూషితాంగస్సచాస్తు మే కేతుగణః ప్రశాంతః॥

ఓం కేతుం కృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః॥ ఓం భూర్భువస్సువః- కేతుగణేహాగచ్ఛ - కేతుగణం- చిత్రవర్ణం- చిత్రగంధం చిత్రపుష్పం- చిత్రమాల్యాంబరధరం - చిత్రచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం- దివ్యరథసమారూఢం - మేరుమ్రప్రదక్షిణీకుర్వాణం- ధ్వజాసనస్థం- దక్షిణాభిముఖం - అంతర్వేదిదేశాధిపతిం- ద్విబాహుం- గదాధరం- జైమినిగోత్రం రాక్షస సంవత్సరే చైత్రమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం రేవతీనక్షత్రేజాతం ఇందువారే కర్కటకరాశి ప్రయుక్తం - సింహాసనాసీనం- గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య వాయవ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమండలే కేతుగణమావాహయామి స్థాప + మి॥ సచిత్రచిత్రం చితయంతమస్మే చిత్రక్షత్రం చిత్రతమం వయోధాం। చంద్రంరయిం పురువీరం బృహంతం చంద్రచంద్రాభిర్గృణతేయువస్వ॥ కేతుగణాధి దేవతం చిత్రగుప్తం సాంగం + సమేత కేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుప్తమా

వాహయామి స్థా + మి॥ బ్రహ్మాదేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రా
ణాంమహిషో మృగాణాం। శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనా నాగ్ం
సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ ద్వై కేతుగణప్రత్యధిదేవతం బ్రహ్మాణం
సాంగం + సమేతం కేతుగణస్యోత్తరతః బ్రహ్మాణ ...మి ॥

అథ ఉపగ్రహాః

ఓం జాతవేదసే సునవామ సోమమరాతీ యతో నిదహాతి వేదః। సనః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః॥ దుర్గామావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ ...... ఓం గణానాంత్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనం॥ గణపతి మా + మి॥ ... క్షేత్రస్యపతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా సనోమృడాతీదృశే॥ క్షేత్రపాలకమా + మి॥ ... స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృషేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః। అభయంకర మా + మి॥ ... ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తు కేవలః॥ ఇంద్రంలోకపాలకమావా + మి॥ ... అగ్నిం దూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసమ్। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్॥ అగ్నింలోకపాలకమా + మి ॥ యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయ జుహుతా హవిః। యమగ్ం హయజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥

యమంలోకపా + మి॥ ... మ్మూషుణః పరా పరానిర్‌వృతిర్ ద్రుహాణావధీత్ క్షత్రిష్టతృష్ణ రాసహ ॥ నిర్‌వృతింలోకపా + మి॥ ఇమంమేవరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ । త్వామవస్యు రాచకే॥ వరుణంలోకపాలక + మి॥ ... తవవాయువనస్పతే త్వ ష్టుర్జామాతరద్భుత । అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయుంలోక + మి॥ ...సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీరంకర్మణ్యం దదాతు । సాదన్యంవిదథ్యగ్ం సభేయం । పితృశ్రవణం యోదదాశ దస్మై॥ కుబేరం లోక + మి॥...తమీశానం జగత స్తస్థుష స్పతిం ధియంజిన్వ మవసేహూమహే వయం । పూషానో యథా వేద సామస ద్వృధేరక్షితా పాయు రదబ్ధ స్స్వస్తయే॥ ఈశానంలోక + మి॥... ఊర్ధ్వ ఊ షు ణ ఊతయే తిష్ఠాదేవో న సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య సనితా యదంజిభి । ర్వాఘద్భిర్విహ్వయామహే॥ ఊర్ధ్వపురుషమా + మి॥...స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః॥పృథివీమా × మి॥...వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్స్వావేశో అనమీవో భవానః -యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంనపధి ద్విపదేశంచతుష్పదే॥ వాస్తుపురుషమా + మి॥బ్రహ్మదేవానాం + రేభః॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥...ప్రణో దేవీసరస్వతీవా జేభిర్వాజినీవతీ ధీనా మవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీ మా + మి॥...ఇదంవిష్ణు + సు రే॥విష్ణుమా + మి॥...సక్తుమివ తితఉనా పునంతో యత్రధీరా మనసావాచ

మక్రతు। అత్రాసఖాయ స్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితా
ధివాచి॥లక్ష్మీమా + మి॥...కద్రుద్రాయప్రచేతసే + హృదే॥రుద్ర
మా + మి॥...గౌరీమిమాయసలిలా + వ్యోమన్॥ గౌరీమా + మి॥
...క్షానాశిశుర్మహీనాం।హిన్వన్నృతస్యదీధితింవిశ్వాపరిప్రియాభు
తా। ఆదిత్ప్రత్నస్య రేతసో జ్యోతిఃపశ్యంతివాసరం। పరోయ
దిధ్యతేదివా॥అశ్వినీదేవతామా + మి॥...ఏషోఉషాఅపూర్వ్యావ్యుచ్ఛ
తిప్రియాదివః। స్తుషేవామశ్వినాబృహత్॥ అశ్వినీదేవతామా +
మి॥...సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరోగాయత్రం చక్షుః స్తోమ
ఆత్మాసామ తేతనూర్వామదేవ్యం। బృహద్రథంతరే పక్షౌ యజ్ఞాయ
జ్ఞియంపుచ్ఛంఛందాగ్ంస్యంగానిధిష్ణియాశ్శఫాయజూగ్ంషినామ
సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్దివంగచ్ఛసువః పత॥ గరుడమావా + మి॥
...ధన్వనాగాధన్వనా జింజయేమ ధన్వనా తీవ్రాస్సమదోజయేమ।
ధనుశ్శత్రోరపకామం కృణోతుధన్వనాసర్వాః ప్రదిశో జయేమ।
ధన్వంతరిమా + మి॥ ముంచామిత్వాహవిషాజీవ నాయకమజ్ఞాత
యక్ష్మాదుతరాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహ యదివైతదేనం తస్యా
ఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనమ్॥ ఇంద్రాగ్నీ ఆ-మి॥...యదిక్షితాయు
ర్యదివా పరేతో యది మృత్యోరంతికం నీతఏవ। తమాహరామి
నిర్ఋతేరుపస్థాదస్పార్షమేనం శతశారదాయ॥ నిర్ఋతిమా-మి॥...
తంపత్న్యద్భుతంధనముభయం। సమాకృతమస్మభ్యం। ధత్తాంవరుణశ్చ

మన్యుః। భియందధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిల యంతాం॥ శత్రుఫలమా + మి॥...దూరమస్మచ్ఛత్రవోయంతు భీతాః తదింద్రాగ్నీకృణుతాంతద్విశాఖే। తన్నోదేవా అనుమదంతు యజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తాదభయంన్నో అస్తు । నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్య గోపా। విషూచశ్శత్రూనప బాధమానా। అపక్షుధం నుదతా మరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా—మి॥

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామన్త్రస్య। మైత్రావరుణ పుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః। శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబక రుద్రో దేవతా। దేవదేవ్యై ప్రణవో బీజశక్తిః। అత్రమూలమంత్రేణ కర శుద్ధింకృత్వా। ప్రణవం కరతలయోర్విన్యస్య। వ్యాహృత్యాది మ న్త్రపాదచతుష్టయం కరయో రంగుష్ఠాదికనిష్ఠికాంత మంగుళీషువిన్య స్య।తగస్సర్వేణ వ్యాపకన్యాసంకృత్వా దేహాంగన్యాస మారభేత్। ఓంభూ + వః॥ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। త్ర్యంబకంయజామహే। తర్జ సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। మధ్య। ఉర్వారుకమివ బంధనాత్। అనా। మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్। కని। ఓంభూ + వః। త్ర్యంబకం + తాత్। కర। త్ర్యంబకమితిశిరసి। యజామహ ఇతిలలాటే। సు గంధిమితి × ముఖే। పుష్టివర్ధనమితి హృదయే। ఉర్వారుకమితికుక్షౌ। ఇవేతినాభౌ। బంధనాదితికట్యాం। మృత్యోరితూర్వోరుద్వయే। ముక్షీ యేతిజానుద్వయే। మేతిజంఘద్వయే। అమృతాదితిపాదద్వయే।ఏవం దేహాంగన్యాసంకృత్వా షడంగన్యాసమారభేత్॥ ఓంనమోభగవతే త్ర్యంబకాయ శూలపాణయేస్వాహా। హృద॥ ఓం నమోభగవతే రుద్రాయామితమూర్తయేమాం ... జీవశిరసే స్వాహా। శిరసే। ఓంన + తేనీలకంఠాయ చంద్రశిరసేజటినేస్వాహా। శిఖా।ఓంన + తే।త్రి పురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం। కవ। ఓంన + తే।త్రిలోచనాయఋగ్యజు

స్సామాథర్వణమూర్తయే। నేత్రే॥ ఓంనమోభగవతే రుద్రాయాగ్ని త్రయాయ జ్వల స్వజ్వలస్వమాం రక్షరక్ష అఘోర, అస్త్రాయఫట్॥ భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ తతశ్చంద్రమండలోపరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణంస్రవదమృత పూర్ణచంద్రికళాధీరం॥ యోగముద్రాక్షమాలా బద్ధాదరహస్తద్వయం ధృతామృత పూర్ణకనక కలశోత్తరకరద్వయం సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనం బద్ధపింగజటాజూటం నాగయజ్ఞోపవీతినం నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబర ధరంభక్తానుకంపసంభస్మానులేపనం శ్రీరుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేన మనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్చయిత్వాశరణం ప్రవజేత్ ॥ త్ర్యంబకమహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం। జన్మమృత్యుజరారోగైః పీడితంకర్మబంధనైః। తావక స్త్వద్గతప్రాణ స్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ। ఇతివిజ్ఞాప్యదేవేశం జపేన్మంత్రం త్రియంబకమ్ ॥ యోసౌవజ్ర ధరో దేవ ఆదిత్యానాంప్రభుర్మతః।సహస్రనయనశ్చంద్రగ్రహపీడాం వ్యపోహతు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ త్ర్యంబకం యజామహేసు + మామృతాత్ ॥మృత్యుంజయత్ర్యంబక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అపమృత్యుమపక్షుధమపైత్వపథం జహి । అథానోఅగ్న ఆవహార్తాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం। యేతేసహస్ర + + మృత్యవే స్వాహా॥మమసర్వాపమృత్యుర్నశ్యతుఆయుర్వర్ధతాం॥శ్లో॥ అచ్యుతఃకల్పవృక్షశ్చఅనంతః కామధేనవః । చింతామణిస్తుగోవిందో నామత్రయ ముదాహృతం॥ అచ్యుతాయనమః॥ అనంతాయనమః॥ గోవిందాయనమః॥ ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ తతస్సర్వోపచారైః ప్రపూజయేత్॥ ఇతినవగ్రహారాధనం సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహజపమ్.

ఆచమ్య...ర్థం నవగ్రహజపంకరిష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) ఆదౌఅఖండ

దీపారాధనంకరిష్యే తతః దీపారాధనం గణాధిపతిపూజాంచకృత్వా॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య। హిరణ్యస్తూప ఋషిః।సవితా దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః।యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం సూర్యగ్రహజపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితకమలేకర్ణికాయాంరథస్థ స్సప్తాశ్వోఽరోఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః । గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణేకాశ్యపాఖ్యేప్రసూతః । కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥ పద్మాసనః పద్మకరోద్విబాహుః । పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః । దివాకరోలోకవపుః కిరీటీ మయిప్రసాదం విదధాతుదేవః॥ మంత్రః॥ ఆకృష్ణేన రజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ।హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతిభువనానిపశ్యన్॥ అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం । కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ంహృదే॥

౨। ఆప్యాయ స్వేత్యస్యమంత్రస్య । గౌతమఋషిః। చంద్రో దేవతా। గాయత్రీఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంచంద్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయ భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరోద్విబాహుః । చంద్రోఽమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసిమహ్యం విదధాతుదేవః॥ మంత్రః॥ ఆప్యా...దే॥ అప్సుమే సోమోఅబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః । గౌరీమిమాయ సలిలాని

తత్ర స్యైకపదీ ద్వ్యపదీసా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీబభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్॥

3॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య। విరూపఋషిః । అంగారక గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం అంగారక గ్రహజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదో యామ్య ముఖోఽతిరిక్తః । కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణ స్తస్మిన్ భరద్వాజ కులేప్రసూతః । రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదః ప్రశాన్తః॥ మంత్రః॥ అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసిజిన్వతి ॥ స్యోనా పృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవజయా మసి । గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే ॥

4॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణఋషిః । బుధ గ్రహోదేవతాత్రిష్టుప్ఛందః । యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం.........జపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖోమాగధజోహరిస్థశ్చాత్రేయగోత్రశ్శరమండల స్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాదరోజ్ఞ స్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాం బరః పీతవపుః కిరీటీచతుర్భుజోదండధరశ్చసౌమ్యః । చర్మాసిధృత్సో మసుతస్సుమేరుస్సింహాధిరూఢోవరదోబుధశ్చ॥ మంత్రః॥ ఉద్బుధ్య... మేతం॥ ఇదంవిష్ణు...సురే ॥ సహస్రశీర్షా...గులం ॥

5॥ బృహస్పతే అతియదర్యేత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమద ఋషిః । బృహస్పతిగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్య ...ర్థంబృహస్పతిగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ సౌమ్యేషుదీర్ఘే...మహా...॥

మంత్ర॥ బృహస్పతే...చిత్రం॥ బ్రహ్మజ...వివః॥ఇంద్రవో...కేవలః॥

౬॥ శుక్రంతేఅన్యదిత్యస్యమన్త్రస్య । భరద్వాజఋషిః ।శుక్రగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమా...ర్థంశుక్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్గో...మహ్యాం॥ మం॥శుక్రంతేఅన్య...రస్తు॥ ఇంద్రాణీమా...పతిః॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞాః॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరితిస్య మన్త్రస్య । ఇళింమిళిఋషిః । శనైశ్చరగ్రహోదేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్య...ర్థంశనైశ్చరగ్రహజపంకరిష్యే ॥శ్లో॥ చాపాసనోగృ...గామీ ॥ మం ॥ శమగ్నిర...థః ॥ యమాయసో...కృతిః ॥ ప్రజాపతేనత్వదే...రయీణాం॥

౮॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్యమంత్రస్యవామదేవఋషిః । రాహుగ్రహోదేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్య...ర్థంరాహుగ్రహజపంకరిష్యే॥శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బర ...మహ్యాం ॥మం ॥ కయానశ్చి...వృతా॥ ఆయంగౌః పృ...వః॥ నమోఅస్తు...నమః ॥

౯॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్యమధుచ్ఛందఋషిః, కేతుగ్రహోదేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్య...ర్థంకేతుగ్రహజపంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో...ప్రశాంతః॥ మం ॥ కేతుంకృణ్వ...యథాః॥ సచిత్రచిత్రం...దుపస్య ॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేథక ॥

జాతవేదసే-అనుమంత్రము మొదలు అపమృత్యు మంత్రముకడవరకు, నవగ్రహారాధనములో జూడదగును. గ్రంథవిస్తరభయమువలన వ్రాయనైతిని. చే॥ ల॥

అథనవగ్రహజపహోమతర్పణాదిః

శ్లో॥ అయుతంచసహస్రంచషట్ఛతంద్విసహస్రకం । చతుఃపంచసహస్రేణ త్రిశతందివసిర్ణయః ॥

తా॥ రవికి ౧౦ వేలు, చంద్రునకు వేయి, కుజునకు ౬ నూరులు, బుధునకు ౨ వేలు, గురునకు ౪ వేలు, శుక్రునకు ౫ వేలు, శనికి ౩౦౦ మున్నూరు. ఈప్రకారము దినము ౧-కి జపసంఖ్య ఈప్రకారము ౪౦ దినములుగానిలేక తదర్థముగానియథాశక్తిగ్రహజపము చేయించవలయును

౧ జపసంఖ్యా దశాంశంత త్తర్పణం కారయేత్సుధీః।
తద్దశాంశంతు జుహుయాద్ద శాంశంవిప్రభోజనమ్ ॥

తా॥ పైచెప్పఁబడిన జపసంఖ్యలో పదవవంతు తర్పణము ఆసంఖ్యలో దశాంశము హోమము, ఆసంఖ్యలో దశాంశము బ్రాహ్మణభోజనము.

శ్లో॥ గ్రహాణాంనవధాన్యాని సద్విప్రాయనివేదయేత్ ।గ్రహదోషంనిహంత్యాశు గార్గ్యేయవచనంతథా॥ అపిచ॥ అరిష్టకాలేచారిష్టగ్రహమంత్రంజపేత్సుధీః।మహాసౌరవిధానేనమండలంబ్రాహ్మణేనచ। అరుణోక్తప్రకారేణ చార్కమారాధయేత్సుధీః ॥ పూర్వజన్మకృతం పాపంవ్యాధిరూపేణబాధతే। తచ్ఛాంతి రౌషధైర్దానైర్జపహోమార్చనాదిభిః ॥ ఇతినవగ్రహజపహోమసంఖ్యావిషయ స్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహతర్పణమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం యజమానస్య శరీరేవర్తమానవర్తిష్యమాణ వాతపిత్తశ్లేష్మకఫోద్భవ నానాకారణ నిమిత్తజ్వరక్షయ పాండు కుష్ఠ శూలాంఽతి సారధాతుక్షయ వ్రణమేహభగంధరాదినానామేహ సమస్తామయ నిదాన హేతుర్భూత దురితక్షయద్వారా క్షిప్రమేవాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వక ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ... ప్రీత్యర్థం యవసహితక్షీరతర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణైఃకార్యమ్॥ నక్షత్రాది నవగ్రహమంత్రములన్నియు ఈగ్రంథములో ముందేవ్రాయఁబడి యున్నందున నిచ్చట వేయ్యనైతిని॥ ఇతినవగ్రహ తర్పణమ్ సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహహోమః.

ఆదౌగణపతిపూజాంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యే యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థంఅపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్య

ర్థం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ఉద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్యచరువ్రీహిభిః చతుర్విధ హోమం కరిష్యే॥ ఆదౌ గణపతిపూజాం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాంకుర్యాత్ — తతః అగ్నింధనాది పూర్వోక్తప్రకారేణ పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ హోమార్థం। ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి- అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం (నమమ) ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదం (నమమ) సమంపూర్వేణ- మధ్యేఽగ్నౌజుహోతి॥ తతః యథోపదేశం ప్రధానాహుతీర్హుత్వా॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - * చరుమధాద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ ఆదౌవిధి ప్రకారేణ నక్షత్ర హోమంకుర్యాత్॥ అధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతా సహితమాద్యంతయోః నక్షత్ర హోమంసమాపయేత్॥ అథనవగ్రహహోమం కుర్యాత్॥ ఆకృష్ణేన... విపశ్యన్ స్వాహా॥ సూర్యగ్రహాయేదం॥ అగ్నిందూతం...సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహా॥ రుద్రాయేదం॥ ఆప్యాయస్వ...సంగథే స్వాహా॥ చంద్రగ్రహాయేదం॥ అప్సుమే...భేషజీస్స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదం॥ గౌరీమిమాయ...పరమేవ్యోమన్త్స్వాహా। గౌర్యా ఇదం(నమమ) అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతి స్వాహా॥ అంగారకగ్రహాయేదం॥ స్యోనాపృథివి...సప్రథాస్స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదం॥ క్షేత్రస్యపతి...దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే...మేతగ్గ్ స్వాహా॥ బుధగ్రహాయేదం॥ ఇదంవిష్ణు...సురేస్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥ సహస్రశీర్షా...

* (జమదగ్నివత్సయోః త్రిరవదానమ్)

ద్దశాంగులగ్గ్ స్వాహా॥ నారాయణాయేదం॥ బృహస్పతే...చిత్రగ్గ్ స్వాహా॥ బృహస్పతిగ్రహాయేదం॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం...వివస్స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదం॥ ఇంద్రంవోవిశ్వ...కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ శుక్రంతేఅన్య...రస్తుస్వాహా॥ శుక్రగ్రహాయేదం॥

ఇంద్రాణీమాసు... పతిస్స్వాహా॥ ఇంద్రాణ్యాఇదం॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞాస్స్వాహా॥ ఇంద్రమరుత్వతఇదం॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్క...సిద్ధస్స్వాహా॥ శనైశ్చరగ్రహాయేదం॥ యమాయ...అరంకృతస్స్వాహా॥ యమాయేదం॥ ప్రజాపతే...రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ కయానశ్చిత్రశ్చిష్ఠయావృతా స్వాహా॥ రాహుగ్రహాయేదం॥ ఆయంగౌః...ప్రియంతస్స్వాహా॥ గవఇదం॥ నమోఅస్తు...సర్పేభ్యోనమస్స్వాహా॥ సర్పేభ్యఇదం॥ కేతుంకృణ్వ...రజాయథాస్వాహా॥ కేతుగణాయేదం॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్వస్స్వాహా॥ చిత్రగుప్తాయేదం॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్త్స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదం॥ ఇంద్రంవో... కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయలోకపాలకాయేదం॥ అగ్నిందూతం ... సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేలోకపాలకాయేదం॥ యమాయ... అరంకృతస్స్వాహా॥ యమాయలోక... యేదం॥ మోషుణఃపరా... సహస్వాహా॥ నిరృతయేలోక... యేదం॥ ఇమంమే...రాచకేస్వాహా॥ వరుణాయలోక... యేదం॥ తవవాయు... వృణీమహేస్వాహా॥ వాయవేలోక... యేదం॥ సోమోధేనుగం...తస్మైస్వా

హా॥ కుబేరాయలోక... యేదం॥ తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా॥ ఈశానాయలోకపాలకాయేదం॥ జాతవేదసే...త్యగ్నిస్స్వాహా॥ దుర్గాయాఇదం॥ గణానాంత్వా...సాదనగ్ స్వాహా॥ గణపతయఇదం॥ క్షేత్రస్య... దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ యతఇంద్ర... విమృధోజహిస్వాహా॥ అభయంకరాయేదం॥ వాస్తోష్పతే ... చతుష్పదేస్వాహా ॥ వాస్తుపురుషాయేదం ॥ త్ర్యంబకం ... మామృతాత్ స్వాహా॥ మృత్యుంజయాయేదం॥ గంధద్వారాం... శ్రియంస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ హవ్యవాహ మభిమాతిషాహం । రక్షోహణం పృతనాసుజిష్ణుం - జ్యోతిష్మంతం దీద్యతంపురంధిం । అగ్నిగ్ స్విష్టకృతమాహువేమ- స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి- విశ్వాదేవ పృతనాఅభిష్య- ఉరున్నఃపంథాం ప్రదిశన్విభాహి జ్యోతిష్మద్ధేహ్యజరన్న ఆయుస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచరాయేదం - అప ఉపస్పృశ్య అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘార హోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరం యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వం సుప్రవేణోక్తం కపర్దినా॥ తతఃజయాదిహోమంపూర్ణాహుతించ కుర్యాత్॥

ఇతి నవగ్రహహోమ స్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహదానాని.

రవికి కెంపు, చంద్రునకు మంచిముత్యము, కుజునకు పగడము, బుధునకు మరకతము, గురునకు పుష్యరాగము, శుక్రునకు వజ్రం,శనికినీలంరాహువునకుగోమేధికము, కేతువునకు వైడూర్యము,

సూర్యునకు గోధుమలు, చంద్రునకు తండులములు, కుజునకుకందులు, బుధునకు పెసలు, గురునకు సెనగలు, శుక్రునకు బొబ్బర్లు, శనికి తిలలు తండులములు, రాహువునకు మినుములు, కేతువునకు ఉలవలు, త్ర్యంబకమునకు తండులములు, మృత్యుంజయునకు తండులములు, శ్రీమహావిష్ణువునకు ధాన్యము, అపమృత్యువునకు ప్రత్తిమేకుతండులములు, నామత్రయమునకు తండులములు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులకు తాంబూలసహిత ఫలదానము, ఈప్రకారము నవగ్రహదానములు బ్రాహ్మణులకు ఇవ్వవలయును. (ముందుగాచేయునక్షత్రములకుతండులములుబంగారము)

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థమ్ ఉత్తరానక్షత్రప్రథమచరణె జాతస్యకుమారస్య తిథివారనక్షత్రవర్జాది సకలారిష్టనివృత్తిద్వారా జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రియాణాం ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థంతత్తద్ధాన్యదానాదికం కరిష్యే। తతః ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే॥ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్యబ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనమ్॥సుఖాసనమ్॥ఇదం పాద్యమ్॥సుపాద్యం॥శ్లో॥నమోఽస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయేసహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతేసహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ అయంవోగంధః। సుగంధః।అలంకారార్థాఇమేఅక్షతాః॥నంత్వక్షతాః॥సకలారాధనైశ్సోభనమస్తు॥ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతిజలేనసంప్రోక్ష్య॥ నక్షత్రమంత్రాణ్యపఠిత్వాఅస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే + గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రేశ్రీమాన్ + గోత్రః + య్యదాతాధర్మపత్నీసమేతోఽహం మమసకలారిష్టనివృత్త్యర్థం...నక్షత్రప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే। అశ్వినోర్బాహుభ్యాంపూ

ష్ణోహస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి॥ *గృహ్ణీయాత్ ॥ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిదక్షిణాందద్యాత్।

తాంబూలఫలానంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ। శతమానంభవతిశతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

సూర్యస్య। ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ। హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతి భువనాని పశ్యన్ ॥ + సూర్యగ్రహప్రీతయే గోధూమాంస్తుభ్య + నమమ॥

చంద్రస్య। ఆప్యాయస్వసమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియంభవావాజస్యసంగథే। + చంద్రగ్రహప్రీతయే శ్వేతతండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ।

కుజస్య॥ ఓంఅగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం- అపాంరేతాంసి జిన్వతి॥ + అంగారక గ్రహప్రీతయే ఆఢకాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

బుధస్య। ఓం ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వగ్‌స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయితంతుమేతం ॥ + బుధగ్రహప్రీతయే ముద్గాంస్తుభ్యమహం + నమమ।

బృహస్పతేః॥ ఓంబృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు-యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణంధేహి చిత్రం। + బృహస్పతిగ్రహప్రీతయే చణకాంస్తుభ్యమహం + నమమ

శుక్రస్య। ఓంశుక్ర

సీద్వ్యారివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహ రాతిరస్తు॥ × శుక్రగ్రహప్రీతయే రాజమాషాంస్తు + నమమ॥

శనైశ్చరస్య। ఓంశమగ్నిరగ్నిభిస్కరచ్ఛన్నస్తపతుసూర్యః। శంవాతోవాత్వరపాఅపస్రిధః॥ + శనైశ్చరగ్రహ ప్రీతయే-తిలఖండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

రాహోః॥ ఓం కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీసదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయావృతా॥ + రాహుగ్రహప్రీతయే మాషాంస్తు...మ॥

కేతోః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవేపేశో మర్యాఅపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః॥ కేతుగణప్రీతయేకుళుత్థాన్ తుభ్యమహం...మ॥

త్రంబకస్య। + త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బాధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥ త్ర్యంబకప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహం + నమమ॥... మృత్యుంజయస్య॥ మంత్రః॥ త్ర్యంబకమంత్రంపఠిత్వా॥ శ్వేతతండులాన్ తుభ్య + నమమ॥... శ్రీమహావిష్ణోః। + ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదంసమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ + శ్రీమహావిష్ణుప్రీతయేధాన్యం మహం + నమమ॥...అపమృత్యుమపక్షుధమపైతశపథంజహి। అథానోఅగ్న ఆవహ రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం - యేతేసహస్రమయుతంపాశామృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్యజ్ఞస్య మాయయా సర్వానవయజామహే। మృత్యవేస్వాహామృత్యవేస్వాహా॥ ము మనర్వావ మృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం। + అపమృత్యుప్రీ

తయేలాయః ఖండశార్కాసలవణదానంతుభ్యమహం + నమమ॥... అశనామృతయుప్రీతయే. తండులదానందద్యాత్॥శ్లో॥ తాంబూలంశ్రీకరంభద్రం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకం। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥శ్లో॥ ఫలంమనోరథఫలంప్రదదాతిసదానృణాం। పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థ మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థంఇదంఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఏవం + గ్ధంమంటపదేవతానాం పునఃపూజాంకరిష్యే॥ఛత్రంధారయామి॥ చామరంవీజయామి॥ నృత్యందర్శయామి॥గీతంశ్రావయామి॥ వాద్యం ఘోషయామి॥ ఆందోళికాంఆరోపయామి॥ అశ్వానారోపయామి॥ గజానారోపయామి॥ సమస్తరాజోప...మి॥ అనయాపూజయా + భవంతు॥ మంటపదేవతాః యథాస్థానంప్రతిష్ఠాపయామి॥ అథస్వర్ణస్వర్చిత వస్త్రప్రతిమా మంటపదానంకరిష్యే॥ పూర్వోక్తమేవ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ తతఃమంటపదానందద్యాత్॥ బ్రాహ్మణేభ్యఋత్విగ్భ్యః దక్షిణాందద్యాత్॥ నవగ్రహమఖాభిషేకజపాది బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాందద్యాత్।

అథ నవగ్రహ స్తోత్రమ్.

రవిః అస్యశ్రీసూర్యకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - కణ్వఋషిః - అనుష్టుప్ఛందః - శ్రీసూర్యనారాయణో దేవతా - మమసూర్యనారాయణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే-జపేవినియోగః॥ ధ్యానమ్॥ దేవాసురవరైర్వంద్యంగ్రహైశ్చపరిసేవితమ్। ధ్యాయేత్పఠేత్సువర్ణాభం శ్రీసూర్యకవచంసదా॥ అధునాసంప్రవక్ష్యామి కవచంసర్వకామదమ్। ఇదంతుకవచంబుధ్వావిచరేద్వీరభైరవః॥ ఘృణిఃపాతుశిరోదేశం సూర్యఃపాతులలాటకమ్। ఆదిత్యోలోచనేపాతు శ్రుతీపాతుదివాకరః। ఘ్రాణంపాతుసదాభానుః ముఖంపాతుసదారవిః॥ జిహ్వాం పాతుజగన్నేత్రః కంఠంపాతువిభావసుః॥ స్కంధౌ గ్రహపతిఃపాతు భుజౌ పాతుప్రభాకరః॥ కరావబ్జకరఃపాతు హృదయంపాతు భానుమాన్। మధ్యంపాతుసప

ష్ఠాశ్యోనాభి పాతునభోమణిః॥ ద్వాదశాత్మా కటింపాతు సవితాపాతు సక్థినీ । ఊరూపాతుసురశ్రేష్ఠో జానునీపాతుభాస్కరః। జంఘేమేపాతుమార్తాండో గుల్ఫౌపాతుత్విషాంపతిః॥ పాదౌదినమణిఃపాతు పాతుమిత్రోఖిలంవపుః । య ఇదంసూర్యకవచంపురుషార్థప్రదంనృణామ్॥ సంతతంప్రాతరుత్థాయ పఠేన్నియతమానసః పసు రాణామపిశ్లాఘ్యః శ్లాఘ్యోబుద్ధిమతామపి॥ సర్వకామమవాప్నోతిసూర్యసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । గ్రహరోగభయాత్పాపాన్ముచ్య తేనాత్రసంశయః॥ ఆదిత్యకవచం పుణ్యమభేద్యంవజ్రసన్నిభం । సర్వరోగభయాదిభ్యోముచ్యంతేనాత్రసం శయః॥ సంవత్సరముపాసిత్వా సామ్రాజ్యపదవీంలభేత్ । అనేకరత్నసంయుక్తం స్వర్ణాభరణభూషితమ్॥ కల్పవృక్షసమాకీర్ణంకదంబకుసుమప్రభం । అశేషరోగశ్యాంత్యర్థం ధ్యాయేదాదిత్యమండలమ్॥ ఇతిసూర్యకవచం సమాప్తమ్.

(చంద్రః) అస్యశ్రీ చంద్రకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- గౌతమఋషిః- అనుష్టుప్ఛందః- సోమోదేవతా మమసోమప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః ॥ ధ్యానం॥ సోమంచతుర్భుజం దేవం కేయూరమకుటోజ్జ్వలం । వాసుదేవస్యనయనం శంకరస్యచభూషణమ్॥ ఏవంధ్యాత్వాజపేన్నిత్యం సర్వాభీష్టప్రదాయకమ్ । ఓషధీశశ్శిరఃపాతుపాతు ఫాలంకళానిధిః । చక్షుషీచంద్రమాఃపాతు శ్రుతీపాతుకళాత్మకః॥ ఘ్రాణంతుపాకరఃపాతు ముఖంకుముదబాంధవః । సోమఃకరౌచమేపాతు స్కంధౌపాతుసుధాత్మకః । వక్షోజైవాతృకఃపాతుమధ్యం పాతునిశాకరః॥ కటింతుపాకరః పాతుఊరూశశధరోఽవతు । మృగాంకోజానునీపాతుజంఘేపాతుద్విజాధిపః॥ పాదౌహిమకరఃపాతు పాతు చంద్రోఖిలంవపుః । ఏతద్ధికవచంపుణ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సర్వత్రవిజయీభవేత్ । ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండైవర్తే- దక్షిణఖండే- చంద్రకవచం సమాప్తమ్.

(కుజః) అస్యశ్రీ అంగారక కవచస్తోత్రమహామంత్రస్య విరూపఋ

షిః-అనుష్టుప్ఛందః- మమఅంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ నమామ్యంగారకందేవం రక్తాంగంవరభూషణం। జానుస్థవామహస్తార్ధ్యం సాభయేతరపాణినం॥ చతుర్భుజంమేషవాహంవరదంచధరాసుతమ్॥ అంగారకః శిరోరక్షేత్ ముఖంవైధరణీసుతః॥ కర్ణౌరక్తాంబరఃపాతు నేత్రేమేరక్తలోచనః నాసికాంమేశక్తిధరః। ఓష్ఠంమేపాతుభౌమిజః॥ భుజౌచరక్తమాలీచహస్తౌశక్తిధరస్తథా। చతుర్భుజోమేహృదయం కుక్షింరోగాపహారకః। కటింమేభూమిజఃపాతు ఊరూపాతుగదాధరః॥ జానుజంఘేకుజఃపాతు పాదౌభౌమఃసదావతు। సర్వాణియానిచాంగాని పాతుమేమేషవాహనః॥ యఇదం కవచంనిత్యం సర్వశత్రువినాశనమ్। భూతప్రేతపిశాచానాం నాశనంసర్వసిద్ధిదం। సర్వరోగహరంచైవ సర్వసంపత్ప్రదంశుభం। భుక్తిముక్తికరంన్ణాం సర్వసౌభాగ్యవర్ధనం॥ ఋణబాధవిమోక్షంచ సత్యమేవనసంశయః॥ స్తోత్రపాఠస్తుకర్తవ్యో దేవస్యాగ్రేమహాద్యుతేః। రక్తగంధైశ్చపుష్పైశ్చధూపదీపగుడో[illegible]ః। [illegible]ంగళంపూజయిత్వాతుమంగళేహనిసర్వదా। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాతు చతురోద్వాదశాష్టవా। అనేనవిధినాయస్తు కృత్వావ్రతమనుత్తమం। వ్రతంచైనంవేధయంతీహావృశ్చికా ద్యుగ్రజంతవః। తమోమిహిరసంబాధాత్ మార్తాండస్యోదయేయథా। విలయంయాంతి పాపానిశతజన్మార్జితాన్యపి।। ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం ప్రదదాతిసదాన్ణాం॥ ఇతిమార్కండేయపురాణే- కాశీఖండే- మార్కండేయ సనత్కుమారసంవాదే- అంగారకకవచం-సమాప్తమ్.

అథ బుధకవచప్రారంభః

(బుధః)అస్యశ్రీబుధకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- కాత్యాయనఋషిః అనుష్టుప్ఛందః-బుధోదేవతా-మమబుధగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ బుధపుస్తకహస్తశ్చ కుంకుమస్యసమద్యుతిః। పీ

తాంబరధరస్రగ్వీ పీతమాల్యానులేపనః॥ బుధఃపాతుశిరోదేశం సౌమ్యఃపాతుచఫాలకం। నేత్రేజ్ఞానమయఃపాతు శ్రుతేపాతునిధోస్సుతః॥ ఘ్రాణంగంధధరఃపాతు భుజౌపుస్తకభూషితః॥ మధ్యంపాతుసురారాధ్యః పాతునాభింఖగేశ్వరః॥ కటింకలాత్మజఃపాతు ఊరూపాతుసురేశ్వరః। జానునీరోహిణీసూనుః పాతుజంఘేఫలప్రదః॥ పాదౌబాణాసనఃపాతు పాతుసౌమ్యోఖిలంవపుః। ఏతద్ధికవచంపుణ్యం సర్వోపద్రవనాశనం॥ సర్వరోగప్రశమనం సర్వదుఃఖనివారణం। ఆయురారోగ్యఫలదం పుత్రపౌత్రఫలప్రదం॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయద్వాపిశాశ్వయేద్వాసమాహితః॥సర్వాన్కామానవాప్నోతి దీర్ఘమాయుశ్చవిందతి॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే ఉత్తరఖండే-బుధకవచం సమాప్తమ్.

అథ బృహస్పతి కవచప్రారంభః.

(గురుః) అస్యశ్రీ బృహస్పతికవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - ఈశ్వరఋషిఃఅనుష్టుప్ఛందః బృహస్పతిర్దేవతా -మమబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ అభీష్టఫలదందేవం సర్వజ్ఞంసురపూజితం। సర్వకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం ప్రణమామిగురుంసదా॥ బృహస్పతిశ్శిరఃపాతులలాటంపాతుమేగురుః। కర్ణౌసురగురుఃపాతు నేత్రేమేభీష్టదాయకః॥ నాసాంపాతుసురాచార్యోజిహ్వాంమేవేదపారగః। ముఖంమేపాతుసర్వజ్ఞోభుజౌపాతు శుభప్రదః। కరౌవజ్రధరఃపాతు వక్షోమేపాతుగీష్పతిః స్తనౌమేపాతువాగీశః కుక్షింమేశుభలక్షణః। నాభింమేపాతునీతిజ్ఞః కటింమేపాతుసర్వగః॥ ఊరూమేపాతు పుణ్యాత్మాజంఘేమేజ్ఞానదఃప్రభుః। పాదౌమేపాతు విశ్వాత్మాసర్వాంగం సర్వదాగురుః॥ ఇత్యేతత్కవచందివ్యం త్రిసంధ్యంయఃపఠేన్నరః। సర్వాన్కామానవాప్నోతి సర్వత్రవిజయీభవేత్॥ ఇతివామనపురాణే బృహస్పతికవచం సమాప్త

అథశుక్రకవచ ప్రారంభః.

(శుక్రః)అస్యశ్రీశుక్రకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య -భరద్వాజఋషిః-

అనుష్టుప్ఛన్దః శుక్రో దేవతా మమశుక్రగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవిని యోగః॥ ధ్యానం ॥ మృణాళకుందేందు పయోజసుప్రభం సితాంబ రంస్నిగ్ధవరానుమాలినం। సమస్తశాస్త్రార్థనిధింమహాంతం ధ్యాయేత్క వింవాంఛితార్థస్యసిద్ధయే ॥ శిరో మే భార్గవః పాతు ఫాలం పాతుగ్రహాధి పః । నేత్రే దైత్యగురుః పాతు శ్రోత్రే శ్రీచందనద్యుతిః ॥ కావ్యో మే నా సికాంపాతు వదనందైత్య వందితః । రసనాముశనాఃపాతు కంఠం శ్రీ కంఠభక్తిమాన్ ॥ భుజౌ తేజోనిధిఃపాతు వక్షో యోగవిదాం వరః॥అ క్షమాలాధరో రక్షేత్కుక్షిం మే శాస్త్రపారగః॥ కటింమేపాతువిశ్వా త్మానక్థినీసర్వపూజితః । జానునీభృగుజఃపాతుజంఘేమేదేవతావరః। గుల్ఫౌగుణనిధిఃపాతు పాదౌమె పాండురాంబరః॥ సర్వాణ్యంగానిమే పాతుశుక్రఃకవిరహర్నిశం॥ఇదంతుకవచందివ్యంపఠంతిశ్రద్ధయాన్వితాః నతేషాంజాయతే పీడాభార్గవస్య ప్రసాదతః॥ ఇతిశ్రీస్కాన్దపురాణే - శుక్రకవచం ॥ సమాప్తమ్.

అథశనైశ్చరకవచ ప్రారంభః.

(శనిః)అస్య శ్రీశనైశ్చరకవచ మహామంత్రస్య -కాశ్యపఋషిఃఅ నుష్టుప్ఛన్దః॥శనైశ్చరో దేవతా-శంబీజం-నంశక్తిః- మంకీలకంశనైశ్చ రకృతపీడా పరిహారార్థే జపేవినియోగః - శనైశ్చరాయ- అంగుష్ఠా భ్యాంనమః- మందగతయెతర్జనీభ్యాంనమః- అధోక్షజాయమధ్యమా భ్యాంనమః-సౌరయేఅనామికాభ్యాంనమః- శుష్కోదరాయకనిష్ఠికా భ్యాంనమః- ఛాయాత్మజాయకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః- శనైశ్చరా యహృదయాయనమః॥మందగతయేశిరసిస్వాహా।అధోక్షజాయశిఖా యైవషట్॥ శుష్కోదరాయ కవచాయహుం । ఛాయాత్మజాయనేత్ర త్రయాయవౌషట్-శనైశ్చరాయ అస్త్రాయఫట్-భూర్భువస్సువరోమి తిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ నీలద్యుతిశ్శూలధరః కిరీటీగృధ్రస్థితశ్శూలధరో ధనుష్మాన్ । చతుర్భుజస్సూర్యసుతఃప్రశాంతస్సదాస్తు మహ్యంవర మందగామీ ॥ ౧ ॥ కృష్ణాంబరధరం దేవంద్విభుజం గృధ్రసంస్థితం ।

సర్వపీడాహరంనౄణాంధ్యాయేత్ గ్రహగణోత్తమం॥ ౨ ॥ శనైశ్చ రశ్శిరోరక్షేన్ముఖం భక్తార్తిభంజనః । కర్ణౌకృష్ణాంబరః పాతు నేత్రేసర్వభయంకరః ॥3॥ కృష్ణాంగో నాసికాం రక్షేత్కర్ణం మేశితికంఠకః । భుజౌమేసుభుజః పాతు హస్తౌనీలోత్పలప్రభః॥౪॥ పాతుమేహృదయం కృష్ణఃకుక్షింశుష్కోదర స్తథా । కటింమేవికటః పాతుసక్థినీఘోరరూపవాన్ ॥౫॥ జానునీపాతుదీర్ఘోమేజంఘేమే మంగళప్రదః । గుల్ఫౌగుణకరఃపాతు పాదౌమేపంగుపాదకః॥ ౬ ॥ సర్వాణ్యపిమమాంగానిపాతుభాస్కరనందనః॥ యఇదంకవచం దివ్యం సర్వపీడాహరంనౄణాం । పఠతిశ్రద్ధయాయుక్తో సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥౭॥ తిలధాన్యే చసంస్థాప్యయంత్రంలోహవినిర్మితం । కృష్ణగంధాక్షతైఃపుష్పైరర్చయేన్నీలమంత్రతః॥౮॥ కృష్ణవస్త్రయుతం దద్యాచ్ఛోత్రియాయకుటుంబినే । ప్రీతశ్శనైశ్చరస్తస్య సర్వబాధాం వ్యపోహతి ॥ ౯ ॥ దద్యాత్సర్వసమృద్ధించ పుత్రపౌత్రాదిసంతతిం । ఆయుష్యం దీర్ఘమారోగ్యంసర్వత్రవిజయం దిశేత్ ॥౧౦॥

ఇతిదశరథరాజవిరచితం - శనైశ్చరకవచం, సమాప్తమ్.

అథ రాహుకవచప్రారంభః.

అస్యశ్రీరాహుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య- చంద్రఋషిః అనుష్టుప్ఛందః రాహుర్దేవతా- మమసర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ ప్రణమామి సదారాహుంసర్పాకారం కిరీటినమ్ ॥ సైంహికేయంకరాళాస్యం భక్తానామభయప్రదమ్। । నీలాంబరః శిరఃపాతు లలాటం లోకవందితః చక్షుషీపాతు మేరాహుః, శ్రోత్రేమేర్ధశరీరవాన్॥ నాసికాంమేకరాళాస్య శ్శూలపాణిర్ముఖంమమ। జిహ్వాంమే సింహికాసూనుః కంఠం మే కంఠపాశనః ॥ భుజగేశోభుజౌపాతు నీలమాల్యాంకరౌమమ। పాతువక్షస్తమోమూర్తిః పాతుకుక్షింవిధుంతుదః। కటింమేవికటఃపాతు ఊరూమేసురపూజితః। స్వర్భాను ర్జానునీపాతు జంఘేమేపాతుజాడ్యహా॥ గుల్ఫౌగ్రహాధిపఃపాతు పాతుమేభీషణా

కృతిః ॥ సర్వాణ్యంగాని మే పాతు నీలచందనభూషితః ॥ రాహో
రిదంకవచ మృష్టిసిద్ధిదం యో భక్త్యా పఠత్యనుదినం నియతశ్శుచి
స్సన్। ప్రాప్నోతి కీర్తిమతులాం శ్రియమృద్ధిమాయురారోగ్య మాత్మ
విజయిత్వమపి ప్రసాదాత్ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే శంకర సంహితాయాం
రాహుకవచం సమాప్తమ్.

కేతుకవచ ప్రారంభః.

అస్య శ్రీ కేతుకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - పురందరఋషిః
అనుష్టుప్ఛందః - కేతుర్దేవతా మమ సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియో
గః॥ ధ్యానం ॥ కేతుం కరాళవదనం చిత్రవర్ణకిరీటినం । ప్రణమామి
సదా కేతుం ధ్వజాకారం గ్రహేశ్వరం చిత్రవర్ణశ్శిరః పాతు ఫాలం మే
ధూమ్రవర్ణకః। పాతు నేత్రే పింగళాక్షః శ్రుతీ మే రక్తలోచనః। ఘ్రా
ణం పాతు సువర్ణాభః చుబుకం సింహికాసుతః । పాతు కంఠం చ మే కేతు
స్స్కంధౌ పాతు గ్రహాధిపః॥ బాహూ పాత్వసురశ్రేష్ఠః కుక్షిం పాతు మ
హోరగః । భీమాత్మా మే కటిం పాతు మధ్యం పాతు మహాసురః । ఊ
రూ పాతు మహాశీర్షో జానునీ తీవ్రకోపనః । పాతు పాదౌ చ మే క్రూరః
సర్వాంగం నరపీడకః॥ య ఇదం కవచం దివ్యం సర్వరోగ వినాశనమ్।
సర్వశత్రు వినాశనం ధారయేత్సోఽమృతో నరః॥

ఇతి నవగ్రహ స్తోత్రం సంపూర్ణమ్.

అథ నవగ్రహాష్టక ప్రారంభః.

శ్లో॥ భాస్వాన్కాశ్యప గోత్రజో ఽరుణరుచి ర్యస్సింహపో
ఽర్కస్సమిత్ । షట్త్రిస్థో దశగశ్శుభ శ్శశిగురూ భౌమస్సఖాయ
స్సదా । శత్రూ మందసితౌ కలింగజనపశ్చాగ్నీశ్వరౌ దేవతే । మధ్యే
వర్తులపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౧ ॥ శ్లో॥ చంద్రః
కర్కటకప్రభు స్సితనిభ శ్చాత్రేయగోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయశ్చతు
రశ్రో వారుణముఖశ్చాపోహ్యుమాధీశ్వరః । షట్సప్తాగ్ని దశైకగశ్శు

భకరోనారిగ్బధారా ప్రియా। స్వామీ యామునజః పలాశసమి
ధః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ భౌమోదక్షిణ దిక్త్రికోణనిల
యోవిన్ధ్యేశ్వరః ఖాదిరస్స్వామీవృశ్చికమేషయో స్సుగురుశ్చార్క
శ్శశీసౌహృదః। జ్యోతిష్షట్త్రిఫలప్రదశ్చవసుధాపుత్త్రో ఽర్యమా దేవ
తా భారద్వాజకులోద్భవో ఽరుణరుచిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౩॥
శ్లో॥ సౌమ్యః పీతఉదఙ్ముఖ స్సమిధపామార్గో ఽత్రిగోత్రోద్భవో।
బాణేశానదిశస్సుహృద్రవిసితౌ వైరీందురన్యేసమాః। కన్యాయుగ్మ
పతిర్దశాష్టకచతుష్షణ్ణేత్రగః శోభనో విష్ణుర్దైవ్యభగదైవతో మగధపః
కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౪॥ శ్లో॥ జీవశ్చాఙ్గిరగోత్ర ఉత్తరముఖో దీ
ర్ఘోత్తరాశాస్థితః। పీతోఽశ్వత్థసమిత్పురందరగురుః కోదణ్డమీ
నాధిపః। సూర్యేన్దుక్షితిజప్రియో బుధసితౌ శత్రూ సమస్సూర్యజ॥
స్సప్తాఙ్కద్వికపఞ్చగస్తు శుభదః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౫॥ శ్లో॥ శు
క్రో భార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖః పూర్వాదిక్పఞ్చాళశో వృ
షపస్తులాధిప మహారాష్ట్రాధిపోదుమ్బరః। ఇన్ద్రాణీ మఘువాచసౌ
మ్యరవిజౌ మిత్రేఽర్కచన్ద్రావరీ షడ్త్రిర్దశవర్జితో భృగుసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౬॥ శ్లో॥ మన్దః కృష్ణనిభస్తు పశ్చిమముఖస్సౌరా
ష్ట్రపః కాశ్యపోనక్రేశో ఘటపస్సుహృద్బుధ భృగుర్వైరీన్ద్వినస్మాసు
తః। స్థానం పశ్చిమదిక్ప్రజాపతియమౌ దేవౌ ధనుష్యాసనం। షట్త్రి
స్థశ్శుభకృచ్ఛనీరవిసుతః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ శ్లో॥ రాహుస్సిం
హళదేశపో నిఋఋతిః కృష్ణాఙ్గశూర్పాసనో। యః పైఠీనసిగోత్రజో
ఽస్యతు సమిద్దూర్వాముఖం దక్షిణాం। యస్సర్పోఽప్యధిదైవతం నిర్
ఋతిః ప్రత్యధిదేవస్సహా। షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చ సింహికసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥ శ్లో॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజః కుశసమిద్వాయ
వ్యకోణేస్థిత। శ్చిత్రాఙ్కధ్వజలాఞ్ఛనో హి భగవాన్యో దక్షిణాశా
ముఖః। బ్రహ్మాచైవతు చిత్రగుప్తఅధిపః ప్రత్యధిదేవస్సదా। షట్త్రి
స్థశ్శుభకృచ్చబర్బరపతిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౯॥

అథ మంగళాష్టకాని.

శ్లో॥ ప్రహ్లాదం దురవాప శోకజలధే రుత్తారయన్నిగమాన్। బాహ్యైః తైః పరిపూర్ణతాం ప్రకటయన్ స్తంభం విభిందన్ బలాత్। హేమాక్షాగ్రజమాజఘాన నఖరైర్యో మంగళానాం నిధిః। శ్రీమాన్ శ్రీవిభురీశ్వరో నరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౧॥ సోమేశాబ్జభవాష్టదిక్పతిముఖై ర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభి ర్బ్రహ్మర్షి ప్రవరైశ్చ నారద ముఖై ర్దేవర్షిభిర్వ్యాపితే। ఆసీనో రమయాహ్యువాససామహా వైంహికే మంటపే శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ యత్పాదాబ్జ మరంద బిందుసదృశీ గంగా జగత్పావనీ యన్నామస్మరణం దదాతి సకలాన్కామాన్నృణామన్వహమ్। యస్సేవా భవసాగరైకతరణి స్సోయం జగన్నాయకశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౩॥ శ్లో॥ కల్యాణైకనికేతనస్సుజనితాకల్యాణసంధాయకః। కల్యాణప్రదకీర్తనో గుణనిధిః కల్యాణకల్యాణదః। కల్యాణాదిసమానసార విభవః కల్యాణ సారాత్మకశ్శ్రీమా... మంగళమ్॥ ౪॥ అన్యోన్యాభినవాంకురార్పణవిధౌ శృంగారభంగ్యావహాం। లక్ష్మీం వీక్షణవైఖరీ మనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే। సానందం స్మరపారవశ్య పిశునం రోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమా ... మంగళమ్॥ ౫॥ లక్ష్మీదత్తవరాం పుళింద తనయాం లావణ్యసారాత్మికాం। సంరక్తాం సుమమంజరీం కరుణయా జగ్రాహ లీలాస్పదః। సర్వజ్ఞః ప్రథితశ్చిరంతనమునిస్సు బ్రహ్మచారీతి యశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశల స్సత్యప్రియ స్సత్యవాక్సత్యజ్ఞాన సుఖాత్మకస్సుఖకరస్సత్యావతారో హరిః। సత్యః కేవలజన్మయోనతజనా సత్యాపహాస్సర్వదా శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ రాజీవాయతలోచనః ప్రవిలసద్రాజీవమిత్రప్రభః। రాజీవాంఘ్రిరజోభిధూతవృజినస్బ్రహ్మర్షిరాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనాముఖలసద్రాజీవ పుష్పం యశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౮॥ శ్లో॥ ఇత్యేతద్వర మంగళాష్టకమిదం లక్ష్మీనృసింహాశ్రయః। కల్యాణోత్సవవేదికా సుకలితే వధ్వావర

స్య శ్రీమాన్ మాంగల్యం సుతసంపదం సువిమలాం కీర్తిం చ దత్వావిభు
శ్శ్రీమాన్ శ్రీవిభురీశ్వరోసరహారిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౯॥

అథ లగ్నాష్టకాని.

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహాఃకమలభూస్సూను ర్గరుత్మాన్రథః॥ పౌత్రౌ చంద్రవిభీషణౌ సురగురు శ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండంవర మందిరంసురగణాయస్యప్రభో స్సేవకా।స్సత్రైలోక్యకుటుంబ పోషణ పరఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౧॥ బ్రహ్మావాయుగిరీశ శేషగరుడా దేవేంద్రకామాగురు। శ్చందార్కౌవరుణానలౌ మనుయమౌవిత్తేశవిఘ్నేశ్వరౌ। నాసత్యౌనిర్ ఋతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్య మిత్రాదయస్సస్త్రీకాస్సుర పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౨॥ విశ్వామిత్రపరాశరౌర్వభృగవోఽగస్త్యః పులస్త్యఃక్రతుః। శ్రీమానత్రిమరీచికౌత్సపురవశ్చ కుత్సవసిష్ఠాంగిరాః। మాండవ్యోజమదగ్ని గౌతమభరద్వాజాదయస్తా పసాస్సస్త్రీకామునిపుంగవాః ప్రతిదినంకుర్యాత్సదా మంగళం॥3॥ మాంధాతానహుషాంబరీషసగరా రాజాపృథుర్హైహయ శ్శ్రీమాన్ ధర్మసునోనలోదశరథో రామోయయాతిర్యదుః। ఇక్ష్వాకుశ్చవిభీషణశ్చభరతశ్చోత్తానపాదధ్రువా। విత్యేతేభువిభూభుజః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదామంగళం ॥ ౪ ॥ అశ్వత్థోబదరీచ చందనతరుర్మందారకల్పద్రుమౌ। జంబూనింబకదంబచూతసరళావృక్షాశ్చయేక్షీరిణః। సర్వేతేఫలమిశ్రితంవనచయం వైభ్రాజితంభ్రాజితం।రమ్యం చైత్రరథం సునందనవనం కుర్వంతువాంమంగళం ॥౫॥ గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రువినతే జ్యోతిస్తుపూర్ణావతీ। సావిత్రీచసరస్వతీచసురభిస్సత్య వ్రతారుంధతీ। స్వాహాజాంబవతీ చరుక్మభగినీదుస్స్వప్న విధ్వంసినీ వేలాచాంబునిధేస్సమీరసహితా కుర్యాత్స దామంగం॥౬॥ ఆదిత్యాది నవగ్రహాశ్శుభఫలా మేషాదయోరాశయో। నక్షత్రాణి సయోగకాశ్చతిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః। మాసాబ్దాఋతవ స్తథైవదివసాస్సంధ్యాదయోరాత్రయ। స్సర్వేస్థావరజంగమాః ప్రతిదినంకుర్యా

త్సదామంగళం॥ 2॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీన
ర్మదా । కృష్ణాభీమరథీచ ఫల్గుసరయూశ్శ్రీగండకీగోమతీ । కావేరీ
కపిలాప్రయాగ విరజా వేత్రావతీత్యాదయో । నద్యశ్శ్రీహరిపాదపంక
జభవాః కుర్వంతు వాంమంగళం॥౮॥

శ్లో॥ లక్ష్మీశో భువనత్రయే నివసతో దేవాః మనుష్యోర గా
సంస్థాతుంకరుణానిధిః కరుణయామార్తాండ వంశే యుగా । కౌస
ల్యా నిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యసాధారణె జాతశ్శ్రీరఘునాయక
స్యజననందేయాదిదం మంగళం॥౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతంకా
మాగనకామంక్ృతం । విఖ్యాతం భువనత్రయం హరధనుర్భఙ్గక్ృతం
లీలయా । విశ్వామిత్రపరాశరాది మునిభిస్తత్సన్నిధానాదచితం । సీ
తారాఘవయోర్వివాహ సమయేదేయాదిదం మంగళం॥ ౨॥ ఉత్ఫు
ల్లామలనీలవారిజదళ శ్యామోన్నతం కోమలం । పార్వత్యాచమహే
శ్వరేణచశిరశ్శ్లాఘీకృతం సర్వదా । శాపాత్తిర్వరగౌతమస్య వనితా
శైలాసుశీలాకృతా । దంపత్యోరిహవామభాగవనితందేయాదిదంమం
గళం॥3॥ శ్రీరామంజనకాత్మజా సురగురుః ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖం ।
దోర్భ్యామంజలి మంచితైశ్చవనితామాపూర్యముక్తాఫలైః । నానా
రత్నవిరాజమాన కలశైరానీయతంసాగరాత్ । సీతారాఘవయోర్వి
వాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥౪॥ కల్యాణాంకమనీయకోమలక
రైరాదాత్తతారోపణం । కన్యాదానపురస్సరం సురగురోర్విప్రాశి
షానుగ్రహం । బాహ్వోః కంకణబంధనం దశగుణం మాంగల్యసూ
త్రాన్వితం । సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగ
ళం॥౫॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలంతదేవ । వి
ద్యాబలందైవబలంతదేవలక్ష్మీపతేతే ఘ్రియుగంస్మరామి ॥౬॥ శ్రీరా
మపత్నీజనకస్యపుత్రీ సీతాంగనాసుందరకోమలాంగీ । శ్రీవిష్ణుపత్నీ
భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవంతు॥

శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం। కుర్యా ద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్ ॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతాభూమిసంస్థితాః । యేభూతావిఘ్నకర్తార స్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు॥ భూతపిశాచాః... సమారభే ॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... శుభతిథౌ॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీరామచంద్ర దేవతాముద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థంసంభవద్భిర్ద్రవ్యైః సంభవద్భిరుపచారైః సంభవతా నియమేన పురుషసూక్తవిధానేన యావచ్ఛక్తిధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కరిష్యే॥ అస్యశ్రీపురుషసూక్తమహామంత్రస్య నారాయణ ఋషిః గాయత్రీఛందః శ్రీపురుషోత్తమోదేవతా శ్రీనారాయణారాధనేవినియోగః॥ ఓమ్ నారాయణాయ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః ఓం మాధవాయతర్జనీభ్యాంనమః ఓంహృషీకేశాయ మధ్యమాభ్యాంనమః॥ ఓం జనార్దనాయ అనామికాభ్యాంనమః ఓంశ్రీవిష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః ఓం పురుషోత్తమాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఇతికరన్యాసః॥ అథాంగన్యాసమారభేత్ ॥ మూర్ధ్ని కేశవాయనమః॥ లలాటేనారాయణాయనమః॥ కర్ణయోః మాధవాయనమః॥ నేత్రయోఃగోవిందాయనమః ఘ్రాణేవిష్ణవేనమః॥ ముఖేమధుసూదనాయనమః ॥ కంఠేత్రివిక్రమాయనమః॥ భుజయోఃవామనాయనమః॥ హృదిశ్రీధరాయనమః॥ నాభౌహృషీకేశాయనమః॥ కట్యాంపద్మనాభాయనమః॥ పాదయోః దామోదరాయనమః॥ కవచమ్॥ శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవః పాతు చక్రీ జాంబూనదప్రభః । పశ్చాన్నారాయణ శ్శంఖీ నీలజీమూతసన్నిభః॥ ఊర్ధ్వమిందీవరశ్యామో మాధవోఽవ్యాద్గదాధరః। గోవిందోదక్షిణేపార్శ్వే ధన్వీచంద్రప్రభో మహాన్॥ ఉత్తరేహలభృద్విష్ణుః పద్మకింజల్కసన్నిభః॥ ఆగ్నేయ్యామరవిందాభో ముసలీమధుసూదనః త్రివిక్రమఃఖడ్గపాణిర్నైరృత్యాంజ్వలనప్రభః॥ వాయవ్యాం వామనో వజ్రీతరుణాదిత్యదీప్తిమాన్ ॥ ఈశాన్యాం పుండరీకాక్షః శ్రీధరఃపట్టి

పాయుధః । విద్యుత్ప్రభోహృషీకేశో హ్యధస్తాద్దిశిముద్గరీ॥హృత్పద్మే పద్మనాభో మేసహస్రార్క సమప్రభః । సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోముఖః॥ ఇంద్రగోపకసంకాశః పాశహస్తోఽపరాజితః । సబాహ్యాభ్యంతరందేవో వ్యాపృదామోదరస్థ్సితః॥ఏవంసర్వత్రనిశ్ఛిద్రం నామద్వాద శపంజరం । ప్రవిష్టోఽహంనమేకించిద్భయమస్తికదాచన॥

అథాంగన్యాసః॥ వామహస్తే । ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః।సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥దక్షిణహస్తే॥పురుషఏవేదగ్ంసర్వం। యద్భూతంయచ్చభవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ వామపాదే॥ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్శ్చపూరుషః। పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతందివి॥ దక్షిణపాదే॥ త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః। పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతోవిష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి॥ వామజంఘే ॥ తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ దక్షిణజంఘే ॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ మతన్వత। వసంతోఅస్యాసీదాజ్యం। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ గుహ్యే ॥ సప్తాఽస్యాసన్ పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః। దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥ నాభౌ ॥ తంయజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్ పురుషంజాతమగ్రతః॥ తేనదేవాఅయజన్త। సాధ్యాఋషయశ్చయే॥ హృది॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యం । పశూగ్ం

గ్ స్తాగ్శ్చక్రేవాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చయే॥ కంఠే॥ త
స్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే
తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥ వామబాహౌ ॥ తస్మాదశ్వా అజా
యన్త। యే కేచోభయాదతః॥ గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా
అజావయః॥ దక్షిణబాహౌ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః॥ కతిధావ్యకల్ప
యన్ ।ముఖంకిమస్య కౌ బాహూ। కావూరూపాదావుచ్యేతే॥ ముఖే॥
బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్ । బాహూరాజన్యః కృతః। ఊరూత
దస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ంశూద్రోఅజాయత॥ వామకర్ణే॥ చం
ద్రమామనసోజాతః। చక్షోస్సూర్యోఅజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్ని
శ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ దక్షిణకర్ణే ॥ నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం।
శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత ॥ పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలో
కాగ్ం అకల్పయన్ ॥ వామనేత్రే॥ వేదాహమేతం
పురుషం మహాన్తం। ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే। సర్వాణి రూ
పాణి విచిత్యధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్
యదాఽఽస్తే॥ దక్షిణనేత్రే॥ ధాతాపురస్తాద్యముదాజహార। శక్రః
ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృతఇహ భవతి।
నాఽన్యః పంథాఅయనాయ విద్యతే॥... శిరసి॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయ
జన్తదేవాః। తానిధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకం మహిమానః
సచంతే। యత్రపూర్వేసాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ అతో దేవాఅవంతు

న్నోయతో విష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామభిః॥ హృదయా యనమః॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ం సురే॥ శిరసేస్వాహా॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః। తతో ధర్మాణి ధారయన్॥ శిఖాయైవషట్॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే। ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా॥ కవచాయహుమ్॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతి సూరయః। దివీవచక్షు రాతతం॥ నేత్రత్రయాయవౌషట్॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదం॥ అస్త్రాయఫట్॥ ఓంభూర్భువస్సు వరోమితిదిగ్బంధః॥

ధ్యానమ్॥ శ్లో॥ గోక్షీరాభం పుండరీకాయతాక్షం చక్రాబ్జాద్యై ర్భూషణైర్భూషితాంగం। శ్రీభూమిభ్యా మర్చితే యోగపీఠే య స్తం దేవం పూజయే త్పౌరుషేణ॥ శ్లో॥ యోజపేత్పౌరుషంసూక్తం త్రివారంతుదినేదినే। పారాయణఫలంతస్య వేదానాంవై సహస్రశః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తేరవే। తేనసత్యేన మేదేవతీర్థం దేహిదివాకర॥ సూర్యమండలాదంకుశముద్రయాతీర్థాన్యావాహ్య॥ శ్లో॥ యస్యకేశేషు జీమూతో నద్యస్సర్వాంగసంధిషు। కుక్షౌసము ద్రాశ్చత్వార స్తస్మైతోయాత్మనేనమః॥ తతఃకలశపూజాంకరిష్యే॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖే...సమాశ్రితాః॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...ప్రచోద యాత్॥ ఇతిగాయత్ర్యాత్రివారమభిమంత్ర్య॥ ప్రణవేనదశవారానభి మంత్ర్య॥ శంఖచక్రయోనిసురభిముద్రాః ప్రదర్శ్య॥ అస్త్రేణదశదిగ్బం ధః॥ కూర్మముద్రయా కలశోదకంప్రచ్ఛాద్య॥ కలశోదకేనశంఖమా పూర్య॥ శంఖేగంధపుష్పాక్షతానిక్షిప్య॥ తతఃశంఖపూజాంకరిష్యే॥

శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి॥ శంఖమధ్యే ఆదిత్య మావాహయామి॥ శంఖహృదయే చంద్రమావాహయామి॥ శంఖాగ్రే గంగాం సరస్వతీం ఆవాహయామి॥ శంఖేహ స్తంపరిసార్య ॥ శ్లో॥ శంఖంచం ద్రార్క-దైవత్యంవరుణం చాధిదైవతః పృష్ఠే ప్రజాతిం విద్యాదగ్రే గంగాసరస్వతీ॥ పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసు దేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతి సర్వాణితస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్ ॥ త్వంపురాసాగరోత్ప న్నోవిష్ణునా విధృతః కరే । సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమో ఉస్తుతే॥ గర్భాదైత్యాదిభూతానాంవిదీర్యంతే సహస్రశః । తవనాదే నపాతాళే పాంచజన్యనమోఉస్తుతే॥ దర్శనేనాపిశంఖస్యస్పర్శనేన తుసర్వతః ।విలయంయాంతిపాపానిహిమవద్భాస్కరోదయే॥స్తుత్వా శంఖంకరేధృత్వామంత్రైరేభిస్తు వైష్ణవైః । పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా । శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖంప్రపూజయేత్ । అనేనమంత్రేణదేవోపకరణానిసంప్రోక్ష్య॥ పూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య-దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ పునశ్శంఖం పూరయిత్వా॥తతఃపీఠార్చనం కుర్యాత్॥ ఆధారశక్త్యైనమః॥ మూలప్రకృత్యై నమః। మత్స్యాయనమః। కూర్మాయనమః। అనంతాయ నమః। శేషాయనమః। -గరుడాయనమః। ప్రాగ్ద్వారే - ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। దక్షిణద్వారే-ద్వారశ్రియైనమః। చండాయనమః। ప్రచండాయనమః। పశ్చిమద్వారే - ద్వారశ్రియైనమః। జయాయనమః। విజయాయనమః। ఉత్తరద్వారే - ద్వారశ్రియైనమః।బలాయనమః।ప్రబలాయనమః।-చిచ్ఛక్త్యైనమః।మాయాశక్త్యైనమః।గంగాయైనమః।యమునాయైనమః।దిగ్గజేభ్యోనమః। సరేభ్యోనమః। తన్మధ్యే శ్వేతద్వీపాయనమః। శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికాయైనమః।వేదికామధ్యేకల్పవృక్షాయనమః। కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్న సింహాసనాయనమః। తన్మధ్యే శ్రీరామ చంద్రాత్మనేనమః॥ ధ్యానమ్ శ్లో॥ శాన్తాకారంభుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం విశ్వాకారంగగనసదృశంమేఘవర్ణం శుభాంగం । లక్ష్మీకాన్తం కమలనయనంయో

గిహృద్ధ్యానగమ్యం వందే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం॥
సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్॥ సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహ
స్రపాత్ । సభూమింవిశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్॥ శ్లో॥ జ్యో
తిశ్శాన్తం సర్వలోకాంతరస్థమోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం।
సాంగం శక్తిం సాయుధం భక్తసేవ్యం । సర్వాకారం విష్ణుమావాహ
యామి॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః॥ ఆ
వాహనంసమర్పయామి॥ పురుషఏవేదమిత్యాసనమ్॥ పురుషఏవేదగ్ం
సర్వం । యద్భూతంయచ్చ భవ్యం । ఉతామృతత్వస్యేశానః । య
దన్నేనాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమమూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనంస్వ
ర్ణమయంసురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుతప్రభో। గృహాణలక్ష్మీ
ధరణీసమన్విత॥ ఆసనం॥ ఏతావానస్యేతిపాద్యం॥ ఏతావానస్యమహి
మా । అతోజ్యాయాగ్‌శ్చపూరుషః । పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని।
త్రిపాదస్యామృతందివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ స్సర్వదేవానామధిక స్సర్వకా
మదః । మయానివేదితంతుభ్యం సంగృహాణసుపాద్యకమ్ ॥ పాద్యం॥
స్వఇత్యర్ఘ్యమ్॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ।పాదోఽస్యే
హాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనేఅభి॥ శ్లో॥
గంగాజలంసమానీతం సువర్ణకలశేస్థితం ।అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ కా
లరూపనమోఽస్తుతే॥ అర్ఘ్యం॥ తస్మాద్విరాడిత్యాచమనమ్॥ తస్మా
ద్విరాడజాయత । విరాజోఅధిపూరుషః । సజాతోఅత్యరిచ్యత । ప
శ్చాద్భూమిమథోపురః ॥ శ్లో॥ జనార్దనాయదేవాయనమస్తేజగదాత్మ
నే । నిర్మలజ్ఞాన రూపాయదత్త మాచమనీయకమ్ ॥ ఆచమనీయమ్

యత్పురుషేణేతిమధుపర్కం॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవాయజ్ఞ
మతన్వత । వసన్తోఅస్యాసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥శ్లో॥ మ
ధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రేప్రతిష్ఠితం । మధుపర్కం గృహా
ణత్వంలక్ష్మీకాంతనమోఽస్తుతే। మధుపర్కం॥ సప్తాస్యాసన్నితిస్నా
నమ్। సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః । దేవాయద్య
జ్ఞంతన్వానాః । అబధ్నన్పురుషంపశుమ్॥శ్లో॥ తీర్థోదకైఃకాంచనకుం
భసంస్థైస్సువాసితైర్దేవకృపరసార్ద్రైః । మయార్పితస్నానవిధింగృ
హాణపాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ॥ స్నానమ్॥ తంయజ్ఞమితివస్త్రమ్॥
తంయజ్ఞంబర్హిషిప్రౌక్షన్ । పురుషంజాతమగ్రతః । తేనదేవాఅ
యజన్త।సాధ్యాఋషయశ్చయే॥శ్లో॥స్వర్ణాంచలంస్వర్ణవిచిత్రశోభితం
కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితంమయా। దామోదరప్రావరణం గృహాణ
మాయాచలప్రాకృతదివ్యరూప॥ వస్త్రం॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీ
తమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్।పశూగ్
స్తాగ్శ్చక్రేవాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే॥ శ్లో॥ సువ
ర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూతమనేకరత్నమ్।గృహాణ
తద్వత్కృత ముత్తరీయంస్వకర్మసూత్రం ధరశేనమోఽస్తు॥ తస్మా
ద్యజ్ఞాదితిగంధం॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే।
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥ శ్లో॥ కస్తూరి
కాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః। విలేపనంస్వీకురు
దేవదేవ శ్రీదేవివక్షోఽవిలేపనాంగ॥ గంధం॥తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పమ్॥
తస్మాదశ్వాఅజాయన్త । యేకేచోభయాదతః । గావోహజజ్ఞిరేత

స్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః॥ శ్లో॥ చామంతికావకుళచంపకపాటలాబ్జపున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పైః। బిల్వప్రవాళతులసీదళమల్లికాభిస్త్వాంపూజయామిజగదీశ్వర వాసుదేవ॥ శ్లో॥ ఆరామపుష్పాణిమనోహరాణిజలాశయస్థాని సుపల్లవాని । సువర్ణపుష్పాణి మయార్పితానిగృహాణశ్రీవత్సధర ప్రసీద॥ శ్లో॥ కరవీరైర్జాజికుసుమైశ్చంపకైర్వకుళైశ్శుభైః। శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయేత్పురుషోత్తమమ్॥ పుష్పం॥ శ్లో॥ కేయూరకటకైశ్చైవ హస్తేచిత్రాంగుళీయకం । మాణిక్యోల్లాసి మకుటంకుండలే హారశోభితమ్॥ శ్లో॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపురాపాదపద్మయోః । అంగుళీముద్రికాశ్చైవ గృహ్యాస్తా మస్మదర్పితాః॥ ఆభరణం॥ అథశ్రీరామాద్యష్టోత్తర శతనామావళి పూజాంకరిష్యే॥ యథాశక్తిపుష్పాణిపూజయేత్ ॥ యత్పురుషమితిధూపం ॥ యత్పురుషంవ్యదధుః కతిధావ్యకల్పయన్। ముఖంకిమస్యకౌబాహూ। కావూరూపాదావుచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాక్షారస కుందదివ్య కర్పూరకాలాగరుచందనాని। ఖచోరకృష్ణాగరుదేవదారు మాచీయుతాస్సేనజపూతికాశ్చ॥ ధూపం॥ బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్ । బాహూరాజన్యః కృతః। ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత॥ శ్లో॥ సూర్యేందుకోటిప్రభవాసుదేవ। దీపావళీగోఘృతవర్తియుక్తం। స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోకజ్ఞానప్రదీపంకురు తేనమోఽస్తు॥ దీపం॥ చంద్రమామనసేతినైవేద్యమ్॥ చంద్రమామనసోజాతః। చక్షోస్సూర్యోఅజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత ఓమ్భూర్భువస్సువః...త్ । సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। అమృతమస్తు॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణ ఖచితేగోఘృ

ఆం కాః సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యా నపరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ । నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయుక్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా...ఓం సమానాయస్వాహా॥ నాభ్యా ఆసీదితితాంబూలమ్॥ నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం । శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీ దళైర్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తంతాంబూలంప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం॥ వేదాహమేతమితినీరాజనమ్॥ వేదాహమేతం పురుషంమహాంతం । ఆదిత్యవర్ణంతమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణివిచిత్యధీరః । నామానికృత్వాభివదన్యదాస్తే ॥ సర్వప్రజాంమేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే। జాతాంజనిష్యమాణాంచ। అమృతేసత్యేప్రతిష్ఠితాం । అథర్వపితుంమేగోపాయ। రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవిషంనఃపితుంకృణు । శర్గ్ స్య పశూన్మేగోపాయ । ద్విపాద్యో యేచతుష్పదః। అష్టాశఫాశ్చయఇహాగ్నే । యేచైకశఫాఆశుగాః । సప్రథసభాంమేగోపాయ। యేచసభ్యాస్సభాసదః । తానింద్రియావతః కురు। సర్వమాయురుపాసతాం।అహేబుధ్నియమంత్రంమేగోపాయ। యమృషయస్త్రైవిదావిదుః। ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సాహిశ్రీరమృతాసతాం। మానోహిగ్ంసీ జాతవేదోగా మశ్వం పురుషం జగత్। అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామాపరిపాతయ । సమ్రాజంచ విరాజం

చాభిశ్రీర్యాచనోగ్గృహే। లక్ష్మీర్రాష్ట్రిస్యయా ముఖేతయామ్యానగ్ం స్సృజామసి॥ సంతతశ్రీరస్తు॥ సమస్తమంగళాని భవంతు॥ నిత్యశ్రీరస్తు- [illegible]గళానిభవంతు॥ ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్ । ధాతా [illegible]ముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః॥ తమేవం [illegible] ఇ[illegible]భవతి । నాన్యఃపన్థాఅయనాయవిద్యతే ॥ సహస్ర [illegible] విశ్వాక్షం...అస్తుసదాశివోమ్॥ శ్రీరామచంద్ర...నమః॥ [illegible]దివ్యమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికానిచపాపాని జన్మాంతరకృతానిచ। తానితానివినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః త్రాహిమాం కృపయాదేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణంనాస్తిత్వమేవ శరణం మమ। తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్షజనార్దన॥ శ్రీరామ...నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణ...మి॥ ఛత్త్రింసమర్పయామి। చామరంసమర్పయామి॥ గీతంసమర్ప(శ్రావయామి। నృత్యంసమర్పయామి । నాట్యం సమర్పయామి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపఃపూజాక్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతిసద్యోవందేజనార్దనమ్। మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన। యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥ అనేన ... మస్తు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయ... ద్దేవాః॥ యథాస్థాన ముద్వాసయామి.

పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనమ్ సమాప్తమ్.

అథ మంత్రపుష్పమ్.

ఓమ్॥ సహస్రశీర్షం దేవంవిశ్వాక్షం విశ్వశమ్భువమ్।విశ్వం నారాయణం దేవమక్షరంపరమంపదమ్। విశ్వతః పరమాన్నిత్యంవిశ్వంనారాయణగ్ంహరిమ్। విశ్వమెవేదంపురుష స్తద్విశ్వముపజీవతి।

పతింవిశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ంశివ మచ్యుతమ్। నారాయణం
మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్। నారాయణపరోజ్యోతిరా
త్మానారాయణఃపరః। నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః
పరః।నారాయణపరోధ్యాతాధ్యానంనారాయణఃపరః। యచ్చకించి
జ్జగత్సర్వందృశ్యతేశ్రూయతేఽపివా॥ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం
వ్యాప్య నారాయణస్స్థితః। అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం
విశ్వశమ్భువమ్।పద్మకోశప్రతీకాశగ్ంహృదయంచాప్యధోముఖమ్।
అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి। జ్వాలమాలాకులం
భాతీవిశ్వస్యాయతనం మహత్। సన్తతగ్ంశిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశ
సన్నిభమ్। తస్యాన్తే సుషిరగ్ంసూక్ష్మంతస్మిన్త్సర్వంప్రతిష్ఠితమ్।
తస్య మధ్యేమహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః। సోఽగ్రభుగ్వి
భజన్తిష్ఠన్నాహారమజరఃకవిః। తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీరశ్మ
యస్తస్యసన్తతా। సన్తాపయతిస్వందేహమాపాదతలమస్తకః।తస్య
మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః। నీలతోయదమధ్యస్థా
ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా।నీవారశూకవత్తన్వీపీతాభాస్వత్యణూపమా।
తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యేపరమాత్మావ్యవస్థితః। సబ్రహ్మసశివస్సహరి
స్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్॥ రాజాధిరాజాయప్రసహ్యసా
హినే। నమోవయంవైశ్రవణాయ కుర్మహే। సమేకామాన్కామ
కామాయ మహ్యం॥ కామేశ్వరోవైశ్రవణోదదాతు। కుబేరాయ

వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః॥ ఓం తద్బ్రహ్మ। ఓం తద్వాయుః॥
ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం । ఓం తత్పురోర్నమః ।
అన్తశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వం యజ్ఞస్త్వం
వషట్కారస్త్వమిన్ద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం
ప్రజాపతిః । త్వం తదాప ఆపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువ
స్సువరోమ్॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మా
ధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్॥ యోఽ
పాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ప్రజావాన్ పశుమాన్భవతి । చన్ద్రమా
వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవా...న్భవతి ॥ య ఏవం వేద । యోఽపా
మాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్।
ఆయతనవాన్భవతి । యోఽగ్నేరాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి।
ఆపో వా అగ్నేరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద ।
యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। వాయుర్వా అపామా
యతనమ్। ఆయ...తి। యో వాయోరాయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో
వై వాయోరాయతనమ్। ఆయ...తి। య ఏవం వేద। యోఽపామాయ
తనం వేద । ఆయ...తి। అసౌ వై తపన్నపామాయతనం। ఆయ...తి।
యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో వా అముష్య
తపత ఆయతనమ్ । ఆయ...తి। య ఏవం వేద । యోఽపామాయత
నం వేద । ఆయ...తి। చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్। ఆయ...తి।

యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యో నక్ష
త్రాణా మాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై నక్షత్రాణామాయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యః పర్జన్య
స్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై పర్జన్య స్యాయతనమ్ । ఆయ
...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి । సంవ
త్సరో వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ...తి । యస్సంవత్సరస్యాయత
నం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయ...తి ।
య ఏవం వేద । యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ।
కింతద్విష్ణోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కింపరాయణం । ఏకో యద్ధా
రయద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే । వాతాద్విష్ణోర్బల మాహుః । అక్ష
రా ద్దీప్తిరుచ్యతే । త్రిపదాద్ధారయద్దేవః । యద్విష్ణోరేకముత్తమం ॥
రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే । నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మ
హే । స మే కామాన్ కామకామాయ మహ్యం । కామేశ్వరో వైశ్ర
వణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః । ఓం
తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం ।
ఓం తత్పురోర్నమః ॥ అన్తశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూ

త్రిషు । త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కార స్త్వ మింద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపో జ్యోతీరసో౽మృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానామీశ్వర స్సర్వభూతానాం। బ్రహ్మాధిపతిర్ బ్రహ్మణో౽ధిపతిర్ బ్రహ్మశివోమే అస్తుసదాశివోమ్॥ తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తిసూరయః । దివీవచక్షురాతతం॥ తద్విప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాగ్ం స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమంపదం॥ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి ।తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్॥ ఋతగ్ం సత్యంపరంబ్రహ్మపురుషం కృష్ణపింగలం ఊర్ధ్వరేతంవిరూపాక్షం విశ్వరూపాయవైనమోనమః॥

లక్ష్మీం క్షీరసముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్ ।దాసీభూతసమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురామ్ । శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్ర గంగాధరామ్ । త్వాం త్రైలోక్య కుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్॥ సిద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ । శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమసర్వదా॥ వరాంకుశౌ పాశమభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్ । బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాంభజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవినారాయణినమో౽స్తుతే॥ మంత్రపుష్పం సమాప్తమ్. చ॥ ల॥

అథ పంచాయతనపూజా.

శివ, విష్ణు, రవి, గణేశ, అంబికాః పంచదేవతాః ॥శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం । కుర్యాద్ఘంటారవంతి [illegible]దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతాభూమి

సాస్త్రినాః। యేభూతావిఘ్నకర్తా రస్తేనశ్యం తుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థంబోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణ ఆవాహనాద్యంగదేవతా సహిత మహాదేవపరిచర్యాం కరిష్యే॥ తదంగకలశారాధనంకరిష్యే॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః...సమాశితాః ॥ ఇతికలశే దశకళాత్మనే వహ్నిమండలాయనమః। మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్యమండలాయనమః। అధారేషోడశకళాత్మనే చంద్రమండలాయనమః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థం దేహిదివాకర ॥ ఇత్యం కుశముద్రయా తీర్థావ్యాకృష్య॥ ఆకలశేషుధావతి...వస్సువరాప్తఓమ్॥శ్లో॥గంగేచయమునేకృష్ణేగోదావరిసరస్వతి। నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ ప్రణవేన దశవారానభిమంత్ర్య గాయత్రీం త్రివారం జపేత్। ఓంభూర్భువస్సువః... త్॥ అత్రగాయత్రీసావిత్రీ శాంతిపుష్టి కరీశ్వరీ ఆయాంతుకలశపూజార్థం (మమ) దురితక్షయకారకాః। కలశోదకేన శంఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య। పునశ్శంఖంపూరయిత్వా ॥ శంఖపీఠే బ్రహ్మాణమావాహయామి। శంఖహృదయే ఆదిత్యమావాహయామి। శంఖమధ్యేచంద్రమావాహయామి। శంఖాగ్రేగంగాం సరస్వతీంచావాహయామి। శంఖంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతఃకరే। సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమోఽస్తుతే॥శంఖంచంద్రార్కదైవత్యం వరుణంచాధిదైవతం। పృష్ఠేప్రజాపతింవిద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీం॥ పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్॥ అథశంఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణి దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య। పునః ద్వాదశవారంపూరయిత్వా స్థాపయిత్వా। తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్। ప్రాగ్ద్వారే ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః।

క్రియాశక్త్యైనమః । దుర్గాయైనమః । గణపతయేనమః క్షేత్రపాల
కాయనమః। తన్మధ్యే వాస్తుపురుషాయనమః । దక్షిణద్వారే ద్వార
శ్రియైనమః। పశ్చిమద్వారేద్వారశ్రియైనమః॥ ఉత్తరద్వారేద్వారశ్రి
యైనమః। తదుపరిపృథివ్యైనమః । తన్మధ్యేద్వాదశ కళాత్మనే చంద్ర
మండలాధిపతయే రుద్రాయనమః । సంసత్త్వాయనమః । రంరజసేన
మః।తంతమసేనమఃఅంఆత్మనేనమఃపంపరమాత్మనేనమః।సర్వాధారపీ
ఠశక్తిభ్యోనమః।అతైనంగంధాక్షతపత్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాం
బూలైరభ్యర్చ్య॥అథప్రాణప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్॥ఓమ్ అసునీతేపునర
స్మాసు...ముపహ్వాయతే॥ స్థిరోభవ।వరదోభవ॥ ఓమ్భూః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఓమ్భువః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓగ్ం
సువఃమహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఆయాతుభగవాన్ మహాదేవః ఇతిపుష్పోదకేన
ఆవాహ్య। స్వాగతమాగతంభగవతే మహాదేవాయ ఇతిస్వాగతమా
పృచ్ఛ్య। ఏతదాసనముక్లుప్తమత్రాస్తాం భగవాన్ మహాదేవఃఇత్యా
సనందద్యాత్॥ భగవతోఽయంకూర్చోదర్భమయః త్రివృత్ హరిత్స
సువర్ణస్తంజుషస్వేతి కూర్చంప్రయచ్ఛతి। పూర్వతః బ్రహ్మణేకల
యామి॥ విష్ణవేకల్పయామి॥ దక్షిణతః స్కందాయకల్పయామి।వినా
యకాయకల్పయామి॥ పశ్చిమతః శూలాయకల్పయామి । మహాకా
లాయకల్పయామి॥ ఉత్తరతఃఉమాయైకల్పయామి॥ నందికేశ్వరాయ
కల్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥భగవతేమహాదేవాయపాదయోఃపా
ద్యంసమర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయహస్త
యోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ సోదకక
లశేనసహాఽఽదిత్యందర్శయిత్వా। సావిత్ర్యాపాత్రమభిమంత్ర్య॥పాత్రం
త్రిఃప్రక్షాళ్య॥అపఆనీయ। ఓమితిపవిత్రేణ సహాఽఽదిత్యందర్శయేత్॥
ఓమితి(వ్యాహృతిభిః)నిర్మాల్య మపోహ్య। ఆపోహిష్ఠామయోభువః

తి తిసృభిః హిరణ్యావర్ణాఇతిచతసృభిఃపవమానస్సువర్జనఇత్యనువాకేన పురుషసూక్తేనచ అభిషేకంకుర్యాత్।(కేచిత్)నమకం చమకంచైవ పురుషసూక్తం తథైవచఇత్యాదిపఠంతి ॥ ఓంనమస్తే రుద్రమన్యవ ...ఆయుర్వర్ధతామ్॥ హరిఃఓం అగ్నావిష్ణూసజోషసేమా వర్ధంతు... శోభామైపితరోఽనుమదంతు ॥ ఆపోహిష్ఠా...చనః ॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా...నిధత్త॥ పవమానస్సువర్జనః...జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు ॥ ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః... శంచతుష్పదే ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఓంభూర్భువస్సువఃభగవతేమహాదేవాయశుద్ధోదకస్నానంసమర్పయామిస్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ భవందేవంతర్పయామి॥ శర్వందేవంతర్పయామి॥ ఈశానందేవంతర్పయామి॥ పశుపతిందేవంతర్పయామి॥ రుద్రందేవంతర్పయామి॥ ఉగ్రందేవంతర్పయామి॥ భీమందేవంతర్పయామి॥ మహాంతందేవంతర్పయామి॥ భవస్యదేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ శర్వస్యదేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ ఈశానస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥పశుపతేర్దేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ ॥ రుద్రస్యదేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ భీమస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి ॥ మహతోదేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయ వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి॥వస్త్రధారణానంతరంఆచమనీయం...మి॥ యజ్ఞోపవీతం... తేజః॥యజ్ఞోపవీతం...మి॥నమస్తేరుద్రమన్యవ...మృత తేనమః॥ శ్రీగంధం...మి॥ ఈశానంత్వా భువనానామభిశ్రియం। స్తోమ్యగ్న ఉరుకృతగ్ం సువీరం। హవిర్జుషాణస్సపత్నాగ్ం అభిభూరసి। జహి శత్రూగ్ం రపమృధోనుదస్వ॥ అలంకరణార్థంఅక్షతా...మి॥

సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యాం। తేషాగ్ం సహస్రయో
జనేఽవ ధన్వాని తన్మసి ॥ పుష్పాణి...మి॥ ఓం భవాయ దేవాయ నమః।
ఓం శర్వాయ దేవాయ నమః। ఓం ఈశానాయ దేవాయ నమః। ఓం పశుప
తయే దేవాయ నమః। ఓం రుద్రాయ దేవాయ నమః। ఓం ఉగ్రాయ దేవా
య నమః। ఓం భీమాయ దేవాయ నమః। ఓం మహతే దేవాయ నమః॥
అథ శివాష్టోత్తరశతనామపూజాం కుర్యాత్ ॥ నానావిధపరిమళపత్త్రి
పుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి॥ ధూరసి ధూర్వ...ధూర్వామః॥ ఓం భూ
ర్భు...ధూపమాఘ్రాపయామి॥ ఉద్దీప్యస్వ జాత...దిశో దిశ॥ ఓం భూర్భు
...దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయా
మి॥ ఓం భూర్భువస్సువః...త్। సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి। అమృత
మస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ దేవస్య త్వా సవితుః...పూష్ణో హస్తా
భ్యాం॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవాయ నమః। జుష్టం చరుం
నివేదయామి ॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా...... సమానాయ స్వాహా॥
మధ్యేమధ్యే మానీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యే మణిగ
ణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్ । భక్ష్యాన్ భోజ్యాంశ్చ లేహ్యాన
పరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ। నానాశాకైరుపేతం దధిమధు
సగుడక్షీరపానీయయుక్తం। తాంబూలం చాపి విష్ణోః ప్రతిదివసమహం
మానసే కల్పయామి॥ రాజాన్నం మధురాన్వితాత్తమృదులం మాణిక్య
పాత్రే స్థితం। హింగూజీరకసన్మరీచిమిళితైః శాకైరనేకైశ్శుభైః। శాకం స
మ్యగపూపసూపసహితైః సద్యోఘృతేనాప్లుతైః। శ్రీమృత్యుంజయ పా
ర్వతీప్రియ విభో సాపోశనం భుజ్యతాం॥ ఓం సద్యోజాతముఖాయ స్వాహా॥
ఓం వామదేవముఖాయ స్వాహా। ఓం అఘోరముఖాయ స్వాహా। ఓం

తత్పురుషముఖాయస్వాహా। ఓం ఈశానముఖాయస్వాహా। ఓం ప్రాణాయస్వాహా ... సమానాయ స్వాహా॥ అమృతాపిధానమసి। ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామి॥ హస్తౌప్రక్షాళయామి। పాదౌప్రక్షాళయామి॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతం। ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయనమః తాంబూలం సమర్పయామి॥ సర్వప్రజాంమేగోపాయ। అమృతత్వాయజీవసే ...... మానగ్ంస్పృజామసి॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥భగవతే మహాదేవాయనమః। ఆనందనీరాజనమ్ సమర్పయామి॥ అథ కర్పూరనీరాజనమ్॥ హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణందధాతి। మధవ్యోఽసానీతి। ఏకధా బ్రహ్మణ ఉపహరతి॥ ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి। సామ్రాజ్యం భోజ్యం॥ స్వారాజ్యంవైరాజ్యం। పారమేష్ఠిగ్ంరాజ్యం। మహారాజ్య మాధిపత్యం॥ అయగ్ం సముద్రపర్యాయై స్స్యాత్సార్వభౌమా స్సార్వాయుషా। ధాదాపరార్థాత్పృథివీ సముద్రపర్యంతాయా ఏకరాడితి॥ యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం। త్వమేవరాజ్యాధిపతి ర్భభూవ॥ సంకీర్ణ నాగాశ్వపతి ర్నరాణాం। సుమంగల్యంసతతం దీర్ఘమాయుః ... కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి॥ సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షంవిశ్వశంభువం ... ఓంభూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవాయనమః। సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పంసమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికాని

చపాపాని... రక్ష రక్షమహేశ్వర॥ ...ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ ఛత్త్రింసమర్పయామి॥ చామరం... మి॥ గీతంస... మి॥ నృత్యం స... మి॥ నాట్యం స... మి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥ సమస్తదేవోపచారాన్ సమర్పయామి॥ తత్పురుషాయవిద్మహే... ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజపంకుర్యాత్ ॥ తదుపరిశంఖనైవేద్యంకుర్యాత్ ॥యస్యస్మృత్యాచ... పరిపూర్ణంతదస్తుతేఅనయాధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయాభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీణాతు ॥యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత...దేవాః॥ ఓంభూః మహాదేవముద్వాసయామి ॥ ఓంభువఃమహాదేవముద్వాసయామి ॥ఓగ్ంసువఃమహా...మి ॥ఓం భూర్భువస్సువః॥శ్లో॥...ప్రయాతుభగవా నీశస్సర్వదేవ నమస్కృతః । అనేన హవిషాతృప్తః పునరాగమనాయచ ॥ శ్లో॥శంఖమధ్యేస్థితం తోయం భ్రామితం కేశవోపరి అంగలగ్నంమనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతందహేత్ ॥సాలగ్రామశిలావారి పాపహారివిశేషతః ॥ ఆజన్మకృతపాపానాంప్రాయశ్చిత్తందినేదినే ॥శ్లో॥అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం । సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంపిబ॥

అథశంఖతీర్థస్వీకరణవిధిః.

చతుర్గుణీకృతవస్త్రే పాణింనిధాయ తే నాదౌశంఖతీర్థంశిరసిధారయేత్ ॥వ్యాసః ॥శంఖస్థంప్రోక్షయేద్దేహంపుత్రమిత్రపరిగ్రహం।వస్త్రం చతుర్గుణీకృత్య పాణౌపాణింనిధాయచ ॥ పవిత్రంవిష్ణుపాదాంబు త్రిః పిబేద్బిందువర్జితం । సాలగ్రామశిలాతీర్థం హస్తేనైవ పిబేత్సుధీః ॥ సా ల గ్రా మ శిలా తీ ర్థ ప పీ త్వా య స్తు మ స్తకే। ప్రక్షేపణం ప్రకుర్వీత బ్రహ్మహాసనిగద్యతే ॥ సాలగ్రామ... పిబ ॥ ఇతిమంత్రంసముచ్చార్య సర్వదుష్టగ్రహాపహం। తులసీమిశ్రితంతీర్థం పిబేన్మూర్ధ్నాచ ధారయేత్ ॥ స్వకృత దేవతార్చనవిష యేతుఉద్ధరి

న్యాతినా పాత్రాంతరేణ ప్రాశయేదితి విశేషః॥ విష్ణోఃపాదోదకంపీతం కోటిహత్యాఘనాశనమ్।తదేవాష్టగుణంపాపంభూమౌబిందునిపాతనే॥ సాలగ్రామశిలాతీర్థం యఃపిబేతచ్యుతాంఘ్రిజం। తస్యజన్మకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుంగణనాథంమహేశ్వరం। బ్రాహ్మణఃపూజయేన్నిత్యంచపంచపూజాపరాయణః॥ఈశేవిష్ణుర్భాస్కరోవహ్నిదేశేసామ్యేశక్తిర్గత్యశేవిఘ్నరాజః। మధ్యేశంభుర్ముఖ్యతః పూజనీయో పంచాంగోఽయంపూజితోఽయంచిదాత్మా॥

ఇతిపంచాయతనపూజా సమాప్తా.

అథశివాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం శివాయనమః
మహేశ్వరాయనమః
శంభవేనమః
పినాకినేనమః
శశిశేఖరాయనమః
వామదేవాయనమః
విరూపాక్షాయనమః
కపర్దినేనమః
నీలలోహితాయనమః
శంకరాయనమః
శూలపాణయేనమః
ఖట్వాంగినేనమః
విష్ణువల్లభాయనమః
శిపివిష్టాయనమః
అంబికానాథాయనమః
౧౦ శ్రీకంఠాయనమః
భక్తవత్సలాయనమః
భవాయనమః

శర్వాయనమః
త్రిలోకేశాయనమః ౨౦
శితికంఠాయనమః
శివాప్రియాయనమః
ఉగ్రాయనమః
కపాలినేనమః
కామారయేనమః
అంధకాసురసూదనాయనమః
గంగాధరాయనమః
లలాటాక్షాయనమః
కాలకాలాయనమః
కృపానిధయేనమః ౩౦
భీమాయనమః
పరశుహస్తాయనమః
మృగపాణయేనమః
జటాధరాయనమః
కైలాసవాసినేనమః
కవచినేనమః
కఠోరాయనమః
త్రిపురాంతకాయనమః
వృషాంకాయనమః
వృషభారూఢాయనమః ౪౦
భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాయనమః
సామప్రియాయనమ
స్వరమయాయ
త్రయీమూర్తయే
అనీశ్వ
సర్వజ్ఞాయనమః
పరమాత్మనేనమః
సోమసూర్యాగ్నిలోచనాయ

హవిషేనమః
యజ్ఞమయాయనమః ౫౦
సోమాయ
పంచవక్త్రాయ
సదాశివాయ
విశ్వేశ్వరాయ
వీరభద్రాయనమః
గణనాథాయనమః
ప్రజాపతయేనమః
హిరణ్యరేతసేనమః
దుర్ధర్షాయనమః
గిరీశాయనమః
గిరిశాయనమః
అనఘాయనమః

భర్గాయనమః
గిరిధన్వనేనమః
గిరిప్రియాయనమః
కృత్తివాససేనమః
పురారాతయేనమః
భగవతేనమః
ప్రమథాధిపాయ ౭౦
మృత్యుంజయాయ
సూక్ష్మతనవే
జగద్వ్యాపినే
జగద్గురవే
వ్యోమకేశాయ
మహాసేనజనకాయ
చారువిక్రమాయ
రుద్రాయ

భూతపతయే
స్థాణవే ౮౦
అహిర్బుధ్న్యాయ
దిగంబరాయ
అష్టమూర్తయే
అనేకాత్మనేనమః
సాత్త్వికాయనమః
శుద్ధవిగ్రహాయనమః
శాశ్వతాయనమః
ఖండపరశవేనమః
అజాయనమః
పాశవిమోచకాయన ౯౦
మృడాయనమః
పశుపతయేనమః
దేవాయనమః
మహాదేవాయనమః
అవ్యయాయనమః
హరయేనమః
పూషదంతభిదేనమః
అవ్యగ్రాయనమః
దక్షాధ్వరహరాయనమః
హరాయనమః ౧౦౦
భగనేత్రభిదేనమః
అవ్యక్తాయనమః
సహస్రాక్షాయనమః
సహస్రపదేనమః
అపవర్గప్రదాయనమః
అనంతాయనమః
తారకాయనమః
పరమేశ్వరాయనమః ౧౦౮

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే, విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్ సత్యముపైమి॥ హస్తావవనిజ్య- త్రిరాచామేత్ - ద్విః పరిమృజ్య- సకృదుపస్పృశ్య-యత్సవ్యంపాణింపాదౌ ప్రోక్షతి- శిరశ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయమాలభ్య, దక్షిణోత్తరౌ పాణీపాదౌ కృత్వా సపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యతే ఓమ్-ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ - యస్మిన్ దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః। యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి- య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే॥ ఏవంత్రిః॥ ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓంభువః భర్గో దేవస్య ధీమహి- ఓగ్ంసువః ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ఓంభువః ధియో యోనః ప్రచోదయాత్। 2। ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్।3। (పరోరజసి సావదోం) శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్। ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థోపాయవస్థ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరివో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ స్యాత బహ్వీః యజమానస్య పశూన్పాహి। హరిః ఓమ్। బ్రహ్మసంధత్తం తన్మే జిన్వతం। క్షత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతం। ఇషగ్ంసంధత్తం తాం మే జిన్వతం। ఊర్జగ్ం సంధత్తం తాంమే

జీవ్యాతం। రయిగ్ం సంధత్తం తాంమేజీవ్యాతం। పుష్టిగ్ం సంధత్తతాం మేజీవ్యాతం। ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాంమేజీవాతం। పశూన్థ్సంధత్తం తాన్మేజీవ్యాతం। స్తృతోసిజనధాః। దేవాస్త్వాశుక్రపాః ప్రణయంతు। సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి। వారిః ఓం। నమో బ్రహ్మణే ధారణం మేఅస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసంకర్ణయోః శ్రుతంమా చ్యోఢ్వంమమాముష్యఓమ్। ఋతంతపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తప శ్శాంతం తపోదమస్తప శ్శమస్తపోదానం తపో యజ్ఞం తపోభూ ర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥యథావృక్షస్యసం పుష్పితస్య దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణోదూరాద్గంధో వాతియ థాసిధారాంకర్తేఽవహితా మవక్రామేయద్యుతే —

యువేహ్యామికర్తం పతిష్యామీత్యేవ మమృతాదాత్మానంజుగుప్సేత్।

...ఓమ్శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ అహంవృక్షస్య రేరివా। కీర్తిఃపృష్ఠంగిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవస్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం। సుమేధా అమృతోక్షితః॥ఇతిత్రిశంకోర్వేదానువచనమ్। (ఋగ్వేదః) అగ్నిమీళేపురోహితం।యజ్ఞస్యదేవ మృత్విజం। హోతారంరత్నధాతమమ్।(సామ) అగ్నఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతాసత్సిబర్హిషి। (అథర్వణః)శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥

అథాతోధర్మజిజ్ఞాసా।అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా।అథాతోకర్మ

పూర్ణమాసావ్యాఖ్యాస్యామః॥ వృద్ధిరాదైచ్ - ఓం నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥ ఓం భూర్భువస్సువః సత్యం తపశ్శ్రద్ధాయాం జుహోమి॥ వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగామ్॥

అథ దేవర్షిపితృతర్పణమ్.

స్నాత్వాచమనం కృత్వా। ప్రాణానాయమ్య। + ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞాంగ దేవర్షిపితౄనుద్దిశ్య దేవర్షిపితృప్రీత్యర్థం దేవర్షిపితృతర్పణం కరిష్యే॥ బ్రహ్మాదయో యే దేవాః తాన్ దేవాగ్ంస్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ంస్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ంస్తర్పయామి। సర్వాః దేవపత్నీస్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ంస్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ంస్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ంస్తర్పయామి। భువర్దేవాగ్ంస్తర్పయామి। సువర్దేవాగ్ంస్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ంస్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యే ఋషయః॥ తానృషీగ్ంస్త...మి ౨॥ సర్వానృషీగ్ం...మి ౨॥ సర్వాన్ ఋషిగ...మి॥ ౨॥ సర్వాః ఋషిపత్నీస్త + మి ౨॥ సర్వానృషిపుత్రాగ్ంస్త + మి ౨॥ సర్వానృషిపౌత్రాగ్ంస్త + మి ౨॥ భూర్ ఋషీగ్ంస్త...మి ౨॥ భువర్ ఋషీగ్ంస్తర్పయామి తర్ప...మి ౨॥ సువర్ ఋషీగ్ంస్త...యామి ౨॥ భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్ంస్త...యామి॥ అథ కాండర్షితర్పణం॥ ప్రజాపతిం కాండఋషిం తర్పయామి తర్పయామి। సోమం కాండఋషిం ...మి ౨। అగ్నిం కాండఋషిం త...మి ౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీగ్ంస్త...మి ౨॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదస్త...మి ౨॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్త...మి ౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్త...మి ౨॥ బ్రహ్మాణగ్ం స్వయంభువం + తర్పయామి ౨॥ సదసస్పతిం + తర్పయామి ౨॥ ప్రాచీనావీతీ॥ సోమః పి

తృమార్గ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాఽగ్ని। కవ్యవాహనాద యో యేపితరః॥ తాగ్‌పితౄగ్‌స్వధా నమ స్తర్పయామి తర్పయామి తర్పయామి ॥ సర్వాగ్‌పితౄగ్ స్తర్పయామి...మి॥3। సర్వాగ్‌పితృగణాగ్ స్త + మి॥3॥ సర్వాఃపితృపత్నీ స్త...మి॥3॥సర్వాగ్ పితృపుత్రాగ్ స్త...మి 3॥సర్వాగ్‌పితృపౌత్రాగ్ స్త...మి3॥భూఃపితౄగ్ స్త...మి3॥ భువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥సువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ భూర్భువస్సువఃపితౄగ్ స్త...మి॥3। అనేనబ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షిపితృతర్పణేన భగవాన్‌త్సర్వాత్మకః...పతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు। ఆచమ్య॥

బ్రహ్మయజ్ఞ స్సమాప్తః. అథ నిత్యపితృతర్పణమ్.

శ్లో॥ ఆదౌపితాతథా మాతా సాపత్నీజననీతథా ! మాతామహః స్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్ ॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యశ్చమాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః॥పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా। శ్వశురస్స్యాలకశ్చైవశ్వశూశ్చగురురిక్థినః॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, తల్లి, పితామహి, ప్రపితామహి, పిదపసవతితల్లి, మాతామహాదిత్రయము, మాతామహీత్రయము, తనభార్య, కొమారుడు, భ్రాతలు, పినతండ్రి, పెత్తండ్రులు మేనమామ, అతనిభార్య, కూతురు, తోబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, భావమరదులు, కోడలు మామ, భార్యయొక్కసోదరుడు, భార్యయొక్కతల్లి, గురువు, రిక్థి, వీరలకు తర్పణము చేయవలయును

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం—ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄనుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థమ స్మత్పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దక్షిణాభిముఖః- ప్రాచీనావీతీ। సవ్యంజాన్వాచ్య॥

అస్మత్పితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ అస్మత్పితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధాన + మి3॥మాతరం + గోత్రాం + దాం॥స్వధానమ స్తర్పయామి3॥పితామహీం + గోత్రాం

+ దాం స్వధానమస్తర్పయామి3। ప్రపితామహీం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3॥సపత్నీమాతరం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3।మాతామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ + మి3। మాతుఃపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధా + మి3। మాతుఃప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి3। మాతామహీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3 ॥ మాతుః పితామహీం... గోత్రాం... దాంస్వధా + మి3। మాతుః ప్రపితామహీం...గోత్రాం...దాంస్వధా + మి3॥ఆత్మపత్నీం...గోత్రాం + దాంస్వధానమః స్తర్పయామి3। సుతం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। భ్రాతరం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। పితృవ్యం .. గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। మాతులం ... గోత్రం ... శర్మాణం సపత్నీకం స్వధా + మి3॥ దుహితరం ... గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ భగినీం ...గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ దౌహిత్రం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। భాగినేయకం... గోత్రం ... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। పితృభగినీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3। మాతృభగినీం... గోత్రాం ... దాంస్వధానమ + మి3। జామాతరం...గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భావుకం... గోత్రం...శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ స్నుషాం...గోత్రాం...దాం స్వధానమ + మి3 । శ్వశురం...గోత్రం.. శర్మాణం స్వధానమ + మి3। స్యాలకం...గోత్రం.. శర్మాణం స్వధానమ + మి।శ్వశ్రూం... గోత్రాం...దాంస్వధానమ + మి 3 । గురుం...గోత్రం... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। రిక్థినం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి3।

ఏవం తర్పణంకుర్యాత్ ।యేకేచాఽస్మత్కులేజాతాఅపుత్రా గోత్రిణోమృతాః। తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥ స్త్రీతర్పణే—దాయీం ఇతి కేచిత్ప్రాహః॥ ఏవం నిత్యపితృతర్పణమ్.

సూ॥ నిత్యోధార్యోఽనుగతో మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహా ర్య ఉపవాసశ్చాస్యైతరస్య భార్యాయాః పత్యుర్వాఽనుగతేఽపి వోత్త రయాజుహుయాదూనోపవసేత్। ఆప॥ గృ॥ ఖం౯॥

(ఔపాసనాగ్ని) నిత్యమయినది. ధరించదగినది (ఆత్మయందారోపణచేయదగినది) (అయాగ్ని) నల్లారినయెడల మధించదగినది లేక వేదాధ్యయనసంపన్నునియొక్క గృహమునుండి దీసికొనిరాదగినది భార్యయయినను భర్తయయినను (సాయంప్రాతః కాలములలో * నొక్క కాలమందుపవాసము • లేక చల్లారినప్పుడు ఉత్తరమంత్రముచే న (అయాశ్చ అనుమంత్రముచేత హోమము చేసినయెడ ఉపవాసము చేయనక్కరలేదు.

* ప్రాతఃకాలమందగ్ని చల్లారినయెడల సాయంకాలముదనుక నుపవాసము, సాయంకాలమున చల్లారినయెడల మఱుదినంబున మధ్యాహ్నముదనుకనుపవాసము. ఆ యుపవాసము దంపతులిద్దఱును జేయవలసినదని కొందఱిమతము; దంపతులలోనొక్క రు మాత్రమే చేయవలసినదని కొందఱిమతము.

సూ॥ చతుర్గృహీతమాజ్యముప ర్యోపాసన గ్నావనుగతేఽయా శ్చేత్యగ్నౌ రాత్రాన్మనోజ్యోతిర్జుషతామితి చాన స్త్రరాత్రాదత ఊ ర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్ప్రస్తు తునుతే స్తంతుంతన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వా గ్నే, త్రయస్త్రింశత్తంతవ, ఇతి చ ప్రాణాయామశతం చాపంచరాత్రాదుపవా సచ్చాతుర్గృహీతి రాత్రాదత ఊర్ధ్వ మాషష్ఠిరాత్రాత్ ప్రోరాత్రేఽనుపవసే దత ఊర్ధ్వ మాసంవత్సరాత్ ప్రాజాపత్యం పిహిత మత ఊర్ధ్వం కాలబహుత్వే దోషగురుత్వే మనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని సుచికరాణి భవంతి॥ ఇతి శాట్యాయనః॥

అగ్నిప్రాయశ్చిత్తహోమః.

మహావిహారాణాం- మనోజ్యోతి-ర్యదస్మిన్-త్రయస్త్రింగం శ త్తంతుంతన్వన్- ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే- ఉదుత్తమం - ఉద్వయం- ఉదు త్యం- చిత్రందేవానాం, ముగ్నిర్వ్యాప్తి, స్వగ్నేఅంగిరశ్శతం- పున రూర్జా- సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీః॥

కాలాతిక్రమహోమము తరువాత ఔపాసనాగ్ని చల్లారితే కాలాతిక్రమ ప్రాయశ్చిత్తము (హోమము చేసియెద) "అయాశ్చాగ్నే" అనుమంత్రముచేత (హోమము చేసినది) పిదప కాలాతిక్రమము చేసియెడ "మనోజ్యోతిర్జుషతాం" అనుమంత్ర ముచేత (హోమము చేయవలసినది (అటుపిమ్మ

యెడ) మూడుతంతుమతీబుక్కులు అనఁగా “తంతుంతన్వన్ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, త్రిణా త్రిరగ్నే ॥ త్వంతన్న॥ అనుమూడుమంత్రములచేత హోమము చేయవలసినది) ఇరువదవ రోజుపర్యంతము (లేనియెడ)నూఱు మార్లు ప్రాణాయామమున్ను తంతుమతీ బుక్కుల చేహోమమును చేయవలసినది) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపవాసమున్ను తంతుమతీబుక్కులచే హోమమున్ను చేయవలసినది.

అటుపిమ్మట అఱువదవరోజు పర్యంతము మూఁడురోజు లుపవాసము చేయ వలసినది. అటుపిమ్మటసంవత్సరపర్యంతము ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము చెప్పఁబడినది. అటు పిమ్మటకాలవిస్తారముజరిగినయెడల దోషవిస్తారము, దోషములు గొప్పవయిన యెడల ప్రాయశ్చిత్తములుగొప్పవగుచున్నవి. (దోషములు) స్వల్పమయినయెడల ప్రాయశ్చిత్తములు స్వల్పములగుచున్నవి దోషములువిస్తారమైనయెడల వైశ్వానర అగ్నిసంధానప్రాయశ్చిత్తహోమములును చేయవలెను.

ఔపాసనప్రయోగః.

దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి। అద్య.....ఏవంగుణ......శుభతిథౌ మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య.....ప్రీత్యర్థమనుగతమగ్నింపునస్సంధాస్యే। (విచ్ఛిన్నసంధానార్థమిత్యేకే విచ్ఛిన్నేవదంతి) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే। యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కృత్వా। ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యా ముల్లిఖ్య। తత్ర ప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య॥ భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారిశృంగా త్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య। త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి)

సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాం తు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రం చ ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం

గౌరవర్ణం మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వ
కామదమ్ । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥ ప్రవ
హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉ గర్భే అన్తః ॥ సవిజాయ
మానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే మమాఽభిముఖో భవ। సుముఖో భవ।సుప్రసన్నో భవ।వరదో భవ॥

యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గృహాణ । ఓంభూర్భువస్సువః । ఓం
తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్ర
చోదయాత్ । అగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయే నమః ॥

హుతవహాయ నమః ॥ హుతాశనే నమః ॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః ॥ దేవము
ఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయ నమః ॥ వైశ్వానరాయ నమః ॥ జాతవేద
సే నమః ॥ ప్రాగాదిదర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి । పురస్తాత్ । దక్షిణతః ॥
పశ్చాత్ । ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నింప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్త్సంస్తీర్య।
ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ్యాస్రు
వావితి। సమావాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥
అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ । ప్రోక్ష్య । తస్యామప
ఆనీయ । హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా॥
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా । త్రిః ప్రోక్ష్య । ప్రోక్షణశేషం దక్షిణతో
నిధాయ । తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య।
ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా దర్భేణావ
ద్యోత్య। ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । అత్యప్రాస్య।
అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్నికృత్వా। ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం

త్రిగుణీకృత్య। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రత్యుక్ష్య। ప్రాగగ్రం హుత్వా
పవిత్రే౽నుప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భాగ్రైర్నం
మృజ్య। పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ। దర్భా
నద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అదితే౽నుమన్యస్వ॥ అను
మతే౽నుమన్యస్వ॥ సరస్వతే౽నుమన్యస్వ॥ దేవసవితః ప్రసువ॥
ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాప
తయ ఇదం న మమ॥ ... అయాశ్చాగ్నే౽స్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమ
యా అసి। అయసా మనసా ధృతో౽యసా హవ్యమూహిషే౽యా
నో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసే౽గ్నయ ఇదం న మమ॥ సర్వప్రా
యశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం
న మమ॥ అదితే౽న్వమగ్గ్ స్థాః...ప్రాసావీః॥ పునః ప్రాణానాయమ్య...
ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సక్తుహోమాకా
రం హోష్యామి॥ అదితే౽నుమన్యస్వ... ప్రసువ॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి,
చత్వారి, మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్
అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ
అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధే నామన్। విధేమ తే నామ।
విధేస్త్వమస్మాకం నామా। వాచస్పతిస్సోమమపాత్। మా దైవ్యస్తం
తుశ్ఛేది మా మనుష్యః॥ నమో దివే। నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్ప
తయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥...భూర్భువస్సు
వస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అదితే౽న్వమగ్గ్ స్థాః...ప్రాసావీః॥

అథ ప్రాతరౌపాసనమ్॥ ఆచమ్య...ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్... గోత్రః...నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతో ఽహం-శ్రీమతః... గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్ హోష్యామి॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య... విశ్వతో ముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖ ఉగ్నే మమాఽభిముఖో భవ, సుముఖో భవ, సుప్రసన్నో...వరదో భవ యుక్త జిహ్వా యహావిగ్రహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయే నమః - హుతవహాయ నమః- హుతాశినే నమః- కృష్ణవర్త్మనే నమః- దేవముఖాయ నమః- సప్తజిహ్వాయ నమః- వైశ్వానరాయ నమః - జాతవేదసే నమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనమ్- అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి సమంతం పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయ స్వాహా। సూర్యాయేదం న మమ॥ ఇతి మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి॥......అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ। అగ్నే రుత్తరపూర్వే దేశే జుహోతి॥ ఓంఓంతు భతిష్ఠా॥ ఆహుతిసంసర్గప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే॥ యత్ర వేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యా నామాని। తత్ర హవ్యాని గామయ స్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదం న మమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః + దేవసవితః ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నేత్వన్నో అంతమః॥ ఉత త్రాతా శివో భవ

వసూధ్యః। తం త్వా శోచిష్ఠదీదివః। సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః అచ్ఛానక్షి ద్యుమత్తమో రయిం దాః। సనో బోధి శ్రుధీహవమురుష్యాణో అఘాయతస్సముస్మాత్॥ హోమసాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హోమేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు। శ్లో। స్వస్తిం శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ ...గోత్రముచ్చార్య॥ చతు + అహం భో అభివాదయే॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ (ఈమంత్రము కొందఱు చదువరు కొందఱు చెప్పుచున్నారు) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్। నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః। కాండద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః। యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ వాసుదేవనమోస్తుతే॥ అహంపరస్తాదహమవస్తాదహం జ్యోతిషావితమోవవార। యదన్తరిక్షం తదుమేపితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్సమానానాం॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదఃకర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణము చేయుచున్నచో) యాతేఅగ్నే యజ్ఞియాతనూ స్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛావసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీదస్వాంయోనిం జాతవేదోభువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి॥ ఇత్యౌపాసనమ్॥ (సాయమౌపాసనమ్-అనిసాయంకాలమునసంకల్పింప వలయును)

అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదంనమమ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ॥ ఇతిహుత్వా॥

సమిదాధానమ్.

ఏవం...ర్థం ప్రాతరౌపాసనంసమిదాధాన పూర్వకంతండులైర్హోష్యామి॥ ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యోహవ్యంవహనః ప్రజానన్। ఆయుఃప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహ్యజస్రోదీదిహినో దురోణే॥

సమిదారోపణమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనాగ్నిం సమిధ్యారోపయిష్యే। అయంతేయోనిరృత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయారయిమ్॥

(ఎక్కడికైనను వెళ్లవలసినయెడల ఔపాసనానంతరమున సమిదారోపణ సంకల్పముసంకల్పించి, అయంతే, అనుమంత్రమును చెప్పి సమిత్తును అగ్నియందుంచిఅగ్రమునకాంచెను కాని, అసమిత్తును దర్భనుజుట్టి జాగ్రత్తగా దాచి మరల ఔపాసన

ము చేసికొనుచున్న యుముఖవందు సమిధాధాన సంకల్పపూర్వకముగ, ఉపావరోహ, అను మంత్రముతో అగ్నియందు సమిత్తునుంచి ఔపాసనము చేసికొనవలయును.)

సస్వరఆబ్దికప్రయోగః.

స్నాత్వాచమ్య॥ పవిత్రవంతః పరివాజమాసత ఇతి మంత్రేణ పవిత్రధారణమ్॥(౧)పవిత్రవంతః పరివాజమాసతే పితైషాంప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం। మహస్సముద్రం వరుణ స్తిరోదధే। ధీరాఇచ్ఛేకు ర్ధరుణేష్వారభం। పవిత్రంతే వితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషివిశ్వతః॥ అతప్తతనూర్నతదామోఅశ్నుతే। శృతాసఇద్వహంత స్తత్సమాశత॥ హస్తావవనిజ్య॥ త్రిరాచామేత్॥ ద్విః పరిమృజ్య। సకృదుపస్పృశ్య। యత్సవ్యం పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి శిర శ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభ్య॥ ఓంభూః ఓంభువః ఓగ్ంసువః...పుణ్యతిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరీకమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ (కురుష్వ)(౨)శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపార సంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః॥ సమస్త తీర్థాంబుపవిత్రిమూర్తయో। రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధి హరం నృణాం మృత్యు దారిద్ర్య నాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం॥ విప్రేషు దర్శనాత్సద్యః క్షీయంతేపాపరాశయః। వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనాదచ్యుతం పదం॥ (౩) మం॥ యావతీర్వై దేవతాస్తా స్సర్వావేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో

ద్వివేదిత్వే నమస్కుర్యాన్నాస్త్రీల త్రయే త్రేతా ప్యేవత్రేవతాః ప్రీణాతి॥

యజమానస్యపితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధంకర్తుం(ముఖ్యకాలాభావాత్)అధికారసంపదస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ కాలశ్చముఖ్యకాలోఽస్తు॥ శాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తుసర్వేషాంనశ్చయోగాభవంతు॥(౪)దేవతాభ్యఃపితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ। నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవనమో నమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ప్రీయతాంభగవాన్ పరమాత్మాసదాశివః॥ ఓం భూః ఓం భువః...బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ (౫)తిథిర్విష్ణుస్తథావారో నక్షత్రం విష్ణురేవచ। యోగశ్చకరణంచైవ సర్వంవిష్ణుమయంజగత్॥ శ్రీగోవింద గోవింద...ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ

...పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్య ...మాతుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యశ్రాద్ధే...పితృపితామహప్రపితామహాఖ్యశ్రాద్ధే మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం...దా...నాం...గోత్రాణాం...దాం

సవ్యంపురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాందేవానాంచ (ప్రా...తి) పితుః(మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యశ్రాద్ధం అన్నేన హవిషాపార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా నద్యైవమద్యకరిష్యే॥ (కురుష్వ)...పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యశ్రాద్ధం భవిష్యతితత్ర॥ భవిష్యతి॥(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందేవానాంస్థానే ఆవాహనీయాః భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ ప్రాచీనావీతీ...పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాంవసురుద్రాదిత్యరూపాణాంస్థానే ఆవాహనీయాః భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥

{ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం దానామ్నీనాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆవాహనీయాః భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ }

౬॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భి
శ్చ । (త్వయా) మయాచశ్రాద్ధకర్మణి ॥ తతః గృహాంగణేగోమయస
హితేన గోమూత్రేణ ఉదక్ల్పావంచ మండలంకృత్వాదక్షి
ణస్యాం దిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీనావీతినాచ గోమయే నానులిప్త
యాంభువిగర్త వ్యం ॥(సవ్యం)పురూరవార్ద్రవస జ్ఞకానాంవిశ్వేషాం
దేవానాం పాద్యస్థానేసాతుకాశమేకుశాః ॥పుష్పసహితా ఇమేఅక్ష
తాః॥అయంగంధః॥ఇమేకుశాఃసకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥(ప్రాచీనవీతి

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గో	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...
త్రాణాంశర్మణాం	గోత్రాణాం...పదాయినాం

వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానే సతిలాఇమేకుశాః । పుష్పస
హితాఇమేతిలాః । అయంగంధః । అలంకరణార్థాఇమేకుశాఃసక లా
రాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః
స్వాగతం ॥సుస్వాగతం ॥ పురూర...దేవానాంపాద్యస్థానేఇదమాస
నం ॥సుఖాసనం॥ శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతు పీతయేశంయోరభి
స్రవంతునః ॥పురూరవార్ద్రవ...దేవాః ఇదంవః పాద్యం ॥సుపాద్యం॥
పవిత్రంవిసృజ్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవస్సవితోత్పు
నాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రంవిత
తంపురాణం యేనపూతస్తరతిదుష్కృతాని । తేనపవిత్రేణ శుద్ధేన
పూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం
జ్యోతిష్మ ద్భ్రాజ మానం మహస్వత్ ॥ అమృతస్య
ధారాబహుధా దోహమానం చరణంనో లోకే సుధితాందధాతు
౧౦॥నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ।జగద్ధితాయ
కృష్ణాయగోవిందాయ నమోనమః ॥ పవిత్రం కృత్వా ॥విప్రపాద

దకం శిరసి ధృత్వా॥ పునఃపాద్యం॥౧౧ ॥మయి మహిమాయియ శ్రీమయీంద్రియంవీర్యం ॥ (సవ్యేన)

పితృపితామహప్రపితామహాః...	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః
స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥	స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥
ప్రాచీనావీతీపితృపితామహప్రపితామహాః వా మిదమాసనం॥సుఖాసనం	ప్రాచీనావీతీమాతృపితామహీప్రపితామహీః వా మిదమాసనంసుఖాసనం॥

శంనో + స్రవంతునః ॥ ౧౨॥

పితృపితామహప్రపితామహాః...గో	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గో
త్రాః... శర్మాణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః	త్రాః, దాయ్యః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

ఇదంవఃపాద్యం॥౧౩॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవ స్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ (సవ్యం) ౧౪॥ చరణంపవిత్రం వితతంపురాణం। యేనపూతస్తరతిదుష్కృతాని। తేన పవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వార మర్చిమత్పవిత్రం జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్। అమృతస్య ధారా బహుధాదోహమానం చరణం నోలోకే సుధితాం దధాతు॥ ౧౫॥నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ కృష్ణాయగోవిందాయనమోనమః॥పవిత్రంధృత్వా॥ ప్రాచీనావీతీ॥ వి ప్రపాదోదకంశిరసిధృత్వా॥పునఃపాద్యం॥౧౬॥శ్లో॥యదీచ్ఛసిమహారా జసర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం శిరసిధారయే॥ ౧౭॥ మయిమహిమాయియశ్రీ మయీంద్రియం వీర్యం॥ సవ్యేన కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్య॥ ఈశాన్యముఖ ఉపవిశ్యాచమ్య॥ వి శ్వేదేవాఃపాణిర్భ్యాం॥ పితరఉదఙ్ముఖాః॥ ఆచమ్య ॥ పునరపార్ద్రప

నాన్దీశాని శ్వేదేవాః॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్త్వాం అయంవో విష్టరః॥ అత్రోపవిశంతుభవంతః॥ అత్ర ఉపవిశామః॥ *ప్రా...తీ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

భూర్భువస్సువస్స్వధాస్త్వాం। అయంవోవిష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। అత్రోపవిశామః। ఓమ్ ఓమ్ ఓమ్ అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ..పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా పక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే॥ ♦ (సవ్యం)కురుష్వ॥ ప్రా...తీ॥ అపహతాఅసురారక్షాగ్ంసిపిత్రాచా యేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః॥ అసుంయఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనో౽వంతు పితరోహవేషు॥ ఇతికూర్చేనావోక్ష్య। ఉద్ధృత్య। తిలాన్వికిరేత్। తూష్ణీంవర్తులాకారమండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనావోక్ష్య॥ తత్రచతురశ్ర మండలం కృత్వా। గాయత్ర్యా చాత్మానంద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య॥గు॥ఓంభూర్భువస్సువః...దయాత్॥ గు॥అపవిత్రఃపవిత్రోవాసర్వావస్థాంగతో౽పివా।యస్మరేత్పుండరీకాక్షంసబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అన్నాదిపాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య॥

శ్రాద్ధార్థంసంపాదితాఃపదార్థాః దేశః కాలశ్చశ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు। ఇతివదేత్। శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతు॥ ఇతిప్రతివదంతి॥౨౦॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధభూమౌగయాంధ్యాత్వా

---

*అసపస్తుతు దాదిషు ప్రమంత్రముచ్చార్య తేయ ది। త్రయస్తేనదకంయాంతిక ర్తాభో క్తా తథాపితా॥

♦(శ్లో॥ ప్రథమాద్దేవంచద ర్భపవిత్ర్యద్దే సప్తభి స్తథాతీర్థేమహాలయే చైవ నవద ర్భస్తుకూర్చకః॥

భ్యాత్యాం దేవంజనార్దనం (గదాధరం) తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్య తత
శ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానా
మిద మాసనం। సుఖాసనం। హస్తోదకం దత్వా। విశ్వేదేవస్థైవేక్షణః
క్రియ తాం। ఓం తథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః। ప్రాప్నవామః। తతః
ప్రాదక్షిణ్యేన పక్కేషు అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య। ఉత్తానే ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృ
త్య। యవాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య। ౧౧। శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః। ౧౨। యవోఽసి ధాన్య
రాజో వా వారుణో మధుసంయుతః। నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్ర
మృషిభిస్స్మృతమ్। (యవాన్ క్షిప్త్వా) అర్ఘ్యపాత్రయోః అమీ
గంధాః। పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః॥ అయం కుశః॥ అయం కుశః॥
కూర్చోదకేన అష్టా...అస్తు। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో వో జుష్టం గృహ్ణామి।
అత్రచ విశ్వేభ్యో...మి। వః పాత్రే సంపన్నే। సుసంపన్నే। స్వాహార్ఘ్యాః
స్వాహార్ఘ్యాః సంత్వర్ఘ్యాః॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాః
భవత్స్వావాహయిష్యే। ఆవాహయ। ౧౩। విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతా
మ ఇమగ్ం హవం। ఏదంబర్హిర్నిషీదత। విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం
హవం మే యే అంతరిక్షే య ఉపద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రా
ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వం। ౧౪। ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా
విశ్వేదేవా మహాబలాః। యే యత్ర విహితాః శ్రాద్ధే సావధానా భవం
తు తే। సావధానాస్స్మ॥ బ్రాహ్మణహస్తే కూర్చేనాపః ప్రదాయ
హస్తే శుద్ధోదకం దర్భాన్నినీయ। ౧౫। యాదివ్యా ఆపః పయసా సం
బభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆ

పశ్శగ్ స్యోనాభవంతు ॥ పురూరవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదం వో అ
ర్ఘ్యం । అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ ౨౬॥ యాదివ్యా ఆపః ...భవం
తు॥ ఆర్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదం వో అర్ఘ్యం అస్త్వర్ఘ్యం । తతశ్శు
ద్ధోదకమ్॥ అర్ఘ్యపాత్రద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్ । అర్చనంకుర్యాత్ ॥
౨౭॥ అర్చతప్రార్చతప్రియమేధాసో అర్చత । అర్చంతు పుత్రకాఉతపుర
న్న ధృష్ణ్వర్చత॥ అర్చతప్రార్చత॥ ౨౮॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్య
పుష్టాంకరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః। అమీ వో గంధాః॥ సుగం
ధాః॥ ౨౯॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః । హ్రదా
శ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్యగృహా ఇమే॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వే
దేవాః॥ ఇమాని పుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ ౩౦॥ ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం
ధూర్వ తం యో౾స్మాన్ ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం ధూర్వామః॥
పురూర... దేవాః॥ అయం వో ధూపః సుధూపః॥ ౩౧॥ ఉద్దీప్యస్వ జాతవే
దో౾పఘ్నన్నిరృతిం మమ । పశూగ్‌శ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ ది
శో దిశ॥ పురూరవా...దేవాః॥ అయం వో జ్యోతిః సుజ్యోతిః ౩౨॥ యువా సు
వాసాః పరివీత ఆగాత్ స ఉ శ్రేయాన్ భవతి జాయమానః । తం ధీరాసః
కవయ ఉన్నయంతి స్వాధ్యో మనసా దేవయంతః ॥ పురూరవా...
దేవాః అంతః పరివరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవి
త్రార్థమలంకరణార్థమిదం వో వాసః॥ సువాసః॥ తదభావే సాక్షతా
మకుశాః॥ సుకుశాః॥ అర్చనసంపూర్ణం। అస్తు నః కల్పసిద్ధిరస్త్వితి

భవంతో బ్రువంతు। అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు। యుష్మదనుజ్ఞయా (ప్రాచీనావీతీ) పిత్రాద్యర్చనం (మాత్రాద్యర్చనం) కరిష్యే (సవ్యం) తతః ప్రాచీనావీతీ।

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం... వసురుద్రాదిత్యరూపాణామిదమాసనం + పాద్యోదకం దత్వా	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం=గోత్రాణాం= దాయీనాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం + కుశాసనం + దత్వా

పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహశ్రాద్ధే క్షణః క్రియతామ్। ఓమ్తథా। ప్రాప్నోతుభవాన్। ప్రాప్నవాని। (తతోదక్షిణాగ్రేషుదర్భేషుదక్షిణాపవర్గతయా) అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ఉత్తానానికృత్య। ఉద్ధృత్యతిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య। 33। శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభి స్రవంతునః ॥34॥ తిలోఽసి సోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవ స్స్వధవైహి। తిలోసి...వైహి।

పితరం=గోత్రం=శర్మాణం=వసురూపం ఇమాస్స్వధానమః।	మాతరం=గోత్రాం దాయీం వసురూపాం ఇమా + నమః।
పితామహం=గోత్రం శర్మాణం= రుద్రరూపం ఇమాః=నమః।	పితామహీం - గోత్రాం-దాయీం-రుద్రరూపాం ...నమః
ప్రపితామహం=గోత్రం ఆదిత్యరూపం= ఇమాః=నమః॥	ప్రపితామహీం-గోత్రాం దాయీం- ఆదిత్యరూపాం + నమః॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయంగంధః ఇమానిపుష్పాణి। అయంధూపః... కుశః॥ మార్గోదకేన అస్తు...అస్తు।

పితః తేఽర్ఘ్యం గృహ్ణామి। పితామహ తే- మి। ప్రపితామహ తే-మి।	మాత్రే తే అర్ఘ్యం గృహ్ణామి। పితామహ్యై తే...మి। ప్రపితామహ్యై...మి॥

వః పాత్రాణిసంపన్నాని। సుసంపన్నాని। స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యాస్సంత్వర్ఘ్యాః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః	మాతృపితామహీప్రపితామహీః గోత్రాః + దాయీః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

భవత్స్వావాహయిష్యే। 35। ఆవాహయ। ఉశంతస్త్వా

వామహాః ఉశంతస్త్వానిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ । పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్ యజ్ఞే స్వధయా మదన్తు అధిబ్రువన్తు తే అవన్త్వస్మాన్॥ ఇత్యావాహ్య। సావధానా భవంతు। సావధానాస్స్మః॥ హస్తేశుద్ధోదకందర్భన్నిసియ॥

యాదివ్యాఆపః... తు. పితః - గోత్రశర్మన్- వసురూప- ఇదం తే అర్ఘ్యం, అస్వర్ఘ్యం తే తే శుద్ధోదకం। యాదివ్యా ...తు పితామహా గోత్ర- శర్మన్-రుద్రరూప + దకం॥ యాదివ్య...తు ప్రపితామహా- గోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప ...దకం॥	యాదివ్యాఆపః ... తు॥ మాతః-గోత్రే-దాయి- వసురూపె + దకం॥ పితామహి + గోత్రే + దాయి + రుద్రరూపే + దకం॥ ప్రపితామహి- గోత్రే + దాయి + ఆదిత్యరూపే + దకం॥

అర్ఘ్యపాత్రాణి॥ అన్యత్రనిదధ్యాత్ ॥ అర్చనం॥ 3౬॥ అర్చతపార్చత...ప్రార్చత॥ గంధద్వారాందురా...శ్రియమ్॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అమీ వో గంధాః॥ సుగంధాః॥ 3౭॥ ఆయనే తేపరా...ఇమే॥ ఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసి ధూర్వ...ధూర్వామః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయం వో ధూపః॥ సుధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వజా...దిశ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయం వో జ్యోతిః సుజ్యోతిః॥ యువాసువాసాః...యంతః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అంతిః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వః అచ్ఛాదనార్థం అలంకరణార్థం వస్త్రం.. సమము॥ సువాసః॥ తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః। సుకుశాః॥ అర్చనం సంపూర్ణం ॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥

అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్రమండలో ద్వర్తనం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥...ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...పుణ్యతిథౌ (ప్రా)...తీ) పితుః(మాతుః)ప్రత్యాబ్దికసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా అన్నసంస్కారార్థ మగ్నౌకరణం కరిష్యే॥ (సవ్యం)॥కురుష్వ॥ అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। అన్నంచతుర్ధా విభజ్య। ఈశాన్యభాగేఅభిఘార్య।ప్రా...తీ। తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ మేక్షణముపస్తీర్య। తేన ఉపదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ (సవ్యం) ఓమ్ సోమాయ పితృపీతాయ స్వధానమః। అర్ఘంజు॥సోమాయ పితృపీతా యేద నమమ॥ శేషంపాత్రాంతరేనిధాయ।ప్రా...తీ॥ మేక్షణముపస్తీర్య। తేనా ఉపదాయాభిఘార్య।హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ (సవ్యం)యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధానమః॥ అర్ధంజుహోతి శేషంపాత్రాంతరేనిధాయ॥ యమాయాంగిరస్వతేపితృమతేయఇదంనమమ॥ హోమద్రవ్యశిష్టమాదాయానుపస్తరణాభిఘారణేవజుహోతి॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధానమః॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయే + మ॥(ప్రా...తీ)తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ మేక్షణమగ్నౌప్రహరతి॥ (సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యం...అహంభో అభివాదయే॥ప్రాచీనావీతీ। పితృస్థానస్య హస్తోదకందత్వా।భోజనపాత్రేష్వభిఘార్య॥ వాయవ్యభాగమాదాయ।స్వధేయంస్వధేయం॥ 3అస్తుస్వధా॥ ఏవ రభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకందత్వా॥ అస్వధేత్యాశ్రావయతి। అస్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి।స్వధానమఇతి వషట్కరోతి। స్వధాకారోహి పితౄణామ్॥ సవ్యేనవిశ్వే దేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా॥పాత్రే అభిఘార్య। పునః హస్తోదకం దత్వా ప్రాణానాయమ్య। పూర్వోక్తఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ। పితుః (మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరిక...శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం అన్నసూక్త మంత్రపఠనం కరి

ష్యే॥ నవ్యం॥ కురుష్వ॥ బ్రాహ్మణైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే॥ అశ్రా
వయ । నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ
ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృ
హతే కరోమి। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ ఏవంత్రిః॥ అన్న సూక్తం
జపిత్వా । భోజన పాత్రేషు పాకద్రవ్యాణి నిధాయ । అభి
ఘార్య॥ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥హస్తోదకం దత్వా॥దేవసవితః ప్రసువ॥
పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ స్త్వాము జుహోమి
బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసిమై
షాం క్షేష్ఠాం అముత్రాముష్మింల్లోకే॥ ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా
నిదధే పదం । సమూఢమస్య పాంసురే । స్వాహా(విశ్వేదేవహస్త
మంగుష్ఠ రహితం గృహీత్వా) శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ। పురూరవార్ద్రి
వసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా। ఇదం వో హవ్యం సపరికరం । విశ్వేదేవా దేవ
తేద మన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణ స్త్వాహవనీయార్థే దత్తం దాస్య
మానం చా తృప్తే స్తత్సర్వంగయేయం భూర్ద్గదాఫరో భోక్తా । అ
న్నం బ్రహ్మ । అహంచ బ్రహ్మ । భోక్తాచ బ్రహ్మ । సావర్ణమిదం పాత్రం
అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం । పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యః ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమానం అక్షయ
తృప్తికృత్యం యథాభాగం హవ్యం తత్సత్ ॥ స్వాహానమమ॥ గయా
యాం శ్రీవిష్ణుపాదాదినమ స్తతీర్థేషు దత్తమ స్త్వితిభవంతో బ్రువం
+ స్తు॥ యేదేవాద్దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుషదో
మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ ।
అత్రిదక్షిణం ప్రసువ। పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ

స్త్వా వసుభే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయోర్జు
హోమి అక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే॥
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే॥

స్వధా ప్రతిష్ఠోక్షయ్యం గతస్య ... ...పితృపితామహప్రపితామహాః...గో త్రాః...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యస్వరూపాఃపితరః అక్షయ్యోపతిష్ఠతాం। పితృపితామహప్రపితామహాః ...గోత్రాః ...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యస్వరూపాః పితృదేవతాభ్య ఇదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థేన దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తే స్తృప్త్యై గయేయం భూగదాధరో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్రహ్మార్పితమిదం పాత్రం అక్షయ్యకట త్వాయేయం పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః ...గోత్రేభ్యః ...శర్మభ్యో వసురుద్రాదిత్య రూపేభ్యః॥

స్వధా ప్రతిష్ఠోక్షయ్యం గతస్య...... మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః ...గోత్రాః ... దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యస్వరూపాఃపితరః అక్షయ్యం సముపతిష్ఠతాం। మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గోత్రాః ...దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యస్వరూపాః మాతృదేవతాభ్యః ఇదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థేన దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తృప్త్యై గయేయం భూగదాధరో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మ అహం చ బ్రహ్మ భోక్తా చ బ్రహ్మార్పితమిదం పాత్రం అక్షయ్యకట త్వాయేయం మాతృపితామహీప్రపితామహీభ్యః...గోత్రాభ్యః...దాయీభ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాభ్యః।

ఇదమన్నం మమ్మృతస్వరూపం అక్షయ్యతృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం తత్సత్ స్వధానమమ॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...దత్తమస్తు॥ యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాగ్శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। అగ్నే తాన్ వేత్థ యది తే జాతవేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషస్వ॥ ఓం ఓం మంత్రతంత్రవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే॥ గాయత్రీమంత్రజపం కేచిత్ నకుర్వంతి॥ శ్లో॥ నక్తం వ్యాధాన శా ర్ద్రేషుమృగః కాలాంజనగిరౌ। చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసి మానసే॥ యేప్యజాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యోవసీదత॥ అమూర్తానాంచ మూర్తానాం

ర్యాణా దీప్తతేజసామ్। నమస్యామిసదా తేషాంధ్యాయినాం యోగ చక్షుషామ్। చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ। హూయతే చపునర్ద్వాభ్యాంస మేవిష్ణుః ప్రసీదతు। బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం। బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా। యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరి రీశ్వరోత్ర। తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యోరక్షాంస్య శేషాణ్యసు రాశ్చసర్వే। త్వాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజంతిచ యజ్వనః। హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్। కర్తాక్రియాణాంస

సజ్యతే క్రతు। స్సఏవ తత్కర్మఫలంచ యచ్ఛ। స్మృగాదియు క్తాన్నధన మక్ష్యశేషం। హాగేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్త మస్తి। గయా యాంధర్మపృష్ఠేచ సదసిబ్రహ్మణస్తథా। గయాశీర్షేవటేచైవపిత్రా గాందత్తమక్షయం। దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రికర్తృభోక్తృహవిస్థం లదక్షిణాదిభిస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవం తో బ్రువంతు। సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు। ఈశాన

విష్ణుకమలాసనకార్తికేయ వహ్న్యత్రిసూర్య రజనీశ గణేశ్వరాణాం సభ్యావసథ్యదక్షిణ గ్యాహితంగజానాంక్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్య పానాం। పాదాన్ననామిసతతంపితృముక్తిహేతూన్। (ధారాదత్తం)

(గయగయగయ) అస్మిన్వర్తమానవ్యావహారిక చాంద్రమానేన... సం వత్సరే... అయనే... ఋతౌ... మాసే... పక్షే... తిథౌ... వాసరేశ్రీవి ష్ణుశుక్రే... పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)

పితుః - ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేపిత్రృపి తామహప్రపితామహాః - గోత్రాః - శ ర్మణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

మాతుః ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేమాతృపి తామహీప్రపితామహీః... గోత్రాః-దా యాః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాః... ఉద్దిశ్య మయాక్రియమాణే నానేన

పితౄః ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేనపితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతేషాం

మాతృః ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేనమాతృపితామహీప్రపితామహీనాం - గోత్రాణాం-దాయీనాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతేషాం

గయాన్నశ్రాద్ధేనైవ అక్షయతృప్తిర్భూత్వా పితౄణాం(మాతౄణాం) పునరావృత్తిరహిత శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥(ఇతి సందర్భయవతిలోదక ముత్సృజేత్)పునరావృత్తిరహితశాశ్వత...రస్తు॥ సర్వంసగుణ మస్తు। యథాకాలదత్తమస్తు॥ నమో దేవేభ్యః॥ స్వధా పితృభ్యః॥ఓంతద్బ్రహ్మ॥ఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా ఓంతత్సత్యం ఓంతత్సర్వం।ఓంతత్పురోర్నమః॥అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు। త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః। త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్। శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాం వ్యానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి॥బ్రహ్మణి మఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువా + భవంతునః। యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ హస్తోదకం దత్వా। అథపితృస్థానే॥ ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥సత్యం త్వం...మి॥ ప్రాచీనావీతీ॥ హస్తోదకందత్వా॥

పితరః అమృతమస్తు

మాతృభ్యః అమృతమస్తు

దేవేభ్యః అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి। ఇదంభాగ్యయావతే
బ్రాహ్మణాగదాధరాః పితృరూపీ (మాతృరూపీ) శ్రీజనార్దనః ప్రీయతాం
తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృ
శివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానే ని...
అపానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానే ని...వ్యానాయ స్వాహా॥ శ్ర
ద్ధాయా ముదానే ని...ఉదానాయ స్వాహా ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమా
నే ని...సమానాయ స్వాహా ॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ ॥
ఇతి ప్రాణాహుతి మంత్రాన్ పఠేత్ ॥ యథాసుఖం జుషధ్వమ్। ఇతి క
ర్తృవాక్యం ॥ జుషామహే। కలౌ కలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మ
సంభవాన్ । సర్వాన్ హరతి చిత్తస్థో భగవాన్దేవకీసుతః । మంత్రశుద్ధ్యై
క్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియతే కర్మత
త్కర్మసఫలం భవేత్ । అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యం చైవానపే
క్షితం । అవిశేష్య సుఖేనైవ భోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్రయా
ద్వాస్వతాన్యతోఽత్ర క్షిప్తమస్తి । యద్యత్తదోషోశ్నాతుర్యన్ముఖేషు సర్వా
కా త్తేఽపి ద్రేవేష్వస్తు। మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు। విద్యమానపదార్థే
ష్వయద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం । యన్నరోచతే తత్త్యాజ్యం । సుఖేనమా
నేనభోక్తవ్యమ్। తతః రాక్షస నిర్హారణార్థం బ్రాహ్మణభోజనపర్యంతం
అధిశ్రవణమంత్రపఠనం కరిష్యే। మహాజనైస్సహ శ్రావయిష్యే। ఆ
శ్రావయ॥ (నాచికేతోపాఖ్యానము) కఠశ్రుతిమంత్రపాఠమునాదు జూడవలయును

ఓం భూర్భువస్సువ...త్॥ మధు వాతా ఋతాయతే మధుక్షరం
తి సింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధు నక్తముతోషసి । మ
ధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధుద్యౌరస్తు నః పితా । మధుమాన్నో

వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతు నః ॥

అత ఊర్ధ్వమిమామదంతవ్యా వ్రపిశాఅధూమతఅస్త్రోమతవ్యభానవోవిప్రా నవిష్ట మామతీ । యోజాన్వింద్ర తేహవీ॥ మయాకృతం శ్రాద్ధంసంప న్నం । సుసంపన్నం॥ మధు-మధు-మధు (ప్రా...తి)

పితృపితామహ ప్రపితామహాః మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

తృప్తాస్థతృప్తాస్థ । తృప్తాస్మః॥ అసంస్కృతప్రమీతా యే

త్యాగినోయేయాఃకులస్త్రియః । దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్య శ్చపైతృకమ్॥ పరిషిచ్య॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వే

దేవాః తృప్యస్థ । తృప్తాస్మః॥ అసోమపాశ్చ యే దేవా । యజ్ఞ

భాగవివర్జితాః । తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికం॥ పరిషిచ్య । ప్రా...తి । దేవపితృమధ్యేప్రోక్ష్య । దక్షిణాగ్రాన్ తిల

దర్భానాస్తీర్య । తేషు తిలోదకంనినీయ । యేఅగ్నిదగ్ధాయేఽ నగ్ని

దగ్ధాయేవాజాతాఃకులేమమ। భూమౌదత్తేనపిండేన తృప్తాయాంతు పరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత మృతేభ్యః అయంవికిరపిండ స్స్వధానమః॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధా శ్చమార్జయంతామ్॥ పతద్వస్తిలోదకమ్॥ భుక్తపాత్రోచ్ఛిష్టభాగోభ్య ఉన్నందీయతామ్॥ శ్లో॥ యజమానకులే జాతాదాసా దాస్యోఽన్న కాంక్షిణః । తేనసర్వేతృప్తి మాయాంతు మయాదత్తేన భూతలే॥

అమృతాపిధాన మసి॥ ఇత్యుత్తరాపోశనం దత్వా॥ శ్రద్ధాయాంప్రా ణేనివిశ్యాఽమృతగ్ంహుతమ్ । ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధా

యామపానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । అపానమన్నేనా ప్యాయస్వ॥

శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । వ్యానమన్నే నాప్యా

యస్వ॥ శ్రీద్ధాయామదానేసవిశ్వా మృతగ్ం హుతమ్ । శ్రద్ధానమ స్నేనాప్యాయస్వ ॥ శ్రీద్ధాయాగ్ం సమానేసవిశ్వా మృతగ్ం హుతమ్। సమానమన్నేనాప్యాయస్వ । అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచసమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వభుక్॥ రాగవేపుణ్యనిలయేపద్మాక్షదనివాసినామ్ । అక్షినాముదకం దత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రాణానాయమ్య।ఏవం గుణ...పుణ్యతిథౌ ప్రా ..తీ॥. పితుః(మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే॥ (కురుష్వ) అగ్నౌకరణే, చతుర్థభాగ మన్నం భాజనేపితృశేషమన్నంచ, పాత్రేనిధాయ॥పి డత్రయంకృత్వా॥ దక్షిణ భాగేగోమయేనానులిప్య॥ అపాంమేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివమస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తారోమాఽపిస్తం జీవానిశరద శ్శతమ్॥ ఆచ్ఛినత్తి । అప ఉపస్పృశ్య । అద్భిరవోక్ష్య ॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా వేదిషదః । (ఇతిభూమిముల్లిఖ్య) అపఉపస్పృశ్య ॥

శుంధంతాంపితరః॥శుంధంతాం పితామహాః॥ శుంధంతాంప్రపితామహాః	శుంధంతాంమాతరః॥శుంధంతాం పితామహ్యః । శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః ।

ఆయంతుపితరో మనోజవసః । సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదుస్యోనంపితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్ । అస్మిన్ సీదంతు మేపితరస్సోమ్యాఃపితామహాఃప్రపితామహా శ్చానుగైస్సహ॥దర్భాన్ స్తీర్య॥

మార్జయంతాం పితరః। మార్జయంతాం పితామహాః। మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

మార్జయంతాం మాతరః మార్జయంతాం పితామహ్యః। మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః॥

ఇతి తిలోదకం నినీయ॥ సవ్యం జాన్వాచ్య॥

పితః పితృ గోత్ర శర్మణ వసురూప యేచతాన్వమను। పిత్రే గోత్రాయ శర్మణే వసురూపాయ యేచత్వమను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయంపిండః తస్మై తేస్వధానమః గయాయాందత్తమస్తు

మాతః గోత్రేదాయి వసురూపే యాశ్చత్వామను। మాత్రే గోత్రాయై దాయై వసురూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాఽయంపిండః తస్యై తేస్వధానమః గయాయాం దత్తమస్తు॥

పితామహ గోత్ర శర్మణ రుద్రరూప పితామహాయ గోత్రాయ శర్మణే రుద్రరూపాయ... స్తు ప్రపితామహ గోత్రశర్మణ ఆదిత్యరూప... ప్రపితామహాయ గోత్రాయ శర్మణే ఆదిత్యరూపాయ ... దత్తమస్తు॥

పితామహి గోత్రేదాయి రుద్రరూపే ...పితామహ్యై గోత్రాయై దాయై రుద్రరూపాయై...స్తు॥ ప్రపితామహి గోత్రేదాయి ఆదిత్య రూపే ప్రపితామహ్యై గోత్రాయై దాయై ఆదిత్య రూపాయై... దత్తమస్తు॥

యన్మే మాతా ప్రమమాద యచ్చచారాననువ్రతమ్।
తన్మే రేతః పితా వృఙ్క్తామాభురన్యోఽపపద్యతామ్॥

పితృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్య...నమః। ప్రపితామహేభ్య...నమః

మాతృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా నమః పితామహీభ్య...నమః। ప్రపితామహీభ్య...నమః॥

అత్ర పితరో యథాభాగం మందధ్వమ్ (ఇత్యుక్త్వా) అమీమదంత పితరోఽతీతృపంత పితరోఽమీమృజంతపితరః। పరేతపితరస్సోమ్యాః॥ యేసమానా స్సమనసః॥ పితరో యమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస్స్వధానమః। యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్॥ యేసజాతాస్సమనసః॥ జీవా జీవేషుమామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతామ్। అస్మింల్లోకే

శతగ్ంసమాః॥ వీరంధత్తపితరః । ఆఘ్రాయాచమ్య॥

మార్జయంతాం పితరః మార్జయంతాం పితామహాః । మార్జయంతాం ప్రపితామహాః	మార్జయంతాం మాతరః ।మార్జయంతాం పితామహ్యః । మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః ।
ఏతత్తే అస్మత్పితః + గోత్ర + శర్మణ వసురూప అక్షయ్యం పితామహ గోత్ర శర్మణ రుద్రరూప అక్షయ్యం ప్రపితామహ గోత్ర శర్మణ ఆదిత్యరూప అక్షయ్యం । ఏవం అర్ఘ్యక్షయ్యం	మాతః గోత్రేదాయి వసురూపే అక్షయ్యం పితామహి గోత్రేదాయి రుద్రరూపే అక్షయ్యం ప్రపితామహి గోత్రేదాయి ఆదిత్యరూపే అక్షయ్యం ఏవం అర్ఘ్యక్షయ్యం
అక్షయ్యం భక్ష్యక్షయ్యం పితరః।	అక్షయ్యం భక్ష్యక్షయ్యం పితరః
ఏతానివః పితరో వాసాగ్ంస్యతో నోన్యత్పితరో మాయోష్ట । పితామహా మాయోష్ట । ప్రపితామహా మాయోష్ట ।	ఏతానివః మాతరో వాసాగ్ంస్యతో నోన్యన్మాతరో మాయోష్ట । పితామహ్యో మాయోష్ట । ప్రపితామహ్యో మాయోష్ట

నమస్కారావతే మంత్రాః॥ ఇతి వాససో దశాం ఛిత్వా పిండేషు నిదధాతి॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతం పయః కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్ । తృప్యత । తృప్యత తృప్యత ॥ఉదక పాత్రం తేషా ముపరినిక్షిప్య॥

నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితర శ్శుష్మాయ నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితర స్స్వధాయై నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యుష్మాగ్ంస్తేఽను యేఽస్మిన్ లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్థ యేఽస్మిన్ లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమ్ । గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ॥ పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్ం

సచేమహి। యదన్తరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్॥ ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేత శూరా యమస్య పంథా మనువేతా పురాణమ్। దత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు। ప్రవాహణీయమ్మృకు

పరేత పితరస్సోమ్యాః గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదన్తి॥ మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః। ఆ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥ ఉపవీతి॥ కులాభివృద్ధ్యర్థం పిండపార్వణపూజాం కరిష్యే॥ పిండపితృదేవతాభ్యో నమః। దర్భపత్రికుశతిలయవాక్షతాన్ సమర్పయామి॥ ధూపం పరికల్పయామి। దీపం దర్శయామి। ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి। తతః పిండనైవేద్యం కుర్యాత్॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥ గయగయ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవం...తిథౌ ప్రా...తి

పితుః ప్రీతిహా...పిండప్రదానే పితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్, శర్మణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాన్

మాతుః ప్రీతిహాం...పిండప్రదానే మాతృపితామహీ ప్రపితామహీః- గోత్రాః, దాయీః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

సవ్యమ్। పునః...మాముద్దిశ్య మయా కృతేనానేన

పితుః ప్రతిహాం పర్వణిశ్య...శ్రాద్ధే యతిలోదక పిండప్రదానేన పితృపితామహ ప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం-శర్మణాం -వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతేషాం

మాతుః ప్రీతిహాం...పిండప్రదానేన మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం- గోత్రాణాం-దాయీనాం-వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం-ఏతాసాం

మయాదత్తాః పిండాః గయాపిండసదృశా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు। గయాపిండసదృశా భవంతు। పిండానుద్వాసయిష్యే॥ ఉద్వాసయ॥

(సన్యేన) అయోధ్యామధురా మాయాకాశీకాంచీహ్యవంతికా। పురీ ద్వారవతీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయకాః ॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవ నివసా మ్యహమ్ । ఇతి బ్రువాణస్సగతః కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే । ఉద్ధరేత్సప్త గోత్రాణాం కుల మేకోత్తరంశతమ్ ॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు। పుష్టి రస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్య మస్తు । ఇతిజలంప్రోక్ష్య ॥ స్వస్తిశోభనగం హరిః। స్వస్థానే హసః॥

అథ ఔపాసనదేశం గచ్ఛతి॥ యద్గంతరితం పృథివీముతద్యాం...మ నేనసమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్ని ముపతిష్ఠతే॥ సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌప్రి హరేత్॥ అథ అశేమాంతం విశ్వేదేవస్థానే, పిత్రృస్థానే (మాతృస్థానే) హస్తోదకందత్వా॥ దర్భం దద్యాత్॥ దేవాః పితరః పితరోదేవాః॥ (మాతరఃమాతరోదేవాః) దేవతాపితృ (మాతృ) ప్రసాదేనఅస్మద్గో త్రం వర్ధతామ్ ॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్ ॥ విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు

పితృపితామహ ప్రపితామహ ప్రసా దోఽస్తు | మాతృపితామహీ ప్రపితామహీ ప్రసాదోఽస్తు

దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహిస్వస్తి॥ భోజనపాత్రా ణ్యుచ్ఛాలయిష్యే॥ ఉచ్ఛాలయ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త్వక్ష య్యోదకమ్। ప్రా...తి॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః | మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదక మస్త్వితి బ్రూత అస్త్వక్షయ్యోదకమ్ ॥ స్వాహాం వాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచ యిష్యే। వాచ్యతామ్॥ ఋచేత్వారుచేత్వా సమిత్స్రవంతి సరితోనధే నాః॥ అంతర్హృదామనసాపూయమానాః॥ ఘృతస్యధారా అభిచా కశీమి। హిరణ్యయోవేతసోమధ్య ఆసామ్। తస్మిన్ సుపర్ణోమధుకృ

తుల్యాయిాభజన్నాస్తేమధుక్షైవతాభ్యః। తస్యానతేహరయస్స ప్రతిరేస్వధాందుహానా అమృతస్యధారామ్ ఇతికూర్చగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రా...తి।

పితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధోచ్యతామ్	మాతృభ్యః పితామహీభ్యః ప్రపితామహీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్

అస్తుస్వధా। (భూమౌజలం సించేత్) సంపద్యంతామ్॥ సంపద్యంతామ్॥ ప్రీయంతాం విశ్వే దేవాః॥ పితౄణాం (మాతౄణాం) వల్లభం యస్సాద్గర్భ్యం దోష్యశివస్యచ। రజితం పాహినస్తస్మాద్దుఃఖ సంసారసాగరాత్। ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాఃపాంతు॥ పాంతుదక్షిణాః। వాజే వాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః। అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ఉత్తిష్ఠతపితరః అనుఉత్తిష్ఠంతుసవ్యేనవిశ్వేదేవా। ప్రదక్షిణమ్। ఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదేమేద్యావా పృథివీవిశ్వశంభూ। ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమోఅమృతత్వాయగమ్యాత్।

ఏవంకర్తావదేత్	ఏవం బ్రాహ్మణావదేయుః
దాతారోనోఽభివర్ధంతాం	దాతారోవోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవచ।	వేదాస్సంతతిరేవవః।
శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్	శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్
బహుదేయంచనోఽస్తు।	బహుదేయంచవోఽస్తు
అన్నంచనోబహుభవేత్	అన్నంచవోబహుభవేత్
అతిథీగ్‌శ్చలభేమహి।	అతిథీగ్‌శ్చలభధ్వమ్
యాచితారశ్చనస్సంతు	యాచితారశ్చవస్సంతు
మాచయాచిష్మకంచన।	మాచయాచిధ్వంకంచన।

సత్యాస్సంతా ఆశిషస్సంతు । సంత్వాశిషః । పవిత్రంవిసృజ్య । అన్నశేషః కిం క్రియతామ్। ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్। స్వాదుష్షగ్ంసదః పితరోవయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః। చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా। పూషానః పాతు దురితాదృతావృధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత। ఆశీర్వాదః ఇహైవస్తం మావ్యోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। క్రీడంతు పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానాస్స్వేగృహే। సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాప్నోతి సర్వంజయతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాంస్వర్గంమోక్షం సుఖానిచ। ప్రయచ్ఛంతుతథా రాజ్యంప్రీతాన్నృణాం పితామహాః॥ ప్రార్థనా॥ అద్యమేసఫలంజన్మభవత్పాదాభివందనాత్। అద్యమేవంశజాస్సర్వే యాతా వోఽనుగ్రహాద్దివమ్॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః। తత్క్లేశజాతంచిత్తేషువిస్మృత్యక్షంతుమర్హథ। సర్వంక్షమ॥ సర్వంసంపూర్ణమ్। ప్రా...తి పితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యశ్రాద్ధం మయాచరితంయథోక్తమస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। యథోక్తమస్తు। ఆసీమాంతమనువ్రజేత్॥ అనువ్రజ। కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీసదావృధస్సఖా కయాశచిష్ఠయా వృతా। సామ్రాద్దేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమోబలప్రమథనాయనమస్సర్వభూతదమ

నాయనమో మనోన్మనాయ నమః । అష్టావష్టా వన్యేషు ధిష్ణియె
షూవదధా త్ర్యష్టాశ్ఫాః పశవః పశూనేవావరుంధే మణ్మార్జాలీయే
షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాన్
పితౄన్ ప్రీణాతి॥వంశాభివృద్ధిరస్తు॥గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥అస్యగృహేశ్రీ
మహాలక్ష్మ్యైశ్వైర్యసిద్ధిరస్తు॥పరేద్యుఃతిలతర్పణంకుర్యాత్॥ కేచిత్
శ్రాద్ధాంగతర్పణంసద్యఃస్థలేకుర్వంతి । ఇత్యాబ్దికప్రయోగస్సమాప్తః॥

అథాన్నసూక్తమ్.

శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యై
నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయేనమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహవై దేవానాఞ్చా
సురాణాఞ్చ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్గ్ స్వర్గంలోకమేష్యామో
వయమేష్యామ ఇతి తేఽసురా స్సన్నహ్య సహసై వాచరన్బ్రహ్మ
చర్యేణ తపసైవదేవాస్తేఽసురాఅముహ్యగ్గ్ స్తేనపరాజాన్గ్గ్ స్తేపరా
భవన్తేన స్వర్గం లోకమాయన్ప్రస్సృతేనవైయజ్ఞేనదేవా స్స్వర్గం
లోక మాయన్నపరిస్సృతే నాసురాన్పరా భావయన్॥ప్రసృతో హవై
యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోఽప్రసృతోఽనుపవీతినో యత్కిఞ్చబ్రాహ్మణో
యజ్ఞోపవీ త్యధీతే యజత ఏవ తత్తస్మాద్యజ్ఞోపవీ త్యే వాధీయీత
యాజయేద్యజేతవా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యాఅజినంవాసో వా దక్షిణత
ఉపవీయ దక్షిణం బాహుముద్ధరతేఽవధత్తెసవ్యమితియజ్ఞోపవీతమే

తద్దేవ విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ంస్సవీతమ్మానుషమ్ ౧ రక్షాగ్ంసిహ
వా పురోఽనువాకే తపోగ్రమతిష్ఠన్తతాన్ప్రజాపతిర్వరేణోపామన్త్ర
యత తానివరమవృణీతాదిత్యో నో యోద్ధా ఇతి తాన్ప్రజాపతిరబ్ర
వీద్యోధయధ్వమితి తస్మాదుత్తిష్ఠన్తగ్ం హ వా తాని రక్షాగ్ంస్యాది
త్యం యోధయన్తి యావదస్తమన్వగాత్తాని హ వా ఏతాని రక్షాగ్ంసి
గాయత్రియాభిమన్త్రితేనామ్భసా శామ్యన్తి తదు హ వా ఏతే బ్ర
హ్మవాదినః పూర్వాభిముఖాస్సన్ధ్యాయాం గాయత్రియాభిమన్త్రితా ఆప
ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తి తా ఏతా ఆపో వజ్రీ భూత్వా తాని రక్షాగ్ంసి మన్దే
హారుణే ద్వీపే ప్రక్షిపన్తి యత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన పాప్మా
నమవధూన్వన్త్యుద్యన్తమస్తం యన్తమాదిత్యమభిధ్యాయ
న్కుర్వన్బ్రాహ్మణో విద్వాన్త్సకలం భద్రమశ్నుతేఽసావాదిత్యో
బ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మాప్యేతి య ఏవం వేద ౨ అహమస్మి ప్రథమ
జా ఋతస్య। పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నాభిః। యో మా దదాతి స
ఇదేవమావాః। అహమన్నమన్నమదన్తమద్మి। పూర్వమగ్నేరపి
దహత్యన్నమ్। యత్తౌ హాసాతే అహముత్తరేషు। వ్యాత్తమస్య పశ
వస్సుజమ్భమ్। పశ్యన్తి ధీరాః ప్రచరన్తి పాకాః। జహామ్యన్యం న జహా
మ్యన్యమ్। అహమన్నం వశమిచ్ఛరామి౩। సమానమర్థం పర్యేమి
భుఞ్జత్। కో మామన్నం మనుష్యో దయేత। పరాకే అన్నం నిహితం

న్లోకమేతత్ । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్యతే
యత్పరోప్యతే । శతతమీ సా తనూర్మే బభూవ । వ
కృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివఞ్చ పృశ్ఞి పృథివీఞ్చ సాకమ్ । తత్సమ్పిబన్తో
న మినన్తి వేధసః । నైతద్భూయో భవతి నో కనీయః ॥ అన్నం ప్రాణ
మన్న మపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తము జీవాతు మాహుః ॥
అన్నం బ్రహ్మాణో జరసం వదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజా
నామ్ । మోఘమన్నం విన్దతే అప్రచేతాః । సత్యం బ్రవీమి వధ ఇత్స
తస్య । నార్యమణం పుష్యతి నో సఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి
కేవలాదీ । అహం మేఘః స్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదన్త్యహ
మద్మ్యన్యాన్ । అహగ్ం సదమృతో భవామి । మదాదిత్యా అధిసర్వే
తపన్తి । కిగ్ం స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ం స్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్ం
స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్ం స్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వ చిత్తి
రశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలావిరాసీత్పిలిప్పిలా ।
కస్స్విదేకాకీ చరతి క ఉస్విజ్జాయతే పునః । కిగ్ం స్విద్ధిమస్య భేషజం కిగ్ం
స్విదావపనం మహత్ । సూర్య ఏకాకీ చరతి చన్ద్రమా జాయతే పునః
అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్ । భూమిరావపనం మహత్ । పృచ్ఛామి త్వా పర
మన్తం పృథివ్యాః । పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమ్ । పృచ్ఛామి
త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేతః । పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ ।
వేదిమాహుః పరమన్తం పృథివ్యాః । యజ్ఞమాహుర్భువనస్య నాభిమ్ ।

సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మాయం వాచః పరమం వ్యోమ
ఇతి చతుర్థోఽనువాకః ॥ తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే
యోఽశ్వమేధేన యజతే। హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వద
తః। తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । ద
బ్రహ్మా భవతి। దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా। బార్హస్పత్యో వై
బ్రహ్మా। బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి। తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో
బ్రహ్మవర్చసితరః । ఉత్తరతో హోతా భవతి। ఉత్తరత ఆయతనో
వై హోతా । ఆగ్నేయో వై హోతా । తేజో వా అగ్నిః । తేజ ఏ
వాస్యోత్తరతో దధాతి। తస్మాదుత్తరోఽర్ధస్తేజస్వితరః। యూపమభితో
వదతః। యజమానదేవత్యో వై యూపః। యజమానమేవ తేజసా చ
బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ।
ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః । దివమేవ వృష్టిమవరున్ధే। కిగ్ంస్వి
దాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ। అశ్వో వై బృహద్వయః। అశ్వమే
వావరున్ధే। కిగ్ంస్విదాసీత్పిశంగిలేత్యాహ। రాత్రిర్వై పిశంగిలా।
రాత్రిమేవావరున్ధే। కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ। శ్రీర్వై
పిలిప్పిలా। అన్నాద్యమేవావరున్ధే। కస్స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ। అ
సౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి। తేజ ఏవావరున్ధే। క ఉస్విజ్జాయతే పున
రిత్యాహ। చన్ద్రమా వై జాయతే పునః। ఆయురేవావరున్ధే। కిగ్ం
స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ। అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజమ్। బ్రహ్మ

అథాస్మహాక్తమ్.

ర్చసమేవావరున్ధే॥ కిగ్ం స్విదావపనం మహదిత్యాహ। అయం వై

లోక ఆవపనమ్మహత్। అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ పృచ్ఛామిత్వా

పరమన్తమ్పృథివ్యా ఇత్యాహ। వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః॥

మేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామిత్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ। య

జ్ఞో వై భువనస్య నాభిః। యజ్ఞమేవావరున్ధే। పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో

అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ। సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః। సోమపీథ

మేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ। బ్రహ్మ వై

వాచః పరమం వ్యోమ। బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మ

ణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో

మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢాఽనడ్వానాశుస్సప్తిః పురంధి

ర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాఽస్య యజమానస్య వీరో జా

యతాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః

పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః కల్పతామ్॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మ

వర్చసీ జాయతామిత్యాహ। బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి। త

స్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత॥ అస్మిన్రాష్ట్రే రాజ

న్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతామిత్యాహ। రాజన్య ఏవ

శౌర్యం మహిమానం దధాతి। తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో

మహారథో జాయత। దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ। ధేన్వామేవ పయో ద

ధాతి। తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత॥ వోఢాఽనడ్వానిత్యాహ।

అనడుహ్యేవ వీర్యం దధాతి । తస్మాత్పురా వోఢాఽనడ్వానజాయత ॥
ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవ జవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽఽశుర
శ్వోఽజాయత॥ పురంధిర్యోషేత్యాహ। యోషిత్యేవ రూపం దధాతి।
తస్మాత్స్త్రీ యువతిః ప్రియా భావుకా । జిష్ణూ రథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ
వై తత్ర జిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । స
భేయో యువేత్యాహ । యో వై పూర్వవయసీ । స సభేయో యువా।
తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావుకః॥ ఆస్య యజమానస్య వీరో జా
యతామిత్యాహ । ఆహ వై తత్ర యజమానస్య వీరో జాయతే । య
త్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షత్వి త్యా
హ। నికామే నికామే హ వై తత్ర పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞే
న యజన్తే॥ ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తామిత్యాహ । ఫలిన్యో హ
వై తత్రౌషధయః పచ్యన్తే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే। యోగక్షే
మో నః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షే
మః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే ।
యాః కాశ్చ పృథివీగ్ శ్రితాః । అథో అన్నేనైవ జీవన్తి । అథైనదపి
యన్త్యన్తతః । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధ
ముచ్యతే । సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాస
తే । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే।
అన్నాద్భూతాని జాయన్తే। జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే. అద్యతేఽత్తిచ

భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యతఇతి । తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమ యాత్ । అన్యోఽన్తరఆత్మాప్రాణమయః । తేనైషపూర్ణః । సవాఏష పురుషవిధఏవ । తస్యపురుష విధతామ్ । అన్వయంపురుషవిధః॥ తస్య ప్రాణఏవశిరః । వ్యానోదక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరఃపక్షః॥ ఆకాశ ఆత్మా । పృథివీపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేషశ్లోకోభవతి॥ సహనావవ తు...ఓంశాంతిశ్శాంతిః । ఇత్యన్నసూక్తం సమాప్తమ్. చి॥ ల॥

షట్పవిత్రధారణ విషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వంయేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్ । పాద శౌచేతుయేదర్భా వి ష్టరాం తేవిసర్జయేత్ ॥ విష్టరాం తేతుయేదర్భావికి రాం తేవిసర్జయేత్ ।వికిరాం తేతుయేదర్భాపీఠంధ త్తైవిసర్జయేత్॥ పీఠం ధత్తేతుయేదర్భా ఆసీమాం తేవిసర్జయేత్ । ఆసీమాం తేతుయేదర్భాః శరేహానివిసర్జయేత్॥ ఇతిశ్రాద్ధేషట్పవిత్ర ధారణం కేషాంచిన్మతమ్ ॥

ఇతి షట్పవిత్రి విషయ స్సమాప్తః.

వి శ్వే దే వ నిర్ణ యః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ। నాంది ముఖే సత్యవసూనాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణేసముదాహృతౌ। హోమశ్రాద్ధే ధనురుచీతీర్థే ధురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టైరుద్రసజ్ఞౌ విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయ స్సమాప్తః.

మ హా ల య ప్ర క ర ణ మ్.

పితౄణాంపశ్చిమేభాగేమాతృపిండం యథాక్రమమ్। మహా మహాశ్చ పితుఃపూర్వంఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరమ్। సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతామహాశ్చ మధ్యమే । మాతామహ మహీమధ్యే మాతులా స్సహభార్యకాః॥ దుహిత్రాదితతోఽన్యేషాం శేషందక్షిణతో విధిః॥

పుంపిండావామతః స్త్రీణాంతత్పాత్రం సముపస్థితమ్। అంగుష్ఠపరిమా
ణాంతు గోత్రమన్యం నసంస్పృశేత । నిరాశాః పితరోయాంతి విప
రీతోభవేద్యది॥ ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌపితృపితామహప్రపితామహా
నాం...గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం।మాతృపితా
మహీప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం వసు...ణాం।
సపత్నీమాతుః గోత్రాయాఃదాయ్యాః రూపాయాః। మాతామహ
మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం
వసురు...పాణాం। మాతామహీ మాతుఃపితామహీ మాతుఃప్రపితా
మహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం... పాణాం। ఆత్మపత్న్యాః
గోత్రాయాః...పదాయ్యాః॥ వసురూపాయాః।సుతస్య...గోత్రస్య...
శర్మణఃవసురూపస్య।భ్రాతుః...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।పితృ
వ్యస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య। మాతులస్య గోత్రస్యశర్మ
ణఃవసురూపస్య। దుహితుః...గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపా
యాః। ఆత్మభగిన్యాఃగోత్రాయాః...పాయాః। దౌహిత్రస్య గోత్రస్య
శర్మణఃవసురూపస్య। భాగినేయకస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య।
పితృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। మాతృష్వ
సుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। జామాతుఃగోత్ర
స్య శర్మణః వసురూపస్య। భావుకస్య గోత్రస్య...స్య।స్నుషాయాః
గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। శ్వశురస్య గోత్రస్య
శర్మణః వసురూపస్య। శ్వశ్వాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూ
పాయాః। స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య। స్వామినః।
గురోః। రిక్థినః।ధురివిలోచనసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందేవానాంచకన్యా
గతే సవితరి ఆషాఢ్యాదిపంచమాపరపక్షే కర్తవ్య సకృన్మ
హాల్యశ్రాద్ధం అన్నేన హవిషానదైవ మద్య కరిష్యే ఇతిసంకల్ప
విశేషః॥ ...మాసశ్రాద్ధవత్ కేచిత్కుర్వంతి॥ తీర్థశ్రాద్ధాదిసర్వమప్యే
వమ్...।సపిండీకరణానుమాసికో నాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతిసాంవత్స

రికాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని। ఇతరా
ణిసర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండషట్కయుక్తాని।

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం...పుణ్యతిథౌ పితుఃపితౄణా మక్షయపుణ్యలోక ఫలా
వాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధంకరిష్యే।
కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే।
సమస్త...ప్రీణాతి। పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోక ఫలావా
ప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి...స్తు। కాలశ్చ
ముఖ్యకాలో౽స్తు...శివః। ఓంభూః...పుణ్యతిథౌప్రా...తీ - పితుః
పితౄణాం...ర్థం పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాంశర్మ
ణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం
గో...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహా
నాం గో...ణాం సపత్నీకానాం ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం
దేవానాంచమకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధంహిరణ్య
ద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవ మద్యకరిష్యే।
ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసాదః
కరణీయః। అస్తుకరణీయః। పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...
ణాం సపత్నీకానాం స్థానే...కరణీయః। మాతామహమాతుఃపితా
మహా... ణాంసపత్నీకానాంస్థానే...కరణీయః। అక్రోధనై...తా
భ్యాంచైవ నమస్కృత్యతతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్। అచమ్య ఏవం...
తిథౌపితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్ర
మణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం
ప్ర[illegible]ర్మ కరిష్యే। కురుధ్వ। అపహతా...పితరోహవేషు।పితృపితా
మహస్థానే తూష్ణీంమండలత్రయం కృత్వా। సవ్యమ్।విశ్వే
దేవస్థానే ఉదకేనాప్రాచ్య చతురశ్రమండలం కృత్వా।తతఃహిర
ణ్యద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। ఓంభూర్భువస్సువః...శ్రాద్ధయోగ్యాభవం

త్యేతిభవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా... ప్రవర్తయే
ప్రివర్తయ॥ ధనురుచిసం...నామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్ ॥ విశ్వే
దేవదైవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతు భవాన్ । ప్రాప్ను
వాని ॥ గంధద్వారాం...శ్రియమ్॥ధనరు...వాః । అమీవోగంధాః॥
సుగంధాః । ఆయనే...మే పుష్పార్థాఇమే అక్షతాః ॥ సుపుష్పాణి ॥
ధూరసి...ర్వామః ॥ ధనురు...వాః । అయంవోధూపః । సుధూపః
ఉద్దీప్య...దిశోదిశ॥ ధను...వాః । అయంవోజ్యోతిః సుజ్యోతిః ।యు
వాసు...తః॥ అంతః...నమమ । సుస్నానః । తదభావే సాక్షతాఇమే
కుశాఃసుకుశాః । అర్చనం సం...రస్తు॥ భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చ
నంకరిష్యే ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...సపత్నీకానామిద
మాసనమ్॥ సుఖాసనమ్॥ పితృపితా...ణాం సపత్నీకానాం సంక్రమ
ణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్య శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ఓంతథా । ప్రాప్ను
వంతు...ప్రాప్నవాని॥ తతఃపూర్వోక్తప్రకారేణగంధాదిసర్వంకుర్యా
త్॥ తతః మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ మాతామహమాతుః...

ణాంసపత్నీకానా మిద మాసనమ్ ॥ సుఖాసనమ్॥ సంక్రమణశ్రాద్ధ
ప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామ్ । ఓంతథాసర్వంపూర్వవ
త్కుర్యాత్ ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే । ఏత
స్థానేషుహిరణ్యంనిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీ...స్వాహా॥
శ్రీవిష్ణోహిరణ్యంరక్షస్వ । ధనురు...వా ఇదం వోహిరణ్యంహవ్యంధ
ను...వాదేవతా ఇదంవోహిరణ్యం హవ్యం బ్రాహ్మణస్స్వాహా...చ్ఛా
యేయం ధను...భ్యః ఇదంహిరణ్యం హవ్యం తత్సత్ । స్వాహాన
మమ । గయాయాం...దత్తమస్తు ॥ యేదేవా... జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీ
నావీతీ। దేవసవితః ప్రసువ।పృథివీ తే... స్వధా।శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ।పితృ
పితా...సపత్నీకాః ఇదంవోహిరణ్యం పితృపితా...సపత్నీకా మాతా
దేవా దేవతా ఇదం హిరణ్యంకవ్యం బ్రాహ్మ...హిరణ్యం కవ్యం తత్స
త్ । స్వధా...దత్తమస్తు॥ యేచేహ...సుకృతః జుషస్వ । దేవసవితః

ప్రసువ । పృథివీతే...సురే । మాతామహ మాతుః ...త్రీకాఇదం హిరణ్యాంకవ్యం మాతామ ...కారూపా దేవా దేవ తేదం హిరణ్యాం కవ్యం బ్రా...దత్తమస్తు । యేచేహ...జుషస్వ॥ దశగాయత్రీ మంత్ర జపంకుర్యాత్ ॥ సప్తవ్యాధా... సతతం పితృముక్తిహేతూన్ ॥ గయ గయా। ఏవం...పుణ్యతిథౌపితుః పిత్రూణాం అక్షయ...ర్థం సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేపిత్రు...రూపాన్ సపత్నీకాన్ । మాతామహా...రూపాన్ సపత్నీకాన్। ధనురుచి......దేవా నుద్దిశ్యమయా క్రియమాణహిరణ్యశ్రాద్ధేన-పితృపితా...సపత్నీకానాంమాతామహ ...సపత్నీకానాంఏతేషాం ఏతానాంగయహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవఅక్షయా తృప్తిర్భూత్వాపునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకే సత్యానివాససిద్ధి ...బ్భవంతు।పునరా...రస్తు॥సర్వంసగు...తత్సర్వంబ్రహ్మార్పణమస్తు॥హిరణ్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

సంకల్పశ్రాద్ధమ్.

శ్లో॥ ఆవాహనార్ఘ్యదానేచ అగ్నౌకరణమేవచ। పిండస్వధాని నయనేసంకల్పే పంచవర్జయేత్॥ అంగానిపితృయజ్ఞస్య యదాకర్తుం నశక్నుయాత్। సంకల్పశ్రాద్ధ మేవాసౌకుర్యాదర్ఘ్యాది వర్జితమితి॥ అత్యక్తాగ్నేస్తుపిండోక్తిస్తస్మాత్సంకల్ప్య భోజయేత్ ॥ సంకల్పంతు యదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్ । నావాహనాగ్నౌ కరణే పిండాంశ్చైవ నదాపయేదితి । ఉచ్ఛిష్టపిండోపి నదాతవ్యః ॥ సంకల్పంతు యదా శ్రాద్ధంనకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్। వికిరశ్చనదాతవ్య ఇతి స్మృత్యంతరాత్ ॥ ఇతిసంకల్పశ్రాద్ధం సమాప్తం.

పురుషాణాంసర్వ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః

ఆదౌక్షౌరంకృత్వా స్నాత్వాచమ్య గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకు ర్యాత్ । తత్రః సంకల్పః మమ సమస్తపాపక్షయార్థం స ర్వ ప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః ... కరిష్యే ।

దశద్వాదశవిప్రాన్ పరిషద ముపేత్య స్నాత్వాఽఽచమ్య ప్రాణా నాయమ్యైవం...ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్యమ మజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవన కౌమా రవృద్ధత్వేషుజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసుమనోవాక్కాయేంద్రియ వ్యాపారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ మయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణా నాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణా మవకీర్ణ కానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంమహాపాత కాతిదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపా తకసమ రూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమ లినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణామవకీర్ణకానాంఅ జ్ఞానతస్సకృత్కృతానామజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతా నాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానా మజ్ఞానతోజ్ఞానత శ్చాత్యంతాభ్యస్తానామ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానా మజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చచిరకాలభ్య స్తానాంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తంపరిషదుపస్థానపూర్వకం శక్త్యప్రత్యామ్నాయరూ పేణాచరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య । స్వశాఖయాసంకల్ప పురస్సరంమృత్తి కాస్నానంవిధాయ । సంకల్పపురస్సరంపరిషదుపస్థానంకుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ నివేదయితుకామోహం పాపంపరిషది స్వకమ్ । స్నానం శరీరశుద్ధ్య ర్థంకరిష్యఇతికీర్తయేత్ ॥ పర్షదః ప్రాగుపస్థానాత్పశ్చాత్స్నాయంతినే

షిత్వా । సంకల్పత్రయమామ్నాతం ప్రాయశ్చిత్తం చికీర్షతః ॥ కేచన ప్రతి
గ్రహణాత్పూర్వేద్యుస్స్నాయాదహ్నే పరిషదుపస్థానం కార్యమితివదం
తి । యజమానః ఆర్ద్రవాసాః పరిషదం త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య పరిషద్దక్షి
ణాంగృహీత్వా దణ్డవత్ప్రణమ్య విజ్ఞాపయేత్ । విజ్ఞాపనప్రకారః । అ
శేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితామి
మాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర । అ
ముకగోత్రస్య నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ
పర్యంతం మయా కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతి
రిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతా
తిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాము
పపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం
జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం
మహాపాతకానాం మహాపాతకాదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశిక
రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముపపాత
కానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానా ప్రకీర్ణకానామజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం
అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తా
నామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరం
తరాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తముపదిశే
తి విజ్ఞాప్య పునః ప్రణమేత్ । తతస్త్రీన్ పంచ వా విధాయకాన్ వృణు
యాత్ । అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే విధాయకం త్వామహం వృణే । తతోఽనువా
దకవరణమ్ । అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేఽనువాదకం త్వామహం వృణే । ఇత్యనువ
దంతం వృణుయాత్ । విధాయకానువాదః హే విద్వాన్ అశేషే హే
పరిష దముకగోత్రస్య నామధేయస్య...జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే
తత్క్షణపర్యంతం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం

షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్తమ స్యాపనోదకం మధ్యమస్యద్వి గుణితం। అధమస్యత్రిగుణితంఏవంచత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకప్రాయశ్చిత్తమపనోదకంభ వతి॥ఇదంనిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజమానస్యోపదిశ్యైకం విపశ్చి తంనియోజయేత్ । పరిషదసి విజ్ఞాపితానాంనిమిత్తానా మపనోద కంసర్వ ప్రాయశ్చిత్తం అధికార సామర్థ్యభేదాత్ ॥సాక్షా ద్వా శక్త్యప్ర త్యామ్నాయ రూపేణవా నిర్ణయే దథనిర్ణీతం షడ్గుణితషడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం సాక్షాద్వాశక్త్యప్రత్యామ్నాయ మశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూ తధేనుదానాదికంవా ఽ స్యోపదిశ్యైకం విపశ్చితం నియోజయేత్॥ అనువాదప్రకారః ॥సోపివి శేషనం. భావనాం సంప్రాప్య । శ్లో॥పా స్త్రాపారిషద్యోపదేష్టా ప్రాణాయామపురస్సరమ్ । ఉక్తాయానువదే ద్దేవభాషయా స్పష్టదీరితమ్ । ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివా రంచపునః పునః । ప్రాయశ్చిత్తం బ్రాహ్మణస్యాన సాక్షాదుపదిశేద్బు ధః । అంతరా బ్రాహ్మణం కృత్వా తు క్షత్రవిట్శూద్రజన్మనామ్ ।ఇ తిన్యాయేన నానువదేత్ । అనువాదః । హేగోత్రనామధేయ అశేషే

హపతిమత్త్వదీయాంవిజ్ఞాపనా మాకర్ణ్యత్వయాసమర్పితాం పరిషద్ద క్షిణాంయథోక్తదక్షిణామేవ స్వీకృత్య త్వదుక్తనిమిత్తానాం సర్వే షాంపాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తమఖండమేకంనిర్ణీయా స్మాన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తంతవోపదిశేతివిధాయకముఖేన మాంప్రేషి తవతీ । అహముప్యుపదిశామి । సావధాన స్సమాకర్ణయ ॥ హే గోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతకచతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాదిదే శిక రూపాతిపాతకానాంమహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముప పాతకానాంసంకలీకరణాంమలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతి

భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం
మహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశి
కరూపాతి పాతకానాంమహాపాతకసమరూపానుపాతకానాముపపా
తకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతా
నాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞాన
తోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిర
బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపా
నామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్ర రూపమ
శీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం నిర్ణీతమ్ । ఏతదు
త్తమాధికారిణః । మధ్యమస్యైతదేవద్విగుణితం షష్ట్యుత్తరశతాధికద్వి
సహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకమ్।
అధమస్యైతదేవత్రిగుణితం చత్వారింశదుత్తర ద్విశతాధికత్రిసహస్ర
సంఖ్యాకప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి ।
ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తం త్వంనాతూచ్ఛర్యాయాం సమర్థశ్చేత్తథాకు
రు । అసమర్థోఽహమితి బ్రూయాః దశ మర్థశ్చేచ్ఛక్య ప్రత్యా
మ్నాయేనాచార ప్రత్యామ్నాయానాహ । ప్రాజాపత్య పవావ
ధేనుదానాయుత గాయత్రీ మంత్రజప ప్రాణాయామ శతద్వయ తిల
హోమన సహస్రనగం హిరణ్యమాత్ర వేదపారాయణ సముద్రగానదీ
స్నానద్వాదశ బ్రాహ్మణభోజనాదిః సమానప్రత్యామ్నాయ ఉపరా
ణి । ఏతేషు దీక్షా వశాత్ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయరూపై
ర్మహానదీ మృత్తికాస్నానైః షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపంసర్వప్రాయశ్చి
త్తంప్రాచోదీచ్యాంగసహితం సంపూర్ణంకురు । పూతో భవిష్యసి ।
మహానద్యాం ప్రసిద్ధదేవతా సన్నిధానే నైకం స్నానం షట్కృచ్ఛ్రఫల
దమిత్యుక్తమ్ । మధ్యమస్య షష్ట్యుత్తర శతాధికద్విసహస్ర సంఖ్యాక

ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతాని మహానదీస్మృత్తికాస్నా
నానిభవంతి । అథమన్యచత్వారింశదుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్ర
సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ భూతానిమహానదీమృ
త్తికాస్నానాని భవంతి । అనేనయజమానేన గోత్రేణ నామధేయేనా
స్మిన్ షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అశీత్యధికసహ
స్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతైస్స్నానవిద్య
నుష్ఠితతత్సంఖ్యాక మహానదీమృత్తికాస్నానైః ప్రాచ్యోదీచ్యాంగస
హితేసంపూర్ణమనుష్ఠితేసతి । హేగోత్రనామధేయతవజన్మాభ్యాసా
జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం అనేకకృతేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపా
తకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకాతిదిష్టరూ
పమహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమ
రూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యస్సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణే
భ్యః అపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృ
తేభ్యో మహాపాతకేభ్యో మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్ర
తాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యో మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్య
స్సంకలీకరణేభ్యో మలినీకరణేభ్యో ఽపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరే
భ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతే
భ్యః జ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యన్తాభ్యస్తేభ్యః అ
జ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చచిరకాలా
భ్యస్తేభ్యః బహుభ్యోబహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తో
భూయావిముక్తోభూయా ఇత్యుచ్చైర్వదేత్ । పరిషదుచ్చైస్తథాస్త్వి
త్యేకవాక్యేనానువదేత్ । పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య తాంబూల
దక్షిణాదికందద్యాత్ । యజమానః ప్రాణానాయమ్య । మమజన్మా
భ్యాసాదిత్యాది సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం పరిషదుపదిష్ట ప్రా
యశ్చిత్తంచత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
పత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగసహితం పరిషదుపదిష్టప్రత్యా

మ్నాయ రూపేణాచరిష్యే । మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త ప్రాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వ రూపధరోదేవః ప్రీయతామనయాగవా ॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువ నానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదత శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। అస్మైబ్రాహ్మణాయ విష్ణురూపాయ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం తామ్రపృష్ఠాంకాంస్య దోహనాం వస్త్రాలంకార సంయుక్తాం పయ స్వినీమిమాంగాం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమేతి దత్వాతతోదశ దానానిదద్యాత్ । ప్రాణానాయమ్య । తస్యతస్య ప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగ వపనం కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య ॥ శ్లో॥ మేరుమందరతు ల్యానిపాపానివివిధానిచ। కేశాన్యాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశా న్వపా మ్యహమ్॥ జంఘోర్వుపక్షకక్షాసులోమానిభుజయోఃక్రమాత్। కు క్షిలోమవర్జంశ్మశ్రు కేశాంశ్చవాపయేత్। క్రమేణపాణిపాదస్య నఖా నిచనికృంతయేత్। కేశానాం వపనంనాస్తి నారీణాం వ్రతసత్రయోః। మహాదోషేషు సర్వేషుఛేదయే దంగుళద్వయమ్ । పాదయోశ్చైవ పాణ్యోశ్చకుర్యాన్నఖనికృంతనమ్। వ్రతద్వైగుణ్యమాచరేత్కేశా న్రక్షతిచేద్వ్రతీ। తథాపిలోమవపనం కారయేన్నఖకృంతనమ్ । అనేన క్రమేణవపనంకుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ రాజావా రాజపుత్రోవా బ్రాహ్మణో వాబహుశ్రుతః । కేశానాం వపనంహిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం సమాప యేత్॥ కేశానాంరక్షణార్థాయ ద్విగుణంవ్రతమాచరేత్ । ద్విగుణే వ్రతఆదిష్టేదక్షిణాద్విగుణాభవేత్ ।ఏతన్మహాపాతకవ్యతిరిక్తవిషయమ్॥

శ్లో॥ విద్వద్విప్రనృపస్త్రీణాం నేష్యతేకేశవాపనమ్ । ఋతే మహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణినః । ఇతివచనాత్ । సర్వప్రాయ శ్చిత్తాంతరమహాపాతకానాం ప్రకాశకృతగోహననదోషస్యావకీర్ణినో దోష స్యాపనోదకమ్ । తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థలే సర్వేషాం వపనం కర్తవ్యం । వపనం కృత్వాస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం..ప్రీ

త్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావ
నం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశోవర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ ।
బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాంచ త్వన్నో దేహి వనస్పతే॥ ఇతిమంత్రేణదం
తకాష్ఠమాదాయదంతధావనం కృత్వా స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య ।
ఏవం...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దశ
విధస్నానానికరిష్యే॥ శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతః
పరమ్ । స్నాత్వాతదుక్తవిధినా చాఘమర్షణమాచరేత్॥ అగ్నిరస్మి
జన్మనా జాతవేదా ఘృతంమే చక్షురమృతం మఆసన్ । అర్కస్త్రి
ధాతూరజసో విమానో ఽజస్రో ఘర్మోహవిరస్మి నామ । ఇతిభస్మ
స్నానమ్ । గంధద్వారామితి గోమయస్నానమ్ । స్యోనాపృథివీభ
వానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । ఇతిమృత్తికాస్నాన
మ్ । ఆపోహిష్ఠా మయో భువఇతి వారిణా స్నానమ్ । గాయత్ర్యా
గోమూత్రమ్ । గంధద్వారామితి గోమయమ్ । ఆప్యాయస్వేతి క్షీర
మ్ । దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీత్యాజ్యమ్ । దేవస్య త్వా
సవితుః ...హస్తాభ్యాంగ్ సరస్వత్యైవాచో 'యంతుర్యంత్రేణాగ్నే
స్త్వాసామ్రాజ్యేనాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే
నాభిషించామి । ఇతికుశోదకస్నానంహిరణ్యశృంగం వరుణంప్రపద్యే
తీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ
ప్రతిగ్రహః। యన్మేమనసా వాచాకర్మణా వా దుష్కృతంకృతమ్‌తన్న
ఇంద్రోవరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతు పునః పునః॥ నమోఽ
గ్నయేఽప్సుమతే నమఇంద్రాయనమోవరుణాయ నమోవారుణ్యై
నమోఽద్భ్యః॥ యదపాంక్రూరంయదమేధ్యం యదశాంతం తదపగ
చ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానా ద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో
వరుణోరాజాపాణినాహ్యవమర్శతు। సోఽహమపాపో విరజోనిర్ము
క్తోముక్తకిల్బిషః॥ నాకస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్॥
యశ్చాప్సువరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః॥ ఇమంమేగంగేయమునేసర

స్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతాపరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్తపసోఽధ్యజాయత। తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రాదర్ణవా దధిసంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణివిదధద్విశ్వస్యమిషతో వశీ। సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్। దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథోసువః। యత్పృథివ్యాగ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘమర్షణః। పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూతస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా। ఏషపుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయమ్। ద్యావాపృథివ్యో ర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః। సనస్సువ స్సగ్ంశిశాధి। ఇత్యఘమర్షణస్నానమ్। ఏవంస్నాత్వాఽచమ్యపూతోఽహమస్మీత్యాత్మానంధ్యాయేత్। అథ। పంచగవ్యవిధిః। శ్లో। కృష్ణాయా ఆహరేన్మూత్రం రక్తాయా గోమయంతథా। పీతాయాస్తుపయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి। కపిలాయాఘృతం చేతిగవాంవర్ణాః ప్రకీర్తితాః। పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠార్ధంతు గోమయమ్। క్షీరంసప్తపలం గ్రాహ్యం దధిచత్రిపలం తథా। ఘృత మేకపలం గ్రాహ్యం పలమేకం కుశోదకమ్। గోమూత్రంగోమయంక్షీరం దధిసర్పిః కుశోదకమ్। పంచగవ్యమితి ప్రోక్తమృషిభి ర్గౌతమాదిభిః। గాయత్ర్యాగృహ్యతే మూత్రం గంధమంత్రేణ గోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి మంత్రేణ క్షీరం గ్రాహ్యమనంతరమ్। దధిమంత్రేణసంగ్రాహ్యం దధిచాజ్యం తతః పరమ్। శుక్రమసీతియజుషా దేవస్యత్వా కుశోదకమ్। అనేనవిధినా పంచగవ్యంతత్తామ్రపాత్రకే। మేళయిత్వా కుశాగ్రైస్తు త్రిరాలోడ్యవిశుద్ధయేత్। ప్రాశయే త్ప్రోక్షయే ద్వాతుస్నాపయే త్ప్రణవేనతు। నారాయణేతి మంత్రేణస్త్రీణాం ప్రాశన మిష్యతే। ఇత్యేతదృషిణా ప్రోక్తం భరద్వాజేనధీమతా। భస్మగోమయమృద్వారి పంచగవ్యా

పులేపనైః । ప్రాశనంపంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్ । పలాశ కర్ణేనంకార్యం బాహ్యశౌచోపసిద్ధయే॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... తిథౌపరిష దుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే।చతుష్పాత్ప్రయోగః।పూర్వోత్తరపరిషేచనేనభూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా ।భూర్భువస్సువస్స్వాహా।మంత్రోక్తదేవతాః।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం ..ప్రీత్యర్థంమమసమస్తపాపక్షయార్థం పరిషదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన పంచగవ్యహోమం కరిష్యే । ఇరావతీదంవిష్ణుః మానస్తోకేనశంవతీ।అగ్నయేచైవసోమాయ ఇంద్రాయస్వాహా అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ ప్రాశనం కరిష్యే

పంచగవ్యం ప్రాశ్య । ఆచమ్య। యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన దశవిధప్రాశనానికరిష్యే।అగ్నిరస్మీతిభస్మప్రాశనమ్ గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనమ్। స్యోనాపృథివీతిమృత్ప్రాశనమ్। ఆపోహిష్ఠేతి వారిప్రాశనమ్। గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్।గంధద్వారామితిగోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ ఇతి దధిప్రాశనమ్ । దేవస్య త్వేతి కుశోదకప్రాశనమ్ । అథతృతీయ సంకల్పః।ఏవం ...పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పరిషదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। పరిషదుపదిష్ట సర్వప్రాయశ్చిత్తస్యాదీచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే॥ చతుష్పాత్ప్రయోగః । పూర్వోత్తరపరిషేచనేన భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా సువస్స్వాహా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాః । మయా ఆచరిత ప్రాయశ్చిత్తస్యో దీచ్యాంగత్వేన దశదానానికరిష్యే। శ్లో॥ గవామంగేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। సర్వసస్యాశ్రయా భూమిర్వరాహేణ సముధృతా । అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । తిలాః

పాపహారానిత్యం విష్ణోర్దేహ సముద్భవాః । పాపంహరంతు మేతస్మాత్ప్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే । హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ । దేవానామాజ్య మాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా రక్షణం పరమ్। దేహాలంకరణం వస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। ధన్యాంకరోసిదాతార మిహలోకే పరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గుడోమధు విరాజితః । యస్మాత్తస్మా...ప్రయచ్ఛమే। పితృప్రీతికరంత్వం హిరౌప్యచంద్రసమద్యుతే। త్వద్దానాదిహ ధాముత్ర శ్రేయస్స్యాద్రజతంమమ ॥ రసానాముగ్రతః శ్రేష్ఠం లవణ బలవర్ధనమ్ । యస్మాత్తస్మా...మే ॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానానిపండితాః ॥ ఏవమేవసర్వత్రకృచ్ఛ్రాది ప్రాయశ్చిత్తేషు ప్రాచ్యోదీచ్యాంగకలాపః కర్తవ్యః.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతో మృత్తికాస్నానవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రహ్మచారిగృహస్థ వానప్రస్థ పరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతే సహస్ర పరమాదేవీతిభూమిం దూర్వామభిమంత్ర్య। అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతే వసుంధరా । శిరసా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాంపదేపదే। సహస్రపరమా దేవీశతమూలాశతాంకురా । సర్వగ్ంహరతు మేపాపందూర్వాదుస్స్వప్ననాశనీ। ఉద్ధృతాసీతి నదీతీరోష్టమాదాయ। ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా । కాండాత్కాండాదితి ద్వాభ్యాం దూర్వా మాదాయ । కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషఃపరి । ఏవా నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణశతేనచ। యాశతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి । తస్యాస్తే దేవీష్టకే విధేమ హవిషావయమ్। మృత్తికేహనమేపాపంయన్మయాదుష్కృతంకృతమ్।

మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా మృత్తికే దేహిమేపుష్టిం త్వయిసర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వాణి తన్మేనిర్ణుదమృత్తికే। తయాహతేన పాపేనగచ్ఛామి పరమాంగతిమ్॥ యతఇంద్రభయామహే తతోనో అభయంకృధి । మఘవన్ఛగ్ధితవతన్న ఊతయే విద్విషోవిమృధోజహి॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృషేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః।స్వస్తినఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః।స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు। త్రాతారమింద్ర మవితారమింద్రగ్ం హవేహవే సుహవగ్ం శూరమింద్రమ్॥ హువేనుశక్రం పురుహూతమింద్రగ్ స్వస్తినో మఘవా ధాత్వింద్రః । ఆపాంతమన్యుస్తృపల ప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాఞ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ । సోమో విశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రం ప్రతి మానాని దేభుః। పరం మృత్యో అనుపరేహి పంథామ్ యస్తేస్వ ఇతరో దేవయానాత్।చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోత వీరాన్। గంధద్వారామితి లోష్టమాదాయ। గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్। ఉదుత్యం జాతవేద సమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా । ఉదుత్యంజాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశేవిశ్వాయ సూర్యమ్। శ్రీర్మే భజత్వ లక్ష్మీర్మే నశ్యత్వితిశిరః ప్రదక్షిణీకృత్య । శ్రీర్మేభజతు। అలక్ష్మీర్మేనశ్యతు । సహస్రశీర్షేతి శిర ఆలిప్య। సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ।సభూమిం విశ్వతో వృత్వాఽత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్। విష్ణుముఖాఇతిముఖమ్ । విష్ణుముఖావైదేవా శ్ఛందోభిరిమాన్లోకానసప జయ్యమభ్యజయన్।ఓజోగ్రీవాభిరితిగ్రీవామ్।ఓజోగ్రీవాభిర్నిరృతి। మస్తభిరింద్రగ్ంస్వపసావహేనరుద్రస్యవిచః

ధో౽హోరాత్రయోర్ద్వితీయోర్ధమాసానాం తృతీయోమాసాచతు
ర్థఋతూనాంపంచమస్సంవత్సరస్యషష్ఠః॥ యహాగ్ ఇంద్రోవజ్రబాహు
రితిబాహూ। యహాగ్ంఇంద్రోవజ్రబాహుషోడశీశర్మయచ్ఛతు।స్వస్తి
నోమఘవాకరోతుహంతుపాప్మానంయో౽స్మాన్ద్వేష్టి। సోమానగ్గ్
స్వరణమితికణ్ఠౌ।సోమానగ్గ్ స్వరణంకృణుహిబ్రహ్మణస్పతే।కక్షీవంతం
యఔశిజమ్।శరీరంయజ్ఞశమలమితిశరీరమ్। శరీరంయజ్ఞశమలంకుసీదం
తస్మిన్సీదతుయో౽స్మాన్ద్వేష్టి।నాభిర్మేచిత్తమితినాభిః। నాభిర్మే
చిత్తంమవిజ్ఞానమ్పాయుర్మే౽పచితిర్భసత్। ఆపాంతమన్యురితికటిమ్।
ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మాధుని శ్శిమీవాన్ఛరుమాగ్ ఋజీషీ।
సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః॥ విష్ణో
రరాటమసివిష్ణోః పృష్ఠమసివిష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థోవిష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువ
మసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా। వరుణస్య స్కంభనమ
సీతిమేఢ్రమ్। వరుణస్య స్కంభనమసి వరుణస్య స్కంభ
సర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్యపాశః। ఆనందనందావిత్యండౌ। ఆనంద
నందావాండౌమే। భగస్సౌభాగ్యంపసః। ఊర్వోరోజ ఇత్యూరూ।
ఊర్వోరోజో౽రిష్టా విశ్వాన్యంగానితనూః। తనువామే సహనమస్తే
అస్తుమామాహిగ్ంసీః। ఊరూఅరత్నీజానునీతిజానునీ ఊరూఅరత్నీ
జానునీ। విశోమేంగానిసర్వతః॥ జంఘాభ్యామితిజంఘే। జంఘాభ్యాం
పద్భ్యాంధర్మో౽స్మి। విశిరాజాంప్రతిష్ఠితః। చరణం పవిత్రమితి
చరణే। చరణంపవిత్రం వితతంపురాణమ్ యేనపూతస్తరతి దుష్కృ
తాని। తేనపవిత్రేణశుద్ధేన పూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ। ఇ
దంవిష్ణుస్త్రీనిపదేతి ద్వాభ్యాంపాదౌ। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా
నిదధేపదమ్। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే। త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణు
ర్గోపాఅదాభ్యః॥ధర్మాణిధారయన్। సజోషాఇంద్రేతి శేషంమూ
ర్ధ్నిసహితం లోష్టగ్ం శిరసినిధాయ।సజోషాఇంద్ర సగణోమరుద్భిస్సో
మంపిబవృత్రహాశూరవిద్వాన్। జహిశత్రూగ్ంరపమృధోనుద

స్వాధ్వాభయంకృణుహి విశ్వతోనః ॥ హిరణ్యశృంగమితి తీర్థం గత్వా ॥ హిరణ్యశృంగంవరుణంప్రపద్యేతీర్థంమేదేహి యాచితః। యన్మయా భుక్తమసాధూనాంపాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః। యన్మేమనసా వాచాకర్మణా వాదుష్కృతం కృతమ్ । తన్నఇంద్రోవరుణోబృహస్పతిస్సవితాచపునంతుపునఃపునః । సుమిత్రానఆపఇత్యాత్మానమభిషించేత్ । సుమిత్రానఆపఓషధయ స్సంతు। ఉదకాంజలిమాదాయ ద్వేష్టదేశేనినీయ । దుర్మిత్రా స్తస్మాయితిప్రథమమ్ । యోఽస్మాన్ద్వేష్టీతిద్వితీయమ్। యంచవయంద్విష్మఇతితృతీయమ్। దుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి। యంచవయంద్విష్మః। ఆపోహిష్ఠేతితిసృభిర్హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచమార్జయిత్వా । ఆపోహిష్ఠామయోభువః ...ఆపోజనయథాచనః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః ... విధత్రే। పవమానస్సువర్జనః ... జాతవేదా మోర్జయంత్యాపునాతు। నమోఽగ్నయేఽప్సుమతఇతినమస్కృత్య । నమోఽగ్నయేఽప్సుమతేనమఇంద్రాయ నమోవరుణాయ నమోవారుణ్యైనమోఽద్భ్యః । యదపాంక్రూర మిత్యద్భిస్త్రిరాప్లుత్య। యదపాం క్రూరం యదమేధ్యంయదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నోవరుణోరాజాపాణినా హ్యవమర్శతు । సో

హమపాపోవిరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । యశ్చాప్సువరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమంమేగంగఇత్యపోఽభిమన్త్ర్య। ఇమంమేగంగేయమునేసరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచసత్యం చేత్యఘమర్షణసూక్తేనాప్స్వవగాహేత। ఋతంచసత్యం చాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయత తతస్సముద్రోఅర్ణవః । సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరోఅజాయత । అహోరాత్రాణివిదధద్విశ్వస్య

మిషతోవశీ । సూర్యా చంద్ర మసౌ ధాతా యథా పూర్వమకల్ప యత్ । దివంచ పృథివీం చాంతరిక్ష మథో సువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘ మర్షణః । పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రి తగ్ం సువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రం జ్వలతీత్యాచమ్య । ఆ ర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతి రహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి । యో ఽహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమస్మి బ్రహ్మాహ మస్మి । అహమే వాహం మాం జుహోమి స్వాహా । అకార్యకారీతి పునస్స్నాత్వా । అకార్యకార్య వకీర్ణి స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః । వరుణోఽపామ ఘమర్షణ స్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । రహస్య పాపాపనోదనా ర్థం పునస్స్నాయాత్ । రజోభూమి స్త్వమాగ్ం రోదయస్వ ప్రవదం తి ధీరాః । పునంతు ఋషయః పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వ ఘమర్షణః । ఆక్రాంత్సముద్ర ఇతి జపేత్ । ఆక్రాంత్సముద్రః ప్రథ మే విధర్మం జనయన్ప్రజా భువనస్య రాజా । వృషా పవిత్రే అధిసానో అ వ్యే బృహత్సోమో వావృధే సువాన ఇందుః॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవం

...త్యర్థం మయాకృత మృత్తికాస్నానాంగత్వేన దేవర్షిపితౄనుద్ది శ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే । దేవాదీం స్తర్పయేత్ । శుచీవోహవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ప్రోక్ష్య । శుచీవో ...పావకాః । దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ । దేవస్యత్వా...దదే । అవనూతమిత్యవధూయ । అవధూతగ్ం రక్షోవధూతా అరాతయః॥ ఉదుత్యం జాతవేదసమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా । ఉదుత్యం...సూ ర్యమ్ । ఆవహంతీతి పరిధాయ । ఆవహంతీ వితన్వానా...లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా । తతో ద్విరాచమ్య । ఉత్క్రామంతు భూతపిశా చాః యే భూతాశ్చ నిశాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమా

రథే । ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా। అష్టోత్తరశతగాయత్రీజప కృత్వా । ద్వాదశసూర్యనమస్కారా నశ్వత్థ ప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థప్రదక్షిణమంత్రః) ॥శ్లో॥ మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపిణే । అగ్రతశ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తేనమః । ఇతివ్రతాద్బ్రాహ్మణః పూతో భవతి। బ్రహ్మహత్యా గోవధగురుతల్పగమనస్వర్ణస్తేయ సురాపానాది ప్రణాశన మితివిజ్ఞాయతే। ధ్యాత్వాదేవం నారాయణం ప్రపద్యేత ఇత్యాహ భగవాన్బోధాయనః॥ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృతమృత్తికాస్నానప్రయోగః

(బ్రాహ్మణసభ)

సభవారు.

అనువాదకులు

విధాయకులు

దోషి

పరిపాలకుడు

అథాద్యావిధవా ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

స్నాత్వా॥ పూర్వోక్త...తిథౌ అముకగోత్రాయాః అముకనామధేయాయాః జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంసంభావితానాం పాపానాం అన్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణపర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహరక్షణ మలిన వస్త్రధారణ కేశధారణదేహాల కరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్ప పటిమశాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థ రాహిత్య తీర్థమూత్రవిసర్జన పాపకర్మనిరీక్షణరహసి పరపురుషభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాదిదూషణశ్వశురాదీనాం శుశ్రూషారాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయరసద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుపానన గోహననపరద్రవ్యాపహారణమిత్రద్రోహ భోజనసమయే పంక్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్యఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధ దుష్కర్మయుక్తపాపానాంబాల్య యౌవనకౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక ప్రత్యతిదేశికరూపాతి పాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంరహస్యకృతమహాపాతకాతి దిష్టరూపమహాపాతక ప్రత్యతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపా

తకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బ
హువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞాన
తోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్య
స్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధా
నాం సర్వేషాం పాపానాం సమస్తదోష పరిహారణార్థం సర్వప్రాయశ్చి
త్తం నిశ్చిత్య (ఉపదిశేత్) మామనుగృహ్ణాతు భవంతః॥ ఇతి॥ పరిష
దుపస్థాన పూర్వకం కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ రూపేణాఽఽచరిష్యే ॥
పరిద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య॥ సమస్త - పదం॥ ఇతి
పఠిత్వా॥ పరిషద్దక్షిణాన్నిధాయ॥ విజ్ఞాపయేత్॥ అశేషే హే పరిష
న్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షి
ణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర, హే గోత్రాయాః నామ
ధేయాయాః॥ జన్మాభ్యాసాదిజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావి
తానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ
పర్యుషితాన్నభోజన క్షపాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశ
ధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్య
ధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే
తులసీతీర్థరాహిత్య॥ తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జనపాకకర్మనిరీక్షణ రహసిపరపు
రుషభాషణ నానావిధదుష్కర్మయుక్తమాతాపిత్రాదిదూషణ శ్వశు
రాదీనాం శుశ్రూష రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగు
రుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రియ గోవిక్రయ రస
ద్రవ్యాదివిక్రియ శిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రో
హ, భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణాది
త్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణ రాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ
అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధదుష్కర్మయుక్త పాపానాం బాల్యయౌ

వన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కా యేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతః అజ్ఞానతశ్చత్వయా కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాంప్రకాశ కృతానాంమహాపాతకాది దిష్టరూపమహాపాతక ప్రత్యాఽతిదేశికరూ పాతిపాతకానాంప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపాను పతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతా నాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహా పాతకప్రతాదిదేశికరూపాతి పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీ కరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్ర కీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతా నాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకా లాభ్యస్తానాం బహూనాంబహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాంప్ర త్యేకంప్రతినిమిత్తం ప్రతిపదోక్తంప్రాయశ్చిత్తం కర్తుంఅశక్తత్వాదే తేషాం పాపానా మపనోదకం ఏవమఖండం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ని ర్ణేయ్యా అథసర్వప్రాయశ్చిత్తే సప్తపంచత్రయోవాసీతి న్యాయేన యథాశక్తి విధాయకాః యోజ్యాః॥

(సర్వప్రాయశ్చిత్తమందు సభవారితో విశదముగఁ దెలియ పర్చుటకొఱకు ౭-౫-3 శక్తికొలఁది విధాయకులను వరింపవలయును. అథవిధాయక వరణాంకరిష్యే॥ అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను ష్ఠానేభవద్భిర్విధాతృభిర్భవితవ్యం॥ ఇతిఅశేష సభ్యాభవంతో పిత త్రైవాంగీకృత్యమాం రక్షంతు॥ (విధాయకులకు దర్భలనీయవలయును) అథఅనువాదకవరణం కరిష్యే। అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను

ష్ఠానేఽనువాదక త్వే భవతాభవితవ్యం ఇత్యశేష సభ్యానుజ్ఞయాధ వానపిత ద్వాంగీకృత్యమాంరతు॥ (అనువాదకునికి దర్భ
ను) (అథపరిష ద్వాక్యా) సభ వారు యజమానురాలి నిమిత్తమైనిర్ణ యించిన ప్రాయశ్చిత్తమును యజమానురాలికిఁ జెప్పుఁడనిసభ వారువి ధాయకులతోఁ జెప్పవలయును.

అథవిధాయకాః ప్రాఙ్ముఖాస్సంతః॥ (విధాయకులు తూర్పు ముఖముగా ను డవలయును) సముత్థాయానువాదక మిదంవదేయుః॥ (విధాయకులు నిలువఁబడి యనువాదకునితో నీక్రిందఁజెప్పఁ బోవుప్ర కారముఁ జెప్పవలయును. త్వయావిజ్ఞాపితానాం పాపానాం అపనోద కప్రాయశ్చిత్తం నిర్ణేయ్య॥ ప్రాయశ్చిత్తమును వినుఁడు. వతత్ప్రా యశ్చిత్తమునకు మరణాంతప్రాయశ్చిత్తము, ద్వాదశాబ్ద వతాదిప్రా యశ్చిత్తము, కృఛ్రిచాంద్రాయణోప వాసాదిప్రాయశ్చిత్తము, దేవ బ్రాహ్మణపూజాది ప్రాయశ్చిత్తము, ధర్మకార్యాకరణ ప్రాయశ్చిత్త ముఁగోమూత్రయావకాహారప్రాయశ్చిత్తము కృష్ణాస్నానాది పుణ్య క్షేత్రస్నానము, రుద్రాభిషేకము, వేదపారాయణము, క్షురకర్మము బ్రాహ్మణ సమారాధనము దేవతాప్రీతి దేవతాప్రదక్షిణముషోడశ మహాదానములు దశదానములు, మొదలగునవి

ఇవన్నియు నాచరింపవలయును. తద్దోషములు పరిహారమగు ను. పిమ్మట అనువాదకుఁడుయజమానురాలితో చెప్పవలయును.

తతః అసమర్థోహ మితిభూయాత్ ఇతికర్తా॥

పిమ్మట (కర్త) అనువాదకునితో ఇట్లుగాఁజెప్పవలయును.

అయ్యా నన్ను రక్షింపవలయును. తాము సెలవిచ్చిన ఆప్రా యశ్చిత్తములన్నియును విని నేను అసమర్థురాలను బీదరాలును ఆ ప్రాయశ్చిత్తములను నూఱు సం॥ నేనుజీవించియుండినను జరుపలేను. నాకు జీవితము సరిపోవుచుండెను. గనుక నన్ను రక్షించినాకుకృతా ర్థత కలుగునట్లు తాము నాకుఁదగినప్రాయశ్చిత్తముచు అనుగ్రహిం

పుడని తాము విధాయకులతోఁ జెప్పకోరినాను అని కర్త అనువాదకునితోఁ జెప్పవలయును. అనంతరమాదు విధాయకులతో అనువాదకుఁడ ఆచిన్నది అసమర్థురాలని విజ్ఞాపనంబు చేయవలయును.

అథ విధాయకానుజ్ఞా అసమర్థశ్చేత్ తత్ప్రత్యామ్నాయం సంపూర్ణంకురు॥ తద్యథా॥ క్షురకర్మ పంచగవ్యప్రాశన వేదపారాయణ సింధుస్నాన ప్రాజాపత్యోపవాస అష్టోత్తరశతబ్రాహ్మణభోజన ప్రాచ్యోదీచ్యాంగగోదాన షోడశమహాదాన దశదానవిశేషదానసహితం సంపూర్ణంకురు॥ పూతాభవ। గోత్రాయాః నామధేయాయాః తవజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకేభ్యః మహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్యః మహాపాతకాది ఁష్టరూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతకవ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః. ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్య అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్య ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్య అజ్ఞానతశ్చఅత్యంతాభ్యస్తేభ్యః నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయా విముక్తోభూయాః॥ ఇతివదేత్॥ ఇత్యనుగృహ్ణంతుభవంతః॥ సాశుద్ధాభవతి॥ పునఃవదేత్॥ అనువాదకుండు ఆచిన్నదానితో సభవారు ఆజ్ఞయిచ్చిన ప్రకారము ప్రాయశ్చిత్తమును నీవు ఆచరింపవలసినది నీవు అట్లు జేసిదవేని జన్మప్రభృతి ఏతావత్పర్యంతం జ్ఞానకృత అజ్ఞానకృత సమస్త పాపములనుండియు విముక్తురాలవగుదువు, అనిఆచిన్నదానితో అనువాదకుఁడు చెప్పవలయును.

(పిమ్మట) పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య॥ తాంబూలదక్షిణాదికందద్యాత్॥ (అథవచనం) సువాసినీలకువపనముకూడదు, విధవలకు ముఖ్యముగా ఆచరింపవలయును.

ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగ వపనంకరిష్యే॥ శ్లో॥ యానికాని చపాపాని బ్రహ్మహత్యాసమానిచ। కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్ వపామ్యహ్యం॥ స్నాత్వా॥ మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనంకరిష్యే॥ ఆయుర్బలమితి దంతశుద్ధిం కృత్వా॥ పుణ్యోదకేనస్నానంకృత్వా॥ రుద్రాయనమః ఇతిభస్మధారణం కృత్వా॥ (అథదశవిధస్నానాని) శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారిపంచగవ్యానులేపనైః। మలాపకర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచాపనుత్తయే। భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతఃపరం। గోమూత్రంగోమయంక్షీరందధిసర్పిఃకుశోదక॥ మమసమస్తపాపక్షయార్థందశవిధస్నానమహం కరిష్యే॥ శ్లో॥ మృన్మేహరకృతంపాపం। మృన్మేభవశుభప్రదా। మూర్ధ్నిత్వల్లేపనాద్దేవి। పరమాస్తుగతిర్మమ॥ ఆదౌమృత్తికాస్నానంకృత్వా॥ భస్మస్నానం॥ మృత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం। మృత్తికేవిష్ణురూపిణి। సుకృతందుష్కృతంచైవ। మాంప్రాపయపరాం గతిం॥ అథ గోమయస్నానం॥ గంధద్వారాం దురా ... యం॥ మృత్తికాస్నానం॥ స్యోనా పృథివి...నః ప్రథాః॥ వారిస్నానం॥ ఆ

పోహిష్ఠామయో — యథాచనః॥ గోమూత్రస్నానం॥ ఓంభూర్భువస్సుః...యాత్॥ గోమయస్నానం॥ గంధద్వారాం - శ్రియం॥ క్షీరస్నానం॥ ఆప్యాయస్వ...సంగథే॥ దధిస్నానం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో...తారిషత్॥ ఆజ్యస్నానం॥ శుక్రమసి ... పారశ్మిభిః॥ కుశోదక స్నానం॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యైవాచోయంతుర్యం (తేజాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే) నాభిషించామి॥ తతఃఅఘమర్షణస్నానం కరిష్యే॥ ఋతంచసత్యంచా భీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత। తతోరాత్రిరజాయతతతస్సముద్రోఅర్ణవః — ద్యావాపృథివ్యోర్గిహ్యగణ్మయుగ్ం ... ... స్వగ్ంశిశాధి॥ ఇత్యఘమర్షణస్నానంకుర్యాత్॥ పూర్వోక్త-శుభతిథౌ మయా ఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చిత్తస్యప్రాచ్యాంగత్వేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తి

హిరణ్యేన కరిష్యే॥ సర్వప్రాయశ్చిత్త కాలమందు కొన్ని దేశములయం
దు నాందీశ్రాద్ధము స్త్రీలచేత జరిపించుటయే లేదు. ఆశ్రాద్ధము చేయ
కపోయినను శక్తిం లేది శ్రీవిష్ణుప్రీతిగా హిరణ్యదానము మాత్రము త
ప్పక జరింపవలయును. ఏవంగుణ + శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య + ప్రీత్య
ర్థం యథాశక్తి హిరణ్యదానం కరిష్యే॥ అథ హిరణ్యదానం కుర్యాత్॥

ప్రాచ్యాంగ గోదానమ్.

ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మయా ఆచర్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్త
సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానం కరిష్యే॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మ
ణమభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యామి
దం పాద్యం॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదా
క్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకో
టియుగధారిణే నమః॥ అయం వో గంధః అలంకారార్థాః.. మస్తు॥ శ్లో॥
యజ్ఞసాధనభూతా యా ...
...ధరో దేవః
... లక్ష్మీం భువనాని చతుర్దశ। య
స్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ అస్మై బ్రాహ్మ
ణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే -గోత్రాయ
+ బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే + గోత్రవత్యాః + నామధేయవ
త్యాః అహం॥ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం। తామ్రపృష్ఠాం కాంస్య
దోహాళాం। వస్త్రాలంకారసంయుతాం। పయస్వినీమిమాంగాం సవ
త్సాం సదక్షిణాకాం సతాంబూలాం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానః
తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ ఇత్యుదకపూర్వం దద్యాత్॥ దేవ
స్య త్వా సవితుః + ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షి
ణే రుద్రాయ గాం। తేనామృతత్వమశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు॥ గోదాన
సాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం + నమమ॥ తదంగ దశదానాని కరిష్యే॥ శ్లో॥ గో
భూతిలహిరణ్యాజ్య వాసో ధాన్య గుడాని చ రౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశ
దానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇతి దశదానాని కృత్వా తతః ప్రాచ్యాంగ శాలాగ్ని

...మం స్త్రీ స్నానక ర్తవ్యం॥ అథపంచగవ్య ప్రాశనమ్॥ ఆచమ్య... ...ఏవంగుణ......ప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్య ప్రాశనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః + పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥రు ద్రాభిషేకార్థం ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥ శరీరశుద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్ర యాణి దద్యాత్ ॥ అథపంచగవ్యవిధిః॥ శ్లో॥ గోమూత్రం స్థాపయే త్పూర్వే। గోమయందక్షిణేన్యసేత్॥ క్షీరంతుపశ్చిమేస్థాప్యం। దధ చైవోత్తరేణతు॥ ఘృతపాత్రం తథాగ్నేయ్యా మైశాన్యాంతుకుశో దకమ్॥ స్థాప్య పశ్చాదేకపాత్రే తతస్త్రాణి సానియోజ యేత్॥ బ్ర హ్మకూర్చోద హేత్సర్వం ప్రదీప్తాగ్నౌ రివేందనమ్। పవిత్రంత్రిలోకే షు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్॥ ౧ ఓంభూర్భువస్సువః + ప్రచోదయాత్॥

గోమూత్రం॥ గంధ ద్వారాం ......శ్రియం॥ ఇతి గో మయం, ఆప్యాయస్వ......సంగథే॥ ఇతిక్షీరం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అ......త రిషత్॥ ఇతిదధి॥ శుక్ర మసి......రశ్మిభిః॥ ఇతిఆజ్యం॥ దేవస్యత్వా ......షించామి॥ ఇతికుశోదకమ్॥ నిధాయ॥ ఓమ్ఇతిబ్రహ్మకూర్చేన త్రిరాలోడ్య॥ నారాయణనారాయణ॥ ఏవంగుణ...ర్థం సమసమస్త పాపక్షయార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనం కరిష్యే॥శ్లో॥ య త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే। ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహాత్వగ్నిరివేంధనమ్॥ గోమూత్రం గోమయం క్షీరందధిసర్పిఃకుశో దకం।నిష్పిబే త్పంచగవ్యం తు పవిత్రం కాయశోధనమ్॥ ఇత్యుక్త్వా॥ నారాయణ ఇతి మంత్రేణ పంచగవ్యం సర్వం పిబేత్ ॥ ఆచమ్యసూ ర్యావలోకనం కుర్యాత్ ॥ పంచగవ్యప్రాశనంవిప్రద్వారా కార్యం। పునః కృచ్ఛ్రత్రయాత్మక ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ ॥ కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య......ర్థంప్రాయశ్చిత్తోదీచ్యాంగ గోదానం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గోదానంకృత్వా॥ తతఃయథాశక్తి

మహాదానాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఇతి ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగస్సమాప్తః॥ అథ సుమంగలీప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వాఽచమ్య...ఏవం ... ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ... పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ సమస్త సంపత్స ... పదం॥ మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం స్వార్థక్రియాపరత్వ హీనజాతి పరపురుష సహవాస, దేవబ్రాహ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రసద్రవ్యాదివిక్రయ, పతివంచన నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీదోషనిరూపణ, సదాదుర్భాషణ, అన్యగృహవాస, సదాకోపస్వభావ, శిశుహనన, గోహనన, పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్రద్రోహ, భర్తృశ్వశురశుశ్రూషారాహిత్య భర్తరిదేశాంతరగతే దేహాలంకరణ, కన్యావిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక, వివదాయకత్వ, పఙ్క్తిభేదన శిశువధ, దేశత్యాగ, అజ్ఞానకృతసమస్తపాపానాం మహాపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం, మలినీకరణానాం, అపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, అవకీర్ణకానాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహస్యకృతానాం, మహాపాతకానాం, రహస్యకృత మహాపాతక సమసూపాఽతిపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపనాశనోదకం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యోపదిశంతు, మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ అనుగృహాణ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకర్తుం ... బ్రువంతు॥ అధికారఫలంపదస్తు॥ తక్రచ్ఛప్రయోగ మంతయు విధవాప్రాయశ్చిత్త

ములో నున్న ప్రకారమే జరుపుకొనవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడదు॥ పంచగవ్యహోమము స్త్రీలకు వైకల్పికము.

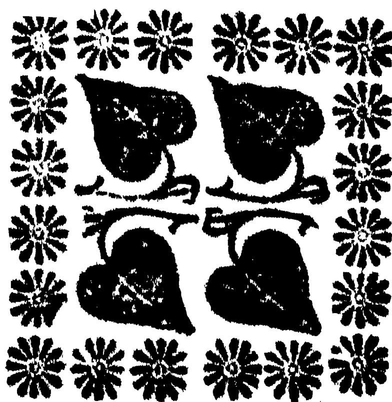
ఇతిసువాసినీ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగస్సమాప్తః॥

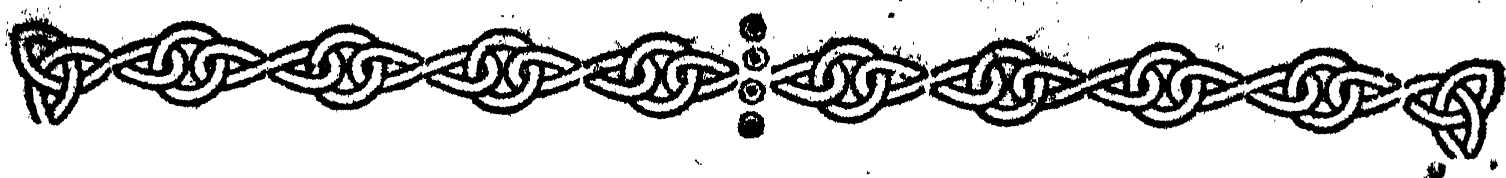
—వపనవిధి.—

శ్లో॥ సర్వాన్కేశాంత్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగుళద్వయం। ఏవంనారీకుమారీణాం శిరసో ముండనంస్మృతమ్॥ తా॥ సువాసినీస్త్రీలకును కన్యలకును ప్రాయశ్చిత్తమందు వపనము చేయింపవలసి వచ్చినపుడు వెండ్రుకల నన్నిటినెత్తిపట్టి రెండు గుళములు మాత్రము కత్తిరించవలె,

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ద్వితీయభాగస్సమాప్తః.

అథ తృతీయభాగ ప్రారంభః.

ఉపనయ ప్రయోగః.

అథాదౌ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ యస్మిన్ నామరూపాభ్యాం + సర్వేభ్యో మహాజనే భ్యోనమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః + నామధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ కుమారస్య యుష్మాభివృద్ధ్యర్థం (శ్వః) చౌలోపనయనాభ్యాం కర్మభ్యాం గర్భ సంస్కరిష్యమాణః పూర్వేద్యుః ఇమం కుమారం జాతకర్మ నామకరణ అన్నప్రాశనాంతు రారోపణ చౌలోపనయనాఖ్యైః కర్మభిస్సగ్సంస్కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన ఇదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ...ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ సమాపయేత్।...జాతాదికర్మణాముక్తకాలానుష్ఠానాభావాత్ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్య యుష్మాభివృద్ధ్యర్థం అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తి పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తి హేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః॥ అపారసంసార సముద్రసేతవః పునంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవ స్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధిహరం నృణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్॥ అశేషే..నాంకరివస్మదీయాం [illegible] నామవధార్యమయాసమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య॥ మమ కుమారస్య జన్మప్రభృతి (జన్మప్రభృతి) చౌలోపనయన ప

ర్భాంత సంధ్యైవ భావితానాం పాపానాం సవర్ణాసవర్ణ ధాత్రీజన యత్ప్రభృత్యనేక స్తన్యపాననిజస్తన్యపాన సహభోజనోచ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితాన్నభోజన-వివసనాన్నపాన- సజాతీయ విజాతీయసహచర క్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన తిష్ఠన్మూత్ర పురీషోత్సర్జనాదీనాం తత్తత్కాలేశౌచాభావప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషాణామపనోదనార్థం పూర్వపూర్వకర్మాతిక్రమణదోషపరిహారార్థం ఉత్తరోత్తరకర్మద్వ్యాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం చతుర్వేగం శత్యతురమం త్రోచ్చారణద్విజ శ్రమాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనారాయణముద్దిశ్య + ప్రీత్యర్థం ఇమాం సౌవర్ణీం శాస్త్రీయాం పరివద్దక్షిణాయథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య- మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ అస్యకుమారస్య × కౌండిన్యస గోత్రోద్భవస్య × నామధేయస్య దంతిజననప్రభృత్యుపనయన శుభలగ్నపర్యంతం స భావితేభ్యః పాపేభ్యోఽయంకుమారో ముక్తోభూయాత్ విముక్తోభూయాత్॥ ఉపనయనాధికార సిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ ఉపనయనా...స్తు॥

ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమల స్వర్ణం పాపప్రణాశనం। స్వర్ణం హి శంకరం యస్మాత్ దత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ- శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ- శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతారమిహలోకే పరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీవిష్ణుప్రీత్యర్థం ధాన్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం- నమమ॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం దేవానామాజ్యమాహారమత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ఇదం

కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం +నమమ। ఏభి స్స్వర్ణదానాజ్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ త్సర్వాత్మకశ్శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదో భూత్వామమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం కుర్యాదితి భవంతో బ్రువంతు। శరీరశుద్ధిరస్తు॥ అనుపనీగప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

అథ పాహిత్రయోదశహోమః.

ఆచమ్య × శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మాదీనాంతత్తత్కాలేషు తత్తత్కర్మాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ స్రువేణచతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా॥ ఓం పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహివిశ్వత స్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నేపిన్వస్వధారయా।విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచ స్వాహా॥ అగ్నయేచపృథివ్యైచ మహతఇదం॥ భువోవాయ వేచాంతరిక్షాయ చ మహతేచస్వాహా॥ వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహత ఇదం। సువ రాదిత్యాయ చదివే చమహతే చ స్వాహా॥ ఆదిత్యాయ చ దివేచ మహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చనక్షత్రేభ్య శ్చదిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా। చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యశ్చమహత ఇదం॥ పాహి నో అగ్న ఏనసేస్వాహా॥ పాహినో అగ్న ఏనస ఇదం॥ పాహినో విశ్వ వేదసే స్వాహా॥

పాహిప్రభావసవఇదం॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహి శతక్రతవఇదం॥ పాహినో అగ్న ఏకయా-పాహ్యుతద్వితీయయా।పాహ్యూర్జం తృతీయయా। పాహిగీర్భి శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా॥ వసవ ఇదం॥ పునరూర్జానివ ర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివ ర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా।విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం(నమమ)॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం(నమమ) అదితేఽన్వమగ్ స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరః సుప్రీణాతు। మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

పాహిత్రయోదశ హోమప్రయోగస్సమాప్తః.

సూత్రం. ౧॥ జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య॥
౨॥ ఉత్తరేణ యజుషోపస్థఆధాయ॥

అథజాతకర్మప్రయోగః.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ-మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య దివస్పరీత్యనువాకేన కుమారమభిమృశ్య॥ (జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్య దివస్పరీత్యాదిభిః) (దివస్పరి-కరిక్రద్-వ.చవ్యథానుహాదీఅయంజాతవేదాః

దివస్పరి ప్రథమంజజ్ఞే అగ్ని రస్మద్ద్వితీయం పరిజాతవేదాః। తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధాన ఏనం జరతేస్వాధీః। విద్మాతే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మా తేసధ్మవిభృతం పురుత్రా।విద్మా

గుహాయద్విద్మాతముత్సం యత ఆజగంథ । సముద్రే
త్వా నృమణా అప్స్వంతర్నృచక్షా ఈధే దివో అగ్న ఊధన్ । తృతీయే
త్వా రజసి తస్థివాగ్ంస మపాముపస్థే మహిషా అవర్ధన్ ।అక్రంద
దగ్నిః స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యో
జజ్ఞానో విహీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా భాత్యంతః । ఉశి
క్పావకో అరతిస్సుమేధా మర్త్యేష్వగ్నిరమృతో నిధాయి । ఇయర్తి
ధూమమరుషం భరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్ । విశ్వస్య
కేతుర్భువనస్య గర్భ ఆరోదసీ అపృణాజ్జాయమానః । వీడుంచిదద్రి
మభినత్పరాయం జనా యదగ్నిమయజంత పంచ । శ్రీణాముదారో
ధరుణో రయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః । వసోస్సూను
స్సహసో అప్సు రాజా విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః । యస్తే అద్య కృణవ
ద్భద్రశోచేఽపూపం దేవఘృతవంతమగ్నే । ప్రతం నయ ప్రతరాం
వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ । ఆతం భజ సౌశ్రవసే
ష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజ శస్యమానే । ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా
భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః । త్వామగ్నే యజమానా అను
ద్యూన్ । విశ్వా వసూని దధిరే వార్యాణి । త్వయా సహ ద్రవిణమిచ్ఛ
ముశిజో
వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః । అగ్నిరమృతో అభవ
ద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌర్జనయత్సురేతాః ॥ అస్మిన్నహమితి(పితృ)

యజుషాం॰ఉప వేశ్య। అస్మిన్నహగ్ంసహస్రం పుష్యాస్మ్యేధమానా
స్స్వేవశే॥ అంగాదంగాదితిద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య। అంగాదంగాత్సంభ
వసిహృదయాదధిజాయసే।ఆత్మావైపుత్రనామాసిసజీవశరదశ్శతం॥
అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వాహింకారాం
శేనాభిజిఘ్రామి (రోహిణ)(శ్రీసుబ్బయ్యశర్మన్)తాభ్యామేవ మూర్ధ
న్యవఘ్రాణం।అంగాదంగాత్సంభవసి + జిఘ్రామి॥(రోహిణ) తాభ్యా
మేవదక్షిణేకర్ణేజపంచకృత్వా। అంగాదంగాత్సంభవసి + (రోహిణ)
నక్షత్రనామచ నిర్దిశతి॥ తద్రహస్యం భవతి॥ ...దర్భేణ సౌవర్ణం
నిష్టర్క్యం గ్రంథిం బధ్నాతి॥ తేనఘృతయుక్తం మధు మేధాంత ఇతి
భ్రాజోదధాత్విత్యం తేనకుమారం ప్రాశయేత్ ॥ మేధాం తేదేవ
స్సవితామేధాం దేవీసరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినాదేవావాధత్తాం
పుష్కరస్రజా। త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాంత్వ య్యగ్ని స్తేజోద
ధాతు। త్వయిమేనాం త్వయిప్రజాంత్వ యీంద్ర ఇంద్రియం
తు। త్వయిమేధాంత్వయి ప్రజాం త్వయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు॥
(భ్రాజోదధాత్విత్యం తేనకుమారం ప్రాశయేత్) క్షేత్రియైత్వేతిపం
చభిస్స్నపయిత్వా॥క్షేత్రియైత్వానిర్ ఋత్యైత్వా ద్రుహోముం
చామివరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణేత్వాకరోమి శివే తే
ద్యావా పృథివీ ఉభేఇమే। శం తేఅగ్నిస్సహాద్భిరస్తుశం ద్యావా పృ
థివీ సహౌషధీభిః। శమంతరిక్షగ్ం సహవాతేన తేశంతే చతస్రః

ప్రదిశోభవంతు । యాదైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే । తాసాంత్వాఽజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మవేతు నిర్ఋతిం పరాచైః । అమోచియక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిర్ఋత్యై చోదమోచి । అహా అవర్తి మవిదస్స్యోన మప్యభూ ద్భద్రే సుకృతస్యలోకే । సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యాయ ద్దేవా అముంచన్నసృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో ముంచామి వరుణస్యపాశాత్ ॥ వ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిఃపృషదాజ్యం శాగ్ంసేన సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్విధాయ । భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా । ఓగ్ం స్వాహా । అద్భిశ్శేషగ్ంసగ్ం సృజ్యగోష్ఠేనినయేత్ । మాతేకుమారమితిమాతురంక ఆధాయ । మాతే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మాధేను రత్యాసారిణీ । ప్రియాధనస్యభూయాఏధమానాస్వేగృహే ॥ అయం కుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణగ్గ్ స్తనం ప్రతిధాప్య ॥ అయం కుమారో జరాం ధయతుదీర్ఘమాయుః । యస్మైత్వగ్గ్ స్తనప్రపాయాయు ర్వర్చోయశోబలం ॥ యద్భూమేరితిద్వాభ్యాం పృథివీమభిమంత్ర్య ॥

భూమేర్హృదయందివిచంద్రమసిశ్రితం । తదుర్వ్యపశ్యం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం । యత్తే సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ । వేదామతస్య తేవయంమాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం । నామయతీతి యజమానశ్చ సన్నిధిం కుమారముపస్పృశ్య । నామ

యత్రినరుదత్రి యత్రవయుం వ కామసియత్ర చాభిమృశామసి ॥ ఆప
స్సుప్తేష్వితికుమారస్య శిరస్సమీపేఉదకుంభంనిధాయ॥ ఆపస్సుప్తే
షుజాగ్రత్తరక్షాగ్ంసి నిరితోనుదధ్వం॥తత్రాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యపరిస్తీర్య
పరిషిచ్య-సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానం జలినాసకృదవదాయతూష్ణీం
జుహుయాదయుంకలిమితి స్వాహాంతేఽష్టౌ ప్రతిమంత్రం తచ్ఛేషం
పునస్స్వాహాకారపూర్వంద్విర్జుహుయాత్ ॥ ఏవంగుణ + శుభతిథౌ
మమకుమారస్య యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనయోర్బాల సూతికయో
శ్చండాలాదిపిశాచేభ్యోరక్షణార్థంఫలీకరణహోమంకరిష్యే॥ అయం
కలింపతయంతగ్గ్ శ్వానమివోద్వృద్ధం। అజాంవాశితామివ మరుతఃప
ర్యాధ్వగ్ స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం॥ స్వాహా-మరుద్భ్యఇదం॥ స్వాహా
మరుద్భ్యఇదం॥ (ఏవంసర్వత్ర)శండేరథశ్శండికేరఉలూఖలః॥ చ్యవనో
నశ్యతాదితస్స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ అయశ్శండోమర్క ఉపవీర
ఉలూఖలః॥ చ్యవనోనశ్యతాదితస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ కేశినీ
శ్వలోమినీః ఖజాపోఽజోపకాశినీః॥ అపేతనశ్యతాదితస్స్వాహా॥మరు
ద్భ్యఇదం॥ మిశ్రవాససః కౌబేరకారక్షో రాజేనప్రేషితాః॥గ్రామగ్ం
సజానయో గచ్ఛంతీచ్ఛంతోఽపరిదాకృతాన్త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య
ఇదం ॥ ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః । తా
నగ్నిః పర్యసరత్తానింద్రో స్తాన్బృహస్పతిః॥ తానహం వేద బ్రాహ్మణః
ప్రమృశతః కూటదంతాన్వికేశాన్ లంబనస్తనాన్త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య
ఇదం॥ నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాన్ చ్ఛూలహస్తాన్కపాలపాన్

ఏషాం పితే త్స్వయైచ్ఛ శ్శ్వావ్య క్షణాకః । మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధురమిచ్ఛంతీ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నిశీథచారిణీస్వసా సంధినా ప్రేక్షతే కులం। యాస్వపంతం బోధయతి యస్యై విజాతా యాంమనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ । అగ్నే అక్షీణినిర్దహ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం॥ ప్రవిష్టే ప్రసృష్ట ఏవం తూష్ణీ మగ్నావావప తేతి॥ అద్రితే ఒన్వమగ్గ్‌స్థాః + ప్రాసాహి॥ అనేన ఫలీకరణహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః... అస్య కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్య కుమార + రస్తు॥

జాతకర్మప్రయోగస్సమాప్తః.

శ్లో॥ అయం కలింపతిశండ అముశండయితిక్రమః। కేశినీమిశ్రవాసో పి ఏతాన్ఘ్నతతఃపరం । నక్తంచారీనిశీథంచ ఫలీకరణవిధీయ్యతే॥

జాతకర్మవిధిః.

జాతకర్మప్రకరణే॥ ధర్మశాస్త్రప్రమాణానివక్ష్యతే॥ శ్లో॥ జాతే పుత్రే పితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే। జాతకర్మతతః కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధమభ్యుదయంతతః ॥ కాలవ్యతిక్రమేనైవ మేధాజనకమిష్యతి । వ్యతిక్రమేపిబాలవ్యం స్నానదానవిధిక్రియా । గర్భాధానేవివాహేచసవనే జాతకర్మణి । నామోపాకర్మస్నాతేషు వ్రతేషుచసమాపనే॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేదంతే వాచయేదాశిషస్తతః॥ సీమంతోన్నయనంచైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః॥ ఉపనీతేచగోదానే త్వాదావేవవిశేషతః । సూతకాంతేవివాహాంతే స్నాతాంతే ప్రథమార్తవే। పుంసిప్రతోపనిష్క్రాంతే పుణ్యాహంతువిధీయతే॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహంద్విజభోజనం । రక్షాబంధనమున్నాది చౌలాద్యంకురమేవచ। కార్యేషుక్రియమాణేషు బహూనామథవాద్యయోః॥ రక్షాంకురానకృన్నాందీకా

మా చైవ పృథక్పృథక్ ॥ జాతనామప్రవతస్నాన ప్రవేశేషున కౌతుకం। వాఙ్కురం పుసవాద్యానాం పుణ్యాహం సర్వకర్మసు॥ నామకర్మణి జాతేష్టిం యథా కాలసమాచరేత్ । అతిపాతే చకుర్వీత ప్రశస్తేమాసి పుణ్యభే॥ యస్యాః క్రియాయా యాస్సంప్రోక్తః కాలో మాసైర్దినైరపి। తస్యాశ్చ సమాసదోషో స్తి యాధత్వం జీవశుక్రయోః ॥ ఇతివచనం తత్కాలవిషయం దివ్యాఖ్యావేద్విజాఖ్యావేపివాసే పుత్రజన్మని।ఆమశ్రాద్ధం ప్రకు

ర్వీత మాతాపిత్రోః తుయాద్యతే॥ అతః పక్వాన్నశ్రాద్ధం జాతకర్మని పిద్ధం॥ జాతే కుమారే తదహః కామం కుర్యాత్ప్రతిగ్రహం।హిరణ్య ధాన్యగో వాస స్తిలాన్న గుడసర్పిషాం ॥ తత్రసర్వం ప్రతిగ్రాహ్యం కృతాన్నంతు వివర్జయేత్। భక్షయిత్వాతు తన్మోహాత్ ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ ఆశౌచేతు సముత్పన్నే పుత్రజన్మయదాభవేత్ । కర్తుస్తాత్కాలికీ శుద్ధిః పూర్వాశౌచేన శుద్ధ్యతి॥ పుత్రజన్మని యాత్రాయాం శర్వర్యాం దత్తమక్షయం ॥ ఋణమస్మిన్ సన్నయతి అమృతత్వం చ గచ్ఛతి । పితాపుత్రస్య జాతస్య పశ్యేచ్చేజ్జీవతో ముఖమ్॥ కించ। జ్యోతిస్సారే॥

శ్లో॥ జాతకే నామకే చైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః ।
ఉపనయనే వివాహే చ పత్నీపుత్రస్తు దక్షిణే ॥

దర్పణే॥ శ్లో॥ పుత్రే జాతే పితుస్స్నానం సచేలం తు విధీయతే। యావన్నచ్ఛిద్యతే నాళం తావన్నాప్నోతి సూతకం । ఛిన్నే నాళే తతః పశ్చాత్సూతకంతు విధీయతే॥...నగ్న పాన్సులీకరణ మిశ్రానాంజలినాఽస్మిన్నే వాగ్నౌ వాగ్యతా ఆవపతేతి। ఏవమహరహరానిర్దశతాయాః।ఏవమహరహః ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఇత్యాది రానిర్దశతాయాః॥ అయం కలిమిత్యైతైర్మంత్రైస్తు తదహరేవ। అథ మర్యాదాయాం । తేనదశమేఽహాని రాత్రౌ క్షిపంతి । శ్లో॥ ఏకాదశే ప్రతిష్ఠాప్య జాతకాగ్నిం యథావిధి । ప్రాణాయామేన చాగూర్య పశ్చాజ్జాతాభిమర్శనమ్॥

జాతకర్మవిధిస్సమాప్తః.

జాతాదిసూతకే కర్తవ్య నిబంధనాని.

శ్లో॥ జాతాదిపంచమే షష్ఠేనిశీథే బలిమాహరేత్ । అర్చయేద్దష్ట దిక్పాలాన్గీతవాదిత్రనిస్వనైః॥ కృత్వాజాగరణందీపైః సూక్తైశ్శాంత్యై శ్చపాఠకైః। ద్వారేద్వితీయభాగేచవర్తులైశ్చాపికజ్జలైః । ప్రథమేదివసేషష్ఠేదశమే చైవసర్వథా । త్రిష్వాశౌచం నకుర్వీతసూతకేపుత్రజన్మని । దద్యాత్తుప్రథమేదానం షష్ఠేహ పంచమేపివా । దశమే బలిదానంస్యాదన్న దానంతథైవచ ॥

తా॥ పుట్టినదినము మొదలుకొని ౫-౬-వ దినముయొక్క రాత్రియందు బలిని చేయవలయును. గీతవాద్యత్రనిస్వనములచే నష్టదిక్పాలకు బూజింపవలయును. దీపములచేతను, సూక్తములచేతను, శాంతిపాఠములచేతను, జాగరణము. చేయవలయును, ద్వారముయొక్క ద్వితీయభాగమునందు వర్తులములగు కజ్జములచేత ప్రథమదివసమందును షష్ఠదినసమందును ౧౦ దివసమునందును, ఏకప్రకారములుగ రచియింపవలయును. పుత్రజన్మాశౌచము ౧-౬-౫ దివసములందు లేదు. అనగా ప్రథమదివసమునందు దానము నుచేయవలయును. అట్లుచేయుటకు వలనుపడనియెడల ౫-౬ దినములందయినను చేయవలయును. ౧౦ దినంబున బలిదానముచేయవలయును. ఏకాదశాహ్నె శుచిర్భూత్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయే దితిప్రయోగసారేచోక్తం. ౧౧ దినంబున పుణ్యాహవాచనమును జరిపించి బ్రాహ్మణులను భోజనముచే తృప్తిపఱచవలయునని ప్రయోగసారము,

అథపత్నీకుమారోప వేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవా దక్షిణతోభవేత్ ।సంస్కారకస్తుకర్తాస్యాత్తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా॥స్మృత్యంతరే॥ జాతకేనామకేచైవహ్యన్నప్రాశనకర్మణి । నిష్క్రమేచైవచౌలే చపత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే॥ గర్భాధానేపుంసవనేసీమంతోన్నయనేతథా॥ వధూప్రవేశనేచైవ పునస్సంధానఏవచ॥ పూజనేమధుపర్కస్యకన్యాదానేతథైవచ । కర్మస్వేతేషువై భార్యాం దక్షిణతఉపవేశయేత్ । కన్యాపుత్రవివాహేచగోదానేవ్రతబంధనే॥ ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచపత్నీ తూత్తరతోభవేత్ ।వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాంమహాలక్ష్మే॥ వ్రతాదౌశాంతికేచైవ పత్నీస్యాదుత్తరేసదా । శాంతికేషుచ

సర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్యాపనేషు చ । వామే తూపవిశేత్పత్నీ వ్యాఘ్రస్య వచనం యథా॥

తా॥ సంస్కరింపఁదగినది పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను, దక్షిణభాగమునందుం డవలయును. సంస్కారకుఁడు ఉత్తరదిక్కునందుండవలయునని ప్రయోగ పారిజాతమునం దుఁ జెప్పఁబడియె. స్మృత్యంతరమందు జాతకర్మ, నామకరణము, అన్నప్రాశనము, నిష్క్రమణము, చౌలము, అనుకర్మలయందు పత్నీపుత్త్రులు దక్షిణభాగమునందుండవల యును. గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము, గృహప్రవేశము, పునస్సంధానము, మధుపర్కపూజనము, కన్యాదానము లనియెడికర్మలయందు దక్షిణదిక్కున భార్యనుగూర్చుండఁబెట్టవలయును. కన్యాపుత్త్రులవివాహమునందును, గోదానమునందును, వ్రతబంధనమునందును, ఆశీర్వాదమునందును, అభిషేకమునందును, భార్య ఉత్తరదిక్కునందుండవలయును. వాపీకూపతటాకములయొక్కయు, తత్ప్రతిష్ఠలయొక్కయు, మహోత్సవమునందును, వ్రతదినమందును, శాంతికవ్రతమునందును, భార్య ఉత్తరమునందుండవలయును. సర్వాపిషేములగు శాంతికములందును, ప్రతిష్ఠోద్యాపనములయందును, భార్య వామభాగమునందు గూర్చుండవలయునని చెప్పఁబడియె.

ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్ సమాప్తమ్. చే॥ ల॥

అథ నామకరణమ్.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కుమారస్య సద్వ్యవహారార్థం నామధాస్యావహే॥ తత్రోఽభ్యుదయం పుణ్యాహం చకురాత్। కాంస్యపాత్రే తండులాన్నిధాయ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సభాసకలసత్పురుషమధ్యే నామప్రకటనసిద్ధ్యర్థం మాసనామ్నా - నక్షత్రనామ్నా - వ్యావహారికనామ్నా చ సంస్కరిష్యావహే।

అథ మాసనామాని.

చైత్రమాసే	కృష్ణః	ఆశ్వయుజమాసే	ఉపేంద్రః
వైశాఖమాసే	అనంతః	కార్తికమాసే	యజ్ఞపురుషః
జ్యేష్ఠమాసే	అచ్యుతః	మార్గశీర్షమాసే	వాసుదేవః
ఆషాఢమాసే	చక్రీ	పుష్యమాసే	హరిః
శ్రావణమాసే	వైకుంఠః	మాఘమాసే	గోవిందః
భాద్రపదమాసే	జనార్దనః	ఫాల్గునమాసే	పుండరీకాక్షః

స్త్రీవిషయః.		స్త్రీవిషయః.	
చైత్రే	భూదేవీ.	ఆశ్వయుజే	చంద్రావతీ.
వైశాఖే	కల్యాణీ.	కార్తికే	లక్ష్మీః.
జ్యేష్ఠే	సత్యభామా.	మార్గశీర్షే	వాగ్దేవీ.
ఆషాఢే	పుణ్యావతీ.	పుష్యే	పద్మావతీ.
శ్రావణే	రూపిణీ.	మాఘే	శ్రీః
భాద్రపదే	ఇందుమతీ.	ఫాల్గునే	సావిత్రీ

అథనక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి-కథం.

శ్లో॥ రోహిణ్యృక్షేచిషు వృద్ధిరాద్యా త్వాష్ట్రే చ వాంత్యశ్రవ శాశ్వయుక్షు । శేషేషునార్ణోస్వరః కవర్గస్వరోంత్యస్స్వాత్యాద్యరదీర్ఘస్సవిసర్గ ఇష్టః॥ రోహిణః - రైవతః - మాఘః - మార్గశీర్షః - త్వాష్ట్రే చ - పూర్వప్రోష్ఠపాదః - ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః - వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు - అపభరణః - ఆపభరణః - శ్రవణః - శ్రావణః - శతభిషక్ - శాతభిషజః - అశ్వయుక్ - ఆశ్వయుజః - శేషేషున - కృత్తికః - తిష్యః - ఫల్గునః - హస్తః - విశాఖః - అనూరాధః - శ్రవిష్ఠః - ఆర్ణోస్వరః కవర్గస్వరోంత్యః - ఆర్ద్రకః - మూలకః స్వాత్యాద్యరదీర్ఘస్సవిసర్గ ఇష్టః - స్వాతిః - పునర్వసుః - సర్వేషాంనక్షత్రనామ్నామ్

అథవ్యావహారికనామసు. ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామ పూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంత రంతస్థం - అపివా యస్మిన్ త్స్వాత్యుపసర్గ స్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠిత మితిహి బ్రాహ్మణమ్॥ అయుజాక్షరంకుమార్యాః అవిషమాక్షర కుమారస్య॥ ఉత్తరోపరః॥ సువర్ణేనశ్రీకారాన్ లిఖిత్వా (ఉత్తరసమాప్తిః) స్త్రీపుంనామ్నో రాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా-అథమాసనామనక్షత్రనామవ్యావహారికనామానిచలిఖిత్వా॥ వ్యావహారనామసమాక్షరంపుంసః॥ అసమాక్షరంస్త్రియః॥ ఓంఅసునీతేపునరస్మా + + + ము

పహ్వాయతే॥ స్థిరో భవ-వరదో భవ-సుముఖో భవ-సుప్రసన్నో భవ-స్థిరాసనంకురు॥ నామత్రయదేవతాభ్యో నమః ధ్యానాదిషోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ అంగాదంగాదితిద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥మూర్ధన్యవఘ్రాణం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే (వేదో వై)పుత్త్రనామాసిసజీవశ్శరద శ్శతం। అశ్మాభవ పరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతం భవ।పశూనాంత్వాహింకారేణాభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ ఏవముత్తరాభ్యాంమూర్ధన్యం వఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా త్సంభవసి + అభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ మాసనామ్నా శ్రీకృష్ణ నామాసిదీర్ఘాయుర్భవ। నక్షత్రనామ్నా రైవతో௨సిదీర్ఘాయుర్భవ। వ్యావహారికనామ్నా శ్రీనివాసో௨సిదీర్ఘాయుర్భవ॥ ఇతిమాతాపితరౌ తత్తదుపర్యుక్తాన్ ఛ్ఛబ్దాన్ నిక్షిప్య॥ దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ॥ అగ్ని రాయుష్మానితిపంచమంత్రాన్ దక్షిణకర్ణే జపేత్॥ అగ్నిరాయుష్మాం త్స వనస్పతిభి రాయుష్మాన్ తేనత్వాయు షాయుష్మన్తం కరోమి॥౧॥ సోమ ఆయుష్మాన్ త్సఓషరాయుష్మాన్ తేనత్వాయు షాయుష్మన్తం కరోమి॥ ౨॥ యజ్ఞ ఆయుష్మాంత్సదక్షిణాభి రాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయుష్మన్తంకరోమి॥౩॥ బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రహ్మణై రాయుష్మ త్తేన త్వాయు షాయుష్మన్తంకరోమి॥౪॥ దేవా ఆయుష్మన్తస్తే௨మృతేన పితర ఆయుష్మన్తస్తేనత్వాయుషాయుష్మన్తం కరోమి॥ (ఘృతన్నిష్పిబత్వాయుర్వై ఘృతగ్ం హిరణ్యమమృతా దేవాయుర్నిష్పిబతి.)

శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే

వే త్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ అనేననామ్నా వర్ధస్వ నామకరణాంగత్వేన సద్యస్సాకలహిరణ్యాఽభ్యుదయికం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే॥ బ్రాహ్మణభోజనప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ దక్షిణాతో వరః॥ అథాశీర్వాదః॥ తతఃకర్మణః పుణ్యాహం కుర్యాత్॥ ...సర్వస్మాద్దాత్మనస్సంభూతాస్సినా జీవశ్శరదశ్శతమితియజుషా బ్రాహ్మణైస్త్రిరాశీర్వచనం కారయేత్॥...శ్లో॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నాదిచౌలాద్యంకురమేవ చ॥...మదనరత్నే బృహస్పతిః శ్లో॥ ద్వాదశేదశమేవాపిజన్మతోఽపి త్రయోదశే। షోడశేవింశతౌ చైవ ద్వాత్రింశేవర్షతః క్రమాత్॥ నారదీయే॥ సూతకాంతేనామకర్మవిధేయం స్వకులోచితం। నామపూర్వంతు బాలస్య మంగళం సుసమాక్షరైః॥ తత్రైవ గార్గ్యః॥మాసనామగుణోర్నామదద్యాద్బాలస్యవైపితా॥ శంఖః॥ కులదేవతానక్షత్రసంబంధం పితా నామ కుర్యాత్॥ శ్లో॥ పుణ్యాహవాచనేనామ్ని మధ్యమే స్వస్తివాచనే। సూక్త్వా బాలకనామానిస్తేస్వస్తీత్యన్యత్సమం భవేత్॥ నామకరణం సమాప్తమ్.

అథాన్నప్రాశనమ్.

షష్ఠేమాస్యన్నప్రాశనేనకర్మణా సంస్కరిష్యామీతిసంకల్ప్యప్రాణానాయమ్య ఏవం...శుభతిథౌధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారమన్నప్రాశనేనకర్మణా సంస్కరిష్యే॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మదౌ రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియంత్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం॥ ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేనమధ్యమిదం వాతేనసగరేణరక్ష॥ రక్షాబంధన ముహూర్త + అస్తు॥ వటోః శివం

రక్షాబంధనం కర్తవ్యమ్॥ నవోనవో భవతీతి నవతంతుధారణం కుర్యాత్॥ఓంభూ॥ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తుష్టి మాచమనాధికార యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం నవతంతుధారణం కరిష్యే॥ నవతంతుదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ నవోనవోభవతిజాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతిదీర్ఘమాయుః॥ నవతంతుధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥కర్మణః పుణ్యాహంకృత్వా॥ దధిమధుఘృతోదనాని సగ్ంసృజ్య భూరపామితిచతసృభిః సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్॥ ఓంభూరపాంత్వౌషధీనాగ్ం రసంప్రాశయామిశివాస్తఆపఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆపఓషధయస్సంతు + శర్మన్॥ భువోఽపాంత్వౌషధీనాగ్ం రసంప్రాశయామిశివాస్తఆపఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు + శర్మన్॥సువరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆపఓషధయస్సంతు॥ + శర్మన్॥ భూర్భువస్సువరపాం త్వౌష ధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్తఆపఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆపఓషధయస్సంతు॥ + శర్మన్ ॥ ముఖం శోధయేత్॥ తైత్తిరీయేణ మాగ్ంసేనేత్యేకే॥ అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥

ఇత్యన్నప్రాశనమ్ సమాప్తమ్.

అథ చౌలప్రకరణమ్.

శ్లో॥ తృతీయేవత్సరేచౌలం కుర్వీతహ్యుత్తరాయణే। శుక్లపక్షే శుభార్కేతు కృత్వాభ్యుదయికంతతః॥(జన్మనోఽథితృతీయెవర్షే చౌలం పునర్వసోః)ఓం భూః + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంచూడాకర్మణా సగ్గ్స్కరిష్యే॥చూడాకర్మణాఽంగత్వేన కర్మాదౌరక్షాబంధనం కరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥

బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ రక్షాబంధనముహూర్తోఽస్తు॥

బ్రాహ్మణానాం భోజనముపాయనవ, త్సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాది, పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయుం కుశాః యవాః శలాలుదర్భపుంజిలాః శకృచ్ఛలల్యసీక్షీపేత్సహైవ చౌలకర్మణి॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునో

రయిమితిచతసృభిః యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతసృభిఃప్రతిమంత్రమష్టాజ్యాహుతీ హుత్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం + ఓంచత్వారిశృంగా

ప్రయో ...... పట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేసోమాయేదంనమమ॥ ఏకం-ద్వే- త్రీణి-చత్వారి॥ ధాతా దదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః॥ సనఃపూర్ణేన

హా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయాఉతరాయఈశేధాతేదంవిశ్వం భువనంజజాన।ధాతాపుత్రంయజమానాయదాతా

తస్మాఉహవ్యం ఘృతవ ద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా

దదాతునోరయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి

సుష్టుతిగ్ంసత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాదదాతు దాశుషేవసూనిప్రజా కామాయమ్రాఢుషేదుర్ణో౽ణె। తస్మైదేవా అమృతాస్సం వ్యయంతాం విశ్వేదేవాసో౽దితిస్సజోషాః స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదంనమమ॥ యస్త్వాహృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ మశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం నమమ॥ యస్మైత్వగ్ం సుకృతే జాతవేదఉల్లోక మగ్నేకృణవ స్యోన్యం। అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతేస్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదంనమమ॥ త్వేసుపుత్రశవసో౽వృత్ర న్కామకాతయః॥ నత్వామింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రిణఇదంనమమ॥ ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాదనీథేనీథే మఘవానగ్ం సుతాసః॥ యదీగ్ంసబాధః పితరన్నపుత్రాస్సమానదక్షా అవసేహవంతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదంనమమ॥ అగ్నయఇదంనమమ॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదంనమమ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థమృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ చిత్తంచస్వాహా + + జయాదిప్రభృత్యావిసర్జనాంతే + నమమ॥ అపరేణాగ్నిం కుమారంప్రాచీముఖపేశ్య॥ త్రేణ్యాశలల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలుగ్లప్సై సేతితూష్ణీం కేశాన్వినీయయథర్షి శిఖానిదధాతి। యథావైషాం కులధర్మస్స్యాదపాగ్ం నగ్ం నగ్జవాద్యాకేశనిధానాత్మమానం॥ తేష్ణేనవాయువయితి యజుషాఉష్ణాశ్శితా స్స్వాత

ఆనీయ ॥. ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు ॥ ఉష్ణోదకం
శీతోదకం నినీయ। ఆప ఉన్దన్త్వితి కుమారస్య శిర ఉనత్తి॥ ఆప ఉన్దన్తు
జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। యేనావప
దితి చతసృభిః ప్రతిమన్త్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥ యేనావపత్స
వితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణో వప
తేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదయం సుబ్రహ్మణ్య శర్మా ॥
ఇతి పూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ
ఉపస్పృశ్య॥ త్రీన్ త్రీన్ దర్భానన్తర్ధాయ॥ యత్క్షురేణేతి ప్రథమవ
పన్తం మాతానుమన్త్రయతే। యత్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా
వప్త్రా వపసి కేశాన్। శున్ధి శిరో మాస్యాయుః ప్రమోషీః। తేన
తే వపామి + శర్మన్॥ యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చా
యుషేఽవపత్। తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే॥ ఇతి
దక్షిణతో వపతి। తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ ఉపస్పృశ్య
పునః త్రీన్ త్రీన్ దర్భానన్తర్ధాయ॥ యేన భూయశ్చరాత్యయం
జ్యోక్చ పశ్యాతి సూర్యం। తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్త
యే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ
ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీన్ త్రీన్ దర్భానన్తర్ధాయ॥ యేన పూషా బృహ
స్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్। తేన తే వపామి + శర్మన్నా
యుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసాః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥
తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ ఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా

సిత్వౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వపణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి॥ తేన త్ర్యహం కర్మనివృత్తిశ్చేలవత్కుర్యాత్ । కర్ణరంధ్రే కృత్వా॥ తతో బ్రహ్మణే వరం దదాతి॥ సంవత్సరం గోదానవ్రతమేక ఉపదిశంత్యేతావన్నానా సర్వాన్ కేశాన్ వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమితి॥ శ్లో॥ సూనోర్మాతరి గర్భిణ్యాం చూడాకర్మ న కారయేత్ । పంచమాసా దధః కుర్యాదతఊర్ధ్వం న కారయేత్॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వస్త్రే క్షురం సమాధాయ దీక్షామధ్యే నిధాయ చ । చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి॥

చౌలప్రయోగస్సమాప్తః.

అథమాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

ఉద్వాహే వ్రతచూడాసు మాతా యస్య రజస్వలా । తదా న మంగళం కార్యం శుద్ధే కార్యం శుభేప్సుభిః । ప్రారంభాత్ప్రాగ్వివాహస్య మాతా యది రజస్వలా । నివృత్తిస్తేన కర్తవ్యా సహసా శ్రుతిచోదనాత్ । నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాన్మాతా యది రజస్వలా । మౌంజీబంధం న కుర్వీత గార్గ్యస్య వచనం యథా॥

తా॥ వివాహమునందును, వ్రతచూడకర్మలయందును, తల్లి రజస్వలయయ్యెనేని అంతటితో నామంగళ కార్యమును జాలింపవలయును. వివాహకృత్యప్రారంభమునకు బూర్వమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని అంతటితో నాశుభకృత్యమును జాలింపవలయును, నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని యుపనయనమును జేయఁగూడదని గర్గమునివరుఁడు జ్యోతిస్సారమునందుఁ జెప్పెను.

ప్రయోగసారావళ్యామ్॥ గర్గః॥ శ్లో॥ మాతౄణాం భోజనాత్పూర్వం యస్య మాతా స్పృశా యది । తదా కర్మ న కుర్వీత యది కుర్యాన్నిరర్థకమ్॥ శౌనకః । వృద్ధిశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాద్బటోర్మాతా రజస్వలా । తదా కర్మ న కుర్వీత యావన్నో జననం గతా॥

తా॥ మాతృభోజనమునకుఁ బూర్వమునందు తల్లిరజస్వల యయ్యెనేని యంతటి నా కర్మము జాలింపవలయును, అట్లుగాక చేసినయెడల నిరర్థకమగునని గర్గాచార్యుఁడు చెప్పెను ఇదిగాక వృద్ధిశ్రాద్ధమును జేసినపిమ్మట వటువుయొక్క తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని యంతటితో నుపనయనము జాలింపవలయునని శౌనకుఁడు చెప్పెను.

షట్త్రింశన్మతే॥ శ్లో॥ మాత్రాసహైవభుంజీత ఊర్ధ్వం మాతా రజస్వలా। ప్రతిబంధో౽ప్రశస్తస్స్యాదిత్యాహ భార్గవాహ్వయః॥ నాందీశ్రాద్ధేకృతే పశ్చాత్కన్యామాతా రజస్వలా। కన్యాదానం పితా కుర్యాదిత్యాంగిరసభాషితం॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే యస్య భవేద్భార్యా రజస్వలా। వివాహేనైవ దోషస్స్యాద్దోషస్స్యాన్మౌంజిబంధనే॥

తా॥ నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లిరజస్వల యయ్యెనేని వివాహమును మాత్రము చేయవచ్చుననియును, ఉపనయనమును జేయఁగూడదనియును, షట్త్రింశన్మతమునందును జెప్పఁబడియున్నది.

శ్లో॥ మాత్రాసహైవభుంజీయాద్వివాహే భార్యయాసహ।
మాత్రాసహైవభుంజీయాచ్చౌలమానేకభోజనే॥

తా॥ ఉపనయనమునందు తల్లితోఁగూడ భుజింపవలయును. వివాహమునందు భార్యతోఁగూడ భుజింపవలయును. చౌలమునందు తల్లితోఁగూడ భోజనము జేయవలె.

మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయస్సమాప్తః.

అథోపనయనమ్.

సూత్రమ్॥౧॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః.
గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీత.
గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం.
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ.

౨॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా. ప్రయోగః

అథ ఏతావంతం కాలమనాశ్రమిణో౽స్యకుమారస్య ౽ధికారసిద్ధ్యర్థ మధ్యయనసంపాదనార్థ మాయుస్తేజోయశశ్శ్రీపుష్టికామ్యాభివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగసకలవేదాధ్యయనాధ్యాపనశక్తిప్రతిపాదనార్థం చతుర్వర్గం శక్త్యక్షరమంత్రోచ్చారణ ద్విజాత్రనం॥ సుఖాసనమ్॥ ఇదంపాద్యం॥ సుపాద్యం॥ శ్లో॥ నమో౽స్త్వనంతాయ

ఉ ప న య న మ్,

మాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంఇమం + గోత్రం + శర్మాణంకుమార ముపనేష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య)ఉపనయనం వసంతేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ కౌపీనాచ్ఛన్నం కృతశౌచంకుమారం దక్షిణత ఉపవేశ్య-త్వాయము త్తరతఆసీనః ప్రాణానాయమ్య॥ + ఓంభూః + + శుభతిథౌమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగత్వేనకర్మాదౌరక్షా ర్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావా హనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ విశ్వేత్తాతేసవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయ త్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయర్షిబంధవే॥ రక్షాబంధన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం + శుభతి థౌమమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మాను ష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం పరమపవిత్ర యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారైరభ్య ర్చ్య॥ ....సుజనాః యజ్ఞోపవీతంస్పృశేయుః॥ ఆచమ్య॥ కేశవా యనమః + శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రంప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం య జ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ పునఃఆచమ్య॥ కేశవా...నమః॥ ధ్రువం తేరాజావరుణోధ్రువందేవోబృహస్పతిః ధ్రువంతఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ + తిః॥

అథనాందీసమారాధనంకుర్యాత్॥ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థంమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతం నాందీశోభ నదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనంకరిష్యే॥ తదంగత్వేనబ్రాహ్మ ణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇదమాస నహస్రమూర్తయేసహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవేసహస్రనామ్నే పు

రుపాయశాశ్వతే సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా + అయం వోగంధః॥సుగంధః॥ గంధానా ÷ శోభనమస్తు॥ వస్త్రాదికందద్యాత ॥ ఏవం బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ నాందీశోభవ దేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు॥ అమృతోప స్తరణమసి॥ ఏతత్ఫలం నాందీశోభన దేవతా స్సుప్రీతో ÷ భవంతు॥ మాత్రా సహ కుమారం భోజయేత్॥ ఆచమ్య॥ పరిషేచనాపోశనప్రాణాహుతిసహితం క్షారలవణవర్జం కుమారం భోజయిత్వా॥ (లఘుభోజనం)శ్లో॥ కుమారలగ్న కాలేతుమాత్రాచసహభోజనం।సప్రాణాహుతిమానంచ గురుర్ధ్యానవకం వదేత్॥ స్నాత్వాచమ్య॥ కుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహంకుర్యాత్॥ ఓంకర్మణఃపుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జనాంతం కుర్యాత్॥

[షట్శాస్త్రయోగమునందు ఇధ్మము ౨౦ సమిధలుండవలయును శ్రౌతమునకు ౨౧ ఉండవలయును]

శ్లో॥కుమారభుక్తికాలేతు గాయత్రీంసముదీరయేత్। ఆచార్య స్స్వయమేవాన్నం ప్రోక్షయేదితిగౌతమః॥

ఉష్ణేవ వాయవితి యజుషా । ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వశఆసీయ॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు॥ ఉష్ణోదకంశీతోదకన్నినీయ॥ క్రియ॥ ఈమంత్రమునుజెప్పి ఉష్ణోదకమును శీతోదకముతో చేర్చి

ఆప ఉందంత్వితికుమారస్యశిర ఉనత్తి॥ ఆపఉందంతు + జీవ్యేక్షసూర్యంద్రుశే॥ యేనావపదిఃచతసృభిఃప్రతిమంత్రంప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥

పిమ్మట వటునియొక్క శిరస్సును తడపవలయును.

యే నావప త్సవితా + సుబ్రయ్యశ్వర్మః సాక్షో కాయస్స్వస్వయే॥ ఇతిపూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య త్రీన్ త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ।యత్క్షురేణ ప్రథమవ

వంతం మాతా౽నుమంత్రయతే

పిమ్మట మూడుదర్భలను మధ్యనుంచుకొని ఈమంత్రముచే వటునిశిరస్సుయొక్క పూర్వభాగమునందువపనమును జేయవలయును.

యత్క్షురేణమర్చ్చయతా + ప్రమోషీః॥ తేన తేవపామి + శ్శర్మన్

వటునకు దక్షిణమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారి గానివపనము ను జేయుచున్న ఆచార్యునిమంత్రముచే అభిమంత్రించవలెను।

యేన పూషాబృహస్పతే...స్వస్తయే॥ఇతి దక్షిణతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట మంత్రమునుజెప్పి వటుశ్శిరోదక్షిణ భాగమునవప నము జేయువలయును.

తాన్నేశాన్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥అపఉపస్పృశ్య॥పునస్త్రీన్ త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరా + స్వస్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచే పశ్చిమభాగమునందు వపనము జేసి

తాన్కేశాచ్ఛకృత్పిండేనిధాయ।అపఉపస్పృశ్య॥పునఃత్రీన్ త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేన పూషాబృహస్పతే + తేన తేవపామి + శ్శర్మన్నా యుష్మా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచేనుత్తరభాగమునవపనము జేసి

తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా నిత్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వానిదధాతి॥

తా॥ దక్షిణపార్శ్వమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని ఆవుపేడచే చేయబడిన పేడబోతియందుయుంచబడియున్న కేశములనుంచి ఈమంత్రముచే మేడిచెట్టుగాని దర్భస్తంభ మందుగాని విడువవల యునుననుట్క

ఉప్త్వాయకేశాన్ వరుణస్యరాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః॥

తేభ్యో౽ధిధానంబహుధాన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ తురంప్రత్యాశ్వనిదధాతి॥ అథకుమారంస్నాపయిత్వా॥ స్నాతమగ్నే రుపసమాధానాదిపాత్ర ప్రయోగకాలే॥ పాత్రప్రయోగే తుకుశాం బుకూర్చవస్త్రాశ్మదండాజినమేఖలాశ్చ । దైవ్యానిపాత్రాణిసంయుజ్య పశ్చాన్న్యూజీతచామూని న హోతా॥

వటునిస్నానమునుచేయించి అగ్న్యుపసమాధానాదికర్మను జేసిఅందుపాత్రాసాదనకాలమునందు దేవపాత్రల నాసాదించినతరువాత ఈ యుపనయనకర్మయందు ౧ దర్భలు, ౨ ఉదకము, ౩ కూర్చ, ౪ వస్త్రము, ౫ సన్నికల్లు, ౬ దండము, ౭ అజినము, ౮ మేఖలము, ఈవస్తువులుగూడ నాసాదింప్య ఆజ్యభాగాంతకర్మను జేయవలయును.

అగ్నిమిద్ధ్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా + పట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆఘారావాఘారయతిదర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీం॥ ఇంద్రాయేదం॥ ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥ ఏకం + చత్వారి । సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ తతః కుమార మాయుర్దా ఇతి పాలాశీం సమిధ ముత్తర యాధాప్య॥ మం॥ ఆయుర్దా దేవజరసంగృణానోఘృతప్రతీకోఘృతపృష్ఠోఅగ్నే । ఘృతం పిబన్నమృతం చారుగవ్యంపితేవపుత్రంజరసేనయేమమ్॥ ఆధేహి॥ అగ్నయ ఇదం (నమమ(అథఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత్యశ్మానమాస్థాపయ్య॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరోభవ । అభితిష్ఠపృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥

కుమారస్స్యైవ హోమకర్తృత్వం నతుమంత్రోచ్చారణం స్వాహాకారః॥ ఆధేహీతిబ్రూయాత్॥ శ్లో॥ స్వాహాకారోపచాయుర్దా ఇత్యత్ర సమిధాం క్రతౌ । ఆధేహీత్యేవ మంత్రాంతే వటుమాహాపయేద్గురుః॥

రేవతీ స్త్వేతిద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ అస్యకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతవాతోష్ణాప శమన ద్వారా దేహాలంకరణార్థం నూతనవస్త్ర మౌంజ్యజినద ణ్డధారణం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ రేవతీస్త్వావ్యక్ష న్కృత్తికాశ్చాకృ న్స్తగ్గ్స్త్వా। ధియోఽవయన్నవగ్నా అవృంజన్త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్॥ దేవీర్దేవాయ పరిధీసవిత్రే మహత్తదాసా మభవ న్మహిత్వనమ్॥ యాఅకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య॥ యాఅకృన్తన్నవయన్ యా అతన్వత యా శ్చదేవీ రంతా నభితోఽదదంత। తాస్త్వా దేవీర్జర సే సంవ్యయం త్వాయుష్మాన్నిదం పరిధత్స్వవాసః। పరిధత్త ధత్త వాస సైనగ్ం శతాయుషం కృణుతదీర్ఘమాయుః।బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశ స్తిపావా॥

(శ్లో॥ అశ్మని స్థాపితో యేన వాసోఽపిపరిధాయచ। మేఖలామజినం చైవ యావదశ్మానమాచరేత్ ॥ శ్లో॥ మౌంజ్యజినావస్థాపన ప్రోక్షణోత్థాప నానితు। సమంత్రమేతా న్యాచార్యః పూర్వంకృత్వాథ వాచయేత్) శతంచజీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చపోష ముపసంవ్య యస్వ। పరిహితం పరీద మిత్యను మంత్రయతే॥ పరీదం వాసో అధిధా స్స్వస్తయేఽభూ రాపీనా మభిశ స్తిపావా। శతంచజీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసిజీవన్॥ ఇయందురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం పరివీయ వాచయేత్॥ఇయం దురుక్తాత్పరి బా

ధమానా శర్మవరూథంపునతీన ఆగాత్। ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరంతీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయం॥ ఋతస్య గోప్త్రీ తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమంతమను పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ॥ అజినం మిత్రస్యేత్యనేన వాచయేత్॥ మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలీయస్తేజోయశస్వి స్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్। అనాహనస్యం వసనం జరిష్ణు పరీదంవాజ్యజినం దధేఽహామ్॥ తేష్వాగ్రం శేత్యవస్థాప్య॥ అగ్నంత్రా సమగన్మహి ప్రసుమృత్యుం యుయోతన। అరిష్టా స్సంచరేమహి స్వస్తి చరతాదిహ స్వస్త్యా గృహేభ్యః॥ ఉదకాంజలిమస్యాంజలావానీయ తాభిస్సముద్రాదితి ప్రోక్ష్య॥ వాచయేత్॥ సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్। ఇమేను తే రశ్మయః సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః

సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః

కుమారస్య సవ్యేన దక్షిణహస్తం గృహీత్వా॥ అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్॥ సోమస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ సవితా తేహస్తమగ్రభీత్॥ సరస్వతీ తే హస్తమగ్రభీత్॥ పూషా తేహస్తమగ్రభీత్। బృహస్పతిస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ అర్యమా తేహస్తమగ్రభీత్॥ అగ్ంశుస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ భగస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్త్వమసి ధర్మణాఽగ్నిరాచార్యస్తవ॥ అగ్నయే త్వేతి ప్రతిమంత్రం దేవతాభ్యః

మాయత్వా పరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మన్ ॥ సవిత్రేత్వా సుబ్బయ్య శర్మన్ ॥ సరస్వత్యైత్వా పరిదదామి + శర్మన్ । మృత్యవేత్వా పరిదదామి + శర్మన్ ॥ యమాయ త్వా పరిదదామి + శర్మన్ ॥ గదాయత్వా పరిదదామి + శర్మన్ ॥ అంతకాయ త్వా పరిదదామి + శర్మన్ ॥ అద్భ్యస్త్వా పరిదదామి × శర్మన్ ॥ ఓషధీభ్యస్త్వా పరిదదామి + శర్మన్ ॥ పృథివ్యైత్వా స వైశ్వానరాయైపరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మన్ ॥ తతస్సుముహూర్తే॥ స్వస్త్యష్టాశీతి సహస్రాణాంద్విజగురుదైవత్యానాం + + స్సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవఉపనయే ఽసౌ । సుప్రజాఇతి దక్షిణే కర్ణేజపతి ॥ సుప్రజాః ప్రజయాభూయాస్సువీరోవీరై స్సువర్చావర్చసాసుపోషః పోషైః । బ్రహ్మచర్యమిత్యాదిప్రసూతమిత్యంతం॥ శ్లో॥ అంతేతుసర్వ మంత్రాణాం హ స్తగ్రహణమిష్యతే । దేవతాభ్యః పరీదానంరక్షణాయ పృథక్పృథక్॥ కుమార ఆహ॥ బ్రహ్మచర్య మాగాముపమానయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః॥ కోనామాసీతిగురుణోక్తే॥ ఆచార్యః కోనామాసి॥ కుమారస్స్వనామోక్త్వా సుబ్బయ్యశర్మ నామాస్మి॥ కస్యబ్రహ్మచార్యసి॥ సుబ్బయ్యశర్మన్॥ ప్రాణస్యబ్రహ్మచార్యస్మి॥ సుబ్బయ్యశర్మైష తేదేవసూర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయ సమామృతైష తే సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘాయు స్సమామృత । యాగ్ స్వస్తిమగ్నిత్వాయుస్సూర్యశ్చంద్రమా

ఆపో౽నుప్రంచరంతి తాగ్ స్వస్తి మనుసంచర సుబ్బ్రహ్మణ్యశర్మన్ । అధ్వ
॥కుమారం వాచయతి॥ అధ్వానామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పా
రమశీయ॥ సుబ్బ్రహ్మణ్యశర్మన్। అథ యోగాదీన్ నవమం త్రీన్ వాచ
యేత్॥ ద్వితీయచతుర్థాన్ స్వయం బ్రూయాత్। ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యా
హుతీః కుమారేణ హావయిత్వా॥ శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్నేవ కు
మారం హావయేత్తథా ।ద్వితీయచతుర్థౌ బ్రూయా దాచార్యో జుహు
ద్యాటు॥ ఏకం-ద్వే- త్రీణి - చత్వారి॥ కుమారో జుహోతి॥ యోగే
యోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే । సఖాయ ఇంద్రమూతయే
స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం (నమమ)ఇతి - ఆచార్యః॥ ఇమమగ్న ఆయు
షే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమరాజన్ । మాతేవాస్మా
అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథా౽సథ్ స్వాహా॥ అగ్నివ
రుణసోమాదితివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ ఇతికుమారః । శతమిన్నుశ
రదో అంతి దేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనాం పుత్రాసో యత్ర
పితరో భవంతి మానో మధ్యా రీరిష తాయుర్గంతోః స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదం॥ ఇతిఆచార్యః॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్ర
తరాంకృణోతు । ఇంద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వా దిత్యైస్తే వ
సుభిరాదధాతు స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమరుదా దిత్యవసుభ్య ఇదం॥కుమా
రః॥ మేధాం మహ్య మంగిరసో మేధాగ్ం సప్తర్ షయో దధుః మే
ధాం మహ్యం ప్రజాపతి ర్మేధామగ్నిర్దధాతు మే
ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం ।అప్సరాసుచయా మేధాగంధర్వేషుచ

యద్యశః । దైవీయామానుషీ మేధాసామామావిశతాదిహ స్వాహా॥ మేధాదేవ్యా ఇదం॥ ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ త్వామవస్యు రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥ తత్త్వాయామి బ్రహ్మణావందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగం సమానఆయుః ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్ స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ సత్వన్నో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగం రరాణో వీహి మృడీకగం సుహవో న ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసా హితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషేఽయానో ధేహి భేషజగం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం(సమిధమాదాయ॥ హుత్వా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సన్నహనం-రుద్రాయతంతిచరా మేదం॥ అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + + జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే। అపరేణాగ్ని ముదగగ్రం కూర్చం నిదధాతి। తస్మిన్ గురూ రాష్ట్రభృదసీతియజుషోపవిశతి॥౧॥ రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం। ఆచార్యః పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా గురోః దక్షిణం పాదమన్వారభ్యాహ ॥శ్లో॥ ఆచార్యామవటుఃకూర్చాదన్యాద గ్రముదగ్వధా।

తథానిధాయ తతూ్ష్ణీం హస్తభృద్యజుషా గురుః ॥ సావిత్రీం భో అనుబ్రూహీతిబ్రూయాత్ ॥ తస్మాఅన్వాహతత్సవితు రితి వచో్ఽర్ధర్చశః । తత స్సర్వాంవ్యాహృతీర్వ్యాహృతాః పాదాదిష్వన్తేషువాతథార్ధర్చశో రుత్తమాం కృత్స్నయాం దద్యాత్ ॥ ౨॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వ

౧॥ అగ్నికి పశ్చిమదిక్కున బహిస్సును వేసిదానియందు నాచార్యుడు శాస్త్రవిధృదయను మంత్రమును జెప్పిప్రాఙ్ముఖునుగా గూర్చుండబెట్టెను,

౨॥ వటుడు ఆచార్యునిముందు ప్రత్యఙ్ముఖముగా గూర్చునితనదక్షిణహస్తముచే నాచార్యుని దక్షిణపాదమును గ్రహించి ఈదిగువ వ్రాయబడు ఓంభూఃఅనుమంత్రములను, ఉపదేశపూర్వకముగా పఠింపదగును.

రేణ్యం-ఓం భువః-భర్గోదేవస్య ధీమహి ॥ ఓగ్ంసువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూః ॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి॥ఓంభువః ధియోయోనః ప్రచో దయాత్ ॥ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి।ధీయోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ౩॥

గాయత్ర్యుపదేశముహూర్త + స్సముహూర్తోఽస్తు॥స్వమూత్తరమోష్ఠం శ్యాంతపర్యంత ముపస్పృశ్యాచామేత్ । అవృధమసౌసామ్య ప్రాణస్వమేగోపాయ ॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థఃఇతికర్ణాయుగపత్కరాభ్యాముపస్పృశ్యాచామేత్ ॥ ౪॥ బ్రహ్మణఆణీస్థః॥ సుశ్రవఇతిపాలాశం దండం దక్షిణేన హస్తేనాదత్తే॥ ఓంభూః + సుభతిథౌఆచార్యవటోః ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంగోసర్వభయనివృత్త్యర్థంపాలాశదండధారణం కరిష్యే ॥ సుశ్రవ స్సుశ్రివసంమాకురుయథాత్వగ్ంసుశ్రవస్సుశ్రివాఽస్యేవ మహగ్ం సుశ్రవ సుశ్రివా భూయాసం యథాత్వగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవో దేవానాంనిధిగోపోఽస్యేవమహం బ్రాహ్మ

గా న్తాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్॥౨॥ తతః స్మృతంచమ ఇత్యే
౩॥ ఈప్రకారము ఆచార్యుడు వటువునకు గాయత్రీమంత్రోపదేశమును జేయవలయును
౪॥ వటుడు అవ్రత అనుమంత్రమునుచ్చరించి ఊర్ధ్వోష్ఠమును స్పృశించుకొనవలయును
౫॥ వటుడు-బ్రహ్మణ ఆణీస్థః అనుమంత్రమునుచ్చరించి కర్ణములనుస్పృశించుకొనలయును
వం వటుం వాచయతి॥౬॥ స్మృతంచ మేఽ స్మృతంచ మే తన్మ ఉభ
యం వ్రతం। నిన్దా చ మేఽనిన్దా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్ర
ద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। విద్యా చ మేఽవిద్యా చ
మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్రుతం చ మేఽశ్రుతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్ర
తగ్ం। సత్యం చ మేఽనృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। తపశ్చ మేఽ
తపశ్చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। వ్రతం చ మేఽవ్రతం చ మే తన్మ
ఉభయం వ్రతం। యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం। యదగ్నే
స్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమ
నుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగన్ధర్వాప్సరస్కస్య య
న్మ ఆత్మ ఆత్మని వ్రతం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్। గురో
వరం తే దదామీతి గురవే వటుర్వరం గాం దద్యాత్॥౭॥ గురుస్సప్త
దశకృత్వోఽపాన్య। దేవస్య త్వేతి గాం ప్రతిగృహ్ణాతు। రుద్రాయ గామి
తి మన్త్రపన్నామః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవిద
క్షిణే రుద్రాయ గాం తేనామృతత్వమశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉదా
యుషేత్యేనమ్ ఉత్థాప్య వాచయతి। ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీ
నాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను। తచ్చక్షు

రితి సూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటురాదిత్య ముపస్థాయ తచ్చక్షుర్దే-

౧॥ సావిత్రియను మంత్రము వటునిచే జెప్పించి దండమును గ్రహింపఁదగును.
౨॥ వటునిచే నీమంత్రములను జెప్పించవలెను,

వహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరదశ్శతం నందామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ శరదశ్శతగ్ంశృణవామశరదశ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతాస్స్యామ శరదశ్శతంజ్యోక్చసూర్యందృశే॥యస్మిన్భూతమితికుమారస్యదక్షిణహస్తంగృహీత్వా।యస్మిన్భూతంచభవ్యంచ సర్వేలోకాస్సమాహితాః॥ తేన గృహ్ణామి త్వా మహంమహ్యంగృహ్ణామి త్వా మహంప్రజాపతినాత్వామహ్యం గృహ్ణామిసుబ్బయ్యశర్మన్॥

అథాగ్నికార్యమ్.

ఈఅగ్నికార్యమునకు సంకల్పము చేసిన పిమ్మటఅగ్నికిఅష్టదిక్కుల యందు-అరిసెల-చక్కెరాలు-శక్తికొలది సమర్పించవలెను-ఇదిలోకాచారముగా సర్వత్రజరుగుచుండెను.

అగ్నింపరిత్వేతిపరిమృజ్య-పరిషిచ్య॥ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః × నామధేయోఽహంమమోపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంప్రాతరగ్నికార్యంసమిదాధానం కరిష్యే॥ పరిత్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా

వర్చావర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహోగృహైస్సుపతిః పత్యాసుమేధామేధయాస్సుబ్రహ్మబ్రహ్మచారిభిః॥పరిమృజ్యాఽలంకృత్య॥అదితేఽనుమన్యస్వఅనుమతేఽనుమన్యస్వ-సరస్వతేఽనుమన్యస్వదేవస

విత్తః ప్రసువ। అథసమిధ మాదాయ। అగ్నయే
బృహతె జాతవేదసే-యత్తాత్వమగ్నే సమిధాసమిధ్యసఏవం మామా
యుషావర్చసాసన్యామేధయాప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా
ద్యేనసమేధయస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। ఏధోఽస్యేధిషీమహిస్వాహా॥
అగ్నయఇదం।సమిదసిసమేధిషీమహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। తేజోఽ
సితేజోమయిధేహిస్వాహా।అగ్నయఇదం। అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ంర
సేనసమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్నఆగమంతంమాసగ్ం సృజవ
ర్చసాస్వాహా అగ్నయఇదం॥సంమాఽగ్నేవర్చసాసృజప్రజయాచధనే
నచస్వాహా।అగ్నయఇదం। విద్యున్మేఅస్యదేవాఇంద్రోవిద్యాత్సహఋ
షిభిస్వాహా।ఇంద్రాయేదం॥ అగ్నయేబృహతేనాకాయస్వాహా॥అగ్న
యే బృహతేనాకాయేదం॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥ ద్యావా
పృథివీభ్యామిదం। ఏషాతే అగ్నేసమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ
చతయాఽహం వర్ధమానోభూయాసమాప్యాయమానశ్చస్వాహా॥
అగ్నయఇదం॥ యోమాఽగ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్ష
త్యభాగమగ్నేతం కురుమామగ్నే భాగినం కురుస్వాహా। అగ్నయఇ
దం॥ సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ స్వాహా॥ అగ్న
యఇదం। భూస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భువస్స్వాహా। వాయవఇ
దం॥సువస్స్వాహా॥సూర్యాయేదం॥ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ప్రజాప
తయఇదం। అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తర పరిషేచ

వంకృత్వా॥ (అగ్న్యుపస్థానం)యత్తేఅగ్నే తేజస్తే నాఽహం తేజస్వీ
భూయాసం యత్తే అగ్నేవర్చస్తేనా ఽహంవర్చస్వీ భూయాసంయ
త్తేఅగ్నేహరస్తే నాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాస॥ మయిమెధామ్మ
యిప్రజా మ్మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయిమేధా మ్మయిప్రజామ్మ
యీన్ద్రఇంద్రియన్దధాతు మయిమేధామ్మయి ప్రజామ్మయి సూర్యో
భ్రాజోదధాతు॥ మానస్తోకేతనయె మానఆయుషి మానోగోషుమా
నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానోరుద్రభామితో వధీర్హవిష్మన్తోనమ
సావిధేమతే॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేఃకశ్యపస్యత్ర్యాయుషం యద్దే
వానాన్త్ర్యాయుషంతన్మే అస్తుత్ర్యాయుషం॥ భస్మనా శిరోలలా టవ
క్షస్కంధేషు తిలకానికుర్యాత్ ॥ మేధావీ భూయాసం తేజస్వీభూ
యాసంవర్చస్వీ భూయాసం - బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసం - ఆయు
ష్మాన్ భూయాసం అన్నాదోభూయాసం యశస్వీభూయాసం సర్వస
మృద్ధోభూయాసం-పునస్త్వాదిత్యా రుద్రావసవస్సమిన్ధతామ్పునర్బ్ర
హ్మాణో వసునీథయజ్ఞైః ఘృతేనత్వ న్తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు
యజమానస్య కామాస్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం॥ స్వస్తి
శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలమాయుష్యం
తేజ ఆరోగ్యందేహి మేహవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా
తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేత
మచ్యుతం॥ మంత్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనంహుతాశన।యద్ధు
తంతుమయాదేవపరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగర + అభివాదయె॥

అగ్నికార్యం సమాప్తమ్.

తతో గురుర్మాతరమన్యాగ్ శ్చ వృద్ధాన్నమస్కృత్య - భిక్షాం యాచయేత్ ॥ తతో గురుర్బ్రహ్మచార్యసీతి । బాఢమేవం కరోమీతి వటుః బ్రూయాత్ ॥ ఆచార్యః-బ్రహ్మచార్యసి। కుమారః॥ బాఢం కామచార వాదభక్షణ కామోత్సర్గాది..., ఆచార్యః॥ అపోశాన, కుమారః॥ బాఢమశ్నామి, ఆచార్యః॥ కర్మకురు, కుమారః బాఢం కరోమి। ఆచార్యః మాసుషుప్థాః-కుమారః॥ బాఢం దివానస్వపామి, ఆచార్యః॥ భిక్షాచర్యంచర, కుమారః॥ బాఢంచరామి, ఆచార్యః, ఆచార్యాధీనోభవ॥ కుమారః, బాఢం భవామి॥

అథ భిక్షాక్రమః.

ఆదౌ మాతృనమస్కారం కుర్యాత్ ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు ॥ భవతీభిక్షాం దేహీతి స్త్రియం యాచయేత్ ॥ భవాన్ భిక్షాం దదాత్వితి పురుషం యాచయేత్ ॥

యస్యేత ఇతిపూర్వ్వపరిషేచనం వటురాదిత్య ముపస్థాయ॥ యస్యేతే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవంతు దేవాః। తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమనుజాయంతాంబహవస్సుజాతమ్॥ ఆశీర్వాదః॥ శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్నాసూర్య మభ్యసేత్ । సూర్యేఽస్తశిఖరంప్రాప్తే సాయం సంధ్యాముపక్రమేత్ । అగ్నికార్యంతతః కుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి । తతోభివాదయేద్వృద్ధా నసావహమితిబ్రువన్ ॥ సగ్ంశానహాం తే భిక్షాచరణాం-అథాస్మాఅరిక్తం పాత్రం ప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రేభిక్షస్వేతిబోధాయనగృహ్యాత్ ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్య పోశానకర్మను శిష్యవటు గురుః। బాఢమిత్యేవసర్వత్ర ప్రతిబ్రూయాత్తతో వటుః॥ ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోపలక్షితం॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంభిక్షాచర్యంయథాక్రమం॥ వానశ్చతుర్థీ-ముత్తరయాదత్తేఽన్యతర్పి ధాన్య॥ (కరనయనక్రతౌగన్నసూత్రః.)

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపినత్రషోడశేవర్షే౽గ్ని
దానేనోపాస్యాత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య
మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్య
మాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థంసమృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ
స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం
శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥పుణ్యా
హం వాచయిత్వా॥ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
ఇమం + శర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥
తదంగమాభ్యుదయికంకరిష్యే॥ఆభ్యుదయికంకుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణా
న్సంతోషయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవం × మమకుమారస్యాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతసిద్ధ్యర్థంగోదానవ్రతహోమంకరిష్యే॥ తదంగ
మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది॥ తతఃషట్పాత్రప్రయో
గంకుర్యాత్॥ శ్లో॥పాత్రప్రయోగేఖలుయోజనీయోగోదానకర్మణ్యు
పచాలవత్తు। నగ్లకస్యపుంజీలశలల్యైష్టా అత్రార్థలుప్తాహిభవంతియస్మా
త్ ॥పవిత్రీకరణాద్యాజ్యభాగాంతే౽న్వారబ్ధేకుమారేధాతాదదాతు

నోరయిమితి చతస్రో యస్త్వాహృదా కీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యా
హుతీర్హుత్వా॥ ధాతా దదాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః_సనః
పూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ధాత్రఇదం॥ధాతాప్రజాయా + వద్విధేమ
స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ ధాతా దదాతు × సత్యరాధసస్వాహా॥ధాత్ర
ఇదం॥ధాతా దదాతు × అదితి ప్రస్తాస్వాహా । ధాత్రఇదం ॥ య
స్త్వాహృదా × తత్త్వమశ్యాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదం॥
య స్త్వాగ్ంసుకృతే × స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం॥ త్వే
మపుత్రశవసో × తిరిచ్యతే పుత్రిణఇదం

సోమ...హావంత్తే స్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇద ॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచోగాయేద॥ అన్యకర్మణః హేమ్యాప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హేమం కరిష్యే ॥ సునేనాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా॥ × × × జయాది బ్రహ్మావిసర్జనాంతే...నమ నః॥ తతః శిఖామాత్ర మవశిష్యసర్వాన్కేశా న్వాపయతి॥ స్నాత్వా ఉచమ్య బ్రాహ్మణే వరం దదాతి॥ అగ్ని గోదానమ్.

పక్షాంతరమాహ—అగ్ని గోదానో వా స్యాత్ ॥ ప్రాణానాయ మ్య ఏవంగుణ × ప్రీత్యర్థం ఇమంసుబ్బయ్యాశర్మాణం కుమారం గోదా నాఖ్యేన కర్మణా సగ్సంస్కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అథషట్పాత్రప్రయో గం కుర్యాత్ ॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే అగ్నయే కాండర్షయేస్వాహా ॥ అగ్నయే కాండర్షయఇదం॥ అగ్నయ ఇద...జ యాది హేమం కరిష్యే॥ జయాదిప్రతిపద్యతే॥ పరిషేచనాంతంకృ త్వా॥ సంవత్సరం గోదానవ్రత మేకఉపదిశ్య త్యేతావన్నానాసర్వా న్కేశా న్వాపయ త్యుదకోపస్పర్శన మితి ఛందోగాః । ఆచార్యా యవరం దదాతి । పూర్వవత్కేశవపనమ్॥

అథ పాలాశప్రయోగః.

చతుర్థేఽహనిపూర్వాహ్ణే స్నాత్వా ఉచమ్యసంధ్యావందనా దికం కృత్వా॥ పాలాశవృక్షప్రదేశే అల కృత్వ॥ ప్రాచీముదీచీం వాదిశ ముపనిష్క్రమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం + సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోన మః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశ కర్మ కరిష్య మాణ స్తదంగ త్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ అథ గణాధిపతిపూజా పుణ్యాహవాచనం చకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగు ణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసి ద్ధ్యర్థం పాలాశాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ పాలాశవృక్షమూలేఅల కృత్వా॥

ద్వ్యప్రమూణే తత్ర త్రీణ్యుదగప వర్గాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా। తత్ర తత్సూత్రనవవస్త్రాణి నిధాయ। తేషు యథాక్రమ మావాహ్య॥ యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపః। ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ। స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు। అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసం। శరీరం మే విచర్షణం। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః। శ్రుతం మే గోపాయ॥ (ఇతి ప్రథమస్థండిలే) ప్రణవ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ శ్రద్ధయాఽగ్నిః సమిధ్యతే। శ్రద్ధయా విందతే హవిః॥ శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని। వచసా వేదయామసి। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దదతః। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దిదాసతః। ప్రియం భోజేషు యజ్వసు। ఇదం మ ఉదితం కృధి। యథా దేవా అసురేషు। శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే। ఏవం భోజేషు యజ్వసు। అస్మాకముదితం కృధి। శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః। వాయుగోపా ఉపాసతే। శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాఽఽకూత్యా। శ్రద్ధయా హూయతే హవిః। శ్రద్ధాం ప్రాతర్హవామహే। శ్రద్ధాం మధ్యందినం పరి। శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి। శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయేహ మా। శ్రద్ధా దేవానధివస్తే। శ్రద్ధా విశ్వమిదం జగత్। శ్రద్ధాం కామస్య మాతరం। హవిషా వర్ధయామసి॥ (ఇతి ద్వితీయస్థండిలే) శ్రద్ధామావాహయామి। మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తాన్బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వ

త్వయా బ్రహ్మగతశ్రీరుత త్వయా। త్వయా జుష్టశ్చిత్రం విదంతే వసు సానో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే। మేధాం మ ఇంద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం మే అశ్వినావుభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। అప్సరాసు చ యా మేధా గంధర్వేషు చ యన్మనః। దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా సురభిర్జుషతాగ్ం స్వాహా। ఆ మాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగమ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా జుషంతామ్। మయి మేధాం + సూర్యో భ్రాజో దధాతు॥ (తృతీయస్థండిలే) మేధామావాహయామి॥

అశ్వత్థే వో నిషదనం పర్ణే వో వసతిః కృతా। గోభాజ ఇత్కిలాసథ యత్సనవథ పూరుషం॥ అశ్వత్థనారాయణమావాహయామి... ఇతి॥ తతః ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకా నావాహ్య॥ విధిప్రకారేణ ఆవాహనం కుర్యాత్॥ ప్రణవగ్రంథా మేధా దేవతాభ్యో నమః॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యో నమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ సమంతాదగ్నిమపూపైః పరిశ్రిత్య॥ ఆచమ్య + ఏవం గుణ + శుభతిథౌ మమ కుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశకర్మ కరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ అగ్నిం ధ్యానాద్యాజ్యభాగాంతపర్యంతం కుర్యాత్॥ (అత్ర షట్పాత్రప్రయోగః) చతుర్భిః పంచభిః షడ్భిరేకేన చత్వారీత్యుక్త్వా॥ చతుష్ప్రాద్వాభ్యాం చతుర్భిరేకేన ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారగ్ంహావయిత్వా॥

యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః - ఛందోభ్యో అధ్యమృతాత్సంబభూవ - స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు - అమృతస్య దేవధారణో భూయాసగ్ం స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శరీరం మే విచర్షణం - జిహ్వా మే

[illegible] జ్ఞాభ్యాం ధారిణీం [illegible] బ్రహ్మణా [illegible] ఉపస్థి యం పిహితః-స్మృతిం మేగోపాయ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం-ప్రవహాంతి
తన్వా నా-కుర్వాణా చీరమాత్మనః-వాస గ్ంసి మమగావశ్చ-అన్న
పానే చ సర్వదా-తతో మే శ్రియమావహ-లోమశాం పశుభిస్సహ స్వా
హా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య
ఇదం॥ యశో జనేసాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శ్రేయాన్ వస్యసోసాని
స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇ
దం॥ స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తస్మిన్ సహస్రశాఖే-ని
భగాహం త్వయి మృజే స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ యథాపః ప్రవతా యంతి-
యథా మాసా అహర్జరం-ఏవమాం బ్రహ్మచారిణః ధాతరాయంతు సర్వత
స్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ ప్రతివేశోసి ప్రమా భాహి ప్రమా పద్యస్వ
స్వాహా-ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతి చరాయేదం॥ అ
స్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం ఋద్ధికామః జయాది హోమం కరి
ష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + జయాది బలిప్ర
విసర్జనాం తే-అపరేణాగ్నిం వటుర్వస్త్ర మేఖలాజిన దండాగ్ స్సపాలా
శేష్యాప్య-అన్యానినూతన వస్త్రాణి ధారయేత్॥ శ్లో॥ మేఖలా మజినం దం
డం పాలాశం గేవినిక్షిపేత్। తద్వాసో గురవే దద్యాత్ ద్వటురన్యాని
ధారయేత్। స్రువేణ ఇతి మంత్రేణాజ్యద్వయమాదాయ। రేవతీస్త్వేతి
ద్వాభ్యాం వాసో ఉభిమంత్ర్య॥ యా అకృంతన్నవయన్నితి తిస్రుభిర్వా
సం పరిధాప్యాచమ్య॥ ఆచార్యః-పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమంత్ర
యతే॥ ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా త్రిమధురే

... త్ర ... స్భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహమాగచ్ఛేత్॥ శ్లో॥ సంత్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినా వటుః। సర్వం పలాశే నిక్షిప్య నవాన్యన్యాని ధారయేత్॥ మేఖలా చాజినం దండ ముపవీతం కమండలుం॥ అప్సు ప్రాస్యవి నష్టాని గృహీత్వాఽన్యాని పూర్వవత్॥ నవనం మేఖలాదండం ధైర్యేణ చ గ్నవిరతానిచ। నివృత్తం చేద్ద్విజాతీనాం పునస్సంస్కారకర్మణి॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః. ఉపనీతస్య ధర్మా ఉపదిష్టాః॥ హరిః ఓమ్ తత్సత్.

పాలాశప్రయోగస్సమాప్తః.

ఉపాకర్మప్రకరణమ్.

గృహ్యసూత్రే॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషు ప్రాదుర్భూతే శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం శిష్యైస్సహాచార్యః నదీం తటాకం వా గత్వా॥ కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా-మృత్తికాస్నానం వారుణస్నానం కృత్వా॥ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్॥ ప్రాగ్దేశే గోమయేనాఽనులిప్య॥ రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య॥ నూతనవస్త్రేణ మంటప మాసాద్య॥ తస్యోపరి యథాశక్తి తండులాన్నిధాయ॥ ఆదౌ దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య॥ అథ ప్రయోగః॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య...శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య.. ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మచర్య ప్రతిలోమప్రాయశ్చిత్తార్థం సాహస్రత్రయోదశ హోమం కరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది సర్వం కృత్వా॥ అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణాపా

హిప్రశమోదశ హోమంకుర్యాత్ । తతఃఅగ్నికార్యంసమాపయేత్।
అగ్నికార్యపూర్వాముక్తం । ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదినవ
ర్షిపూజాంకరిష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ప్రజాపతిం కాండర్షిమావాహ
యామి॥సోమంకాండర్షిమావాహయామి॥అగ్నింకాండర్షిమావాహ
యామి॥విశ్వాన్దేవాన్కాండర్షీనావాహయామి॥సాగంహితీర్దే
వతాఉపనిషదఆవాహయామి॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహ
యామి॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి॥ బ్రహ్మాణగ్గ్స్వ
యంభువమావాహయామి॥ సదసస్పతిమావాహయామి॥ఉపవీతీ॥ప్రా
జాపత్యాదికాండర్షిదేవతాభ్యోనమః । ధ్యానాదిషోడశోపచారైర
భ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదికాండర్షితర్పణంకరి
ష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి...మి॥౨॥సో
మంకాండ...మి॥౨॥ అగ్నింకాండ...మి॥ ౨॥ విశ్వాన్దేవాన్కాండ
ర్షీగ్స్త...మి॥౨॥సాగంహితీర్దేవతాఉపనిషదస్త...మి॥౨॥ యాజ్ఞి
కీర్దేవతాఉపనిషదస్త... మి॥౨॥ వారుణీర్దేవతాఉపనిషదస్త...మి॥
౨॥బ్రహ్మాణగ్గ్స్వయంభువంత...మి॥ ౨॥సదసస్పతింత...మి॥౨॥ అనేన
ప్రాజాపత్యాదికాండర్షితర్పణేనభగవాన్సర్వాత్మకస్సుప్రీణాతు ।ఏ
తత్ఫలంశ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ఆచమ్య...ఏవం గుణ...శుభతిథౌశ్రీ
పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం(అస్యాం)శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యామధీతానాం
ఛందసాంసవీర్యత్వాయఅధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥
తదంగత్వేనఅగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్య
గ్నిప్రతిష్ఠాపనాది పరిషేచనాంతంకృత్వా ॥అత్రవట్వాత్రప్రయో
గః । అన్వారబ్ధేష్వంతేవాసిషు సహాజ్యాహుతీర్జుహోతి॥ సక్తూని
వాతిన: । ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా ॥ ప్రజాపతయేకాండ
ర్షయఇదం । సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥ సోమాయకాండ
ర్షయఇదం॥ అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా॥ అగ్నయేకాండర్ష
యఇదం॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవే

భ్యః కాండర్షిభ్య ఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం ॥ యాజ్ఞి
కీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్య ఇదం ॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం ॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువే
స్వాహా ॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువ ఇదం ॥ సదసస్పతయేస్వాహా॥ సదస
స్పతయ ఇదం॥ ఉపవీతీ॥ సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం
సనిం మేధా మయాసిషగ్గ్ స్వాహా ॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ ఆచమ్య॥
ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాక
ర్మాంగత్వేన మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫల
సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతదానం ధారణంచ కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥
బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥తతః
ఆచమ్య ॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పుర
స్తాత్ । ఆయుష్య ♦ మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బల
మస్తు తేజః ॥ఇత్యేకం ధృత్వా ఆచమ్య॥ ఆచార్యప్రముఖాదర్భేష్వా
సీనాదర్భాన్ధారయమాణా వేదస్యాద్యాంశ్చతురోఽనువాకానధీయీ
రన్॥ హరిః॥ ఓమ్॥ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థోపాయవస్థ దేవో
వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్ని
యా దేవభాగ మూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయ
క్ష్మామావస్స్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసోరుద్రస్య హేతిః పరివోవృణ
క్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్పాహి॥౧॥

♦ మగ్ర్యప్రతిముంచ,

ఇషే త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥ యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వాన్వఙ్మా తిర్యక్పర్వతే రాధ్యాస మాచ్ఛేత్తా తే మారిషం దేవబర్హిశ్శతవల్శం విరోహ సహస్రవల్శాః ॥ ౨ ॥

వివయగ్ం రుహేమ పృథివ్యాః సంపృచః పాహి సుసంభృతా త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాఽసీంద్రాణ్యై సన్నహనం పూషా తే గ్రంథిం గ్రథ్నాతు స తే మాస్థాదింద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వంతరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి ॥ ౩ ॥ సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్తోకో హుతోద్రప్సోఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సా విశ్వాయు సా విశ్వవ్యచాః సా విశ్వకర్మా సంపృచ్యధ్వమృతావరీరూర్మిణీర్మధుమత్తమా మంద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాతనచ్మీంద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ ॥ ౪ ॥ సోమేనాష్టౌ చ ॥ కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా

తద్యోధూరసి ధూర్వధూర్వంతంధూర్వతం యో౽స్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయంవయం ధూర్వామస్త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమంజుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమమహ్రుత మసిహవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్మిత్రస్యత్వాచక్షుషా ప్రేక్షే మాభేర్మాసంవిక్థామాత్వా॥౧॥ హిగ్ంసిషమురువాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే౽శ్వినోర్బాహుభ్యాంపూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయెజుష్టంనిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానామిదమున స్సహ స్ఫాత్యైత్వా నారాత్యైసువరభి విఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహంతాందుర్యాద్యావాపృథివ్యో రుర్వంతరిక్షమన్విహ్యాదిత్యాస్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ మాత్వాషట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥

అథవేదాదీన్ జుహుయాత్ - ఇషే త్వోర్జేత్వా...కర్మణే స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ అగ్నిమీళే...రత్నధాతమంస్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ అగ్న ఆ యాహి...బర్హిషి స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శన్నో దేవీరభిష్టయ...రభిస్రవంతునస్స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ తతః యజ్ఞోపవీత గ్రంథిం విస్రస్య ఆజ్యేనాక్త్వా శుచి విధాయ॥ యజ్ఞోపవీతం... బలమస్తుతేజస్స్వాహా । అగ్నయే పరమాత్మన ఇదం ॥ అథబ్రహ్మయజ్ఞం కుర్యాత్॥ ఉపాకర్మప్రకరణం సమాప్తమ్.

అథ విరజాహోమః.

ప్రాణానాయమ్య...ప్రీత్యర్థం సంవత్సరకృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ తిలాన్ జుహోమి

త్యాది పంచవిగ్ంశతి మంత్రైః తిలాజ్యసమిత్సక్తుభిః హస్తేనజు హోతి, అగ్నింప్రజ్వాల్య। తిలాజ్ఞుహోమిసరసాగ్ంసపిష్టాన్గన్ధార మమచిత్తే రమన్తుస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ గావోహిరణ్యం ధనమన్నపా నగ్ంసర్వేషాగ్ంశ్రియైస్వాహా॥ శ్రియాఇదం ॥ శ్రియంచలక్ష్మీంచపు ష్టించకీర్తించానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధామే ధేప్రజాస్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియాఇదం ॥ తిలాఃకృష్ణాస్తిలాశ్శ్వే తాస్తిలా స్సౌమ్యావశానుగాః। తిలాః పునస్తుమే పాపం యత్కించి ద్దురితం మయిస్వాహా ॥ శ్రియాఇదం॥చోరస్యాన్నం నవశ్రాద్ధం బ్ర హ్మహాగురుతల్పగః । గోస్తేయగ్ంసురాపానం భ్రూణహత్యా తిలా శ్శాన్తిగ్ంశమయన్తుస్వాహా ॥ శ్రియాఇదం ॥ శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టి శ్చకీర్తిం చానృణ్యతామ్ । బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ । శ్రద్ధా మేధేప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సందదాతు స్వాహా ॥ శ్రియాఇద ॥ప్రాణా పానవ్యానోదాన సమానామే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజావి పాప్మాభూయాసగ్ స్వాహా॥ప్రాణాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదం॥ వాఙ్మనశ్చ క్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతోబుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామేశుధ్యన్తాంజ్యో తిరహంవిరజావిపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ వాగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిరమేదోమజ్జాస్నాయవోఽస్థీనిమేశుధ్య న్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ త్వగాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదం॥ శిరఃపాణి పాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘశిశ్నోపస్థపాయవోమేశుధ్యన్తాం జ్యో

తిరహంవిరజా...స్వాహా॥ శిరఆదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఉత్తిష్ఠపురుష హరితపింగలలోహితాక్షి దేహిదేహి దదాపయితా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహంవిరజా...స్వాహా॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పృథివ్యాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ శబ్దాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ మనోవాక్కాయకర్మాణి మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ మానసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ అవ్యక్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఆత్మా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ ఆత్మన ఇదం॥ అన్తరాత్మా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...హా॥ అన్తరాత్మన ఇదం॥ పరమాత్మా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పరమాత్మన ఇదం॥ క్షుధే స్వాహా॥ క్షుధ ఇదం॥ క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాయేదం॥ వివిట్యై స్వాహా॥ వివిట్యా ఇదం॥ ఋగ్విధానాయ స్వాహా॥ ఋగ్విధానాయేదం॥ కషోత్కాయ స్వాహా॥ కషోత్కాయేదం॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్। అభూతిమసమృద్ధించ సర్వాన్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్గ్ స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అన్నమయప్రాణమయ మనోమయవిజ్ఞానమయ మానన్దమయ మాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥ అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ

ప్రహరతి॥ అగ్నయఇదం॥ రుద్రాయతింతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః
హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే॥
స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్చిత్తంచస్వాహా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జ
నాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం...నమమ॥ అనేనవిరజాహో
మేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ అ
థ నవర్షిదేవతాభ్యోనమః॥ పునఃపూజాంకరిష్యే॥ పునఃపూజాంకృత్వా॥
అనయాపూజయాప్రాజాపత్యాదికాండర్షిదేవతాస్సుప్రీతాస్సు ప్రస
న్నావరదాభవంతు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణిప్రథ
మాన్యాసన్। తేహనాకంమహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యా
స్సంతిదేవాః॥ ఇతిపుణ్యతీర్థేఋషీనుద్వాస్య॥ ఆచార్యంవస్త్రాదిభిర
లంకృత్య॥ యథావిధసంపూజ్య॥ మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయం
జపిత్వా॥ స్వగృహంగచ్ఛేత్॥ విరజాహోమస్సమాప్తః.

అథ ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్.

శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామనేన ప్రకారేణకుర్యాత్। తై
ష్యాంపౌర్ణమాస్యా ముత్సర్గః॥ ప్రాణానాయమ్య + ఏవంగుణ +
శుభతిథౌ అధ్యయన సంపాదనార్థంఅధ్యాయోత్సర్జనంకరిష్యే॥ ఆదిత
శ్చతురనువాకాధ్యయనంవినాసర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ఉప
క్రమోత్సర్జనయోస్తుశిష్య ఆచార్యఆప్లుత్యమహాపగాసు। సంతర్ప్య
వార్యంజలిభిర్మునీంస్తానేభ్యస్తు హావ్యాన్ సదసస్పతించ। కేంద్వగ్ని
విశ్వాంశ్చనిమత్స్వాయంభుం హుత్వాముఖాంతేసదసస్పతించ। ఆద్యా
నువాకాం శ్చతురోఽపరార్ధ్యానధీయతేతత్రతతో జయాది। చరుప్ర
ధానేష్వఖిలేషుకర్మసుప్రధానకత్వాచ్చరుణాముఖాహుతిః॥ ఉత్సర్జనో
పాకరణప్రతేష్వమ్మృతేన కార్యాగ్నిముఖాహుతిస్స్యాత్। ఆవాహనా
సనేపాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయకం। స్నానవస్త్రోపవీతాని తర్ప్పనంత

దనంతరం। గంధఃపుష్పంతథాధూపదీపౌ నైవేద్యమేవచ। తాంబూలంచతతోదద్యాద్విధివత్తర్పయేదృషీన్। వార్ఘ్యాంజలిభిరేతాంస్తతతోనత్వావిసర్జయేత్। ఋషీణామర్చనంసర్వంకర్తవ్యంహినివీతినా॥

ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్ సమాప్తమ్.

అథ వేదవ్రతప్రకరణమ్.

అథవేదవ్రతానాముదగయనాదికాలః॥ శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్త కాలే వేదవ్రతానిచ। స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతం కర్మతంత్రాత్పృథక్పృథక్। నథ వేన్ముఖ్యకాలస్స్యాద్గౌణేసంకల్పఇష్యతే। శ్రావణ్యాం వైకతంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషుచేతుఃషు విధివత్పూజయేదృషీన్। వార్యంజలిభిరేవైతాన్పూజాంతేతర్పయేద్వ్రతీ। యస్మిన్వ్రతేచతుర్ష్వేషు తర్పణేచోదితాశ్చతే। ఋషయః కీర్తితా హోమేయేచైవ మునిసత్తమైః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చ చతుర్భిర్విధివత్క్రమాత్। వాక్యైస్త్వేచత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః॥ సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయఇతి సూత్రాచ్చతుర్ష్వపి।సమాప్యవిధివత్తత్రతంత్రశేషంయథాక్రమం।అధ్యాపయేచ్చవిధివత్తత్తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంతఏవమేవ హికారయేత్॥ షణ్మాసేవాథమాసేవా పక్షేవాథపరేహని। తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తైనైవమార్గతః। శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా నైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః। ఆసప్తోద్వాహాఅగ్నేర్వా ఆపదిస్వాయమేవవా। ఏకతంత్రేణవాకుర్యా ద్వేదవ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీని కర్మాణి వివాహాత్పూర్వవాసరే। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితి వేదవిదో విదుః। వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సమ్యాఖ్యావ్రతవేతరేషున॥

అథ ప్రాజాపత్యవ్రతమ్

ప్రకృత మనుసరామః॥ అథ ప్రాజాపత్యవ్రతే సద్యోవపనపూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహపాత్రీణాంనాయమ్య॥ఏవముగుణ..

శుభతిథౌ, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతేన సగ్గ్‌స్కరిష్యే॥ తతః ఋషిపూజాంకృత్వా॥ షడృషీగ్‌స్తర్పయేత్॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయామి। సదసస్పతిం తర్పయామి। ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ। శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదిహోమంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాదిసర్వంకుర్యాత్॥ తత్రమన్త్రప్రయోగః॥

అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ంహుత్వాఽన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి- ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయే కాండర్షయ ఇదం॥ ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ రయీణాం పతింయజతం బృహంత మస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతౌ। ప్రజాపతిం ప్రథమజామృతస్య యజామ దేవమధినో బ్రవీతుస్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ ప్రజాపతేత్వంనిధిపాః పురాణో దేవానాంపితా జనితా ప్రజానాం। పతిర్విశ్వస్య జగతః పరస్పాః హవిర్నో దేవవిహవే జుషస్వ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ తవేమే లోకాః ప్రదిశో దిశశ్చ పరావతో నివత ఉద్వతశ్చ ప్రజాపతే విశ్వసృజ్జీవధన్య ఇదన్నో దేవ ప్రతిహర్య హవ్యగ్గ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానాం దేవానామగ్రే యజతం యజధ్వం। సనోదదాతు ద్రవిణగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషం

విష్యత్తు నాభిమస్మైస్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ రౌద్రాయ ఈశే శతద్రాయ ఉక్థ్యాయః పశూనాగ్ం రక్షితా విష్ఠితానాం ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జుషతాగ్ం హవిర్నస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం ॥ సూక్తేన ప్రత్యృచం షడాజ్యాహుతీర్జుహోతి ॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం॥ సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం। సనిం మేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ తతః ప్రత్యుత్థాయ। అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యం వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతే కాండ...తాం। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండ...తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం...రాధ్యతాం॥ అగ్నిపురోగాశ్చతస్రో దేవతా ఉపతిష్ఠతే॥ జయాది హోమం కుర్యాత్॥ స్విష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీనక్త్వా పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్ స్రావం చకృత్వా॥ అనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్ ॥ తదంగభూత మాభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం వాచయేత్ ॥ సమాపనే ష్యేవమేవ ప్రయోగః ॥ సంవత్సరే పర్యవేతే॥

ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థమముంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనేన కర్మణా సగ్గ్ స్కరిష్యే

ర్ష్య-ఉపస్థానమంత్రేషు-అగ్నేవ్రతపతేకాండఋషిభ్యఃప్రాజాపత్యాత్రి తమచారిషంతదశక్తంతన్మేరాధి-వాయోవ్రతపతే కాండ...రాధి-ఆది త్య వ్రతపతేకాండ...రాధి।వ్రతానాంవ్రతపతేకాండ...రాధి...పూ ర్వవ దుపతిష్ఠతే-శేషంపూర్వవత్-అభ్యుదయికం-కర్మణః పుణ్యాహ వాచనం కుర్యాత్। ...... అథ సౌమ్యవ్రతమ్.

అథసౌమ్యవ్రతంవక్ష్యతే।ఉదగయనేపర్వణి పూర్వపక్షే శుభన క్షత్రేపూర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రువాపయిత్వా। తతః ఆచార్యశ్శిష్యేణస హస్నాత్వాప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌధర్మపత్నీసమేతో ఉహమి మంశిష్యంసౌమ్యవ్రతేనసగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా షడృషీగ్ స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। సోమంకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి।యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్ం స్వ యంభువం తర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఏవంతర్పయిత్వా।ఉప వీతీ।తతో ఉపరాహ్ణేప్రాచీముదీచీంవాదిశముపనిష్క్రమ్య।అరణ్యేఽ ప్యుదిగ్ధ్యో ఽగ్నిరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ం హుత్వాఽన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి।సోమాయకాండర్షయేస్వాహా। సోమాయకాండర్షయ ఇదం। సోమోధేనుమితి సూక్తేనమడా జ్యాహుతీర్జుహోతి। సోమోధేనుగ్ంసోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీరం కర్మణ్యందదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ంసభేయం పితు శ్శ్రవణంయో దదాశదస్మైస్వాహా॥ సోమాయేదం। అషాఢంయుత్సు పృతనాసుపప్రిగ్ంసువర్షామప్స్వాంవృజనస్యగోపామ్। భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ంసుశ్రవసంజయంతంత్వామనుమదేమ సోమస్వాహా।సోమా యేదం। త్వగ్ంసోమక్రతుభిస్సుక్రతుర్భూస్త్వం దక్షైస్సుదక్షో వి

శ్చవేదాః। ।త్వంవృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్య
భవో నృచక్షాస్స్వాహా॥ సోమాయేదం। యాతే ధామాని హ
విషా యజంతి తాతే విశ్వా పరిభూ రస్తు యజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రతి
రణస్సువీరో వీరహా ప్రచరాసోమ దుర్యాన్థ్స్వాహా॥సోమాయేదం॥
త్వ మిమా ఓషధీ స్సోమ విశ్వా స్త్వ మపో అజనయ స్త్వంగాః॥ త్వ
మాతతంథో ర్వంతరిక్షంత్వం జ్యోతిషా వితమోవవర్థ స్వాహా॥సోమా
యేదం। యాతేధామాని దివి యాపృథివ్యాం యాపర్వతేష్వోషధీ
ష్వప్సు। తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ థ్సోమప్ర
తివ్యాగృభాయ స్వాహా॥సోమాయేదం। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం।
యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥యాజ్ఞికీభ్యో దేవతా
భ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వా
హా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।సదసస్పతిమద్భుతంప్రియమింద్రస్య
కామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥సదసస్పతయఇదం।మదం
తీరుపస్పృశ్య ప్రథమే నానువాకేన శాంతింకృత్వా।నమోవాచేయా
చోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచేనమో నమోవాచే నమో
వాచస్పతయేనమ ఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యోమంత్రపతిభ్యోమామా
మృషయో మంత్రకృతో మంత్రపతయఃపరాదుర్మాహమృషీన్మంత్ర

కృతో మంత్రకృతీన్పరాదాం వైశ్వదేవీంవాచముద్యాసగం శివామద
స్తాం జుష్టాం దేవేభ్యశ్శర్మమే ద్యౌశ్శర్మపృథివీశర్మమిశ్వమిదం జగత్।
శర్మ చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మప్రజాపతీ। భూతంవదిష్యే భువ
నం వదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యే తపోవదిష్యే బ్రహ్మవదిష్యే
సత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముపస్తృణఉపస్తరణంమే
ప్రజాయైపశూనాం భూయాదుపస్తరణమహంప్రజాయైపశూనాం
భూయాసం। ప్రాణాపానా మృత్యోర్మాపాతంప్రాణాపానౌమామా
సిష్టంమధు మనిష్యేమధుజనిష్యే మధు వక్ష్యామిమధువదిష్యామి
మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యే
భ్యస్తంమాదేవా అవంతుశోభాయైపితరోనుమదంతు। ఓం శాంతిశ్శాం
తిశ్శాంతిః॥ చతస్రఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాస్వక్తాఅభ్యాదధాతి। ఓం
పృథివీ సమిత్। తామగ్నిస్సమింధే। సాగ్నిగం సమింధే। తామహగం
సమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా
బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమింత్తాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। అంత
రిక్షగంసమిత్। తాంవాయుస్సమింధే। సావాయుగంసమింధే। తా
మహగంసమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా
యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా॥ వాయవఇ
దం॥ ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే। సాదిత్యగంసమింధే। తామ
హగం సమింధే। సామాసమిద్ధా ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా

బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమింత్తాగ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయేదం। ప్రాజాపత్యా మేసమిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మేఽసి స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ అథ దేవతోపస్థానమ్। అగ్నే వ్రతపతే త్వాం ఋషిభ్య స్సౌమ్యవ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతామ్। వాయో వ్రతపతే త్వాం...తామ్। ఆదిత్య వ్రతపతే త్వాం ఋషిభ్య స్సౌమ్య + తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే త్వాం ఋషిభ్య స్సౌమ్య + తాం॥ ఉపస్థాయ ॥ శుక్రీయమంత్ర బ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమ ముదాన్యభివ్యాహృత్య వాచయిత్వాచార్యః। నమః। యుఞ్జతే। వృష్ణః। బ్రహ్మణ। బ్రహ్మణ। దశ ఆపశ్యన్। దేవస్య। సముద్రాయ। ఇషే। ఘర్మః। దేవాః॥ సావిత్రం। పరిశ్రితే। బ్రహ్మన్। అగ్నిః శిరః। దేవస్య। విశ్వాః। ఘర్మః। ప్రజాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా। యుఞ్జతే సవితేతి వా। జయాదిప్రతిపద్యతే స్విష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీసనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య। సగ్గ్రావంచకృత్వా ఽనాజ్ఞాత మిత్యాది పరిషేచనాంతకృత్వా మదంతి రుపన్ప్రశ్నోత్తరే ణానువాకేన శాంతింకుర్యాత్॥

శంనో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శంన స్తపతు సూర్యః। అహాని శంభవంతు నశ్శగ్ం రాత్రీః ప్రతిధీయతాం। శముషానో వ్యుచ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతు నః। శివా నశ్శంతమా భవ సుమృడీకా సరస్వతి। మాతే వ్యోమ సందృశి। ఇడాయై వాస్త్వసి వాస్తుమ ద్వాస్తుమంతో భూయాస్మ మావాస్తోశ్ఛిథ్స్మహ్యవాస్తు స్సభూయా ద్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసి ప్రతిష్ఠావంతో

భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయా శ్ఛిథస్త్వం ప్రతిష్ఠస్సభూయా
స్మద్వేష్టియం చవయంద్విష్మః । ఆవాత వాహి భేషజం వివాత
వాహి యద్రపః। త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే।
ద్వావిమౌ వాతౌ వాత ఆసింధో రాపరావతః। దక్షంమే అన్య ఆవా
తు పరాన్యో వాతు యద్రపః। యదదో వాత తే గృహే మృతస్య నిధిర్
హితః। తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజం । తతో నో
మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజం। శంభూర్మయోభూర్నో హృదే
ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్। ఇంద్రస్య గృహోఽసి తంత్వా ప్రపద్యే
సగుస్సాశ్వః। సహ యన్మే అస్తి తేన। భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే
సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యే నార్తాం దేవతాం
ప్రపద్యేఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్ర
పద్యే ఓం ప్రపద్యే। అంతరిక్షం మ ఉర్వంతరం బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ
యయా వాత స్వస్త్యా స్వస్తిమాం తయా స్వస్త్యా స్వస్తిమానసా
ని। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం
మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి
ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మా
నరిష్టేభి రశ్వినా సౌభగేభిః। తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతా
మదితిస్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః। కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదా

వృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయావృతా। కస్త్వాసత్యో మదానాంమగ్ం
హిష్ఠోమత్సదంధసః। దృఢాచి దారుజేవసు। అభీషుణస్సఖీనా మవి
తాజరితౄణాం। శతం భవాస్యూతిభిః। వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురింద్రం
ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః।అపధ్వాంత మూర్ణుహి పూర్ధి
చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవబద్ధాన్ । శంనో దేవీ రభిష్టయఆపో
భవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవంతునః । ఈశానావార్యాణాంక్ష
యంతీశ్చర్షణీనాం । అపోయాచామిభేషజం । సుమిత్రానఆపఓష
ధయస్సంతు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ
వయంద్విష్మః । ఆపోహిష్ఠా మయోభువస్తానఊర్జే దధాతన । మహే
రణాయచక్షసే। యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహనః ।
ఉశతీరివమాతరః।తస్మాఅరంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ ।ఆపో
జనయథాచనః । పృథివీశాంతా సాగ్నినా శాంతా సామేశాంతా
శుచగ్ంశమయతు । అంతరిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతంతన్మే
శాంతగ్ంశుచగ్ంశమయతు । ద్యౌశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతా సామే
శాంతాశుచగ్ం శమయతు । పృథివీశాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌ
శ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిర వాంతరదిశా శ్శాంతిరగ్ని శ్శాంతిర్వాయుశ్శాం
తిరాదిత్య శ్శాంతిశ్చంద్రమా శ్శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతి రాపశ్శాం
తిరోషధయ శ్శాంతి ర్వనస్పతయ శ్శాంతిర్గౌ శ్శాంతిరజా శాంతి
రశ్వ శ్శాంతిః పురుష శ్శాంతిర్బ్రహ్మ శాంతిర్బ్రాహ్మణశ్శాంతిశ్శాంతి

ర్దేవ శాంతి శ్శాంతిర్మఅస్తుశాంతిః। తయాహాగ్ంశాంత్యాసర్వశాం
త్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదేచ శాంతిం కరోమిశాంతిర్మఅస్తు
శాంతిః। ఏహ శ్రీశ్చహ్రీశ్చ ధృతిశ్చతపో మేధాప్రతిష్ఠాశ్రద్ధా
సత్యం ధర్మశ్చైతాని మోత్తిష్ఠంత మనూత్తిష్ఠంతు మామాగ్ శ్రీ
శ్చ హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మే ధా ప్ర తిష్ఠా శ్ర ద్ధా స త్యం
ధర్మశ్చైతానిమా మాహాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయు షోదోషధీ
నాగ్ంరసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ంఅను। తచ్చక్షు
ర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ
శరదశ్శతం నందామశరద శ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ
శరద శ్శతగ్ం శ్రుణవామశరద శ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతా
స్స్యామ శ రదశ్శతంజ్యోక్చ సూర్య దృశే। యఉదగాన్మహతోఽ
ర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాత్సమావృషభో లోహితాక్షః
సూర్యోవిపశ్చిన్మనసా పునాతు।బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణఆణీ
స్థోబ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధారితేయంపృథివీబ్రహ్మణామహీధారిత
మేనేన మహదంతరిక్షం దివందాధార పృథివీగ్ంసదేవాంయదహం
వేదతదహం ధారయాణిమామ ద్వేదోఽధివిస్రసత్। మేధామనీ
షేమావిశతాగ్ం సమీచీభూతస్య భవ్యస్యా వరుద్ధ్యైసర్వమాయు
రయాణి సర్వమాయు రయాణి। ఆభిర్గీర్భి ర్యదతో...తేహ్యామ। బ్ర
హ్మ ప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

చక్షుషీ సమీల్యాగృహా మాగచ్ఛేత్। అహ తేనవాసనా ప్రదక్షిణగ్ం సముఖం శిరో వేష్టయిత్వాఽ స్తమి తే గ్రామం ప్రపాదయతి। వాగ్యత ఏతాం రాత్రిం తిష్ఠత్యాస్తే వా। శ్వోభూతే పూర్వోక్త లక్షణేఽచ్ఛది ర్దర్శ్యేఽగ్నిముపసమాధా యాథాస్యమట్టయమభిదర్శయతి। సప్తత యమిత్యేకే। అగ్నిమాదిత్య ముదకుమ్భ మశ్మానంవత్స మాకాశం హిరణ్యం సప్తతయమపి వా ఆదిత స్త్రీణి దర్శయిత్వా యథోపపాద మితరాణి। అత్రైత ద్వాసో గురవే వరం దత్త్వా। వయసుపర్ణా ఉపసేదు రింద్రం-బ్రహ్మా ప్రావాదిష్మ తన్నో మహాసీత్ ॥ ఆభ్యుదయికం కర్మ ణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ సమాపనేఽప్యేవమేవ ప్రయోగః

అథ సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరేపర్యవేతే। పాణినాయమ్య। ఏవం-తిథాధగ్మపత్నీ సమేతోఽహామముః శిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ స్కరిష్యే। పూ ర్వవత్స్నానంతర్పణం హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయ ఇత్యపఃస్పృశ్య ప్రథమేనా నువాకేనశాంతిం కృత్వా। ఓంనమోవాచేయాచోదితా + శ్లోకాద్యా క్షితరోఽనుమదంతు॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతుర్గృహ్ణీతమాజ్యంగృహీత్వా మిథో ఘృతాన్యక్త్వాఽభ్యాదధాతి। ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా। ఆదిత్యాయేదం॥ అంతరిక్షగ్ంసమిత్ అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదం। పృథివీసమిత్। అ న్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। ప్రాజాపత్యామే + స్వా హా। ప్రజాపతయ ఇదం। ఉపస్థానమంత్రేషు। ఆదిత్యవ్రతపతే కాండ ఋషిభ్యస్సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి। వాయోవ్రత పతే-రాధి। అగ్నే వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాంవ్రతపతే-రాధి। దేవతాః

ప్రస్థాయ। యుఞ్జతేసవితేతివర్జయిత్వా। జయాదిప్రతిపద్యతే। స్విష్ట కృతగ్ంహుత్వాదర్వ్యాప్యపరిధీనసక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంచకృ త్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా ।మదంతీరుపస్పృశ్యో త్తమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా।శన్నోవాతఃపవతాం-బ్రహ్మప్రావా దిష్మతంన్నోమాహాసీత్ ।ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥గృహానాగచ్ఛేత్ శ్వోభూతే। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం-బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నో మాహాసీత్ ।ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥గురవేవరందత్త్వాగురోవరంతే దదామీతిబ్రూయాత్ । కేశశ్మశ్రువాపయిత్వాబ్రాహ్మణాన్భోజ యేత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్।

(మదంతీరుపస్పృశ్యేత్యత్రఅభిమంత్రితపాత్రస్థోదకస్పర్శనమ్.)

అత్రశ్లోకాః॥ సోమసూక్తనిషత్సదసస్పతింతంత్రివజ్ఞహుతయా త్సకలానమః । శుక్రియేసమిధోఽగ్నఇతివ్రతీయుంజతేసవితాజయమా విశేత్ । మాలనేయుతవాక్శిరసివ్రతీవేష్టనేస్తమితేగృహానావిశేత్ । స్త్రీయశేంధఇవతృణమప్యర్థో వాగ్యతేన తతోఽభ్యుదితక్రియా । తతః ప్రభాతేతు బహిర్గృహేణాం వహ్నించ సూర్యంచ తథోదకుంభం । ఆకాశమూర్వీం చ గిరిం చ వత్సంపశ్యేద్ధిరణ్యంచ వయస్సుపర్ణాః । ఉత్సర్జనేతు యుంజాదిమాలనాదిచవర్జయేత్ ।సమిదాధానమంత్రేషు ద్యాస్సమిత్పూర్వమిష్యతే । వ్రతేషు చాపరోవిధిర్నసూక్తంచిత్త మాదికం • ఉపస్థితిర్నదేవతాగణస్య శుక్రియా దృతే । అధ్యాయీ సోమకాండస్య యావద్వత్సరమాదరాత్ । నక్తభోజీత్వధశ్శాయీ బ్రహ్మచారీజితేంద్రియః । శూద్రసంభాషణాన్నైవ నోపానచ్ఛత్త్రధా రణం । నగతాసుం సమీక్షేత నారోహేచ్ఛకటాదికం । స్నానము ష్ణాంబునానైవపర్యసూదుపసేదివా । ఏతానిశక్తితః కుర్యాద్వ్రతీతిప్ర తసిద్ధయే । స్నానోపాకర్మ సమిధ స్తర్పణంవపనం వ్రతీ । ఆచార్యశ్చ

తతస్సర్గం స్నానతర్పణపూర్వకం॥ సూత్రార్థ సంగ్రహకారోపి॥ సౌమ్యవ్రతేషు సోమాయ కాండర్షయఇతీరితం ।సోమోధేనుమిదంసూక్తంసాంహితీభ్యః ప్రభృత్యతః । మదంతీస్తాఉపస్పృశ్య నమోవాచేతిశాంతికంజప్త్వా । చతస్రస్సమిధస్సాజ్యా ఔదుంబర్యోటుః । పృథివీసమిదిత్యేతైరుక్తైస్తాదధాతిహి । యుంజతేవృష్ణ ఇత్యాద్యాజ్యా దశద్వాదశోత్తరే । మంత్రబ్రాహ్మణపఠితానువాకానాంపదవాచనం యుంజతే సవితేత్యేతౌ । ద్వావావాచయతిస్ఫుటౌ । అగ్నేవ్రతః తే కాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ । శన్నోవాతిశ్యాంతిజపస్సమిన్మాల్యాహతవాససా । శిరస్సంవేష్ట్య స్తమితేత్వగారం వాప్రవేశయేత్ ।పరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాం చ భోజనంకారయేదితి । ఉత్సర్జనంత్వేనమేవద్యారాద్యైస్సమిధఃక్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతే కాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ । వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ । వదంతి కేచిత్సామ్యాఖ్యవ్రతపవేతి రేషున । ప్రకృతమనుసరామః॥

ఆగ్నేయవ్రతమ్.

ఆగ్నేయవ్రతేనబ్రాహ్మ్యంవపనపూర్వకం స్నాత్వాఽచార్యశ్శిష్యేణ సహప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం-తిథౌ ।ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతేనసగ్ స్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా। షడృషీగ్ స్తర్పయేత్ ।నివీతీభూత్వా। అగ్నింకాండర్షింతర్పయామి॥ సాగ్ంహితీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి । వారుణీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఏవంతర్పయిత్వా।ఉపవీతీ।అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వాఽన్వారబ్ధేవటౌనిజుహోతి । అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా।అగ్నయే కాండర్షయఇదం । అగ్నేనయసుపథారాయె అస్మాన్ విశ్వానిదేవ వయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాంతే

నమఉక్తిం విధేమస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే
భరధ్వగ్ంహవ్యంమతించాగ్నయే సుపూతం। యోదైవ్యాని మానుషా
జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతిస్వాహా । అగ్నయ ఇదం ।అచ్ఛా
గిరోమతయో దేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణం భిక్షమాణాః।సుసందృ
శగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్ స్వా
హా॥అగ్నయ ఇదం । అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అ
భ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభిరజరేభి
ర్యజత్రస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం ।అగ్నే త్వంపారయానవ్యో అస్మాన్త్స్వ
స్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా । పూశ్చపృథ్వీబహులాన ఉర్వీభవాతోకా
యతనయాయశంయోస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । ప్రకారవోమననా
వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీప్రా
చ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । సాగ్ం
హితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ం హితీభ్యో దేవతా
భ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥
యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉ
పనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । బ్రహ్మ
ణే స్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం । సదసస్పతిమ
ద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం । సనింమేధామయాసిషగ్ స్వాహా॥ స
దసస్పతయ ఇదం। అథ దేవతోపస్థానం । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషం

ఆగ్నేయంవ్రతం చరిష్యామితచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయం + తాం। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। వ్రతానాంవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। దేవతాఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతే। స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా। దర్వ్యాపరిధీనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్‌స్రావంచ కృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనేఽప్యేవమేవప్రయోగః॥

ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం + తిథౌ। ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్‌స్కరిష్యే పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్య-రాధి। వ్రతానాం- తన్మేరాధి। దేవతా ఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్యతే। స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్గ్‌స్రావంచకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। బ్రాహ్మణాన్‌భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥

అథ వైశ్వదేవవ్రతమ్.

వైశ్వదేవవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన సగ్గ్‌స్కరిష్యే। పూర్వవదృషి

పూజాంకృత్వా మధ్యృషీగ్ స్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । విశ్వాన్
దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్తర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త
ర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా
ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సద
సస్పతింతర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా । ఉపవీతీ।అగ్నే రుపసమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా ఽన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి।
విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాం
డర్షిభ్యఇదం । ఆనోవిశ్వేఅస్రా గమంతుదేవామిత్రో అర్యమావ
రుణస్సజోషాః । భువన్యథానోవిశ్వేవృధాసః కరన్థ్సుసాహాః విధు
రంవశసస్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । శంనో దేవావిశ్వదేవా
భవంతుశగ్ం సరస్వతీసహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శము రాతిషాచశ్శం
నోదివ్యాః పార్థివాశ్శన్నో అప్యాస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం।
యేసవితుస్సత్యసవస్య విశ్వేమిత్రస్య వ్రతేవరుణస్యదేవాః । తేసౌ
భగంవీరవద్గోమదప్నో దధాతనద్రవిణం చిత్రమస్మేస్వాహా । విశ్వే
భ్యోదేవేభ్యఇదం । అగ్నెయాహి దూత్యం వారిషేణ్యోదేవాగ్ం
అచ్ఛాబ్రహ్మకృతాగణేన । సరస్వతీం మరుతోఅశ్వినాపో యక్షిదే
వాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం ।
ద్యౌః పితః పృథివిమాతరధ్రుగగ్నే భ్రాతర్వసవో మృడతానః। వి
శ్వఆదిత్యా అదితేసజోషాఅస్మభ్యగ్ం శర్మబహులం వియంతస్స్వా
హా । భ్యఇదం । విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవంమే

యెఽన్తరిక్షే య ఉపద్యవిష్ఠ । యెఽగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రా ఆస ద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వగ్ం స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో-ద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యో దేవ-ద్భ్య ఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో-స్స్వాహా। యాజ్ఞి-దం। వారుణీ-స్స్వాహా। వారుణీ-దం। బ్రహ్మణే స్వాహా। బ్రహ్మణ-ఇదం । సదసస్పతి-యాసిషగ్ం స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం । అథ దేవతోపస్థానం । అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం । వాయో వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామి-రాధ్యతాం । ఆదిత్య వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామి। త-రాధ్యతాం । వ్రతానాం వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామిత-రాధ్యతాం। దేవతా ఉపస్థాయ। జయాది ప్రతిపద్యతే సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీనక్తి । పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్స్రావ చకృత్వా ఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్। సమాపనేఽప్యేవమేవ ప్రయోగః.

అథ వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరేపర్యవేతే । ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మప త్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్స్కరిష్యే॥ పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ । ఉపస్థానమన్త్రేషు। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మే రాధి వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్య వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాం-రాధి। దేవతా ఉపస్థాయ । జయాది ప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా

పరిధీనక్తి। పరిధీః ప్రహృత్య సగ్ంస్రావం చ కృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతర్పయేత్॥ అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్॥ శ్లో॥ యజుర్వేదే తు చత్వారః కాండాః కాండపతిస్మృతిః। తర్పయంత్యర్చయంత్యేతాసువచార్ష్యసూరయః॥ ఋషింముఖాంతే జుహుయాద్వ్రతేషు సూక్తహోమాన్ సదసస్పతిం చ। ఉపస్థితిశ్చాపి చ దేవతానాం జయాదయో బ్రాహ్మణతర్పణం చ। వ్రతేషు సవనే చైవ తద్ధై వాధ్యయనే మతః॥ పరిధిప్రహరణం కుర్యాల్లెపకార్యాం న విద్యతే। సవనే గ్రహపూజాఖ్యం ఉపాకర్మవ్రతోత్సృజే। పరిధిప్రహరణం కుర్యాత్ స్రావస్తు విధీయతే॥ వ్రతాని వేదవ్రతాని సవనం పుగ్ం సవనం। అధ్యయనం ఉపాకర్మ మఖః గ్రహపూజా॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

అథ స్నాతకవ్రతమ్.

అథ సమావర్తన ముచ్యతే శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాం సమతిక్రమే। స్నాతకవ్రతలోపే చ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనం॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం + స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్య సమావర్తనశుభలగ్న పర్యంతం బ్రహ్మచర్య వ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। యథాశక్తితండులసహిత పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా। ఉపస్థాయ। అర్కవ్రతదక్షిణాగ్ర

యంకృత్వా॥శ్లో॥ సను స్తసంపత్సమహాప్తి + + + యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమమ ఉపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యేసం భావితానాం పాపానాం అస్నానసంధ్యావందనజపహీన భిక్షాగ్నికార్యశూద్రాద్విస్పర్శనస్వాదితాన్న భోజనఖట్వాంకశయనఖట్వాధిరోహ తోజలపానభక్షణక్షౌరకౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోపవీతాఽజినదండాధారణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గ ప్రభృతిత్రయస్త్రింశ న్నిమిత్తానాం సర్వేషాందోషాణా మపనోదనార్థం-బ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తంనిశ్చిత్య-ఉపదిశ్య-మామనుగృహ్ణంతుభవంతః-అనుగృహ్ణీమః॥ యజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి- ఏతత్క్షణపర్యంతంసంభావితేభ్యస్సర్వేభ్యఃపాపేభ్యోవిముక్తిర్భూయాదిత్యేషాసభాఽనుగృహ్ణాతు॥స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధి రస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥శ్లో॥స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరం యస్మాతదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ధన్యం కరోషిదాతార మిహాలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్లో॥హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ + ప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్య + నమమ ॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్ర + ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ ఏభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైస్సభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభవతు। మమశరీరశుద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా

యశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనా
ద్యాజ్యసగ్గ్ స్కారాంతే + అత్రచతుష్పాత్ర ప్రయోగంకుర్యాత్॥
పూర్వ్యపరిషేచనంకృత్వా॥ ఏకం + ద్వే + త్రీణి + చత్వారి॥ పునరూ
ర్జాని + విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సహారయ్యాని + స్పరిస్వా
హా॥ అగ్నయ ఇదం॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ + స్వాహా॥ అగ్నయే
చపృథివ్యైచ మహత ఇదం॥ భువోవాయవేచా + స్వాహా॥ వాయ
వేచాంతరిక్షాయచ మహత ఇదం॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా॥ ఆది
త్యాయచదివేచమహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా॥ చంద్రమ
సేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యశ్చమహత ఇదం॥ పాహినో అగ్నఏనసేస్వాహా॥
పాహినోఅగ్నఏనస ఇదం॥ పాహినో విశ్వవేదసేస్వాహా॥ పాహినోవి
శ్వవేదస ఇదం॥ యజ్ఞంపాహివిభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞంపాహివిభా
వసవ ఇదం॥ సర్వంపాహిశతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహిశతక్రతవ ఇ
దం॥ పాహినోఅగ్నఏకయా × ర్వసో స్వాహా॥ వసవ ఇదం॥ పునరూ
+ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సహారయ్యాని + విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః × ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరి
షేచనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్
సర్వాత్మకః... మమస్నాతక వ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి + తు॥ స్నాతక
వ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ + తిథౌ + శ్రీప
రమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికా

ర్థం సమిదాధానం కరిష్యే॥ పరిత్వాగ్నే + + + అహం భో అభి
వాదయే॥ (అగ్నికార్యం పూర్వముక్తం) సూ॥ వేదమధీత్య స్నాస్యన్।
ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః × నామధేయః॥
శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం ర
క్షాబంధనం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ విశ్వే త్తా తే సవనేషు ప్రవా
చ్యా యా చకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృ
తం వస్వపావృణోః శరభాయ ఋషిబంధవే॥ రక్షా బంధనముహూ
ర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాగుదయ్యాం ద్వారం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా
చర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే॥ మధ్యం దినేఽగ్నేరుపసమాధానాదిపా
త్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగ సమిత్స్రక్సు గంధాన్ ప్రవ
ర్తౌ శీతోష్ణాంబు క్షురకట యువచ్ఛత్రదండాంజనాది। ఆదర్శోపానహౌ కు
శశకృత్స్నానచూర్ణోదపాత్రే స్నానం యుంజాత్సకృదిహ నరః కాష్ఠ
మౌదుంబరం చ॥

సూత్రే=రెండుసూత్రములు, వస్త్రే=రెండువస్త్రములు, మణియుగ=రెండుసువర్ణ
కంకణములు, సమిత్=ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాన్=గంధము, ప్రవర్తౌ=
పోగులజోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము, ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=దర్భచాప,
యువ=వడ్లు, ఛత్ర=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ అంజన=కాటుక కాయ, ఆదర్శ=
అద్దము, ఉపానద్ద్వయం=చెప్పులజోడు, కుశ=దర్భ, శకృత్=ఎద్దుపేడ, స్నానచూ
ర్ణ=నున్నపిండి, ఉదకపాత్రే=ఉదకసహితమయిన, చెంబులజోడు' నరః=మనుష్యు
డు, స్నానం=స్నానమును, యుంజ్యాత్=సకృత్=ఒక్కమాఱుచేయవలయును, కా
ష్ఠమౌదుంబరం చ=మేడిపుల్లయును.

అథ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి
శృంగా + × ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ అథాజ్యభాగౌ స్రువాజ్య
హోతి॥ అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥
సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ సమం పూర్వే

౯॥ అగ్నయే స్వాహా। మధ్యే అగ్నయ ఇదం॥ అథ పాలాశీగ్ం సమిధ
ముత్తరయాధాయ॥ ఓం ఇమగ్ం స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ
సమ్మహేమ మనీషయా। భద్రా హి నః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే
సఖ్యే మా రిషామా వయం తవ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥ అథ ఉత్త
రేణాగ్నిం కటముపవిశ్య॥ త్ర్యాయుషమితి క్షురమభిమంత్ర్య॥ త్ర్యాయు
షం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం
తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం॥ శివో నామాసీతి యజుషా వప్త్రే ప్రదాయ॥ శి
వో నామాసి స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥ అహిగ్ంస
గ్ంసజ్జనాద్యా కేశనిధానాత్సమానం॥ ఉష్ణేన వాయ ఇతి యజుషా ఉష్ణా
శ్శీతా స్స్వ ఆనీయ॥ ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వప
తు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకేనానీయ॥ ఆప ఉందంత్వితి కుమారస్య శిర ఉన
త్తి॥ ఆప ఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చ సూర్యం
దృశే॥ యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం
ప్రవపతి॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య వి
ద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాస
దయం + శర్మా। ఇతి పూర్వతో వపతి। తాన్ కేశాన్ శకృత్పిండే ని
ధాయ అక్షతముపస్పృశ్య। త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యత్క్షురే
ణేతి ప్రథమం వపంతం మాతానుమంత్రయతే॥ యత్క్షురేణ మర్చ +
తేన తే వపామి + శర్మా॥ యేన పూషా బృహస్ప + సాగ్నేశ్చాయుస్స్వ
స్త్రయే॥ ఇతి దక్షిణతో వపతి। తాన్ కేశాన్ శకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ

కేశవస్పృశ్య॥ పునఃతిగ్ స్త్రీంద్దర్భానంతర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరా +
సాశ్లోక్యాయస్వస్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతోవపతి॥ తాన్కేశాఞ్ఛకృ
త్పిండే నిధాయ అప ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రిగ్ స్త్రీంద్దర్భానంతర్ధా
య॥ యేనపూషాబృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్యచాయుషే వపతు। తేన
తేవపామి × శర్మణాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసః॥
ఇత్యుత్తరతోవపతి॥ తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే నిధాయ ॥ అపఉపస్పృ
శ్య॥ ఉప్త్వాయకేశా నిత్యౌదుంబరమూలేదర్భస్తంబేవా నిదధాతి
ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా। సోమో అ
గ్నిః తేభ్యోనిధానం బహుధాన్వవిందన్నంతరాద్యావాపృథివీ అప
స్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్యనిదధాతి॥ జఘనార్ధేవ్రిజస్యైకవిశ్య విస్రస్య
మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి॥ కాగ్ంస ఇదమహామితి యజు
షోదుంబరమూలే దర్భస్తంబేవోపగూహతి॥ ఇదమహం + శర్మణో
………స్యపాప్మానముపగూహామ్యుత్తరో + శర్మాద్విషద్భ్యః॥ఏవం
విహితాభిరేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భిస్స్నకృత్స్నాపయిత్వా॥ ఆపో
హిష్ఠా మయోభువః + చనః॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః + శగ్గ్ స్యోనా
భవంతు॥ + బలమోజో నిధత్త॥ అన్నాద్యాయేత్యౌదుంబరకాష్ఠే
నదతో ధావతే అన్నాద్యాయవ్యూహధ్వం దీర్ఘాయుత్వహమన్నా
దో భూయాసం॥ సోమో రాజాయమాగమ దితిస్నానీయేన మార్జ్జ
నోద్వర్త్యస్నాత్వా॥ సోమోరాజాయమాగమత్ సమేముఖం ప్రవే
క్ష్యసి భగేన సహవర్చసా। సోమస్యతనూరసీతి యజుషా అహతఃసు

త్తరం వాసః పరిధాయ । సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వా
మా తనూ రావిశ॥

సార్వసురభిచందనం నమో గ్రహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవతా
భ్యోం తుణాయ దత్త్వా । నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాక
జభాభ్యాం [illegible] గ్రాహిణీః॥ అప్సరస్వ
త్యాత్మానం గంధేనానులిప్య॥ అప్సరస్సు యో గంధో గంధర్వేషు చయ
ద్యశః॥ దైవ్యో యో మానుషో గంధస్స మా గంధస్సురభిర్జుషతామ్॥
మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానం సూత్రప్రోతమియమోషధ ఇత్యుదక
పాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణమ్ పరిప్లావ్య॥ ఇయమోషధే త్రాయమాణా సహ
మానా సహస్వతీ। సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు।
అపాశోసీత్యధచ్ఛత్రేణ కంఠే బద్ధ్వా॥ అపాశో ఽస్యరో మే మా సగ్ం
శారిష్ఠా మోపతిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ। శతగ్ం
శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ॥ బాదరమణిమప్యేవం
కృత్వా॥ సవ్యే పాణౌ తూష్ణీం బధ్నాతి॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీ
స్త్వేతి సమానం॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్కృత్తికా శ్చాకృంతగ్ స్త్వా।
ధియో వయన్నవగ్నా అవృంజన్ సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయ
చ్ఛన్। దేవీ దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహి
త్వనం॥ యా అకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాయ । యా అకృంతన్న
వయగ్ం యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రంతానభితో ఽదదంత। తాస్త్వా

దేవీర్జరసే సంవ్యయస్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వ వాసః। పరిధత్త ధత్త
వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ
ద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ
వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదస్సువర్చా రా
యశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ। పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూ
రాపీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదః పురూచీర్వసూని
చారుర్విభజాసి జీవన్।

తస్య దశాయాం ప్రవర్త్య ప్రబధ్య దక్షిణే బాహావాబధ్నీయా
ద్ఘాతనయన్నాయుష్యమిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్రమష్టావాజ్యాహు
తీర్జుహోతి। ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భి
ద్యం। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాన్మాగ్ం స్వాహా॥ హిరణ్యా
యేదం॥౧॥ ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం। సర్వా
స్సమృద్ధీరృద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ సమాహితాస్స్వాహా॥ హిర
ణ్యాయేదం॥౨॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్య పితుర్నామేవ జగ్రభమ్। తం
మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషేషు ప్రియం కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేద
౩॥ ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణేషు కురు। ప్రియం విశ్యేషు
శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥౪॥
యా తిరశ్చీ నిపద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా య
జే సగ్ం రాధనీమహగ్ం స్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యా ఇదం॥౫॥ సగ్ంరాధ

స్యై దేవ్యై స్వాహా॥ సగ్ంరాధస్యై దేవ్యా ఇదం ॥౬॥ ప్రసాధన్యై దే
వ్యై స్వాహా॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యా ఇదం ॥౭॥ సమ్రాజం చ విరాజం చా
భిశ్రీర్యా చ నో గృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ం
సృజామసి స్వాహా॥ లక్ష్మ్యా ఇదం ॥౮॥ (నమమ) అగ్నయ ఇదం (నమ
మ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం (నమమ) అస్య కర్మణః హోమప్ర
తిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమా
దాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + + అథ(జయాది హోమం కు
ర్యాత్) జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్తమేతాభి
ర్వైకంకతీం సేకర్ణే జుహోతి॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయ
స్పోషమౌద్భిద్యమ్। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మామ్॥
ఉచ్చైర్వాది పృతనాజిసత్రాసాహం ధనంజయమ్। సర్వాస్సమృద్ధీర్
ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ సమాహితాః। శునమహగ్ం హిరణ్యస్య
పితురివ నామాగ్రభైషమ్। తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం
కురు। ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మసు కురు। ప్రియం
విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు। యా తిరశ్చీ నిపద్య
సేఽహం విధరణీ ఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరా
ధనీమహమ్। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై। ప్రసాధన్యై దేవ్యై। సమ్రా
జం చ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చ నో గృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యా ముఖే
తయా మా సగ్ం సృజామసి। ఏతాభి స్సర్వైః ప్రతియం। ఆయుష్యం

వర్చస్యగ్ం + + + సృజామసి। అథశుభికేశిరఇతిస్రజశ్శిరసినిధా
య। శుభికేశిరఆరోహశోభయంతీ ముఖంమమ। ముఖగ్ంహిమమ
శోభయభూయాగ్ంసంచ భగంకురు। యామాహర దితిభాషితం
బధ్వా। యామాహరజ్జమదగ్ని శ్శ్రద్ధాయైకామయాన్యై। ఇమాం
తామపినహ్యేఽహం భగేనసహవర్చసా। యదాంజన మిత్యంజనేన
చక్షుషీఆంక్తే। యదాఽంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతఉపరి।
తేనవామాం ఞ్జే తేజసేవర్చసే బలాయచ। మయిపర్వతేతి చతుర్ణాం
యజుషా మేకేనవా। మయిపర్వతపూరుషం మయిపర్వత వర్చసం
మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతాయుషం॥ యస్మేవర్చఇత్యాదర్శ
సమీక్షతే। యస్మిన్వర్చః పరాగతమాత్మాన ముపతిష్ఠతి। ఇదంత
త్పునరాదదేదీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। ప్రతిష్ఠేస్థఇతియజోపాన
హావాగృహ్ణాతి। ప్రతిష్ఠేస్థోదేవతానాం మామాసంతాప్తం॥ ప్రజాప
తేశ్శరణ మసీతిఛత్రం। ప్రజాపతేశ్శరణమ సిబ్రహ్మణ శ్ఛదిర్వి
శ్వజనస్య ఛాయాఽసిసర్వతోమాపాహి॥ దేవస్యత్వేతి వేణుదండ
మాదాయ। దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే ద్విషతో వధాయేంద్రస్య వజ్రోఽసివా
ర్త్రఘ్నశ్శర్మ మేభవయత్పాపం తం నివారయ। దేవీష్షడుర్వీరిత్య
ధశ్ఛత్రేణదిశముపస్థాయ॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోతవిశ్వేదేవా
సఇహవీరయధ్వం। మాహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ

ద్విత్ర తే సోమరాజనః॥ ద్వితీయేన నక్షత్రాణి చంద్రమసం వరాతివా సంభాష్య । యదార్థం గచ్ఛత్యేవతరగ్ స్నానం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా॥ తూష్ణీగ్ం సమిధమగ్నా వాదధాతి॥ పాణిగ్రహణే స్నాతం పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆశీర్వాదః తతః ఆభ్యుదయికం కుర్యాత్॥ కాశీయాత్రాయాం॥ శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహం కృతవ్రతచతుష్టయః॥

శీయాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహి మే శుభామ్॥ (ప్రతివాక్యం) సాలంకారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తే ద్విజ । పాణింగృహీత్వా సాగ్నిస్త్వం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛ మద్గృహం॥ స్నాతకవ్రతే అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం చ నాన్యాపేక్ష మితి పాశ్చాత్యవైదిక సమ్మతవ్యవహారః॥

ఇతి స్నాతకవ్రతమ్ సమాప్తమ్.

వైకల్పికసమావర్తనమ్.

అథైతదపరం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధాతి॥ పూర్వవదాచార్యేణానుజ్ఞాతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం సోమ థే యోఽహం వైకల్పిక సమావర్తనం కరిష్యే॥ తూష్ణీమేవ తీర్థే

కృత్య వి

కృత్య పాలాశీగ్ం సమిధం । ప్రాదేశమాత్రీం తస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీం ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయ న్నాదధాతి ॥ శ్లో ॥ స్నానం వత్యేకరం తూ ంతీర్థే స్నాత్వైవలౌకికం । వహ్నౌ మూర్ధాయ విధివత్పరిషిచ్యస మంతతః । పాలాశీం సమిధం తూష్ణీమగ్నౌ వాదాయ యత్నవః । వరి షేచనంతతః కుర్యాద్వృథా పూర్వమితిస్మృతిః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

వైకల్పికసమావర్తనమ్ సమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు.

సూత్రీయవివాహప్రయోగః

శ్లో॥ ప్రాణసంయమనం ప్రథమం భవేత్ప్రేషణం సుహృదాభిమంత్రి
ణామ్। సంగతాయవరాయసమర్ప్యతేస్వామినాతువధూర్జలపూర్వకమ్
శ్లో॥ స్థాప్యతేచవివాహమహీంతిలేపాకో విధివన్మధుపర్కః॥ సోత్రగ్నో
సహితః ఉపహితోపి వాదీయతేవరవృత్తసమీక్షయా॥
శ్లో॥ ఏవమేవపరాపచితస్తతోఽభ్రాతృమాతృజపోః సమీక్షణమ్।
అత్రచాగ్నః కరణం వరకన్యయోర్భ్రాంతరం యజుషాపరిమృజ్యతే॥
శ్లో॥ కన్యకాస్వజనోయదిసాపివా యదిహిరోదితి బధువియోగతః।
తర్హిజీవవతీంతుజపేదృచం కన్యకావరణేయదివర్జనమ్॥
శ్లో॥ స్నాపనాదితుయద్బహుమంత్రకం కర్మతత్క్రియతేంతతఏవహి।
గృహ్యతేఖలుపాణిరమంత్రకంగమ్యతేజ్వలనంస్తునమంత్రకమ్॥

అథప్రయోగః.

హరిఃఓమ్॥ ముహూర్తసమయేవరో మంగళస్నానంకృత్వా॥ పూ
ర్వమేవవధూంమంగళస్నానం కారయిత్వా॥ అద్య ముహూర్తస్సు
ముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యోమహాజనే
భ్యోనమః॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు ..సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥శు
భేశోభనేముహూర్తే...శ్రీమాన్ గోత్రఃనామధేయోఽహం। శ్రీమ
తః గోత్రస్య నామధేయస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీ పర
మేశ్వరప్రీత్యర్థం। పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన
తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చమహాజనై
స్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్య
ర్థంగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ పుణ్యా
హంవాచయిత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం॥వరాన్ప్రే
షయిష్యే॥సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతోవరాన్ప్రహిణుయాత్॥ ...

ర్థం కన్యాం వృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయతి॥ తానాదితో ద్వాభ్యామభి మంత్రయేత॥ ప్రసుగ్మంతా...సుయమమస్తు దేవాః॥ తే కన్యాదాతారం గత్వా బ్రువతే॥ అత్రిప్రథమం వరప్రవరముక్త్వా తతో వధూప్రవరము చ్చరేత్॥ నప్త్రే-పౌత్రాయ॥ పుత్రాయ॥ శర్మణే వరాయ। నప్త్రీం-పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీం కన్యాం। ధర్మప్రజాసంపత్యర్థం వృణీమహే వృణీధ్వం దాస్యామీతి ప్రతిబ్రూయాత్॥ ఏవం త్రిః॥ కృతార్థా వయమితి వరమావేదయేయుః॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం। ధర్మప్రజాసంపత్యర్థం స్త్రియముద్వహే॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూతద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥ యజ్ఞోపవీతం ధృత్వాఽఽచమ్య॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం। సాలంకృతకన్యాదానం కరిష్యే॥ మహాసంకల్పముచ్చార్య॥ వరమభ్యర్చ్య॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య వరస్యేదమాసనం। ఇదం పాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ... యుగధారిణే నమః॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర॥ ఇమే గంధాః। అలంకారార్థా ఇమే అతః తాన్సంత్యజ తాన్సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥

॥ కన్యాం కనకసంపన్నాం...ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ అత్రివధూపూర్వకం ప్రవరముచ్చరేత్॥ నప్త్రీం- పౌత్రీం - పుత్రీం నామ్నీం కన్యాం॥ నప్త్రే - పౌత్రాయ - పుత్రాయ - శర్మణే వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదకపూర్వకం దద్యాత్॥ స్వస్తీతి ప్రతివచనం। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే... ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ సాలగ్రామదానం॥ దాతా॥ ధర్మార్థకామేషు త్వయైషా నాతిచరితవ్యా॥ వరః॥ నాతిచరామీతి ప్రతివచనం॥ తత్రైవ కన్యాఽఽస్తే॥ వరో వివాహవేదికాయామగ్నిప్రతిష్ఠాపనం

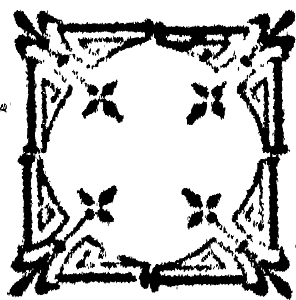
కుర్యాత్। వరః ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం। సకల
శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థంగృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాప
నంకరిష్యే। స్థండిలం కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్నిం ధ్యాత్వా
లంకృత్య। తతోమధుపర్కః॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య। మయా
యమాణకన్యాదానాంగత్వేనవరం మధుపర్కేణ పూజయిష్యే।కూ
ర్చం ప్రయచ్ఛతి। యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వంతీతి తత్కూర్చ ఉపవిశతి॥
యథాపురస్తాత్। రాష్ట్రభృద...ద్యోషం॥ ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా
ప్రాహ। ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య। ఆపః పాదా.. నర్చస్యాని॥ దక్షి
ణంపాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ
ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య। ఉత్తరేణ యజుషాఽత్మానం ప్రత్యభి
మృశేత్। మయిమహో...ప్రియం॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య।మృ
ణ్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహ। ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య।ఆమా
గన్యశసా...పశూనాం॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమానఉత్తరంయ
జుర్జపేత్ ।విరాజోదోహో...విరాజః॥ శేషంపురస్తాన్నినీయామాన
ముత్తరయానుమంత్రయతే॥సముద్రంవః...మత్పయః। దధిమధ్వాతి
సగ్ంసృజ్యకాగ్ంసేనవర్షీయసా పిధాయకూర్చాభ్యాంపరిగృహ్య
మధుపర్క ఇతి ప్రాహ। త్రివృతమేకేఘృతంచ పాంక్తమేకేధానాస
క్తూగ్ంశ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య। త్రయ్యైవిద్యాయై...పశూనాం।
ఆమాగన్......పశూనాం॥ యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తా
దుపరిష్టాచ్చ। అమృతోపస్తరణమసి। పీత్వా।ఉత్తరయాత్రిఃప్రాశ్య।
యన్మధునో...మధవ్యోసాని॥ సకృన్మంత్రేణద్విస్తూష్ణీం। అమృతాపి
ధానమసి। అపఃపీత్వా। హస్తౌప్రక్షాళ్య। ద్విరాచమ్య। అనుకం

ప్యాయప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యాస్యావరార్ధపతిర్వా పురోహితాయగా
రితిగాంప్రాపయేత్తే గేణ యజుషాఽభిమన్త్ర్య। గౌర్ధేన్వధ...ముఖ్యేచ।
తస్యైవపాగ్రేకయిత్వోప స్త్రీణాభిఘారితాంమధ్యమేవా తమేనవాత
లాశపర్ణేనోత్తరయాజుహోతి। అగ్నిఃప్రాశ్నాతు...బ్రాహ్మణేభ్యః॥
యమ్యోత్సృజేదుపాగ్రం శూత్తరాం జపిత్వా। యజ్ఞోవర్ధతాం...తృణా
న్యత్తు। ఓముత్సృజత॥ ఉచ్చైరనుజనాతి। అన్నంప్రోక్తముపాగ్రం
శూత్తరయాభిమన్త్ర్య। ఓం కల్పయతేత్యుచ్చైః। సిద్ధమన్నంభూతం।
దాతాప్రాహ। భూతం। వరః। సావిరాట్। తన్మాక్షా...యూర్జంధాః॥
ఓం కల్పయత। ఉచ్చైః। వరంవస్త్రాదిభిర్యథాశక్తిం పూజయేత్। తత
స్సమహూర్తేఽన్వయం దృష్ట్వాతృతీయాం జపేత్। అభ్రాతృఘ్నీం...
స్సవితస్సవ। దృష్ట్వైవచక్షుషీ ఉపసంగృహ్ణాతి। చతుర్థ్యానవితా
క్షేత్। అఘోరచక్షు...శంచతుష్పదే। కృతప్రాణాయామః। అనా
ధ్యాం కర్మాణికర్తవ్యాని। ప్రజాకేచిత్పాదయిత్వా॥ వధూవరా
సంకల్పయుతిః। అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుళ్యాదర్భాగ్రం సంగృ
హ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువోరంతరం సమ్మృజ్య ప్రతీచీనంని
రస్యేత్। ఇదమహం...నిర్దహామి। అథఉపస్పృశ్య। ప్రాప్తేసమిత్తు
త్తరాంజపేత్। జీవాంరుదంతి...కరిష్యతే॥ యుగ్మాన్ నసమవేతా
న్మంత్రవత ఉత్తరయా ఉద్భ్యః ప్రహిణుయాత్। వ్యుత్క్రామ్యర...ద
దర్వాంయ॥ ఉత్తరేణ యజుషాతస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వాం నిధాయ
...అగ్నిం...క్షేంరాశ్ప। తస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం ప్ర
తిష్ఠాప్య। శంతే... శంతే...యాన్సర్వపసరా ఛిద్రేసువర్ణ మాత్తర

యాంతిర్ధ్రాయ। శంతే హిరణ్యగ్ం......సగ్ంసృజస్వ। ఉత్తరాభిఃపం
చభిస్స్నపయిత్వా। హిరణ్యవర్ణాః........స్సవితా పునాతు॥ హి
రణ్య........భవంతు। యాసాగ్ం రాజా........భవంతు। యా
సాం దేవా...భవంతు। శివేనత్వా...భవంతు। పక్కృత్స్నాపయతి। ఉ
త్తరయాఽహతేన వాససాచ్ఛాద్య। పరిత్వాగిర్వణో...జుష్టయః॥ ఆ
చమ్య। ఉత్తరయా యోక్త్రేణసం నహ్యతి। ఆశాసానా...సుకృతాయ
కం। ఉత్తరేణనాభిం నిష్టర్క్యగ్రంథిం కృత్వా ప్రదక్షిణం పర్యావ్యాదక్షి
ణేన నాభిముపస్థాపయతి॥ మాంగళ్యతంతునా...శరదశ్శతం। మంగళ
సూత్రం కంఠే బధ్వా। తతః ఆర్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్ ।వరః పయ
సావధ్వం జలావుపస్తీర్య ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి। వరాంజ
లావన్యః కుర్యాదేవం వధ్వంజలేరుపరిస్థాప్య । కపిలాగ్ స్మారయంతు।బ
హు దేయంచాస్తు । పుణ్యాంవర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు।తుష్టిరస్తు।
వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు । స్వస్తిశివం కర్మా
స్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। దంపత్యోస్సగ్రహే సనక్షత్రేన హాసోమేనక్రియే
తాగ్ం శాంతిరస్తు॥ప్రజాపతి స్త్రియాంయశః...ప్రజామేకామస్సమృ
ధ్యతాం।అన్యోన్యగ్ం శిరసి తండులారోపణం కుర్యాత్ । పూర్వంవరో
వధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్ ॥ద్వితీయపర్యాయే వరస్యశిరసి పూర్వం ప్రాప
యేత్ । తృతీయపర్యాయే వధ్వాశ్శిరసి పూర్వం । చతుర్థే అన్యోన్యం
యుగపత్ । ద్వితీయపర్యాయే । పశవో మే కామస్సమృధ్యతాం । తృ
తీయపర్యాయే । యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం। తూష్ణీం చతుర్థం ।
విశ్వేత్తా తే త్వ్రభాపుంసాం బధ్నీయాద్దక్షిణే కరే । అథవా [illegible]
ణాం బృహత్సామేతి మంత్రితః॥ సంకల్పానంతరం తస్య ముఖ్యకాలస్థి

స్మృతః। హ స్తగ్రహణకాలే వాచతుర్థ్యాం సంమోచయేత్॥ ఏవం గుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వధ్వాసహపాణిగ్రహణాంగత్వేన। అపరేణాగ్నిం ధ్రువం రజ్జ్వాబంధనంకరిష్యే॥ప్రవిశ్యైత్తాతే...బంధవే॥తతః॥బృహత్సామ...నగరేణరతః॥వధ్వావామకరేబధ్నాతి॥ బ్రహ్మగ్రంథింబధ్నాతి॥ ఉత్తరాయాముత్తరయాదక్షిణేహస్తేగృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ॥ తూష్ణీందక్షిణ హస్తేగృహీత్వా॥ పూషాత్వేతో...మావదాసి। ఏవంసూత్రీయ పాణిగ్రహణప్రయోగస్సమాప్తః॥

ఇచ్చట జరుగవలసిన ప్రధానప్రవేశ స్థాలీపాకము మొదలగునవిముందు జూడఁదగును.

అథభట్టీయ వివాహ ప్రయోగః

దంపత్యోర్మాంగళస్నానం కారయేత్। పూర్వమేవ వధూం మం గళస్నానం కారయిత్వా। తత్ర ప్రయోగః॥ శుభమస్తు। అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం...స ర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః - ఏవం గుణ - శుభతిథౌ శ్రీమాన్ - గోత్రః - నామధేయః। శ్రీమతః - గోత్రస్య - నామధేయస్య మమోపాత్తదు రితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్ర హణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం మహాజ నైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యా హవాచనం చ కృత్వా। ప్రాణానాయమ్య - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ మమా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। అనుహవమితి శా కునాదిమంత్రాన్వాచయేత్। అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షవమ్ దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। అనుహూతం పరి హూతగ్ం శకునైర్యదశాకునమ్। మృగస్య సృతమక్ష్ణయా తద్ద్విష ద్భ్యో దిశామ్యహమ్। ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే। నివాతే త్వాఽభివర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే। నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి న మస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। సిస్సిగసి నసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ం ససి। స్వస్తి నశ్శకునే అస్తు ప్రతి న స్సుమనా భవ। వివాహాగార

తుత్యపాణా ప్రత్యాచమ్య ప్రాణానాయమ్య । ఓం భూః ఏవం గు
ణ-శుభతిథౌ వతామ్-దర్శప్రజానంశ తదర్థం స్త్రీయముద్వహే । ఓమ
భూః-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాం
గత్వేన కర్మాధారత్వేన బంధన కరిష్యే । తత్కంబంధన దేవతాభ్యో నమః
ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి । ఓమ్విశ్వే
త్తా త్రేసవనేషుప్రవాచాయూచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే । పారావ
తాయత్పుస్తు సంభృతః వస్వపావృణో శ్వరభాతుబాంధ ధవేః రత్నా
బంధనమః హా...అస్తు । ద్వితీయయజ్ఞోపవీతంచ సంధార్య । ఓమ్భూః
ఏవం గుణ శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యక
ర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం (వివాహాంగత్వేన శ్వశురదత్తద్వి
తీయ) యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే । యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా । ...చ

ప్రథిత్తిం...బలమస్తు తేజః ॥ ఆచమ్య ॥ యజ్ఞోపవీతధారణము
వాచ్యాన్స్నముపాహార్తోఽస్తు । సుహృదస్సమవేతాన్మాత్రివః వరా

మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్ (వృణీమహే) తాన్ప్రసుగ్మ్నా ఇతిద్వా
భ్యామభిమంత్రయేత్ । ఓమ్, ప్రసుగ్మన్తాధియసానస్య సక్షణివరేభి
ర్వరాగంఅభిప్రసీదత । అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతి యత్సౌమ్య
స్యాన్ధసో బుబోధతి । అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థా యేభిస్సఖాయో
యన్తి నో వరేయమ్ । సమర్యమా సంభగో నో నినీయాత్ సంజాస్పత్యగ్ం
సుయమమస్తు దేవాః ॥ శకన్యాదాతారం గత్వా బ్రూయాత్ । గౌరీకంక
ణపూజాస్థలేఅఖండదీపారాధన కృత్వా, ప్రణమ్య । ఆచమ్య-ఓంభూః
ఏవంగుణ - శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ।
గౌరీకంకణదేవతా ముద్దిశ్య- ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే ।

గౌరీకంకణపూజాం కృత్వా॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధ + సగరేణ
రతువధ్వాహామకి కేబన్నీయాత్॥ రక్షాబంధనముపహర్త్రస్య + అస్మ
వాత్స్యాయనస్య పుత్రాయ × గోత్రాయ + శర్మణే వరాయ ధర్మప్ర
జాసంపత్త్యర్థం। గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం దద్యాత్।
ఇతి కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మ
ణేభ్యశ్శుభం భవతు... వస్త్రైః పౌత్రాయ। పుత్రాయ। నామధేయాయ
వరాయ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు...
వస్త్రైః। పౌత్రైః। పుత్రైః। నామ్నీం కన్యాం। వృణీమహే వృణీధ్వ
మితి దాతృమిత్యుక్త్వా॥ (మదర్థం వరం వృణీధ్వం) వృణీమహే॥ ఇ
తి విప్రాః॥ (అటుపైన ,,అంగః షట" లంకృత్వా తెరను కట్టవలయును)
తతః వరం సమీపే సధూమాసీనః॥ ప్రత్యఙ్ముఖో వర ఉపవిశేత్। తస్యా
సహస్రాభిముఖీ। కన్యావాటా వధూముపవేశ్య। ఆచమ్య। ఓమ్ శ్రీ॥
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆగ
తిమిమాం వరం మధుపర్కద్రవ్యేణ పూజయిష్యే॥ అథ వరాయ మధుప
ర్కం కుర్వన్నుదగగ్రం కూర్చం సదద్యాత్॥ తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృత
సీత్యుపవిశేత్ ॥ (యథా పురస్తాత్) రాష్ట్రభృతి స్యాచార్యా
స్రాదీమ్యాత్వాదోషగం రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసందీమాత్వాదోషగం
రాష్ట్రభృదస్యధి పత్న్యాసందీ మాత్వాదోషమ్॥ ఆపః పాద్యా ఇతి
దాతా ప్రాహ॥ ఆపః పాద్యా॥ ఉత్తరయాభిమంత్ర్య॥ ఆపః పాదావనేజని
ద్విషంతం నాశయంతు మే। అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥ పూర్వం
దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్య తతో వామపాదం ప్రక్షాళయేత్॥ ప్రక్షాళము
తారముగస్ప్రుశ్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య శ్రీపాణిగ్రహణస్య తి
భాభ్యామిదం పాద్యం। శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్త
యే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శా

శ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణే నమః। వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్య చ స్యా
వర్చోమయి మహ ఇతి యజుషా ప్రాస్నం ప్రత్యభిమృశేత్॥ వరః॥ మయి మ
హో మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యమ్। కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్యా
ప్యాన్నాయేనార్హణీయా అప ఇత్యుక్త్వా। అర్హణీయా అపః। ఆమాగ
న్నిత్యభిమంత్ర్య। ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ం సృజ పయసా తేజ
సా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ అర్ఘ్యైకదే
శ ఆనీయమానే వరో విరాజో దోహో ఽసీతి యజుర్జపిత్వా। వరః విరా
జో దోహో ఽసి విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజః। (వరః అ
పః అపాస్య) శేషం పురస్తాన్నినీయమానం సముద్రం వ ఇత్యభిమంత్ర
యేత। సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజ
యా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః॥ అత్ర వాసోగహాదికం యథా
శక్తి దత్వా। వరమలంకృత్య। ॰మయ్యువం వస్త్రాణి + సకేధే। ఇతిమంత్ర
ముచ్చార్య తద్దాతృనామ వదేత్। మధుపర్కద్వయం ధృత్వా చ
మ్య। దధిమధు సగ్ం సృజ్య కాగ్ం సేన వర్షీయసా పిధాయ కూర్చా
భ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి త్రిరుచ్చరేత్॥ + మధుపర్కః। త్రయ్యో
విద్యాయా ఆమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య। త్రయ్యై విద్యాయై య
శో ఽసి యశసో యశో ఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి। తం మా ప్రియం ప్రజా
నాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ం సృజ ప
యసా తేజసా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥
అమృతోపస్తరణమసీత్యపః పీత్వా। అమృతోపస్తరణమసి। (పీత్వా
వ్యరాచమ్య) యన్మధున ఇతి మధుపర్కగ్ం ప్రకృత్య ప్రాశ్య। యన్మధునో

మధవ్యం పరమమన్నాద్యం శ్రీర్యమ్ । తేనాహంమధునోమధవ్యేనవ రమేణాన్నాద్యేనశ్రీర్యేణ పరమోఽన్నాదోమధవ్యోఽసాని సకృన్మంత్రేణద్విస్తూష్ణీం అమృతాపిధానమసీత్యపఃపీత్వా అమృతాపిధానమసి (అపః పీత్వా,) హస్తౌప్రక్షాళ్య, ద్విరాచామేత్ । గౌరిత్యుక్త్వా గౌరసీతి యజుషాగా మభిమంత్రయేత్ । గౌఃగౌస్తస్యపహాతప్మాప్మానం నమమచామువ్య చేతివరదాతృనామ్నో రితిపష్ట్యన్తనిర్దేశః । శ్రీరామశర్మణో మమచ । కేశవ శర్మణోముష్యచ । అగ్నిఃప్రాశ్నాతుప్రథమస్సహి వేదయథా హవిః । అ.వమస్మాకంకృణ్వన్ బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః యజ్ఞోః ధర్తామిత్యుపాగంశూక్త్వా । యజ్ఞోవర్ధతాంయజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధతాఽ.ప చితిరస్యపచితింమాకుర్వపచితోఽహాం మనుష్యేషుభూయాసమ్ । గౌర్ధేనుభవ్యామాతారుద్రాణాందుహితావసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్యనాభిః । ప్రణువోచం చికితుషేజనాయ మాగామనాగామదితింవధిష్ట । పిబతూదకంతృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజతేత్యుచ్చైర్వరోబ్రూయాత్ । ఓముత్సృజత సిద్ధమన్నం భూతిమిత్యుక్త్వా సావిరాడిత్యేతైరుపాగ్ శ్వన్న మభిమంత్ర్య భూతిమ్ । సావిరాట్ । తన్మామాయిరస్యతే ఽ శ్రీయతన్మ ఊర్జంధా : ఓమ్ కల్పయత తతః కన్యాదానమహాం కరిష్యఇతిన కల్ప్య ఓంభూః । ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థ్యం కన్యాదానమహాః మహాన కల్ప కరిసంకరిష్యే మహానలకల్పకతనం కృత్వా ।

కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతామ్। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా॥ కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యే మే సర్వతో భూయాః త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయామ్॥ విశ్వంభరస్సర్వభూతాః సాక్షిణ్యః సర్వదేవతాః। ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ పునః కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా॥ చతుస్సాగరపర్యంతి —ధవసు॥ ప్రపౌత్రీం-పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీం కన్యాం॥ ప్రపౌత్రాయ-పుత్రాయ-నామధేయాయ వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామి॥ సహిరణ్యాం కన్యాం హస్తమ్ముదకపూర్వం వరహస్తే దద్యాత్ సాలంకృతసహిరణ్యోదకకన్యామహాదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే(నమమ)॥*వరః దేవస్యత్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షే నేష్ట్రే ప్రతియుక న్యాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయో దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగృహీత్రే॥ క ఇదం కస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామం సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గిరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥ తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వరదక్షిణా + నమమ॥ తతః గోదానభూదానసాలగ్రామదానాని షోడశమహాదానాని చ కుర్యాత్। తతః [illegible]కాచారక్రమేణ యథా[illegible]దానాని కుర్యాత్॥ స్వస్తిన ఇతి ప్రతివచనం॥ ధర్మేచ-అర్థేచ-కామేచ-నాతిచరితవ్యేతి దాతా వదేత్॥ నాతిచరామి॥ [illegible] ఇతి చరామీతి వరో బ్రూ

* కన్యాదానే, నమమేతి, నవక్తవ్యమితి కేచిత్॥

త్యక్త్వా నాతిచరామి॥ ఇతి లౌకికాచారక్రమేణ మంగళసూత్రధారణం కృత్వా ॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ శ్రీదేవీలగ్నయోః శివ స్సుఖకరో మిత్రితః శ్రీకర ఘన వన్న శ్రీ తేముగరామోఽచలాదఽదిశ వ్సగ్రా మృగేంద్రాంఘ్రగాః నద్యః పుణ్యాస్సగోవరాః దితిజాః స్థిరాలికందానన శ్చంద్రోపహాస్యమరా నదా జలధయః కుర్వంతు వాం మంగళమ్॥ సావధాన-సుముహూర్తే దైవజ్ఞో ఘటికాయంత్రేణ ముహూర్తం సమ్యగవేక్ష్య-సతు త్రిమార్గ్గమవలోక్య । స్వస్వశాఖావిహితప్రకారేణ ద్విజగురుదైవతానాం... స్మృతీతా సుముహూర్తాస్సుప్రసన్నా భవంతు॥ సుముహూర్తే వధూవరయోః శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ । ధ్రువం తే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః। ధ్రువం త ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువం । ధ్రువేణ హవిషా । తస్మై దేవా అధిబ్రువన్ । అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ। ధ్రువం విశ్వమిదం జగత్। ధ్రువాసః పర్వతా ఇమే। ధ్రువో రాజా విశామయం। ఇహైవైధి మాఽపచ్యోష్ఠాః । పర్వత ఇవావిచాచలిః । ఇంద్ర ఇవేహ ధ్రువ స్తిష్ఠ। ఇహ రాష్ట్రముధారయ । అభితిష్ఠ పృతన్యతః । అధరే సంతు శత్రవః । ఇదం ఇవ స్పృత్రిహారేష్ఠ । ఉత్తరాక్షేత్రాణి సంజయః। ఇన్ద్రేణ సందీధరత్ । ధ్రువ ధ్రువేణ హవిషా । తస్మై దేవా అధిబ్రువన్। అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ అనంతరం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్వితి సుముహూర్తేః న్యాదృష్ట్వా। చతుష్షితోకనగం హ్యాత్య అభ్రాతృఘ్నీమిః జపిత్వా । అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే । ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితస్సువ । అఘోర

పాన్స్వవర్చాః । జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవ ద్విపదే శం
చతుష్పదే। (ఆవరణావస్త్రమపాస్య) అత్రవరవధ్వౌ న కల్పయతః॥

పునః ప్రాణానాయమ్య । ఓమ్భూః...శుభతిథౌ అనయో ర్దం
పత్యోః ఆయుర్వర్చోయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం । ఆభ్యాం కర్మాణి కర్త
వ్యాని-ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః। ఉత్పాదయావః॥ అంగుష్ఠేనోపమ
ధ్యమయా చాంగుల్యా దర్భాగ్రం సంగృహ్యాదమువ మితి వధ్వా భ్రువో
రంతరం దర్భేణ సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ । ఇదమహం యా
త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామితి। అథ ఉపస్పృశ్య॥ జీవాగం రు
దన్తీతి నిమిత్తేఽవిపత్యా॥ జీవాగం రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను
ప్రసితిం దీధ్యుర్నరః । వామం పితృభ్యో య ఇదగం సమేరిరే
మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే। యుగ్మాన్విప్రాన్ వృతుత్రయాంరమితి
స్నానీయాద్యన్యైః సేవయేత్॥ [illegible]

ప్రాహ్మణానన్నకవగం హరన్తు అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః। అర్యమ్ణ ఇతి
యజుషా। తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వాం నిధాయ । అర్యమ్ణో అగ్నింపరి
యన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తా శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ। ఖేఽనస ఇతి తస్మి
న్దక్షిణం బాహ్యగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య। ఖేఽనసః ఖే రథః ఖేయుగస్య
శచీపతే। అపాలామిన్ద్ర త్రిః పూత్వ్యకృణోః సూర్యవర్చసమ్ । శం
తే హిరణ్యమితి సువర్ణం ఛిద్రేఽన్తర్ధాయ। శం తే హిరణ్యగం శము సన్
త్వాపశ్శం తే మేధీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ శం త ఆపః శతపవిత్రా

శివా స్యోనా పత్యై త్వస్వగ్ంసగ్ం సృజస్వ ॥ హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభి
స్సంస్కృతాస్స్నపయిత్వా ॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్
హిత్వావద్యమాపః । శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభి ష్ట్వా దేవ
స్సవితా పునాతు ॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్య
పో యాస్వగ్నిః ॥ యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆపశ్శగ్ం
స్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే
అవపశ్యఞ్జనానామ్ । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆప
శ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్త
రిక్షే బహుధా భవన్తి ॥ యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆప
శ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాప శ్శివయా త
న్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకా స్తా
స్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు ॥ పంచభిస్సంస్కృతాస్స్నపయతి ॥ పరిత్వేత్యహ
తవాసోభ్యామాచ్ఛాద్య ॥ పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః
వృద్ధాయు మనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః ॥ మాంగల్యతంతు
సహితమంగళసూత్రం కంఠేబధ్నీయాత్ ॥ ఆశాసానేత్యాసీనాం యో
క్త్రేణ సన్నహ్యతి ॥ ఆచమ్య— ఓమ్ భూః — శుభతిథౌ ఆవయోర్దం
పత్యోః ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణ వర్ష శత పర్యంతం
సుఖేన జీవన సిద్ధ్యర్థం యోక్త్ర మాంగల్యపూజాం కరిష్యే ॥ అథ యోక్త్ర

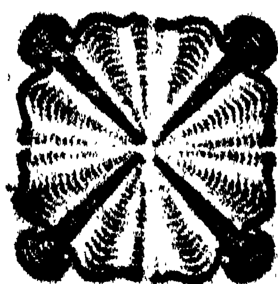
మాంగల్యపూజాం కుర్యాత్ ॥ ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌ

గ్య

కమ్। ఉత్తరేణ నాభిం స్పర్శ్యం గ్రంథిం కృత్వా। ప్రదక్షిణం కన్యాయా
దక్షిణేన నాభిసవస్థాపయతి॥ మాంగల్యతంతునానేనమమ జీవన హే
తునా। కంఠేబధ్నామిసుభగే త్వంజీవశరదాంశతమ్॥ తేరోక్తమాంగ
ల్యధారణముహూర్తమస్తు॥ తతః అగ్నిత్రిః ఉత్తరాగోపణాం కుర్యాత్ య
థా। వధూశ్చపూర్వం ప్రథమేతృతీయేవరశ్చపూర్వం ద్వితుర్థయో౾
స్తుః వధ్వా౾ ౾దాతల్లోవరేణచ కార్యం॥ కపిలా వాచనాది మంగళాచా
రప్రాపంతకుర్యాత్॥ తస్యాయం ప్రయోగః వరః పయసావధ్వాంజలా
వుపస్తీర్య ద్విస్తండులానోప్యద్విరభిఘారయతి (వరాంజలావన్యః కుర్యా
దేవంవధ్వః జలేరుపరిస్థాశ్య) సోదకం కలశమాదాయ బ్రాహ్మణైస్సహ
కపిల గిస్సంతోయంతు॥ దక్షిణాః పాంతు-బహు దేయం చాస్తు- పుణ్యాం
వర్ధతాగం శాంతిరస్తు-పుష్టిరస్తు-తుష్టిరస్తు- వృద్ధిరస్తు- అవిఘ్నమస్తు-
ఆయుష్యమస్తు- ఆరోగ్యమస్తు- స్వస్తిశివ కర్మాస్తు- కర్మసమృద్ధిరస్తు-
దంపతోర్యాన్మ మజన్మనక్షత్రే సగ్రహే... దైవతేనపాపో మేనక్రియేతా
గంశాంతిరస్తు॥ ప్రజాపతిస్త్రియాంయశః॥ ముష్కయోరదధాత్స
పం॥ కామస్యతృప్తిమానందం॥ తస్యాగ్నే భాజయేహమా। మోదః
ప్రమోదఆనందః॥ ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్యేవకామస్య
తృప్యాణి దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్స
త్యమశీమహి। పశూనాగం రూపమన్నస్య। యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాంమయి।
యథా౾ హమస్యా అతృపత్ స్త్రియై పుమాన్। యథాస్త్రీతృప్యతి
పుగంసి ప్రియేప్రియా। ఏవం భగస్యతృప్యాణి। యజ్ఞస్య కామ్యాప్రియః
దదామీత్యగ్నిర్వదతి। తథేతి వాయు రాహతత్। హంతేతి సత్యం చం
దమాః। అదితిం పుత్రం మామావితి। [illegible]

య్యజ్ఞస్య దత్తిణాం। ప్రజామే నయస్సమృధ్యతాత్। ఇతి వధూవరయో శ్శిరస్యక్షతారోపణం కృత్వా। ఏవం సఘృతేన క్షీరేణ వధూవరయో రంజల్యోరుపస్తీర్యేత్యాది॥ ౨॥ పశవో మే కామస్సమృధ్యతామ్ ॥ 3॥ యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతామ్॥ తూష్ణీంచతుర్థపర్యాయే॥ శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతామ్। పూర్వం వరో వధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్। ద్వితీయపర్యాయే వరస్య శిరసి పూర్వం ప్రాపయేత్। తృతీయపర్యాయే వధ్వాశ్శిరసి పూర్వం... । చతుర్థపర్యాయే అన్యోన్యం యుగపత్॥ ఏవమక్షతారోపణం కృత్వా॥ అక్షివిశ్వేభిరితి బ్రహ్మగ్రంథిం కుర్యాత్॥ అక్షివిశ్వేభిస్స్వనీకదేవైరూర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమ్ । కులాయినంఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు॥ యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద। అమృతేనావృతాంపురీమ్। తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ। ఆయుః కీర్తిం ప్రజాందదుః॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం
వివాహప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ప్రధానహోమః.

పూషాత్వేతోనయత్విత్యగ్ని మభ్యానీయ వధూంతదక్షిణహ
స్తేగృహీత్వా॥ పూషాత్వేతో నయతుహస్తగృహ్యాశ్వినాత్వాప్రవ
హతాగ్ం రథేన। గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసోవశినీత్వం వి
దథమావదాసి॥ఆచమ్య। ఓంభూః। ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అనయా
వధ్వాః సౌభాగ్యావహమమాఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహప్రధాన
హోమంకరిష్యే॥ ఉత్తరోవరః॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే।
శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రంస్థండిలంచతురశ్రమండలంకల్ప
యిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీఃపూర్వముద
క్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్॥ అథోదీచీఃపురస్సంస్థంపశ్చిమారంభ
మాలిఖేత్। అపాక్చర్యోఽభ్యుక్ష్యనిధాయ వహ్నిముపసచ్య తేఽపో
తునాలోయశేషం। ప్రాక్తోయమన్యన్నిదధాత్యుదగ్వాయథాబహి
ష్వ్యచ్చపరిసరణామ్॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥ పత్నీప్రయోగం
కుర్యాత్। అగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ వధ్వం
జలిహోమవిధానదర్వీంద్వితీయదర్వీం పహచాద్యథాన్యా। ప్రోక్షు
ణీపాత్రేణసహాపణీతామధ్యేచమ్యాసన్నలాజమశ్మానపవిత్రక
రణాద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తయో పాదన ప్రోక్షణాతపనవ
మ్మార్జనానికరోతి॥ సోమఃప్రథమఇతిద్వాభ్యాం వధూమభిమంత్ర్య॥
సోమఃప్రథమోవివిదేగంధర్వోవివిదఉత్తరః। తృతీయోఅగ్నిష్టేపతిస్తు
రీయస్తేమనుష్యజాః। సోమోఽదదద్గంధర్వాయగంధర్వోఽదదదగ్నయే।
రయించపుత్రాగ్శ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథోఇమామ్॥ అథాస్యైదక్షి
ణేన నీచాహస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాద్యది
కామయేత స్త్రీరేవ జనయేయ మిత్యంగులీః గృహ్ణీయాద్యదికా
మయేత పుగ్ంసఏవజనయేయ మిత్యంగుష్ఠమేవ సాభివాంగుష్ఠమ్॥

గృభ్ణామితే ఇతి చతసృభిర్దక్షిణేన వామపాణింగృహీత్వా। గృభ్ణామి
తేసుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయాపత్యా జరదష్టిర్యథాసః। భగో
అర్యమాసవితాపురంధిర్మహ్యంత్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః॥
తేహపూర్వేజనాసో యత్రపూర్వవహోహితాః। మూర్ధన్వాన్
యత్రసౌభ్రవః పూర్వోదేవేభ్యఆతపత్। సరస్వతిప్రేదమవసుభ
గేవాజినీవతి। తాంత్వావిశ్వస్యభూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య
ఏతిప్రదిశస్సర్వాదిశోనుపవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరంమస్సత్వా
మన్మనసం కృణోతు॥ అథవుత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీ ముదీ
చీంవాదిశమభిప్రక్రమయ త్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగం సప్తపదాని
గత్వా। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। త్రీణి
వ్రతాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। చత్వారిమాయోభవాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు
పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। సప్త
సప్తభ్యోహోత్రాభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। సఖేత్యాదిసూన్మృతఇత్యం
తగంసప్తమే పదేజపతి॥ సఖాసప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదాబ
భూవసఖ్యం తేగమేయగం సఖ్యాత్తేమాయోషగం సఖ్యాన్మేమా
యోష్ఠాస్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌరోచిష్ణూ సుమనస్య
మానౌ। ఇషమూర్జమభిసంవసానౌసంనౌ మనాగంసి సంవ్రతాన
ముచిత్తాన్యాకరమ్। సాత్వమస్యమూహం మమూహమస్మిసాత్వం
ద్యౌరహంపృథివీత్వగం రేతోఽహగం రేతోభృత్త్వంమనోఽహ

మస్మిన్నాక్ష్యగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సామాహముత్తరాథవ
పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవహి సూనృతే॥ న
బ్రహ్మణాం ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా గార్హస్థానముపవిశ్య। సోమాయజ
నివిదే స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ఏ
కం ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ సోమాయజనివిదే స్వాహా॥ సోమాయజనివిదఇ
దం॥ గన్ధర్వాయజనివిదే స్వాహా॥ గన్ధర్వాయజనివిద ఇదం॥ అగ్నయే
జనివిదే స్వాహా॥ అగ్నయేజనివిదఇదం॥ కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోక
మవదీక్షామదాస్థస్వాహా॥ వధ్వైసూర్యాయా ఇదమ్। ప్రేతో ముఞ్చా
తి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్। యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా
సుభగాసతి స్వాహా। ఇన్ద్రాయమీఢుష ఇదం। ఇమాంత్వమిన్ద్ర
మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాంకృణు। దశాస్యాం పుత్రానాధేహి
పతిమేకాదశంకృధి స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయమీఢుష ఇదం॥ అగ్నిరైతు
ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాంముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్
తదయగ్ంరాజావరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీపౌత్రమఘ
న్నరోదాత్స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్। ఇమామగ్ని స్త్రా
యతాంగార్హపత్యః ప్రజామస్యైనయతు దీర్ఘమాయుః॥ అశూ
న్యోపస్థాజీవతామస్తుమాతా పౌత్రమానన్దమభి ప్రబుధ్యతామియగ్ం
స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ మాతే గృహేషు నిశి ఘోష
ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు। మాత్వంవికేశ్యురఆవధిష్ఠా

జీవపత్నీ పతిలోకేవిరాజపశ్యన్తీ ప్రజాగ్ంసుమనస్యమానాగ్ స్వాహా।
అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్। కేపాంచిత్వాత॥ వధ్వై సూర్యాయా
ఇదమ్। ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం ధయ
న్తగ్ం సవితాఽభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వేదే
వా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా॥ ద్యౌవాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వే
భ్యో దేవేభ్య ఇదమ్। అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం
శీర్ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ స్వాహా। వ
వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్। ఇమం మే వరుణ... కే స్వాహా। వరుణాయేద
మ్। తత్త్వాయామి... మోషీః స్వాహా। వరుణాయేదమ్। త్వం నో అగ్నే...
ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్। సత్వం నో అగ్నే... వీ
ధి స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్। త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మన
సాహితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ స్వాహా।
అయసేఽగ్నయ ఇదమ్। అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత
శ్మాన మాస్థాప్య। ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ స్థిరా భవ। అ
భితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః। వధ్వాఞ్జలావుపస్తీర్య ద్విర్లా
జానోప్యద్భి రభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజానావపతి తత్త్వేకే
ఇయం నార్యుపబ్రూతే ఇతి స్రుచేవ శీర్ష్ణా ప్రియక్ జుహోతి। ఇ
యం నార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా। దీర్ఘాయురస్తు మే
పతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్ స్వాహా। వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్। ఉ
త్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాఽశ్మాన మాస్థా।

యథాపురస్తాత్ । తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్ సూర్యాం వహతునాస
హ । పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ । పునః పత్నీమ
గ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా । దీర్ఘాయురస్యా యః పతిర్జీవాతు
శరదశ్శతమ్ । విశ్వా ఉత త్వయా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగా
హేమహి ద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ
పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥ పద్మ్యం జలాంజలిస్త్ర్యై ద్విర్లాజానో
ప్యద్విరభిఘారయతి । తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే అర్యమణ
మితి జుహోతి॥ అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । స ఇమాం
దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముంచాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్స్వా
హా॥ అర్యమ్ణే ఽగ్నయ ఇదమ్॥ తుభ్యమగ్రే... మహి ద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమ
మశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనా
యతః॥ పద్మ్యం జలాంజలిస్త్ర్యై ద్విర్లాజానోప్యద్విరభిఘారయతి।తస్యా
భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే త్వమర్యమేతి జుహోతి॥ త్వమర్య
మా భవసి యత్కనీనాం నామస్వధావత్ స్వర్యం బిభర్షి॥ అంజన్తి వృ
క్షం సుధితం న గోభిర్యద్దంపతీ సమనసా కృణోషి స్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽ
గ్నయ ఇదమ్॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహ...మహి ద్విషః॥ అగ్నయ ఇ
దమ్॥ సమిధమిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రక్షాళ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ రు
ద్రాయ పశుపతయే ఇదమ్ (నమమ)॥ అన్యకర్మణః హోమప్రతి
ష్ఠాసిద్ధ్యర్థ ముద్దిశ్య జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య
హోమాదయః॥ మం కుర్యాత్ । ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా

...అయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే ... నమమ॥ అవకేణాగ్నిం ప్రత్యా ముంచామీరిద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి॥ ప్రత్వాముఞ్చామి వరుణస్య పాశా ద్యేనత్వా బధ్నా త్సవితా సుకేతః। ధాతు శ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తేసహపత్యా కరోమి। ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే౽రిష్టాం త్వా సహపత్యా కృణోమి॥ హరిః ఓమ్ తత్సత్। వివాహప్రధాన హోమమన్త్రమాప్తః.

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః

ఆచమ్య...ఓమ్ భూః...ఏవంగుణ ..శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రవేశ హోమం కరిష్యే॥ అథ అధూగృహాత్ స్వగృహాన్ప్రత్యానయన్ ఉదుత్తరమితి తిసృభి రభిమంత్ర్య। ఉదుత్తర మారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః మూర్ధానం పత్యు రారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు। స్నుషాణాం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనాం చ దేవృణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ॥ సంకాశయామి

దర్శయతి। సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైర ఘోరేణ చక్షుషా మైత్రేణ। పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్యః సవితా కృణోతు తత్। ఆగామగారగ్నుమతి రాజనీ వసూ వశినా

హ్యృభుస్తామాగ్ం అయగ్ంసత। అభూతగ్గోపా మిథునా శుభస్పతీ
ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవ స్సవితా
బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే। త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా
సగ్ం రరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముంచతు। శర్మ
వర్మేతి గృహమధ్యదేశే। లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్త
రలోమాస్తీర్య। శర్మవర్మేద మాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే।
సినీవాలి ప్రజాయతాం ఇయం భగస్య సుమతా అసత్॥ గృహాన్భద్రా
నితి దృహం ప్రపాదయ స్పత్నీం వాచయిత్వా॥ గృహాన్భద్రాన్ సు
మనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవత స్సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృత
ముక్షమాణాస్తే ష్వహగ్ం సుమనా స్సంవిశామి । అగారస్యైశాన
దేశే। వరవధ్వౌ దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఓమ్
భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారిశృంగా...మట్వాతిప్రయోగం కుర్యాత్।
అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఆగన్గోష్ఠమితి ప్రతిమం
త్రం త్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి॥
ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్
బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీసురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యా
త్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। 1। అయమగ్నిర్గృహపతి స్సుసగ్ం
సత్పుష్టివర్ధనః। యథా భగస్యాభ్యాం దదద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్
స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్। 2। ప్రజయా అభ్యాం ప్రజా
పతి ఇంద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్। యథైనయో ర్న ప్రమీయాతా ఉభ
యోః ప్రజా స్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। 3। శివభూ

తేనహ్యా విష్టా ఉయమా హ్వాయుత్తాం పునః ప్రజాయాం యామస్మా తర్త్రస్తు
స్తాగ్ంం సేనాభివర్ధతాగ్ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౪॥ అభివ
ర్ధతాం పయసాఽభిరాష్ట్రేణవర్ధతామ్। రయ్యా సహస్రపోష సేమౌ
స్తామనపేక్షితౌ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౫॥ ఇహైవ స్తం మా
వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। మహ్యమిన్ద్రస్సన్తనే స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయేదమ్॥ ౬॥ ధ్రువైధి పోష్యామయి మహ్యం త్వాఽదాద్బృహ
స్పతిః। మయా పత్యా ప్రజావతీ సంజీవ శరదశ్శతగ్ స్వాహా॥ బృహస్పతయ
ఇదమ్॥ ౭ త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్। త్వష్టా స
హస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ స్వాహా॥ త్వష్ట్ర
ఇదమ్ ॥౮॥ ఇమం మే వరుణ ... రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం ॥౯॥
తత్త్వా యామి ... ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ ౧౦॥ త్వన్నో
అగ్నే ... ముగ్ధ్యస్మత్ స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ ౧౧॥ సత్వం
నో ... ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ ౧౨॥ త్వమగ్నే ... భేష
జగ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥౧౩॥ సమిధమిధ్మసన్నహనం
చాద్భిః ప్రక్షాళ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి। అగ్నయ ఇదమ్ - రుద్రాయ తం
తిచరాయేదమ్। అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జ
యాదిహోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వా
హా ... జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం ... మా
మహ। యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్। అపరేణాగ్నిం

రోయుగ వసు పవిశతః। ఉత్తరో వరః॥ ఇహ గావః ప్రజాయధ్వమిహాశ్వా

ఇహపూరుషః । ఇహనోసహస్రదక్షిణో రాయస్పోషోనిషీదతు॥ ఉత్త
రోవరోయాపుంప్రసూర్జీవ పుత్త్రాంతిస్యాః పుత్త్రిం పథ్యాలంకేసో
మేనాదిత్యాఇత్యుపవేశ్య॥ సోమేనాదిత్యాబలినస్సోమేన పృథివీదృ
ఢా । అథోనక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమఆహితః॥ తస్మైస్మఫలానిప్ర
దాయ॥ ప్రసన్నస్వఃప్రేయం ప్రజయాభువనేశోచేష్ట । యాఃఫలినీ
ర్యాఅఫలాఅపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో
ముంచంత్వగ్ంహసః॥ ఇహప్రియమితిద్వేజపతి॥ ఇహప్రియంప్రజ
యాతేసమృధ్యతామస్మిన్గృహేగార్హపత్యాయజాగృహి । ఏనా
పత్యాతన్వగ్ంసగ్ంసృజస్వాధాజీవ్రీవిదథమావదాసి॥

సుమంగలీరితిగంధర్వంప్రతిష్ఠాప్య॥ శ్రీమ భూః...శుభతిథౌ అన
యానవోఢయావధ్వాసహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహాంగ గంధ
ర్వప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ గంధర్వపూజాంకుర్యాత్॥ సుమంగలీరియం
వధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత । సౌభాగ్యమస్యైదత్త్వా యాథాస్తంవి
పరేతన॥ గంధర్వోవిశ్వావసుః పర్యముష్మాత్సప్తరాత్రీః పరిముషి
తోవసత్ । తస్మాత్తిస్రోరాత్రీఃక్రీతస్సోమో వసతితేదేవాఅబ్రువన్
స్త్రీకామావైగంధర్వాస్స్త్రియానిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్ంస్త్రియమే
కహాయనీంకృత్వా తయానిరక్రీణన్ ధ్వాసరోహిదూపంకృత్వాగంధ
ర్వేభ్యః॥ శ్లో॥ విశ్వావసోర్గంధర్వద దే రాతిప్రియంవస । అవ
యోఃప్రీతిముత్పాద్యరక్షమాం శుభలక్షణమ్॥ వివాహగంధర్వప్రతి
ష్ఠాపనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఉత్థా॥ వాచయుచ్ఛత్వానుడు
తోదయాత్ । ఉపితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య॥

ధ్రువక్షితిరితిద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీం చదర్శయతి॥ ధ్రువక్షితి ధ్రువయోని ర్ధ్రువ మసి ధ్రువత స్థితమ్। త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి సమా పాహి పృతన్యతః। సప్త ఋషయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహంతీయ మస్మాక మేధత్వష్టమీ॥...శ్లో॥ కశ్యపో త్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోథ గౌతమః। వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతే ఋషయ స్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే॥ ప్రజాపతేః కర్దమస్య। దేవహూత్యామభూత్సుతా। అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్నీ భూల్లోకపూజితా॥ సప్తఋషి దేవతాభ్యోనమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ అథాశీర్వాదః॥ ప్రవేశహోమసమాప్తః.

అథఆగ్నేయస్థాలీపాకః.

ప్రాణానాయమ్య.. ఓం భూః ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలిపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే జుష్టమధివపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి। పత్నీ వహంతిచరుగ్ం శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥ ఓమ్భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారిశృంగా... పట్ప్రశ్రప్రయోగంకుర్యాత్। అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదమ్॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయే

తమ్॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - చరుమధ్యాత్ * ద్విరవదాయ। అభిఘా
ర్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం (న
) పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। చరుమధ్యాత్ ద్విరవదాయ-అభిఘార్య-
హవిః ప్రత్యభిఘారయతి- అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదమ్ (నమమ) ఇస్మిన్నన్నహావాస్యస్సృగ్గస్పృశ్యాగ్నౌ ప్ర
హరతి-అగ్నయ ఇదమ్-రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ (నమమ)॥ అ
న్యకర్మణాహోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదివర్గం ప్రాజాప
త్యహోమం కరిష్యే॥ ప్రజాపతే నత్వ...రయీణామ్ స్వాహా॥ ప్రజా
పతయ ఇదమ్॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ భువస్స్వాహా। వాయ
వ ఇదమ్॥ సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదమ్। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదమ్ (నమమ)॥ దర్భాన్ పరిధీనక్తి। పాత్రప్రయుక్తద
ర్భాగ్రాణి దర్వ్యామభ్యజ్య। స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి। మూలాం
జనేదక్షిణం పాణిమధః కుర్యాత్॥ ఏవంత్రిః॥ కించిత్తృణముపాదాయ
ప్రజ్ఞాతం నిధాయ। పాణిభ్యాం దర్వ్యం ప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతాం ఉ
ద్దిశ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య। ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ ఇంద్రాయేదం। అగ్న
య ఇదం। సోమాయేదం। అగ్నయ ఇదం। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం
అంజలినా త్రిరుద్ధృత్యతృణం ప్రహరతి। తోఽంగుళ్యా నిర్దిశ్య। ఏతత్
ఏతత్ ఏతత్ ।అగ్నిమభిమంత్ర్య భూమిముపస్పృశేత్ ।మధ్యమపరిధిం
ప్రహృత్య ఇతరౌ పరిహార్య ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మంగారేష్వపోహతి॥
పరిధీ అభిమంత్ర్య। ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి। దర్వ్యామితరదర్వ్యగ్ర
మవధాయ సగ్గ్స్రావేణాభిజుహోతి॥ వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య
స్సగ్గ్స్రావభాగేభ్య ఇదమ్। అస్మిన్నప్పర్కృతే కర్మణీత్యాది......సిద్ధము
త్తర కరిష్యే వచనం। తతః ప్రణీతా విమోకోఽపి। తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మ

* పంచావత్తినాం త్రిరవదా

ణంభోజశాదోఽ స్యాపచిత స్తస్మాయుక ధ-దదాతి.....ఏవముత యే ర్ధ్వందక్షిణావర్జ ముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యఃపూర్ణపాత్రస్తుద క్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః॥ పౌర్ణమాస్యా మేవతంచదర్శ్యాం ప్రాతఃకాలే కృతప్రాణా యామః॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ ఏవ గుణ...ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనా గ్నేయేః స్థాలీపాకేన శ్వో యాజయిష్యే॥ సర్వమాగ్నేయస్థాలీపాక వత్। వృషభ దానం నాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థా లీపాకానంతరమౌపాసన హోమః। సాయం ప్రాతరత ఊర్ధ్వగం హ స్తేనైతే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వా జుహుయాత్। స్థాలీపాకవద్ద తతగ్ంసారీ పూర్ణాహుతిః పాత్రిరిత్యేకే॥

అత్రస్థాలీపాకే। శ్లో॥ దర్వ్యామన స్త్వగ్ర మతేతిరస్యాం మ ధ్యంసమూలం ప్రిహాపివాద్యః। పక్షేద్వితీయేసత్ర దేవయూలం ద్వితీయుదర్వ్యామితర చ్ఛదర్వ్యాం। అక్త్వోపసీ యాక్తత్రుణందిధా యుదర్వ్యాః ప్రతిష్ఠాప్యకరద్వయేన। నిరస్తసవ్యః ప్రహరేత్పవిత్రా త్యతిరత్రిచోద్ధృత్యతృణప్రహారః। నిర్దేశకంచాగ్న్యభిమంత్రిణం చభూమౌ నిక్షిప్తః పరిధిప్రహారః। సంస్రావహోమాంత మమంత్ర కంస్యాత్పాత్రస్రియుక్తం తృణమత్రబహోః॥

అథ ఔపాసనమారభ్య- తేనయావజ్జీవం హోష్యామీత్య థయోస్న కల్పః। పునః ప్రాణానాయమ్య + ఓ భూః...ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ఓంభూర్భువస్సువ రోమ్-ఔపాసనమ్పూర్వముక్తమ్। గ్రంథవిస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే॥

మహాసంకల్పః

అథ మహాసఙ్కల్పమాహ ___॥ దేవలః మహాదానేషుయజ్ఞా ద్యప్రాయశ్చిత్తేషు కర్మసు। కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసఙ్కల్ప

మాచరేత్ । — ॥ మరీచిః ॥ కన్యాదానే నదీస్నానే తులాదానాదిషు ద్విజః । ప్రాయశ్చిత్తేషు యజ్ఞాదౌ వ్రతాదిషు విశేషతః ॥ ఏతదాదిష్వన ర్హతి మహాసఙ్కల్ప మాదరాత్ । కృత్వా యత్కురుతే కర్మ తద్దాన స్యాయకల్పతే ॥ — ॥ సఙ్కల్పప్రకారః ॥

అథానన్తవీర్యస్య- శ్రీమదాదినారాయణస్య- అచిన్త్యాపరిమితశక్త్యాభ్రియమాణస్య మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానామనేకకోటిబ్రహ్మాణ్డానామేకతమే ఽవ్యక్తప్రకృతిమహదహఙ్కారాకాశవాయువహ్నిజలపృథివ్యాద్యావరణైస్సప్తభిరావృతే ఽస్మిన్ మహతిబ్రహ్మాణ్డకరణ్డమణ్డలే - ఆధారశక్తిశ్రీవరాహకూర్మానన్తాద్యష్టదిగ్గజోపరిప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాదిసప్తలోకస్యోపరితలే - ప్రతిలోమేనసత్యాదిలోకషట్కస్యాధోభాగే - మహానాళాయమానఫణిరాజరాజశేషస్య సహస్రఫణామణ్డలమణ్డితే - దిగ్దన్తిశుణ్డాదణ్డోత్తమ్భితే - లోకాలోకాచలవలయితే - లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరోదకార్ణవైః పరివృతే - జమ్బూప్లక్షకుశక్రౌఞ్చశాకశాల్మలిసప్తద్వీపైరావృతే - ఇన్ద్రద్వీపకశేరుతామ్రగభస్తినాగసౌమ్యగన్ధర్వచారణభారతాఖ్యనవఖణ్డమణ్డితే - మహాసరోరుహాకారే - పఞ్చాశత్కోటివిస్తీర్ణభూమణ్డలే - లక్షయోజనవిస్తీర్ణజమ్బూద్వీపే - సుమేరునిషధహేమకూటహిమాచలానాం హరివర్షకిమ్పురుషవర్షయోశ్చ దక్షిణే - సేతుబన్ధమలయాచలయోరుత్తరే సహస్రయోజనవిస్తృతే భరతవర్షే - భరతఖణ్డే ప్రజాపతిక్షేత్రే దణ్డకారణ్యే - కర్మభూమౌ - అయోధ్యాకాశీకురుక్షేత్రగయాప్రయాగకాఞ్చీశ్రీరఙ్గశ్రీవేఙ్కటాచలాదిపుణ్యక్షేత్రైర్గఙ్గాయమునాసరయూనర్మదాదిపుణ్యనదీభిర్విరాజితే - సమభూమధ్యరేఖాయాః పూర్వదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే - కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - సమస్తదేవతాబ్రాహ్మణసన్నిధౌ - అస్మిన్ కల్యాణమణ్టపే - పరబ్రహ్మణో ఽనియుక్తస్య సకలజగత్స్రష్టుః పరార్ధద్వయజీవినః - కారణబ్రహ్మణః - పఞ్చాశత్తమవత్సరే - ప్రథమ

మాసే-ప్రథమపక్షే ప్రథమదివసే-అహ్ని ద్వితీయే యామే -తృతీయే
ముహూర్తే శ్వేతవరాహకల్పే- స్వాయంభువ స్వారోచిషాది మను
షుషట్సు వ్యతీతేషు సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే -బౌద్ధావతారే-అష్టా
వింశతితమే మహాయుగే -కృతాదిషు త్రిషు యుగేషు యాతేషు కలియు
గే ప్రథమపాదే - శాలివాహనశకే ప్రభవాది షష్టి సంవత్సరాణాం
మధ్యే వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముక సంవత్సరే అము
కాయనే- అముక ఋతౌ - అముకమాసే...పక్షే...దినే...వాసరే-
ఇదానీం అనాద్యవిద్యా వాసనయా సంసారచక్రేఽస్మిన్ మహతి నా
నాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషేణ ఇదానీం మనుష్యజన్మవిశే
షం ప్రాప్తవతో మమ జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయ
కర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మహాపాతకోప పాతకాదీనాం స
వవిధానాం పాపానాం సద్యః అపనోదన ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
గంగా వాలుకాభిస్సప్తర్షిమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహ
స్రావసానే ఏకైక వాలుకాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మిత కాలే
బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం- తిలైః సూర్యమండలపర్యంతం కృతరాశే
ర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైకతిలాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష
సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం యవైర్గ్రహమండలపర్యంతం
కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైకయవాపకర్ష క్రమేణ సర్వ...ర్థం॥
మాషైర్ధ్రువమండల...ఏకైకమాషాపకర్ష...ర్థం॥ పంచాశద్వ్యా
తిగణనాసమ్మిత దేశే వృషలోమభిర్నక్షత్రమండల——ఏకైకలోమాపక
ర్ష...ర్థం॥ త్రిగుణీకృతాఽగ్నిష్టోమాఽతిరాత్రాఽప్తోర్యామసాంతప
నవాజపేయపౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థంమ
యాసహ దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మధ్యమానాం పితౄణాం
నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం స్వగృహ్యోక్త
ప్రకారేణ సాలంకృత సహిరణ్యోదక కన్యా మహాదానం కరిష్యే॥ ఇ
తి సంకల్ప్య॥ మహాసంకల్పస్సమాప్తః.

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం సమస్తజగదాధారమహామండూకకూర్మయజ్ఞవరాహ శేషపృథివీనాం పురందర పావకయమనిర్ ఋతివరుణవాయువ్యకుబేర ఈశానాద్యష్టదిక్పాలకానాం। జలజభవహరిహరముఖ్యదేవగణానాం నారదవిశ్వామిత్రపరాశరాత్రివాల్మీకిగౌతమభృగువ్యాసాది మహర్షీణాం। సీతా ఉరుంధత్యహల్యాద్రౌపతీతారామందోదరీపాంచాలిదమయంత్యాదిమహాపతివ్రతానాం హరిశ్చంద్ర నలకార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాదిపుణ్యపురుషాణాం। గంగానర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీ శ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీభీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూ నింబ కదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫలవృక్షాణాం। పున్నాగ జాజీవకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధకుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమితకనకకలశకన్యకా గృహమేధిక విశ్వ వీణా వాది మేఘధ్వనీనాం। అయోధ్యాకాశీపురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైలవింధ్య హేమాచల గోవర్ధన కైలాసాది మహాశైలానాం। తర్క మీమాంసా న్యాయ వైశేషిక భాట్ట ప్రాభాకర వ్యాకరణాది షట్ఛాస్త్రిణాం। ఋగ్యజుస్సామాఽథర్వణవేదానాం। లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశకానాం। నిరంతర మనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహా స్సునక్షత్రాశ్చైకాదశస్థాన ఫలదా వరదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు।

ఇతిచూర్ణికా సమాప్తా.

అథ సదస్యప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాదినియమానంతరే ప్రాతఃకాల మావాసనం కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ - బంధుభిస్సహాఽలంకృత్య- భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషైస్స్వస్తివాచక మంగళపాఠకపుణ్యాంగనా దిభిఃఆ ప్తజనైర్వధూవరైస్సహ కల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః ఉపవిశ్య ॥ తత్రనూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య । తదుపరితండులాన్నిధాయ॥ఆచమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః ఆయుర్వర్చోఽభయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనసమయే ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ ఓం భూః...ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీవాజేభి...త్ర్యవత్ ॥ మహాసరస్వతీమా...మి॥తతః అష్టసుదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య॥ తత్రమంత్రాః పూర్వోక్తాః॥షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ వస్త్రగంధపుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్ ॥(ఉభయత్ర)దద్యాత్ ॥తతస్సభాపూజా॥సర్వేషాం

మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాంసర్వత్రఇమాన్యాసనాని॥ఇతికర్త్రువాక్యం ।సుఖాసనానీతిసభావాక్యం॥ సర్వైర్దేవేశుణః క్రియతాం॥ ఓం తథా॥ప్రాప్నువంతుభవంతః॥ ప్రాప్నువామ॥ అర్చతప్రా...త॥గంధద్వారాం...శ్రియం॥ హిరణ్యరూ...మస్మైఅత్ర వేదికాస్థితాఽశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేక సువర్ణపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహదాశీర్వచనంకుర్యాత్ ॥

ఇతిసదస్యప్రయోగస్సమాప్తః.

కంకతో౽నకంకతో౽థో౽నతిృనకంకతః । ద్వావితిపృష్టీఇతిన్యాత్రి దృష్టాఅలిప్సత్రః శ్లో॥ కంకణం మోచయామ్యద్యరక్షా౽స్మిన్నకదాచన। మయిరక్షాంస్థిరాం బద్ధ్వా జీవత్వంగచ్ఛకకణ॥

మిథునపవిడియమంత్రః.

త్రయో౽నద్దేతాంద్వంద్వమింద్రేణదేవతాన్యస్యంతే ।ద్వంద్వంనై స్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే।ప్రజాత్యైప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్య ఏవంవేద॥ . అథ ఉపహారమంత్రాః.

. సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథా స్తం విపరేతన॥ ఇతివధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణిపీవ సావసాథేయువ్రారచ్ఛిద్రాణిమంతవ్రాహ్మాసర్గాః । అవాతిరతిమనృతా నివిశ్వా । ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే॥ ఇతివరస్య॥ హిరణ్యరూపస్స హిరణ్యసంద్రృగపాన్న పాచ్ఛేదు హిరణ్యవర్ణః । .హిరణ్యాత్పరి యోనేర్నిషద్యహిరణ్యదాదదత్యన్నమస్మై॥

కన్యాయా స్తద్బంధ్వధీనమంత్రః.

అష్టవర్షాభవేత్కన్యాపుత్రవత్పాలితా మయా । ఇదానీంతవ దాస్యామిదత్తాం స్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం తవపుత్రస్యదత్తాంస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం తవపౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్ట...మయా । ఇదః స్నే తుతవభ్రాతృదత్తాం స్నేహేనపాలయ॥ ఇత్యాది తత్తత్సంబంధి సంప్రాప్తపదమయేపఠ॥

అథ శేష హోమః.

పూర్వోక్తామేవగౌరీగంధర్వపూజాం కుర్యాత్ ॥ తంచతుర్థ్యా మపరరాత్రే ఉదీర్ష్వాతఇతిద్వాభ్యాందండముత్థాప్య । ప్రక్షాళ్య నిధాయ । ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా । అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యాసృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషావిశ్వావసుంనమసాగీర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛ పితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతే భాగో జనుషాతస్యవిద్ధి । స్వస్థానాదన్యత్ర నిదధాతి ॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తఇతి ప్రతిమంత్రం సప్తాజ్యాహుతీ హుత్వా ॥ పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా పత్న్యా సహ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ శేష హోమంకరిష్యే ॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగా...షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్థ...దంపతము ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా ॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీమస్యై తాం కృణోమి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ వాయో ప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమి స్వాహా ॥ వాయవ ఇదమ్ ॥ ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా ॥ ఆదిత్యాయేదమ్ ॥ ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమి స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చధర్ణసిశ్చద్రవిణం చ భగశ్చాన్తరిక్షం చ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్‌శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మో యశ్చనోద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మ

స్వాహా। ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా...జయాదిబలిహోమవిసర్జనాంతేధవత్కృతబ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...నమమ॥ అపరేణాగ్నిం తస్యా శ్శిరసి ఆజ్యశేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్నయతి॥ భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహోగ్ స్వాహా॥ అపశ్యంత్వేతి ద్వాభ్యాం వధూ ర్వర మీక్షేత॥ అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ ॥ అథ ద్వితీయం అపశ్యంత్వేతి వరో వధూమీక్షేత। అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనూగ్ం * ఋత్వియే నాథమానామ్। ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే। సమంజంత్వి త్యాజ్య శేషేణ హృదయదే

* ఋత్వ్యే

శేసంమృజ్య। సమంజంతు విశ్వేదేవాస్సమాపో హృదయానినౌ। సం
మాతరిశ్వాసంధాతా సముదేష్ట్రీ దిదేష్టునౌ॥ ప్రజాపత ఇతిత్రిస్సోజపి
త్వా॥ ప్రజాపతేతన్వం మేజుషస్వత్వష్టృదేవేభి స్సహ సామఇన్ద్ర
విశ్వై ర్దేవై రాతిభి స్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం
మాతరస్స్యామ। ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమన
క్త్వర్యమా। అదుర్మంగలీః పతిలోక మావిశ శంనో భవద్విపదే శం
చతుష్పదే। తాం పూషఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజం మను
ష్యావపన్తి। యాన ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహ
రేమ శేఫమ్॥ ఆరోహోరు మిత్యనువాకేన సమావేశనం కుర్యాత్॥
ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం...ద్దేవేషుకృణుతో దువః॥ సమా
వేశనముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు। ఆశీర్వాదః॥ ఇతి శేషహోమః॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభిస్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్॥ నిత్యోపాసనం కృ
త్వా। తతః గృహమధ్యే హస్తద్వయమాత్రం చతురశ్రం గోరవర్ణం
మృణ్మయేనానులిప్య పంచవర్ణతండులచూర్ణై శ్చతురశ్రం పుష్కరా
కారం లిఖిత్వా॥ దక్షిణోత్తరయో ర్లవణకల్పైర్గజౌ లిఖిత్వా - ఇం
ద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీంచ ప్రతిష్ఠాప్య - పూర్ణకలశద్వయం ప్రా
గ్భాగే నిధాయ చతుర్దిక్షు నాకబలి మృణ్మయపాత్రాణి నిధాయ - తంతు
నావేష్ట్య। గంధపుష్పాక్షతాదిభి రభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశద్దీపా న్నిధా
య - ప్రాగ్భాగే ఆయుధం నిక్షిప్య - సువాసిన్యాదీపసహిత కాంస్యపాత్ర
ద్వయం గృహీత్వా॥ త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య। త్రయస్త్రింశదన్నకబళాన
శ్వతో నిధాయ - ఉపహారాదికం కృత్వా। తంతూనుద్వాస్య - చతుర్దిక్షు

అగ్నిర్దేవతా వా
తో దేవతా సూర్యో దేవతా చంద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా
దేవతా ఽదిత్యా దేవతా విశ్వే దేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి
ర్దేవతేంద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసి రాట్ ధ్రువాసి ధరుణా
యంత్ర్యసి యమిత్రీ షేత్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యం
త్రీ రాట్ ధ్రువాసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే
త్వా బలాయ త్వా॥ త్రిరర్ఘ్యం దద్యాత్ । శుక్లాంబరధరం విష్ణుం... సర్వే
భ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ... శుభతిథౌ దంపత్యోః
ఆయురారోగ్యయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాఖ్యం కర్మ
కరిష్యమాణస్త... కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। అద్యానిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూ
జాం. కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...
ర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాం కరిష్యే । పూజాం కృత్వా। అత్ర కుసూలా

ప్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే। నీలలోహితధారణ...సుముహూ
ర్తో ఽస్తు। ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ క
రిష్యే। ఫలపుష్పాక్షతదక్షిణాదికం గృహీత్వా॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు-
తం మే వాత్యో న సమర్థయ। గర్భాధానముహూర్తస్సు...అస్తు॥ తతః ఫల
ప్రదానాని కరిష్యే। బ్రాహ్మణేభ్యో ఫలప్రదానాని దద్యాత్। సువా
సినీభ్యో హూర్ప వాయనదానాని దద్యాత్ ॥ తతః॥ ఇంద్రాణీం చ ప్రార్థయేత్।
ఇంద్రాయ రాజ్ఞ ఇతి హిమవతో హా సిత్యంతం జపేత్ త్రిః ప్రదక్షిణం
కృత్వా। ఇంద్రాణీ ముఖ రాజ్ఞే భాస్కరో మహానాను రా జేశ యో మక్షా

రాజ్ఞ ఋశ్యే ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయాయ శార్దూలాయ రాజ్ఞే గారః పు
రుష రాజాయ మర్కటః శివశ్రియైన స్స్యవర్తికా నీలంగోః క్రిమిస్సోమస్య
రాజ్ఞః కులుంగ స్సింధోశ్శిగ్ం శుమారో హిమవతో హస్తి । బంధుభ్యో
మధునేభ్యస్తాంబూలాని దద్యాత్ ॥ అథాశీర్వాదః ॥ కంకణవిమోచ
నం కుర్యాత్ ॥ తతో వసంతమాధవపూజాం కేచిత్కుర్వంతి ॥ అథమా
ర్జనం ॥ వసంతే నర్తునా దేవాః ॥ వసవ స్త్రివృతాస్తుతం । రథంతరేణ తేజ
సా । హవి రింద్రే వయో దధుః ॥ గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా । రుద్రాః పంచ
దశేస్తుతం । బృహతా యశసా బలం । హవిరింద్రే వయో దధుః ॥ వర్షా
భిర్ ఋతునాదిత్యాః । స్తోమే సప్తదశే స్తుతం । వైరూపేణ విశౌ జసా ।
హవిరింద్రే వయో దధుః ॥ శారదేనర్తునా దేవాః ॥ ఏకవిగ్ంశ ఋభవ
స్తుతమ్ । వైరాజేన శ్రియా శ్రియం । హవి...దధుః ॥ హేమంతే నర్తునా
దేవాః ॥ మరుత స్త్రిణవే స్తుతం । బలేన శక్వరీస్సహః ॥ హవి___ దధుః ॥
శైశిరేణర్తునా దేవాః । త్రయ స్త్రిగ్ంశే మృతగ్ స్తుతమ్ । సత్యేన రే
వతీః క్షత్రం । హవిరింద్రే వయో దధుః । దేవస్య త్వా...మి ॥ ఇతి మంత్రే
ణ పూర్ణకలశద్వయో రత్నద్వయం నిధాయ ॥ అథావేసువర్ణరజితే నిధా
య ॥ శ్లో ॥ దేవీంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్ర ప్రియభామిని । వివా
హం భాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహి మే ॥ ఇతి వధూవర
యోశ్శిరసి సమ్మార్జనం కుర్యాత్ ॥ ఇతి నాకబలిస్సమాప్తః.

శ్రీ విష్ణుకవచప్రారంభః.

అస్య శ్రీ విష్ణుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య - బ్రహ్మఋషిః - గాయత్రీఛందః - శ్రీమహావిష్ణుర్దేవతా అచ్యుతాయ బీజం - అనం

తాయశక్తిః - గోవిందాయకీలకం - శ్రీమహావిష్ణుప్రసాదసిద్ధ్యర్థే
జపేవినియోగః - కేశవాయఅంగుష్ఠాభ్యాం నమః - నారాయణాయ
తర్జనీభ్యాంనమః - మాధవాయ మధ్యమాభ్యాంనమః - గోవిందా
యఅనామికాభ్యాంనమః - విష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః - మధుసూద
నాయకరతల కరపృష్ఠాభ్యాంనమః - త్రివిక్రమాయ హృదయాయ
నమః - వామనాయశిరసేస్వాహా - శ్రీధరాయశిఖాయై వౌషట్ -
హృషీకేశాయ కవచాయహుం పద్మనాభాయ నేత్రత్రయాయవౌ
షట్ - దామోదరాయఅస్త్రాయఫట్ - భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బం
ధః॥ ధ్యానం॥ శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం
విశ్వాకారంగగనసదృశం మేఘవర్ణంశుభాంగం ॥ లక్ష్మీకాంతం
కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । వందేవిష్ణుం భవభయహ
రం సర్వలోకైకనాథం ॥ పూర్వతోమాంహరిఃపాతు పశ్చాచ్చ
క్రీచదక్షిణే । శ్రీకృష్ణఉత్తరేపాతు శ్రీశోవిష్ణుశ్చసర్వతః । ఊర్ధ్వ
మానందకఃపాతు అధస్తాత్ శార్ఙ్గభృత్సదా । పాదౌపాతుసరో
జాంఘ్రి ర్జంఘేపాతుజనార్దనః ॥ జానునీమేజగన్నాథః ఊరూపా
తుత్రివిక్రమః । గుహ్యంపాతుహృషీకేశః పృష్ఠంపాతు మమావ్య
యః॥ పాతునాభింమమానంతః కుక్షింరాక్షసమర్దనః । దామోద
రోమేహృదయంవక్షఃపాతునృకేసరీ ॥ కక్షౌమేకాళియారాతి ర్భుజౌ
భక్తార్తిభంజనః । కంఠంకాలాంబుదశ్యామః స్కంధౌమేకంసమర్ద
నః ॥ నారాయణోవ్యాన్నాసాంమే కర్ణౌకేశిప్రభంజనః । కపోలౌ
పాతువైకుంఠః జిహ్వాంపాతుదయానిధిః ॥ ఆస్యందశాస్యహంతా
వ్యాన్నేత్రేమేపద్మలోచనః । భ్రువౌమేపాతుభూమీశః లలాటం
మేసదాచ్యుతః॥ ముఖంమేపాతుగోవిందో శిరోగరుడవాహనః॥ మాం
శేషశాయీసర్వేభ్యో వ్యాధిభ్యోభక్తవత్సలః॥ పిశాచాగ్నిజలేభ్యో
మాంపాపేభ్యో పాతువామనః॥ సర్వేభ్యోదురితేభ్యశ్చ పాతుమాం
పురుషోత్తమః॥ యఇదంవిష్ణుకవచం సర్వమంగళదాయకమ్ । సర్వ

రోగప్రశమనం సర్వశత్రునివారణం । ఏవంజజాపతత్కాలే హ్యేతత్స్తోత్ర రత్నాకరంపరమ్ । ప్రతిసంఖ్యంపఠేచ్ఛుద్ధః సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥

శ్రీవిష్ణుకవచస్తోత్రం సమాప్తమ్.

ఉపనయన మఙ్గళాష్టకమ్.

శ్లో॥ ఆదౌగణేశ స్తదనుస్వయంభూ స్తతోగిరీశ స్తదన న్తరం హరిః। ఏతేసదా దేవగణా దిశన్తువటో శ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౧॥ సుమేరు సారత్న గిరీన్ద్రనీల కైలాస విన్ధ్యాచల హేమ కూటాః॥ సర్వే గిరీన్ద్రాన్సతతందిశన్తు వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥౨॥ గోదావరీసిన్ధు మలాపహారీ వేగావతీ నాదవతీప్రశస్తాః।నద్య స్సమస్తా స్సతతం దిశన్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తివిద్యాః ॥౩॥ కృష్ణాజినందర్భమయీ చమౌఞ్జీ పాలాశదణ్డః పరిధానశాటీ।యజ్ఞోపవీతంచదిశన్తు నిత్యం వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తిపద్యాః॥ ౪॥ తామ్బూల గన్ధాక్షత పత్రపుష్ప దీపాఙ్కురా శీర్వచనాని యాని।పుణ్యాహ వాక్యానిదిశన్తుతాని వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥ ౫ ॥ మన్దారధాత్రీరుహ పారిజాత సంతానకల్పద్రుమచన్దనాః । కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశన్తు తానివటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౬ ॥ జమ్భారివైశ్వానర కాల పుణ్యాన్సరిత్పతి ర్వాయుకుబేరశర్వాః । ఏతేసదాదిక్పతయో దిశన్తు వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౭॥ ఓఙ్కారసవ్యాహృతిమన్త్రముద్రాసావిత్రిగాయత్రిసరస్వతీస్వరాః । ఛన్దాంసివేదాశ్చదిశన్తుసర్వే వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౮॥ వసిష్ఠజాబాలి పరాశరాత్రివాధూల బోధాయనజామదగ్న్యాః । భృగ్వఙ్గిరోగౌతమ కాశ్యపాశ్చ వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౯॥

అథ పునరుపనయన సంస్కార నిమిత్తాని.

తీర్థయాత్రాంవినా - అంగ వంగ కళింగ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మాగధావంతిదక్షిణాపథాది దేశగమనేసింధుతరణే, మద్యపానే- విణ్మూత్రప్రాశనే అనధ్యయనదివసే తత్పూర్వేద్యుశ్చోపనయనే -

...శ్చైషాం పునరుపనయనం కార్యమ్ । స బ్రహ్మచారిణస్తు పితృమా
తృమాతామహాచార్యోపాధ్యాయ మాతులవ్యతిరిక్త ప్రేతకార్య
కరణే - పితృమాతృ శ్వశ్రూ భ్రాత్రాచార్య వ్యతిరిక్తోచ్ఛిష్టాన్న ప్రేతా
న్న శావాన్న గణాన్న గణికాన్న శూద్రాన్న సూతకాన్న శ్రాద్ధాన్న
భోజనే, అనిర్దశాహక్షీరపానే, మధుమాంసభక్షణే, మాతిరిజ
స్త్వలాయా ముకనయసేచ, పునరుపనయనం కార్యం । ఉపనీతః కరి
ష్యాగమత్య ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునరుపనయనం కుర్యాత్ । వపనాజి
నమౌంజీ దండధారణ భిక్షాచరణ త్రిరాత్రవ్రతానిచ పునరుపనయ
నేవర్జయేత్ । ఇతిపునరుపనయనసంస్కార నిమిత్తాని సమాప్తాని.

అథ స్నానప్రకరణమ్,

గంగాధ్యానపురస్సరం గంగాం ప్రవిశ్య। అథగంగాధ్యానమ్।
శ్లో। గంగాగంగేతియో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి। ముచ్యతే
సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం సగచ్ఛతి । అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజా
నేస్నానజం ఫలం । స్వర్గారోహణసోపానే మహాపుణ్యతరంగిణి।
విశ్వేశం కేశవం దుండిం దండపాణించ భైరవం। వందేకాశీంగుహాంగం
గాంభవానీంమణికర్ణికాం । అతితీక్ష్ణమహాకాయ కల్పాంతదహనో
పమ। భైరవాయ నమస్తుభ్యమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి। త్వంరాజాసర్వ
తీర్థానాం త్వమేవ జగతఃపితా। యాచితోదేహిమేతీర్థం సర్వపాపా
పనుత్తయే। యోஉసౌసర్వగతో విష్ణుశ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః। సఏవ
ద్రవరూపేణ గంగాంభో నాత్రసంశయః। నందినీనళినీసీతామాలినీచ
మహాపగా। విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగా త్రిపథగామినీ । భాగీరథీ
భోగవతీజాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ । ద్వాదశైతానినామాని యత్రయత్ర
జలాశయే । స్నానకాలేపఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనమ్ ।

నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా - శిఖాంద్విధావిధాయ, నిరుద్ధకర్ణ
నాసఃత్రిరాప్లుత్య ఆచమ్య - శిఖాంబద్ధ్వా- దేహంప్రక్షాళ్య - ఆచ
మ్య..ర్థం (ప్రాతః [illegible] ॥

హిరణ్యశృంగ మితి సూక్తం జపేత్ ॥ హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే
యాచితః ॥ యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ
ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతం ।
న్నో బృహస్పతి స్సవితా చ పునంతు పునః పునః ॥ స్నా
త్వాచమ్య ॥ తతో మార్జయేత్ ॥ ఓం ఆపో హిష్ఠా మయోభువస్తాన
ఊర్జే దధాతన । మహే రణాయ చక్షసే ॥ యో వశ్శివతమో రసస్తస్య
భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః ॥ తస్మా అరంగ మామవో
యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచ
యః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్వింద్రః । అగ్నిం యా గర్భం
దధిరే విరూపాస్తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు ॥ యాసాగ్ం రాజా
ద్యే సత్యానృతే అవపశ్యం జనానాం । మధుశ్చుతః
పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవంతు ॥ యాసాం

స్నాననియమః ॥ శ్లో ॥ ప్రాతస్సోఽభిముఖస్స్నాయాత్ మార్జనే చా
ఘమర్షణే । అన్యత్రార్కముఖో రాత్రౌ ప్రాగుదఙ్ముఖ ఏవ వా ॥ సం
కల్పస్సూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం । దేవాదితర్పణం చైవ స్నా
నం పంచాంగముత్తమం ॥ తతో నదీం సమాగత్య గంగాధ్యానపుర
స్సరం నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా త్రివారం స్నానమాచరేత్ ॥ విశ్వా
మిత్రః ॥ నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా కృత్వా కేశాన్ ద్విధా ద్విజః । నిరు
ద్ధకర్ణనాసస్తు త్రివారం మజ్జనం చరేత్ ॥ విష్ణుః ॥ త్రిరాప్లుత్య సమాచ
మ్య శిఖాం బద్ధ్వా సమాచమేత్ । ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య త్రివా
రం మజ్జయేత్పునః ॥

దేవాద్దివికృణ్వన్తి భేషజం । యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి । యాః పృ
థివీం పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు ॥ శివేన
చక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచంమే । సర్వాగ్ం
అగ్నీగ్ంరప్సుషదో హువే వో మయివర్చో బలమోజో నిధత్త ॥ ఇద
మాపః ప్రవహతావద్యంచ మలంచయత్ । యచ్చాభిదుద్రోహానృ
తంయచ్చశేపే అభీరుణం ॥ ఆపోమాతస్మాదేనసః విశ్వాన్ముంచన్
త్వగ్ంహసః । నిర్మాముంచామిశపథాన్నిర్మా వరుణాదధి । నిర్మా
యమస్య పడ్బీశా త్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషా దథో మనుష్యకిల్బిషాత్ ॥

అథ పవమానసూక్తమ్.

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణవిచర్షణిః । యః పోతాసపునాతు
మా । పునన్తుమాదేవజనాః । పునన్తుమనవోధియా । పునన్తువిశ్వఆ
యవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణదేవ
దీద్యత్ । అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ంరను । యత్తేపవిత్రమర్చిషి । అగ్నే
వితతమన్తరా । బ్రహ్మతేనపునీమహే । ఉభాభ్యాందేవసవితః । పవి
త్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మపునీమహే । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగా
త్ । యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయామదన్త స్సధమా
ద్యేషు । వయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాం । వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా
పునాతు । వాతః ప్రాణేనేషిరోమయోభూః । ద్యావాపృథివీపయసా
పయోభిః । ఋతావరీయజ్ఞియేమాపునీతామ్ । బృహద్భిస్సవితస్తృ

భిః । వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత । యేనాపో దివ్యంకశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా । ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం । సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహి పయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం । పావమానీర్దిశంతు నః । ఇమంలోకమథో అముం । కామాన్థ్సమర్ధయంతు నః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః ॥ పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహి ఘృతశ్చ్యుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం । తేన బ్రహ్మవిదో వయం । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు । పునర్నిమజ్జ్య । (ముణుంగి స్నానముచేసి) । నమోఽగ్నయ ఇతి నమస్కృత్య ॥ నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః ॥ యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠయజ్ఞసూత్రేణాఽలోడితాభిరద్భిః త్రిస్స్నాత్వా । ఆలోడనపూర్వక మవగాహ

నమ్ । యద్వపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛ తాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణోరాజాపాణినా హ్యవమర్శతు। సోఽహమపాపోవిరజో నిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః। నాకస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం। యశ్చాప్సు వరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమంమేగంగ ఇత్యాపో ఽభిమంత్ర్య। ఇమంమేగంగే యమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచ తాపరుష్ణియా। అసిక్నియామరుద్వృధేవితస్తయాఽర్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా ॥ అఘమర్షణ సూక్తమ్.

ఋతం చేత్యఘమర్షణసూక్తేనా ప్స్వవగాహేత । ఋతం చసత్యంచాభీద్ధాత్తపసోఽధ్యజాయత । తతో రాత్రిరజాయతతతస్స ముద్రో అర్ణవః॥ సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణివిదధ (విదధ)ద్విశ్వస్యమిషతో వశీ । సూర్యాచంద్రమసౌ

ధాతాయథాపూర్వ మకల్పయత్ ।దివంచపృథివీం చా

సువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ।ఇమాగ్ స్త దాపోవరుణఃపునాత్వఘమర్షణః॥పునంతువసవఃపునాతువరుణఃపునా త్వఘమర్షణః। ఏష భూతస్యమధ్యేభువనస్యగోప్తా। ఏష పుణ్యకృతాం లోకా నేషమృత్యోర్హిరణ్మయం। ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం। సగ్గ్ శ్రితగ్ం సువః । స నస్సువ స్సగ్ంశిశాధి॥ ఆర్ద్రం జ్వలతిజ్యోతి రహమస్మి। ఆర్ద్రం జ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మాహమస్మి

రో౽హ మస్మి బ్రహ్మాహ మస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మా౽హమస్మి అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా॥

పూర్వోక్తఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్నానాంగత్వేనదేవాదితర్పణంకరిష్యే॥ఇతిసంకల్ప్య॥ దేవతీర్థేనతర్పణంకుర్యాత్॥బ్రహ్మాదయో యేదేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥నివీతీ॥ఋషితీర్థేనద్విరావృత్త్యా॥కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః తాన్ ఋషీగ్ స్తర్పయామి॥భూర్ ఋషీ+మి॥భువర్ ఋషీగ్...మి॥సువర్ ఋషీగ్...మి॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్...మి॥౨॥ప్రాచీనావీతీ॥పితృతీర్థేనత్రిరావృత్త్యాతర్పయేత్॥సోమః పితృమాన్ యమో౽ంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిఃకవ్యవాహనాదయో యే పితరః తాన్ పిత్రాగ్ స్తర్పయామి॥3॥ భూః పిత్రాగ్ స్తర్పయామి॥3॥ భువః పిత్రాగ్...మి॥3॥ సువః పిత్రాగ్ స్తర్పయామి॥3॥ భూర్భువస్సువః పిత్రాగ్...మిః3॥సవ్యం॥ అనేన దేవఋషిపితృతర్పణేనభగవాన్+మస్తు॥(స్నాత్వా)ప్రాచీనావీతీ॥ స్నానకాలేపితృపితామహప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం॥ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాంవసు...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీమాతుఃపితామహీమాతుః ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయీనాం॥ సర్వేషాం పిత్రాణాంఅక్షయ పుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం...స్నానమహంకరిష్యే॥ స్నాత్వాచమ్య॥ సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని కరిష్యే। ఓముద్వయన్తమసస్పరి। ఆరోహన్నుత్తరాందివం। హృద్రోగం మమసూర్య।హరిమాణంచనాశయ। శుకేషుమేహరి

మాణం। రోపణాకాస దధ్మసి। అథో హారిద్రవేషు మే హరిమాణం నిద
ధ్మసి। ఉదగాదయమాదిత్యః। విశ్వేన సహసా సహ। ద్విషంతం మమ
రంధయన్। మోఅహం ద్విషతేరధం॥ ఓమ్మిత్రరవిసూర్యభానుఖగ
పూషహిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్కభాస్కరేభ్యోనమః ఇద
మర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ స్నాత్వా॥ తటేఉదకప్రక్షేపణం కుర్యాత్॥
శ్లో॥ యన్మయాదూషితంతోయం శారీరమలసంయుతం। తస్మాత్పా
పవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహమ్॥ అసంస్కారాశ్చయేకే
చిజ్జలాశాః పితరోమమ। తేషామాప్యాయనార్థాయదీయతేసలిలం
మయా॥ శ్లో॥ యేకేచాఽస్మత్కులేజాతాఅపుత్రాగోత్రిణోమృతాః॥
తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకమ్ ॥ ఇతి వస్త్రం
నిష్పీడ్య॥ శ్రీరామరామరామ॥

తతశ్శుభ్రవస్త్రంధృత్వాచమ్య । విధిప్రకారేణ భస్మధారణ
సంధ్యావందనాదికంకుర్యాత్॥

శ్లో॥ సువర్ణదర్భరజతైర్వినా వైదక్షిణేకరే। యఆచమయతే
మోహాదాచాంతేరుధిరంభవేత్॥ విష్ణుః॥ శ్లో॥ ఉత్తమంతునదీస్నా
నం తటాకేమధ్యమంస్మృతం। కూపేస్నానంతుసామాన్యం భాండ
స్నానంవృథాభవేత్॥ నదీషుదేవఖాతేషుప్రాతస్స్నానాద్దినేదినే।
తదభావేతటాకేచ కూపేవాస్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ శ్వానకుక్కుట
మార్జాల మద్యభాండరజస్వలాః। స్పృష్ట్వాదేవలంకంచైవసచేలం
స్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ చితించచితికాష్ఠంచయూపంచండాలమేవచ।
స్పృష్ట్వాదేవలకంచైవ సవాసాజలమావిశేత్ ॥

అథ భస్మధారణవిధానమ్.

ఆగ్నేయంభస్మసద్యోజాత మితిపంచబ్రహ్మమంత్రైః పరిగృ
హ్య॥ సద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవైనమోనమః। భవే

భవేనాతిభవే భవస్వమాం । భవోద్భవాయనమః ॥ వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయనమో బలాయనమో బలప్రమథనాయనమస్సర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయ నమః ॥ అఘోరేభ్యోఽథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః । సర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యోనమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః ॥ తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి । తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణో ఽధిపతిర్బ్రహ్మాశివో మే అస్తు సదాశివోమ్ ॥ అభిమంత్రణమ్ ॥ అగ్నిరిత్యనేన చాఽభిమంత్ర్య ॥ అగ్నిరితిభస్మ । వాయురితిభస్మ । జలమితిభస్మ । స్థలమితిభస్మ వ్యోమేతిభస్మ । సర్వగ్ంహ వా ఇదంభస్మ । మనఏతాని చక్షూగ్ంషి భస్మాని ॥ మానస్తోక ఇతి సముద్ధృత్య జలేన సంసృజ్య ॥ మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మానో రుద్ర భామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే ॥ త్ర్యాయుషం త్ర్యంబకైరితి త్ర్యక్షిప్రరేఖాః ప్రకుర్వీత ॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం । యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం ॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్ । యే తే సహస్రమయుతం పాశామృత్యో మర్త్యాయ హంతవే । తాన్ యజ్ఞస్య మాయయాన

స్త్వా సవయజామహే॥ మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహా॥ శ్లో॥ శ్రీక రంచపవిత్రంచ శోకరోగనివారణం। లోకేవంశీకరంపుంసాం భస్మం త్రైలోక్యపావనమ్ ॥ ఇతిభస్మధారణమ్ ॥ తతః విధిపూర్వకేణ సం ధ్యావందనాదికం కుర్యాత్ ॥

అథ యమతర్పణమ్.

వృద్ధమనుః ॥ శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం కార్యంచయమతర్పణమ్। కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యా మపికార్యం సదైవచ॥ సయమస్తు॥ దక్షిణా భిముఖో భూత్వాతిలైస్సవ్యంసమాహితః। దేవతీర్థేన దేవత్వా త్తిలైః ప్రేతాధిపత్యతః। ఏవంకుర్వతఃఫలమాహామనుః॥ యత్రక్వచసనద్యాం హిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీం। సంతర్ప్య ధర్మరాజానంముచ్యతేసర్వ కిల్బిషైరితి॥ ఆచమ్య...ఏవం...గ్గుం దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం యమతర్ప ణంకరిష్యే ॥ దక్షిణాభిముఖ స్త్రీర్ణేబర్హిషి దేవతీర్థేనతిలమిశ్రితంజ లందద్యాత్ ॥ యమంతర్పయామి॥ ధర్మరాజం తర్పయామి॥ మృత్యుం తర్పయామి॥ అంతకం తర్పయామి। వైవస్వతం తర్పయామి॥ కాలంతర్ప యామి॥ సర్వభూతక్షయం తర్పయామి॥ ఔదుంబరం తర్పయామి॥ ద ధ్నంతర్పయామి॥ నీలం తర్పయామి॥ పరమేష్ఠినం తర్పయామి॥ వృకో దరం తర్పయామి॥ చిత్రం తర్పయామి॥ చిత్రగుప్తం తర్పయామి॥ ఇతి తర్పయేత్ ॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయ చ। వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ॥ ఔదుంబరాయ దధ్నాయనీలాయ పరమేష్ఠినే। వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తా య తేనమః॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యా మితితత్తిథిసంకల్పవిశేషః॥

అథ భీష్మతర్పణమ్.

వ్యాసః ॥ శ్లో॥ శుక్లాష్టమ్యాంతు మాఘస్యదద్యాద్భీష్మాయయో జలం। సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆచమ్య...శ్రీత్యర్థం మాఘశుక్లాష్టమ్యాం భీష్మతర్పణంకరిష్యే ॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం

సాంకృతి ప్రవరం గంగాపుత్రవర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా దగోత్రం సాంకృతిప్రవరం భీష్మవర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా దగోత్రం సాంకృతిఅపుత్రప్రవరం వర్మాణం తర్పయామి॥ ఇతితర్ప యేత్ ॥ అస్యాన్యశ్చకల్పః॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రాయసాంకృతిప్రవ రాయచ।గంగాపుత్రాయభీష్మాయపితాస్యేఽహంతిలోదకమ॥అపు త్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణే॥ ఇతిభీష్మతర్పణమ్॥

అథ సింధుస్నానప్రయోగః.

శ్లో॥ అశ్వత్థ సాగరాసేవ్యౌ నస్ప్రష్టవ్యౌకదాచన। అశ్వత్థంమం దవారేతు సాగరంపర్వణిస్పృశేత్ ॥ అత్రసముద్రోదకేనాచమనం నకార్యంకింతూదకాంతరేణైవతథాచోక్తం। అథారాభిరద్భిరాచామే దితి॥ తత్రైవాచమః యోగ్యస్థలాని॥ గోకర్ణేచ ప్రభాసేచగంగాసాగ ర సంగమె । జగన్నాథే రామసేతౌ వర్ధాచమనంచరేత్ ॥సింధౌ కృత్యమహ॥ ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వాథ నమస్కృత్యస్తుతింజపేత్। సిం ధౌప్రక్షిప్యసూత్రాణిసరత్నం సహరీతకమ్॥సింధుతీరంప్రాప్య తత్ర ధనుర్బాణౌలిఖిత్వా॥ శ్లో ॥రఘువీరపదాంభోజపవిత్రీకృతపాంసవే। ద శకంఠశిరశ్ఛేద హేతవే సేతవేనమః ॥ యానికానిచ...రక్షరక్షసరి త్పతే॥ ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ సముద్రాయ వయునాయ సింధూనాం పతయేనమః॥ నదీనాంసర్వాసాం పిత్రే జుహుతా విశ్వ కర్మణేవిశ్వాహామర్త్యగ్ంహవిః॥ ఇతినమస్కృత్య॥రత్నహరీతకసహి తాని యజ్ఞోపవీతాని అథవా ఫలపుష్పతాంబూలానిసింధౌప్రక్షిప్య॥ శ్లో॥పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యేలోకభయంకరి।పాషాణంతేమయా దత్తమాహారార్థంప్రకల్పితామ్॥ఇతిపాషాణంప్రక్షిప్యప్రార్థయతే॥ శ్లో॥ విశ్వాచీచఘృతాచీచ విశ్వయోనేవిశాంపతే । సాన్నిధ్యం కురుమేదేవ సాగరేలవణాంభసి॥ త్రితత్త్వాత్మకమిాశానం। నమోవిష్ణు

ముమాపతేః। సాన్నిధ్యం కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి॥ నమస్తే వి
శ్వగుప్తాయ నమో విష్ణవపాంపతే। నమో జలధిరూపాయ నదీనాం
పతయే నమః॥ ఇతి నమస్కృత్య॥ నమస్తే జగదాధార శంఖచక్రగదాధ
ర। దేవ దేహి మమానుజ్ఞాం తవ తీర్థనిషేవణే। ఇత్యనుజ్ఞాం స్వీకృత్య।
మంత్రం పఠేత్॥ అగ్నిశ్చ యోని రనిలశ్చ దేహా రేతోధవామ్మృ
త్యురమృతస్య నాభిః। ఏతచ్ఛుభం పాండవ సత్యవాక్యం శ్రుత్వావ
గాహేత పతిం నదీనాం॥ తతస్స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠామయోభువ
ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతే
నానువాకేన చేత్యాదిభి స్స్నాయాత్। పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ప్రాచీ
నావీతీ యజమానస్య పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్య
ర్థం- ఆకామావైత్రయుక్త మహాపర్వణి సింధుస్నానకాలే పితృపితా
మహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం॥ మాతృపితామ
హీ ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం। మాతామహ
మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...పా
ణాం- సపత్నీకానాం। సర్వేషాం పితౄణామక్షయపుణ్యలోక ఫలా
వాప్త్యర్థం...స్నానమహం కరిష్యే॥ ఇతి స్నానం కృత్వా॥ సూర్యార్ఘ్యం॥
ఉద్యన్నద్య...రథమ్॥ మిత్ర...నమః॥ ఇదమర్ఘ్యం...మి॥ ఆచమ్య...ర్థం
సింధుస్నానాంగ మర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే। శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవ
శ్రీమాన్ త్సర్వరత్నకరోయతః। సర్వరత్నప్రదాత స్స్వాంగృహాణా
ర్ఘ్యం మహోదధే॥ ఇత్యర్ఘ్యం దత్త్వా॥ ఉదకాంతరేణాచమ్య...ఏవం...
ర్థం సింధుస్నానాంగ పిప్పలాదాదితర్పణం కరిష్యే। పిప్పలాదం కలింక
ణ్వాం కృతాంశం జీవనేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవంచ పరాశరముపాంప
తిం॥ వాల్మీకిం నారదంచైవ వాలఖిల్యాం స్తథైవచ। నలం నీలంగవా
క్షంచ గవయం గంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం
చాంగదం తథా। మైందం చ ద్వివిదం చైవ వృషభం శరభం తథా। రామంచ

లక్ష్మణంచైవసీతాంచైవయశస్వినీం। ఏతాంస్తుతర్పయేద్విద్వాన్ జలమధ్యే విశేషతః॥ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంయత్కించిత్సచరాచరం। మయాదత్తేన తోయేనతృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు॥ఆచమ్య॥ యన్మయాదూషితం తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహం ॥ అసంస్కారాశ్చయే కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ। తేషాం తూష్యాయనార్థాయ దీయతేసలిలంమయా ॥ ఇతిశిఖాం హస్తాభ్యాం ఉదకంనిక్షిప్య॥ యేకేచాస్మత్కు...నోదకమ్॥ శుభ్రవస్త్రం ధృత్వాచమ్య॥ యథాశక్తిగోదానాదికంబ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ ఆశామాత్రైప్రయుక్త మహాలయాది మహాపర్వణి యోగ్యం॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వామృత్తికయాచోర్ధ్వ పుండ్రంకుర్యాత్ప్రయత్నతః। జపకాలేమృదాకుర్యాత్సంధ్యాకాలేచవారిణా। భస్మనాహోమకాలేతు చందనంసార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందనపాపఘ్న విష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాంకితనమస్తుభ్యం ధారణాన్ముక్తిదోభవ॥ ఇతిమృత్తికామాదాయ ॥ ఇమంమేగంగే యమునే... శృణుహ్యాసుషోమయా ॥ ఇతిజలమాదాయ ॥ విష్ణ రరాటమసీతిమర్దయేత్ ॥ విష్ణోరరాటమసి విష్ణోఃపృష్ఠమసి ... విష్ణవేత్వా ॥ అతోదేవాఇత్యేతాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యాచ త్రివారమభిమన్త్ర్య ॥ అతోదేవాఅవంతునోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే...సురే। త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః...ధారయన్ ॥ తద్విష్ణోఃపరమంపద ... ప్రచోదయాత్ ॥ శంఖచక్రగదాపాణే ద్వారకానిలయాచ్యుత। గోవిందపుండరీకాక్ష రక్షమాంశరణాగత మితిధ్యాత్వాగృహస్థో లలాటాదిస్థానేష్వనామికాం గుళ్యా

విష్ణుగాయత్ర్యా కేశవాదిద్వాదశ నామభిర్వాధారయేత్ । బ్రహ్మచారీవానప్రస్థో వాలలాటకంఠహృదయమూలేషు నారాయణగాయత్ర్యాకృష్ణాది పంచనామభిర్వాధారయేత్ । యతిస్తర్జన్యా శిరోలలాటహృదయేషు ప్రణవేనధారయేత్ । పరమహంసోలలాటే వైకమూర్ధ్వపుండ్రం ధారయేత్ ॥

యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం తృతీయభాగస్సమాప్తః

అథ చతుర్థభాగప్రారంభః.

ఘటస్ఫోటనశ్రాద్ధవిధిః.

బ్రహ్మాండపురాణే॥శ్లో॥ ఘటశ్రాద్ధంప్రకుర్వీతసపిండేపతితేసతి। జ్ఞాతిభిర్బాంధుభిస్సార్ధం కర్తా తత్కారణేచ్ఛయా। పతితానాంచ థాక్లీబగర్భభ్రష్టసురాపినాం కులటానాంపిత్రాద్రోహిమోహినాం నాస్తినిష్కృతిః । నాశౌచంనోదకంపిత్రి నకుర్యాత్పైతృమేధికం । మహాపాతకసంజ్ఞానిపాపానివివిధానిచ । యోమోహాత్సముప్రాప్తస్తస్యనాస్తిప్రతిక్రియా। పతితంపాతయేద్వంశే జీవితంవామృతంచవా। జ్ఞాతయోబాంధవాశ్చాన్యే గ్రామవృద్ధాస్తథాపరే ఘటోత్సర్గవిధింకృత్వా త్యజేయుర్వనగహ్వరే॥ కర్తాపరిణమ్యచసభాంవిజ్ఞాప్యతదనుజ్ఞయా । అమారిక్తాష్టమీ షష్ఠ్యేకాదశీషుచనైరృతే । దక్షిణస్యాందిశిమహానద్యాం దేవాలయేతథా । పతితస్యముఖంబాహ్యాబధ్వానీయతదంతికం। సమ్మార్జనీంజలఘటం దాస్యాసంవాహ్యాచస్వయం । రక్తగంధాక్షతకుశాన్ ధృత్వాబంధుజనైస్సహ । సదధ్యోదనపాత్రంచ పక్వార్థంపాత్రితండులాన్। అన్యమంబుఘటంనూత్నమాజ్యంవస్త్రంచనూతనం। అన్నంపక్త్వాజలఘటే ప్రేతమావాహ్యాచార్చయేత్। పిండందత్వావామపాద పార్ష్ణినాపాతయేద్ఘటం। పతితస్యముఖందాస్యా సమ్మార్జన్యాచమార్జయేత్। తంఘటంతుసమావృత్య పాతయేత్పృష్ఠతోభువి। స్వగృహంస్వజనాంశ్చైవత

గచ్ఛేత్పతితో జనః॥ మమగోత్రసముద్భూతి పాపిష్ఠమమవంశజ। ఇద
మన్నంచపానీయ భుక్త్వాగచ్ఛయథేచ్ఛయా ॥ ఇతి దధ్యోదనంచా
న్నం పాత్రస్థసలిలందిశేత్ । తద్వస్త్రంతుద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణా
భ్యాంప్రదాయచ । త్యక్తబంధం సముత్సృజ్య తన్ముఖం నావలోక
యేత్ ॥ నద్యాంస్నాత్వాగృహంగత్వా పుణ్యాహంవాచయేత్తతః ।
లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానతః। తత్రచాజ్యాహు
తీర్హుత్వా గాయత్ర్యాష్టోత్తరంశతం । పతితేతుమృతేతస్మిన్ నా
శౌచంనోదకక్రియా ॥

అథ ఘటశ్రాద్ధప్రయోగః.

యస్మిన్కస్మిన్ పతితేజనే తత్సపిండః కర్తాయథాశక్తిదక్షి
ణాంగృహీత్వా। నమ స్సంపత్సే నమః॥ ఇతిపరిషదంసభాంచత్రిఃప్రద
క్షిణీకృత్య। తత్పురతో దక్షిణాంనిధాయ॥ నమోమహద్భ్యోనమో
దేవాః॥ ఓం నమస్సదసేన్సదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాం
చక్షుషే । నమోదివేనమః పృథివ్యైసప్రథసభాంమెగోపాయమెచ
సభ్యాస్సభాసదః తానింద్రియావతఃకురు సర్వమాయురుపాసతాం॥
సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥ ఇతినమస్కృత్య। అశేషేహేపరిషత్
మదీయాంవిజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యమయా సమర్పితామిమాందా
క్షిణాంస్వీకృత్య అస్మద్వంశజాతః కశ్చిజ్జనః సదాచారపరిభ్రష్టః దు
రాచారనిరతః । బ్రాహ్మణ్యాత్పతితశ్చాసీత్ ।। తస్యకావానిష్కృతిః
శ్రేష్ఠైరస్మాభిః కింకర్తవ్యమితియథాశాస్త్రవిధిం నిశ్చిత్యఉపదిశ్య
మామనుగృహాణ॥ ఇతిప్రార్థయేత్ । తతో ఽనువాదకః ॥ హేయజ
మాన అముకగోత్ర అముకనామధేయ । అశేషాఃపరిషత్త్వదీయాం
విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యత్వయాసమర్పితాం దక్షిణాంగృహీత్వా।
యుష్మద్వంశే జాతస్యపతితజనస్య । పతితానామిత్యాదిబహవశ్చేత్ ।
బ్రహ్మాండపురాణోక్తప్రకారేణ ఘటశ్రాద్ధేన విసర్జనంకర్తవ్యం। ప
వంశ్యాయాసమ్యగాచరితేపతితభావాన్నిష్కల్మషో భవేత్ । ఇత్యుక్తేస

భాసదో పితథా స్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్ తతః కర్తా బంధుభిరాలోచ్య రాజ్ఞేనివేద్య తత్కర్మణ్యధికారార్థం స్వయంకృతశిరోవపనః తతఃకృచ్ఛ్రత్రయంకుర్యాత్। తతో రిక్తతిథౌకృష్ణాష్టమ్యాం కృష్ణైకాదశ్యాం అమాయాంవా గ్రహానుకూల్యేసతిజ్ఞాతిర్బంధుభిస్సహ జలపూర్ణఘటంసమ్మార్జనీంచదాస్యావాహయిత్వా। అన్యంజలపూర్ణఘటం సదర్భోదనశరావం పిండార్థంతండులాన్। పచనార్థంపాత్రంనూతనైకవస్త్రంరక్తగంధాక్షతపుష్పకుశాన్ గృహీత్వా। దక్షిణస్యాం నైరృత్యాంవాదిశిగత్వా। తత్రాశ్వత్థమూలేదేవాలయే చతుష్పథే వా శుద్ధజలేనసమ్మార్జన్యామార్జయిత్వా। అద్భిఃప్రోక్ష్య। ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య। తేషూదకఘటాదీని నిధాయ। పతితే ఏతత్కర్మాంగీకారే భుజముఖాని బద్ధ్వాఽనీతంపతితజనం తత్సమీపేసంస్థాప్యకర్తాస్నాత్వాఽర్ద్రవాసాః దర్భేష్వాసీనః। దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ=పుణ్యతిథౌ। మద్వంశేమద్గోత్రోద్భవస్య పతితస్య ఘటశ్రాద్ధవిధినావిసర్జనంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య। స్వశిఖాంవిస్రస్య ప్రాచీనావీతీ। తండులైఃపచనపాత్రేన్నంకృత్వా। ఏకంజలఘటం రక్తగంధాక్షతపుష్పైరభ్యర్చ్య। వస్త్రేణాచ్ఛాద్య॥ శ్లో॥ ఆయాహి ప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్యపథోత్తమైః। పితౄణామస్మభ్యమాయచ్ఛ రయిందీర్ఘాయుతేవచ॥ ఇతిమంత్రేణఘటరూపపతిత ప్రేతదేవతామావాహయామి। ఇత్యావాహ్య ఉచితోపచారైరభ్యర్చ్య! అన్నంపాత్రాంతరే నిక్షిప్య అభిఘార్యనివేదయిత్వా। తత్పురతో భూమింసమాలిప్య। దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తచ్ఛేషాన్నేనపిండంకృత్వా। పతితాయేమం ప్రేతాయేమందదామ్యుపతిష్ఠతు। ఇత్యవాచీనపాణినా పిండందత్వా తదుపరితృష్యస్వోత్యుదకందత్వా। పచనపాత్రేఉదకంనిసిచ్య॥

శ్లో॥ మయాసృష్టోజలఘటః ప్రేతేనసహాచాద్యవై। పతితంపాలయాశుత్వమనేన కృతకర్మణా॥ అంభస్త్వం సర్వజగదామాప్యాయన

కరంనదా।యస్మాదనేనపతితం తద్ధామనయచోన్నతం॥

ఇతికలశస్థోదకైః పతితంమార్జయిత్వా ఉత్థాయ । తద్ఘటంపృష్ఠతోనవేక్ష్యమాణః వామపాదపార్ష్ణిఘ్నా తేనపాతయిత్వా। తతఃదాస్యానమార్జన్యాపతితస్య ముఖం త్రిర్మార్జయిత్వా। తయాదాస్యాజలఘటంస్కంధేవాహయిత్వా పతితంచితాగ్నిమేవత్రిరప్రదక్షిణం కారయిత్వా పృష్ఠతోభూమౌకలశం విసృజేత్। (నారాయణ స్మరణంకృత్వా)

శ్లో॥ స్వగృహం స్వజనాంశ్చైవ నగచ్ఛేత్పతితోజనః। మమగోత్ర సముద్భూత పాపిష్ఠ సుసుపంసజ । పతితత్వంవిసృష్టోసియథేచ్ఛంగచ్ఛమాచిరం। యదాకదాపి పునర్మాగచ్ఛమమ మందిరం। గచ్ఛాస్మాభిర్విసృష్టోద్యత్యక్తస్త్వం సర్వకర్మభిః॥ నాస్మాకంతుత్వయాకృత్యం నభవానస్మాకమంకేఇతిపఠిత్వా॥

తతః అఖండితవస్త్రం పతితాభిముఖం ద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణాభ్యాందత్వాశరావదధ్యోదనంభక్షయ । వచనపాత్రస్థోదకంపిబేదితిసిద్ధిరేత్॥ ఇత్యుక్త్వా తంపతితంనావలోక్య విసర్జయేత్॥

శ్లో॥ విశ్వంభరః పంచభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః । మయాత్యక్తోద్యపతితశ్శృణ్వంతువచనంమమ॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్ । కుర్వంతు సఫలం కర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ నమస్కృత్య నిర్వృతాఽన్యమార్గేణగత్వా। ఉపవీతీబద్ధశిఖోభూత్వాబంధుభిస్సహానద్యాదౌ సమ్యక్స్నాత్వా శుభ్రవస్త్రాణిధృత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో గంధపుష్పాక్షత తాంబూలాని దత్వాస్వయమలంకృత్యతైస్సహగృహంగత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా దశదానానికృత్వా॥ గృహమధ్యే లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వశాఖోక్తప్రకారేణగాయత్ర్యాష్టోత్తరశతంహుత్వా హోమశేషంసమాప్య । బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తతః ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః । జ్ఞాతిభిస్సహ భుంజీత తతఃపతితఃదేశాంతరంగత్వావా స్వదేశేస్థిత్వావా మృతి

శ్చేత్ । జ్ఞాతీనాం సూతకంనాస్తి । ప్రేతకర్మాణిచనకుర్యాత్। ఘటోత్సర్గకరణా త్పూర్వం మృతశ్చేత్ తత్ప్రతికృతిపర్భగ్రంధంకృత్వా తస్యైతత్కర్మకుర్యాత్ పితృసూత్రపితృవ్యాణాం జ్యేష్ఠభ్రాతౄణాంఘటోత్సర్గవిధింనకుర్యాత్॥

ఘటస్ఫోటనవిధానము మొదలగు విషయములు ప్రత్యేకగ్రంథములో ముద్రించినందున యీగ్రంథమందు చేర్పనైతి.

అర్ధోదయ మహోదయ స్నానమ్.

శ్లో॥ అమార్కపాతశ్రవణై ర్యుక్తాచేత్పౌషమాఘయోః । అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కించిన్న్యూనం మహోదయమితి । ....

అర్ధోదయంవా మహోదయంవా సంప్రాప్తేసతిసముద్రస్నానం గంగాస్నానంవా సంకల్పపూర్వకంకార్యం మహాఫలమితి॥ అత్ర షోడశమహాదానాని అథవాశక్తిదానానికారయేత్ । విధిప్రకారేణ స్నానదానాదికంకార్యం ॥ అతస్స్నానకాలేస్నానమహాసంకల్పంపఠిత్వా॥ అత్రసంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థంమమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవనకౌమారవయోవృద్ధత్వేషు, జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియైరహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ మయాకృత మహాపాతకనివృత్యర్థం అధ్యాత్మికఆదిభౌతిక ఆదిదైవికాది తాపత్రయ జనిత సర్వాపమృత్యు పరిహారార్థం భౌమాంగారక దుస్స్వప్నాద్భుత దర్శనాదిశకునాదిదుర్నిమిత్త జనితతద్దోషపరిహారార్థం పరకృతక్రియమాణ మంత్రయంత్రతంత్రక్రియాభిచారిక భూతప్రేతపిశాచబ్రహ్మరాక్షసయక్షయమదూత శాకినీఢాకినీ సప్తశాపదతస్కరాద్యనేకోపద్రవాదిసకలమహాభయనివృత్యర్థం, వాతపిత్తకఫోద్భవ నానాకారణనిమిత్తజ్వరపాండుకుష్ఠశూలహృద్రోగ భగంధరాదినానావిధజనిత సకలరోగనివృత్యర్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థ కామమోక్ష చతుర్విధ

ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం ఇహలోకే బహుప్రకారేణ కాయిక వాచిక మానసిక స్పృష్టాస్పృష్ట భుక్తాభుక్తాది నానావిధ దోషనివృత్త్యర్థం దేహారోగ్యసిద్ధ్యర్థం చింతితమనోరథ ఫలప్రాప్త్యర్థం మమచిత్తస్వాస్థ్యసిద్ధ్యర్థం అశ్వగోమహిష్యాది పశుబాల్యసిద్ధ్యర్థం మమజన్మనక్షత్రవశాత్ - నామనక్షత్రవశాత్ - మమజన్మలగ్నవశాత్ - నామలగ్నవశాత్ - మమజన్మాంశవశాత్ - నామాంశవశాత్ - ఏవంగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తైస్తైః క్రియమాణకరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాన సూచితాగామిసర్వారిష్ట పరిహారార్థం అర్ధోదయ మహాపర్వణి (మహోదయమహాపర్వణి) సింధుస్నాన మహంకరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ విధిప్రకారేణ స్నానంకృత్వా॥ నదీతీరే వస్త్రదానాని సువర్ణదానాని హిరణ్యదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥ మహాఫలమితి ॥

సూర్యోపస్థానమ్.

సహనావవతు...తి॥ ఓమ్ ఆదిత్యోవా ఏషఏతన్మణ్డలం తపతి తత్రతా ఋచస్తదృచా మణ్డలగ్ం సఋచాం లోకోఽథయ ఏషఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తానిసామాని ససామ్నాం లోకోఽథయ ఏషఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తానియజూగ్ంషి సయజుషా మణ్డలగ్ం సయజుషాం లోకస్సైషాత్రయ్యేవ విద్యాతపతి యఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః ॥ ఆదిత్యోవై తేజ ఓజోబలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాత్మామనో మన్యుర్మనుర్మృత్యు స్సత్యోమిత్రోవాయురాకాశః ప్రాణోలోక పాలకః కింతం తత్సత్య మన్నమమృతో జీవోవిశ్వఃకతమస్స్వయంభుర్బ్రహ్మైతదమృతఏష పురు

య ఏవ భూతానామధిపతిర్బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ంసలోకతామాప్నో త్యేతాసామేవదేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతియఏవం వేదేత్యుపనిషత్। సహనావవతు...తిః॥
మండలాంతరగతంహిరణ్మయం భ్రాజమానవపుషంశుచిస్మితం। చండదీధితిమఖండవిగ్రహం చింతయేన్మునిసహస్రసేవితం॥ ధ్యేయస్సదాసవితృమండలమధ్యవర్తీ నారాయణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః। కేయూరవాన్మకరకుండలవా న్కిరీటిహారీహిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః॥ నమస్సవిత్రేజగదేకచక్షుషే జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతవే త్రయీమయాయత్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే॥

శ్లో॥ నారాయణోనామనరోనరాణాం ప్రసిద్ధచోరఃకథితఃపృథివ్యామ్। అనేకజన్మార్జితపాపసంచయంహరత్యశేషస్స్మృతమాత్రఏవ॥
... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ... గోత్రస్య నామధేయస్య - ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీ సూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే॥ అత్ర సంకల్పవిశేషః శరీరేవర్తమాన వర్తిష్యమాన వాతపిత్త కఫోద్భవ నానాకారణజ్వర, క్షయ, కుష్ఠశూలాతిసార, పాండు, ధాతుక్షయ వ్రణ, మేహాభగంధరాది సమస్తామయనిబర్హణార్థం పరిహారనామాత్మక త్రయీమూర్తయే భగవతేఛాయాఉషాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ధ్యేయస్సదాసవితృ + శంఖచక్రః॥ భానోభాస్కరమార్తాండ చండరశ్మిదివాకరః। ఆరోగ్యమాయుర్విజయంశ్రియః పుత్రాంశ్చదేహిమే॥ ఆదిదేవనమస్తుభ్యం ప్రసీదమమభాస్కర।దివాకరనమస్తుభ్యంప్రభాకరనమోస్తుతే॥ మిత్ర,రవి సూర్య, భాను, ఖగ, పూష, హిరణ్యగర్భ,మరీచ, ఆదిత్య, సవిత్ర, అర్క, భాస్కరేభ్యోనమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి హ్రాం- హ్రీం- హ్రూం- హ్రైం- హ్రౌం- హ్రః- హ్రాం

శ్రీ ఛాయాపద్మినీసౌఉషాసమేత శ్రీ సూర్యనారాయణపరబ్రహ్మణేనమః॥ నమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ ఇతి సూర్యోపస్థానమ్॥

రథసప్తమీస్నానవిధానమ్.

మాఘశుక్లసప్తమ్యారుణోదయవ్యాపిన్యేవ స్నానయోగ్యా॥ స్నానప్రార్థనా॥ శ్లో॥ యదాజన్మకృతం పాపంమయా జన్మసుజన్మసు। తన్మేరోగంచ శోకంచ మాకరీ హంతు సప్తమీ॥ ఏతజ్జన్మకృతం పాపం యచ్చజన్మాంతరార్జితం। మనోవాక్కాయజంయచ్చ జ్ఞాతాజ్ఞాతేచయేపునః॥ ఇతిసప్తవిధంపాపం స్నానాన్మేసప్తసప్తికే। సప్తవ్యాధి సమాయుక్తం హర మాకరసప్తమి । ఏతన్మంత్ర త్రయంజప్త్వా స్నాత్వా పదోదకేనరః । కేశవాదిత్యముచ్చార్య తుణాన్నిష్కలుషోభవేత్॥ ఇక్షుఖండేన జలం చాలయిత్వా॥ సప్తార్కపత్రాణి బదరీపత్రాణి శిరసినిధాయ॥ పూర్వోక్తమంత్రైస్స్నాత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం మమ సమస్తపాపక్షయార్థం... స్నానమహంకరిష్యే॥ శ్లో॥ యదాజన్మకృతంపాపం...సప్తమీ॥ ఏతజ్జన్మకృతంపాపం...సప్తమీ ॥ ఏవంత్రిః ॥ (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం (ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం- మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం ...రూపాణాం-మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...రూపాణాం- సపత్నీకానాం-మమసర్వేషాం పిత్రూణామక్షయ పుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం రథసప్తమీ ప్రయుక్త...స్నానమహంకరిష్యే॥ (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని కరిష్యే॥ అర్కపత్రైస్సబదరైర్దూర్వాక్షతసచందనైః అష్టాంగవిధినాచార్ఘ్యం దద్యాదాదిత్యచతుష్టయే॥మంత్రః॥ సప్తసప్తవహప్రీత సప్తలోకప్రదీపన । సప్తమీసహితో దేవ గృహాణార్ఘ్యందివాకర॥ ఓమ్॥ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః...ద్యోష తేరధః॥ మిత్రాయనమః॥ రవయేనమః । సూర్యాయనమః॥ భానవేనమః॥ ఖగాయనమః॥ పూష్ణే

నమః। హిరణ్యగర్భాయనమః। మరీచయేనమః। ఆదిత్యాయనమః। సవి
త్రేనమః। అర్కాయనమః। భాస్కరాయనమః। ఇతి ద్వాదశార్ఘ్యాని దద్యాత్। అథప్రార్థనా॥ జననీ సర్వలోకానాం సప్తమీసప్తసప్తికే। సప్తవ్యాహృతికే దేవి నమస్తే సూర్యమండల॥ తతః యథాశక్తిదానాని బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ మహాఫలమితి॥

ఇతి రథసప్తమీస్నానవిధానం సంపూర్ణమ్.

అథ మాఘస్నానమ్.

మాఘమాసము. మకరసంక్రమణము మొదలు కుంభసంక్రమణమువఱకును- కొందఱు మాఘశుక్ల ౧ మొదలు 30 వఱకును మాఘస్నానము ప్రాముఖ్యమందురు. అరుణోదయము మొదలుకొని స్నానయోగ్యము. సూర్యోదయమైనపిమ్మట స్నానయోగ్యముకాదు.

శ్లో॥ మాఘమాసేరటంత్యాపః కించిదభ్యుదితేరవౌ। బ్రహ్మఘ్నంవా సురాపంవా కంపతంతం పునీమహే। తా॥ మాఘమాసమునందు సూర్యోదయము కాఁబోవునప్పుడు జలము లన్నియు బ్రహ్మహత్యాదోషమును సురాపానదోషమును గూడఁబోఁగొట్టి పవిత్రుని జేయఁగలవు.

శ్లో॥ తప్తేన వారిణా స్నానం యద్గృహే క్రియతేనరైః। షడబ్దం ఫలదం తద్ధి మకరస్థే దివాకరే॥ తా॥ మాఘమకరమందు నుష్ణోదకముచేనైనను గృహమందు స్నానముచేసిన వాఱు సంవత్సరములస్నానఫలము. వాపి మొదలగు వానియందు స్నానముచేసిన పండ్రెండు సంవత్సరముల ఫలముకలుగును. తటాకమందుఁ జేసినవాని ఫలము ద్విగుణము. నదియందుఁ జేసినఁజతుర్గుణము. మహానదియందు శతగుణము. గంగయందు సహస్రగుణము. గంగాయమునాసంగమమందు శతగుణము. ఎక్కడస్నానముచేసినను ప్రయాగస్మరణము చేయవలెను. స్నానము సంకల్పపూర్వకముగాఁ జేయుచుండవలెను.

శ్లో॥ దుఃఖదారిద్ర్యనాశాయ శ్రీవిష్ణోస్తోషణాయచ। ప్రాతస్స్నానం

కరోమ్యద్యమాఘేపాపవినాశనం । మకరస్థేరవౌమాఘే గోవిందా
చ్యుతమాధవ । స్నానేనానేన మేదేవ యథోక్తఫలదోభవ॥ అనగా
దుఃఖములును దారిద్ర్యమును నశించుటకై పాపనాశకమైనమాఘప్రా
తస్నానము శ్రీవిష్ణుప్రీతిపూర్వకముగా జేయుచున్నాను; కనుక ఓ
గోవింద॥ ఓఅచ్యుత॥ ఓబిందుమాధవుఁడ॥ నేఁజేయుఈస్నానమునకు
యథోక్తఫలమిమ్మనుట॥ఈశ్లోకములు పఠించిమౌనముతో స్నానము
చేయవలెను ప్రత్యహముచేయు సూర్యార్ఘ్యమంత్రము ॥ సవితేప్ర
సవిత్రేచ పరంధామజలేమమ। త్వత్తేజసాపరిభ్రష్టంపాపంయాతు
సహస్రధా॥ పిమ్మట బ్రాహ్మణసమారాధనము చేయవలయును.
మాఘస్నానము బహుపుణ్యప్రదంబు. చే॥ ల॥

అన్వారంభణీయ స్థాలీపాకః.

శ్లో॥ పూర్ణిమాత్మణనాయాంతు విధినౌపాసనస్య చేత్ ।ప్రతిపద్యే
వకుర్వీతయాగద్వయముదాహృతమ్।ప్రాతఃకాలేముహూర్తాద్యాయది
ప్రథమపర్వణి। రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాం తేహ్యన్వారంభః పరేఽహని॥
చతుర్థహోమయుక్త్యేతుప్రాప్యతే యదిపూర్ణిమా।తస్యామారభ్యవిధి
వదన్వాధానపురస్సరమ్॥ పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరిధ్మాబర్హిషీఆసాద్య
ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా।వధూముత్తరతఉపవేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీ
నఃప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థందర్శపూర్ణమాసోపక్రమ
ణార్థంఅన్వారంభణీయస్థాలీపాకేన సద్యోయాజయిష్యే॥విద్యుదసి...
శ్వాతప్రాగ్నిరగ్నావిష్ణూసరస్వతీ సరస్వానగ్నిర్భగిచప్రధానదేవతాః
స్విష్టకృదంగదేవతాః। వ్రీహిమయంచరుంద్రవ్యమస్మిన్నాజ్యం లేపుపవ
త్స్యేమీతిసంకల్ప్య। తత్సవ్యవహాంతిచరుగ్గ్రపయిత్వాభిఘార్యప్రా
చీనముదీచీనంవోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ (అథవాప్రత్రప్రయో
గః) ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥చత్వారిశృంగా...అగ్నేరుపసమాధా
జ్యభాగాంతే పూర్ణాపశ్చాద్యత్తేదేవా అదధురితిద్వేఆజ్యా
హుతీహుత్వా।పూర్ణాపశ్చాదుతపూర్ణాపుర స్తాదున్మధ్యతఃపౌర్ణమా

సీదగాయ । తస్యాం దేవా అధిసంవసంతఉత్తమే నాకఇహమాదయం
తాగ్ స్వాహా ॥ పౌర్ణమాస్యా యేదమ్ ॥ యత్తే దేవా అదధుర్భాగధేయ
మమావాస్యే సంవసంతో మహిత్వా । సానో యజ్ఞం పిపృహి విశ్వవారే ర
యిం నో ధేహి సుభగే సువీరగ్గ్ స్వాహా ॥ అమావాస్యాయా ఇదమ్ ॥ ద
ర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘా
రయతి ॥ అగ్నయే స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్ ॥ పునరవదానధర్మేణావదా
య ॥ అగ్నావిష్ణుభ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నావిష్ణుభ్యామిదమ్ ॥ పునరవదాయ ॥
సరస్వత్యై స్వాహా ॥ సరస్వత్యా ఇదమ్ ॥ పునరవదాయ ॥ అత్ర పరిధిప్రహ
రణం నాస్తీతి కేషాంచిన్మతమ్ । సరస్వత్యై స్వాహా । సరస్వత్యా ఇదమ్ ॥
పునరవదాయ । అగ్నయే భగినే స్వాహా ॥ అగ్నయే భగిన ఇదమ్ ॥ పునరుప
స్తీర్య । ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ । ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్ర
త్యభిఘారయతి ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తంతిచ
రాయేదమ్ న మమ ॥ అప ఉపస్పృశ్య । అస్య కర్మణః హోమప్రాయశ్చిత్తాసి
ద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥
ఓమ్ ॥ చిత్తం చ స్వాహా ... జయాది ప్రతిపద్యతే ॥ సౌవిష్టకృతగ్ంహు
త్వా బర్హిస్సన్నహనం కృత్వా ॥ దర్వ్యాం పరిధీనక్త్వా పరిధీన్ప్రహృత్యాన
గ్నిప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతం కృ
త్వా ॥ ప్రణీతామార్జనం బ్రహ్మోద్వాసనం చ కుర్యాత్ ॥

శ్లో ॥ వ్రతేషు శాంతిహోమేషు బ్రహ్మిష్టేష్టౌ వృషోత్సృజే । చరో
ర్గ్రథాని కేచైవ శమ్యాపవసనం శయః ॥ అత్ర వృషభ దక్షిణా నాస్తి

పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే ॥ తల్లక్షణమ్ ॥ అష్టముష్టిభవేత్కించి
త్కించిచ్చత్వారిపుష్కలః। పుష్కలాశ్చైవచత్వారి ఆఢకఃపరికీర్తి
తః। ఆఢకాశ్చైవచత్వారిపూర్ణపాత్రస్సఉచ్యతే॥ అత్రకేచనస్విష్టకృ
తేఽవదాయదర్వ్యాంసంస్థాప్య జయాదిహోమాంతేజుహుయాదితి
పరిధ్యర్థేశమ్యాఃకార్యాఇతిచవదంతి। తత్రశ్లోకాః॥ స్థాలీపాకానంతరే
వావివాహేనపూర్ణేవాయాతిచేత్పౌర్ణమాసీ। తస్యామన్వారంభణీ
యాఖ్యహోమంకుర్యాత్ప్రాతః పౌర్ణమాస్యాంయథోక్తమ్॥ శ్రౌతే
ఽన్వారంభణీయామగ్నావిష్ణూసరస్వతీ। సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగీచస్మా
ర్తేపృక్తాశ్చదేవతాః॥ అగ్నిగ్స్విష్టకృతంచాంతరేణేత్యస్మాచ్చసూత్ర
తః। ఆద్యేఽగ్నిస్విష్టకృచ్చాంత్య స్సర్వేషుచరుకర్మసు॥ తస్మాదన్వా
రంభణీయేచరావద్దేవతాఇతి॥ కారికాకృద్భిస్తత్రోక్తాగృహ్యవిద్భిఃపు
రాతనైః। అనాహితాగ్నేః ప్రథమేచరౌచయాదేవతాస్తాఃప్రవదంతి
తద్జ్ఞాః। తస్యాపికాలఃకిలపౌర్ణమాస్యాం ప్రాతర్వ్యదంత్యేనకపర్దిశి
ష్యాః॥ అగ్నిస్తథాఽగ్నాసహితశ్చవిష్ణుస్సరస్వతీచైవతథాసరస్వాన్।
అగ్నిర్భగీస్విష్టకృదగ్నిరేతాఃక్రమేణహుత్వాథతతో జయాది। ఆద్యేచ
రౌదక్షిణతో వరోత్రావదానధర్మాజ్జుహుయాత్తుధీమాన్। క్రమేణ
చాగ్న్యాదిచతస్రఆహుతీర్హుత్వాగ్నయేఽస్మైభగినేఽవదాయ। శి
ష్టంహవిఃప్రత్యభిఘార్యపశ్చాద్ధోమస్తతస్స్విష్టకృతేఽవదాయ। సంస్థా
ప్యదర్వ్యాంతు జయాదిహోమాంతేయదన్యతుస్విష్టకృతంచహు
త్వా॥ స్థాలీపాకేదేవతావైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాఇత్యనేనోపదిష్టాః। మంత్రా
మ్నానానుక్రమేణైవచాగ్న్యాద్యా రౌద్రాంతాదేవతాస్త్రింశదుక్తాః॥
పర్వోత్సర్గేదేవతాపౌర్ణమాసీకర్మణ్యుక్తాశ్రావణీమార్గశీర్షే। తత్రా
ప్యన్వారంభణీయేచరౌచశ్రౌతోక్తాయాదేవతాస్తాఇహస్యుః॥ ధర్మ
ప్రశ్నోక్తేమహారాజసంజ్ఞేస్థాలీపాకేదేవతాశ్చైవహుత్వా। సమండ
వంబర్హిపిపవశమ్యాఃపరేఽహ్నితత్పతతిహోమాఉక్తః। నతిష్ఠబ
హ్యావ్యశనాహుతిషు ప్రాప్తాస్వదంతంత్యభిఘారితంచ। శిష్టంహవిస్స్వ

ష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచరుక్రియాసు॥ స్థాలీపాకస్సమాప్తః.

అన్వారంభణీయానంతరమన్వాధానమ్.

పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసనం హుత్వాదర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః॥ పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే॥ తత్రాగ్నిస్స్విష్టకృచ్చదేవతే। వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యమస్మిన్నాలశకవత్సాన్వి మిత్యన్వాధానంకృత్వా। ఇధ్మాబర్హిషీసన్నహ్యతి। అమావాస్యాయాందార్శికేనాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే ॥ ఇత్యన్వాధానంకుర్యాత్।

అథ బ్రిభష్టేష్టిః.

శ్లో॥ అగ్నయేచ తథేంద్రాయ సోమాయస్విష్టకృత్పునః
హావయేదిధ్మతంత్రేణ బిభ్రిష్టేష్టింజయాదికమ్ ॥ ఆచమ్య...ఏవం। గుణ ... ప్రీత్యర్థంప్రథమపర్వణిప్రతిపద్ధోమాతిక్రమణప్రాయశ్చిత్తార్థంఅన్వారంభణ్యాధికారసిద్ధ్యర్థంబ్రిభష్టేష్టింకరిష్యే(ఇతిసంకల్ప్య) తత్రాగ్నీంద్రసోమాఃప్రధానదేవతాః।స్విష్టకృదంగదేవతాః।వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యంస్థాలీపాకేనసద్యోయాజయిష్యే।పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్‌శ్రపయిత్వాఽభిఘార్యప్రాచీనముద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య।అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। దర్వ్యాముపస్తీర్య। చరుమా ధ్యాద్విరవదాయాభిఘార్య। అగ్నయేస్వాహా।అగ్నయఇదమ్॥ఇంద్రాయస్వాహా॥ఇంద్రాయేదమ్।సోమాయస్వాహా॥సోమాయేదమ్॥అవదానధర్మేణజుహుయాత్। ఉత్తరార్ధాత్సకృదవదాయద్విరభిఘార్యనహవిఃప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్‌స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య।అస్యకర్మణః ...

మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే॥ జయాదీన్
హుత్వాబ్రహ్మాసనముంజనంకృత్వాగ్నిమ్యాః పరిధ్యగ్రేణస్మిన్ప్రోక్ష్యతేకర్మ
ణీత్యాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ॥ హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురు
షాయనమః...పతిత్ఫల శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ తతఃఅవ్వార భణీ
యాంకృత్వాప్రతిపద్ధోమ కుర్యాత్॥ ఇతిబ్రిభ్రష్టేష్టిస్సమాప్తః

వైశ్వదేవార్థ గృహపాకారంభః.

ఆర్యాఃప్రయతావైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుర్భాషాంకాసంక్షు
వథుమిత్యభి ముఖోఽన్నంవర్జయేత్కేశానంగంవాసశ్చాలభ్యాఉప
స్పృశేదార్యాధిష్ఠితావాశూద్రా స్సంస్కర్తార స్స్యుస్తేషాంసఏవ
వాచమనకల్పోఽధికమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖవాపనముదకో
పస్పర్శనంచసహవాససామపివాష్టమీష్వేవ పర్వసువావపేరన్పరో
క్షమన్నంసంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవపవిత్రమి
త్యాచక్షతే। సిద్ధేఽన్నేతిష్ఠన్భూతమితిస్వామినేప్రబ్రూయాత్తత్సు
భూతంవిరాడన్నంతన్మాక్షాయీతి ప్రతివచనోగృహమేధినో యద
శనీయస్య హోమాబలయశ్చస్వర్గపుష్టిసంయుక్తాఇతి॥

వైశ్వదేవమంత్రప్రయోగః.

౧ అగ్నయేస్వాహా॥

౨ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥

3 ధ్రువాయభూమాయస్వాహా॥

౪ ధ్రువక్షితయేస్వాహా॥

౫ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥

౬ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥

ఔపాసనాగ్నియందుగాని అథ
వాలౌకికాగ్నియందుగాని ఈయా
హుతిహోమములను చేయవలయును.

౭ ధర్మాయస్వాహా॥ ౮ అధర్మాయ స్వాహా॥	అగ్నికిఁబడమటను (తనకెదురుగ ను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮మంత్రములతో బలిద్వయమిడవలయును
౯ అద్భ్యస్స్వాహా॥	౭ బలికిఁదూర్పున ౯. బలిని.
౧౦ ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ౧౧ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥	ఈరెంటుబలులను గృహమధ్యమునఁగాని లేక౯-వ బలికిఁపూర్వనభూమిన్గిని? హర్బి పాక్సమాప్తిగా ౧౦-౧౧ బలులనుంచుమది.
౧౨ గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥ ౧౩ అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ ౧౪ అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ ౧౫ సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥	ఈ ౪-ను గృహమునీశాన్య భాగమందుఁగాని, అథవా ౮-వ బలికిను త్తరముగా నారంభించి పాక్పంక్తిగా పాక్ప్రపవర్గముగా ౪- బలుల నుంచవలయును.
౧౬ కామాయస్వాహా॥	ఈబలిని శయ్యాగృహంబున నుంచవలయును. అథవా ౮- బలికిఁదూర్పున నుంచునది.
౧౭ అంతరిక్షాయస్వాహా॥	౧౬-వ బలికిఁదూర్పున ౧౭-బలినుంచవలయును.
౧౮ యదేజతిజగతియచ్చచేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నామ్నే స్వాహా	తలుపుప్రాంతమునందను-అథవా-౧౭ బలికిఁ దూర్పున ౧౮- వ బలినినుంచవలయును.
౧౯ పృథివ్యైస్వాహా॥ ౨౦ అంతరిక్షాయస్వాహా॥ ౨౧ దివే స్వాహా॥	వాస్తువిద్యాప్రసిద్ధమయి గృహమ

౨౨ సూర్యాయస్వాహా॥

౨౩ చంద్రమసేస్వాహా॥

౨౪ నక్షత్రేభ్యస్వాహా॥

౨౫ ఇంద్రాయస్వాహా॥

౨౬ బృహస్పతయే స్వాహా॥

౨౭ ప్రజాపతయేస్వాహా॥

౨౮ బ్రహ్మణేస్వాహా॥

ధ్యమున నుండు బ్రహ్మస్థానమున ఈ ౧౦ది బలులను ఉంచవలయును. లేక ఈ పదిబలులను పైవానికి దక్షిణమున పార్శ్వమాత్రిగ నుంచవలయును. ఇందలి ౨౪-వ బలి ౭-వ బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుట యాచారము కనుక జాగ్రత్తగా నుంచవలయును.

౨౯ స్వధాపితృభ్యస్వాహా

౩౦ నమోరుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥

౧౦ బలికి దక్షిణమున లోడితేదు దూరమును ౨౯ బలినుంచి- ఈపితృబలికి ఉత్తరమున అనగా ౧౯వ బలికి దక్షిణమున ౩౦-వ దగు రుద్రబలి ను చవలెను.

౩౧ దేవేభ్యస్వాహా॥

అగ్నియందు హోమము చేయునది

౩౨ పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥

అగ్నికి దక్షిణమున ౩౨-వ దగుపితృబలినుంపవలయును

జీవపితృకుఁడీయజ్ఞము చేయఁగూడదు,

౩౩ భూతేభ్యోనమః॥

అగ్నికి నుత్తరమున ౩౩-వ బలినుంపవలయును

౩౪ మనుష్యేభ్యోహంతా॥

౩౫ ప్రజాపతయేస్వాహా॥

అగ్నిలోహోమముచేయవలయును ౨౭ బలికిదక్షిణంబుననుంపవలయును

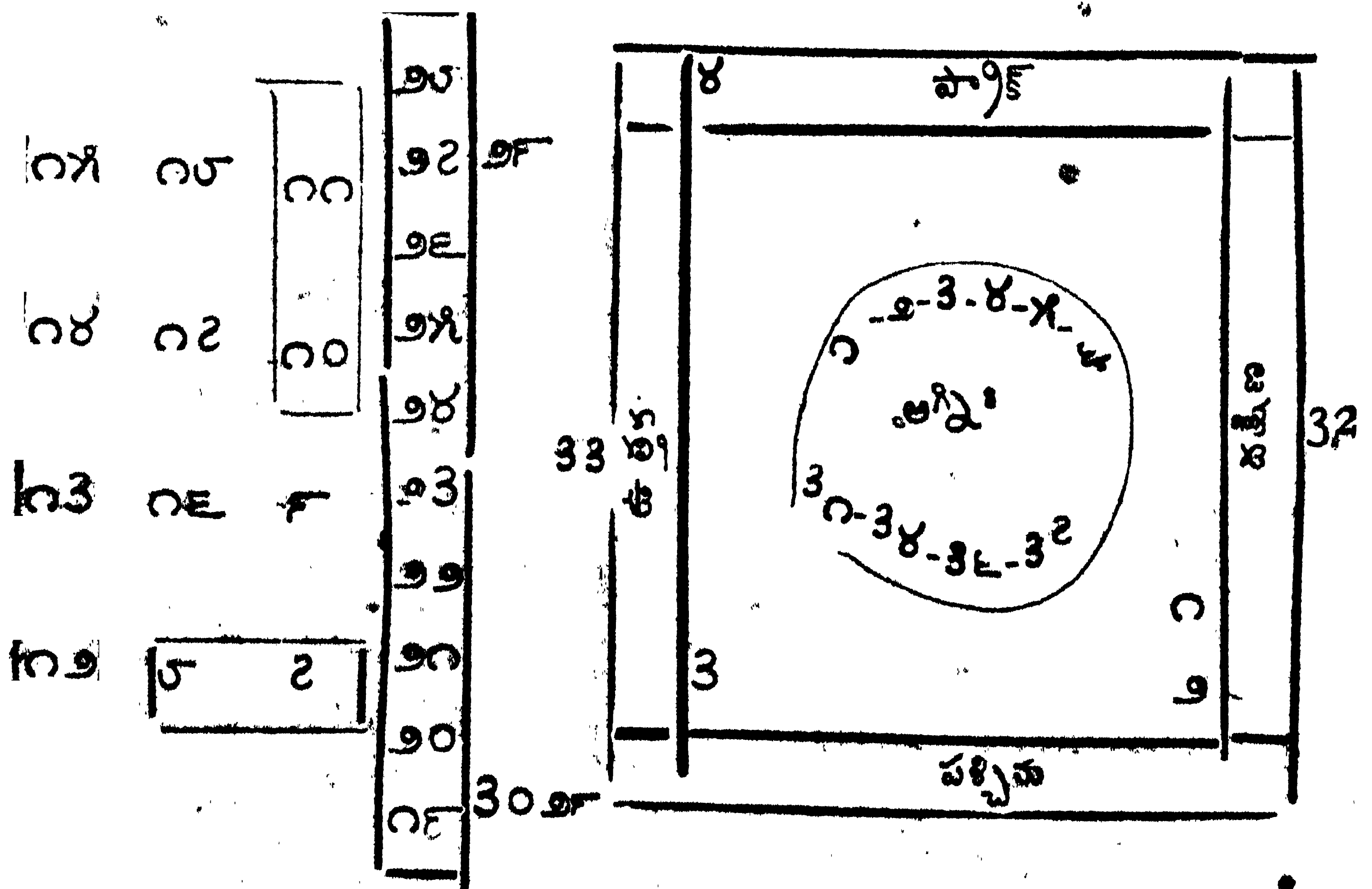
౩౬ పరమేష్ఠినేస్వాహా॥

౩౭ యథాకూపశ్శ... ధనధాన్యై స్వాహా॥

౩౬-౩౭ అగ్నిలో హోమముచేయవలయును

3౮ యేభూతాః ప్ర్రచరంతి...పుష్టిప తిర్దదాతు స్వాహా॥ } రాత్రులయందు 30 వ- బలిదనుక వైశ్వదేవముచేసి 3౮-వ దగుఈనక్త బలినుంచవలయును

ఇదినారాయణానువాకమునందు చెప్పిన వైశ్వదేవమంత్రానుక్రమణిక. ఈమంత్రిక్రిమముగనేఆపస్తంబులు వైశ్వదేవము నొనర్చెదరు ఈమంత్రములనే గాక "శ్వానాహిశ్యామశబలౌ" అనుశ్లోకద్వయముచేత శ్వానబలిని వేసెదరు. ఈరీతిగానాపస్తంబధర్మ సూత్రోక్తప్రదేశములందు చటియుత్తమపక్షము. ఈప్రకారమున భవముకానిచో బలులన్నియు అగ్నిసమీపమున నొక్కచోటనేవ్యజనాకారముగా వ్రాయంబోవు పటమునందువలె ఏకదేశమునందుంచుట పక్షాంతరము. వైశ్వదేవబలినిక్షేపణమ్.

అగ్నికుండమునకు పైపులనుండు శరదిశ్యాదియందుగాదిన ౧-౨-3-౪ సంఖ్యలు పరిషేచనక్రమమును బోధించును, ౫-3౦ బలులు ౫ర వ బలికి ఎదురుగ క్రొంద ఉంచెదరు

అథ వైశ్వదేవప్రయోగః.

కర్తా శుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపం సర్వం యథాశాస్త్రం జ్ఞాత్వా॥ ఆచార్యం సంపూజ్య, తదనుజ్ఞాం గృహీత్వా, యథాధర్మోపదేశం వైశ్వదేవం ప్రథమమాచార్యసన్నిధౌ కుర్యాత్॥ తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్య తస్య దేశే సవ్యేన హస్తేన పరిమృజ్యావోక్ష్యాన్యస్య పశ్చాత్పరిషేచనమాపాసనేపచనే వా పడ్భి రాద్రైః ప్రతిమంత్రం హస్తేన జుహుయాదుభయతః పరిషేచనం యథా పురస్తా దేవం బలీనాం దేశే దేశే సమవేతానాం సకృత్సకృదంతే పరిషేచనం సతి సూపసంసృష్టేన కార్యా॥ అపరేణాగ్నిం సప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గముదధానసన్నిధౌ నవమే మధ్యేఽగారస్య దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గ ముత్తరపూర్వదేశేఽగారస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః॥ శయ్యాదేశే కామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్తరేణాపిధాన్యా ముత్తరైర్బ్రహ్మసదనే దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీ త్యవాచీనపాణిః కుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరో యథాదేవతాభ్యస్త్రయోరన్నానాం పరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమేవోత్తమేన వైహాయ సంయుపతా సవ్యగో యథోపదేశం కురుతే నిత్యస్స్వర్గః పుష్టిశ్చాగ్రంచ దేయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥

అనుష్ఠానక్రమశ్చ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అన్నసంస్కారద్వారా ఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్త్యై చగృహే సిద్ధేనాన్నేన ప్రాతర్వైశ్వదేవం కరిష్యే॥ గృహపాకాత్ హవిష్యం అహవిష్యంచ పృథగాదాయ॥ అగ్నౌ వధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। హవిష్యం (ద్విధా కృత్వా) (*కేచిత్ పంచధాకృత్వా) అభిఘార్య। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్, ఇత్యగ్ని మిద్ధ్వా॥ ధ్యాత్వా॥ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్య పాదా...అలంకృత్య॥ అగ్ని

* ౫ గా భాగించుటయు గలదు

యే నమః... జాతవేదసే నమః అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రసువః॥ హవిష్య ప్రథమభాగాదాదాయ॥ ఔపాసనే పచనే వా షడ్భిరాద్యైః ప్రతి మంత్రం హస్తేన జుహుయాత్॥

హవిష్య ప్రథమభాగమునుండి గైకొని ఔపాసనాగ్నియందుఁ గాని లౌకికాగ్నియందుఁ గాని ఈయాఱుహోమములను చేయవలయును.

(షడాహుతి హోమః) అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥ ధ్రువాయ భూమాయేదమ్॥ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥ ధ్రువక్షితయ ఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయ ఇదమ్॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః... ప్రాసావీః॥

శాకహోమః॥ అహవిష్యం కించిదాదాయ ఉదీచీన ముష్ణం భస్మాపోహ్య తూష్ణీం స్వాహేతి హుత్వా॥... స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్। (ఇతిహుత్వా)

అహవిష్యమనఁగా శాకముగాని సూపముగాని కొంచెము గైకొని,... ఉత్తరమునవేడిభస్మము వెలుపలికితీసి అందుపైఁ జెప్పిన శాకాదికము ఊరక స్వాహా అని పలికి హోమమును చేయవలయును

అథ హవిష్య ప్రథమభాగం అహవిష్యేణ సంయోజ్య బలీన్ హరేత్.

పిదప హవిష్యముయొక్క ప్రథమభాగమును హవిష్యమగు సూపములోనగు వానితోఁ గలిపి బలుల నీక్రిందఁ జెప్పిన చోట్లయందు నిడవలయును

పతిసూప సగం సృష్టేన కార్యాః

పప్పు ఉన్న రొడల వానితోఁ గలిపి బలుల నిడవలయును

బలీనాం తస్య తస్య దేశే సగ్గ్‌స్కారో హస్తేన పరిమృజ్యావో

ఎచ్చటెచ్చట బలునుంచెదరో అచ్చటచ్చట సమ్మార్జనమును ప్రోక్షణమును నొనర్చి చేతి వ్రేళ్లు భూమికిఁ దగులునట్లు బలు

త్యస్యశ్వఃశ్చాత్పరిషేచనమ్॥	అనిదేవలయును పిదపపరిషేచనము చేయుననది
తూష్ణీం సమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్॥	బలుల నిడి యంతమున సమంతము గ అనగా చుట్టును ప్రతిబలికిం బరిషేచనముచేయవలయును
ఏవం బలీనాం దేశేదేశేసమవేతానాగ్ం సకృత్సకృదంతే పరిషేచనమ్॥	ఒకచోట నుంచిన అనగా బ్రహ్మసదనము మొదలగు గృహాభాగములందు అచ్చటచ్చట నుంపబడుబలులకు సన్నిటికి నంతమున నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును వేరువేరుగా నక్కఱలేదు
అపరేణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గమ్॥ అగ్నేః పశ్చాత్ స్వస్యపురతః.	అగ్నికిం బడమటను (తనకుముందుగను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮ మంత్రములతో బలిద్వయ మిడవలయును

*హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, ధర్మాయస్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్॥ హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అధర్మాయస్వాహా॥ అధర్మాయేదమ్॥

ఇత్యుదగపవర్గంనిధాయఅంతేద్వయోఃసకృత్పరిషిచ్య,	వైపరీత్యగఉత్తరపరిసమాప్తిగా నుంచి అంతమున రెంటికి నేకముగా పరిషేచనముచేసి
ఉదధానసన్నిధౌ నవమేన ధర్మాయస్వాహేతి బలేః పురస్తాద్వా	పిదప, నుదకభాండముల యొద్దంగాని ౯ బలికిందూర్పునంగాని
పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అద్భ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య,	భూమిని శుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి ౧౦ బలి పెట్టవలయును పిదప పరిషేచనము
మధ్యేఽగారస్యదశమైకాదశాభ్యాంప్రాగపవర్గంతత్ ...	ఈక్రింద ౧౦-౧౧ రెండు బలుల గృహమధ్యమునం గాని, లేక ౯వబలికిం

* పరిమృజ్య అనంగా స్థలశుద్ధిచేసి, అవోక్ష్య అనంగా ఉదకముతోం బ్రోక్షించి ఈప్రకారముగా సర్వదా గ్రహించునది.

అద్భ్యస్స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా॥ పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, | దూర్పునగాని భూశుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి పాక్సమాప్తిగా పైరెండు బలులను నుంచవలయును,

ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధివనస్పతిభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య, అవోక్ష్య॥ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥ రక్షోదేవజనేభ్య ఇదమ్॥ ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ ద్వయోః పరిషిచ్య॥

ఉత్తరపూర్వదేశే ఉగార [illegible]॥ | ఈ౧౦దిక=బలులను గృహమునకీశాన [illegible] వలయును

[illegible] ర్ణామ ఉధగ్నాయస్స్వాహేత్యస్య ఉత్తరత ఆరభ్య ప్రాగపవర్గమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥ | [illegible] బలికి నుత్తరముగా నారంభించి ప్రాక్పంక్తిగా ప్రాగపవర్గము గానీ క్రింది ౪-బలులనుంపవలయును, భూశుద్ధి యొనర్చి ప్రోక్షించి ఈ౧౨-వ బలినుంపవలయును,

గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥ గృహ్యాభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥ | ౧౨ బలికిఁదూర్పున ౧౩ బలినుంచవలయును.

అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥ | పై ౧౩-బలికిఁదూర్పున ౧౪-వ బలి నుంచవలయును,

అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ | పై౧౪-బలికిఁ దూర్పున ౧౫-వ బలి నుంపవలయును,

సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥ సర్వభూతేభ్య ఇదమ్॥ ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ | ౧౨-౧౩-౧౪-౧౫ బలులను ప్రాక్సమాప్తిగనుంచి,

అంతే సకృత్పరిషిచ్య, | పై ౪-బలులకు నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును,

శయ్యాదేశే కామలింగేన,

ఈ ౧౬-బలి శయ్యాగృహంబున,

అథర్వాయు స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య. అవోక్ష్య॥

శయ్యాగృహంబున చోటులేనిచో ౧౬ బలికిఁదూర్పున ౧౭-వబలినుంచవలయును

కామాయస్వాహా॥ కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహాళ్యామంతరిక్షలింగేన,

౧౭-బలి గడపయొద్దనుంచవలయును,

కామాయస్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥

లేక ౧౬-బలికిఁ దూర్పున ౧౭ బలి నుంచవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ఉత్తరేణాపిధాన్యామ్

తలుపుగ్రంథిమీఁద ౧౮-బలిని నుంచవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥

లేక ౧౭-బలికిఁదూర్పున ఈ౧౮ బలి నుంచవలయును

యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నామ్నే స్వాహా॥ నామ్న ఇదమ్॥ పరిషిచ్యతే॥ *ఉత్తరైర్బ్రహ్మసదనే,

బ్రహ్మసదనమున ఈక్రిందఁజెప్పఁబడు ౧౦-దిబలుల నుంచవలయును. లేక ఈ ౧౦ బలులను వైవానికి దక్షిణమునప్రాక్సమాప్తిగ నుంచవలయును, ఇఁదలి ౨౮-వ బలి ౭-బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుటయాచారము ఈక్రింద ౧౯-ది మొదలు ౨౮ వఱకు,

పరిమృజ్య-అవోక్ష్య-పృథివ్యై స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదమ్॥ పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరి యేదమ్॥ పరి

---

* గార్హ్యకర్మములయందు అగ్నికి దక్షిణమున బ్రహ్మ యెచ్చటఁ గూర్చుండునో అచ్చోటు బ్రహ్మసదనమగును,

విద్యృమే ..పైమి (ఇతి)అపఉపస్పృశ్య । పూర్వాపరిషేచనమ్ । అదితేఽనుమన్యస్వ.. ప్రసువ(ద్వితీయభాగాదాదాయ) మనుష్యేభ్యో హంతా॥ మనుష్యేభ్య ఇదమ్॥ ఇదిఅగ్నిలో హోమముచేయవలయును

అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః... ప్రాసావీః । వృష్టిరసివృ...ముపాగామ్॥ ఇతిఅపఉపస్పృశ్య॥ (ఉపవీతీ)ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మాయజ్ఞేన యక్ష్యే॥విద్యుధసివిద్య... పైమి॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ప్రజాపతిబలేర్దక్షిణతః పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ ద్వితీయ భాగాదాదాయ॥ (22 బలికిదక్షిణమున) ఈక్రింది 3గ-వ బలినుంపవలయును

ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ (ప్రదక్షిణం) పరిషిచ్య॥ వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥ ఇతి అపఉపస్పృశ్య॥ అగ్రదానమ్॥ ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థం అగ్రదానం కరిష్యే॥ అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ॥ ఈక్రిందిరెండుమంత్రములతో హోమముచేయవలయును పరమేష్ఠినేస్వాహా ॥ పరమేష్ఠిన ఇదమ్॥ యథాకూప శ్శతధార స్సహస్రధారో అక్షితః॥ ఏవామే అస్తుధాన్యగ్ం సహస్రధార మక్షితమ్॥ ధనధాన్యై స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః... ప్రాసావీః॥

శ్వానబలినిధానమ్॥సర్వభాగాన్న శేషమాదాయ॥శ్లో॥ శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ । తాభ్యాంబలిం ప్రదాస్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా॥ఐంద్రవారుణవాయవ్యా యామ్యా నైరృతికోద్భవాః॥వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మయార్పితమ్॥ శ్వపతితశ్వ పచ వాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతి దేవలిర్థేనని వేశనద్వారదేశే దద్యాత్ ॥ పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ వైశ్వ

దేవాంగాఽతిథినిరీక్షణమ్। గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్॥ (పావుగడియ అతిథినిరీక్షణమునకై ముంగిటియందు నిలువవలయును,) రాత్రౌ రాత్ర్యాంత వైశ్వ దేవానంతరమ్. రాత్రులయందు 30-వబలివరకు వైశ్వదేవము చేసి 31-వదగు ఈక్రింద వ్రాయంబోవునక్తబలి నుంచవలయును)

నక్తబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతినక్తం బలిమిచ్ఛంతో విదుదస్యప్రేషాః॥ తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇదమ్॥ (స్వస్తి) శ్రద్ధాం మేధాం...పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగర...యే॥

వైశ్వదేవభాగనిర్ణయః.

శ్లో॥ ప్రథమః పూర్వదిగ్భాగేద్వితీయంచతథోత్తరే। తృతీయం మధ్యమ ప్రోక్తం చతుర్థందక్షిణేతథా। పంచమంపశ్చిమంప్రోక్తమితి భాగాదినిర్ణయః॥ అత్రకేచనద్వాభాగాకుర్వంతి॥ కేచిత్పంచభాగాః కుర్వంతి॥ తత్రతత్రదేశాచారానుక్రమేణగ్రాహ్యాః॥

అథ భాగవినియోగః.

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగే ద్వితీయేశాకహోమకమ్। ద్వితీయేబలిదానంస్యాదగ్రదానంతృతీయకే। తృతీయేదేవభూతేపి పిత్రర్థేచచతుష్టయమ్। పంచమేమానుషోహోమోవైశ్వదేవస్యలక్షణమ్॥ స్మృత్యంతరే। హవిష్యంపంచధాకృత్వా పూర్వభాగాత్షడాహుతీః। ద్వితీయభాగాదాదాయ జుహుయాదుష్ణభస్మని। అగ్రదానందేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞంచతుర్థకమ్। పంచమంతునృయజ్ఞంస్యాద్వైశ్వదేవస్యనిర్ణయః।

మతత్రయ వైశ్వదేవప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థంసిద్ధేనాన్నేన వైశ్వదేవంకరిష్యే॥ తతోగృహస్థః శుద్ధహవిష్యమాదాయ తదనుపంచధా...

తేఽనుమన్యస్వ..ప్రాసువ। ఔపాసనాగ్నింపరిషిచ్య। ప్రథమభాగా
దాదాయషడాహుతీర్హస్తేన జుహుయాత్। అగ్నయేస్వాహా। అగ్న
యఇదమ్ ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదమ్ ॥
ధ్రువాయభూమాయస్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదమ్। ధ్రువక్షి
తయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యు
తక్షితయఇదమ్ ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్టకృత
ఇదమ్। అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః.. హీః ॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కృత్వా।
ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ ॥ ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య। తూ
ష్ణీంస్వాహేతిహుత్వా। స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్। ప్రథమభాగే
ద్వితీయభాగశేషంసగ్ంసృజ్యబలీన్హరేత్। యత్రయత్రబలిహరణం
తత్రతత్రస్థలేషు సమ్మార్జనమవోక్షణంచకృత్వా యథాంగుళ్యగ్రాణి
భూమింస్పృశంతి తథాబలీన్హరేత్ । సర్వత్రబలిషు గంధపుష్పాది
భిరభ్యర్చ్య। తూష్ణీంసమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్ । ఏకదేశసమ
వేతానామపిబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనంకుర్యాత్। అగ్నేః
పశ్చాత్స్వస్యపురతః । హస్తేనసమ్మృజ్యద్వయోరవోక్ష్య। ధర్మా
యస్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్। అధర్మాయస్వాహా । అధర్మాయేదమ్॥
ద్వయోఃపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతిబలేఃపురస్తాత్॥ ఉదధాన
సన్నిధౌ । అద్భ్యస్స్వాహా ॥ అద్భ్యఇదమ్ ॥ పరిషిచ్యతత్పురస్తాత్।
మధ్యేఽగారస్య । ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా ॥ ఓషధివనస్పతిభ్య
ఇదమ్। రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥ రక్షోదేవజనేభ్యఇదమ్। ప్రాగప
వర్గంనిధాయపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతి బలేరుత్తరతః। ఉత్తర

పూర్వదేశేఽగారస్య ప్రాక్పంక్తౌ। గృహ్యేభ్యస్స్వాహా ॥ గృహ్యేభ్య
ఇదమ్। అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్య ఇదమ్॥ అవసానపతిభ్య
స్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్య ఇదం। సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా ॥ సర్వభూ
తేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గం నిధాయ । పరిషిచ్య । అగారస్యోత్తరపూ
ర్వదేశే॥ కామాయ స్వాహా॥ కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహాళ్యా
మ్॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య ॥ తదపిధా
న్యామ్ ॥ యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నా
మ్నే స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ధర్మాయ స్వాహేతి బలేర్ద
క్షిణతః ప్రాక్పఙ్క్త్యా వ్యజనాకారేణ। పృథివ్యై స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇద
మ్॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా ॥ అంతరిక్షాయేదమ్ ॥ దివే స్వాహా ॥ దివ
ఇదమ్॥ సూర్యాయ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ చంద్రమసే స్వాహా॥
చంద్రమస ఇదమ్॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్య ఇదమ్॥ ఇంద్రా
య స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదమ్॥ బృహస్పతయే స్వాహా ॥ బృహస్పతయ
ఇదమ్॥ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ బ్రహ్మణే స్వాహా॥
బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ పరిషిచ్య॥ దశానాం బలీనాం ద
క్షిణతః॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితృతీర్థేన । స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా । స్వధా
పితృభ్య ఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య॥ దశానాం బలీనాం దక్షి
ణతః పితృబలేరుత్తరతః॥ నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥ రుద్రా
య పశుపతయ ఇదమ్॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ప్రాచీనావీతీ॥ అప్రదక్షిణం
పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ రుద్రబలేరుత్తరతః భూమిం

సమ్మృజ్య॥కించిదన్నమాదాయ । యేభూతాః ప్రచరంతిదివా బలి
మిచ్ఛంతః + + స్వాహా॥దివాచారిభ్యోభూతేభ్యఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥
ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ర్థంఅగ్రదానం కరిష్యే॥ పూర్వపరిషేచ
నంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ। దద్యామీత్యగ్నిర్వదతి । తథే
తివాయురాహతత్ । హంతేతిసత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్య
మోమితి॥ ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్॥ మ
మోపాత్తదురితయోమే కామస్సమృద్ధ్యతాగ్ స్వాహా॥ విష్ణవఇదమ్॥
ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థందేవయజ్ఞేనయక్ష్యే॥
విద్యుతసి...పైమి॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అదితేనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ఇతి
పరిషేచనంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ । దేవేభ్యస్స్వాహా ॥
దేవేభ్యఇదమ్॥ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥
ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య...ఏవం ...ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే
(ప్రా + ప్రీ) విద్యుదసి...ముపైమి ॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య । అగ్నేర్దక్షి
ణతో భూమౌసంమృజ్యావోక్ష్య॥ చతుర్థభాగాదాదాయ। పితృభ్యః
స్వధాఽస్తు। పితృభ్యఇదమ్॥ అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య। వృష్టిరసివృ...
పాగామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ యజ్ఞోపవీతీఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్య
ర్థంభూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి...పైమి॥ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥అగ్నే
రుత్తరతో భూమౌసంమృజ్యాఽవోక్ష్య । తృతీయభాగాదాదాయ ।
భూతేభ్యోనమః। భూతేభ్యఇదమ్॥పరిషిచ్య॥వృష్టిరసివృ...పాగామ్॥
ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ నివీతీభూత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమను
ష్యయజ్ఞేన యక్ష్యే ॥ విద్యుదసి...పైమి॥ పంచమభాగాదాదాయ॥

పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా । మనుష్యేభ్యో హంతా । మనుష్యే ల
ఇదమ్ । అదితేఽన్వ...ప్రసావీః ॥ వృష్టిరసి...గామ్ ॥ ఇత్యపఉప
స్పృశ్య॥ ఉపవీతీభూత్వా॥ సర్వభాగాన్న శేషమాదాయ॥ శ్లో॥ శ్వా
నౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ। తాభ్యాంబలింప్రదాస్యా
మిరక్షేతాంపథిసర్వదా॥ ఐంద్రవారుణవాయవ్యాయామ్యా నైరృతి
తోద్భవాః॥ వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌపిండం మయార్పితమ్॥ శ్వ
పతితశ్వపచవాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతి దేవతీర్థేన నివేశనద్వార
దేశేదద్యాత్॥ పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతి
ష్ఠేత్॥ శ్లో॥ ద్వావేకం ద్వేచచత్వారి ప్రత్యేకంత్రిసప్తచ। పృథివ్యాదిదశ
స్వేకమతఊర్ధ్వంపృథక్ పృథక్॥ నక్తబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతిదివా
నక్తంబలిమిచ్ఛంతోవితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యోబలిం పుష్టికామో
హరామిమయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ దివాచారిభ్యోభూ
తేభ్య ఇదమ్॥ రాత్రౌ॥ యేభూతాః ప్రచరంతినక్తంబలి మిచ్ఛంతో
వితుదస్యప్రేష్యాః। తేభ్యోబలిం...స్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యో భూతే
భ్య ఇదమ్॥ ఏతత్క్రిమేణైవ బహవఃకుర్వంతి॥ సమాప్తః.

అథ ప్రియభోజనమ్.

పర్వసుచోభయోరుపవాసఔపవస్తమేవ కాలాంతరేభోజ
నంతృప్తిశ్చాన్నస్య యచ్చైనయోఃప్రియంస్యాత్తదేతస్మిన్నహనిభుం
జీయాతామధశ్చ శయీయాతాం మైథునవర్జనంచ ॥

అథ స్థాలీపాకః.

శ్వోభూతేస్థాలీపాక స్తస్యోపచారః పార్వణేనవ్యాఖ్యాతః ॥
పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ంహుత్వా పత్న్యవహంతీత్యాది ప్రతిష్ఠి
తాభిఘారణాంతంకృత్వా॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే

స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యా ద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య। స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య । ఆగ్నేయ లేపం ప్రథమం ప్రాశ్య ఉత్సృప్యాచమ్య ॥ తతః స్విష్టకృల్లేపం ప్రాశ్య॥ ఉత్సృప్యాచామతి ॥ ద్విర్జుహోతి ద్విర్నిమార్ష్టి ద్విః ప్రాశ్నాత్యుత్సృప్యాచామతీతి సూత్రాత్ ॥ సమిత్సన్నహనం హుత్వా బర్హిస్సహం జనాది ప్రణీతా విమోకాంతం కృత్వా ॥ వృషభదానమ్॥ పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణత్యేకే। వైశ్వదేవం కృత్వా భోజయేత్ ।

హృదయసంసర్గ హోమః.

ఆచమ్య...ర్థం ॥ హృదయసంసర్గహోమం కరిష్యే ॥ ఉభయోర్హృదయ సంసర్గేప్సు స్త్రీరాత్రావరం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వాఽగ్నిరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాదుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్య తే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ద్వ్యవరాన్ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత॥ చర్వాహుతయః॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరింద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాతః సోమముత రుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్రమదితేర్యో విధర్తా। ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యం భగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్॥ భగప్రణేతర్భగ సత్య రాధో భ

త్రేమాం ధియముదవదదన్నః । భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్ర నృభిర్నృవంతస్స్యామ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥ ఉతేదానీం భగవంతస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే అహ్నాం । ఉతోదితా మఘవన్ సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ స్వాహా ॥ మఘవత ఇదమ్ ॥ భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాస్తేన వయం భగవంతస్స్యామ । తంత్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహావీమి స నో భగ పురఏతా భవేహ స్వాహా ॥ భగేభ్య ఇదమ్ ॥ సమధ్వరాయోషసో నమంత దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ । అర్వాచీనం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వావాజిన ఆవహంతు స్వాహా ॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదమ్ ॥ అశ్వావతీర్గోమతీర్న ఉషాసో వీరవతీ స్సదముచ్ఛంతు భద్రాః । ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపీనా యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నస్స్వాహా ॥ వాజిభ్య ఇదమ్ ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ తంత్ర శేషం పార్వణవత్సమాపయేత్ ॥

ఇతి హృదయసంసర్గ హోమః సమాప్తః.

అథ మూలికాపహరణ ప్రయోగః.

ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం భర్తృపరిగ్రహార్థం పాఠోత్పాటనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ శ్వోభూతే ఉత్తర యోత్థాప్య । ఇమాం ఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమాం । యయా సపత్నీం బాధతే యయా సంవిందతే పతిం ॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిరభిమంత్ర్య ॥ ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి । సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి ॥ ఉత్తరాహముత్తర ఉత్తరేదుత్తరాభ్యః । అథా సపత్నీ యా మమ

మాం ధర్తా సాఽధరాభ్యః । నహ్యస్యా నామ గృభ్ణామి నో అస్మి
న్రమతే జనే । పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి । ఉత్త
రయా ప్రతిచ్ఛన్నాగ్ంహ స్తయోరాబధ్య। అహ మస్మి సహమా
నాథ త్వ మసి సాసహిః । ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహా
వహై। శయ్యా కాలే బాహుభ్యాం భర్తారం పరిగృహ్ణీయాదుపధాన
లింగయా వశ్యో భవతి। సపత్నీ బాధనం చ। ఉప తేఽధాగ్ం సహమానా
మభిత్వాఽధాగ్ం సహీయసా । మామను ప్రవతే మనో వత్సం గౌరివ ధా
వతు పథా వారివ ధావతు। ఏతేనైవ కామేనోత్తరేణానువాకేన సదాది
త్య ముపతిష్ఠతే । ఉదసౌ సూర్యో అగా దుదయం మామకో భగః। అ
హం తద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహం కేతురహం మూ
ర్ధాఽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతి స్సేహానాయా ఉపా
చరేత్ । మమ పుత్రాః శత్రుహణోఽథో మే దుహితా విరాట్। ఉ
తాహమస్మి సంజయా పత్యౌ శ్లోక ఉత్తమః । యేనేంద్రో హవిషా
కృత్వ్యభవద్దివ్యుత్తమః। అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాఽభవం।
అసపత్నా సపత్నిఘ్నీ జయంత్యభిభూవరీః। ఆవిథ్సి సర్వాసాగ్ం రా
థో వర్చో అస్థేయసామివ। సమజైషమిమా అహాగ్ం సపత్నీ రభిభూ
వరీః। యథాఽహమస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ।

వివాహే ఋతుసంభవః.

వివాహే వితతే తంత్రే హోమకాల ఉపస్థితే। కన్యాం ఋతు
ంవృష్ట్వా కథం కుర్వంతి యాజ్ఞికాః । హవిష్మతీ రితి స్నాపయిత్వా

అన్యవస్త్రాభ్యామలంకృత్య, యుంజానః ప్రథమం మనఇతిద్వేఆజ్యాహుతీ హోష్యామి, ఇతితథాతంత్రంప్రయోజయేత్ ॥

పిమ్మట ఆచిన్నదానిని రజస్వలానియమములతో నుంచవలయును శుద్ధిస్నానమును జేసినపిదప అనంగా ౫ వదివసమున తక్కినవివాహకృత్యములను జేయవలయును

కృష్ణపక్షవివాహవైశ్వదేవప్రకారః.

తేషాంమంత్రాణా ముపయోగే ద్వాదశాహ మధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనంచోత్తమస్యైక రాత్రముపవాసః। శుక్లద్వితీయాయాంతస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహాంస్యధశ్శయనం బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచకృత్వా భర్తాచతుర్దశ్యాముపోష్య పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసనంకృత్వా॥ అన్వారంభణీయాంకృత్వా॥ అన్వాధాయవైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకంకుర్యాత్ ॥

అథమ పూర్ణిమాతిక్రమ కృత్యమ్.

కాలవిలంబానుసారేణ స్మృత్యుక్తకృచ్ఛ్రాదికంకృత్వా పాహింత్రిమోదశ హోమంకృత్వా ॥ అనుగతమగ్నింపున స్సంధాయ కూశ్మాండాదికంచకృత్వా పౌర్ణమాస్యాంబ్రిభ్రష్టేష్టిం అన్వారంభణీయాంచకృత్వా అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వానరస్థాలీపాకంసప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమంకృత్వా వైశ్వదేవ మారభ్యప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకః॥

ఔపాసనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అజ్ఞానాశక్తివిషయేతు శాట్యాయనః ॥ చతుర్థీహోమాదుపర్యౌపాసనాగ్నా వనుగతే అయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనో జ్యోతిర్జుషతా మితిచాసప్తరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్తిస్రస్తంతు మతీస్తంతుతన్వ న్నుద్బుధ్యస్వాగ్నే త్రియుక్త్రి[illegible]త్రంతవ ఇతి

చ ప్రాణాయామశతం చావింశతి రాత్రా దుపవాసంచాత్రిగ్ంశతి రాత్రా దతఊర్ధ్వమాసమష్టిరాత్రా త్రిషాత్రిరాత్రీరుపవసేదతఊర్ధ్వమా సంవత్సరాత్ప్రాజాపత్యంవిహితమత ఊర్ధ్వంకాల బహుత్వేదోషగురుత్వ మేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణిభవంతి నిర్వేషోయథాకర్మాభ్యాసో గరీయానితిశ్రుతత్వాదితి॥

ఆలస్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాట్యాయనః ॥ ఆలస్యాదగ్నిపరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమే త్ర్యహ ముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహ ముపవాసో సంవత్సరాతిక్రమే మాసోపవాసఃపయోవాభక్షయేదుభయత్ర యావత్కాలస్యాత్తావద్ధోమద్రవ్యాంత్వ శేషతోదానంచైవం విప్రాయదద్యాద్యథా హోమ స్తథైవస్యాదితిసహితో౽గ్నిరుత్సృష్టస్తద్వత్ ధ్గ్ంసంవత్సరవ్యతిక్రమే పతితో భవతి తస్మాదత ఊర్ధ్వగ్ం సర్వకర్మస్వనధికారోస ప్రాయశ్చిత్తమిత్యుక్తమితి॥

కామకృతపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

కామకారవిషయేతుమనురాహ ॥ శ్లో॥ అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ బ్రాహ్మణఃకామకారతః। చాంద్రాయణంచరేన్మాసం వీరహత్యాసమంహితత్। అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ మాసా దూర్ధ్వంతు కామతః।కృచ్ఛ్రంచాంద్రాయణంచైవకుర్యాదేవావిచారయన్నితి॥

నాస్తిక్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

నాస్తిక్యవిషయేతువ్యాఘ్రః॥ యో౽గ్నీంస్త్యజతి నాస్తిక్యాత్ప్రాజాపత్యంచరేద్ద్విజః। అన్యత్రతపునరాదధ్యాద్దాన మేవతథైవచ॥

వైశ్వదేవ పరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాధవీయే ప్రజాపతిః॥ హావిర్యజ్ఞేష్వశక్తస్యలుప్తమప్యేకమాదితః। ప్రాజాపత్యేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసుచైవహి। అకృత్వావ్యాతిమంయజ్ఞం యజ్ఞానామధికారతః॥ఉపవాసేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసు

చైవహి। సూత్రకారో కాత్యాయనః॥ పితృయజ్ఞాత్యయేచైవ వైశ్వదే వాత్యయేఽపిచ। అనిష్ట్వానవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనేతథా। భోజనే పతితాన్నస్య చరుర్వైశ్వానరో భవేత్॥ కాత్యాయనీయే॥ అథపంచ మహాయజ్ఞానామేకైకస్మిన్నతీతే ద్వ్యహేత్ర్యహే వాతీతేతి ప్రస్తం తుమతీర్జుహుయాదిమంమే వరుణతత్త్వాయామీతియచ్ఛిద్ధియత్కిం చేద మిత్యానవరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాదగ్నేఽభ్యా వర్తిన్నితి చతస్రోభ్యావర్తిస్హుత్వా ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూ రయిత్వా॥ సప్తతేఅగ్నేసమిధ స్సప్తజిహ్వా ఇతి సప్తవత్యా పూర్ణా హుతింహుత్వాఽగ్నయేతంతుమతే స్థాలీపాకంకుర్యాదత ఊర్ధ్వం పునరాధేయమ్॥ చ॥ ల॥

అథ సర్పబలిః.

సర్పబలిరుచ్యతే। శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయమౌపాసనంహుత్వా కృతప్రాణాయామస్సర్పబలింకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। ఔపాసనేస్థాలీపాకగ్గ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగే దేవపాత్రీప్రయోగే దేవపాత్రాణాం స్థానే ద్వితీయదర్వ్యసహస్రాంజలిః ప్రణీతా కర్తవ్యః। అంజలేశ్చ ప్రోక్షణాత్పునస్సమ్మార్జనాసు కరోతి। ఆజ్యభాగాంతేముఖాహుతిర్హుత్వా। శ్రావణ్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహేతిచరోర్జుహోతి। అత్ర శ్రావణీ పౌర్ణమాసీ దేవతా। జగ్ధోమశక ఇతి స్వాహాకారాంతై ర్మంత్రైః ప్రతిస్వాహాకార మంజలినాకింశుకానిపలాశపుష్పాణి జుహోతి। జగ్ధో మశకో జగ్ధావితృప్తిర్జగ్ధో వ్యధ్వర స్స్వాహా॥ మశకాదిభ్య ఇదమ్॥ జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకో జగ్ధావితృప్తిస్స్వాహా॥ వ్యధ్వరాదిభ్య ఇదమ్। జగ్ధావితృప్తి ర్జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకస్స్వాహా॥ వితృప్త్యాదిభ్య

ఇదమ్ । అతోఽపిద్వీరవదానోభ స్తరిణాభి ఘారణే । అశక్తౌతత్స్వ
వాకర్తవ్యాసీత్యుక్తమ్। అంతేతు తాభిఘారణమ్ । కిగ్ంశుకహ్వో
మేషు సర్పాదేవతాః । ఇంద్రజహీతితిసృభిస్తిస్ర ఆరగ్వధమయీ
సమిధ ఆదధాతి । అత్రప్రథమర్చ ఇంద్రోదేవతా । ఇంద్రజహి దంద
శూకం ప్రత్యక్షిణాం యస్సరీసృపః । దంత్యంతంచ దశంతంచ సర్వాగ్
స్తాపందజంభయస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదమ్ ॥ అప్సుజాతస్సరేవృద్ధ
దేవానామపిహస్త్య । త్వమగ్న ఇంద్రప్రపత్తస్సనో మాహిగ్ంసీ
స్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి।
అన్నేన మనుష్యాగ్ స్త్రాయసే తృణైః పశూన్ గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన
దేవాన్ స్వధయా పితౄన్ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ తత్సత్యమితిచత
సృభిః ప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి । ఆసాం సర్పాదేవతాః।
తత్సత్యం యత్తేమావాస్యాయాంచ పౌర్ణమాస్యాంచ విషబలిగ్ం
హరంతి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేర తేత్వాయి సంవిశంతి త్వాయిన
స్సతస్త్వాయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి స్వాహా । సర్పేభ్య
ఇదమ్ । నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే
కేచ పృథివీ మను । యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ
స్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య ఇదమ్। యేదో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య
రశ్మిషు। యేషామప్సుసదః కృతం తేభ్యస్సర్పేభ్యోనమ స్స్వాహా॥
సర్పేభ్య ఇదమ్॥ యా ఇషవో యాతుధానానాం యే వా వనస్పతీగ్
రను । యే వా వటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్పేభ్యోనమ స్స్వాహా॥ సర్పే

భ్య ఇదమ్। తత శ్చరోరుత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ ద్వి
రభిఘార్యనహావిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ ప్రతిపత్ స్థాలీపాకవల్లేపప్రాశనమ్।
జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా । ప్రణీతామార్జనమ్।
బ్రహ్మోద్వాసనంచకృత్వా ॥ వాగ్యతస్సంభారానాదాయ సంభా
రాన్ సక్తూన్ ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీరమితి సంభా
రానాదాయ ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశ ముపనిష్క్రమ్య శుచౌ దేశే
పీఠంకృత్వా తత్ర ప్రాచీరుదీచీశ్చతిస్ర స్తిస్రో రేఖాలిఖిత్వా రేఖాకర
ణ ప్రకారః పూర్వమేవోక్తః। తాస్వద్భిరుపనినీయ । నమోఅస్తుస
ర్పేభ్యో యేపార్థివా ఇత్యాదిబలింహరిష్యామీత్యంతే రేఖానుక్ర
మేణ సక్తూన్నివపతి । సకృదేవమంత్రః నమోఅస్తుసర్పేభ్యో యే
పార్థివాయే అంతరిక్ష్యా యేదివ్యాయేదిశ్యాః। తేభ్యఇమంబలిగ్ం
హరిష్యామి తేభ్యఇమంబలిమహార్షమ్। ఇత్యుత్సృజ్య నేవిశేషః॥సం
పుష్ప ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీర మితి తూష్ణీంనివ
పతి। తతఃకవైశాలేయేతి తిసృభిస్సమీచీనామాసిప్రాచీదిగ్గేతయో
నామస్థేతి ద్వాదశభిః పర్యాయైరుపస్థాయ॥ తతఃకవైశాలేయ ధృత
రాష్ట్రైరావత స్తేజీవా స్త్వయిఃసస్నత స్త్వయిసద్భ్యో వర్షాభ్యో
నః పరిదేహి। ధృతరాష్ట్రైరావతతతఃకవైశాలేయ స్తేజీవా స్త్వయి
న స్త్వయి సద్భ్యో వసస్నతభ్యోనః పరిదేహి । అహిగ్ంస్రాతిబల స్తేజి
వా స్త్వయి నసస్నత స్త్వయిసద్భ్యో వర్షాభ్యోనః పరిదేహి । అతిబ
లాహిగ్ంసస్తేజీవా స్త్వయినసస్నత స్త్వయిసద్భ్యో వర్షాభ్యోనఃపరి
దేహి। యేదందశూకాఃపార్థివా స్తాగ్ స్త్వమితః పర్యాగవ్యూత్యింన్నవేశ

యః। సంతి వైనశ్శృపిస్తస్సంతి దండినస్తేహ్యోనేద్దినస్తాన్యేద్యూయమస్మా
హినసాత । ద్వాదశపర్యాయాణా ముపస్థానప్రయోగశ్చ్యతే । స్త
మిాచీ నామాసి ప్రాచీదిక్తస్యాస్తే ఒగ్నిరధిపతిరసితో రక్షితాయశ్చా
ధపతిర్యశ్చగోప్తా తాభ్యాం నమస్తా నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టితం వా జభేదధామి । ఓజస్వినీ నామాసి దక్షి
ణాదిక్తస్యాస్త ఇంద్రో ఒధిపతిః పృదాకూరక్షితాయశ్చాధిపతిర్యశ్చ
గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌనో మృడయతాం తేయం ద్విష్మోయశ్చనో
ద్వేష్టితం వాంజంభేదధామి ॥ ప్రాచీనామాసి ప్రతీచీది క్తస్యాస్తే
సోమోధపతి స్స్వజోరక్షితాయశ్చా...దధామి। అవస్థావానామా
స్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తేవరుణో ఒధిపతి స్తిరశ్చరాజీరక్షితాయశ్చా...
దధామి । అధిపత్నీ నామాసి బృహతీది క్తస్యాస్తే బృహస్పతి రధి
పతి శ్శ్విత్రో రక్షితాయశ్చాధిపతి...దధామి। వశినీనామాసీయం
దిక్తస్యాస్తేయమోధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితాయశ్చాధిపతి...దధా
మి। హేతయో నామస్థ తేషాంవః పురో గృహా అగ్నిర్వఇషవస్సలి
లో వాత నామంతేభ్యో వో నమస్తేనో మృడయంతు తేయంద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టితం వో జంభే దధామి। నిలింపానామస్థ తేషాంవో
దక్షిణా గృహాః పితరో న ఇషవ స్సగరో వాతనా యంతేభ్యోవో
నమస్తేనో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టితం వో
జంభేదధామి । వజ్రిణో నామస్థ తేషాంవః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్నో

వ ఇషవ స్వాగహ్వరో వాతనామం తేభ్యోవో నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి । అవస్థావా నో నామస్థ తేషాం వ ఉత్తరా గృహాః ఆపోవ ఇషవ స్సముద్రో వాతనామం...తం వో జంభే దధామి। అధిపతయో నామస్థ తేషాం వ ఉపరి గృహా వర్షం వ ఇషవో వస్వాన్ వాతనామం తేభ్యోవో నమ...తం వో జంభే దధామి। క్రవ్యా నామస్థ పార్థివా స్తేషాం వ ఇహ గృహా అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే... తం వో జంభే దధామి । ఏవం ద్వాదశపర్యాయై రుపస్థాయాపః పరిషిచ్య ప్రతీక్షస్తూష్ణీ మేత్యాపః శ్వేతపదేతి ద్వాభ్యామృగ్భ్యా ముదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో ఽగారం సవేశనం వా పరిషిచ్య। అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణచ । సప్త చ మానుషీరిమా స్తిస్రశ్చ రాజబంధవైః ।న వై శ్వేతస్యాధ్యాచారే ఽహిర్జఘాన కంచన। శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమశ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్ధానాః కుమారాన్ ప్రాశయంతి॥ సమాప్తం కర్మ హరిః ఓం తత్సత్ ॥ ఏవ మహన్యహ న్యోదనేన సక్తుభిర్వైతం బలిగ్ం హారే దోత్సర్గాత్॥

ఆగ్రయణ స్థాలీపాకః.

ఆగ్రయణ ముచ్యతే। వర్షాసు శ్యామాకాగ్రయణం శరది వ్రీహీణాం శ్యామాకానాం సమాస ఉపలభ్యతే। వసంతే యవానామ్॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా కృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । పత్న్యవహా వాదినవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వా శిష్టాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితా

భిఘారణం చకృత్వాఽగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వా దర్వ్యా ముపస్తీర్య స్థాలీపాకా న్మధ్యాద్ద్విరవదాఽయాఽభిఘార్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। మధ్యే జుహోతి। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్। పున శ్చైవమవదాయాభిఘార్య। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్। పున శ్చైవమవదాయాభిఘార్య హుతాభిఘారణం చకృత్వా। ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥ ద్యావాపృథివీభ్యామిదమ్। పున స్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్। అప ఉపస్పృశ్య। లేపయో రిత్యాదిపరిషేచనాంతేన హానాం తండులానామపక్వానాం ముఖం పూరయిత్వా గీర్త్వా భక్షయిత్వాచమ్య। చరుశేషాత్కించిదోదనం పిండగ్ సంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతి యజుషా పృష్ఠవంశ ఉద్విర్ధేత్। పరమేష్ఠ్యసి పరమాం మాగ్ శ్రియంగమయ॥ శ్యామాకాగ్రయణే సోమ ఏవ ప్రధాన దేవతా। సమాప్త మాగ్రయణమ్॥

అథ ఈశానబలిః.

అథ ఈశానబలి రుచ్యతే। ఉదగయనాదిషు కృతప్రాణాయామః ఏవం ప్రీత్యర్థం ఈశానబలిం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। ఈశానార్థమితి బుద్ధ్యా స్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం చకృత్వా। కర్తాయావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారాస్తేషాంభోక్తుం పర్యాప్తం మృద్భాండే లౌకికేగ్నౌ త్రిపత్యం చరుగ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్యౌపాసనాగ్నిమాదాయ యేనచాన్యేన ద్రవ్యేణాధి భవతి తాః సర్వానాదాయ పత్న్యా ద్వైశ్చ సహ ప్రాచీ ముదీచీం వా

దిశ ముపసిష్క్రమ్య బహిర్గ్రామే శుచౌ దేశే నదీతీరే శైలాగ్రే వా స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే। దేవపాత్రాణా మంతే కాంస్యపాత్రత్రయం చత్వారింశత్పలాశపర్ణాని చ ద్వం ద్వం ప్రయుజ్య కాంస్యపాత్రపలాశపర్ణానా మపి పృథక్ తపనసమ్మార్జన ప్రతిపన ప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని। అగ్నిముఖాంతే ఽపరేణాగ్నిం ద్వే కుటీ ప్రాగ్ద్వారే కృత్వా ద్వయోర్మధ్యే జయంతాయాపి యథావకాశో భవతి తథా కుటీం కరోతి। ఆత్వావహంత్విత్యృచా ద్వయోః కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవ మావాహయతి।

ఆత్వావహంతు హారయ స్సచేతస శ్శ్వేతైర శ్వైస్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజవైర్బల వద్భిర్మనోజవై రాయాహి శీఘ్రం మమ హవ్యాయ శర్వోమ్। ఉత్తరస్యాం కుట్యాంమీఢుషీముమాం దేవీ మాయాహి మీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి। మధ్యేఽవకాశే ఆయా

జయంతేతి జయంత సుబ్రహ్మణ్య భగవత మావాహయామీతి। ఆవాహ్య। ఈశానాయ మీఢుష్యై జయంతా యేత్యావాహనక్రమేణ షోడశోపచారపూజాంకృత్వా। కాంస్యత్రయ మాదాయాపరేణాగ్నిం కుట్యోః పురస్తాదావాహనక్రమేణ నిధాయ। త్రిషు కంసేషు ఈశానస్థాలీపాకౌదనాత్కల్పయిత్వా ఓదనసహితాన్ కంసానాదా యాగ్ని సమీపమాహృత్య యథాస్థానం నిధాయ। ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్ మీఢుషే స్వాహా॥ ఇతి ఈశానంస్వమోదనం। ఉపస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా॥ ఇత్యుమాం దేవీం స్వమోదన ముపస్పృశతి। జయంతోపస్పృశ జయంతాయ స్వాహా॥ ఇతి యజుషా జయంతంస్వమోదన ముపస్పృశ్య। దర్వ్యా ముపస్తీర్య। ఈశానస్యౌదనాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। భవాయ దేవాయ స్వాహేత్యష్టాభిః స్వాహాకారాంత

త్రైర్మం త్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి । అంతే తూ తా భిఘారణంచ। ఓం భ
వాయ దేవాయ స్వాహా॥ భవాయ దేవాయేదమ్ । శర్వాయ దేవాయ
స్వాహా॥ శర్వాయ దేవాయేదమ్। ఈశానాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఈశా
నాయ దేవాయేదమ్। పశుపతయే దేవాయ స్వాహా॥ పశుపతయే దేవా
యేదమ్। రుద్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ రుద్రాయ దేవాయేదమ్। ఉగ్రా
య దేవాయ స్వాహా॥ ఉగ్రాయ దేవాయేదమ్। భీమాయ దేవాయ స్వా
హా ॥ భీమాయ దేవాయేదమ్ । మహతే దేవాయ స్వాహా ॥
మహతే దేవాయేదమ్ । ఏవం మీఢుష్యా ఓదనా ద్ద్విరవదాయా
భిఘార్య। భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేత్యష్టాభి స్స్వాహాకారాం
త్రైర్మం త్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి। అంతేతూ తాభిఘారణంచ। భవస్య దేవ
స్య పత్న్యై స్వాహా॥ భవస్య దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్। శర్వస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా । శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్। ఈశానస్య దేవస్య ప
త్న్యై స్వాహా॥ ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్। పశుపతే ర్దేవస్య ప
త్న్యై స్వాహా॥ పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్। రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై
స్వాహా। రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్। ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥
ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్ । భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా
భీమస్య దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్। మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా।
మహతో దేవస్య పత్న్యై ఇదమ్ । సుచ్యుపస్తీర్య । మధ్యాదోదనా
దవదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ జయంతాయ స్వాహా
జయంతాయేదమ్॥ దర్వ్యాముపస్తీర్య । సర్వత స్సకృత్సకృద -

యద్విరభిఘార్య। అగ్నయేస్విష్టకృతే సుహుత హుత ఆహుతీనాం కా
మానాగ్ం సమర్ధయిత్రే స్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదమ్ । ఉత్తరే
ణాయుజుషాఽగ్నిముపస్థాయ । పృష్టస్తినః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు ।
సమిత్సన్నహనం చకృత్వా । లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతే పలాశ
పర్ణాన్యాదాయ సమీపే నిధాయ । ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య
ఈశానస్యాన్నాదవదాయాభిఘార్య। గృహపోపస్పృశ గృహపాయ
స్వాహా। గృహపాయేదమ్। ఈశానాయ దక్షిణస్యాం కుట్యాం దత్వా
పునరపి పర్ణాంతరం పూర్వమంత్రేణ వేశానాయ దత్వా । ఏవమితర
యోరపి ఆవాహనక్రమేణ ఉత్తరస్యాం। గృహోప్యస్పృశ గృహోప్యై
స్వాహా । గృహోప్యా ఇదమ్ । ఇతి ద్వే పర్ణే దాతవ్యే । ఘోషిణ ఉప
స్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా। ఘోషిభ్య ఇదమ్ । ఇత్యేకేన మంత్రేణ
మధ్యే ద్వే పర్ణే దాతవ్యే । పునశ్చ । శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా । శ్వాసిభ్య ఇదమ్ । దక్షిణస్యాం ద్వే దాతవ్యే । విచిన్వంత
ఇత్యుత్తరస్యాం ద్వే। విచిన్వంత ఉపస్పృశత విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా। వి
చిన్వద్భ్య ఇదమ్॥ ప్రపున్వంత ఉపస్పృశత ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా॥
ప్రపున్వద్భ్య ఇదమ్ । మధ్యే ద్వే। సమశ్నంత ఉపస్పృశత సమశ్న
ద్భ్యస్స్వాహా॥ సమశ్నద్భ్య ఇదమ్ । దక్షిణస్యాం ద్వే । దేవసేనా
ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య ఇదమ్ । ఇతి దక్షి
ణస్యామేవ దశపర్ణాని సోదనాని దదాతి । యా ఆఖ్యాతా ఇతి దశ

ృత్వా స్తస్యా మేవకుట్యాంపునర్దదాతి । యాఆఖ్యాతా యాశ్చానా
ఖ్యాతా దేవసేనాఉపస్పృశతదేవసేనాభ్య స్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య
ఇదమ్॥ ద్వారపోపస్పృశ ద్వారపాయస్వాహా॥ ద్వారపాయేదమ్ ।
ఇతి దక్షిణస్యాంద్వే । ద్వారప్యుపస్పృశ ద్వారపైస్వాహా ॥
ద్వారపాయ్యైఇదమ్ । ఇత్యుత్తరస్యాంద్వే । అన్వాస్తారిణ ఉపస్పృశ
తాన్వాస్తారిణ్యై స్వాహా ॥ అన్వాసారిణ్యైఇదమ్ । ఇతిమధ్యేద్వే ।
నిషంగిన్నుపస్పృశ నిషంగిణేస్వాహా ॥ నిషంగిణ ఇదమ్ । దక్షిణ
స్యాంద్వే । ఏవంయథాస్వమోదనేభ్యః పర్ణదానమ్ । తత్రశ్లోకః ॥
త్రిభిర్యథోథం పరిదాయమంత్రై స్తథాపరైర్ముఖ్యకుటత్రిభిస్తు త్రిభి
ర్యథోథం పునరుక్తమేకం ముఖస్యసందేశ కపర్దిశిష్యః । పర్ణదాన
శేషోదనంపిండంకృత్వాపర్ణపుటేఽవదాయ । నమోనిషంగిణ ఇషు
ధిమతే । ఇత్యేవమంత్ర ముక్త్వావృత్త ఆసజతి । తస్మిన్కాలేనమస్తే
రుద్రమన్యవ ఇత్యేతం ప్రశ్నంజపేత్ । ప్రథమోత్తమానువాకౌవా ।
ఉత్తమానువాకేవి శేషః । సహస్రాణి సహస్రశ ఇతిదశసు మంత్రేషు
తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వానితన్మసిత్యనుషంగః । సహస్రాణి
సహస్రశో యేరుద్రా అధిభూమ్యామ్ । తేషాగ్ంసహస్రయోజనేఽవ
ధన్వానితన్మసి । అస్మిన్మహత్యర్ణ వేంతరిక్షే భవా అధి । తేషాగ్ం...సి ।
నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా శ్శర్వా అధఃక్షమాచరాః । తేషాగ్ం.. సి । నీల
గ్రీవా శ్శితికంఠా దివగ్ంరుద్రా ఉపశ్రితాః । తేషాగ్ం...సి । యేవృ
క్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవావిలోహితాః । తే...సి । యేభూతానామధి
పతయో విశిఖాసః కపర్దినః । తే...సి । యేఅన్నేషు వివిధ్యంతిపాత్రే

షు పిబన్తో జనాన్ । తే...సి। యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదాయు
వ్యుధః । తే...సి । యే తీర్థాని ప్రచరన్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః।
తే...సి । య ఏతావన్తశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే।
తే...సి । పశ్చాదయంవిశేషః। నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యే
షా మన్నమిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా...దధామి । నమో
రుద్రేభ్యో యే౽న్తరిక్షే. యేషాం వాత ఇషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీ...
దధామి । నమో రుద్రేభ్యో యే దివి యేషాం వర్షమిషవ స్తేభ్యో దశ
ప్రాచీ...దధామి। అభిత ఏత మగ్నింగాః స్థాపయతి। యథా ప్రధాన
హోమకాల ఏవైనా గాః ధూమః ప్రాప్నుయాత్ తథా స్థాపయతి।తస్మి
న్నాలే తా గాశ్చన్దనాదిగన్ధేన దర్భాగ్రముష్టినా వోక్షతి। వృషాణ
మేవాగ్రే వోక్షతి । అనగ్నౌ క్షేత్రస్య పతిం యజతే । శుచౌ దేశే
ఆత్వావహం త్విత్యృచా ఆవాహ్య కూర్చం నిధాయ లౌకికపర్ణాని
చత్వారి సప్త వా ఉదాయ సమీపే నిధాయ ఏకం పర్ణ మాదాయ ఉప
స్తీర్య క్షేత్రపత్యాదన్నా దవదాయ । క్షేత్రస్య పత యే త్యాదదా
మీతి దత్త్వా। ఏవం త్రీః కృత్వా షట్కృత్వో వా। అథ క్షేత్రస్య పతి హా
వయ మిత్యర్ఘ్యం క్షేత్రపతిముపతిష్ఠతే। క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం
హి తేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా సనో మృడాతీదృశే।
క్షేత్రస్య పతే మధుమన్త మూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ।
మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూత మృతస్య నః పతయో మృడయన్తు॥
సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణాన్ భోజ
యేత్ ॥ తత ఆశీర్వచనం చ। తతస్సపిండాస్సస్త్రీకాః క్షేత్రపత్యం ప్రా

శ్నంతి । తతశ్చోపాసనాగ్ని మాదాయగృహం గత్వా యత్రక్వచ
నాగ్ని మిత్యాది విధినాఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయేత్॥ సమాప్తమ్॥

అథ మాసశ్రాద్ధమ్.

మాసశ్రాద్ధముచ్యతే ॥ అపరపక్షేయస్మిన్నహని క్రియతే । తతః పూర్వేద్యురేవ సాయమౌపాసనహోమే హుతే ప్రాచీనావీతీ కృత్వ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతే మాసశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి పునస్సంకల్ప్య । తస్మిన్నేవకాలే కృతసాయమౌపాసనః బ్రాహ్మణానయుగ్మాన్నిమంత్రయతే । నిమంత్రణప్రకారః । శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర విశ్వేదేవార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తు కరణీయః । ప్రాచీనావీతీ శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర పితృపితామహ ప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తు కరణీయః । మాతామహాధికారీ చేత్ । శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తు కరణీయః అథపరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ... ప్రీత్యర్థంమాసశ్రాద్ధంకరిష్యే । తత్రభవతా దేవార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । ప్రాచీనావీతీ । పితృపితామహప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । మాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః...ణీయః ॥ అత్ర గోత్రనామాదికముచ్చరేత్ ॥ అక్రోధనైః=కర్మాణి । తతో గృహాంగణే త్యాద్యర్చనాంతంకుర్యాత్ । ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ చక్రియతామితి కర్తా కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చ క్రియతామితి భోక్తారః ప్రతిబ్రూయుః । హవిష్యమన్న మగ్నావధిశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య అద్భిః ప్రోక్ష్య అభిఘార్య । అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే । అన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోతి । యన్మేమాతేత్యాదిభిస్సప్తభిః ప్రత్యృచం ...పహాంహుతీర్జుహోతి । స్రుచ్యుపస్తీర్య । ద్విరవదాయాఽ

ఘూర్య । యన్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః
పితా వృఙ్క్తాం మాభురన్యోఽవపద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । ద్విమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరా
ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తన్మే రేతః=స్వాహా । యజ్ఞే=దమ్॥
బహుమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరః పలులుభుశ్చరం త్యననువ్రి
తాః । తన్మే రేతః=స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరఇ మ్ = పూర్వవత్సున రవ
దాయ । యాస్తిష్ఠంతియా ధావంతియా ఆర్ద్రోఘ్నీః పరితస్థుషీః ।
అద్భిర్విశ్వస్యభ ర్త్రీభిరంత రన్యం పితుర్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । పూర్వవత్సున రవదాయ । యన్మే
పితామహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రితా । తన్మే రేతః పితామహో
వృఙ్క్తాం మాభురన్యోపపద్యతామ్ । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ॥
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదమ్ । ద్విపితామహీకస్య । యన్మే
పితామహ్యా ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రితే। తన్మే రేతః = స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పితామహాయేదమ్। బహుపితామహీకస్య। యన్మే
పితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్రితాః । తన్మే రేతః పితా =
స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర=యేదమ్ । పూర్వవ దవదాయ। అంతర్దధే పర్వ
తైరంతర్మహ్యా పృథివ్యా । ఆభిర్దిగ్భి రనంతాభి రంతరన్యం పితా
మహా ద్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహా

యేదమ్ । పునరవదాయ। యన్మే ప్రపితామహీ ప్రలులోభచరత్యే పనువ్రితా। తన్మే రేతః ప్రపితామహో వృఙ్క్తా మాభు రన్యోఽత్ర పద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా।యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహా యేదమ్। ద్విప్రపితామహీకస్య।యన్మే ప్రపితామహ్యా ప్రలులుభత్తు శ్చరత్తఅననువ్రితే। తన్మే రేతః ప్రపితామహో=స్వాహా। యజ్ఞేశ్వర శర్మణే ప్రపితామహాయేదమ్ । బహుప్రపితామహీకస్య॥ యన్మే ప్రపి తామహ్యాః ప్రలులుభు శ్చరంత్యననువ్రితాః।తన్మే రేతః – స్వాహా। య – దమ్। పునరవదాయ।అంతర్దధఋతుభిం హోరాత్రైస్సస్సంధి భిః । అర్ధమాసైశ్చమాసైశ్చాంతర్దధ్యం ప్రపితా మహా ద్దధె। యజ్ఞే శ్వరశర్మణేస్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణె ప్రపితా మహాయేదమ్ । పున రవదాయ । యేచేహపితరో యేచ నేహయాగ్‌శ్చవిద్మ యాగం ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నే తాన్ వేత్థ యదితేజాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్ం స్వధయా మదంతుస్వాహా॥ అవిజ్ఞాతేభ్యః పితృభ్యఇదమ్ । స్వాహా పిత్రె ఇతి షడ్భిః ప్రతిమంత్రం షడాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి । స్వాహా పిత్రే। పిత్రఇదమ్। పిత్రేస్వాహా॥ పిత్రఇదమ్।స్వాహాపిత్రే।పిత్రఇదమ్ పిత్రేస్వాహా। పిత్రఇదమ్॥స్వధాస్వాహా॥ స్వధాయాఇదం॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధాస్వాహా ॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదమ్ । ఏతద్వాంవికరీతమ్ । యజ్ఞోపవీతీస్విష్టకృతమవదాయ। అగ్నయేస్విష్ట

కృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥ ప్రాచీనావీత్యుదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్య। అహావిష్యాత్కించిదవదాయ। స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥యజ్ఞోపవీతీసర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ప్రాచీనావీతీలేపయో రిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా। ఏష తేతతేత్యాది యజూగ్ంషి తేమహిమేత్యేతదంతముక్త్వా స్కంధ్యంజనాసచాభిమృశతి। అసంభవత్యభిఘార్యనే మంత్రావృత్తిః। ఏష తే తతమధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ చతావ త్యస్యమాత్రా తావతీం తత్పతాంమాత్రాం దధామి యథా గ్నిరక్షితోఽనుపదస్త ఏవంమహ్యంపిత్రేఽక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవతాం త్వగ్ స్వధాం తైస్సహాపజీ వచ్ఛస్తేమహిమా। ఏష తేపితామహమధుమాగ్ంఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్వాయుశ్చాంత రిక్షంచ తావత్యస్యమాత్రా తావతీంతత్పతాం మాత్రాం దధామి యథావాయు రక్షితోనుపదస్త ఏవంమహ్యం పితామహాయాఽక్షి తోనుపదస్తస్స్వధా భవతాంత్వగ్ స్వధాంతై స్సహాపజీవసా మాని తేమహిమా। ఏష తేప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సర స్వాన్ యావానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చతావత్యస్య మాత్రాతావతీంత త్పతాం మాత్రాం దధామి యథాఽదిత్యో క్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యంప్రపితామహాయాక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధాభవతాంత్వగ్ స్వ ధాంతైస్సహాపజీవయజూగ్ంషి తేమహిమా। అథతృతీయమామం త్రణమ్। దైవేక్షణికర్తవ్య ఇతిదేవాథే। శ్రాద్ధేక్షణిక। వ్య ఇతి

ప్సితర్థే । యజ్ఞోపవీతీ హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ విశ్వేదేవ
కాంస్యేనిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీతే పాత్రం... లోకే।
ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే... స్తురే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ। పురూ
రవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వేదేవా ఇదం వో హవ్యం సపరికరం... సమస్త
తీర్థేషు దత్తమస్తు । యే దేవా దివ్యే... జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ।
హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ । పితృపాత్రేనిధాయ । పృథివీతే
పాత్రం...లోకే। ఇదం...స్తురే। స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ।పితృ
పితామహా ప్రపితామహాః ఏతద్వః కవ్యమ్ । సపరికరం...దత్తమస్తు॥
యే చేహ పితరో యే... జుషస్వ॥ సప్తవ్యాధా దశార్ణే ష్విత్యాది బ్రా
హ్మణభోజనాంతే తృప్తాః స్థేత్యాదికిం పిండాంతే ఉత్తరాపోశనంద
ద్యాత్।భుక్తవతో ఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య।కుశతిలపుష్పాణీత్యాది
మాచయాచిష్మకంచనేత్యంతం కృత్వా । అథ సర్వేభ్యో ఽన్న శేషే
భ్యః పిండార్థం ప్రాశనార్థంచోద్ధృత్య అన్నశేషః కిం క్రియతామితి శే
షం నివేదయేత్ । తేచ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామితి బ్రూయుః।అద్య
మేనఫలంజన్మేత్యాద్యాసీమాంతంకృత్వా।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...
ప్రీత్యర్థం మాసశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యే। శుశౌదేశే
ద్వైధం దక్షిణాగ్రైర్దర్భైస్సగ్స్తీర్య।ఏవం మాతామహ మాతా
మహీనాముపిదర్భైస్సగ్స్తీర్య। తేషూత్తరైరపోదత్వా । పూర్వస్మి
న్నాస్తరణే మార్జయంతాం మమపితర ఇతి ప్రతిమంత్రం దక్షిణాపవ
ర్గం పిత్రాదీనాం యథాక్రమమపోదత్వా। మార్జయంతాం మమపితరో
మార్జయంతాం మమపితామహా మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహాః
పశ్చిమాస్తరణే। మార్జయంతాం మమ మాతరో మార్జయంతాం మమ
పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహ్యః । యదిమా
తామహాః। మార్జయంతాం మమ మాతామహో మార్జయంతాం మమ
మాతుః పితామహా మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహాః।

మాసశ్రాద్ధమ్.

మార్జయంతాం మమ మాతామహ్యః మార్జయంతాం మమ మాతుః
పితామహ్యః మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహ్యః। ఓదనా
ద్వ్యంజనేభ్య శ్చోపాదాయ షట్పిండాన్ కృత్వా । మాతామహాధి
కారీ చేత్। ద్వాదశపిండాన్ కృత్వా। ఏతత్తే పితః గోత్రశర్మన్ రూప
యేచ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మైతే స్వధా నమః।
పితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయే చ త్వామను । తేభ్య శ్చాయం
పిండః తస్మైతే స్వధానమః। ప్రపితామహగోత్రశర్మన్ రూపయేచ
త్వామను । తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మైతే స్వధా నమః। ఏతత్తే
మాతః గోత్రే దాయి రూపే యాశ్చత్వామను। తాభ్య శ్చాయం పిండః
తస్యైతే స్వధానమః । పితామహి గోత్రే...నమః। ప్రపితామహి
గోత్రే...నమః ఏతత్తే మాతామహ గోత్రశర్మన్ రూపయేచ త్వా
మను। తేభ్యః— పిండః। తస్మైతే స్వధానమః। మాతుఃపితామహ
గోత్రశర్మన్...నమః। మాతుః ప్రపితామహ గోత్ర...నమః। ఏతత్తే
మాతామహి గోత్రే దాయి రూపే యాశ్చత్వామను। తాభ్యశ్చాయం
పిండః తస్యైతే స్వధానమః। మాతుఃపితామహిగోత్రే— నమః। మాతుః
ప్రపితామహిగోత్రే— నమః ద్విమాతృకస్య ఏతద్వాం మాతరౌ
గోత్రే। దాయయౌ। రూపే। యాశ్చయువామను। తాభ్యశ్చాయం
పిండః। తస్యైతే స్వధానమః॥ బహుమాతృకస్య। ఏతద్వో మాతరో
గోత్రా దాయ్యో రూపాయాశ్చవోను। తాభ్య—నమః॥ ద్విపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం పితామహ్యౌ గోత్రే దాయ్యౌ రూపే యాశ్చవా
మను। తాభ్య- నమః। బహుపితామహీకస్య। ఏతద్వః పితామహ్యో
గోత్రా దాయ్యో రూపాయాశ్చవోను। తా- నమః। ద్విప్రపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం ప్రపితామహ్యౌ గోత్రే దాయ్యౌ రూపే యాశ్చ యు
వామను। తాభ్య...నమః। బహుప్రపితామహీకస్య। ఏతద్వః ప్ర
పితామహ్యో గోత్రా దాయ్యో రూపాయాశ్చవోను। తాభ్య శ్చా
యం— నమః। మార్జయంతామితి సర్వత్ర మార్జయిత్వా। యేచ్చ

వోఽత్రేతిపితృపిండానుపస్థాయ । యేచవోఽత్రే యేచాస్మా స్వాశగం
సంతే । యాశ్చవోఽత్రేతిమాతృపిండా । యాశ్చవోఽత్రే యాశ్చా
స్మాస్వాశగంసంతే । తేచవహంతామితి పితృపిండా । తేచవహం
తామ్। తాశ్చవహంతామితి మాతృపిండా । తాశ్చవహంతామ్ ।
తృప్యంతుభవంత ఇతిపితృపిండా। తృప్యంతుభవంతః । తృప్యంతు
భవత్య ఇతిమాతృపిండా । తృప్యంతు భవంత్యః । తృప్యతతృప్యత
తృప్య తేతిసర్వేషాముపస్థానమ్ । తృప్యతతృప్యతతృప్యత । పుత్రా
న్పౌత్రా నభితర్పయంతీ త్యృచాత్రిః ప్రసవ్యపిండా పరిషించతి ।
పుత్రాన్పౌత్రా నభితర్పయంతీ రాపోమధుమతీ రిమాః । స్వధాం
పితృభ్యో అమృతం దుహానా ఆపో దేవీరుభయాగ్ స్తర్పయంతు। పరి
షిచ్య । న్యుబ్జపాత్రాణి । యస్మింశ్చ పిండార్థ మన్నం గృహీతంతద
పిన్యుబ్జమ్ । ఉత్తరం తృప్యత తృప్యత తృప్య తేతియజురనవానన్త్యావ
రార్థ్య మావర్తయిత్వా । తృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృ
ప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యత । పోత్రేషు పాత్రాణి ద్వంద్వ మభ్యుదా
హృత్య । ఉత్తరేణ యజుషా శేషస్య గ్రాసవరార్థ్యం ప్రాశ్నీయాత్ ।
ప్రాణేనివిష్టోమృతం జుహోమి బ్రహ్మణిమ ఆత్మామృతత్వాయ। ప్రా
శ్యాచమ్య । శిష్టై రిష్టై ర్బంధుభి స్సహ భుఞ్జీత॥ సమాప్తమ్.

అథ పుత్రీదానప్రయోగః.

శ్లో॥ యశ్శివో...మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య...ర్థం మమపిత్రా
ణాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం

ఐహికాముష్మికఫలసిద్ధ్యర్థం పుత్రీదానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః... పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన... గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఏవం...ర్థం మమపితౄణాం శాశ్వత...ర్థం పుత్రీదానాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగ దంపతీపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం...మస్తు॥ అథనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్॥ అథపుత్రీ దానసమయేమహాసంకల్ప మంత్రపఠనంకుర్యాత్॥ తవబీజసముత్పన్నం సర్వాలంకారసంయుతమ్। ఐహికాముష్మికార్థాయ పుత్రందేహివరంమమ॥ ఇతియాచయేత్॥ అథదాతా॥ శ్లో॥ మమబీజసముత్పన్నః సర్వాలంకారసంయుతః। ఐహికాముష్మికార్థాయ తుభ్యందత్తో మయాసుతః॥ ఇంద్రాగ్నియమనైరృతి వరుణానిలయక్షుపాః। ఈశానోబ్రహ్మవిష్ణూచ సాక్షిణోభాస్కరాదయః। విశ్వంభరాస్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః॥ మమపుత్రంకుమారంశ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన...నమమ॥ దేవస్యత్వా...ప్రజాపతయే పుత్రమ్॥ దానసాద్గుణ్యార్థం సువర్ణపూర్వకందక్షిణాందద్యాత్॥ శ్లో॥ సాక్షిణస్సోమరుద్రాద్యా భాస్కరశ్చసచంద్రమాః॥ఇమంకుమారమదదాం పరలోకసుఖేచ్ఛయా॥ పుత్రీదానప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ దత్తహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం అపుత్రస్య మేస్వీకృతస్య పుత్రస్యపుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ మాతేకుమారమితికుమారం మాతురంకఆదాయ॥ మాతేకుమారగ్ం రక్షో...గృహే॥అయం కుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణగ్గ్ స్తనం ప్రతిధాప్య॥ అయంకుమారో...యజ్ఞోబలమ్॥తతఃఅష్టదిక్పాలకబ్రహ్మాదిపంచపాలక

పూజాంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం ఐహికాముష్మికఫలసిద్ధ్యర్థం దత్త
మంకరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ అగ్నిముఖం కుర్యాత్ ॥ తత్రప్రాతస్సూక్త
ప్రయోగః ॥ ఆజ్యభాగాంతే ఽన్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితి సప్త
ఽజ్యాహుతీర్జుహోతి ॥౧॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రా
తర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్ప
తిం ప్రాతస్సోమ ముతరుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రమిత్రావ
రుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్ ॥౨॥ ప్రాతర్జితంభ
గముగ్రగ్ం హువేమవయం పుత్ర మదితేర్యోవిధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం
మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యంభగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగా
యేదమ్ ॥౩॥ భగప్రణేతర్భగసత్యరాధో భగేమాంధియముదవదదన్నః
భగప్రణోజనయ గోభిరశ్వైర్భగప్రనృభిర్నృవన్త స్స్యామ స్వాహా ॥
భగాయేదమ్ ॥౪॥ ఉతేదానీంభగవన్తస్స్యామోతప్రపిత్వ ఉతమధ్యే
అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవంత్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ
స్యామ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥౫॥ భగఏవభగవాగ్ం అస్తు దేవాస్తేనవ
యంభగవంత స్స్యామ । తంత్వాభగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి సనో భగపురఏతా
భవేహ స్వాహా ॥౬॥ భగాయేదమ్ ॥ సమధ్వరాయోషసో నమంతదధి
క్రావేవశుచయే పదాయ । అర్వాచీనం వసువిదం భగంనో రథమివాశ్వా
వాజిన ఆవహంతు స్వాహా ॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదమ్ ॥౭॥ అశ్వావతీర్గో
మతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛంతు భద్రాః । ఘృతం దుహానా విశ్వ
తః ప్రపీనా యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదానస్స్వాహా ॥ వాజిభ్య ఇద

మ్॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ ఓం చిత్తం చస్వాహా... జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ॥ అథనాన్దీకరణం కేచిత్కుర్వంతి ॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ అంగాదంగాత్...మి॥ మూర్ధన్యవఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగాత్...మి॥ ఆభ్యుదయికంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వాదః॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥

ఇతి దత్తహోమస్సమాప్తః.

అథ కదళీవివాహః

అథాతః కదళీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః॥ బ్రాహ్మణైస్సహ వరః కదళీసమీపం గత్వా॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య గణపతి మభ్యర్చ్య స్వస్తి పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ వృక్షమూలే వేదికాం నిర్మాయ తద్వేదికామధ్యే ఆఢకపరిమిత శ్వేతతండులోపరి కదళీం సంస్థాప్య పంచగవ్యేన శుద్ధోదకేన ఆపోహిష్ఠా మయోభువ ఇతి తిసృభిః పవమానసూక్తేనాభిమార్జయిత్వా॥ వస్త్రభూషణాదిసర్వాలంకారైరలంకృత్య । కదళీవివాహాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ అనుహవమితిమంత్రాన్ పఠిత్వా॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్య॥ రక్షాబంధనం యజ్ఞోపవీతం కన్యావరణం వినాగౌరీపూజాంచ బృహత్సామేతి కదళ్యాంకంకణంబద్ధ్వా। మహాసంకల్పముచ్చార్య॥ నప్త్రే గోత్రాయ పౌత్రాయ పుత్రాయ వరాయ కదళ్యాం గోత్రనామానివర్జయిత్వా॥ కదళీనామ్నీమిమాంకన్యామ్। ప్రతిపాదయామీతి తతో వరస్తుభ్యంకామ వేదేభ్యో యజ్ఞ రేమఘ్నాన్మంత్రాన్ జపిత్వా॥ అథ వరమిత్యాది సంకల్పయేత్యంతం జపేత్। తత స్సుముహూర్తేస్వయం దృష్ట్వేత్యాది. పఠిత్వా కపిలాదానాది బ్రహ్మగ్రంథి పర్యంతంకుర్యాత్॥ లాజహోమం వినాపరిధానహోమంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వచనంకారయేత్ । అత్రతండుల వస్త్రద్వయసహితవధూ మలంకారసహితా మాచార్యాయదద్యాత్। పృథివీంగ

చ్ఛేత్తి తత్పూనిష్కకదళీమన్యత్ర స్థాప్యనఛేదంత్యజేత్ । స్నాత్వాచమ్య-
గోదానాదిమహాదానాని కుర్యాత్ ॥ శూర్పవాయన దానంచద
ద్యాత్ ॥ ఏవమేవార్క వివాహః॥

సామాన్యాశీః

మమాగ్నే వర్చోవిహవేష్వస్తువయం త్వేంధానాస్తనువం
పుషేమ। మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాఽధ్యక్షేణ
పృతనా జయేమ । మమదేవా విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రవంతో
మరుతో విష్ణురగ్నిః। మమాంతరిక్ష మురు గోప మస్తు మహ్యం
వాతః పవతాం కామే అస్మిన్ మయిదేవాద్రవిణ మాయాజంతాం
మయ్యాశీ రస్తు మయిదేవాహూతిః। దైవ్యాహోతారావనిషంత
పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామతనువా సువీరాః। మహ్యం యజంతు మమ
యాని హవ్యాకూతి స్సత్యా మనసో మే అస్తు। ఏనోమానిగాంకత
మచ్చనాహం విశ్వే దేవాసో అధివోచతామే। దేవీష్షడుర్వీ రురుణః
కృణోత విశ్వే దేవా స ఇహ వీరయధ్వమ్।మాహాస్మహిప్రజయా
మాతనూభిర్మారథామ ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుంప్రతి
నుదన్పురస్తాదదబ్ధోగోపాః పరిపాహి నస్త్వం। ప్రత్యంచోయంతు
నిగుతః పునస్తేమైషాంచిత్తం ప్రబుధావినేశత్ । ధాతా ధాతౄణాం
భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితార మభిమాతిషాహమ్ । ఇమం
యజ్ఞమశ్వినోభాబృహస్పతిర్దేవాఃపాంతుయజమానం న్యర్థాత్ ।
ఉరువ్యచానోమహిష శ్శర్మయగ్ంసదస్మిన్ హవేపురుహూతః పురు

త్సు । సనః ప్రజాయైహర్యశ్వ మృడయేంద్ర మానోరీరిషో మాప
రాదాః । యేనస్సపత్నా అప్రతే భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా
మహే తాన్ । వసవోరుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశంమ్మోగ్రంచేత్తార
మధిరాజ మక్రన్ । అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యోగోజి
ద్ధనజి దశ్వజిద్యః । ఇమంనో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్యకుర్మోహరి
వో మేదినంత్వా ॥ ఆశుశ్శిశానో వృషభోనయుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణ
శ్చర్షణీనామ్ । సంక్రందనోనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాక
మింద్రః । సంక్రందనేనానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన
ధృష్ణునా । తదింద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధోనర ఇషుహస్తేనవృష్ణా ॥
సఇషుహస్తైస్సనిషంగిభిర్వశీ సగ్గ్ స్రష్టా సయుధ ఇంద్రోగణేన । సగ్ం
సృష్టజిత్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహ
స్పతే పరిదీయా రథేన రక్షోహాఽమిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్
త్సేనాః ప్రమృణో యుధా జయన్నస్మాక మేధ్యవితా రథానామ్ । గోత్ర
భిదం గోవిదంవజ్రబాహుం జయంత మజ్మ ప్రమృణంత మోజసా ।
ఇమగ్ం సజాతా అనువీరయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో అనుసగ్ంరభ
ధ్వమ్ । బలవిజ్ఞాయ స్థవిరః ప్రవీర స్సహస్వాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః ।
అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జైత్రమింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ ।
అభిగోత్రాణి సహసాగాహమానో దాయో వీరశ్శతమన్యురింద్రః ।
దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యో ऽస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు ।

ఇంద్ర ఆసాం నేతా బృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞః పుర ఏతు సోమః । దేవసేనానా మభిభంజతీనాం జయంతీనా మ్మరుతో యంత్వగ్రే । ఇంద్రస్య వృష్ణో వరుణస్య రాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధ ఉగ్రమ్ । మహామనసాం భువనచ్యవానాం ఘోషో దేవానాం జయతా ముదస్థాత్ । అస్మాక మింద్ర స్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా ఇషవస్తా జయంతు । అస్మాకం వీరా ఉత్తరే భవం త్వస్మాను దేవా అవతా హవేషు । ఉద్ధర్షయ మఘవ న్నాయుధా న్యుత్సత్త్వానాం మామకానాం మహాగ్ంసి। ఉద్వృత్రహ న్వాజినాం వాజినా న్యుద్రథానాం జయతా మేతు ఘోషః । ఉపప్రేత జయతా నర స్స్థిరా వస్సంతు బాహవః । ఇంద్రో వ శ్శర్మ యచ్ఛ త్వనాధృష్యా యథాసథ । అవసృష్టా పరా పత శరవ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత - గచ్ఛామిత్రా న్ప్రవిశ మైషాం కంచనోచ్ఛిషః । మర్మాణి తే వర్మభి శ్ఛాదయామి సోమస్త్వా రాజామృతేనాభివస్తామ్ । ఉరో ర్వరీయో వరివస్తే అస్తు జయంతం త్వామనుమదంతు దేవాః । యత్ర బాణా స్సంపతంతి। కుమారా విశిఖా ఇవ। ఇంద్రో న స్తత్ర వృత్రహా విశ్వాహా శర్మ యచ్ఛతు॥ ఇతి సామాన్యాశీః ॥

అథ చంద్రగ్రహణహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం రాహుగ్రస్తసోమోపరాగప్రయుక్తగ్రహణహోమం కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ పూర్వవత్పరిషేచనం కృత్వా॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి చత్వారి - ఆప్యాయస్వ...సంగథే స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ సం తే పయాగ్ంసి సముయంతు వాజాస్సంవృ

ష్టీయాణ్యభిమాతిషాహః। ఆప్యాయమానోఅమృతాయసోమదివిశ్రో
వాగ్ స్యుత్తమానిధిష్వ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ యాతేధామా
నిదివి యాపృథివ్యాం యా పర్వతే ష్వోషధీ ష్వప్సు। తేభిర్నో వి
శ్వైస్సుమనా అహేడన్రాజన్ సోమ ప్రతిహవ్యా గృభాయ స్వా
హా॥ సోమాయేదమ్॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధామి
త్యాది నమస్కారః కార్యః॥ ఇతి చంద్రగ్రహణ హోమాః॥

అథ సూర్యగ్రహణ హోమాః.

ఆచమ్య... ఏవం...ర్థం కేతుగ్రస్తసూర్యోపరాగప్రయుక్తగ్రహణ హోమాన్కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల్య॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ ఏకం...రి॥ తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య। విశ్వమాభాసి రోచనగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఉద్వయం ..జ్యోతిరుత్తమగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ఉదుత్యం... సూర్యగ్ం స్వాహా॥సూ...దమ్॥ చిత్రం...శ్చ స్వాహా॥ సూర్యా...మ్॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధా మిత్యాది నమస్కారః॥

జన్మోత్సవమ్.

మాసిమాసిప్రత్యబ్దం వా జన్మర్క్షే కుహూశనివారసంక్రమణచంద్రసూర్య గ్రహణాదిషు జన్మనక్షత్రయోగే జ్వరాదిమహావ్యాధి పీడాయాం వాఅపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్య హోమం కుర్యాత్॥ స్నాత్వాఽచమ్య॥ శుక్లాంబరధరం ఏవం ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్యహోమాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణస్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్య

ర్వ్యపుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ తతఃవిధిప్రకారేణ నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహారాధనం మృత్యుంజయదేవతారాధనంచ కుర్యాత్॥ ఆయుష్యహోమార్థం బ్రాహ్మణాయ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥

ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆయుష్యహోమం కరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వం కుర్యాత్॥ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ముఖాహుతింహుత్వా॥ ఆయుష్మచ్ఛరోరవదానధర్మేణావదాయాయుష్టే విశ్వతో దధదితిపురోనువాక్యామనూచ్యాయుర్దా అగ్న ఇతి యాజ్యయాహుత్వా — నవగ్రహహోమం మృత్యుంజయహోమంచ కుర్యాత్॥ తతఃజయాదిహోమం కుర్యాత్॥ తతఃయథాశక్తి నవగ్రహదానాని కుర్యాత్॥ భూరిదానం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ ఆశీర్వాదః॥

ఆయుష్యహోమవిధిః

మదనరత్నే శౌనకః॥ శ్లో॥ ఆయుష్యహోమం వక్ష్యామి శౌనకోఽహం ద్విజన్మనామ్। కుర్యాత్తుజన్మనక్షత్రేవిషువే సంక్రమే తథా॥ పౌర్ణమాస్యామమాయాం వా గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః। అలంకృత్వాస్వస్తివాచ్యమన్నం దద్యాద్ద్విజాతయే॥ అథాజ్యభాగపర్యంతం అవదానస్య సంపదా। ఆనోభద్రాః క్రతవ ఇత్యృచాంచదశకేన తు। ఇమంస్తోమమర్హత ఇత్యృచాం షోడశకేనచ। జాతవేదసేత్యృచాహుత్వాస్విష్టకృతంతతః॥ హోమశేషం సమాప్యాథ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః। స్వస్తివాచ్య ద్విజానన్నైర్ధేనుం దద్యాచ్చదక్షిణామ్॥ ఇత్యాయుష్యహోమః॥

ఆయుష్యహోమః.

యో బ్రహ్మబ్రహ్మణఉజ్జహార ప్రాణైశ్శిరః కృత్తివాసాః పినాకీ ఈశానో దేవస్సన ఆయుర్దధాతు తస్మై జుహోమి హవిషాఘృతేనస్వాహా॥ ఈశానాయేదమ్॥౧॥ విభ్రాజమానస్సరిరస్యమధ్యాద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్య ఆగాత్। సమృత్యుపాశానపనుద్యఘోరానిహాయుషేణోఘృతమత్తుదేవస్స్వాహా॥ ఘర్మరుచయ ఇదమ్

బ్రహ్మజ్జ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషు గర్భం యమాదధాత్పురురూపంజయ
న్తమ్। సువర్ణరంభగ్రహమర్కమర్చ్యం తమాయుషే వర్ధయామో ఘృ
తేన స్వాహా॥ బ్రహ్మణేజ్యోతిష ఇదమ్ ॥౧॥ శ్రియం లక్ష్మీమౌపలా
మంబికాం గాం షష్ఠీం జయామిన్ద్రసేనేత్యుదాహుః। తాంవిద్యాం
బ్రహ్మయోనిగ్ం సరూపామిహాయుషే తర్పయామో ఘృతేన స్వాహా॥
బ్రహ్మయోన్యా ఇదమ్॥౨॥ దాక్షాయణ్యస్సర్వయోన్యస్సయోన్యస్స
హస్రశో విశ్వరూపా విరూపాః। ససూనవస్సపతయస్సయూథ్య ఆయు
షేణో ఘృతమిదంజుషంతాగ్ స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్య ఇదమ్॥ ౩॥ ది
వ్యాగణా బహురూపాః పురాణా ఆయుశ్ఛిదో నః ప్రమథ్నంతు వీరాన్
తేభ్యో జుహోమి బహుధా ఘృతేన మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మో
త వీరాన్ స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్య ఇదమ్ ॥ ౪ ॥ ఏకః పురస్తాద్య ఇదం
బభూవ యతో బభూవ భువనస్య గోపాః। యమప్యేతి భువనం
సాంపరాయే స నో హవిర్ఘృతమిహాయుషేత్తు దేవస్స్వాహా ॥ ఈశా
నాయ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥౫॥ వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోఽథ సాధ్యా
నృభూన్యక్షాన్గంధర్వాగ్ంశ్చ పితౄగ్ంశ్చ విశ్వాన్। భృగూన్
సర్పాగ్ంశ్చాంగిరసోఽథ సర్వాన్ ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యా
మహయామ శశ్వత్ — వస్వాదిభ్య ఇదమ్॥ ౬ ॥ విష్ణో త్వన్నో అన్తమ
శ్శర్మయచ్ఛ సహన్త్య। ప్ర తే ధారా మధుశ్చుత ఉత్సం దుహ్రతే
అక్షితమ్ — విష్ణవ ఇదమ్॥౭॥ ఇత్యేకాహుతిరంతే॥

ఆయుష్కాములైనవారు వారివారిజన్మనక్షత్రమునందు జన్మతిథియందును కూర్చిన
కాలంబులలోను ఈయాయుష్యహోమమును చేయుచు వచ్చినవారు ఆయుర్వృద్ధిగల్గి

వర్ధిల్లెదరు-తుదకు సంవత్సరమున కొకతూరి యైనను తనపుట్టినదినమునాడుచే యుట మిక్కిలి మంచిదని ఫలితార్థము- శ్రేయోభివృద్ధికొఱకు బ్రాహ్మణసమారాధనము - నవగ్రహదానములు మొదలగునవి జరుపుట శ్రేయోఽభివృద్ధి,

అథ జన్మోత్సవవిధిః.

వర్షదినే అథవా జన్మనక్షత్రే కుమారం ఆదౌ మంగళస్నానం కార్యం। నూతన కటిసూత్రం వస్త్రంచ ధారయిత్వా। అలంకృత్య- విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ స్వజన్మనక్షత్ర నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ తతః ఆయుస్సూక్తపఠనం-తతః ఆయుస్సూక్త హోమంచకుర్యాత్ ॥ఆశీర్వాదః ఇత్యబ్దపూర్త్యుత్సవః

అథ వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్.

వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ ఔపాసనారంభశేష హోమయోర్మధ్యే అగ్నినాశే దశరాత్రమధ్యే జాతకర్మాగ్నినాశే త్రిరాత్ర మధ్యే ఉపనయనాగ్ని నాశే చక్రమేణ వివాహాగ్నిసంధానం జాతకర్మాగ్నిసంధానం ఉపనయనాగ్నిసంధానం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। అపహతా అసురాః॥ శన్నో దేవీరితి ద్వాభ్యాంతద్భస్మప్రోక్ష్య। అయంతే యోనిరితితద్భస్మ సమిధసమారోప్య। మథితాగ్నౌ వివాహశ్చేన్మథితాగ్నిమ్। శ్రోత్రియాగారాదాహృతేఽగ్నౌ వివాహశ్చే చ్ఛ్రోత్రియాగారాదాహృతమగ్నిమ్। జాతకర్మోపనయనయోర్లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాంతాం సమిధ మగ్నావాధాయ పరిస్తీర్య। ఆజ్యాదర్వీం చసంస్కృత్య - పరిషిచ్య। అయాశ్చాగ్నే- అగ్నిహోతా- ఇతి ద్వాభ్యామ్- బ్రాహ్మణ ఏక హోతేత్యనువాకేన దశభిః-మనోజ్యోతిః - యన్మ ఆత్మనో మిన్దా- పునరగ్ని రితి తిసృభిః - భూరగ్నయే- భూరన్న మగ్నయే- భూరగ్నయే చేత్యనువాకత్రయేణ ప్రతిస్వాహాకారం- వ్యస్తాభిస్సమస్తాభి ర్వ్యాహృతిభిః- అనాజ్ఞాత మిత్యాదిభిశ్చ హుత్వా- పరిషిచ్య,

తంతం శేషం సమాపయేత్ - ఇతివివాహాద్యగ్ని నాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥

ఔపాసనాగ్ని ద్వయ సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

ద్వయో రౌపాసనాగ్న్యోస్సంసర్గే, తమగ్నిం ద్వావపియుగపత్ - అయం తే యోనిరితిద్వయో స్సమిధోస్సమారోప్యతమగ్నిం ద్వేధావిభజ్య- మమాయమంశో మమాయ మం ఇతిద్వావపి ప్రత్యేక మభిమత్య - స్వస్మిన్ స్వస్మిన్నగ్నౌ స్వాం స్వాం సమిధమ్ । ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యామాధాయ పూర్వహోతా స్వాం శే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతిహుత్వా - ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। పశ్చాద్ధోతా స్వాం శే అగ్నయేపథికృతే స్వాహేతిహుత్వా- ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। తత స్తావుభౌ స్వైహావసమారోపయేతామ్ ॥ ఔపాసనాగ్నే లౌకికాగ్ని నా సంయోగే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతిహుత్వా, పాహి పంచకం ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చ జుహుయాత్॥ కించ॥ శ్లో॥ ఔపాయనాగ్నౌ చ వివాహవహ్నౌ స్వావాన లేసూతికపావకేచ । శాంతిగతేచోపహతే చ వహ్నిః శన్నో దేవీరత్యద్భిరపోక్ష్య భస్మ । తస్మిన్ త్సమారోప్య సమిధయుంతాం ఆజుహ్వాఉద్బుధ్య పదద్వయర్చా। లౌక్యాన లేతాం సమిధం త్రిసూత్ర్యాదద్యాద్వరంకా చనమేవమూల్యం । ఆయాశ్చేతంచ హోమా త్ బ్రాహ్మణ ఏక హోమా తాదశ। వైవస్వతీచమిందాచ మహావ్యాహృతయ స్తథా। తదనంతరమనాజ్ఞాతం వ్యాహృత్య ప్రణవాదికం॥

భార్యాద్వయాగ్ని సంసర్గః.

భార్యాయాం విద్యమానాయాం ధర్మార్థం ప్రజార్థం కం వా పునర్వివాహే కర్తవ్యే పూర్వస్మిన్నగ్నౌ లౌకికాగ్నౌ వా ద్వితీయవివాహ హోమః కార్యః॥ లౌకికాగ్నౌ ద్వితీయాదివివాహశ్చేత్ తయోరగ్న్యోస్సంసర్గం కుర్యాత్। దక్షిణ వామపార్శ్వ స్థాభ్యాం జ్యేష్ఠాకనిష్ఠాభ్యాం సహ ఔపాసనాగ్ని ద్వయ సంసర్గం కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య॥ ద్వితీయాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీం చ సంస్కృత్య పరిషిచ్య

కనిష్ఠభార్యయా అన్వారబ్ధః ప్రధానదర్వ్యాయితరదర్వ్యా ఆజ్యం చతు
ర్గృహీత్వా- సమస్తపాణిగద అన్యథాయైత్వా స్వధాయైత్వా
మాన ఇంద్రాభిత స్త్వదృష్ట్వారిష్యానః ప్రవా బ్రహ్మా ఏవేదస్తుస్వా
హేతిహుత్వా- అయంతే యోనిరితితమగ్నిం సమిధాసమారోప్య ।
ఆజుహ్వానః । ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాం పూర్వస్మిన్నగ్నౌ తాం సమిధ
మాధాయ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాద్యగ్నిముఖాంతే పత్నీభ్యామన్వారబ్ధః
యోబ్రహ్మా బ్రహ్మణ ఇతి ఘృతసూక్తేన ప్రత్యాహుతి చతుర్గృహీత
మష్టావాహుతీర్హుత్వా- అగ్నేరుత్తరతః ప్రతిష్ఠితాదభిఘారితాదన్నా
ద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య- సమితగ్ం సంకల్పేథామితి వాక్య (చతు
ష్టయం) (ద్వయం) ప్రణవాంతముక్త్వా అగ్నే పురీష్య ఇత్యృచా
హుత్వాపురీష్య స్త్వమగ్న ఇత్యనువాకాంతం ప్రతిమంత్రం ద్వాభ్యాం
వాక్యాభ్యామష్టా దశాహుతీరాజ్యేనహుత్వా స్విష్టకృదాద్యుపస్థా
నాంతం కృత్వా దక్షిణాం నిష్పాదితాయ బ్రాహ్మణాయ గాం దత్వా ।
అగ్నేః పురస్తాద్దర్భేస్తంభేషు బ్రహ్మజజ్ఞానమ్- పితా విరాజామితి ద్వా
భ్యాం హుతశేషమన్నం నిదధ్యాత్ । ఏవం సంసృష్టేఽగ్నౌ పృథగ్యో
షిత్సోర్ద్వయోః పుంసవనాదికుర్యాత్ । అథవా సంసృష్టాగ్నివిభాగం కరిష్య
ఇతి సంకల్ప్యతమగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య- పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీంచ సంస్కృ
త్య- పరిషిచ్య- సప్తతేఽగ్న ఇతి పూర్ణాహుతిం హుత్వా అయం తే
యోనిరిత్యగ్నిం ద్వయోస్సమిధోర్యుగపదారోప్య అచ్ఛాగిరోమ
తయ ఇత్యృచా తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య- ఆజుహ్వానః- ఉద్బుధ్యస్వేతి
ద్వాభ్యాం తయోరగ్న్యోస్సమిధావాధాయ అయాశ్చాగ్నే సీత్యేత
యా వ్యాహృతిభిః అనాజ్ఞాతమిత్యాదిభిశ్చ తయోరగ్న్యోః ప్రత్యేకం
హుత్వా, దక్షిణపార్శ్వస్థేఽగ్నౌ జ్యేష్ఠాయాః వామభాగస్థేఽగ్నౌ కనిష్ఠా
యాశ్చ పుంసవనాదికుర్యాత్ । పూర్వస్మిన్నగ్నౌ ద్వితీయవివాహ

హూ మేవ్యేవమేవవిభాగం కుర్యాత్ । బహుపత్నీ కేప్యేవ మేవా గ్నీనాం సంసర్గంవిభాగంచకుర్యాత్ ॥ సమాప్తః.

శ్రీ సీతారామకల్యాణోత్సవః.

హా॥శ్రీ.మ్॥ ఏవంనవమ్యాంమధ్యాహ్నే శ్రీరామజన్మోత్సవం కృత్వా । జన్మోత్స వానంతరం కల్యాణోత్స వాచరణ స్యావశ్యక త్వాత్ - నవమ్యాం రాత్రౌ దశమ్యాంవా కల్యాణోత్సవః కార్యః । సయథా॥ కదళీ స్తంభైర్వితానతోరణధ్వజపతాకాదిభిః కల్యాణమంట పంనిర్మాయతదంతర్వివాహవేదింకృత్వా రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య తత్రకల్యాణపీఠం సంస్థాప్య తదుపరివస్త్రంనిధాయ ప్రస్థపరిమితంతం డులం నిక్షిప్యతదుపరి కలశం సంస్థాప్యతం గోధూమఫలపుష్పాదిభి రాపూర్య-కౌశేయేన వస్త్రేణాఽచ్ఛాద్య తదుపరితండులపూరితం పూర్ణపాత్రంనిధాయ । తస్మిన్ కంకుమాదినాఽష్టదళపద్మం లిఖి త్వా- తత్రశ్రీసీతారామప్రతిమాం సౌవర్ణీంప్రాణైః ప్రతిష్ఠాపితాం సంస్థాప్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య- కల్యాణోత్సవంకుర్యాత్ ।అ శక్తౌ పుస్తకంవాసంస్థాప్య।తత్రైవసర్వంకుర్యాత్ ॥తదుక్తం॥ శ్లో॥అథో చ్యతేచసీతాయాః పాణిగ్రహణముత్తమమ్। సర్వకల్యాణజననం సౌ ఖ్యశ్రీకీర్తివర్ధనమ్ ॥ వివాహదివసేప్రాప్తే మహూర్తే దేశికోత్తమః। పృథగ్దేవస్య దేవ్యాశ్చ బధ్నీయాత్కరకౌతుకమ్॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూన్ శ్చాహూయ ॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ వివాహప్రయోగంకుర్యాత్॥ అథా సంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య- శ్రీభగవత్ప్రీత్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం-శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ... ష్యే॥ తతః రక్షాబంధనాదిసర్వం వివాహప్రయోగానుసారేణకుర్యాత్ ॥ ప్రీతిమాయాఅసంభవే పుస్తకోపరికల్యాణోత్సవకరణపక్షే॥మహీద్యౌరితి మంటపాంతర్భూమింస్పృష్ట్వా ॥ మహీద్యౌః పృథివీచన...భర్తీమ

భిః॥ అభివస్త్రాసువసనా నీతివస్త్రమభిమంత్ర్య॥అభివస్త్రాసువసనా +
దేవసోమ॥ ఓషధయఇతితండులానభిమంత్ర్య॥ఓషధయః— పారయామసి॥ ఆకలశేష్వితికలశంస్పృష్ట్వా॥ ఆకలశేషుధా...వర్ధతే॥ తస్మిన్
కుంకుమాదినా విలిఖితాష్టదళేషు విమలాదిశక్త్యష్టక మావాహయేత్॥ ఓంవిమలాయైనమః- ఉత్కర్షిణ్యైనమః- జ్ఞానాయైనమః-
క్రియాయైనమః- యోగాయైనమః- ప్రహ్వ్యైనమః-సత్యాయైనమః-
ఈశానాయైనమః - మధ్యేఅనుగ్రహాయైనమః- ఏవమావాహ్యాపూజయిత్వా॥తతఃపాణిగ్రహణవిధ్యుపకారేణతత్తన్మంత్రాన్ వాచయేత్॥

ఆదౌ కౌతుకధారణమ్.

తస్య దేవస్య చతుర్దశభువనాధీశ్వరస్య శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకస్య జగత్కుటుంబినః సకలలోకజనన్యాః సీతాయాశ్చపాణిగ్రహణాధికారసిద్ధ్యర్థంజగద్రక్షణార్థంఆదౌ కౌతుక...కర్మకరిష్యే॥సువర్ణకౌతుకంసుగంధేనానులిప్య।అర్యమణ మితిమంత్రేణాభిమంత్ర్య॥ అర్యమణాం బృహస్పతి మింద్రం దానాయ చోదయ।
వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం చవాజినమ్ ॥ సోమగ్ం
రాజానంవరుణ మగ్నిమన్వారభామహే।ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ంసూర్యం
బ్రహ్మాణంచబృహస్పతిమ్॥ విష్ణోరరాటమసీత్యష్టవారమభి మంత్ర్య॥
విష్ణోర్రరాటమసి...విష్ణవేత్వా॥ కౌతుకదేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాన్ సమర్పయామి॥

శ్రీసీతారామకల్యాణప్రవరనిర్ణయః.

యజుర్వేదశాఖాధ్యాయినే వాసిష్ఠమైత్రావరుణ కౌండిన్యత్రార్షేయప్రవరాన్విత వసిష్ఠగోత్రోద్భవాయత్రిభువనాధీశాయ అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకాయ తత్త్వాతీతాయ సచ్చిదానందమూర్తయేసూర్యవంశపావనాయ శ్రీమదిక్ష్వాకువంశోద్భవస్య రఘును

హారాజవర్మణోనప్త్రే- అజమహారాజవర్మణః పౌత్త్రాయ—దశరథ మహారాజ వర్మణఃపుత్త్రాయ ॥ శ్రీరామచంద్రవర్మణేసాక్షాన్నారాయణస్వరూపవరాయ॥

యజుర్వేద శాఖాధ్యాయినీం- ఆంగీరసాయాస్యగౌతమత్ర్యా/ష యప్రవరాన్విత గౌతమసగోత్రోద్భవాం చతుర్దశభువనాధీశ్వరీం అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయికాంతత్త్వస్వరూపిణీం- చంద్రవంశ ప్రదీపికాంనిమివంశోద్భవస్య స్వర్ణరోమ మహారాజవర్మణోనప్త్రీం॥ హ్రస్వరోమమహారాజవర్మణః పౌత్త్రీం ॥ జనకమహారాజవర్మణఃపుత్రీం॥ శ్రీసీతానామ్నీం సాక్షాల్లక్ష్మీరూపిణీం కన్యామ్॥

ఇయం సీతామమసుతా సహధర్మచరీతవ । ప్రతీచ్ఛచైనాంభద్రంతేపాణింగృహ్ణీష్వపాణినా ॥ పతివ్రతా మహాభాగా ఛాయేవానుగతాసదా ॥ కన్యాదానసమయే ఆదౌ కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా ॥ తతః గోదానభూదానాది షోడశమహాదానానికుర్యాత్ ॥సుముహూర్తే మంగళాష్టకాని చూర్ణికాని పఠిత్వా ॥ సుముహూర్తే వధూవరయోశ్శిరసినజీరకగుడం నిక్షిపేత్ ॥ అఘోరచక్షురితి శ్రీరామస్సీతాందృష్ట్వా ॥ అఘోరచక్షు...చతుష్పదే॥ తతస్సీతాంవస్త్రభూషణాదిభిరలంకృత్య । తతఃమాంగల్యతంతునానేతి మంగళసూత్రంకంఠేబధ్నాతి ॥ మాంగల్యపూజాంకృత్వా ॥ మాంగల్యంతంతునానేనజగజ్జీవనహేతునా। కంఠేబధ్నామిసుభగే సాజీవ శరదశ్శతమ్॥ ఇతిమంగళసూత్రంబద్ధ్వా॥ తతఃఏకస్మిన్ స్వర్ణాదిపాత్రే ప్రస్థపరిమిత మంగళాచారతండులాన్నిధాయ॥ సఘృతేనక్షీరేణ శ్రీసీతారామయోరంజల్యోరుపస్తీర్యద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘార్య బ్రాహ్మణైర్వైష్ణవైస్సహాకపిలాగ్ స్తారయేత్ ॥ దక్షిణాఃపాంతు బహుదేయంచాస్తుపుణ్యంవర్ధతాం॥ శాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । దంపత్యోర్నామ

జన్మనక్షత్రే శతభిషక్పూర్వస్యా నక్షత్రే శనిచంద్రగ్రహే- వరుణాదితి దైవతేనసహాసోమేన క్రియేతాగ్ం శాంతిరస్తు ప్రజాపతిః స్త్రియాం యశః...ప్రజాం మే కామస్సమృధ్యతాం॥ ఇతివధూవరయోశ్శిరస్యక్షతారోపణంకృత్వా॥ పశవో మే కామస్సమృధ్యతామ్। యజ్ఞో మే... తామ్॥ ద్వితీయంతృతీయంమంత్రవత్కృత్వా। తూష్ణీంచతుర్థమ్। ఏవమక్షతారోపణంకృత్వా॥ యోనైతామితి బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్ ॥ ధ్యానైతా...దమః॥ అనంతరం శ్రీసీతారామయోః కల్యాణోత్సవప్రయుక్తషోడశోపచారపూజాంకృత్వా మహానీరాజనందద్యాత్ ॥ ఏవం కల్యాణోత్సవంకృత్వా- తత్పీఠకలశవస్త్రసహిత శ్రీరామప్రతిమాం ...చ శాయాచార్యాయ వాదద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥

ఇతి శ్రీసీతారామకల్యాణోత్సవస్సమాప్తః. ఛ॥ ల॥

శ్రీసీతారామకళ్యాణసర్గ విషయః.

సీతావివాహసర్గేతుపఠ్యమానే సదానరైః । ఆచార్యస్తుసంపూజ్య స్తథాఽన్యే ద్విజసత్తమాః ॥ సీతాసమేత ప్రతిమాం రాఘవస్యస్వశక్తితః। జాంబూనదమయీంకృత్వా వాంఛితార్థస్య సిద్ధయే॥ నిధాయపూర్ణకలశే సుప్రభవస్త్రేణవేష్టితే। యథావిధిసుసంపూజ్యసద్భక్త్యాదక్షిణాయుతమ్॥ ధరణీగర్భసంభూతే ధరణీధరవల్లభే ధరణీం మే ప్రయచ్ఛాశు ప్రీత్యాభవశుచిస్మితే॥ కౌసల్యాగర్భసంభూత భూభారోత్తారణాయచ। ప్రతిమాదానతుష్టస్సన్ వాంఛితంయచ్ఛ రాఘవ॥ మంత్రద్వయంసముచ్చార్య దద్యాద్వక్త్రే ద్విజన్మనే। ఏవం సంపూజ్యవిధివద్వక్తారం శ్రావకస్సుధీః ॥ తతో విప్రాన్ సమభ్యర్చ్య సద్యాన్నిష్టాన్ స్తుభోజయేత్ । విత్తశాఠ్యమకృత్వైవ తాంశ్చైవ శాధయేన్నుదా ॥ ఏవంకృత్వానరోభక్త్యా తతః శ్రవణమారభేత్॥

తస్యపుణ్యఫలం వాహంవక్తుం శక్తోమునీశ్వర। కిమత్రబహునోక్తేనసత్యై రామ్యాథ వేత్థమివమతి॥ ఇతి శ్రీరామాయణ మాహాత్మ్య సారసంగ్రహేచోక్తమ్ ॥

అథ పుత్త్రకామేష్టిప్రయోగః.

ఆర్యా! పుత్త్రసంతానము కలుగనిపక్షమందు ఈప్రయోగముజరుపుటవలన దంపతులకు సుఖప్రదంబగు పుత్త్రప్రదంబగును. ఋతుకాలమునకాఱవదినమునందు భాగ్యతో నభ్యంగముచేసికొని పిమ్మట ఈప్రయోగము శక్త్యనుసారముజరుపవలయును.

ఆదౌదీపారాధనంకృత్వా॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం...నమః॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమ ఇహామనోభీష్టసిద్ధ్యర్థం వంశాభివృద్ధ్యర్థంపుత్త్రకామేష్టినామకం కర్మకరిష్యమాణః... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం పుత్త్రప్రాప్త్యర్థం పుత్త్రకామేష్టింకరిష్యే ॥ తతః అభ్యుదయార్థంనాందీసమారాధనం కుర్యాత్ ॥ అథప్రాగ్దేశే మంటపమాసాద్య॥ తత్రనూతనవస్త్రంపరిస్తీర్య॥ తదుపరియథాశక్తితండులాన్నిక్షిప్య ॥ తత్రబ్రహ్మవిష్ణురుద్రకలశాన్ తదుపరినూతన వస్త్రాణినిధాయ॥ ఆచమ్య...ర్థంబ్రహ్మాది మంటపదేవతాహ్వానంకరిష్యే ॥ ఆదౌ గణపతిమావాహ్య॥ గణానాం త్వా...సాదనమ్॥ గణాధిపతిమా...మి॥ బ్రహ్మాదేవానాం + రేథః॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥ ఇదంవిష్ణు + సురే॥ విష్ణుమా + మి॥ కద్రుద్రాయప్రచేతసే + హృదే॥ రుద్రమా + మి॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ నవగ్రహారాధనంకుర్యాత్ ॥ తతః అష్టదిక్పాలకపూజాంచకృత్వా షోడశోపచారపూజాంచ కుర్యాత్ ॥ అత్రక్షీరాన్నంనివేద్య॥ తతఃరుద్రాభిషేకంకుర్యాత్ ॥ తతఃకులదేవతా పూజాంచకుర్యాత్ ॥ పిమ్మట హోమప్రకరణము వ్రాయుచున్నాను. శ్రేష్ఠమైన తెల్లనిగోవుయొక్క క్షీరములనుసంపాదించి పిమ్మటఅటువది

ముష్టులగునట్లుగా తండులములు నొకపాత్రలో నుంచి పిమ్మటప్రో
క్షించి క్షీరముతో ముందు ప్రతిష్ఠ చేయఁబోవు ప్రతిష్ఠాగ్ని యందు
పచనముచేయవలయును. ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థం పుత్రప్రాప్త్యర్థం వం
శాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మాదిసకలదేవతాప్రీత్యర్థం సమిదాజ్య చరువ్రీహి
భిఃచతుర్విధహోమంకరిష్యే ॥ హోమార్థం ఆచార్య బ్రహ్మఋత్వి
గ్వరణంకరిష్యే॥ఋత్విగ్వరణందద్యాత్॥వృతోస్మికరిష్యామీతిప్రతి
వచనమ్ ॥ తతః అగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ అగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య॥ అత్రపట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అథాజ్యభాగౌ
స్రుచాజుహోతి॥ ఏకం + రి॥ అగ్నయేస్వాహా ॥ ఉత్తరార్థ పూర్వా
ర్ధేఅగ్నయఇదం॥ ఏకం + రి॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వా
ర్ధే సోమాయేదం॥ సమంపూర్వేణ - మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి ॥
తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్ర
త్యభిఘారయతి॥ఓం॥ఆ తేగర్భో యోనిమేతుపుమాన్బాణఇవేషుధిమ్।
ఆవీరోజాయతాంపుత్రస్తేదశమాస్యస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదంనమమ॥
౧॥ కరోమితేప్రాజాపత్యమాగర్భో యోనిమేతు తే। అనూనఃపూర్ణో
జాయతామశ్లోణోపిశాచధీతస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం నమమ॥ ౨॥
పుమాగ్ంస్తేపుత్రోనారితంపుమాననుజాయతాం। తానిభద్రాణిబీజా
న్యృషభాజనయంతునౌ స్వాహా॥ అగ్నయఇదంనమమ॥ ౩॥యానిభ
ద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయంతినః । తైస్త్వంపుత్రాన్విందస్వసాప్ర
సూర్ధేనుకాభవస్వాహా॥ అగ్నయ...మ॥ ౪॥ కామస్సమృధ్యతాం
మహ్యమపరాజిత మేవమే। యంకామం కామయేదేవ తన్మేవా

త్రయోసమర్థయస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం ॥౫॥ అగ్నిరైతుప్రథమోదేవతా
నాగ్ంసోఽస్యైప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ంరాజా
వరుణోఽను మన్యతాం యథేయగ్ స్త్రీపౌత్రమఘన్నరోదాత్స్వా
హా ॥ వరుణాయేదం ॥౬॥ ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజా
మస్యైనయతు దీర్ఘమాయుః ॥ అశూన్యోపస్థా జీవతా మస్తుమాతా
పౌత్రమానంద మభిప్రబుద్ధ్యతా మియగ్ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం ॥౭
॥ మా తే గృహే నిశి ఘోష... సుమనస్యమానాగ్ స్వాహా ॥ వరుణాయే
దం ॥౮॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం... ప్రతిముంచామి పాశగ్ స్వాహా ॥
వరుణాయేదం ॥౯॥ దేవకృతం బ్రాహ్మణ కల్పమానం తేనహన్మి యో
నిషదః పిశాచాన్ । క్రవ్యాదో మృత్యూనధరా న్పాతయామి దీర్ఘ
మాయుస్తవ జీవంతు పుత్రాః స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥౧౦॥

నేజమేష పరాపత......యః పుమాగ్ంస్వాహా ॥ విష్ణవఇ
దం ॥౧౧॥ యథేయం పృథివీ మహీతిష్ఠం...... వాయుర్యథాదిశాంగర్భ
ఏవం గర్భం దధామి తే స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదం ॥ ౧౨ ॥ విష్ణోశ్రేష్ఠేన
రూ...... మాసి సూతవే స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం ॥౧౩॥ సోమో ధే
నుగ్ం......దస్మై స్వాహా ॥ సోమాయేదం ॥ ౧౪ ॥ తాం పూషఞ్ఛివ
తమా...... ప్రహరామ శేషమ్ స్వాహా ॥ సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం ॥౧౫॥
అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ జ
యాదిహోమం స్విష్టకృద్ధోమంచకృత్వా ॥ వధూవరయోః పాలితశేష

మ్నూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతంచకృమా వయమ్ ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః ప్రముంచతుచకృమయానిదుష్కృతా స్వాహా॥
అగ్నయఇదమ్ ॥ యేనత్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యం
తమసోనిర్ముమోచ । యేనేంద్రో విశ్వాఅజహా దరాతీస్తే నాహం
జ్యోతిషాజ్యోతిరానశానఆక్షి స్వాహా॥ అగ్నయేజ్యోతిష్మతఇదమ్ ॥
యత్కుసీద మప్రతీత్తం మయేహ యేనయమస్య నిధినాచరామి
ఏతత్తదగ్నే అనృణోభవామి జీవన్నేవ ప్రతితత్తే దధామి స్వాహా ।
అగ్నయ ఇదమ్ (యన్మయి మాతా యదాపిపేష యదంతరిక్షంయ
దాశసా ఒతి(క్రామామి) తేదేవా దివిజాతా యదాప ఇమంమే వరుణ
తత్వాయామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నేత్వమగ్నే అయాసి)
యన్మయి మాతాగర్భేసత్యే నశ్చచార యత్పితా । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతుదురితాయాని చకృమకరోతు
మామనేనసగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ యదాపిపేష
మాతరం పితరం పుత్రః ప్రముదితోధయన్ । అహిగ్ంసితౌపితరౌ
మయా తత్తదగ్నే అనృణోభవామి స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ య
దంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వాజహిగ్ంసిమ
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హపత్యః ప్రముంచతుదురితాయానిచకృమ
కరోతు మామనేనసగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥య
దాశసా నిశసా యత్పరాశసా । యదేనశ్చకృమా నూతనం య

త్పురాణమ్। అగ్నిర్మా...స్వగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ అతిక్రామామి దురితం యదేనో జహామిరిప్రం పరమే సధస్థే। యత్రే యంతి సుకృతోనాపి దుష్కృత స్తమారోహామిసుకృతాన్నులోకగ్ స్వాహా॥ సుకృతాన్ను లోకాయేదమ్ । త్రితేదేవా అమృజ తైత ః॥ త్రిత ఏతన్మనుష్యేషు మామృజే। తతో మా యది కించిదాన శే । అగ్నిర్మాతస్మా...స్వగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్। దివి జాతా అప్సుజాతా యాజాతా ఓషధీభ్యః । అథోయాఅగ్నిజా ఆప స్తాన శ్శుంధంతు శుంధనీస్స్వాహా ॥ అద్భ్యశ్శుంధనీభ్యఇదమ్॥ యదాపో నక్తం దురితంచరామ యద్వాదివా నూతనం యత్పురా ణమ్ । హిరణ్యవర్ణా స్తత ఉత్పునీతనస్స్వాహా ॥ అద్భ్యోహిరణ్య వర్ణాభ్యఇదమ్ । ఇమం మే వరుణ...చకే స్వాహా॥ వరుణా యేదమ్॥ తత్వాయామి...మోషీస్స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్ ॥ త్వంనోఅగ్నే... ద్వేషాగ్ంసిప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ సత్వంనో అగ్నే...ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ త్వమగ్నేఅయా స్యయా...భే షజగ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయఇదమ్॥ యదదీవ్యం నృణ మహం బభూవాదిత్సన్వా సంజగర జనేభ్యః॥ అగ్నిర్మా తస్మాదింద్రశ్చసంవి దానా ప్రముంచతామ్ స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదమ్॥ యద్ధస్తా భ్యాం చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణాం వగ్ను ముపజిఘ్నమానః॥ ఉగ్రం పశ్యాచరాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసా వనుదత్తా మృణాని స్వాహా॥

హాః॥ అగ్నయఇదమ్॥ అగ్నే యోనో౽భిహ్తోజనో వృకోవారోజిఘా
గ్ంసతి । తాగ్ స్త్వంవృత్రహం జహివస్వస్మభ్య మాభర స్వాహా॥
అగ్నయేవృత్రఘ్న ఇదమ్॥ అగ్నే యోనోభిదాసతిసమానో యశ్చని
ష్ట్యః । తంవయగ్ంస్తమిహం క్రృత్యాతుభ్యమగ్నే పిదధ్మసిస్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యోనశ్శపాదశపత్రో యశ్చనశ్శ పతశ్శపాత్ ॥
ఉషాశ్చతస్మైన్నిమ్రుక్చసర్వంపాపగ్ంసమూహతాగ్ స్వాహా । ఉషో
నిమ్రుగ్భ్యఇదమ్॥ యోనస్సపత్నో యోరణో మర్తో౽భిదాసతిదేవాః ।
ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతో మాతస్యోచ్ఛేషికించన స్వాహా ॥ దేవేభ్య
ఇదమ్ ॥ యోమాం ద్వేష్టిజాతవేదోయం చాహం ద్వేష్మియశ్చ
మామ్ । సర్వాగ్ స్తానగ్నే సందహయాగ్ శ్చాహంద్వేష్మి యేచ
మాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదమ్॥ యో అస్మభ్యమరాతీయా
ద్యశ్చనో ద్వేషతేజనః । నిందాద్యో అస్మాన్దిప్సాచ్చ సర్వాగ్ స్తా
న్మష్మషాకురుస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ సగ్ంశితంమే బ్రహ్మసగ్ం
శితం వీర్యం బలమ్। సగ్ంశితంక్షత్రంమేజిష్ణు యస్యాహమస్మిపు
రోహితస్స్వాహా॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదమ్॥ ఉదేషాంబాహూఅతిర
ముద్వర్చోఅథోబలమ్। క్షిణోమిబ్రహ్మణా౽మిత్రా నున్నయామి
స్వాఁ అహగ్ స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదమ్ ॥ పునర్మనఃపునరాయుర్మఆగా
త్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మఆగాత్పునః ప్రాణః పునరాకూతంమ

పాఅవబాధతాం దురితానివిశ్వాస్వాహా॥ వైశ్వానరాయాదబ్ధాయతి
నూనపఇదమ్॥ స్రువేణహోమః। సిగ్ంహేవ్యాఘ్ర ఉతయాపృదాకౌ
త్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యేయా। ఇంద్రం యాదేవీ సుభగా
జజాన। సానఆగన్ వర్చసాసంవిదానాస్వాహా॥ ఇంద్ర జననై
దేవ్యాఇదమ్॥ యారాజన్యేదుందుభావాయతాయామశ్వస్య క్రందే
పురుషస్య మాయౌ। ఇంద్రంయా ... దానాస్వాహా॥ ఇంద్రజన
నైదేవ్యాఇదమ్। యాహస్తినిద్వీపిని యాహిరణ్యే త్విషిరశ్వేషు
పురుషేషుగోషు। ఇంద్రంయాదేవీ ... దానాస్వాహా॥ ఇంద్రజన
నైదేవ్యాఇదమ్। రథేఅక్షేషువృషభస్యవాజే। వాతేపర్జన్యే వరు
ణస్యశుష్మే। ఇంద్రంయాదేవీసు...దానా స్వాహా॥ ఇంద్రజననై
దేవ్యాఇదమ్। అగ్నేభ్యావర్తిన్నభినఆవర్తస్వాయుషావర్చసాసన్యా
మేధయాప్రజయాధనేనస్వాహా॥ అగ్నయేభ్యావర్తినఇదమ్॥ అగ్నే
అంగిరశ్శతంతేసంత్వావృతస్సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాంపోష
స్యపోషేణ పునర్నోనష్టమాకృధి పునర్నోరయిమాకృధి స్వాహా॥
అగ్నయేఽంగిరస ఇదమ్॥ పునరూర్జాని.. తస్వాహా। అగ్నయ
ఇదమ్। సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా। అగ్నయఇదమ్। అథ
సమిత్పాణిరగ్నిముపతిష్ఠతే॥ అథోపస్థానమ్। వైశ్వానరాయప్రతివేద
యామాయ దీదృణగ్ం సంగ్రహో దేవతాను। సవైతా న్యాశాన౹1

స్నః పవిత్రైర్యత్సంగర మభిధావామ్యాశామ్। అనాజానన్మనసా యాచ
మానో యదత్రైనో అవతత్సృజామి। అమీ యే సుభగే దివి విచృతౌ నా
మ తారకే। ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతామేతద్బద్ధకమోచనమ్। విజిహీ
ష్వ లోకాన్కృధి బన్ధాన్ముఞ్చాసి బద్ధకమ్। యోనేరివ ప్రచ్యుతో గ
ర్భస్సర్వాన్పథో అనుష్వ। సప్రజానన్ప్రతిగృభ్ణీత విద్వాన్ప్రజాప
తిః ప్రథమజా ఋతస్య। అస్మాభిర్దత్తం జరసః పరస్తాదచ్ఛిన్నం తంతుమను
సంచరేమ। తతం తంతుమన్వేకే అనుసంచరంతి యేషాం దత్తం పిత్ర్యమా
యనవత్। అబన్ధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛాద్దాతుం చేచ్ఛక్నవాగ్ం స స్వ
ర్గ ఏషామ్। ఆరభేథామనుసగ్ంరభేథాగ్ం సమానం పంథామవథో ఘృ
తేన। యద్వాం పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నౌ తస్మై గోత్రాయేహ జాయా
పతీ సగ్ంరభేథామ్। యదన్తరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పిత
రం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్య ఉన్నో నేష
ద్దురితా యాని చకృమ। భూమిర్మాతాదితిర్నో జనిత్రం భ్రాతాం
తరిక్షమభిశస్త్యా నః। ద్యౌర్నః పితా పిత్ర్యాచ్ఛం భవాసి జామి
మిత్వా మావపత్సి లోకాత్। యత్ర సుహార్దస్సుకృతో మదంతి వి
హాయ రోగం తన్వాగ్ం స్వాయామ్। అశ్లోణాంగైరహ్రుతాస్స్వర్గే త
త్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రాన్। యదన్నమద్మ్యనృతేన దేవా దాస్య
న్నదాస్యన్నుత వా కరిష్యన్। యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి య
దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు। యదన్న

మద్మి బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్య ముతగామజా మవిమ్। యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి యద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహ మగ్నిర్మా తస్మాదనృణంకృణోతు। యన్మయా మనసా వాచా కృతమేనః కదాచన। సర్వస్మా త్తస్మాన్మేళితో మోగ్ధిత్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా॥ సమిద్వయమగ్నౌ ప్రహృత్య। అగ్నయ ఇదమ్। అవధాన ధర్మేణ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। ఫలితాం సమిధమాధాయ బ్రహ్మణే వరం దదాతి। తతస్సమిధమిధ్మ సన్నహనం చాగ్నౌ ప్రహృత్య జయాదీన్ జుహుయాత్। ఇత్యాది తంత్రస్సమాప్తః॥ కూశ్మాండసంగ్రహశ్లోకః॥ సావిత్ర్యాగ్నిముఖాంతేన్న హావనం యుద్దేవాయను వాకత్రయమ్। సిగ్ంహే వ్యాఘ్రు చతురశ్చ సకలా అభ్యావర్తినీ రాజ్యతః। హుత్వోదఙ్ముఖ ముపతిష్ఠే తధృత వైశ్వానరేత్యాది సమిధమాధాయ వరం దదా త్యతిథయే కుర్యాజ్జయాదీన్న వా॥ ఇతి కూశ్మాండహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ గణహోమమంత్రాః.

దర్భాన్ధారయమాణః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం గుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య అగ్ంహ ఆగసోనివృత్త్యర్థం సకృత్పతుమాశ్రిత్య సవనత్రయం గణహోమాన్కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య। ఉత్తరతో దర్భాన్నిరస్య పఉపస్పృశ్య। పునస్సంకల్ప్య। అగ్ంహ... త్యర్థం ప్రాతస్సవనికగణహోమాన్కరిష్యే। పత్న్యాసహౌపాసనాగ్నౌ చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వా ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్యాఽగ్నిం ధనాద్యాజ్య భాగాంతే। అగ్నేరుత్తరతస్సవనకుంభ మాసాద్య॥ ప్రోక్షణాదిభిస్సగ్గ్స్కృత్య అద్భిస్సంపూర్య ఫలపుష్పాదిభి రభ్యర్చ్య ప్రతిష్ఠాప్య అగ్ని

మఃఖాంతే ఆజ్యేన । ఓం భూర్భువస్సువః ...య్యాత్స్వాహా॥ సవిత్ర ఇదమ్ ॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ । భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదమ్। సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ అథ చారవః । అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తేనమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥ ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతమ్ । యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయంతీరగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణాగ్ం స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ క్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శం యోస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్॥ ప్రకారవో మనన్నా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్॥ సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। స భూమిం విశ్వతో

వృత్వాఽత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులగ్గ్ స్వాహా। పురుషాయనారాయణాయే
దమ్॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్ । ఉతా
మృతత్వ స్యేశానో యదన్నే నాతిరోహతి స్వాహా । పురుషాయనారా
యణాయేదమ్॥ ఏతావానస్య మహిమాఽతో జ్యాయాగ్ శ్చ పూరు
షః। పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి స్వాహా। పురు
...దమ్ । త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహా భవాత్పునః।
తతో విష్వఙ్ వ్యక్రామత్ సాశనానశనే అభి స్వాహా । పురు...దమ్॥
తస్మాద్విరాడజాయత విరాజో అధి పూరుషః । స జాతో అత్యరిచ్యత
పశ్చాద్భూమిమథో పుర స్వాహా । పురుషా...దమ్॥ యత్పురుషే
ణ హవిషా దేవా యజ్ఞమతన్వత । వసంతో అస్యాసీ దాజ్యగ్ం గ్రీ
ష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవి స్వాహా । పురు...దమ్ ॥ సప్తాస్యాసన్ పరిధయ
స్త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్ పు
రుషం పశుగ్గ్ స్వాహా। పురు...దమ్ ॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్
పురుషం జాతమగ్రతః । తేన దేవా అయజంత సాధ్యా ఋషయ
శ్చ యే స్వాహా । పురుషా...దమ్ । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతస్సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్ స్తాగ్ శ్చక్రే వాయవ్యా న్నారణ్యాన్ గ్రా
మ్యాశ్చ యే స్వాహా॥ పురు...దమ్।తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచ స్సా
మానిజజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజు స్తస్మాదజాయత స్వాహా।
పురు...దమ్। తస్మాదశ్వా అజాయంత యే కే చోభయాదతః।గావో హ

జ్ఞిరే తస్మా త్తస్మాజ్జాతా అజావయ స్స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ య
త్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ
కా వూరూ పాదా వుచ్యేతే స్వాహా। పురు...దమ్॥ బ్రాహ్మణోఽస్య
ముఖ మాసీ ద్బాహూ రాజన్యః కృతః। ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః
పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత స్వాహా। పురు...దమ్॥ చంద్రమా
మనసో జాతశ్చక్షోః సూర్యో అజాయత। ముఖా దింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ
ప్రాణా ద్వాయు రజాయత స్వాహా। పురు...దమ్॥ నాభ్యా ఆసీ
దంతరిక్షగ్ం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమి ర్దిశః శ్రోత్రా
త్తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ త్స్వాహా। పురు... దమ్॥ వేదాహ
మేతం పురుషం మహాంత మాదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి
రూపాణి విచిత్య ధీరో నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే స్వాహా।
పురు...దమ్॥ ధాతా పురస్తా ద్యముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశ
శ్చతస్రః। తమేవం విద్వా నమృత ఇహ భవతి నాన్యః పంథా
అయనాయ విద్యతే స్వాహా। పురు ... దమ్॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయ
జంత దేవా స్తాని ధర్మాణి ప్రథమా న్యాసన్। తే హ నాకం మహిమానః
స్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సంతి దేవా స్స్వాహా। పురు ...
దమ్॥ అగ్నే ర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసో యం పాంచజన్యం బహవ
స్సమింధతే। విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాగ్ం సమీమహే స నో ముంచ
త్వగ్ంహస స్స్వాహా। అగ్నయేఽగ్ంహో ముచ ఇదమ్॥ యస్యేదం

ప్రాణం నిమిషద్యదేజతి యస్య జాతం జనమానంచ కేవలమ్ । స్తౌ
మ్యగ్నిం నాథితో జోహవీమి సనో ముంచత్వగ్ంహస స్స్వాహా ॥
అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ ఇంద్రస్య మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేత
సో వృత్రఘ్నస్తోమా ఉప మాముపాగుః। యో దాశుషస్సుకృతో హవ
ముపగంతా సనో ముంచత్వగ్ంహస స్స్వాహా॥ ఇంద్రాయాగ్ంహో
ముచ ఇదమ్ ॥ యస్సంగ్రామం నయతి సంవశీ యుధే యః పుష్టాని
సగ్ంసృజతి త్రయాణి। స్తౌమీంద్రం నాథితో జోహవీమి సనో ముంచ
త్వగ్ంహస స్స్వాహా॥ ఇంద్రాయాగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ మన్వే వాం
మిత్రావరుణా తస్య విత్తగ్ం సత్యౌజసా దృగ్ంహణా యన్నుదేథే। యా
రాజానగ్ం సరథం యాథ ఉగ్రా తా నో ముంచతమాగస స్స్వాహా॥ మి
త్రావరుణాభ్యా మాగోముగ్భ్యామిదమ్॥ యో వాగ్ం
స్సత్యధర్మామిథుశ్చరంత ముపయాతి దూషయన్। స్తౌమి మిత్రావ
రుణా నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముంచతమాగస స్స్వాహా । మి
త్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ వాయోస్సవితుర్విదథాని
మన్మహే యావాత్మన్వద్బిభృతో యౌ చ రక్షతః । యౌ విశ్వస్య
పరిభూ బభూవతు స్తౌ నో ముంచత మాగస స్స్వాహా । వాయుసవి
తృభ్యా మాగోముగ్భ్యా మిదమ్ ॥ ఉప శ్రేష్ఠా న ఆశిషో దేవయో ర్ధ
ర్మే అస్థిరన్ । స్తౌమి వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తౌ నో
ముంచత మాగస స్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యా మాగోముగ్భ్యామి

దమ్ । రథీతమారథీనామహ్వా ఊతయేశుభం గమిష్ఠా సుయమేభి
రశ్వైః । యయోర్వాం దేవౌదేవేష్వనిశితమోజ స్తానో ముంచ
త్వమాగసస్స్వాహా । అశ్విభ్యా మాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ యదయా
తంవహతుగ్ం సూర్యాయా స్త్రిచక్రేణసగ్ంసద మిచ్ఛమానా ।
స్తౌమిః దేవావశ్వినా నాథితో జోహవీమి తౌనో ముంచత మాగస
స్స్వాహా । అశ్విభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ మరుతాంమన్వే అధి
నోబ్రువంతు ప్రేమాంవాచం విశ్వామవంతువిశ్వే । ఆశూన్హు
వేసుయమా నూతయే తేనో ముంచం తేనస స్స్వాహా । మరుద్భ్య
ఏనోముగ్భ్యఇదమ్ ॥ తిగ్మమాయుధంవీడితగ్ం సహస్వ ద్దివ్యగ్ంశర్ధః
పృతనాసుజిష్ణు । స్తౌమిదేవా న్మరుతో నాథితో జోహవీమి తేనో
ముంచం త్వేనసస్స్వాహా । మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ దేవా
నాం మన్వే అధినో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతువిశ్వే।
ఆశూన్హువేసుయమా నూతయే తేనోముంచం త్వేనస స్స్వా
హా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్యఇదమ్ ॥ యదిదం మాభిశోచ
తిపౌరుషేయేణదైవ్యేన । స్తౌమివిశ్వా న్దేవాన్నాథితో జోహవీ
మి తేనో ముంచం త్వేనసస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య
ఇదమ్॥ అనునో ద్యానుమతి ర్యజ్ఞం దేవేషు మన్యతామ్। అగ్నిశ్చ
హవ్యవాహనో భవతాందాశుషే మయస్స్వాహా ॥ అనుమత్యా
ఇదమ్ । అన్విదనుమతే త్వం మన్యాసై శంచనఃకృధి। క్రత్వేదక్షా

యన్నో హిగ్ంసతు ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ స్వాహా ॥ అనుమత్యా
ఇదమ్ ॥ వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః ॥ అగ్నిరుక్థేన వా
హసా స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ పృష్టో దివి పృష్టో
అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానర స్సహసా
పృష్టో అగ్నిస్సనో దివా సరిషః పాతు నక్తగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ యే అప్రథేతా మమితేభిరోజోభిర్యే ప్రతిష్ఠే
అభవతాం వసూనామ్ । స్తామిద్యావాపృథివీ నాథితో జోహవీమి తే
నో ముంచత మగ్ంహస స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహో
ముగ్భ్యామిదమ్ । ఉర్వీరోదసీ వరివః కృణోతం క్షేత్రస్య పత్నీ అధినో
బ్రూయాతం । స్తామిద్యాహీ దివినాథితో జోహవీమి తే నో ముంచత
మగ్ంహస స్వాహా ॥ ద్యావాపృ.. మిదం ॥ యత్తే వయం పురుషత్రా
యవిష్ఠా విద్వాగ్ంసశ్చకృమా కచ్చనాగః । కృధీష్వస్మాగ్ం అదితే
రనాగా వ్యేనాగ్ంసి శిశ్రథో విష్వగగ్నే స్వాహా । అగ్నయేఽగ్ం
హోముచ ఇదమ్ ॥ యథా హ త్యద్వసవో గౌర్యం చిత్పది షితా మ
ముంచతా యజత్రాః । ఏవా త్వమస్మత్ప్రముంచా వ్యగ్ంహః ప్రాతా
ర్యగ్నే ప్రతరాంన ఆయుస్స్వాహా ॥ అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్ ॥
యావామింద్రావరుణా యతవ్యా తనూ స్తేనేమమగ్ంహసో ముంచ
తగ్గ్ స్వాహా । ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్య మిదమ్ ॥
యావామింద్రావరుణా సహస్యా తనూ స్తేనేమమగ్ంహసో ముంచ

త్వగ్ స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్య మిదమ్। యావామింద్రావరుణా రక్షస్యాత్తనూస్తమ్మే...స్వాహా ॥ ఇంద్రావ...మిదమ్। యావామింద్రావరుణా తేజస్యాతనూ స్తయే...స్వాహా ॥ ఇంద్రావరు...మిదమ్। యోవామింద్రావరుణా వగ్నౌ స్రామ స్తంవామే తేనావయజ్ఞే స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మిదమ్॥ యోవామింద్రావరుణా ద్విపాత్సుపశుషు స్రామ స్తం వామే తే నావయజ్ఞేస్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామిదమ్॥ యోవామింద్రావరుణా చతుష్పాత్సుస్రామ స్తంవా... యజ్ఞేస్వాహా ॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవామింద్రావరుణాగోష్ఠేషుస్రామ...యజ్ఞేస్వాహా॥ఇంద్రా...దమ్। యోవామిందావరుణాగృహేషుస్రామస్తంవా...స్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవా...ప్సుస్రామ స్వాహా। ఇంద్రావ...దమ్। యోవా...షధీషుస్రామ... యజ్ఞేస్వాహా ॥ ఇంద్రా...దమ్।యోవామింద్రావరుణావనస్పతిషుస్రా...యజ్ఞేస్వాహా॥ ఇంద్రా...మిదమ్। పవమానస్సువర్జనః పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా సపునాతు మాస్వాహా ॥ అగ్నయే పవమానా యేదమ్ ॥ పునంతుమాదేవ జనాః । పునంతుమనసో ధియా । పునంతు విశ్వాఆయవ స్వాహా ॥ దేవజనమనువిశ్వాయుభ్య ఇదమ్ ॥ జాత వేదః పవిత్రవత్పవిత్రేణ పునాహి మా । శుక్రేణదేవదీద్యదగ్నే క్రత్వాక్రతూగ్ంరనుస్వాహా ॥ జాతవేదసేఽగ్నయఇదమ్॥ యత్తేపవిత్ర మర్చిష్యగ్నే వితత మంతరా ।

బ్రహ్మ తేనపునీమహే స్వాహా॥ అగ్నయేపవమానా యేదమ్॥ ఉభా
భ్యాందేవసవితః పవిత్రేణ సవేనచ। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే స్వాహా॥
దేవాయసవిత్ర ఇదమ్ ॥ వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాద్యస్యై బహ్వీ
స్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయామదంత స్సధమాద్యేషు వయగ్ం స్యామ
పతయోరయీణాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వదేవ్యై పునత్యా ఇదమ్॥ వైశ్వా
నరో రశ్మిభిర్మా పునాతువాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యా
వాపృథివీ పయసాపయోభిర్ ఋతావ రీయజ్ఞియే మాపునీతాగ్
స్వాహా॥ వైశ్వానరాయవాతేర్ఋతాయద్యావా పృథివీభ్యామృతావ
రీభ్యామిదమ్ ॥ బృహద్భి స్సవితస్తృభిర్వర్ షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః।
అగ్నేదక్షైః పునాహిమా స్వాహా। సవిత్రేదేవా యేదమ్ ॥ యేన
దేవా అపునత యేనా పోదివ్యం కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణేదం
బ్రహ్మపునీమహే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణఇదమ్ ॥ యః పావమానీరధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ ॥ సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి స్వదితం
మాతరిశ్వనా స్వాహా ॥ పావమానీభ్యఇదమ్ ॥ పావమానీర్యోఅధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే క్షీరగ్ం సర్పి
ర్మధూదకగ్గ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్యఇదమ్ ॥ పావమానీస్స్వ
స్త్యయనీ స్సుదుఘాహి పయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రా
హ్మణేష్వమృతగ్ంహితగ్గ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదమ్ ॥
పావమానీర్దిశంతున ఇమం లోకమథో అముమ్ । కామాన్సమర్ధ

యంతునో దేవీర్దేవైస్త్సుమాభృత్తాస్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదమ్।
పావమానీ స్స్వస్త్యయనీ స్సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః। ఋషిభి
స్సంభృతో రస బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్గ్ స్వాహా॥ పావమా
నీభ్య ఇదమ్॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ... పునంతుమా స్వాహా॥ పావ
మానీభ్య ఇదమ్॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం... బ్రహ్మపునీమహే స్వాహా॥
ప్రాజాపత్యాయ పవిత్రాయేదమ్॥ ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు...
పునాతు స్వాహా॥ ఇంద్రాయ సునీత్యా సహితాయ సోమాయ స్వస్త్యా
సహితాయ వరుణాయ సమీచ్యా సహితాయ యమాయ రాజ్ఞే ప్రమృ
ణాభిస్సహితాయ జాతవేదస ఊర్జయంత్యా సహితాయేదమ్॥ యద్దే
వా దేవహేడనం దే...మాముత స్వాహా॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదమ్॥
దేవాజీవన...మూద్రిమ అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్రముం
చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్గ్ స్వాహా॥ దేవే
భ్యో ఽగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్॥ ఋతేన ద్యావా పృథివీ... స్వతీ॥
ఋతాన్మాముంచతాగ్ం హసో యదన్యకృత మారిమ స్వాహా॥ ద్యా
వాపృ... ఇదమ్॥ సజాతశగ్ంసాదుత వా జామిశగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శ
గ్ం...యవః। అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేన స్తస్మాత్త్వ మస్మాన్ జాత
వేదో ముముగ్ధి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్। యద్వాచాయ
న్మ...అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో గార్హ... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే
గా...దమ్॥ యద్ధస్తాభ్యాం చకర కి...ఘ్నమానః। దూరేపశ్యా చరాష్ట్రీ

భృచ్ఛ్రుతాస్యప్సరసావ.. నిస్వాహా॥ దూరేపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యఇ
దమ్॥ ఆదీవ్యంన్వృణం యద్గృహంచకార యద్వాదాస్యన్ త్సంజగారా
జనేభ్యః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో... నేనసగ్గ్ స్వాహా । అగ్నయేగార్
హపత్యాయేదమ్ ॥ యన్మయి మాతాగర్భే... నేనసగ్గ్ స్వాహా ॥
అగ్నయేగార్హపత్యా యేదమ్॥ యదాపిపేష + భవామిస్వాహా
అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ యదంతరిక్షం + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్న
యేగార్హపత్యాయేదమ్॥ యదాశసా + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే
గార్హపత్యాయేదమ్। అతిక్రామామి దురితంయదే...నగ్గ్ స్వాహా।
సుకృతాంను లోకాయేదమ్ । త్రితేదేవా ... నేనసగ్గ్ స్వాహా ॥
అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ దివిజాతా + శుంధనీస్స్వాహా॥ అద్భ్య
శ్శుంధనీభ్య ఇదమ్ ॥ యదాపో నక్తం + సీతన స్వాహా॥ అద్భ్యో
హిరణ్యవర్ణాభ్యఇదమ్ ॥ ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే
సత్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి। వైశ్వానరో + వాహసాస్వాహా ॥
అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్॥ ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతి
షస్పతిమ్। అజస్రంఘర్మమీమహే స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయే
దమ్॥ వైశ్వానరస్య దగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణాదేకస్స్వపస్యయా కవిః।
ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసాస్వా
హా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । పృష్టోదివిపృ...నక్తగ్గ్ స్వాహా॥
అగ్నయే... యేదమ్ ॥ జాతో యదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశూంన గోపా ఇ

ర్యః పరిజ్మా। వైశ్వానర బ్రహ్మణే విందగాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్స
దా నస్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్। త్వమగ్నే శోచిషా శో
శుచాన ఆరోదసీ అపృణా జాయమానః। త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముం
చో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరా
యేదమ్॥ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయానామి క్షత్రమజ
రగ్ం సువీర్యమ్। వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర
వాజమగ్నే తవోతిభి స్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరా యేదమ్।
వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హి కం భువనానామభిశ్రీః। ఇతో
జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ స్వాహా॥
అగ్నయే వైశ్వానరా యేదమ్। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్న
యే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ సమిత్సన్నహన ప్రహరణాది తంత్రః। అపరే
ణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య త్రిస్సప్తభి ర్దర్భపుంజీలైః త్రిరాత్మానం
సంపాదయేత్॥ హామాం తేయజ్ఞ ... మి॥ స్సమాప్తమ్.

అథ సింహానువాకః.

యజమానః పూర్వమగ్నేరుత్తరతః ప్రాచ్యాం వా స్థాపితం స్వర్చితం కలశం గృహీత్వా। మహాజనైస్స్వస్తివాచన పఠనైస్సహ చతుష్పథం గత్వా తత్ర రంగవల్ల్యా శోభిత దేశే కలశం నిధాయ పత్నీ సమేతస్సన్ ఆసీన శ్చతుర్దిక్షు దర్భైః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్య వైశ్వదేవాఖ్యం కర్మ ప్రారంభమాణ ఆదానపస్తాం హానాసనివృత్త్యర్థం సింహానువాకమంత్రపఠనం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। కలశస్థజలే స్వప్రతిబింబమీక్షమాణ స్సింహానువాక పఠనం కుర్యాత్॥ మయాకృత

ప్రాతస్సవనమాధ్యందినసవన తృతీయసవనప్రయుక్త గణహోమాం గత్వేనేతి సవనపశుసంకల్పవిశేషః.

సిగ్ంహే మే మన్యుః । వ్యాఘ్రే మేఽన్తరామయః । వృకే మే క్షుత్ । అశ్వే మే ఘుషిః । ధన్వని మే పిపాసా । రాజన్యగృహే మేఽశనయా । అశ్మని మే తంద్రిః । గర్దభే మే ఽర్శః । శయ్యాకే మే హ్రీః । అశ్వత్థే మే వేపథుః ॥౧॥ కూర్మే మేఽంగగ్లోగః । బస్తే మే పసర్యా । అప్రియే మే మృత్యుః । భ్రాతృవ్యే మే పాప్మా । సపత్నే మే నిర్‌ఋతిః । దుష్కృతే మే వృద్ధిః । సరస్వతి మే సమృద్ధిః । ఖడ్గే మ ఆర్తిః । గవయే మ ఆంధ్యమ్ । శారే మే బాధిర్యమ్ ॥ ౨ ॥ ఋక్షే మే శోకః । గోధాయాం మే స్వేదః । జరాయాం మే హిమః । కృష్ణశకునే మే భీరుతా । కశే మే పాపగంధః । ఉలూకే మే శ్వభ్యశః । శ్లోకే మ ఈర్ష్యా । మర్కటే మే దుర్బుద్ధిః । కులలే మే మృగ్స్యా । ఉలలే మే పరిథ్యా ॥ 3 ॥ ఉష్ట్రే మే తృష్ణా । ఋశ్యే మే శ్రమః । అహ్యాం మ ఆలస్యమ్ । క్రోశే మే గంధః । కుమార్యాం మేఽలంకారః । సూకరే మే కర్దభః । పృదాకుసి మే స్వప్నః । అజగరే మే దుస్స్వప్నః । విద్యుతి మే స్మయః । లోభాయాం మే క్లేదః ॥౪॥ శలభే మే పాప్మాఽలక్ష్మీః । స్త్రీషు మేఽనృతమ్ । అజాసు మే కర్కశః । వ్రాత్యే మ ఈర్ష్యా । శూద్రే మే స్తేయమ్ । వైశ్యే మే కార్మకృత్యమ్ । రాజన్యబంధుని మే జ్ఞానమ్ । నైషాదే మే బ్రహ్మహత్యా । కులుంగే మే శపథః । ఉలల్యే మే బలాసః ॥౫॥ ఉద్రిణే మే వమనిః

కింపురుషే మేరోషః । ద్వీపిని మేనిష్టపత్ । హస్తిని మేకిలాసః ।
శుని మేపరిప్లుతా । వన్యేషు మే మ్లేచ్ఛః । విదేహేషు మేశీర్షధుః । మ
హావృషేషు మేగ్లౌః । మూజవత్సు మేతప్మా । దుందుభౌ మేకాశికా
ఐక్ష్వాకుషు మేపిత్తమ్ । కళింగేషు మేమేధ్యమ్ । అశ్వతర్యాం మే
ప్రజస్తా । పృద్గశ్చేల్యాం మేదుశ్చరిత్రమ్ । ఆఖుని మేదంతరోగః । మత్సి
కాయాం మే శ్వల్కాశః । శుకేషు మేహరిమా ॥ మయూరే మేజల్పావ్యౌ ।
వృషే మేజరా । వాపే మేపవ్రాదః అప్సు మే శ్రిమః ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మహత్యా
యై మేకిల్బిషమ్ । అపేహి పాప్మన్ । పునరపనాశనోభవనః । పాప్మన్
త్సుకృతస్య లోకే । పాప్మన్ధేహ్య విహ్వృతః । యోనః పాప్మన్న
జహాతి । తముత్వాజహితోనయమ్ । అన్యత్రాస్మన్నివిశతాత్ । సహ
స్రాక్షో అమర్త్యః । యోనో ద్వేష్టి సరిష్యతు । యముద్విష్మస్తముజ
హి ॥ కలశోదకం కించిద్భూమౌ విసృజ్య । కలశ ఆత్మానం పశ్యన్ గా
లోక్య । సుమిత్రానఆపఓషధయ స్సంతుదుర్మిత్రాస్తస్మై శ్రా —
సు ర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మః ॥ ఇతియ స్యాందిశి ద్వేష్య
స్తస్యాందిశికలశం నిరస్యపాణిపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రతీక్షమాణో
నోగృహాంగచ్ఛేత్ ॥ సింహానువాక స్సమాప్తః.

అథ గృహనిర్మాణమ్.

ఆచమ్య ... గృహనిర్మాణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్త... స్వస్తి పుణ్యా
హవాచనం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణగణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ తతః
స్థలశుద్ధిం కృత్వా ఈశాన్యభాగే వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచకుర్యాత్ ॥ జ్యోతి
శ్శాస్త్రోక్తప్రకారేణ శంకుస్థాపనం సుముహూర్తేకృత్వా ॥ అతినవరత్నాదికంసుము

పూర్తాదౌ నిక్షిప్య శంకుస్థాపనం కుర్యాత్॥ తతః॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః॥. ఇతి గృహనిర్మాణం సమాప్తమ్.

అథ గృహప్రవేశః

ఆచమ్య...ర్థంనూతనగృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్యపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ అథ వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే ప్రతిష్ఠాప్య గృహదేవతాపూజాది కం కృత్వా॥ తతఃవాస్తుహోమంకరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వంకుర్యాత్॥ పట్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజా...చతుష్పదేస్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా...స్వస్తిభిస్సదానస్స్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణో నఏధిగోభిరశ్వేభిరిందో। అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతి నో జుషస్వ స్వాహా॥ వా...దమ్॥ అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ సఖాసుశేవఏధినస్స్వాహా॥ వాస్తు...దమ్॥ జయాదిప్రతిపద్యతే॥ వాస్తుహోమం కేచిత్ నకుర్వంతి॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ తతః బ్రాహ్మణ సమారాధనం కృత్వా॥ ఆశీర్వాదః॥ గృహప్రవేశస్సమాప్తః.

అథ శతహోమాః॥

ఆచమ్య...ఏవ...ర్థంప్రతి సత్సాయంప్రభృతి చతుర్దశీసాయమాపాసనహోమాన సకృత్య శతహోమపక్షమాశ్రిత్యతండులైర్హోష్యామి॥ పతదినాని సంఖ్యాయ సంకల్పః కార్యః॥తత్సంఖ్యయాఆహుతిద్రవ్యైస్నయనంచ కార్యం అస్మిన్నపి పక్షే ఔపాసనద్వ్యాహానిసాయంహోమః కర్తవ్యః। ఏవమే వద్వితీయాయాం ప్రాతరాపాసనాన్యకృత్వాపతహోమపక్షమాశ్రిత్యతండులై...ష్యా

మి॥ పశ్వాదిసంఖ్యాన పూర్వవత్ । అత్రయజమానీయేఽహనిప్రాతస్నా
నమాచరిత్వ్యః॥ ఇతిపశుహోమప్రకరణమ్.

అథాక్షరాభ్యాసః.

ఆచమ్య...ఏవం...గుణవిశిష్టాయాం...సకలవిద్యా పారంగతత్వసిద్ధ్యర్థంఅక్షరా
భ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥
గణపతిపూజాంపుణ్యాహంచకృత్వా ॥ ఏవం...గుణం అంగ దేవతాసహిత
శ్రీమహాసరస్వతీపూజాంకరిష్యే ॥ ఆదౌఅష్టదిక్పాలకపూజాంకుర్యా
త్॥ మధ్యే సరస్వతీ-దక్షిణతో హరిం-పశ్చాల్లక్ష్మీం- ఉత్తరతో
దేవీంచావాహ్య ॥ ప్రణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవి
త్ర్యవతు॥ సరస్వతీమా...మి॥ బ్రహ్మదేవానాం...రేభన్॥ బ్రహ్మణ
మా...మి॥ సక్తుమివతిత...వాచీ॥ లక్ష్మీమా...మి॥ ఇదంవిష్ణు...మా
మి॥ గౌరీమిమాయసలిలా...వ్యోమన్॥ గౌరీమా...మి॥ షోడశోపచార
పూజాంచ కుర్యాత్ ॥ కేచిత్ హోమంనకుర్వంతి ॥ తత్కారణేఅ
గ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం కుర్యాత్॥ చతుష్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వపరి
షేచనం కృత్వా ॥ ప్రణో దేవీ...వతు॥ సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వ
త్యా ఇదమ్॥ బ్రహ్మ దేవా...స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ సక్తుమివ...
స్వాహా॥ లక్ష్మ్యై ఇదమ్॥ ఇదంవిష్ణు...స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవఇదమ్॥ గౌ
రీమిమాయ...స్వాహా ॥ గౌర్యా ఇదమ్ ॥ దేవ్యైస్వాహా॥ దేవ్యాఇ
దమ్ ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ తతః శ్రీగురుః ప్రాఙ్ముఖో భూ
త్వావస్త్రాదికందత్త్వాప్రత్యఙ్ముఖం శిష్యంశివాయనమ ఇతిమంత్రము
పదిశేత్। ఆశీర్వాదః॥ అక్షరాభ్యాస స్సమాప్తః॥

విధురాపాసనమ్.

...ర్యకృష్ణీయే॥ శ్లో॥ ఉద్ధృత్యవహ్నిం ప్రణవేనభార్యావస్వాగ్ని

రిత్యావిహితాపురస్తాత్। నిధాయపృష్ఠోదివిమంత్రకేనతతస్తు హోమ శ్శకలైశ్చతుర్భిః ॥ రేఖాదయోనైవచ తత్సతాంస విశ్వానిసోద్వాన ఇమేతిమంత్రాః। వివాహసన్యాస మృతాంతమేతం గృహీనకుర్యా ద్విధురోపయాజః॥ (శాకలహోమములు) తత్సవితృవృణీమహే వయందేవస్యభోజనం శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం తురంభగస్యధీమహి స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం। తాగ్ంసవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రా మహం వృణేసుమతింవిశ్వజన్యాం। యామస్యకణ్వోఅదుహత్ ప్రపీనాగ్ సహస్రధారాం పయసామహీంగాగ్ స్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥ విశ్వానినోదుర్గహా జాతవేదస్సింధుంననావాదురితాతిపర్షి। అగ్నే అత్రివన్మనసా గృణానోఽస్మాకం బోధ్యవితాతనూనాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం ॥ అద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగం పరాదుష్వప్నియగ్ంసువస్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥ (విధురోపయాజుఁడువివాహాంతమాసన్యాసాంతమామరణాంతం ఏవం ప్రకారేణకుర్యాత్।) ఇతివిధురోపాసనంసమాప్తమ్.

అథ విధురవైశ్వదేవః.

అనగ్నికస్యవైశ్వదేవమాహ వృద్ధవసిష్ఠః ॥ అనగ్నికస్తుయో విప్రపసోన్నం వ్యాహృతిభి స్స్వయమ్ ॥ హుత్వా శాకలమంత్రైశ్చ శిష్టం కాకబలింహరేత్ ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యా శ్శాకలమంత్రాః ॥ విష్ణురపి ॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వా మంత్రైశ్చ శాకలైః। ప్రాజాపత్యేర్హవిర్హుత్వా పూజయేదతిథీన్ తతఇతి ॥ ప్రథమతస్సర్వప్రాయశ్చిత్త పూర్వకంవైశ్వదేవ మారభేత్ ॥ తత్ప్రకారః॥ ఆచమ్య...ర్థంప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే। అగ్నిమిద్ధ్వేత్యాది అన్నమగ్నా వధశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్యఅన్నం ద్వేధావిభజ్యాఽభిఘార్య। ప్రథమభాగమాదాయ। భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్। భువస్స్వాహా ॥ వాయవఇదమ్। సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్। భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ శాకబలిః ॥ ఉదీచీన

ముష్ణంభస్మాపోహ్యా। స్వాహా। ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ దేవయజ్ఞవర్జం మహాయజ్ఞానగ్రదానంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం వైశ్వదేవాంగత్వేన శాకలహోమా న్కరిష్యే । సమిధ ఆహృత్య వైర్జుహుయాత్ । దేవకృతస్యైనసో౾వయజన మసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ మనుష్యకృతస్యైనసో౾వయజనమసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ పితృకృతస్యైనసో౾వయజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ ॥ ఆత్మకృతస్యైనసో౾వ యజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ అన్యకృత...స్వాహా॥ అ...దమ్ । అస్మత్కృత...స్వాహా ॥ అ...దమ్ ॥ యద్దివాచనక్తంచై...స్వాహా॥ అగ్న...దమ్॥ యత్స్వపం...మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ యత్సుషుప్తశ్చ...మసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ యద్విద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ం స...మసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఏనస ఏనసో౾వ...సిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఇతిశాకలహోమాన్ హుత్వా॥స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినానమస్కృత్య శ్వానబలింహృత్వా౾తిథీన్ పూజయేత్॥ అత్రవైశ్వదేవే అగ్న్యలంకరణ పూర్వోత్తరపరిషేచనాదికంసర్వంమహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవద్ద్రష్టవ్యమ్॥

ఇతి విధురవైశ్వదేవ ప్రకరణమ్సమాప్తమ్.

అథ గోదానవ్రతమ్.

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపినక్షత్రేషోడశే వర్షే౾గ్నిదానోవాస్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతి పూజాం కృత్వా॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణంకుమారం గోదానాఖ్యేన సంస్కారేణసగ్ంస్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికం కరిష్యే॥ ఆభ్యుదయి

కంకుర్యాత్। బ్రాహ్మణాన్ సంభోజయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్య యుష్మాభి వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రత సిద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతహోమంకరిష్యే। తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాది ॥ తతఃపట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥శ్లో॥ పాత్ర ప్రయోగే ఖలుయోజనీయో గోదానకర్మణ్యపిచౌలవత్తు । నగ్లప్స పుంజీలశలల్యఇష్టా అత్రార్థలుప్తాహి భయంతియస్మాత్ ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితి చతస్రో యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతస్రఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ధాతాదదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః - సనఃపూర్ణేన వావనత్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాప్రజాయా + వద్విధేమస్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాదదాతు + సత్యారాధసస్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాదదాతు + అదితిస్సజోషాస్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ యస్త్వా హృదా + తత్త్వమశ్యాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం ॥ యస్మైత్వగ్ం సుకృతే + స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం॥ త్వేసుపుత్రశవసో + తిరిచ్యతేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం॥ ఉక్థఉక్థేసోమ + హావంతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవతఇదం ॥ అగ్నయఇదం॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ సువేణాజ్య మాదాయ। చిత్తంచస్వాహా॥ + + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే ...నమమ॥ తతః శిఖామాత్రమవశిష్య సర్వాన్కేశాన్ వాపయతి॥ స్నాత్వాఽచమ్య బ్రహ్మణేవరందదాతి॥ గోదానవ్రతం సమాప్తమ్

అథ స్థాలీపాకపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతిరయాశ్చ యదస్మిన్ యజ్ఞేస్వస్తినఇంద్రేతిచతస్ర ఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ ॥ స్థాలీపాకం కుర్యాత్పాత్రగతమ్యాతఊర్ధ్వగ్ం సోపస్థానం కుర్యాద్ద్వయోర్వాత్రిష్వత్రయస్యత్యేవగ్ం సంకల్ప్యతే ప్రథమం పాథిక్రుగ్గ్ స్థాలీపాకం

కుర్యాద్ద్వితీయే వైశ్వానరపాకకృతౌ తృతీయే పునరాధేయ ఇతి శాట్యాయనః ॥

ప్రాయశ్చిత్త సమన్వయః.

ఏవంచ వైశ్వదేవస్య కయాచిదనుపపత్త్యా ప్రథమపర్వణ్యనారంభే ఆగామిపౌర్ణమాస్యాది వైశ్వానరస్థాలీపాకం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వా యథోక్తప్రకారేణ వైశ్వదేవమారభేత్। అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసం ప్రాజాపత్యవ్రతంచ కృత్వా। ఉక్తప్రకారేణారభేత్। స్థాలీపాకస్యాపి ప్రథమపర్వాతిక్రమే ద్విభిష్టిం కృత్వా॥ సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ హుత్వా స్థాలీపాకమారభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సర పర్యంతం ప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వా ఉక్తప్రకారేణారభేత్ । ఔపాసనస్యత్వాయం కల్పః। తదనుగమే తు చతుర్థహోమాదిత్యారభ్య యదుక్తం తత్సర్వం కృత్వా ఆరభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరానంతరం నశ్యేషామ్ ॥

అథ ప్రాయశ్చిత్తవిషయః

సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ కృత్వా ఆరంభః ॥ వైశ్వదేవస్థాలీ పాకయోరారబ్ధాతిక్రమే తు ఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాశ్రిత్య పునరాధేయాంతం చ కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్ ।అత్రాప్యాలస్యాద్యతిక్రమే తు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సరపర్యంతం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్ । తదుపరి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కూశ్మాండాదికంచ కృత్వా ఔపాసనం కుర్యాత్ ॥ సర్వత్ర ప్రథమ పర్వాతిక్రమమారభ్య గృహిణో ర్వ్రతలోప ఇత్యాది శాట్యాయనవచనాత్ప్రాహిం త్రయోదశహోమశ్చ కర్తవ్యః॥

అథ ఏతద్విషయానుక్రమణికా.

సంవత్సరపర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం అత ఊర్ధ్వమౌపాసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్త ప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయే పతిత్వా నేనసర్వప్రా

యశ్చిత్తం। తస్యోదస్తవిషయేతు విలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ॥

అథ వైశ్వదేవే కేచనవిశేషాః.

ఆపస్తంబినాం లౌకికాగ్నౌ పక్వమన్నం వైదికాగ్నౌ వైశ్వదేవంకుర్యాత్। తథాహాపస్తంబః॥ పరోక్షమన్నగం సగ్ సంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవ పవిత్రమిత్యాచక్షతే దేవానా మపితత్పవిత్రంకిం పునర్మనుష్యాణామితి। ఏతేనభార్యాపుత్త్రాదిసంస్కృతమన్నం పాత్రేనిధాయ జుహుయాదితి॥ శ్లో॥ ప్రాతర్హోమంతు నిర్వర్త్య సముద్ధృత్యహుతాశనాత్। శేషంమహానసేపక్త్వాతత్రైపాకం సమాచరేదితి మనువచనాత్॥ యస్మిన్నగ్నౌ భవేత్పాకో వైశ్వదేవంతు తత్రవై ఇతిశాతాతపవచనాచ్చ। అన్యాగ్నిపక్వాన్నస్యాన్యాగ్నౌ వైశ్వదేవోనకర్తవ్యఇత్యర్థః। లౌకికాగ్నిపక్షే పరగృహాదగ్నింనాహరేదితి। యతఃపరాగ్నిపక్వేనకృతస్య కర్మణోఽర్ధంఫలమగ్నిదస్యభవతి॥ అపరార్కే॥ పచనాగ్నింనగృహ్ణీయాత్పరవేశ్మని జాతుచిత్। తేనపక్వేనచాన్నేన యత్కర్మకురుతేశుభం। తచ్ఛుభస్యఫలస్యార్ధ మగ్నిదస్యభవేన్నృపేతివచనాత్। పచనస్యాగ్నిర్లౌకికాగ్నిః। అచోదితేన పాకేనకృతేనోద్ధరణేనవా। లౌకికాగ్నిస్సవిజ్ఞేయో హోమేనాచోదితేన చేత్యాదివచనాని భార్యాగ్నివిషయాణి। లౌకికాగ్నిపక్వపక్షేతు గృహ్యకారికాకారాఆహ। అవోక్ష్యోద్యాన్నఘృతాభ్యక్తం భువినవ్యం నిధాయచేతి॥

అథ దేవతార్చనాత్పూర్వం వైశ్వదేవనిర్ణయః.

ధర్మఖండే॥ శ్లో॥ అకృతేవైశ్వదేవేతు యదిదేవనివేదనమ్। సద్యః పాషండతామేతికర్త్రోచ్ఛిష్టం యదిస్మరేత్॥ నివేదితే నచాన్నేనవైశ్వదేవంయదిష్యతే। వినియుక్తవిరోధేన మీమాంసాయాః ప్రకోపనం॥ వృత్త్యభావేనహీశంకాహాస్మృతివాక్య విరోధతః। వైశ్వదేవ

విధాయాదౌ తదన్నం మంత్రసంస్కృతం। దేవేభ్యశ్చబలిర్దాతవ్యం బలికర్మావసానకం । ఖడ్గధారాసమంవిద్యాత్స్మార్తకర్మమునీరితమ్॥ స్మార్తాత్స్మార్తస్మార్తతరంతచ్ఛ్రేయస్తత్ స్మృతివిలోకనాత్ । స్మృతిజ్ఞానా దనుష్ఠానం మనంతరఫలదంవిదుః॥ స్మృత్యభావేపి వృద్ధాభ్యః స్త్రీభ్యోధర్మావగాహనం । శ్రుతిస్మృతిభ్యాం హీనోఽంధః కాణోఽన్యాత్రైకయాఽనేతి॥ శ్రుతిస్మృతీహి విప్రాణాం చక్షుషీపరమేమతే। కాణస్తత్రైకయాహీనో ద్వాభ్యామంధఃప్రకీర్తితః॥ అధీత్య చతురోవేదాన్ షడంగంచపదక్రమాన్ । స్మృతిహీనానశోభంతే చంద్రహీనేవశర్వరీ॥

అథ వైశ్వదేవసంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టాదివిషయః.

హేమాద్రౌ॥ దేవలః॥శ్లో॥ వైశ్వదేవంద్విజైః కార్యమన్నశుద్ధ్యర్థమాదరాత్ । పంచసూనాపనుత్త్యర్థం లవణైర్వ్యంజనైర్వినా॥ గోకాత్తిః॥ ద్విజస్త్వహరహః కుర్యాద్వైశ్వదేవం హుతాశనే। అన్యథా దోషమాప్నోతి వృతుస్స్యాత్కంటకీభువి॥ అన్నదుష్టంత్రివిధం॥ సంస్కారదుష్టం। క్రియాదుష్టం। స్వభావదుష్టం చేతి॥ దేవపూజా వైశ్వదేవరహితం సంస్కారదుష్టం॥ ఏకపంక్త్యాం భుంజానోద్విజఃభోజనం త్యక్త్వాగచ్ఛతి శేషైర్యద్భుక్తం తత్క్రియాదుష్టం॥ లశునాదికం స్వభావదుష్టం । తథాహ మనుః॥ సంస్కారదుష్టం విజ్ఞేయంవైశ్వదేవవివర్జితం । ఏకపఙ్క్త్యుపవిష్టస్త్యక్త్వా పాత్రంగతోయది। క్రియాదుష్టం హి విజ్ఞేయం తద్భోక్తౄణాం ద్విజన్మనాం। స్వభావదుష్టం లశునం విప్రైస్సర్వత్రగణ్యతే॥ తస్మాద్వైశ్వదేవోఽవశ్యంకర్తవ్యః॥ అన్యథా దోషమాహ గౌతమః॥ వైశ్వదేవం పరిత్యజ్య యోభుంక్తే స ద్విజాధమః। మహాంతంనరకంగత్వావృక్షోభవతికంటకీ। ప్రాయశ్చిత్తమిదం ప్రోక్తంవైశ్వదేవాపరిగ్రహే । ఫలకృచ్ఛ్రం తథాగత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । మాసత్యాగేతుచాంద్రం స్యాద్వర్షత్యాగేపతత్యసౌ । అతఊర్ధ్వం పతితప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥

వైశ్వదేవాత్పూర్వం భిక్షాదానమ్.

అకృతే వైశ్వదేవేతు భిక్షౌభిక్షార్థమాగతే। ఉద్ధృత్యవైశ్వదేవార్థం భిక్షాందత్త్వావిసర్జయేత్॥

బలిప్రదానకాల కాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ బలిప్రదానకాలే కాకస్పృష్టమాహ॥ స్మృత్యంతరే। బలిప్రదానకాలేతుకాకైరభిమృశేద్ద్విజః। బలింనిధాయ భూమౌతు ఘృతం ప్రాశ్యవిశుద్ధ్యతీతి॥ హేమాద్రౌచ॥ బల్యర్థమన్నమాదాయ శ్వానావిలజకన్గృహీ। స్పృష్టో బలిభుజావిప్రః పాదౌప్రక్షాళ్యవాగ్యతః। భూమౌబలింవినిక్షిప్యద్వి రాచమ్యవిశుద్ధ్యతి। బలిప్రదానాదన్యత్రస్నానమేవవిధీయత ఇతి॥

బలిప్రమాణమ్.

బలిప్రమాణమాహ। గ్రాసమాత్రేణచాన్నేన దద్యాచ్ఛాస్త్రవిద్బలింగృహీతి॥ చంద్రికాయాం॥ ఉత్తానేనతుహస్తేన హ్యంగుష్ఠాగ్రేణపీడితం। సంహతాంగుళిపాణిస్తు వాగ్యతో జుహుయాద్ధవిరితి॥ వట్కర్మ చంద్రికాయాం॥ దేవేభ్యస్తుహుతాదన్నాచ్ఛేషాద్భూతబలింహరేత్॥

అథ వైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి.

అథ వైశ్వదేవ వర్జ్యాన్యాహ చంద్రికాయాం॥ అహావిష్యం సమస్తంవా వైశ్వదేవేవివర్జయేత్। కోద్రవంవరకంమాషం మసూరంచవివర్జయేత్॥ ఇతి భకారాత్కృసర యావనాళాన్నమ్॥

వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులదానవిధిః.

అథ వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులాదిదానేనాన్నదానాత్షడ్గుణఫలంభవతి॥ తథాచస్మృతిః॥ ఆమమేవప్రదాతవ్యమన్నదానాచ్చషడ్గుణమ్। అతిథిర్వైశ్వదేవంచ దేవో భార్యాసుతిస్స్వయం॥ ఆమం తండులాదిద్రవ్యం స్వగృహం ప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేనభోజ్యాన్నేనా పితస్యామమేవదాత

వ్యం॥తత్ప్రతిగృహ్యాపక్త్వా తేనాన్నేన వైశ్వదేవాదికరణాద్దాతురన్న దానాత్షడ్గుణపుణ్యంభవతి । వైశ్వదేవాద్యధికారిణః పరాన్నభోజనే కృతేవైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాత్షడ్గుణపాపం భవతీ త్యభిప్రాయః॥ పురాణేఽపి ॥ అన్నదానాచ్ఛతగుణాఫలం తండుల దానతః॥ ఔపాసనంవైశ్వదేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం। బాధూనాం పుత్రదారాణాం తథాస్వస్వచ పోషణం। భవంత్యేతానిసర్వాణి రాజన్ తండులదానత ఇతి ॥ స్వయంపాకీ శతంభుక్తే ఇతి లోకప్రసి ద్ధత్వాచ్చేతి ॥

అథ సర్పబలే రుత్సర్గః

సర్పబలిప్రయోగఃపూర్వముక్తమ్.

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితేచౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనంకరిష్యే। సర్ప బలివత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయ । మార్గశీ ర్ష్యై పౌర్ణమాస్యైస్వాహా॥ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యాఇదమ్। ఏవం జగ్ధోమశక ఇత్యాదిహుత్వా జయాదిహరిషేచ నాంతం కృత్వా పూర్వవదోదనంవా సక్తూన్వాఽదాయ ప్రాచీముదీచీం వేత్యాదిబలి ప్రక్షేపణేవిశేషః । తేభ్య ఇమంబలి మహార్షమితి మంత్రసన్నా మః । తతఉపస్థాయాపః పరిషిచ్యేత్యాద్యుక్తైన్యముత్సృజతి । తతో బ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ॥

హేమంతప్రత్యవరోహణమ్.

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే। హేమంతర్తౌ ప్రత్యవరో హణంకర్తవ్యమ్। కృతప్రాణాయామః । హేమంతప్రత్యవరోహణం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య । ప్రత్యవరూఢోనో హేమంతః । ఇత్యేతావ దుక్త్వా ఖట్వాదేః ప్రత్యవరుహ్యాశయనదేశేనవగ్ స్వస్తర మాస్తీర్య ప్రతితిష్ఠ త్రి ఇతి త్రిభిర్మంత్రైర్దక్షిణేపార్శ్వైఃసవస్వస్తరే యజమానా దయస్సంవిశంతి। ప్రతిష్ఠత్రేప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రే। ప్రత్యశ్వేషుప్రతి

తిష్ఠామి గోషు । ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతితిష్ఠామి భవ్యే । ఇహ ధృతిరిహ విధృతి రిహ రంతి రిహ రమతిః దక్షిణతః పితోత్తరతో మాతా మధ్యే కర్తా। ఏవమితరే జ్యేష్ఠాదయస్సంహతా భూత్వా సంవిశేయుః । ఉత్తరాభ్యాం పృథివ్యభిమృశతి స్యోనాపృథివి భవా నృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః । బడిత్థా పర్వతానాం ఖిద్రం బిభర్షి పృథివి । ప్రయాభూమి ప్రవత్వతి మహ్నా జినోషి మహిని ॥ ఏవం సంవేశనాది పృథివ్యభిమర్శనాంతం సర్వేషాం మంత్రావృత్తిస్త్రిః కర్తవ్యా ॥

హేమంత ప్రత్యవరోహణం సమాప్తమ్.

అష్టకా.

అథాష్టకోచ్యతే। యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా । ఆశ్లేషామఘావాయయా పౌర్ణమాస్యా సంగతా సా మాఘీ తస్యా ఉపరిష్టా ద్వ్యష్టకా కృష్ణపక్షే। తస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే। తామేకాష్టకే త్యాచక్షతే। తస్యామష్టకా కార్యా। అసంయోగే సంయోగేఽపి తస్మిన్నాస్మిన్ జ్యేష్ఠయా క్రియతే। ఏవం సప్తమ్యాం సాయమౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। అష్టకాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య యజ్ఞోపవీతీ చతుశ్శరావమపూపం శ్రపయిత్వా। శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం చ కృత్వాఽగ్నే రుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యోస్సంస్కారః। అగ్నిముఖాంతే యాంజనా ఇత్యృచాంజలినాఽపూపం జుహోతి। యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్। సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్। దర్వ్యా స్విష్టకృతం చ। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। లేపయోరిత్యాది పరిషేచనాంతే। అపూపశేషమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపాహరతి॥ ఇతి ప్రథమాష్టకా సమాప్తా॥

మధ్యమాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామ శ్వోమధ్యమా ష్టకాంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। మాసశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణా న్నామంత్రయ తే। శ్వోమధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్రభవద్భిః ప్రసాదఃక రణీయఇతీతః ప్రభృతిప్రాచీనావీత్యేవ। శ్వోభూతే ద్వితీయవత్తృతీ య మామంత్రణంచకృత్వాగ్ని ముపస్పర్శయతి। పితృభ్యస్త్వాజుష్టా ముపాకరోమి। ఇతితూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి స్వాహాకా రోపినాస్తి। ఉపాకరణంచ పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం। అతస్స ర్వధర్మాన్కరోతి। తేషాంప్రయోగః। అగ్నేఃపురస్తాత్పదమపితూ ష్ణీమవటం ఖాత్వాతస్మిన్నవటేఖాదిరం పాలాశంవా యూపంప్రతి ష్ఠాప్య త్రివృత్తాయూపంతూష్ణీం పరివీయ। పశురశనామపి తూష్ణీ మాదాయ। పశోర్దక్షిణే బాహకాతయా రశనయా పరివీ యోర్ధ్వ ముత్కృష్య। దక్షిణేశిరసి పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్య పితృభ్యస్త్వా జుష్టాంనియునజ్మి। ఇత్యుత్తరతో యూపస్యనియునక్తి। ప్రోక్షామీతి ప్రోక్షతి। తూష్ణీం పర్యగ్నికృత్వాయూపా త్పశుంవిసృజ్య శమితా పంజ్ఞపనంకృత్వా సంజ్ఞప్తేపశుంప్రక్షాళ్య పాత్రియశ్ఛిత్తేన భవితవ్యం। దోషనిర్ఘాతార్థం పలాయమానస్య పూర్వవత్। యదస్యపారేరజస శ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత। తన్నః పరుష దతిద్విషోఽగ్నే వైశ్వానర స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరా యేదమ్। యస్మాద్భీషావాశిష్ఠా స్తతో నో అభయంకృధి। ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమోరుద్రాయ మీఢుషేస్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదమ్। అపఉపస్పృశ్య। యఇదమకస్తస్మైనమస్తస్మైస్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదం। అప

ఉపస్పృశ్య ।యద్రస్య పారే...స్వాహా॥అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్
యస్మాద్భీషా న్యషద స్తతో నో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వా
భ్యో...మీఢుషే స్వాహా ॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదమ్ । అపఉప
స్పృశ్య । యఇదమక...స్వాహా ॥ రుద్రాయ=దమ్ । అప=శ్య।య
ద్రస్య పారే=స్వాహా॥అగ్నయే= దమ్। యస్మాద్భీషా వేపిష్ఠా స్తతో
నో అభయంకృధి।ప్రజాభ్య= షే స్వాహా॥రుద్రాయ= దమ్।అ=శ్య।
య ఇదమక= స్వాహా।రుద్రాయ= దమ్।అ= శ్య। యద్రస్య పారే=
స్వాహా॥అగ్నయే= దమ్॥యస్మాద్భీషా పలాయిష్ఠా స్తతో నో అభ
యంకృధి।ప్రజాభ్య= స్వాహా॥రుద్రా= దమ్।అ= శ్య। యఇదమ=
హా॥ రుద్రా= దమ్।అ= శ్య।యద్రస్య= హా॥అగ్న= దమ్।యస్మా
ద్భీషా సమజ్ఞాస్థా స్తతో నో అభయంకృధి। ప్రజాభ్య= హా।రు=
దమ్।అ= శ్య। యఇ= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య।యద్రస్య= హా। అ
గ్న= దమ్। యస్మాద్భీషా నిమేహాసితతో నో అభయంకృధి । ప్ర
జాభ్య= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య। యద్రస్య= హా॥అ= దమ్॥ య
స్మాద్భీషా శకృత్కరోషి తతో నో అభయంకృధి । ప్రజాభ్య...హా॥
రు= దమ్।అపఉ= శ్య। హాశిన్యషద వేపిష్ఠాః పలాశమని వేశకృత్।
ఆదిర్యదస్య సప్తానాం యఇదం నాంత్య యోద్వాదశయోః ॥ సంజ్ఞప్త
హోమం తూష్ణీంహుత్వా । ద్విశూలా మేకశూలాంచాదాయ।
పితృభ్యస్త్వాజుష్టా ముత్కృంతామి । ఇతివపా ముత్కృత్య । వపా
థర్మేణ శ్రపయిత్వా । అపరేణాగ్నిం దర్భాన్సగ్గ్ స్తీర్య ప్లక్షశాఖా

యాం వపాంనిధాయ । పశుంవిశస్య । అగ్న్యష్టకార్థం మాంసమవ
ద్యతిరిక్తం కృత్స్నం లౌకికప్రకారేణశ్రపయిత్వా తదేకదేశం మాస
శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణభోజనార్థా దన్యాద్ధోమార్థముద్ధృతేనైవ సగ్ం
సృజ్య । మాంసమిశ్రంచరుగ్ంశ్రపయిత్వా । అపర పిష్టార్థం పయసి
శ్రపయిత్వాఉభయత్ర శ్రపణాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుప సమా
ధానాద్యగ్నిముఖాంతే మాసశ్రాద్ధ వద్బ్రాహ్మణానాహూయపాద
ప్రక్షాళనంకృత్వా । తు శేవిశేషః। మధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్త
వ్యఇత్యుక్తేఃఓం తథేతి ప్రతివచనంపూర్వవత్। తతస్సంకల్పసిద్ధిరస్త్వి
త్యుక్తేః అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు ఇతిప్రతివచనమ్। ఉద్ధ్రియతామగ్నౌచ
క్రియతామిత్యుక్తే । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌచ క్రియతా
మితిప్రతి వచనమ్ । తతఃపర్ణ ఉపస్తీర్య । హిరణ్యశకల మవదాయ
కృత్స్నం వపాంనిధాయ । హిరణ్యశకల ముపరిష్టా త్కృత్వాఽభి
ఘార్యవహావపా మిత్యృచావపాం జుహోతి । వహవపాం జాత
వేదః పితృభ్యోయత్రైతాన్వేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసఃకుల్యా
ఉపతాన్స్రవంతు సత్యాఏతా ఆశిషస్సంతు కామైస్స్వాహా ॥ అస్మి
న్వపాహోమేపితరోదేవతాః। పితృభ్యఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీతీదర్భాన్వేది
ముపస్తీర్య మాంసౌదనం ద్విరవదాయాఽభిఘార్య । యాంజనాఇతి
సప్తభిః ప్రత్యృచంసప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాంజనాది చతస్ర
శ్చౌలూఖలా ఇత్యేతస్యాంచోక్థ్యాదిషుసప్తసు యజ్ఞోపవీతీస్యాత్ ।
అత్రశ్లోకః॥ యాంజనాద్యాశ్చతస్రోయాయాశ్చౌలూఖలా ఇతి ।
యజ్ఞోపవీత మేవస్యా దుక్థ్యాదిషుచ సప్తసు ॥ యాంజనాది సప్త
స్వేకాష్టకా దేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రీం ధేనుమివా
యతీం । సంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥

ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛ దంత
రస్యాంచరతి ప్రవిష్టా । వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం
మహిమానస్సచంతే స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఛందస్వతీ
ఉషసా పేపిశానే సమానం యోనిమను సంచరంతీ । సూర్యపత్నీ
విచరతః ప్రజానతీ కేతుంకృణ్వానే అజరే భూరిరేతసా స్వాహా ॥ ఏకా
ష్టకాయా ఇదమ్ ॥ ఋతస్య పంథామను తిస్ర ఆగుస్త్రయో ఘర్మాసో
అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకా రక్షత్యూర్జ మేకావ్రత మేకా
రక్షతి దేవయూనాగ్ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకాం
పశ్యతి దోహమానామన్న మాగ్ంసవ ద్ఘృతవత్స్వధావత్ । త
ద్బ్రాహ్మణై రతిపూతమనంత మక్షయ్యమముష్మిన్ లోకే స్యోనం
గచ్ఛతు మే పితృభ్య స్స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఔలూఖలా
గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిష్కృణ్వంతః పరివత్సరీణమ్ । ఏకాష్టకే
సుప్రజావీరవంతో వయగ్ం స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య
పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా । తందోహముప జీవాథ పితర స్సహస్రధార
మముష్మిన్ లోకే స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ ॥ పిష్టానాం పిష్టకృత
మవదానమ్ । తస్మాదవదాయోక్థ్యై శ్చైత్యర్చా జుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చాత్యాతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రశ్ఛందసా సహ । అపూపఘృతా
హుతేనమస్తే అస్తుమాగ్ంసపిప్పలే స్వాహా ॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా

ఇదమ్ । భూః పృథివ్యగ్ని నేత్యేష్టాభిః (ప్రతిమంత్రే) వ స్టాహుతీ ర్జు హోతి । భూః పృథివ్యగ్ని నర్చానాముం మయి కామం నయునజ్మి స్వాహా॥ మాగం సపిప్పలాయా ఇదమ్ । భువో వాయునాన్తరిక్షేణ సామ్నా ముంమయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగం సపిప్పలాయా ఇదమ్। సువర్ది వాదిత్యేన యజుషా ముంమయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగం సపిప్పలాయా ఇదమ్। జనదద్భిరధిర్వాంగిరోభిరముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగం...దమ్ ॥ రోచనాయా జిరా యాగ్న యే దేవజాత వేదసే స్వాహా॥ అగ్న యే జాత వేదస ఇదమ్। కేత వేమ నతే బ్రహ్మణో దేవజాత వేదసే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే జాత వేదస ఇదమ్। స్వధా స్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం॥ అగ్న యే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా॥ అగ్న యే కవ్య వాహనా యేదమ్। అగ్న యే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్న యే స్విష్టకృత ఇదమ్। గానవరార్థ్య ప్రాశనాంతం సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్ ॥
ఇతి మధ్యమాష్టకా।

అథ దధ్యంజలిః.

అథైతదపరం దధ్నఏవాంజలినా జుహోతి ॥ ప్రథమమధ్య మయోః ప్రత్యామ్నాయః। అష్టమ్యాం। ప్రాతరౌపాసనేకృతే య జ్ఞోపవీతీకృత ప్రాణాయామో దధ్యంజలి హోమం హోష్యామీతి సం కల్ప్య । అగ్నేరుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతే। అంజలిదర్వ్యో సగ్గ్ స్కారః। అగ్ని ముఖాంతేఽంజలావుప స్తీర్య దధ్నో ద్విరవ దాయాఽ భిఘార్య యాం జనా ఇత్యృచా ముఖేన జుహోతి। యాం జనాః ప్రతి నందంతి రాత్రిం ధేనుమి వాయతీం నంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు

సుమంగలీ స్వాహా॥ అష్టకాయా ఇదమ్॥ దర్వ్యా స్విష్టకృతం జుహోతి। పరిషేచనాంతం కుర్యాత్। అస్మిన్పక్షే పి సప్తమ్యామన్వష్టకా కర్తవ్యా। తత్ర శ్లోకః॥ హోమో దధ్న జలేః ప్రాతరష్టమ్యా ముపవీతినా। పక్షే చాస్మిన్సప్తమ్యాం తు భవేదన్వష్టకాక్రియా॥ ఇతి దధ్యంజలిః॥

అన్వష్టకాప్రక్రియా.

అష్టమ్యాం రాత్రౌ సాయమౌపాసనం కృత్వా। ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। శ్వః అన్వష్టకా శ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి సంకల్ప్య। సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్। ప్రయోగే విశేషః। శ్వో ఽన్వష్టకా శ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్ర భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। ఇతి క్షణే విశేషః। అన్వష్టకా శ్రాద్ధే క్షణః కర్తవ్య ఇత్యుక్తిః ఓం తథేత్యాది సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్॥ ఇత్యన్వష్టకాప్రక్రియా॥

పిండపితృయజ్ఞః.

అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం న పశ్యన్తి తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతేఽపరాహ్ణే నివృత్తే సూర్యే వా పిండపితృయజ్ఞేన చరంతి। అపాం మేధ్యం యజ్ఞియమితి సమూలం సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి। సకృదాచ్ఛిన్నాని వా తృణాన్యుపమూలం దినాని దక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తీర్య। దక్షిణతః పశ్చాద్వా దర్భాన్సగ్గ్ స్తీర్య దక్షిణా ప్రాచ్యేకైకశః। పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి స్ఫ్యం మేక్షణం కృష్ణాజిన ములూఖలం ముసలగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీం చరుస్థాలీం యేన చాన్యేనార్థో భవతి దక్షిణతః ప్రాగీషం వ్రీహిమచ్ఛకట మవస్థితం భవత్యథ యజ్ఞోపవీతీ స్థాలీమేకపవిత్రేణాంతర్ధాయ తయా దక్షిణత శ్శకటాద్ధవిర్నిర్వపత్యుత్తరతో వా ప్రాచీనావీతీ తాం పూరయిత్వా నిమార్ష్టి మృణ్మయే నివపతి పితృభ్యో జుష్టం నిర్వపామీతి తూష్ణీం వా కురే నాన్వాహార్యపచనం ప్రత్యగుదగ్గ్రీవే కృష్ణాజిన ఉలూఖలముసలే ప్రతిష్ఠాపి తే దక్షిణా ప్రాచీతిష్ఠంతీ పత్న్యవహంతి పరాహాన [illegible]

లగ్గ్ ీపయతి॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా వేదిషద ఇత్యంత రాగారం గార్హపత్యాన్వాహార్యపచనాద్దక్షిణ పూర్వేణ వాఽన్వాహార్యప చనం దక్షిణా ప్రాచీ మేకస్ఫ్యాం పరాచీం వేదిముద్ధృత్య శుంధంతాం పితర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యాయంతు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమన్త్ర్య। సకృ దాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్। అస్మిన్థ్సీదంతు మే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చా నుగైస్సహేతి సకృదాచ్ఛిన్నేన బర్హిషా వేదిగ్ స్తృణాతి॥౧॥ ఉత్పూ తేనవసతే నానుత్పూతే న వా సర్పిషా స్థాలీపాకమభిఘార్యైక స్ఫ్యయాం మేక్షణమాసాద్య స్థాలీపాక మాసాదయతి దక్షిణతః కశిపూప బర్హణ మాంజన మభ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్య ధ్వర్యు రుపవీతీ దక్షిణం జాన్వాచ్య మేక్షణ ఉపస్తీర్య తేనావదాయా భిఘార్య। సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా నమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌ జు హోతి। యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధా నమ ఇతి ద్వితీయా మగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా నమ ఇతి తృతీయాం యే మేక్షణేలం దులా స్త్రాగ్ వాలుత్వా తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి నయమాయజు హో తీత్యేకే। అపయంత్వసురాః పితృరూపా యే రూపాణి ప్రతిముచ్యా చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకా త్ప్రణుదాత్వ స్మాత్। యే దేవాః పితరో యే చ మానుషా యే గర్భమమురుత యే ప్రగాస్తాః। య ఉద్ధతా ఉత్తర యే నిఖాతాస్తే సమ్యంచ ఇహామాదయం తామ్। యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంత స్స్వధయా చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదా త్వ

స్యాత్। యేజ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄ౯ మాయయాఽసురాః ప్రవి
ష్టాః। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టా నస్మాత్ప్రణుదస్వాల్లోకా
దితిదక్షిణాగ్నే శ్శేకోల్ముకం ధూపాయద్ధరతి దక్షిణపూర్వమవాంతర
దేశగం సకృత్స్ఫ్యేనో ల్లిఖ్యోదీరతామవర ఇత్యృగ్భిరపో ఽప్యుల్లిఖి
తాంతే నిదధాతి। యజమానోఽత ఊర్ధ్వం ప్రాచీనావీతీ కర్మాణి కరో
తి। మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయంతాం మమపితామహా మా
ర్జయంతాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యేకస్యాం త్రీనుదకాంజలీ
న్నినయతి ప్రసవ్యం పాత్రీః పరిషించతి త్రీనుదకపాత్రా౯ వాజసనే
యిన స్సమామనంతి॥ ౨॥ సవ్యంజాన్వాచ్యావాచీనపాణి స్సకృదా
చ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణానవరాన్పిండా న్దదాత్యేతత్తే తతాసౌ యే చ
త్వామన్వత్యైతైః ప్రతిమంత్రం తూష్ణీం చతుర్థగ్ం సకృతాకృతః ప్రపి
తామహ ప్రభృతీన్వా నానామగృహీతం గచ్ఛతి। యది బంధూనవి
ద్యాత్స్వధా పితృభ్యః పృథివీషద్భ్య ఇతి ప్రథమం పిండం దద్యాద్వా। స్వ
ధా పితృభ్యోఽంతరిక్షసద్భ్య ఇతి ద్వితీయగ్ం స్వధా పితృభ్యో దివిషద్భ్య
ఇతి తృతీయం। యది ద్విపితా స్యా దేకైకస్మిన్పిండే ద్వౌద్వావుపలక్ష
యేద్యది జీవపితా న దద్యాదాహోమాత్కృత్వా విరమేత్ । యన్మే
మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా। తన్మే రేతః పితా వృ
ఙ్క్తాం మాభురన్యోఽవపద్యతామ్। పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధాన
మః। పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। ప్రపితామహేభ్య
స్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః ఇత్యుపస్థాయాత్ర పితరో యథాభాగం
మందధ్వమిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తత ఓష్మణో వావృత ఉపాసీనా

మదంత పితరస్సోమ్యా ఇతివ్యాహృత్య తదూష్మణ్యభిపర్యావర్త్తతేఽన్నా వృత్తైవాయస్థానల్యాగ్ం శేష స్తదుపజిఘ్రతి। యేసమానాస్సమనసః పితరోయమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస్స్వధానమో యజ్ఞోదేవేషు కల్ప తామ్। వీరంధత్తపితర ఇత్యేతయా వినాప్రాశ్య శ్వాద్యకామేన ప్రాశ్యో యోఽలమన్నాద్యాయ సన్నాద్యా త్తేనవాప్రాశ్య పూ ర్వవదేక స్ఫ్యయాంత్రీ నుదకాంజలీ నుపవీతీ యాంజనా భ్యం జనేవాసశ్చ త్రిరనపి డంద దాత్యాంత్స్వతత సాంత్స్వ పితామహ సావాంత్స్వప్రపితామహ సావిత్యాంజన మేవ మభ్యంజన మభ్యంక్ష్వే తిమంత్రగ్ంసన్నమయతి యది నామాని నవిద్యా త్తాంజతాం మమ పితరఆంజతాంమమపితామహా ఆంజతాంమమ ప్రపితామహా ఇత్యాం జన మేవ మభ్యంజతా మితిమంత్రగ్ం మభ్యంజనంసన్నమయతి। 3॥ ఏతానివఃపితరో వాసాగ్ స్యతో నోన్యత్పితరో మాయూ ష్టేతి వాస సోదశాంఛిత్త్వా నిదధాత్యూర్ణాస్తుకాంవా పూర్వేవయ స్యుత్తర ఆయుషిస్వం లోమవీతోష్మసు పిండేషు నమోవః పితరోరసాయేతి నమస్కారాన్ జపతి। గృహాన్నః పితరోదత్తసదోవః పితరోదే ష్మేతి పిత్ర్యానుపతిష్ఠతే॥ ఊర్జంవహంతీ రమృతం ఘృతం పయః కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధాస్థతర్పయత మేపితౄ న్నిత్యుదకం నిన యతి।మనోన్వాహువామహ ఇతిమనస్వతీభి రుపతిష్ఠతే తిష్ఠతపితరః ప్రేతశూరాయమస్య పంథామనవేతా పురాణమ్। ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చభద్రంప్రణో బ్రూతా ద్భాగధాందేవతాస్వితిపిత్ర్యా నుత్థాపయతి। పరేతపితరస్సోమ్యా ఇతిప్రవాహణ్యా పిత్ౄన్ ప్రవా హయతి। ప్రజాపతేనత్వ దేతాని తి యజ్ఞోపవీతీనాగార్హపత్యదేశం

గచ్ఛతి। యదంతరిక్షమితిజ్ఞాత్వా గార్హపత్యముపతిష్ఠతే। అపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసంప్రాశయామి। భూతకృతంగర్భంధత్స్వేతి మధ్యమపిండంపత్న్యై ప్రయచ్ఛతి। ఆధత్తపితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజమ్। యథేహపురుషోసదితితం పత్నీప్రాశ్నాతి। పుమాగ్ంసగ్ంహజానుకాభవతీతి విజ్ఞాయతే। యేసజాతా స్సమనసో జీవా జీవేషుమామకాః। తేషాగ్ంశ్రీర్మయి కల్పతా మస్మిన్లోకే శతగ్ం సమాః॥ ఇత్యవశిష్టానా మేకం యజమానఃప్రాశ్నాతి। నవాష్టాలాయాం పిండాన్ సమవధాయ యేసమానాఇతిసకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరతి। అభూన్నోదూతో హవిషోజాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధయాతే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే పునరేహి దేవానిత్యేకోల్ముకం ప్రత్యపిసృజ్య ప్రోక్ష్యపాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యుదాహరతి। సంతిష్ఠతేపిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారేద్బ్రాహ్మణంవా ప్రాశయేత్। యమేవంవిహిత ఏవానాహితాగ్నేరౌపాసనే శ్రవణధర్మాహూయ శ్చాత్రపణే తేవా జుహుయాదస్మిన్జుహుయాత్తముపతిష్ఠతే। తత్రగార్హపత్యశబ్దో లుప్యేతనగ్గాన్యార ప్రతిషేధాత్। ఇతిపిండపితృయజ్ఞస్సమాప్తః.

అథ అశ్వత్థోపనయనమ్.

ఈవృక్షముద్విజులు స్థాపించినది మొదలు ౮-౧౧-౧౨ సంవత్సరములలో పంచాంగ శుద్ధిగల శుభదినమందు ప్రాముఖ్యము; శూద్రుఁడు స్థాపించినచో, ఉపనయనముకూడదు; కాసిపురాణమంత్రములచే వృక్షమును బతిష్ఠ చేయవచ్చును. అథప్రయోగః స్నాత్వా చమ్యవృక్షమూలేస్థలశుద్ధిం కృత్వావృక్షమలంకృత్య దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య ఆదౌవిఘ్నేశ్వర పూజా పుణ్యాహవాచనంచ కు

ర్యాత్ ॥ ఆదౌ సంకల్పవిశేషః (మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసము
ద్ధరణపూర్వక విష్ణుసాయుజ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోప నయనాఖ్యం
కర్మకరిష్యమాణః ... కరిష్యే ॥ (ఇతి) అథలఘుమార్గేణ అంకురా
రోపణం నాందీసమారాధనంచ కుర్యాత్ ॥ అథవృక్షమార్జనార్థం
ఋత్విగ్వరణంకద్యాత్ ॥ హిరణ్యసూక్తేనమార్జనంకృత్వా ॥ ఆచమ్య
+ ర్థం మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసముద్ధరణపూర్వకవిష్ణుసాయు
జ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోపనయనం కరిష్యే ॥ తద్వృక్షస్యప్రాగ్భా
గేఅగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ 'అగ్నింవాయుంసూర్యం త్రిరగ్నిం పవమా
నంప్రజాపతిం ద్విరోషధీర్వనస్పతిం పిప్పలం ప్రజాపతించ పాలాశ
సమిచ్చర్వాజ్యైః ప్రత్యేకమేకైకయా హుత్వా శేషేణస్విష్టకృత"
మని మొదలుగనుచ్చరించిన నలువదెనిమిది పిడికిళ్లకును నూరకనిర్వా
పము ప్రోక్షము చేసి శ్రిపణము మొదలుగ నాజ్యభాగాంతము జరిగిన
పైన 'యువంవస్త్రాణి,, యనుమంత్రముచే నశ్వత్థమును రెండుబట్టలచే
జుట్టి యజ్ఞోపవీతమిచ్చి, ప్రావేపామయుని మేఖలమును వృక్షమునకు
పైభాగము నందుంచి ॥ పిమ్మటకృష్ణాజినమునుదండమును ఆవృక్ష
మందుంచి ॥ అశ్వత్థేవోనిషదనం—— అనుఋక్కును పఠించి ॥ పిమ్మట
షోడశోపచారములచే బూజింపవలెను. దేవస్యత్వా ॥ యనుమం
త్రముచే ॥ హస్తంగృహ్ణామ్యశ్వత్థ ॥ యనిస్పృశించి ప్రణవవ్యాహృ
తులతోఁగూడ గాయత్రిని మున్మారుజపించి ॥ అశ్వత్థేవోనిషదన
మనుసూక్తమును అశ్వత్థం స్థాపయామి యనిపఠించి సువర్ణతీగెచే
ముట్టి, నేయిమోదుగసమిధలు చరువుననునీ ద్రవ్యములతో ౧౦౮ మా
ఱులు హోమము జేయవలయును. భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయేస్వాహా ॥
భువస్స్వాహా ॥ వాయవేస్వాహా ॥ స్వస్స్వాహా ॥ సూర్యాయస్వాహా ॥
భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయేస్వాహా ॥ అగ్నఆయూంషి

అగ్నిఋషిః- అగ్న ఆయూంషి పవస్వ॥ యనుమూడిటికి అగ్నయేపవమానాయేదం॥ ప్రజాపతేనత్వ యనుదానికి ప్రజాపతయేయనియు॥ ఓషధయస్సం॥ అశ్వత్థే॥ వీనికిత్యాగము ఓషధీభ్యఃఅనియు॥ వనస్పతేశతియనుమంత్రమునకు వనస్పతయేయనియు॥ ద్యాంసుపర్ణాయనుదానికిపిప్పలాయేదమనియునవగ్రహాధిదేవతలకు ప్రజాపతయే యనియుఁ జెప్పవలయును. పిమ్మటజయాదిస్విష్టకృద్ధోమం మొదలగునవివిధగా జేసినపిమ్మటగోదానాదిమహాదానములును జేయవలెను. అశ్వత్థవస్త్రాదులు మొదలగునవిఆచార్యునకియ్యవలెను. ఈఉపనయనము; బహుపుణ్యప్రదంబు—అశ్వత్థోపనయనం సమాప్తమ్.

స్వస్తిమంత్రార్థమ్.

ఈస్వస్తి మంత్రార్థము ఆశీర్వచనమంత్ర దర్పణమునందును ఆశీర్వచన దీపికయందునుజూడఁదగును గ్రంథవిస్తరభీతిచేచేర్చనైతిని.

కృష్ణాపుష్కరమ్.

ఈకృష్ణాపుష్కరమునుగుఱించి సప్రయోగములోదను అందు స్నానదానవ్రతపూజాదికములోదను ఇతిహాసములోదను ధర్మపిండములతోసహా ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రించిప్రకటించియున్నందున యిందు చేర్పబడలేదు

షట్పవిత్రధారణవిషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్। పాదశౌచేతుయేదర్భా విష్టరాం తేవిసర్జయేత్ । విష్టరాం తేతుయేదర్భా వికిరాం తేవిసర్జయేత్। వికిరాం తేతుయేదర్భా పిండాంతే త్వవిసర్జయేత్॥

ఏరంథ్రత్రేతు యేదర్భా ఆసీమాంతే విసర్జయేత్। ఆసీమాంతేతు యేదర్భాః పరిహాని విసర్జయేత్ ॥ ఇతి శ్రాద్ధేషట్పవిత్రధారణం కేషాంచిన్మతమ్॥ ఇతి షట్పవిత్రవిషయస్సమాప్తః.

అధిశ్రవణమ్.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠమను ప్రథమభాగపుస్తకమందు వాచికేతాంతమునఅకధిశ్రవణము ముద్రించియుండుటచే యీగ్రంథమందు చేర్చనైతిని. చీ॥ ల॥

ఆశీర్వచనమంత్రాః.

ఆశీర్వచనమంత్రములు 30 ఘనపనసలతో ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రించియున్నాడను. గ్రంథవిస్తరభీతి తేయీగ్రంథమందు చేర్చనైతిని. చీ॥ ల॥

విశ్వేదేవనిర్ణయః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకే। నాందీముఖే సత్యవసూ సపిండ్యే కాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధే ధనురుచీ తీర్థే ధురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞౌ విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయస్సమాప్తః.

గ్రంథసమాపనమ్

శ్లో॥ శ్రీ చెల్లాన్వయవారిరాశిశశిన శ్శ్రీనాగలింగాహ్వయ।
ప్రఖ్యాతస్యతనూజపవ విదితోలక్ష్మీనృసింహాభిధః॥
గ్రంథోఽనేనసుసంచితోఽస్తిహియజుర్వేదప్రయోగాత్మక
స్స్మర్తానాంపరమోపకారకలనా ఋద్ధ్యాదరేణస్వయమ్॥
శ్లో॥ చన్ద్రిపురనాగభూమిపరిమితే శాలివాహనేసుశకే।
సౌమ్యేమాధవమాసేరాకాయా మేషనిర్మితో గ్రంథః॥

ఇంచ॥ అథ ద్వితీయముద్రణమ్॥ శ్లో॥ వరీధావీవత్సరేతు గ్రంథో యంముద్రితోభవత్। మాఘవేమాసిపూర్వస్మాద్విశేషాస్సన్తికేచన॥

తృతీయముద్రణమ్.

ఋష్యగ్నిగజచంద్రేషు శాలివాహనేషుచ। శ్రీరామసాఖ్యసద్వర్షేకార్తికేశుక్లపక్షకే। చే॥ ల॥

చతుర్థముద్రణమ్.

శ్రీ దుందుభి సం॥ చైత్ర బ౹౹ ఆదివారం 1922 సం॥ యేప్రియల్ 16 వ తేదీ.

గ్రంథశ్చాయంసమాప్తః

మావంశంబుననుండువారి కొందరినామములు.

❀✳✳✳❀

1 చిల్లా బుచ్చన్న శాస్త్రిగారు- పత్ని- లక్ష్మిదేవమ్మగారు.

వీరి పుత్త్రులు.

2 ,, వేంకటరామశాస్త్రులవారు- పత్ని- రావమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రులు.

3 ,, గంగాధరశాస్త్రులవారు- పత్ని- మహాలక్ష్మమ్మగారు

వీరిపుత్త్రులు.

4 ,, నాగలింగశాస్త్రులవారు- పత్ని- సీతాదేవమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రుడు - గ్రంథకర్త

5 ,, లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి- ధర్మపత్ని సుందరలక్ష్మి

వీరిపుత్త్రులు.

1 సుబ్రాయశాస్త్రి- 2 నాగేశ్వరశాస్త్రి- 3 సీతారామశాస్త్రి.

అపశబ్దసంశోధనా.

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౧	౬	స్నాను	స్నాను
౨	౩	నమ	నమః
,,	౯	నాయ	ాయ
౩	౧౭	మృత్త	మృత్త
౫	౧౮	ఆఘ్న	ఆఘ్రి
౧౫	౧౮	ఇషసంప	ఇష్టసంప
,,	౨౦	యచ్ఛేయ	యచ్ఛ్రేయ
౧౯	౬	ప్రాచ్యా	ప్రాచ్యాం
,,	౨౦	స్వస్త్యయ్య	స్వస్త్యయ
౨౧	౧౫	బ్రాహ్మి	బ్రాహ్మ
,,	౨౧	యంతా	యంతా
౨౩	౨౩	సయుతే	సంయుతే
౨౪	౧౩	గృహీత్వాయ	గృహీత్వా
,,	౧౪	యమ	యమం
,,	౧౬	బిల్య	బిల్వ
,,	౨౧	ప్రత్యస్య	ప్రత్యస్య
,,	౨౪	యత్తేషు	యత్తేషు
౨౫	౩	ఈామా	త్రామా
,,	౫	ప్రియాణి। స్తవ	ప్రియాణి । స్రష్ట
,,	౧౮	ముద	ముద్గ
,,	౧౯	ద్వాదశ	ద్వాదశం

పుట.	పఙ్క్తౌ.	పతితస్థానే	పఠితవ్యమ్
౨౭	౨	భూణా	భూ౯ణా
,,	౧౨	మవ	మవ
,,	౧౩	తాస్మస్వర్యా	తాస్మర్యా
,,	౧౫	సనిమ్యం	సనిష్యం
౨౮	౧౨	ఆవహా। సబు	ఆవః । సబు
,,	౧౩	ప్రిజా	ప్రిజా
౨౯	౧౨	పురంతు	పునంతు
౩౦	౧౦	బ్రాహ్మ	బ్రాహ్మీ
,,	౧౧	వేదా	వేదా
,,	౨౧	పృథివ్యై	పృథివ్యై
౩౧	౧౦	సూన్క్త	సూక్త
,,	౧౭	సూను	స్సూను
౩౨	౨౧	హసెసు	హసెసు
,,	౨౪	(ఆత్మాభిముఖమాసీనమే వంధ్యా యేద్ధుతాశనమ్॥ ఏవమిహ దేవః(ప్రది)	... ...
33	౯	అగ్నింపరిసమూహ్య॥	సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణముగ్నిం పరిసమూహ్య
,,	౮	హుతాశ	హుతాశ
,,	౧౪	సుప్రివావితి	స్సుప్రివావితి
,,	౧౭	సంస్పృశ్య	సంమృశ్య
,,	౨౨	దోత్య । ప్రాస్య	ద్యుత్య । ప్రాశ్య

పుట	పంక్తి	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౩౪	౪	అనుమ్ము	అనుమ
౪౭	౭	పువ	పున
౫౧	౬	పయిత్తో	పయిత్త్వ
౫౪	౨౩	స్పి॥స్రో	స్ప్రిస్రో
౫౬	౨	త్రగ్ం	త్రీగ్ం
,,	౮	మభీ। తరా	మభి। త్తరా
,,	౯	ముత్తరాయను	మ్యుత్తరయాను
,,	౨౪	నైయ్యౌ।	నయ్యౌ।
,,	౨౬	యితా	యిత్వా
౫౭	౪	ధేవా	దేధా
౬౦	౪	ముత	ముత్త
౬౩	౧౭	కాష్ఠ	కాష్ట
,,	౨౨	ఘూం	ఘూరాం
,,	౨౬	భూతేవ్న	భూతేన్వ
౬౪	౭	దణ్డచా	దణ్డాచా
౬౫	౨౧	ఆదిత	అదిత్త
౬౬	౨౩	శ్రాద్ధతు	శ్రాద్ధాతు
౭౭	౬	హోత్మా	హోత్మాత్మా
,,	౧౩	ఇతాది	ఇత్యాది॥
౭౯	౧౫	యోనిం	యోనిం
౮౦	౧౧	శ్వాశుకే	శ్వశుకే
౮౪	౨౭	పాణాయామము	ప్రాణాయామము
౮౭	౫	యజుషా	యజుషా
,,	౧౧	అత్రితో	అత్రితో

పుట.	పఙ్త్కి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
,,	౨౩	స్త్రీని	స్త్రీని
౮౮	౨౪	సమూ	సమూ
౯౨	౧౧	వాచయితా	వాచయిత్వా
౯౩	౪	తేనా	తేనాశ్చ
౯౭	౩	దాన్యం	ధాన్యం

౧౦౮ పేజీ మొదలు ౨౨౫ వ పేజీ వరకును చేర్చవలసిన శుద్ధపత్రిక యొక్క విషయము దివరచూడగలరు.

౨౨౭	౧౪	తేషా	తేషాం
౨౨౮	౩	అసు	అసు
,,	౨౩	దివారో	దివాకరో
౨౨౯	౨	రథే	రథే
,,	౪	రక	రక
,,	౯	పరిపార	పరివార
,,	౨౨	యజమా	యజమాన
౨౩౦	౮	ఋఖ। ధర	ఋఖం । ధరం
,,	౧౩	సోమో	సోమో
,,	౧౪	భేష । శంభు	భేష । శంభు
,,	,,	విశ్వేశం	విశ్వేశం
౨౩౧	౬	రిపః। పతీ	రికః। వంతీ
,,	౭	రకాం	రకాం
,,	౨౪	యిత్వా	యిత్వా
౨౩౨	౧౬	చ్ఛత	చ్ఛత్ర
,,	౨౦	సప్తమ్యా	సప్తమ్యాం

పుట.	పఙ్క్తి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్
౨౩౫	౪	మేర	మేరుః
౨౩౮	౧౨	కిరీటు। గణః	కిరీటి। గణ
౨౩౮	౨౩	క్షుత్రం	క్షుత్ర
౨౩౯	౪	వై కేతు। ప్రత్యధివ	కేతు। ప్రత్యధిదైవ
౨౪౧	౯	చక్షుఃస్తోమ	చక్షుస్స్తోమ
,,	౧౬	దేవం	దేవం
౨౪౩	౫	పద్మాసన।	పద్మాసనస్థ।
,,	౬	దర।	ధర।
,,	౮	చర్మా	చర్మాం
౨౪౪	౧౧	యస్న	యస్న
,,	౧౨	మర్త్యం। యేన	మర్త్యం। యేన
,,	,,	యాతి	యాతి
౨౪౫	౮	వంత	వంతీ
,,	౧౪	యిత్వా	యిత్వా
౨౪౬	౨౧	తర్పణాదిః	తర్పణసంఖ్య
౨౪౯	౧౦	కయానశ్చిత్రశచి	కయానశ్చిత్ర...శచి
,,	౧౧	ప్రియం	ప్రియం
౨౫౦	౭	త్ర్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౮	గ ధ్వా। శ్రియం	గంధ్వా। శ్రియగ్ం
,,	౯	పాహాం	పాహాగ్ం
,,	౧౦	ధిం। అగ్నిగ్	ధిమగ్నిగ్ం
,,	౧౧	మాహా	మాహా
౨౫౧	౩	సెనగలు	శనగలు

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితాసనే.	పతితార్థ్యమ్.
౨౫౨	౧౦	స్తుభ్య	తుభ్య
,,	౨౦	యద్రీ	యద్ద్రీ
,,	౨౧	చణకా	చణకాం
౨౫౩	౯	క్రేతుం	కేతుం
..	౧౧	త్ర్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౧౨	స్మృతో	స్మృతో
౨౫౪	౧౨	పూజయా	పూజయా
	౨౦	సిద్ధ్య	సిద్ధ్య
౨౫౫	౫	కవ	కవ
,,	౧౨	శ్యాంత్య	శాంత్య
౨౫౬	౫	రకఃశిరో	రకశ్శిరో
	౧౭	ఆనేన	అనేన
౨౫౭	౧౭	శ్చరరో	శ్చరో
౨౫౮	౩	బరా	బరో
౨౬౦	౨౧	స్యప	స్యప
౨౬౧	౨౬	షట్త్రి	షటింశ
౨౬౨	౧౦	స్మరణ	స్మరణం
,,	౧౧	యశ్సేా । భవనా	యశ్యేా । భవసా
౨౬౩	౨	శిరో । కీరిచ	శిరో కీర్తించ।
,,	౧౫	హేాజయ	హైాజహాయ
౨౬౪	౨౫	సుదర	సు దర
౨౬౫	౧౩	పాషీ	ప్రాషీ
౨౬౬	౭	సభూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్ఛ	యచ్చ

పుట.	పంక్తి.	పతితస్థానే.	పతితప్రత్యమ్.
,,	౧౪	రాడ	రాడ
౨౭౦	౪	సభూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్ఛ	యచ్ఛ
౨౭౧	౩	ధ-విః	దవిః
,,	౧౩	చల	బల
౨౭౬	౩	తథ్స	తథ్స
౨౭౯	౬	శితాః	శ్రితాః
,,	౮	కరెస్న్వ	కైరెస్న్వలి
,,	౨౧	గంగా	గంగాం
౨౮౨	౨౦	నమ్మి	నమ్మ
౨౮౫	౫	వన్యో	నశ
౨౮౬	౧౬	దరా	ధరా
,,	౫	శివ	శివా
,,	౧౭	జటాదరా	జటాధరా
,,	౮	భద్రాయ	భద్రాయ
,,	౧౮	ధన్మ	ధన్వ
,,	౨౩	ప్రమథాదిపా	ప్రమథాధి
,,	౨౭	పదే	పాదే
౨౮౮	౩	జనతం	జవ్వాతం
౨౯౨	౨౨	అగ్ని	విచ్ఛిన్న
౨౯౩	౧౩	జ్యోపాసనం	నిత్యోపాసనం
,,	౨౫	నపు	న్స ప
౨౯౪	౪౦	శనే	
,,	౧౩	దర్శ్యం	హర్భ్యం

పుట.	పంక్తి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౩౦౧	౨౧	అమృత	అమృత
౩౦౨	౨౦	ధారయే	ధారయ
౩౦౩	౨౨	అసనస్తు	ఆసనస్థో
౩౦౪	౧౬	ప్రదం	యాఽదం
౩౦౫	౪	స్వ్వధయా	స్వధయా
౩౦౭	౧౨	పిత్రుమతే	పిత్రుమతే
౩౦౮	౧౦	న్లోకే	న్లోకే
,,	౧౯	భూర్గ	భూర్గ
౩౧౧	౭	యజ్వనః	యజ్వనః
౩౧౨	౫	సందర్భ	సదర్భ
౩౧౪	౨	న్మధు	మఽధు
౩౧౬	౭	చతమును	యేచత్వామను
,,	,,	శ్చతా	శ్చత్వా
,,	౧౬	యస్మై	యస్మై
,,	౧౫	వృజ్త్రం	వృజ్త్ర
,,	౨౯	ర్మయ	ర్మయి
౩౨౦	౧౪	దేవా	దేవాః
౩౨౩	౧౨	విద్వాన్	విద్వాం
౩౨౫	౧౭	పువన్తి	పున్నవన్తి
౩౨౭	౭	విషయః	విధిః
౩౨౮	౨	పిడ	పిండ
౩౩౨	౧౦	గయ	గయా
,,	౧౭	పిడో	పిండో
,,	౪౧	ల్పంతు	ల్పంతు

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
333	౪	అత్రః	అత్ర
,,	౨౭	శుద్ధ్యం	శుద్ధ్యర్థం
33౫	3	సచ్చ	సచ
,,	౬	విప్రా	విజ్ఞా
33౬	౨	శానా	శానాం
,,	౬	శానా	శానాం
,,	౧౬	దశ	దస
33౭	౭	విద్య	విధ్యై
,,	౧౭	పాత్ర	పాత్రీ
,,	౨౬	ద్విజ	ద్విశ
33౮	౧౨	న్యాశ్రి	నాశ్రి
,,	౧౪	లోమ	లోమశిఖా
,,	౧౯	రాజో	రాజా
3౪౦	౭	దివ। పృథి	దివం । పృథివీం
3౪౨	౧	3౦౨	3౪౨
3౪3	౧౧	మిద్ర	మిన్ద్ర
,,	౧౬	పథా	పంథా
,,	౯	చిత్ర	చిత్త
3౪౪	౯	చిత్తంకువిజ్ఞా	చిత్తం...విజ్ఞా
,,	౧౬	రోజ ఇత్యూ	జోరి
,,	౨౦	రాజా।	రా
,,	౨౫	భ్యః॥	భ్యః॥ యతో థ
౪౫	౬	ఆశ •	ఆపటిప ధయా
,,	౯	యితి	ఇతి
,,	౧౧	చతు	చత

పుట.	పంక్తి.	పతితస్థానే.	పతితార్థ్యమ్.
౩౪౫	౨౧	పర	పరు
,,	౨౨	గంగే	గంగ
౩౪౮	౫	అన్నాన	అస్నాన
౩౪౮	౭	లకరణ	లంకరణ.
,,	౧౬	రాహిత్యఉచ్ఛిష్ట	రాహిత్యోచ్ఛిష్ట
,,	,,	అథత్వ్య	అథతస్య
౩౪౯	౯	తని	తంని
,,	౧౯	భోజనపకా	భోజనైకా
,,	౨౭	అథత్వ్య	అథతస్య
౩౫౦	౨౧	కా	కా
౩౫౧	౩౧	అసమర్ధో। కరా	అసమధా। కర్త్రీ
౩౫౨	౫	ర్ధశ్చేత్	ధాచేత్
,,	౧౫	రేభ్య	రేభ్యః
,,	౧౮	ముకో	ముకా
,,	౧౯	ముక్తో	ముకా
౩౫౪	౧౪	శ్యాఘ	స్యాఘ
౩౫౫	౧౦	తత। సాని	తత। సాని
,,	౧౧	వేందనమ్। త్రి	వేంధనమ్। త్రిషు
౩౫౬	౧౫	కుంచన	వంచన
,,	౧౭	శిశూష	శిశ్రూషా
౩౫౭	౧౦	కామూం	కాయూం
౩౫౮	౧౬	క్షీణా	క్షీణాం
౩౬౬	౧౫	పక్ష్య	పక్ష్యం
౩౬౭	౪	కాల	కాలం
౩౬౮	౨౯	పత్నీశ్యా	పత్నీస్యా

పుట.	పంక్తి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౩౭౧	౯	నక్షత్ర	నక్షత్రనా
,,	౧౧	క్షతా౯	క్షతాం
౩౭౩	౭	దేవ్యే	దేవే
౩౭౪	౬	కర్మణాఽంగ	కర్మాంగ
౩౭౬	౫	కేశా౯	కేశాం
౩౯౩	౨	గురుర్మా	గురుఃమా
౩౯౫	౯	తస్మి౯	తస్మిం
,,	౧౧	ఏంన	ఏనం
౩౯౯	౧	సవనం	అజినం
,,	౨౦	శ్రావణ్యా	శ్రావణ్యాం
౪౦౬	౧౭	అదిత	ఆదిత
౪౦౭	౭	వ్రత	వ్రతా
౪౧౩	౧౪	నాంత	నాంతం
౪౧౪	౧౬	ప్రిజా	ప్రజాం
౪౧౬	౪	ఏహశ్రీ	ఏహ్యశ్రీ
౪౧౭	౫	వయసు	వయస్సు
౪౨౩	౧౨	హృత	హృత్యై
,,	౧౩	స్రావ	స్రావం
,,	౧౬	వెశ్వ	వైశ్వ
,,	౯	కార్యాం	కార్యం
౪౨౭	౨	సమిదా	సమిధా
౪౨౫	౧౦	వాయుఙ్లతి	వాయువఙ్లతి
,,	౧౧	స్వ ఆ	స్వాహఆ
౪౩౧	౯	మాదాధా	మాధా
౪౩౪	౧౩	వైశ	వైశ

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితస్థానే.	పతితవ్యమ్.
౪౩౫	౪	సామి	స్వామి
,,	౫	పర్యః	పర్యగః
,,	౭	బధు	బంధు
,,	౧౨	సంసు	సస్తు
,,	౨౨	సమాప్త్యై	సమాప్య
,,	౨౩	పూజా	పూజాం
,,	౨౪	ప్రీత్యర్థ	ప్రీత్యర్థం
౪౩౬	౭	పాణి	ప్రాణా
,,	౧౧	ధారణ	ధారణం
	౪	ప్యాగ్ని	ఫ్యాగ్నిం
౪౩౮	౪	తస్యై। నాత	తస్మై। వాంత
,,	౨౦	గ్యాపః	త్యాపః
,,	౨౨	ఖేర	ఖేన
౪౪౧	౪	స్నాన	స్నాన
,,	౬	సర్వ్యై	సర్వ్యే
,,	౧౩	వృద్ధ	వృద్ధ్యై
౪౪౨	౫	బధన	బంధనం
,,	౯	చాయా	చ్ఛాయా
,,	౮	బధ	బంధ
,,	౧౦	ఏవ	ఏవం
,,	౧౬	వృణి	వృణీ
,,	౧౮	ప్రసీ	ప్రసీ
,,	౨౨	ధన	ధనం
౪౪౩	౧౩	బృశీ	బృశీం

పుట	పంక్తి	పతితస్థానే	పతితవ్యమ్.
౪౪౩	౧౭	భృత	భృద
”	౨౦	పాద్యా । ఉత	పాద్యాః । ఉత్త
”	౨౧	ఆస్మి	అస్మి
౪౪౪	౪	ద్రియ	ద్రియ
”	౫	ఆహా	అహా
”	౭	పంజానా । అజ	ప్రజానాం । అంజ
”	౧౯	కుర్వ్యధ	కువ్వ్యధ
”		ఆమ్రృ	అమ్రృ
౪౪౫	౩	మద । గాని	మధ । సాని
”	౪	క్షీణంఆ	క్షీణంఅ
”	౫	హాస్త	హాస్తం
”	౭	పాప్మా	పాప్మాసం
”	౯	ఆన	అనష్ట
”	౧౦	యజ్ఞోర్ధ	యజ్ఞోవర్ధ
”	౧౯	సక	సంక
”	౨౧	సక । సలక	సంక । సంక
౪౪౬	౪	సర్వ । స్వధా	సర్వ । స్వధా
”	౫	న్వాస్తిన్యా	స్వాస్తిన్యా
”	౯	ర్యంతి	ర్యంతం
”	౧౮	కామఃత్రి	కామః।ఽ
”	౧౯	ఉతా	ఉతా
”	౨౦	గృహ్ణీతాత్	గృహ్ణీయా
”	౨౩	స్వస్తిస్వ	స్వస్తి
”	౨౪	చరితన్యా	చరితవ్యా

పుట.	పఙ్క్తి.	పఠితస్థానే	పఠితవ్యమ్.
౫౪౭	౩	బల । బల	బలం । బలం
,,	౭	మగళ	మంగళ
,,	౧౧	గుడ	గుడం
,,	౧౨	ధ్రువేణ	ధ్రువంధ్రువేణ
,,	౧౯	అయచ	అయంచ
,,	,,	ఆయం	అయం
౫౪౮	౨౦	శముస	సముశ
౫౪౯	౨	స్వధా	స్త్వధా
౫౫౧	౧౧	యూరం	యినం
,,	౧౭	సమ్యా	శమ్యా
౫౫౩	౪	రుహ్య	ర్మహ్యాం
౫౫౫	౧౬	శిష్ఠ	తిష్ఠ
౫౫౬	౨	ధూర్యాం	ధూన్ర్యాం
౫౫౭	౧౨	అధూ	వధ్వా
,,	౨౦	స్నవిదా	స్నవితా
౫౫౮	౭	స్త్రిరే	స్థిరే
,,	౯	ధువ	ధ్రువ
౫౫౯	౨	ఆవా	అవా
,,	౭	పాపా	పోష్యా
౫౬౦	౧౨	గధ	గంధ
,,	౧౭	గథ	గ ధ
,,	౧౯	దజే	దండే
,,	౨౦	అవరో	అవరోః
	౮	సత	పత్త
౫౬౨	౩	సాత్యా	స్వాహా

పుట	పఙ్క్తి.	అశుద్ధాని.	పరిశుద్ధాని.
	౧౪	మధ	మాధః
,,	౧౫	అజలి	అంజలి
౪౬౩	౧౯	జౌపా	జౌషా
౪౮౧	౧	స్నానప్రకరణమ్	స్నానశాటీజీవాతికర్మణమ్
౪౮౫	౨౩	కృత్తే	కృత్యే
౪౮౭	౧౭	విష్ణ	విష్ణో
౪౯౦	౨౬	చాద్వ	చాద్య
,,	౨౭	సంస	స్త్రంస
౪౯౬	౧౬	పవిత్ర్మ	పవిత్రత
౫౦౫	౨౪	త్విరి	త్వరి
౫౧౩	౭	ప్రేపాః	ప్రేష్యాః
౫౧౫	౯	సమం	స్వమం
౫౨౧.	౧౪	అధమ	ప్రథమ
౫౨౯	౩	స్థడి	స్థండి
౫౩౦	౧౩	సాహా	స్వాహా
,,	౨౧	కృద	కృతవ
౫౪౨	౨	దతమం	దత్తాహారం
౫౪౪	౧౫	కృణోత	కృణోతు
,,	౧౯		దేవ
౫౪౬	౧౯	ప్రజ్వాల	ప్రజ్వాల్య
౫౪౭	౧౬	జన్మోత్సవప్	అబ్దపూర్తి జన్మోత్సవప్రయోగః
,,	౧౭	వార	వాల
,,	౨౧	మ్యతు	మృత్యు

11022